

et causa fiducialiter p^{ro}ut a deo p^{ro} eius merita sibi visum restitui. et visum
recepit. In sepultura sua quidā de Rouerica qui iam duos annos in cec
tate. t^{ra}siebat. p^{ro} visū amonitus ad corpus venit et ea nocte lumen sibi
redditi fore gaudebat. Insuper quedā que impregnata fuerat. et parere
nullo modo poterat. postulato ei⁹ auxilio. eode die deliberata est. de tribz
masculis puerulis qui omnes baptizati sūt. Insuperq^{ue} miraculor^{um} signa
alia post ei⁹ mortē dimittis sūt ostensa et diuine v^{er}itatis indicia man
ifesta in eas qui v^{er}itatis ei⁹ auctores fuisse v^{er}it in ei⁹ necem voluntarie
cōsensere. que in sequētibz cū res et tempus postulauerunt miseremur.
Infecti sūt cū eo Rob^{ertus} haies miles strenuissim^{us} mag^{is} hospitalis sancti
johis et regni thesaucari^{us}. et j^{oh}es leg. v^{er}it ex littoribz regis. et quidā
frater de ordine francisc^{us} ob v^{er}it Salicet et vancore que in ducē gerebat
lausificie j^{oh}em de Bandano quia familiaris ei fuisse dicebatur. De
capitati sūt eode die quā plures tū flandenses quā anglia ob nullā
quidā causam s^{ed} ad explendū crudelitātē tūc dūcanū v^{er}iticoz. Erant
nāq^{ue} eis scel^{er}is ludis si que apprehendere potant qui eis fidem non
fecerat aut cū eisde pari mente nō gradiebatur. Aut si quis ex ipis que
quam exosū habuisset. repente tali de^{re}re capuū cū clamore confecto et
mox in plateis certatim venire ad decollandū eū. Nec v^{er}itā reuēciā impen
debant sacris locis. s^{ed} de ipis cat^{er}is et in sc^{er}aria passim tenebant quos
odio hūerunt. A fide digno etenim referte cognom. tresdecim flandenses
violenter extractos fuisse. de eccl^{ia} s^{an}c^{te} augustinen^{sis} que sita est londonis
et in suata publica decollatos. Et ab alia pariali eccl^{ia} in eadē v^{er}ite decem
et septē. qui omnes sprete reuēciā sc^{er}ari deiq^{ue} timore quia tūc temporis
ipā mēba maledicta hūem nō reuerebat^{ur} cōsumi multitudine capiti fuisse
pemptos. Cū itaq^{ue} tātas t^{ra}sgraciones p^{ro}pter videret. Rex et qui de eius
cōsilio fuerat post repentinos tractatus et subitos quia tēps illud dūcanū
non p^{ro}mittat deliberaciōm. et max^{ime}. quia omnes et singuli cōfiscabant^{ur}
de occasione Cant^{uari} arch^{iep}is et regni thesaucari^{us}. qui potissimū i regno fuerūt.
Et quia timebat occasis maioribz. minoribz nō cē p^{ro}cedū. D^{omi}n^{us} Rex cū deli
beracione concilij quod tūc cū eo fuit ut cedaret furorē. qui tūc inu^{er}su
extitit optulit eis pacē ea condicione. ut cessarent ab incendijs domoz et
detractionibz. et homi^{um} m^{er}secationibz et redirent ad p^{ro}p^{ri}ā sūc pluri ibidem
p^{ro}estolatur carnis cōfirmatorias pacis p^{ro}ducit. Quod ep^{iscop}os libenter
audierūt. eo quod iam p^{ro}esi dūcanū laboris afflicti. quodāmodo v^{er}itibz
et liberis remfendis. Statuerūt tamen quosdā ex ipis. qui cū illis

CHRONICA MONASTERII S. ALBANI.

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

EDITED

BY

HENRY THOMAS RILEY, M.A.,

CLARE HALL, CAMBRIDGE;

OF THE INNER TEMPLE, BARRISTER-AT-LAW.

No 28 VOL. I. pt. 1

A.D. 1272—1381.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

L O N D O N :

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

1863.

TABLE OF CONTENTS.

INTRODUCTION	- - - - -	Page. - ix
LIST OF HISTORICAL WORKS, PRINTED OR MANUSCRIPT, TO WHICH REFERENCE IS MADE IN THE PRESENT VOLUME		
	- - - - -	- xxv
PRÆFATIO AD LECTOREM (PREFACE TO ARCHBISHOP PARKER'S EDITION)		
	- - - - -	- 1
THOMÆ WALSINGHAM HISTORIA ANGLICANA :		
DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM PRIMI	- - - - -	- 7
DE EDWARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO		- 119
DE REGE EDWARDO TERTIO	- -	- 191
DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI	-	- 329

INTRODUCTION.

THE present Volume contains the earlier part of the *English History* of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272 to A.D. 1381: the remaining portion of the work will appear in the succeeding Volume.

The *English History* of Walsingham was first ^{Previous Editions of} published in the year 1574, under the auspices, if ^{Walsingham's History.} not the immediate supervision, of Matthew Parker, Archbishop of Canterbury; and it again appeared, as part of the *Anglica, Normannica, Hibernica, Cambrica, a Veteribus scripta*, of William Camden, published at Frankfort (folio) in 1603. The typography of Parker's text is very inaccurate, and the transcriber of the manuscript from which it is derived, whoever he (or they) may have been, has done the work of extension no better. Camden's version is hardly a less unfavourable specimen of printing, in point of accuracy, than Parker's; perhaps more so. The Archbishop's Volume, however, whether by itself, or in combination with his edition of Asser's *Life of Alfred*, now sells at a high price; as being a book rarity, no doubt: Camden's work, though a much larger volume, is more moderate in price, though considerably in excess of a sum which any but the wealthy or enthusiastic book-collector would willingly afford.

The text of the present Edition is taken from a small ^{Text of the present Edition.} folio Manuscript, No. VII. in the Arundel Collection, in

¹ Small folio. Printed by Henry Binneman, London, 1574.

the Library of the College of Arms; once in the possession of Lord William Howard of Naworth, a soldier and scholar of the latter part of the sixteenth, and first half of the seventeenth, century, now best remembered perhaps in our Border History, as the "Belted Will" of the North. He seems to have perused the volume with no little diligence; as his handwriting,—easily recognized by its singular regularity and distinctness,—is plentifully interspersed on its pages. The Manuscript is of the earlier half of the fifteenth century; written upon vellum, in a small but easily legible hand; the style of which is very similar throughout, though the comparatively greater frequency of inaccuracies in orthography at certain intervals, satisfactorily proves that more than one (or perhaps two) transcribers were employed by the Compiler in its preparation. These errors have been amended in the text of the present edition, the erroneous readings being annexed in the Notes: though, as to what may be considered mere peculiarities of Latin orthography, they are only noticed occasionally, and principally in the earlier pages.

The Arundel MS.
No. vii.

The earlier part of Walsingham's *History* derived from an older compilation.

The earlier portion of Walsingham's *History*, a fact that has long been known to the learned, is a compilation based upon other Chronicles of prior date. It seems, however, to have escaped notice, that to a great extent the *History* is immediately derived from an older¹ compilation, once belonging to the Abbey of Saint

¹ In a hand, of probably the latter part of the sixteenth century, this Manuscript is described, on the recto of fol. 177 of the volume, as being "*Tho. Walsingham Cronica, ad finem istius Tomi*;" owing, no doubt, to its general resemblance to the earlier portion of Walsingham's *History*, in the eyes of a casual observer. It was written probably

soon after A.D. 1394, as it seems (p. 372 of this Volume) to allude to Sir Hugh Calverley (Calveley) as being but recently dead, and he died 23rd April 1394. The volume (MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.) also contains several other works, the Chronicle in question commencing at fol. 177, and ending, with the close of the volume, at fol. 326.

Alban's, made probably between the years 1377 and 1392, at which date its history closes; a large folio, now forming part of the Manuscript Collection in the King's Library in the British Museum, and numbered 13 E. ix. in the Catalogue. That this Manuscript was penned in the busy *Scriptorium* of that Abbey, from the internal evidence it affords in the eyes of those acquainted with the Saint Alban's manuscripts, there cannot be a doubt.

The Saint Alban's Chronicle, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The *History* then of Walsingham, being a composition extracted from older materials—at least in its earlier pages,—the peculiar merit of the Arundel Manuscript, though occasionally bearing marks of having been entrusted to careless or ignorant transcribers, is, that its text is no transcript of a copy, but has evidently been derived *immediately* from its original; with the peculiarities of the text of which it tallies (making allowance for clerical errors and omissions, and some few verbal variations) in almost every possible way. It would be useless to occupy the present pages with proofs of the close relationship between the texts of the two Manuscripts; but the reader who feels an interest in the subject, will have no difficulty in detecting them among the foot-notes, those more particularly in the latter part of this Volume.

The Arundel Manuscript derived immediately from the Saint Alban's Chronicle.

Archbishop Parker has given us no information in his ¹ Preface as to the MS. or MSS. to which he was indebted for his text. It would seem, however, to have been derived, to a great extent, either directly from the Arundel Manuscript, or from a very close copy of it, in which most of its errors and omissions had been perpetuated; though, from the fact that at times we find these errors corrected, or omissions ² supplied, in his

The text of Archbishop Parker's Edition.

¹ See pp. 1-6 of this Volume.

² As in the case of the passage in p. 430 of this Volume, for ex-
ample; referred to in Note 1 of that page.

text, there seems reason for concluding that some other manuscript, possibly the Saint Alban's Volume itself, may have been occasionally—though but rarely—consulted. While, however, some of these errors and omissions are thus rectified in Parker's text, far more of them remain unnoticed; and, to say nothing of the numerous typographical inaccuracies in the way of misspelling and wrong punctuation already alluded to, at least an equal number of fresh errors are introduced, which do not exist in the Arundel Manuscript. Camden's text is little more than a close copy of Parker's; though, from slight variations in a few passages, it seems not unlikely that on this republication a manuscript may have been slightly referred to. In both Editions, proper names, those of localities more particularly, are generally modernized, so far as to suit the prevalent orthography of the latter part of the sixteenth century.

The text of
Camden's
edition.

Plan of
the present
edition.

In the present Edition, the various readings of Camden's text have been given throughout; and, in general, those of Archbishop Parker's Volume as well. Mere inaccuracies in orthography, however, in the printed texts have not been noticed, except in cases where one word has been misspelt by the transcriber for another—such, for example, as "*proinde*," misspelt "*provide*," and "*armorum*," "*armatorum*,"—errors of frequent occurrence. In the case, again, of evident errors and omissions, which are common to the Arundel Manuscript and the printed copies, the text has been amended by ¹reference to the Saint Alban's Manuscript (Bibl. Reg. 13 E. ix.), the immediate source, as already mentioned, of the larger portion of the work. The text of Walsingham, it may be here remarked, making of

The text
of Wal-
singham,

¹ Where it is stated in a Note that the correction has been made "from the printed texts;" it is implied that those texts have themselves been already corrected in accordance with MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

course due allowance for the typographical inaccuracies of the printed texts, is comparatively clear and intelligible down to the beginning of the reign of Richard II.: but after that date, so multiplied are the omissions and errors that have been made in transcription from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., that it is hardly better in many places, especially as seen in Parker and Camden's volumes,—where punctuation too is almost wholly disregarded,—than a mass of hopeless confusion. By the aid of the Saint Alban's Manuscript numerous¹ passages are now restored, the sense of which was previously lost.

to what
extent cor-
rupted.

Passages
now re-
stored from
the Saint
Alban's
Chronicle.

The Compiler, however, of the *History* (A.D. 1272–1392), as contained in the Arundel Manuscript, in addition to making some few verbal alterations, has forborne to draw his matter entirely from the Saint Alban's Volume; and in one instance, more particularly, as will be noticed in the sequel, has deviated from it to a considerable extent, by rejecting its text and adopting other matter in its place. Such portions of the Saint Alban's Manuscript as have been thus omitted, will be given in the Appendix.

Walsing-
ham's *His-
tory* (A.D.
1272–
1392), not
wholly
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

This Manuscript, also, in its turn, will be found, upon examination, to be a compilation to a great extent from other known historical works of older date; so far at least as the earlier half of the work is concerned. How far such is the fact, the reader, from a perusal of the pages of the present Volume, will have the means of judging for himself; for the results of such an examination, upon which the Editor has bestowed much time and research, will be found set forth in the inner margins of the

The Saint
Alban's
Chronicle,
to a great
extent, a
compila-
tion from
earlier
works.

Method
adopted in
the present
Edition, for
instructing

¹ For instances of this, pages 334, 351, 358, 361, 364, 367, 397, 398, 400, 417, 421, 422, 433, 466, and 473, may be consulted. In some few instances, the omission is patched up in the printed texts, pp. 417, 433, 466, for example.

the reader
on this
point.

text; the name or names of all older sources that he has been able to discover, from which the text, (as borrowed by the Arundel MS. from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.,) reasonably appears to have been derived, being placed opposite to such borrowed matter, as nearly as possible. Such portions of Walsingham's *History*, on the other hand, as seem to be original, in other words, borrowed neither from the Saint Alban's Manuscript nor any other ascertained source, are printed in larger type.¹

To these sources of Walsingham's *History*, the Editor proposes briefly to invite attention; classifying them under reigns, for the sake of perspicuity, and restricting himself, for the present, to those which are completed in the present Volume.

The reign
of Edward
I. in Wal-
singham's
History,
derived
from the
Saint
Alban's
Chronicle.

Sources
from which
that Chro-
nicle has
derived the
history of
this reign.

Walsing-
ham's
chronolo-
gy.

Edward I., A.D. 1272-1307 (pp. 7-118) :

The whole of this reign, with the exception of one explanatory word in page 52, has been derived from the Saint Alban's Manuscript; several passages of its context being omitted, those more especially which bear reference to the domestic affairs of that house.

Down to the year 1300 (page 80 of this Volume) the Saint Alban's Compiler, in his turn, has borrowed his matter from the *Continuation of Matthew Paris* by William ² Rishanger, a Monk of Saint Alban's, who lived in the reign of Edward I.; with the exception indeed that the Compiler has placed the chronology, throughout this reign, a year in advance of Rishanger and of absolute correctness; in doing which, Walsingham has followed his example; as also, in commencing the Dominical year at Christmas

¹ See pages 52, 197, 200, 221, 222, 228, 368, of this Volume.

² Or "Rysangre." All, perhaps, that is now known in reference to Rishanger, the "Historiographer," and his works, has been collected

by Mr. Halliwell, in his Introduction (pp. v.-xvi.) to Rishanger's *Chronicle of the Wars of the Barons*, edited by him for the Camden Society in 1840.

of the preceding year. In A.D. 1300 (p. 80) the Saint Alban's Manuscript begins to borrow matter from other writers also, but continues in general to follow Rishanger down to 1306 (p. 109), where the nearly complete Manuscript of Rishanger's *Continuation* (MS. Cotton. Faustina B. ix.) that seems to be now existing, ends abruptly from mutilation. How much lower in date Rishanger's Chronicle may have come down is uncertain. If, as seems not improbable, it extended to the close of the reign of Edward I., it bore, probably, in its closing pages considerable resemblance to the ¹ *Annales* of his contemporary, Nicholas Trivet; which work (or else such lost portion of Rishanger) has been largely drawn upon by the Compiler of the Saint Alban's Chronicle in A.D. 1306, 7 (pp. 109-116). The earliest instance in which the Chronicle appears to have been indebted to Trivet for matter not in Rishanger is in page 80, *s. a.* 1300.

Under the years 1306, 7, the Compiler of the Saint Alban's Chronicle, in addition to Trivet, borrows from the ² *Flores Historiarum* of Matthew of Westminster, the ³ *Chronica* of Adam Murimuth, and the ⁴ *Continuation* of Trivet's *Annales*; or else the sources from which those Compilations have respectively been derived. The only portions in fact of the Chronicle, under this reign, that appear not to be traceable to any older work, with the exception of two or three unimportant passages in pages 108, 110, and 111, are to be found in pages 81-83, and 114-118. All passages of this nature, it may be here remarked, will be readily distinguished by the reader, from the fact of their

¹ *Annales Sex Regum Angliæ*; edited by Hall, Oxford, 1719, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1845.

² Published by Archbishop Parker,

London, folio, 1567 and 1570; Frankfort, 1601.

³ Edited by Hall, Oxford, 1722, and by Mr. Hog, for the English Historical Society, in 1846.

⁴ Edited by Hall, London, 1722.

having ¹ "MS. Bibl. Reg. 13 E. ix." solely placed against them in the inner margin.

Sources from which Walsingham's *History*, and the Saint Alban's Chronicle, have derived the history of the reign of Edward II. Edward II., A.D. 1307-1327 (pp. 119-190): The whole of this reign, without exception, has been borrowed by Walsingham's *History* from the Saint Alban's Chronicle before-mentioned. From the beginning of it down to A.D. 1323 (p. 169) the Compiler of the Chronicle has been largely indebted to the ² *Annales Edwardi Secundi* of John Trokelowe, a Monk of that house, who wrote in the reign of Edward II.: his language, however, is in general considerably altered in the Chronicle, being sometimes expanded, but more frequently abbreviated. The *Continuation of Trivet* has also been followed occasionally, and closely copied, from the beginning of the reign down to A.D. 1319 (p. 157). Murimuth also seems to have been occasionally the Compiler's sole authority, from the earlier years of this reign down to its close (p. 190). Three short passages (in pp. 127, 163, and 183) would seem to have been derived from the ³ *Vita et Mors Edwardi*

¹ This side-note will also be found placed against the date of the Dominical year given throughout the reign of Edward I.; from the fact, as already noticed, that the Saint Alban's Chronicle, and, after him, Walsingham, has abandoned Rishanger's numeration, and adopted a numeration of his own.

² Published by Hearne, Oxford, 1729. There can be little doubt that it is solely through inadvertence on part of the Saint Alban's Compiler, that he has attributed this Chronicle (see p. 163, Note 4, and p. 165 of this Volume) to William Rysangre (Rishanger). On this subject, the reader may consult with advantage Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, p. 30. See

also Mr. Halliwell's Introduction to Rishanger's *Wars of the Barons*, pp. vii., ix.

³ Published by Camden in the *Anglica, Normannica*, 1603. It has been alleged by Bishop Nicolson (*English, Scotch, and Irish Libraries*, p. 56, ed. 1776) that Walsingham's account of the reign of Edward II. is wholly borrowed from this writer. Speaking in reference to the brief Chronicle of De la Moor as it now appears, such is certainly not the fact. For some suggestions as to the changes which De la Moor's Chronicle may have possibly undergone, the reader is referred to Mr. Hardy's General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, pp. 11, 12.

Secundi of Thomas de la Moor, (written probably in the reign of Edward III.,) or, possibly, from a common source. From A.D. 1323 (p. 170) to 1325 (p. 176), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted to the short ¹Chronicle of Henry Blankforde, or Blaneforde, a Monk of Saint Alban's, whose work, in one instance (p. 170), he mentions by name. The text of the Anonymous Monk of Malmesbury, whose valuable Chronicle was published by Hearne in 1729 (in the same volume with Trokelowe and Blaneforde), or else the authority to which he was indebted, seems to have been drawn upon for two short passages, in page 189. The portions of the History of this reign, derived from the Saint Alban's Manuscript, the authorities for which the Editor has not succeeded in tracing, are to be found,—the more important of them,—in pages 121–123, 127–130, 133, 135, 138, 139, 143, 150, 151, ²158, 159, 164, 165, 167, 169, 170, 178–182, 186. The concluding characteristics of the years in this reign,—“*Transit annus, etc.*,”—are not to be found in Trokelowe or the other writers before mentioned.

The Compiler of the Saint Alban's Chronicle, confused probably by the number of, and variations in, his authorities, has committed several errors in the chronology of this reign, and some in the grouping of events, those in the history of Piers Gaveston more especially: further attention will be directed to this point, and the early chronology of Walsingham generally, in the Introduction to the succeeding Volume. At the commencement of the reign (p. 119) a passage appears in the printed texts, in reference to the marriage and Coronation of Edward II., which is not found in

¹ Published by Hearne, in the same volume with Trokelowe, in 1729.

² From the words in this page, “*Edwardus, qui modo regnat,*” the

writer borrowed from by the Saint Alban's Compiler, must have been contemporary with the event which he describes.

the Saint Alban's Chronicle, or in the Arundel Manuscript; and at the close of it (p. 190), another passage (derived from Roger of Chester, or 'Hemingburgh'), is inserted in the printed texts, which does not appear in the Saint Alban's Chronicle, and which, though found in the Arundel Manuscript, is there transferred to the opening pages of the reign of Edward III.²

Sources
from which
Walsing-
ham's *His-*
tory, and
the Saint
Alban's
Chronicle,
have re-
spectively
derived
the history
of the
reign of
Edward
III.

Edward III., A.D. 1327-1377 (pp. 191-328) :

At the beginning of the reign of Edward III., the Saint Alban's Chronicle, the printed texts of Walsingham, and the Arundel Manuscript, part company; not soon to re-unite in an uninterrupted course, so far as the Saint Alban's Volume is concerned; the other texts deviating very considerably from that of the Saint Alban's Manuscript, though differing between themselves to a comparatively short extent. To descend to particulars, as briefly as possible.—

From p. 129 to p. 136 in Camden's text (A.D. 1327-1338) there are variations, in the way both of omission and addition, from the text of the Arundel Manuscript for the corresponding period, as contained in pp. 191-200 of the present Volume. At the words "*Hoc anno, mense Martii, in villa,*" p. 136, edit. Camden and p. 200 of this Volume, the printed texts and that of the Arundel Manuscript begin again to run together, without further interruption. These variations in the printed texts, and the passages there found that do not appear in the Arundel Manuscript, will be set forth in the Appendix to the Second Volume.

But though it is thus early that the printed texts and that of the Arundel Manuscript reunite, it is not until we reach p. 221 of this Volume that the Arundel Manuscript and the printed copies resume the text of

¹ Known as "Hemingford" until the appearance of Mr. Hamilton's edition of his Chronicle.

² Page 192, ll. 10-26 of this Volume.

the Saint Alban's Chronicle, after having wholly abandoned it for the years 1327-1340. With apparently unaccountable carelessness too, although the Arundel and printed texts have at this point (p. 221) reached the year 1340 from other sources, they revert to 1337, and take up the narrative of the Saint Alban's Manuscript at that point. A few lines must of necessity be devoted to the authorities which have led the Compiler of the Arundel Manuscript to abandon the source from which he has thus far so closely and so constantly drawn.—

In MS. No. 655 of the Harleian Collection in the British Museum, we find the ¹*Polychronicon*, or *Polycratice*, of Roger of Chester, a Chronicle coming down to the year 1338; the manuscript of which appears to be of contemporary writing with the author's date, who is stated by ²Pits to have flourished (*claruit*) in the year 1339. To this work, which seems to have been unknown to the Compiler of the Saint Alban's Chronicle so often mentioned, the Arundel Manuscript has been indebted wholly from p. 191 to p. 200 of this Volume. The Chronicle of Hemingburgh, or Hemingford (edited by Mr. Hamilton for the English Historical Society 1848, 9), there can hardly be a doubt, has been under equal obligations to it. That it is equally probable too, that the Compiler of the Arundel MS. resorted to Roger's text and not to that of Hemingburgh, may be inferred from the ³ fact

¹ Wrongly described on its title-page (of the 17th century) as being the "*Polychronicon of Ranulph, Monk of Chester*."

² *Relat. Histor.* p. 438.

³ As also, this other fact, that (with one slight exception) the text of the Arundel Manuscript no longer tallies with that of Heming-

burgh after the period at which MS Harl. 655 (the Continuation of Roger of Chester) ends. The passage in p. 265 relative to the Fortunate Islands, though resembling Hemingburgh (ii. p. 415), is, not improbably, derived from some common source.

that in pp. 191 and 199 there are passages transcribed from Roger of Chester's text that have not been adopted by Hemingburgh. At page 200 we find a passage, which, though very similar to one derived from the St. Alban's Manuscript in p. 223, can be traced probably to no known source, and must therefore be considered as original matter belonging to Walsingham.

At the conclusion of Roger of Chester's Chronicle in 1338, in MS. Harl. 655, the context is continued in a similar hand, but consisting, to a great extent, of ' Letters from King Edward III., the Pope, and other personages. Of this Continuation also, the Compiler of the Arundel Manuscript has equally availed himself, between pages 200 and 221; and Hemingburgh has done the same. We have the same reason too that has been above mentioned, for coming to the conclusion that the Compiler resorted here to the text of MS. Harl. 655 and not of Hemingburgh; as in pp. 215 and 216 we find passages introduced evidently from the Harleian Manuscript, that are not to be found in Hemingburgh's text. Indeed, on minute examination it would seem, that there are fair grounds for believing that MS. Harl. 655 is the identical copy that was employed by the Compiler of the Arundel Manuscript.

¹ For all these Letters, the reader is referred in the Arundel Manuscript to the end of the volume (see pp. 201, 208, 217, 219, 229, 231, 234, 235, 237, 241, 247, 248, 255, 259), where, however, they are not now to be found; either from the fact of the Compiler having neglected to insert them, or of their having been abstracted from the volume at some distant date. Some of them, however, are inserted, on paper, at the end of the volume, in a

hand of the 16th century; but copied with such singular inaccuracy, that in the present Volume the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh have been adopted throughout; more especially, as it hardly admits of a doubt that Walsingham derived this part of his materials from the former of those authorities. The text of the Saint Alban's Manuscript has been adopted for the Letter inserted in pp. 259, 260.

The borrowed context of MS. Harl. 655, already mentioned, has brought the History down to 1340; but here (p. 221), as previously noticed, the Compiler reverts to the Saint Alban's Manuscript, and takes it up at the year 1337, occasionally (pp. 224, 5) interweaving with its context matter common to MS. Harl. 655 and Hemingburgh. Having brought the narrative borrowed from the Saint Alban's Chronicle down to 1340 (p. 228), he reverts to MS. Harl. 655, and transcribes wholly from that source (with the exception of a single extract from the Saint Alban's Chronicle inserted very needlessly in p. 230, and little else than a repetition of what has been said from MS. Harl. 655 in p. 228) down to 1343 (p. 253); where he again returns to the Saint Alban's Chronicle, going back to 1341, and does not abandon it to the conclusion of the reign; the Letter given in pp. 255-258 being common to that Manuscript and the texts of MS. Harl. 655 and Hemingburgh.

From 1345 (p. 265) down to 1365 (p. 301), the Compiler of the Saint Alban's Chronicle has been indebted at times to a ¹ Manuscript now in the Cottonian Collection, Cleopatra A. xvi.; or the two writers must have borrowed from a common source. At the same point, also, A.D. 1345, the language of the so-called *Continuation of Murimuth* (edited by Mr. Hog for the English Historical Society in 1846) begins to correspond closely with Walsingham's text, as drawn from the Saint Alban's Chronicle; and continues to do so to the conclusion of the reign. That the Compiler of the *Con-*

¹ A diminutive octavo Manuscript of the latter half of the fourteenth century, the contents of which embrace from A.D. 1299 to 1367; the history to 1325 being written by Robert de Reding; 1325-1345 by Adam Murimuth; and 1345-1367

by an anonymous writer, who styles himself (fol. 152b) "*Johannes de R. Monachus Westmonasteriensis, nomine tamen non conversatione.*" That he was a contemporary of the times that he describes, there can be no doubt.

tinuation has been indebted to the Saint Alban's Volume, or its immediate sources, and not the Saint Alban's Compiler to the Continuator, from the internal evidence afforded, there seems to be little room for doubt.

The original portions in the reign of Edward III. that are borrowed by Walsingham from the Saint Alban's Chronicle, or, in other words, those parts of its text for which the original authorities appear to be at present unascertained, will be found, in longer or shorter passages (denoted by the side-notes), between pages 221 and 328. The few original insertions of Walsingham's own, are short passages in pages 197, 200, 221, 222, and 228.

The reign
of Richard
II. in Wal-
singham's
History.

At the reign of Richard II., Walsingham's *History* assumes a new and more important character; the first fifteen years of the reign being still derived from the Saint Alban's Manuscript so often mentioned, the History of which ends at 1392. How far that compilation has been indebted for the history of these years to contemporary sources of information, common to itself and other Chronicles of the same period, will be a subject of enquiry in the Second Volume. For the present, the Editor will only add, that the surmise expressed by Mr. Hardy, the present Deputy Keeper of the Public Records, in p. 30 of the General Introduction to the *Monumenta Historica Britannica*, that Walsingham and the Compiler of the *Historia Ricardi II.*, *Vitæ et Regni Ricardi Secundi, Angliæ Regis*, published by Hearne in 1729, borrowed their materials from some common source, will probably be found to receive confirmation, from the ascertained fact that the *Historia Ricardi*, like Walsingham's *History*, is borrowed to a considerable extent from the Saint Alban's Manuscript, Bibl. Reg. 13 E. ix.; the former extracting from it matter that Walsingham has omitted, and omitting much more that Walsingham has transcribed.

Relation
borne by
Walsing-
ham's *His-*
tory to the
Historia
Ricardi II.,
published
by Hearne.

The authorship of the Saint Alban's Chronicle, the biography of the Compiler of this *History*, the limited extent that information has survived to us in reference to him, and the nature and titles of his other literary works, will come under notice in the ensuing Volume; as also, the relation borne by MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and Walsingham's *History* to MS. Bodley 462 (olim F. 9. 17) and the Fragmentary Histories contained in the Saint Alban's Volume (No. VII. in Nasmith's *Catalogue*) now preserved in the Parker Collection at Corpus Christi College, Cambridge.

H. T. R.

LIST of HISTORICAL WORKS, printed or manuscript, to
which reference is made in the present Volume.

Cited as	
The printed texts of Walsingham.	The <i>English History</i> of Thomas Walsingham, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1422; published by Archbishop Parker, folio, London, 1574, and by Camden (<i>Anglica, Normannica, etc.</i>), folio, Frankfort, 1603.
The Arundel Manuscript, or 'the original.'	Small folio MS. of Walsingham's <i>English History</i> , No. VII. in the Arundel Collection at the College of Arms.
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; 'the Saint Alban's Chronicle,' or 'Manuscript.'	Folio MS. of the close of the 14th century, in the King's Library, in the British Museum, numbered 13 E. ix.; A.D. 1272-1392, folios 177-326.
Rishanger	The Chronicle of William Rishanger, or Rysangre, Monk of Saint Alban's, A.D. 1272-1306; quarto MS. Faustina B. ix. (fol. 75-144), Cottonian Collection, in the British Museum; mutilated at the conclusion.
Trivet	<i>Annales Sex Regum Angliæ</i> , of Nicholas Trivet, A.D. 1136-1307; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1845.
Matthew of Westminster.	The <i>Flores Historiarum</i> , of Matthew of Westminster, from the Creation to A.D. 1307; edit. Frankfort, folio, 1601.
Continuation of Trivet.	<i>Nicholai Triveti Annalium Continuatio</i> , A.D. 1107-1318; edited by Hall, 8vo., London, 1722.
Murimuth	<i>Chronica sui Temporis</i> , of Adam Murimuth, A.D. 1303-1346; edited by Mr. Hog, 8vo., London, 1846.
Trokelowe	<i>Annales Edwardi Secundi</i> , of John de Trokelowe, Monk of Saint Alban's, A.D. 1307-1323; edited by Hearne, 8vo., Oxford, 1729.

- Cited as
 De la Moor *Vita et Mors Edwardi Secundi*, by Sir Thomas de la Moor, A.D. 1307-1327; edited by Camden (*Anglica, Normannica, etc.*), folio, Frankfort, 1603.
- Blanforde *Chronica de Treugis inter Scotos et Anglos*, of Henry de Blanforde (or Blankford), A.D. 1323-1325; edited by Hearne (with Trokelowe), 8vo., Oxford, 1729.
- Monach. Malmesb. . . *Vita Edwardi II., Monachi cujusdam Malmesburiensis*, A.D. 1307-1327; edited by Hearne, (with Trokelowe and Blanforde) 8vo., Oxford, 1729.
- Roger of Chester . . The *Polychronicon*, or *Polyeratica*, of Roger (miscalled "Ranulph") of Chester, from the Creation to A.D. 1338; folio MS. of the 14th century, in the Harleian Collection in the British Museum, No. 655 (fol. 1-292).
- Hemingburgh, or Hemmingford. *Chronicon Domini Walteri de Hemingburgh*, A.D. 1066-1346; edited by Mr. Hamilton, London. 2 vols. 8vo., London, 1848, 9.
- MS. Harl. 655 . . . Continuation of the *Polychronicon* of Roger of Chester, in the Harleian MS. No. 655 above mentioned, fol. 293-309.
- MS. Cleop. A. xvi. . A small octavo MS. of the latter half of the 14th century; purporting, from folio 152 to the end (A.D. 1345-1367), to be written by "Frater Johannes de "R. Monachus Westmonasteriensis;" numbered A. xvi. in the Cotton Collection, in the British Museum.
- Continuation of Murimuth. *Adami Murimuthensis Continuatio a quodam Anonymo*, A.D. 1337-1377; edited by Mr. Hog, with Murimuth, 8vo., London, 1846.
- MS. Faustina, B. ix. A mutilated Chronicle, A.D. 1360-1399, succeeding that of Rishanger, in MS. Faustina B. ix. (fol. 145) in the Cottonian Collection.
- The 'New Rymer,' or 'New Fœdera.' The Fourth Edition of the *Fœdera, etc.*, of Thomas Rymer; published by the Record Commission. 3 vols. folio, London, 1816-1830.

THOMÆ WALSINGHAM,
QUONDAM MONACHI S. ALBANI,
HISTORIA ANGLICANA.

*PRÆFATIO AD LECTOREM.

CUM nos non nobis solum natos esse meminerim, (Lector optime) sed patriæ, parentibus, et amicis, istam Thomæ Walsinghami Historiam non uni mihi private retinendam, sed ad communem omnium utilitatem divulgandam, putavi: idque eo magis, quoniam ille percommode exordiri mihi videtur ab *Henrico Tertio* Rege, in quo vera illa et fidelis Matthæi Parisii Historia desiit. Lex autem cum hæc sit historiæ, ut rei potius veritatem quam orationis elegantiam desideret, illud me quoquo modo dehortari non poterat, quod ille crasso ac levidensi filo scripserit. Egregia enim et rarissima gesta cum illius historia contineat, non dubito quin multa apud nos præclara ingenia sint, qui cum per ætatem melius possint, hoc illius opus meliori fuco et apparatu splendidiore illustrent. Rationem interim et exemplum Titi Livii Frulovisii Ferrariensis odi: qui cum *Henrici Quinti* res gestas proposito præmio scribendas in se susciperet; ne videretur authorem quendam ἀνώνυμον eisdem vestigiis insequi, quoniam pingui Minerva usus esset, cujus Historia sic exorditur, "Lucerna posita sub modio," multa ab eo egregie scripta, et a principe inelyto divinitus facta, omnino prætermisit. Curiosam istam in alios injuriam, seu delicatam philautiam, non approbo, maloque cum bona fide crassissime dicta commemorare, quam, ut

* Preface to Archbishop Parker's Edition, A.D. 1574.

mihi aliquid arrogem, mortuos injuria afficere, posteros rerum anteactarum veritate fraudare. Vitio ego hic mihi datum fore non dubito, quod multas hujus regni historias antiquissimas ediderim, in quibus monastica quædam fragmenta, aut potius aniles fabulæ, reperiuntur. Sed his libenter ignosco, qui zelo bono adducti, rem prima specie fœdam detestantur, cum nullam habeant occasionem altius et profundius considerandi, quanta et quam quotidiana sit istius rei necessitas. Nam si rem mecum penitus introspicerent, Matthæos Parisium et Westmonasteriensem, cum suis fabulis et portentis (quibus hodie nemo credit) potius edendos, quam homines pios et scriptores sinceros reliquis illorum historiis (quæ hodiernæ veritati magnopere suffragantur) privandos putarent. Quibus si ad Papisticæ disciplinæ expugnationem, mutilato, inverso, et conciso eorum opere, uteremur, illi contra justissime reclamarent, aut non esse illorum hominum historias, aut si sint, deletas, corruptas, mutatas, imperfectas, adulteratas esse. Ita eo fugiendo quod non est necesse, in id incidemus quod non est decorum, et cum exemplis superiores simus, fide inferiores erimus: et nos illorum virulentia et maledictis obnoxios faciemus, cum alioqui suis eos sententiis configere, suis gladiis interficere possumus. Quid enim oratori tam prodest, ut exultantem adversarium frangat, quam aliquod illius stulte dictum aut impure factum commemorare? et suis eundem vocibus sic obtundere, magis ut pudeat quid ipse dixerit, quam recte caveat quid adversarius possit dicere. Sed concedamus paululum nullum in eo Papistis scandalum dari, nec historiæ fidem in dubium vocari posse, si multa corrigantur, multa ne inserantur quidem: quid tandem erit in illis nugis et insomniis periculi? Certe si deliriis et monasticis vanitatibus quisquam ebriosus et tanquam fasciatus fuerit, is eisdem credet, etiamsi in nostris historiis nihil tale reperiat. Totus siquidem terrarum orbis istis insomniis et miraculis cir-

cumfluit; et qui in sordibus est, sordescet adhuc. Quod cum ita sit, videamus quis sit hodie rerum nostrarum status in Anglia, et utrum nimium an parum credendo magis periculum impendeat. Sane quidem (tibi grates, O Summe Pater), ita omni ex parte bestię magnę et tricipitis caput contritum est, ita concussę sunt nugę monasticę, ita depulsę tenebrę, ita lux Evangelica propagata, ut nemo jam adeo hebetis et obtusi ingenii Papista sit, quin Legendę Aureę miracula, et illis consimilia, ad politicam Romanę Ecclesię gubernationem potius excogitata dicat, quam se eisdem credere quoquo modo fateatur. Et ut propius ad nos veniamus, (ut nunc sunt hominum ingenia) nonne id potius metuendum est, ne multi sint qui se nihil credere oportere existimant, quam ut pauci supersint qui nimium credant? Magis ut miseranda illorum ignorantia, quam ferenda istorum incredulitas et insolentia videatur? Utinam profecto iste sermo quotidie in circulis et conviviis liberius non exiret, tantum se credere quemque oportere, quantum ratione (ne dicam sensu) consequi poterunt: in utroque extremo vitium est, in illo crassum, in isto periculosum. Illi nimium desipere videbantur: nos nimium sapere videri volumus. Ego equidem quoties in fabulas monasticas et aniles ineptias oculos conjicio, iisdem summa cum voluptate mea fruor. Apertam enim Dei bonitatem, et expressam misericordiam in nostra tempora videre mihi videor. Intueor siquidem eodem momento et inanes illas tenebras, quas patrum nostrorum oculis Deus effudit, et immensam lucem, quam idem nobis eorum posteris revelavit. Istius sententię bonos omnes juxta mecum esse existimo, magisque vereor, si omnia istiusmodi somnia et deliria deleantur, ne tandem aliquando Papistę negent hujusmodi nugas in Ecclesia Anglicana unquam fuisse ante diruta Cœnobia (quod multi jamdudum factitarunt) quam ut eadem re perspecta, et cognita veritate, quenquam decipiant. Multa

antiquitus prodita sunt mendacia de gentium et viro-
rum origine, multa erant auguria, multa aruspicum
responsa, multæ divinationes; quibus tanta fides est
habita, ut religio ex illis constituta plus quam mille
annis perduraverit: et tamen veniente in mundum
Christi Evangelio, omnia tanquam nebulæ penitus
evanuerunt. Adulterinæ merces lucem ferre non pote-
rant, eadem tamen post aliquod tempus in manus
hominum recepta sunt, non tam ut iis quisquam capi
quam ut delectari posset. Ridebat quisque superiorum
temporum inscitiam, deprehendit errorem, denique
profanos ritus, mores, et ceremonias (ut nos hodie)
sine ullo conscientiae labe aut discrimine legebant.

Hæc omnia
apud Titum
Livium.

Cice. de
Divina-
tione.

Quis est qui in hoc ævo Romulum in cælum subdito
emigrasse credat? Quis Numam Pompilium cum
dea Egeria congressus tacitos habuisse, et ex illa
leges Romanas didicisse? Quis Titi Latini insom-
nium? Quis Marci Ceditii de Gallorum adventu
vocem admiretur? Quis putet paulo ante Cæsa-
rem interfectum bovem corde caruisse? aut, si caruerit,
Cæsarianæ mortis portentum fuisse? Quis Tarquinii
jussu Attium Navium cotem novacula præcidisse
opinetur? Quis Alexandrum crediderit amicum Ptole-
mæum a morte ad vitam radícula quadam revocasse,
quam illi draco per quietem ostenderat? Et hæc
tamen omnia ab Historicis et Oratoribus præstantis-
simis scribuntur, et a nobis quotidie sine ullo super-
stitionis discrimine leguntur. Et, ut Historicos paululum

In Historia
sua de
Carolo,
cap. 23.
Si lumen
quod in te
est, tenebræ
sunt, ipsæ
tenebræ
quantæ?
Matth. 6.

omittamus, veniamus ad Theologos. Scribit Turpinus
Remensis Archiepiscopus, et unus de primoribus Galliae,
eam illi cum Carolo Magno familiaritatem intercessisse,
ut alter alteri religiose promitteret, ut quisquis prius
morreretur, mortis suæ tempus quam fieri potuit diligen-
tissime superstiti significaret. Quod cum inter eos
utrinque pactum conventumque esset, Turpinus die
quadam, dum rem divinam faceret, in extasim raptus,
agmen dæmonum vidit versus Lotharingiam prætereun-

tium; e quibus cum unum rogaret, quo proficisci vellent, respondit se Aquisgranum ad Caroli Magni mortem festinare, ut illius animam ad infernum raperent. Tum ille in nomine Jesu illum adjuravit, ut eadem via reversus, fideliter illi ostenderet, quid de Carolo factum esset. Quod cum sollicitè dæmon faceret, dixit Caroli animam ex illorum manibus abreptam esse: quia cum omnia illius facta, tum bona tum mala, stateris librarentur, tot ligna et lapides in alteram a Divo Jacobo Gallitano decapitato (quibus ille multas ecclesias dicavit) imposita esse, ut illius benefacta malefactis longe superiora essent. Quid hoc miraculo stultius aut inanius? Quis est hodie apud Anglos tam stupidus et insensatus, ut huic credat, etiamsi a Matthæis Westmonasteriensi et Parisio scribatur? Quis hodie putat vel Dunstanum Archiepiscopum Diabolum illius operi insidiantem naso suspensum tenuisse, vel Ulstanum Wigorniensem juxta Divi Edwardi sepulchrum baculum marmoribus adeo infixisse, ut nec a Lanfranco, nec alio quocunque, nisi solo Ulstano, evelli posset? Ista omnia antiquitatis deliria cognoscere salus est adolescentulis: et plures, credo, ad castissimam nostram religionem crassis istis et impuris exemplis ante oculos positis adducuntur, quam ullis politicis aut humanis præceptis. Difficile est enim id diligere quod aperte sordet; nec unquam postea ille cibus stomacho placere potest, qui semel nauseam ingeneravit. Ita qui populum semel aut sæpe miraculis deceptum viderit, nunquam eisdem in posterum credet. Hunc enim sensum unusquisque nostrum habet, ut si ab homine ista fieri dicantur, nihil possibile, sin a Deo, nihil impossibile, credamus. Ipsa Evangelii lux vanitatis tenebras non patitur, neque in ea gente deliria et præstigia unquam possunt reviviscere, apud quam Christiani verbi puritas semel invaluit; quod si unquam credamus, imbecillitatis nostræ fidei, non alicujus periculi, argumentum est. Nam cum omnes urbes, omnia templa,

Hoc commentum habetur in Hist. Aurea, li. 2. ca. 7. Et Mat. Paris. pa. 290, anno 1206. Et in Flori-egio, anno 814. Et in Sermonibus Discipuli. Et in Polichron. lib. 5. cap. 26.

omnis domus, Scripturis sanctissimis abundant, non potest ista antiquitatis crassities in ullo angulo aut latibulo sine lumine, sine indicio, sine veri perspicientia, delitescere: aut, si quisquam omnium sit qui in tanta luce tenebras etiamnum mordicus retineat, induravit cor ejus Dominus, et de eo magis desperandum est, ne nunquam resipiscat, quam metuendum ne istis miraculis cæcus fiat, qui jamdudum in ipsa luce cæcutire et offendere desiderat. Hæc in eum finem a me scribuntur (suavissime Lector) non ut te a puro Evangelii fonte ad turbulentos miraculorum lacus adigam, sed ut tu (cum in ea incideris) Deo gratias agas, quod eam tibi lucem ostenderit quam patribus tuis denegavit: nec antiquissimas istas patriæ tuæ Historias prorsus rejicias, quoniam in illis falsa miracula produntur; ne in summa rerum nostrarum ignorance semper verseris, cum nec ulla antiquitatum vestigia nisi in illis scriptoribus reperiri possint, nec quisquam sit qui perfectam rerum nostrarum Historiam hactenus scripserit. Id ego aliquando exactissime futurum non dubitarem, nisi in Deum et homines ingrati essemus; dum nec labores alienos merito approbamus, nec ingenia excellentia (ut solent aliæ nationes) præmio et honore afficimus. Immo vero, quasi nati ad barbariem essemus, doctissimos quosque et viros eloquentissimos cum indignitate rejicimus. Hæc in nobis et alia quæcunque vitia Deus optimus maximus pro sua summa clementia corrigat: et tibi, Lector optime, multorum annorum felicitatem cum salute sempiterna concedat. Vale.

THOMÆ WALSINGHAM,

QUONDAM MONACHI S. ALBANI,

HISTORIA ANGLICANA.

DE TEMPORE REGIS EDWARDI, POST CONQUÆSTUM PRIMI.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ANNO gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo tertio, A.D. 1272. qui est annus regni Regis Henrici, a Conquæstu Tertii, quin- Death of Henry III. quagesimus septimus et ultimus, cum idem Rex Henricus condignam ultionem Northwicensibus dedisset sacrilegiis, Londonias redire decrevit. Et cum ad Abbathiam Sancti Edmundi, Regis et Martyris, declinasset, gravi languore corripitur, qui eum non deseruit usque ad vitæ finem. Dum ægrotaret enim, venerunt ad eum Comites et Barones terræ, cum Pontificibus, ut ejus transitui interessent. Confessus est autem humiliter peccata sua, tundens pectus suum, et malam remittens omnibus voluntatem, emendationem quoque vitæ promittens. Ex hinc absolvitur a Prælato: deinde devote suscepit corpus Christi, et, unctione ¹delibutus extrema, crucem Domini suppliciter adoravit, jubens debita sua solvi, et residuum indigentibus æque partiri. Cum hæc rite peregisset, reddidit spiritum suum Deo. Corpus autem ejus apud Westmonasterium honorificæ traditur sepulturæ.

Regnavit quinquaginta sex annis, et amplius, quantum distat a festo Sanctorum Simonis et Judæ usque ad festum Sancti Edmundi Pontificis, id est, viginti diebus. Duxerat autem in Children of Henry III. uxorem mulierem nobilem, filiam Comitis de Saveye, nomine Alienoram; de qua suscepit filios, Edwardum, qui post ipsum regnavit, et Edmundum, qui fuit Comes Leycestriæ et Lancastriæ, et duas filias, scilicet, Beatricem, quæ nupsit Comiti Britanniæ, et Margaretam, quæ fuit Regi Scotiæ conjugata.

¹ *delibatus* in the printed texts.

A.D. 1272. Iste Henricus Rex inchoavit novam fabricam ecclesiæ West-monasterii, sed non perfecit. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Character of Henry III. Singulis namque diebus tres Missas cum nota audire solebat, et, plures audire cupiens, privatim celebrantibus assidue assistebat; ac cum sacerdos corpus Dominicum elevaret, manum sacerdotis tenere, et illam osculari, solebat. Contigit autem aliquando Sanctum Lodovicum, Francorum Regem, cum eo super hoc conferentem, dicere quod non semper Missis, sed frequentius Sermonibus, audiendis esse vacandum. Cui faceta urbanitate respondens, ait, se malle amicum suum sæpius videre, quam de eo loquentem, licet bona dicentem, audire. Erat autem staturæ mediocris, compacti corporis, alterius oculi palpebra demissiore, ita ut partem nigredinis pupillo celaret. Robustus viribus, sed præceps in factis. In quibus tamen quia fortunatos et felices exitus habuit, putant eum multi apud Merlinum fatidicum per lyncem designatum, omnia penetrantem.

Prince Edward, though absent, acknowledged King.

Cum igitur corpus magnifici Regis commissum fuisset honorificæ sepulturæ, quia Edwardus, filius ejus primogenitus, in Terra Sancta detentus fuit Crucis negotio, et absens regni administrationem non valebat exequi; die proximo post patris ejus sepulturam, Frater Robertus ¹Kylwardby, Cantuariensis Archiepiscopus, et Gilbertus Comes Gloverniæ, cum aliis prælatis ac regni proceribus, Londoniis apud Novum Templum convenientes, Edwardum absentem dominum suum ligium recognoverunt, paternique successorem honoris ordinarunt: et de assensu Reginae matris statuerunt Custodes regni, ministrosque fideles, qui regio fisco præessent, et proventus regni ad opus Regis novi ex integro reservarent; cujus pacem jam nubique fecerunt per Angliam proclamari.

Eodem anno Edmundus, filius Regis Henrici, frater Edwardi, rediit in Angliam de Terra Sancta.

Accession of Edward I.

Edwardus igitur, Regis Anglorum Henrici Tertii ex Alienora, filia Comitis Provinciae, vel Sabaudia, primogenitus, ætatis suæ anno tricesimo quarto patri successit in regnum. Fuit autem prudens in gerendis negotiis, ab adolescentia armorum deditus exercitio, quo in diversis regionibus eam famam militiæ adquisierat, qua totius orbis Christiani sui temporis principes singulariter transcendebat. Elegantis erat formæ, staturæ procerae, qua humero et supra communi populo præeminebat. Cæsaries in adolescentia a colore pene argenteo vergens in flavum, in juventute vero a flavo declinans in nigredinem,

His person.

¹ *Kylwardy* in orig. and in Parker's text; *Kylwarby* in Camden's text. Corrected from Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. ¹ senectute in ² cygneam versa canitiem venustabat. Frons lata, A.D. 1272.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

senectute in ² cygneam versa canitiem venustabat. Frons lata, A.D. 1272. cæteraque facies pariliter disposita, eo excepto, quod sinistri oculi palpebra demissior paterni aspectus similitudinem exprimebat; lingua blæsa, cui tamen efficax facundia ad persuadendum in rebus non defuit perorandis. Brachiorum ad proportionem corporis flexibilis productio, quibus vivacitate nervica nulla cujusque erant ad usum gladii aptiora. Pectus ventri præminebat, tibiæque longa divisio equorum nobilium cursu et saltu sessoris firmitatem prohibuit infirmari. Cum vacaret ab armis, venationibus tam avium quam ferarum indulgebat, et maxime cervorum, quos in equis cursoribus solebat insequi, gladioque, vice ³ venabuli, confodere apprehensos.

Quem commorari in protectione Dei cœli notum erat. Nempe cum adhuc adolescens esset, et cum quodam milite in camera testudinata ludo scaccarii occuparetur, subito, nulla occasione præstita, inter ludendum surgens discessit, et ecce! lapis immensæ magnitudinis, qui sedentem conquassasset, cecidit in eundem locum quo sederat; propter quod miraculum, Beatam Mariam apud Walsingham ⁴ propensius honorabat. Ei vero attribuebat, quod periculum ⁵ istuc evasit.

Inerat ei præterea magnificus animus, injuriarum impatiens, His charac-
periculorum oblivisci cogens, dum vindicari cuperet; qui tamen ter.
facillime, humilitate exhibita, potuit emolliri. Nempe cum quodam tempore juxta quamdam ripam falconum aucupio se exerceret, unum de comitibus suis ex altera parte fluvii, negligentius se habentem circa falconem, quæ anatem inter salices corripuerat, arguit, et objurgationi minus, ut videbatur, obediens, minas adjecit: at ille, attendens nec pontem nec vadum consistere in propinquo, facilitate quadam respondit;—"Eja," inquit, "sufficit mihi quod nos ab invicem dividit flumen"
"istud." Quo responso exasperatus, filius Regis aquam ignotæ profunditatis ingressus, equo natante, transivit in crepidinem alvei fluminis decursu cavatam, et cum difficultate ascendens, gladio extracto, insequitur fugientem; qui tandem per fugam desperans evadere, regyrato equo, nudatoque capite, humiliter collum prætendit, et Edwardi se obtulit voluntati. Quo facto, ab incepto suo fractus, Regis filius gladium reposuit in vaginam.

¹ *senectutem* in orig. and in the printed texts.

² *agneam* in orig., erroneously; *cygneam* in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

³ *vanabuli* in orig.

⁴ *propencius* in orig.

⁵ *istud* in the printed texts.

⁶ *fluvium istud* in Parker's text, *fluvius iste* in Camden's text.

- A.D. 1272, 3. Deinde reversi, pacifico falconis relictis pariter curam egerunt. *Rishanger.*
 Hæc de moribus et adolescentia filii Regis Henrici comme- *MS. Bibl.*
 moravimus, ne posteris gesta talia sint ignota. *Reg. 13*
E. ix.
 Transit annus iste frugifer et fructifer inter utrumque;
 Romanis ¹desideratus, propter intronizationem Papæ; tristis
 Terræ Sanctæ, propter ²abcessum exercitus Christiani; Anglis
 lætus, propter electionem Regis novi.
- Rudolph of Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quarto, *MS. Bibl.*
 Hapsburg qui est annus Edwardi, a Conquæstu Primi, primus, prin- *Reg. 13*
 elected cipes Teutonicæ, cognoscentes veraciter mortuum esse Domi- *E. ix.*
 Emperor. num Ricardum, Regem Alemanniæ, quondam fratrem Regis
 Anglorum Henrici, convenerunt in unum, et ³Radulphum *Rishanger.*
 de Assio Comitem Ruphum elegerunt in Imperatorem Roma- *MS. Bibl.*
 norum; qui anno eodem in Regem Alemanniæ solemniter co- *Reg. 13*
 ronatur. *E. ix.*
- Edward Edwardus jam Rex Angliæ præsignatus, dum moram apud
 leaves ⁴Accon faceret, et Christianorum ac Tartarorum auxilia frustra
 Syria; and diutius expectaret, consilio inito, relictis ad Terræ Sanctæ
 arrives defensionem stipendiariis, naves repatriaturus ingreditur, cur-
 in Italy. sueque velivolo Siciliam usque pervenit; ubi a Rege Karolo
 honorifice susceptus est. Cumque per dies aliquot recreandi
 gratia se et suos ibidem continuisset, rumores primo de morte
 filii sui Henrici, ac postmodum de morte patris, accepit. Qui
 dum mortem patris anxius quam filii sui plangeret, a Rege Ka-
 rolo, vice consolatoris assistente, plurimumque mirante, super
 hoc requisitus, dicitur respondisse;—"Jactura, Domine Rex,
 "filiorum facilis est, cum cotidie multiplicentur: parentum
 "vero mors irremediabilis est, quia nequeunt restaurari."
 Karolus autem Rex discedentem Edwardum conduci fecit
 per Karolum, filium suum, usque ad ultimos terminos regni
 sui. Cum autem ad Veterem Urbem, ubi Papa cum sua Curia
 residebat, advenisset, occurrentibus ei Cardinalibus omnibus,
 cum honore maximo ad Domini Papæ præsentiam est deductus.
 Cui super morte consanguinei sui, Henrici de Alemannia,
 anxiam deposuit querimoniam; quem non modo in offensam
 juris humani a Gwydone de Monte Forti, dum Missarum solem-
 niis assisteret, constabat interfectum, sed in contemptum
 Ecclesiæ et scandalum nominis Christiani. Papa igitur, hiis
 commotus, Gwidonem excommunicavit, et omnes eundem re-
 ceptantes; et, quousque Ecclesiæ satisfaceret, terras eorum sup-
 posuit Interdicto. Discedens denique Edwardus a Curia, per
- The Pope excommu-
 nicates
 Guido de
 Montfort.

¹ *desiderat* in orig., *desideratus*
 in the printed texts.

² *discessum* in the printed texts.

³ Meaning, Rudolph of Hapsburg.

⁴ *Accon* in the printed texts.

Mahanger. civitates Italiae progreditur, ubique receptus a civibus cum A.D. 1273.
 MS. Bibl. gaudio maximo et honore. Ingressuro autem Sabaudiam,
 Reg. 13 praelati ac proceres Angliae quamplurimi in descensu montium
 E. ix. occurrerunt.

Cumque Edwardus pertransisset Sabaudiam, Comes ¹Kabila- Edward's
 nensis eum ad ludum militare, qui vulgo "torneamentum" prowess.
 dicitur, invitavit. Optabat enim ipse Comes, cum multis aliis,
 militiam Edwardi opere experiri; cujus jam fama repleverat
 totum orbem. Quorum votis condescendens, Edwardus se cum
 militibus suis, licet longa peregrinatione vexatis, partem velle
 tenere contra Comitem et suos proclamari fecit, ac quoscum-
 que alios milites adventantes. Die itaque statuto congregiun-
 tur partes, gladiisque in alterutrum ingeminantes ictus, vires
 suas exercent. Comes vero cuneum Edwardi penetrans, cum
 ipso cominus congreditur. Cui tandem, abjecto gladio, appropi-
 ans, collum Edwardi brachio circumduxit, et tota fortitudine
 astringens, ab equo detrahare conabatur. Sed Edwardus, in-
 flexibiliter se tenens erectum, dum Comitem sibi sensit firmiter
 adhaerentem, equum urgendo calcaribus Comitem a ²sella
 abstraxit; quem ad collum suum pendentem fortius excutens
 a se in terram dejecit. Commoventur exinde Burgundiones in
 iram, et ubique exercitium armorum in hostilem insultum,
 ceptumque ludi bellicum vertitur in tumultum. Cædunt igitur
 cedentes Anglici, et vim vi repellunt, fortiter impetus
 frangentes adversariorum. Interim Comes, refocillatus paulu-
 lum, Edwardum secundo aggreditur; cujus super se manum
 sentiens aggravari, dedit se eidem. Sicque peregrinis concessa
 victoria, partes ambæ in urbem pacifice revertuntur.

Edwardus facit homagium Regi ³Francorum.

Post hæc, Edwardus venit in Franciam, et a Philippo, Fran- Hishomage
 corum Rege, magnifice susceptus est; fecitque homagium pro to the King
 terris suis quas de eo tenebat, sub conditione restitutionis of France.
 terrarum patri suo, in venditione Normanniae, promissarum.
 Deinde in Wasconiam proficiscitur, ad compescendum novos
 motus, quos in eadem Gasco de Bierna, miles nobilis et
 strenuus, sed a fide domini sui Edwardi deficiens, concitaverat.
 Cujus terras Edwardus cum exercitu potenter ingressus,
 ipsum in fugam coegit, et in quodam castro forti ac munito
 obsedit.

¹ Properly *Catalaunensis* "of texts.
 "Chalons."

³ *Francie* in the printed texts.

² *cella* in orig., and in the printed

A.D. 1274. Transit annus iste frugifer et fructifer, opulenter; Romanis, *Rishanger*,
Anglis, et Francis, sub quiete transactus; Saracenis etiam, et *MS. Bibl.*
cunctis incredulis, nocivus. *Reg. 13*

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo quinto, *E. ix.*
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, *MS. Bibl.*
secundus, fuit Rex Edwardus ad Natale in Wasconia, cum uxore *Reg. 13*
sua. *E. ix.*

Council of Lyons. Hoc anno Gregorius Papa Decimus, Kalendas Maii, apud *Rishanger*,
Lugdunum Generale Consilium celebravit; ad quod Græci et *MS. Bibl.*
Tartari solemnes nuncios transmiserunt. Græci ad unitatem *Reg. 13*
Ecclesiæ se redire spondent; in cujus evidens signum, cum *E. ix.*
cantaretur Symbolum, hortante Domino Papa, trina vice nuncii
eorum "Et in Spiritum, Dominum vivicantem, qui ex Patre
"Filioque procedit," replicaverunt celebriter et devote.
Nuncii vero ¹Tartarorum infra tempus Concilii ad propria
redierunt. Affuit ibi prælatorum numerus, quingenti Episcopi,
Abbates sexaginta, prælati vero alii circa mille; unde dixit
quidam;—

"Gregorius Denus congregat omne genus."

Ibi statutum est illud insigne, et a retro sæculis insolitum,
²scilicet, quod omnes rectores curati deinceps forent sacerdotes.
Prohibiti sunt et bigami primam tonsuram deferre; et quod
nulli hominum deinceps liceat decimas suas ad libitum, ut antea,
ubi vellet, assignare; sed matri ecclesiæ omnes decimas per-
solverent. Ipse quoque Gregorius decimam sexannalem uni-
versali Ecclesiæ imposuit; pluralitatem beneficiorum curatorum
damnavit. Aliquos status de Ordinibus Mendicantium appro-
bavit, utpote Prædicatores et Minores; aliquos toleravit, utpote
Carmelitas et Augustinenses. Aliquos reprobavit, ut Saccinos,
qui intitulantur "de Pœnitentia," sive "de Valle Viridi," et
consimiles.

Death of
Thomas
Aquinas.

In via versus istud Consilium³ doctor venerabilis Frater
Thomas de Aquino, de Ordine Prædicatorum, in quadam Abba-
thia monachorum Cisterciensium, quæ dicitur "Fossa Nova,"
diem clausit extremum. Cujus tam acuta, tam publica, sunt
monumenta, ut "Doctor Communis" a viris scholasticis nun-
cupetur. Hic natione³ Apineris, filius Comitis de Aquino, invitis
parentibus, qui eum monachari volebant, Prædicatorum Ordini
est ingressus: missus vero ad Studium Parisiense, doc-
toratus gradum merito est adeptus. Super Libros Senten-
tiarum quatuor scripta fecit; scripsit et primam partem de

¹ *Tartarorum baptizati et infra*
in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Campanus* in the printed texts.

Rishanger. Quæstionibus disputatis de Veritate. Scripsit et secundam A.D. 1274.
MS. Bibl. partem de Quæstionibus disputatis de Potentia Dei, et tertiam
Reg. 13 partem de Quæstionibus disputatis, quarum initium est "de
E. ix. " Virtutibus." Item, contra Gentiles quatuor libros scripsit.

Item, Summam Theologiæ, quam in tres partes divisit; et secundam, in duas. Sed morte præventus tertiam non complet. Quatuor Evangelia, continuata expositione de dictis Sanctorum, glossavit. Litteralis etiam expositionis in Job edidit librum unum. Multaque alia scripsit, ad utilitatem legentium, quæ diligens lector invenire poterit intitulata in Chronicis Nicholai Tryveth. Sanctitati vero ipsius a vitæ meritis attestantur miracula, quæ post ejus transitum, et in vita ipsius, plurima contigerunt. Nocte vero ipsa, qua de hoc mundo transiit, apparuit in somnis germano suo, Comiti de Aquino, in habitu Ordinis sui, tradens eidem in manu litteram quamdam clausam. Qui cito post excitatus, cum sentiret se litteram habere in manibus, camerarium suum advocavit, jussitque lumen celeriter apportare; quo allato, litteram aperiens invenit ibi aureis apicibus, omne humanum artificium sua formositate excedentibus, hoc inscriptum, "Hodie factus sum Doctor in "Ierusalem." Conservata itaque littera, per nuncios ad inquirendum de statu suo missos, ipsum eadem nocte qua apparuit sibi, comperit ex hac luce migrasse.

Sub eisdem diebus Gasco de Bierna a Rege Anglorum ob- Gaston de
sessus, cum, omni jam via evadendi sibi præclusa, attenderet Biernæ.
rem esse in foribus ut ad deditionem cogeretur, super negotio quod inter Regem Edwardum et ipsum vertebatur, appellationem interponit ad Curiam Regis Francorum. Cui deferens Rex Edwardus, nolens Regem Francorum, quem nuper dominum suum pro terris in Francia recognoverat, contra se partem facere, dissentientibus multis de suis, obsidionem amoveri jussit, ministris suis committens, ut in Curia Regis Franciæ causam prosequerentur contra Gasconem. In qua tandem, injuriosæ rebellionis convictus per Regem Francorum, Regis Angliæ adducitur voluntati. Edwardus Rex, postquam obsidionem dimiserat, ordinatis pro articulo temporis rebus Wasconiæ, in Angliam properavit; ubi a clero et populo est receptus cum gaudio et honore.

Dominica vero infra Octabas Assumptionis Beatæ Virginis, Coronation
in ecclesia Westmonasteriensi, una cum Alienora, consorte sua, of Edward.
a Roberto, Cantuariensi Archiepiscopo, inungitur in Regem, et solemniter coronatur. Coronationis solemnitati interfuerunt Regina mater, Alexander Rex Scotorum, Duxque Britanniæ, ambo Regis sororii; cum Prælatorum, Comitum, et Baronum,

¹ Trivet in the printed texts.

A.D. 1274-1275. aliorumque nobilium, multitudine copiosa: et tunc tricesimi Rishanger.
 sexti ætatis suæ anni Rex impleverat duos menses; qui in MS. Bibl.
 orastino coronationis suæ, recepto a Rege Scotorum homagio, Reg. 131
 ipsum dimisit ad propria, plurimum honoratum. E. ix.

Disease
among
sheep.

Eo anno, infausta lues ovium surrepsit in Anglia, ut ubique repente ovilia, peste grassante, vacuarentur; quæ duravit sequentibus viginti octo annis, ita ut nulla totius regni villa hujus miseriæ clade careret. Causam hujus morbi, prius in-suetam incolis, attribuebant multi cuidam diviti de Francorum partibus, qui applicuerat in Northumbriam, adducens secum quamdam ovem Hispaniæ morbidam, quæ totum gregem Angliæ morbi traductione contaminavit; quæ erat de ¹bimalis boviculi quantitate.

Transit annus iste frugifer et fructifer opulenter; Ecclesiæ memorialis et celebris, propter honorabilis Consilii celebrata Statuta apud Lugdunum; Wasconibus inquietus, propter rebellionem Gasconis; Anglis desiderabilis, propter solemnitatem diu desideratæ regiæ coronationis.

Gaston de
Biérne.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, MS. Bibl.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13
 tertius, Gasco de Biérna, in Angliam veniens, cum resti E. ix.
 circa collum ad Regis præsentiam est adductus; quem ad Rishanger.
 suam misericordiam Rex recipiens, morte condonata, in castro MS. Bibl.
 Wyntonæ per annos aliquot custodiæ mancipavit. Qui Reg. 13
 tandem per Regis gratiam liber dimissus ad propria, Regi E. ix.
 Angliæ semper in posterum gratus extitit et fidelis.

Llewelyn
refuses to
attend Par-
liament.

Hoc anno coactum est Parliamentum Londoniis; ad quod invitatus est per solemnes nuncios Leulinus, Princeps Walliæ; qui, invitatus, regiæ coronationi ²per prius contempserat interesse. Cumque moneretur per nuncios, ut veniret et homagium debitum Regi faceret, finxit se non audere intrare Angliam, propter insidias quorundam majorum regni sibi insidiantium ea vice. Et ideo, pro sua securitate, filium Regis et Gilbertum Gloverniæ Comitem, ³Robertum Burnelii, Regis Cancellarium, obsides postulavit. Quod Rex indigne tulit; sed tamen, dissimulato negotio, inceptum Parliamentum consummavit. In quo Statuta edidit contra Manum mortuam; ne de cætero possessiones terrarum seu reddituum, sine speciali Regis licentia, ad manum mortuam devolvantur. Vocantur ergo Statuta in præsentī Parlamento edita, " Statuta Westmonasterii " Prima."

Statute
against
Mortmain.

¹ biennalis in the printed texts.

² primo contempserat in the printed texts.

³ Robertumque Burnelii, in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Post Parliamentum vero Rex, ut Leulino Principi Walliæ A.D. 1275-1276. liberior ad se pateret accessus, Castriam usque, quæ in confinio Walliæ sita est, progreditur. Missis iterum nunciis, Edward proceeds to Chester. homagium exigit ab eodem. Quo mandatis regiis parere detrectante, Rex exercitum convocat, disponens Principem, sibi denegantem homagium, de suo feodo expugnare.

Eodem anno, in partibus Australibus Angliæ, et Occidentalibus, terræ motus horribilis contigit, feria quarta infra Octabas Nativitatis Virginis gloriosæ. Pestilentialis etiam ægritudo, oves consumens, scabie plurimas interfecit.

Hoc anno, solvit populus Regi quintamdecimam bonorum, quæ patri suo dicebatur præconcessa.

Transit annus iste frugifer et fructifer Angliæ regioni; Christianis et incredulis a bellis ubique quietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno millesimo ducentesimo septuagesimo septimo, qui The daughter of the Earl of Leicester seized. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quartus, Comitissa Leycestriæ, relicta videlicet Simonis de Monteforti, quondam Comititis Leycestriæ, quæ fuerat soror Henrici, Regis Angliæ, et, occiso marito, cum suis in Galliam fugerat, ac in domo Sororum de Ordine Prædicatorum apud Montargys, a sorore viri sui fundata, morabatur, filiam suam transmisit in Walliam, Principi, sicut patre vivente sub certis factis conventum fuerat, maritandam. Ducem vero itineris, ac procuratorem negotii, Aymericum, filium suum germanum, puellæ constituit, assignata eisdem comitiva. Qui suspectum habentes iter per Angliam, emenso multo maris spatio, ad insulas Silvias, quæ terminos Cornubiæ e vicino respiciunt, devehuntur; ubi a quatuor navibus Bristollensibus, ex insperato supervenientibus, comprehensi, ad præsentiam Regis Angliæ deducuntur; qui, retenta puella honorifice in comitivam Reginæ, Aymericum, fratrem suum, primo in castro de Corf, et postea in castro de Scherebourne, sub custodia libera detinuit, sed secura.

Eodem tempore Papa Gregorius, apud Arescium defunctus, Gregory X. ibidem traditur sepulturæ. Cui successit Innocentius Quintus, Innocent V. natione Burgundus, de Tarentasia, dictus 'antea "Frater Petrus;" qui in Ordine Prædicatorum studio Scripturarum deditus, ac Doctor Theologiæ Parisius factus, sapientiæ suæ memoria multa scribendo utilia posteris dereliquit. Qui cum esset vir religionis eximiæ, expertæque prudentiæ, primo Prior Provincialis fratrum suorum in Francia, deinde efficitur Archiepiscopus Lugdunensis; demumque a Papa Gregorio ad Cardinalatum

¹ ante in the printed texts.

A.D. 1276-1277. assumptus, constitutus est Episcopus Hostiensis. Factus autem Papa sedit mensibus quinque, diebus duobus, moriturque Romæ, et in Lateranensi ecclesia sepelitur. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Adrian V. Cui eodem anno successit Adrianus Quintus, natione Januensis, dictus antea "Octobonus," qui, Tituli Sancti Adriani Diaconus Cardinalis, a Papa Clemente Quarto Legatus in Angliam missus fuit. Hic Papa factus statim Constitutionem, quam Papa Gregorius Decimus fecerat de inclusione Cardinalium pro electione Summi Pontificis, suspendit; proponens eam aliter ordinare. Sed morte præventus, Constitutionem suspensam reliquit; sedit vero mensibus duobus.

John XXI. Papa Adriano defuncto, successit Johannes Vicesimus Primus, dictus "Petrus Hispanus." Hic Episcopus Tusculanus erat prius. In actibus diversis famosus, sed scientiarum florem pontificalemque dignitatem quadam morum stoliditate deformavit; adeo ut naturali pro parte carere videretur industria. In hoc tamen quam plurimum laudabilis fuit, quod se tam pauperibus quam divitibus communem exhibens, studiumque litterarum amplectens, multos in beneficiis ecclesiasticis promovit egentes.

Capture of Rhudlan Castle. Rex Angliæ, de Cestria in Walliam progrediens, cepit castrum quod dicitur "Rodolanum," misitque in Walliam Occidentalem militem nobilem, dictum "Paganum de Canusiis," qui cuncta cæde incendioque vastavit.

Hoc tempore Frater Johannes de Derlyngton, Ordinis Prædicatorum, Confessor quondam Regis Henrici, auctoritate papali in regno Angliæ Collector efficitur decimarum, salva papali reverentia, contra sui Ordinis professionem tali officio deputatus. Hujus tamen studio et industria editæ sunt Concordantiæ Magnæ, quæ "Anglicanæ" vocantur.

Hoc anno, sextodecimo Kalendas Julii, venerabile corpus Beati Ricardi, Cicestrensis Episcopi, est translatum, et in capsâ argentea et deaurata honorifice collocatum.

Transit annus iste frugifer et fructifer Anglicanis; sed propter tot Paparum interitum, tristis lugubrisque Romanis; et non solum orbi Christiano a bello generali, sed Sarracenis incredulisque, quietus.

Death of Pope John XXI. Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, quintus, Joannes Papa Vicesimus Primus, cum sibi vitæ spatium in annos plurimos extendi crederet, et hoc etiam coram multis assereret, subito cum nova camera, quam sibi Viterbii circa palatium construxerat, solus corrui, et, inter lapides et ligna collisus, sexto die post casum, sacramentis omnibus ecclesiasticis perceptis, moritur, et in ecclesia Sancti Laurentii sepelitur. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. Cui successit Nicholaus Tertius, prius dictus, "Johannes A.D. 1277.
MS. Bibl. "Gagetanus," de genere Ursinorum. Hic super Regulam Nicholas
Reg. 13 Sancti Francisci expositionem quamdam edidit, quam inter III.
E. ix. alias Decretales de Verborum Significationibus inseri ordinavit.

Wallenses Occidentales per id temporis ad pacem Regis Transactions in
Angliæ venientes, Pagano, militiæ Regis in partibus illis ca- Wales.
pitaneo, Castrum de Stredewey cum adjacenti patria reddi-
derunt. Princeps vero Walliæ, videns se Regi Angliæ, cotidie
invalescenti, non posse resistere, pacem petiit, et obtinuit sub
hac forma: videlicet, quod omnes captivi, quos ¹hactenus rati-
one Regis Angliæ detinuit in vinculis, simpliciter et sine
calumnia liberarentur. Item, pro pace et benevolentia Regis
habenda, daret quinquaginta millia librarum sterlingorum;
²quorum tamen solutio in voluntate et gratia Regis foret.
Item, quod terra quatuor Cantredorum, sine omni contradic-
tione, Regi et suis hæredibus, cum omnibus terris conquestis
per Regem hominesque regios, excepta insula Angleseya, in
perpetuum remaneret. Insula enim Angleseya concessa est
Principi, ita quod solvat pro ea singulis annis Regi mille
marcas, quarum solutio incipienda erat in festo Sancti Michaelis
proximo tunc instantis: pro ingressu vero quinque millia
marcarum daret. Et si Princeps sine hærede de corpore suo
moriatur, insula illa in Regis Angliæ possessione remaneret.
Item, quod Princeps veniret in Natali Domini ad Regem, in
Angliam, pro homagio faciendo. Item, quod omnia homagia
Walliæ remanerent Regi, præterquam quinque Baronum qui
in confinio Snowdoniæ morabantur: quia se "Principem"
convenienter vocare non posset, nisi sub se aliquos Barones
haberet ad vitam suam. Et post mortem ejus, quinque præ-
dictorum Baronum homagium Regi Angliæ fieret, et suis
hæredibus, in æternum. Et pro assecuratione istorum, tradidit
Princeps decem obsides de melioribus Walliæ, absque incarce-
ratione, exhæredatione, et termino liberationis. Et de omni
Cantredo et de Snowdonia, et de Consilio Principis, meliores
jurabunt, tactis sacrosanctis reliquiis, quod quodcumque
Princeps aliquem prædictorum articulorum infregerit, nisi
admonitus se correxerit, abalienabunt se ab eo, et eidem, in
omnibus quæ poterunt, hostes fient. Item, præter hæc, Prin-
ceps fratres suos, quos læsit, placabit. Habuit enim tres
fratres, quorum duos, Owenum et Rodericum, posuerat in
carcere; tertius vero, David, fuga dilapsus, multis annis cum
Rege Angliæ stetit; a quo, contra morem gentis suæ, miles

¹ actenus in orig.

| ² quarum in the printed texts.

A.D. 1277-1278. factus, in ista guerra ob probitatem et fidelitatem suam plurimum erat Regi acceptus: unde et eidem castrum de Dymby [contulit] in Wallia, cum terris ad valorem mille librarum annui redditus; insuper et uxorem dedit filiam Comitis Derbyæ, quæ nuper alio viro fuerat viduata. Owenus ergo favore regio liberatur a carcere, quem fregerat paulo ante. Rodericus vero, fratrem fugiens, in Anglia morabatur. Rex autem in Occidentali Wallia apud Lampader Vaur, ad cohibendum irruptiones Wallensium, castrum construxit insignem.

In subsidium hujus werræ, concessa est Regi a populo vice-sima pars bonorum.

Transit annus iste frugifer et fructifer satis abunde; sine tumultu inter Christicolas et Sarracenos; Romanis notabilis, propter inopinabilem mortem Papæ; Anglis prosper, propter subjectos rebelles Walliæ; sed ipsis Wallensibus infamis et odibilis, propter admissionem dominationis insuetæ.

Arch-
bishop Kil-
wardby
made a
Cardinal.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo septuagesimo nono, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, sextus, Robertus, Cantuariensis Archiepiscopus, per Dominum Nicolaum Papam ad Cardinalatum assumptus, factus est Episcopus Portuensis.

Marriage
of Llew-
elyn.

Rex Angliæ, circa tempus istud, filiam Comitis Leycestræ, Simonis de Monteforti, apud insulas Silvias, prout superius dictum est, captam a Bristollensibus, et sibi adductam, Principi Walliæ dedit uxorem, nuptiarum solemnitatem agens impensis propriis, suæque ac Reginæ præsentia illas honorans.

The Jews
punished
for clip-
ping the
coin.

Hoc anno Judæi, de tonsura monetæ convicti, in magna multitudine ubique per Angliam suspenduntur: puniti sunt eo tempore et eorum consuetanei, pro pravis escambiis et pro causa prædicta.

Parliament
at Glou-
cester.

Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Glovernæ, in Octavis Sancti Johannis Baptistæ; in quo edita sunt Statuta, quæ "de Glovernæ" appellantur.

Edward
crosses
over to
France.

Circa mensem Augustum Rex Edwardus transfretavit in Franciam, ad habendum colloquium cum Philippo Rege Francorum; unde tunc obtinuit restitutionem aliquarum terrarum, non tamen omnium, quæ in venditione Normanniæ promissæ fuerant patri suo.

Per hoc tempus obiit Regina Castellæ, mater Reginæ Angliæ; ad quam jure hæreditario, post mortem matris, devolutus est Pontini Comitatus.

¹ Omitted in orig., and supplied from the printed texts, and Rishanger.
² consentanei in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Isto anno, antequam Rex transiret in Gallias, Rex Scotorum Alexander, in Angliam veniens, Regem consuluit de negotiis arduis terræ suæ. Impetravit autem a Rege litteras testificantes auxilium in guerra Walliæ præstitum, non nomine servitii factum esse. A.D. 1278-1279. Visit of the King of Scotland.

Hoc anno, Robertus Burnel, Episcopus Batoniensis, in Cantuariensem Archiepiscopum est electus; sed Papa, electione cassata, Lectori Curiae, Fratri Johanni de Peccham, de Ordine Minorum, eandem contulit dignitatem. John de Peccham made Archbishop of Canterbury.

Transit annus iste frugifer et fructifer Romanis, Anglis, et Francis; Scotis et Wallensibus sub silentio quieteque transactus; Sarracenis etiam otiosus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, septimus, Frater Johannes Peccham, Cicesterensis Diocesis, de Ordine Minorum, venit in Angliam, a Domino Papa in Cantuariensem Archiepiscopum consecratus. Hic Parisius in Theologia, et Oxoniæ, lectiones suas resumpserat. Deinde Minister Provincialis Angliæ, ac tandem Lector Palatii in Romana Curia, factus fuit; qui Ordinis sui zelator præcipuus, carminum dictator egregius, affatusque pompatici, fuerat; mentis tamen benignæ extitit, et animi admodum liberalis.

Hoc anno, moneta Angliæ, per tonsuram nimis deteriorata, Alteration ex mandato Regis renovatur. ¹Obolus quoque, qui prius formam semicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio divisi, fit rotundus; juxta vaticinium Merlini dicentis;—"Findetur forma commercii, dimidium rotundum erit." Facti sunt etiam eo tempore, primo, et quadrantes. in the coinage.

Illustris miles, Rogerus de Mortuo Mari, apud Kelyngwurthe ludum militarem, quem vocant "Rotundam Tabulam," centum militum ac tot dominarum, constituit; ad quam, pro armorum exercitio, de diversis regnis confluit militia ²[multa] nimis. A Round Table held at Kenilworth.

Frater Robertus, quondam Cantuariensis Archiepiscopus, et post Cardinalis et Episcopus Portuensis, post adventum suum ad Curiam, graviter infirmatur; ex qua infirmitate cito postea mortuus est.

Eo tempore ²[obiit] Walterus Giffard, Archiepiscopus Eboracensis; cui successit Magister Willelmus de Wikewane, in Romana Curia consecratus.

Eodem anno, Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, convocat Consilium apud Radingiam; ubi suffraganeis suis imposuit, ut Statuta Generalis Consilii facerent artius observari. Council at Reading.

¹ *Obolus* in orig.

| ² Supplied from the printed texts.

- A.D. 1280-1281. Transit annus iste frugifer et fructifer; Anglis, Francis, Rishanger. Romanis, Sarracenisque, quietus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Martin IV. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, octavus, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Nicholaus Papa Tertius moritur; successitque ei Martinus Quartus, prius dictus "Simón 'Turonensis," Gallicus natione. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Tomb of Henry III. at Westminster. Hoc anno, Edwardus Rex Angliæ, de lapidibus pretiosis jaspum, quos secum attulerat de partibus Gallicanis, paternum sepulcrum apud Westmonasterium fecit plurimum honorari. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Eodem anno, Oliverus de Suttona fit Episcopus Lincolnensis; qui prius fuerat ejusdem ecclesiæ Decanus.
- A.D. 1281. Frater Johannes Peccham, Cantuariensis Archiepiscopus, ne Council of Lambeth. nihil fecisse videretur, convocat Concilium apud Lambheythe; in quo Constitutiones Ottonis ²[et] Ottoboni, quondam Legatorum in Anglia, innovans, jussit eas ab omnibus custodiri.
- Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis, Anglis, Gallicis, Sarracenis, incredulisque, quietus.
- Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, nonus, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Transactions at Rome. Martinus Papa Senator efficitur Urbis Romæ; qui in Romanolam exercitum misit contra Gwidonem, Comitem Montis Febri, qui in partibus illis terras Ecclesiæ occupavit. Hic Martinus Papa capas Fratrum Carmelitarum mutavit in album, quæ prius erant stragulatæ et birratæ. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- David, brother of Llewelyn. Eo tempore, David, germanus Principis Walliæ, immemor beneficiorum Regis Angliæ, qui eum promoverat et contra fratrem persequentem protexerat, concitavit pene totam Walliam ad insurgendum contra Regem. Et ut Principem nobilesque Wallensium ad seditionem facilius inclinaret, ipse primus facinus aggreditur, et Rogerum de Clifford, militem nobilem et famosum, quem Rex illuc miserat, tanquam totius Walliæ Justiciarium, nihil tale suspicantem, ³proditorie in castro suo de Hawardyn Dominica in Ramis Palmarum cepit; quosdamque milites ejus, volentes resistere, inermes occidit. Exinde reversus ad Principem, collecto exercitu, una cum eo Rodolanum venit, obsidionemque posuit circa castrum.
- Transactions in Wales. Eo tempore Rex Paschalem solemnitatem in Diocesi Sarum tenuit, apud ⁴Vasas; ubi super hac commotione auditis rumoribus, jussit quam ⁵totius exercitum congregari. Militiam,

¹ *Turonensis* in orig.

² Supplied from Rishanger; the omission occurs in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *proditorie* in the printed texts.

⁴ *Visas* in the printed texts. *Divisas* is meant; as in Rishanger and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *quamprimum totum* in the printed texts.

Rishanger. quam tunc in promptu habebat, usque Rodolanum præmisit; A.D. 1281
MS. Bibl. ipse vero Rex clam Ambresbiriam adiit, ut matrem suam
Reg. 13 salutaret, quæ tunc in illo monasterio morabatur. Contigit **Anecdote**
E. ix. autem, dum ibi esset, ut quidam ad matris ejus præsentiam of Ed-
 adduceretur, qui per tempus aliquod cæcum ¹finxerat, visum-ward l.

que sibi ad Henrici Regis, quondam mariti sui, tumulum, dixerat restitutum. Edwardus vero Rex hunc ab antiquo no-
 verat famosum flagitiis, notatumque malitiis ac fraudibus ab olim, et mendaciis assuetum; matrique narrationibus plurimum applaudenti, ne crederet dissuasit: quæ, in morem fœminarum vetularum, subito in iram versa, filium gravissime redarguit, cameramque suam evacuare præcepit. Cui jussis matris humiliter parenti, dum egrederetur, occurrit Prior Provincialis Fratrum Prædicatorum, dictus "Frater Hugo de Mancestria," vir magnæ discretionis, ac Magister in Theologia, qui et ipsi Regi familiariter notus erat; quem Rex ad partem trahens, offensam matris, et omnia quæ contigerant, enarrans per ordinem, finaliter hoc adjecit;—"Ego," inquit, "justitiam patris mei tantam novi, quod potius huic scurræ eruisset oculos integros, quam tantæ iniquitati lumen perditum restau-
 "rasset."

Altera vero die, accepta a matre licentia, cum celeritate ad Edward militiam, quam præmiserat, in Walliam properavit. Cujus **proceeds**
 audito adventu, Princeps Walliæ, obsidione soluta, longius se **to Wales.**
 subtrahit. Interim captum est castrum de Lampader Vaur per Resum filium Maylgonis, et Griffinum filium Mereduci. Capta Trans-
 sunt etiam in illis partibus, per alios nobiles, Wallensium castra **actions**
 plura. **there.**

Eodem tempore, procurante Fratre Johanne Peccham, Can- **Emeric de**
 tuariensi Archiepiscopo, Aymericus de Monteforti, quem Rex **Montfort.**
 in custodia detinuerat, liberatur; spondente pro eo clero, se velle de periculo regni cavere. Qui transfretans in Gallias, non multo post Curiam Romanam adiit; ubi post aliquot annos, renunciâns clericatui miles efficitur; sed infaustus, nam cito postea defunctus est.

Hoc anno translatus est in locum eminentiorem venerabile corpus Beati Hugonis, quondam Episcopi Lincolnien-
 sis.

Eo tempore, Cantuariensis ²Archiepiscopus, profectus in Snowdoniam, Principem Walliæ, et germanum suum, sategit ad pacem reducere; sed frustratus, regressus in Angliam excommunicationis in ipsos sententiam fulminavit.

Transit annus iste frugifer et fructifer; Romanis infamis; Francis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.

¹ *se finxerat* in the printed texts. | *Episcopus* in Camden's text.

² *Archiepiscopus* in Parker's text.

- A.D. 1282. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo terno, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, decimus, Reg. 13
idem Rex cum exercitu valido de Rodolano per Angleseyam, E. ix.
- Transactions in Wales. ¹quam per nautas portum capi fecerat, versus Snowdoniam Rishanger.
progređiens, ut viam pararet exercitui, ultra maris brachium MS. Bibl.
quod insulam dividit a continente, juxta Bangoriam, constituit Reg. 13
pontem fieri ex navibus invicem colligatis. E. ix.
- Peter of Aragon claims Sicily. Hoc anno Petrus, Rex ²Arragoniæ, vendicans regnum
Siciliæ jure hæreditario uxoris suæ, subito cum navigio reg-
num Siciliæ ingressus, Karolum Regem expulit de eodem.
Qui in Franciam fugiens, a Rege, nepote suo, pro recuperando
regno subsidium imploravit. Papa vero Martinus in Petrum
prædictum, vel omnes ei faventes, vel ipsum Regem appel-
lantes, excommunicationis tulit sententiam; regno ³Arragoniæ
eum privans, et conferens illud Karolo, filio Regis Francorum.
Is excom- Petrus vero de ⁴Arragonia, missis ad Regem Siciliæ nunciis,
municated by the Pope. petivit ut cum quadraginta tantum militibus ad plana Burde-
galie, secum, tot tantum habente milites, dimicaretur, veniret
ad diem certum; sub certa poena se ad hoc obligans, dum
tamen Karolus modo ⁵se simili obligaret: et cui in hoc con-
flictu cessisset victoria, ille sine contradictione regno Siciliæ
potiretur.
- Transactions in Wales. Eo tempore Gilbertus, Comes Gloverniæ, magnas prædas
Wallensium cum militia sua faciens juxta Lantilowhyr, facta
copia apertæ pugnæ, cum eisdem duro prælio dimicavit. In
quo peremptis multis de parte Wallensium, ipsemet Comes
quinque milites perdidit, de quorum numero erat Willelmus
Valentis junior, consanguineus Regis Angliæ. Discedente
autem Comite Gloverniæ, Princeps Walliæ intravit terras de
Cardigan et Stradewy, devastavitque terras Resi filii Mere-
duci, qui cum Rege contra Principem tenuit in hoc bello.
Progressus deinde Princeps versus terram de ⁶Vueld, se cum
paucis ab exercitu reliquo separavit. Cui cum sua militia
supervenientes viri nobiles Johannes Giffard et Edmundus de
Mortuo Mari, nihil tamen suspicantes de Principe, ipsum cum
sociis pugna aggredientes occiderunt, feria sexta ante festum
Beatæ Luciæ. Principis autem caput post mortem, a quodam
qui intererat agnitum, mox abscinditur, Regique defertur.
Quod transmissum Londonias, positum est per tempus aliquod
super Turrim, et hedera coronatum.
- Llewelyn is slain.

¹ *cujus* in the printed texts.² *Arrogonia* in orig.³ *Arrogonia* in orig.⁴ *Arrogonia* in orig.⁵ *Bueld* in Rishanger and Trivet;*Vueld* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

Rishanger. De Lewlino prædicto scripserunt duo religiosi metrice, in A.D. 1282
MS. Bibl. hunc modum.—

Reg. 13
E. ix.

Wallicus sic scripsit:—

“ Hic jacet Anglorum tortor, tutor Venedorum,
“ Princeps ¹Walliorum, Lewlinus, regula morum,
“ Gemma coævorum, flos regum præteritorum,
“ ²Forma futurorum, dux, laus, lex, lux, populorum.”

³Anglicus ita scripsit:—

“ Hic jacet errorum princeps, et prædo virorum,
“ Proditor Anglorum, fax livida, secta reorum,
“ Numen Wallorum, trux dux, homicida piorum,
“ Fæx Trojanorum, stirps mendax, causa malorum.”

Circa idem tempus milites quidam de Regis exercitu, a servientibus Wallensibus territi, pontem quem Rex inchoaverat, nondum perfectum, minus prudenter accelerantes transire, dum in multitudine conglobata revertentes fugiunt, submerguntur; inter quos erat miles strenuissimus, Lucas de ⁴Thaney, et duo germani Roberti Burnel, Bathoniensis Episcopi, alii ⁵[que] quamplures.

Hoc anno ⁶Thomas Herefordensis in via versus Curiam, de Death of præsentis sæculo nequam ereptus, ad regna migravit cœlestia, Thomas cum septem annis gregem sibi commissum sollicita cura rex- (de Canti- isset. Hic, nobilibus ortus natalibus, a puero Deo vixit lupe) Bishop of devotus; studii autem exercitatione litterarum adquirens peri- Hereford. tiam, primo in artibus liberalibus, deinde in jure rexit canonico; tandem ad theologiam totam transtulit intentionem, in qua licentiatum ad magisterium, cum sub Fratre Roberto de Kylewardby, Ordinis Prædicatorum, quem, dum Provincialis fuerat, admodum familiarem habuit, decrevisset incipere, incidit negotii dilatio medio tempore, præfato fratre assumpto ad Cantuariensis Ecclesiæ Præsulatum. Sub quo tamen, post consecrationem ejus, Oxonias veniente, in ecclesia Fratrum Prædicatorum incepit, juxta sui desiderii complementum. In cujus commendatione, quæ solet ante principium post disputationem, quæ “ Vesperæ ” appellantur, de Bachalariis fieri magistrandum, asseruit præfatus Archiepiscopus, (quem dictus Thomas ab olim Confessorem habuerat), nullius ipsum mortalis criminis unquam sensisse contagium. Quantique meriti fuerit apud Deum, cre-

¹ Wallorum in the printed texts.

² Foma in orig., by inadvertence.

³ Angelicus in orig. by inadvertence.

⁴ Thanay in the printed texts.

⁵ alii quamplures in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; alii que in Rishanger; et alii in the printed texts.

⁶ B. Thomas in the printed texts.

⁷ medo in orig., by inadvertence.

A.D. 1282-1283. brescentium ad sepulcrum ejus miraculorum gloria indubitata Rishanger. MS. Bibl. fide demonstrat. Reg. 13 E. ix.

Post quem, ad ecclesiam Herefordensem electus et consecratus est ¹Ricardus de Swynefeld, Sacræ Theologiæ Doctor; vir jocundus in verbis, et egregius prædicator.

Hoc anno, cassato electo Wyntoniensi, Magistro Ricardo de Mora, ex dono Curia Romanæ Magister Joannes de ²Pontissa in ejusdem ecclesiæ Episcopum consecratur.

Transac-
tions in
Wales.

Hoc anno, Rex, de consilio Baronagii, Walliam intravit cum exercitu; ibique per irruptiones Wallensium amisit de suo exercitu vexilla quatuordecim; quo tempore perempti sunt Dominus Willelmus de Audeleya et Dominus Rogerus de Clifford junior, alii quoque multi; coactusque est Rex intrare castellum de Opa. Cito postea, Rex cepit insulam de Anglesey; sed hæc ante mortem Lewlini Principis contigerunt. Non multo post, Rex superior effectus pene totam Walliam subjugavit; villas et terras, quæ erant in medietate Walliæ, suis proceribus distribuit, sed retinuit maritima castra sibi; ex quo facto magna tranquillitas tempore sequenti provenit.

Transit annus iste frugifer et fructifer copiose; Romanis, Siculis, Apulis, atque Francis, sollicitus et molestus, propter ejectionem Karoli regis Siculorum; Wallicis exitialis, propter libertatem cum suo principe perditam; Anglis ³varius, propter diversos casus, qui modo dure, modo prospere, contigerunt.

Transac-
tions in
Wales.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo quarto, qui MS. Bibl. est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, undeci- Reg. 13 E. ix. mus, Rex Angliæ, ponte jam perfecto, cum exercitu suo in Rishanger Snowdoniam transiit, castra ejus omnia sine notabili resistentia MS. Bibl. capiens et comburens. Comes vero ⁴Penbrochiæ castrum de Reg. 13 Bere, quod erat quondam Lewlini Principis, cepit; et cito post, E. ix.

Capture of
David.

tota Wallia, cum omnibus castris suis, subacta est regiæ voluntati. Ante festum vero Sancti Johannis Baptistæ, captus est David, frater Principis, per regios exploratores, et Rodolanum adductus. Quem Rex ad sui conspectum admittere renuit, licet ipse David hoc instantius flagitaret. Rex igitur transmisit eum Salopiam, carceri mancipandum. Eodem tempore, per quemdam secretarium Principis allata est Regi crux dicta "Neoti," magnam de ligno Dominicæ Crucis continens portionem. Quæ ideo "Neoti" dicitur, quod per quemdam sacer-

¹ Magister Ricardus in the printed texts.

have also Pontissa.

² An error for Pontisserra, or "Sawbridge." The printed texts

³ variis in orig., corrected from the printed texts.

⁴ Penbrochiæ in the printed texts.

Rishanger. dotem, sic vocatum, antiquitus de Terra Sancta fuit in Walliam A.D. 1283.
MS. Bibl. deportata.

Reg. 13 Post festum Santi Michaelis, habitum est Parliamentum David put
E. ix. Salopiæ; in quo per deputatos ad hoc Justiciarios David judi-
cialiter condemnatus, tractus et suspensus est, visceribusque
combustis, corpus capite truncatum, et in quatuor partes est
divisum. Quibus in civitatibus Angliæ nobilioribus suspensis,
caput Londoniis super palum fixum est, ad terrorem consi-
milium proditorum.

Resus autem Vazhan, Wallensium nobilissimus, audita cap-
tione David, Comiti Hertfordiæ se dedit, Regique redditus,
ad Turrim Londoniarum missus carceri mancipatur.

Translata est hoc tempore Abbathia de 'Abertoun per Regem Castle built
ad locum alium; et constructum est in loco quo Abbathia at Aber
fuerat forte castrum, ad irruptiones Wallensium compescendas. Conway.
Et Rex in Comitatu Cestriæ etiam Abbathiam monachorum
fecit Cisterciensium; quam, multis ditatam prædiis, "Vallem
"Regalem" voluit appellari.

Hoc anno Regi conceditur a populo in subsidium werræ suæ
tricesima, et a clero vicesima, pars honorum.

Eo tempore Papa Martinus Gwydonem de Monteforti a Guido de
carcere liberans, in quo per Gregorium Papam positus fuerat, Montfort
propter homicidium in ecclesia commissum in Henricum liberated
Regis Alemanniæ filium, cognatum Regis Angliæ, misit in by the
Romaniolam, quam eo anno ²totam obtinuit, excepta civitate Pope.
Urbinate, quam Gwido incepit obsidere in manu potenti. Sed
cito post, de licentia Papæ omissa obsidione dictæ urbis,
in Tusciam rediit, ut hæreditatem uxoris suæ, patre ejus,
Comite Rufo, mortuo, occuparet.

Karolus Rex Siciliæ prima die Junii venit ad plana Burde- A.D. 1282.
galix, comitante eum Rege Francorum cum militia magna
valde. De cujus adventu Petrus, quondam Rex ³Arragoniæ,
præmunitus, diem prævenit coram Senescalpo Wasconiæ, protes-
tans se paratum tenere pactum, sed non posse, Rege Fran-
corum veniente cum tanta multitudine militum, contra formam.
Reverso post hæc Karolo Rege Siciliæ in Apuliam, Siculi
contra Neapolim cum viginti septem ⁴galeys venerunt armatis. Victory
Adversus quos Karolus, filius Regis Karoli, tunc Princeps gained by
Achaïæ, egressus est cum magna galearum multitudine ad Peter of
pugnandum: obtinentibus victoriam hostibus, captus est cum Aragon.
multis aliis, et ad civitatem Messanam deductus captivus.

¹ Meaning, Aber Conway.

² etiam in the printed texts.

³ Arroganiæ in orig.

⁴ galeis in the printed texts.

- A.D. 1283-1285. Eodem anno Rex Angliæ apud Actone Burnel tenuit Par-
liamentum, post festum Sancti Michaelis; in quo editum est Statutum, quod a loco cognominatum est.
Parliament at Acton Burnel. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Ipsa anno, ossa Beati Willelmi, Eboracensis Archiepiscopi, ad altiore locum cum solemnitate maxima transferuntur.
- Transit annus iste frugifer et fructifer, satis frugaliter; Romanis sollicitus; Apulis, Calabris, atque Siculis, invisus et odibilis, propter werras ¹motas ibidem effectuum ²variorum; Francis quietus; sed Anglis et Wallicis inquietus.
- A.D. 1284. Hoc anno natus est filius Regi Angliæ, apud Karnavan in
Birth of Wallia, die Sancti Marci, et vocatus "Edwardus."
Edward II. Eodem anno Rex Edwardus fecit leges Anglicanas per Walliam observari, Vicecomites ponens in ea.
- Transac- Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo quinto, MS. Bibl.
tions in qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, Reg. 13
Wales. duodecimus, Rex de Snowdonia per Walliam Occidentalem E. ix.
progrediens, intravit Glomorgantiam, quæ ad ditionem Co- Rishanger.
mitis Glovernæ noscitur pertinere; receptusque a Comite cum MS. Bibl.
honore maximo, ab eodem propriis impensis usque ad ter- Reg. 13
rarum terminos est deductus. Rex vero Bristoliam veniens, E. ix.
ibidem festum Dominicæ Nativitatis tenuit eo anno.
- Philippus, filius Philippi Regis Francorum, duxit uxorem Johannam, filiam Regis Navariæ primogenitam, accipiens cum eadem regnum Navarrorum et Campaniæ Comitatum.
- A.D. 1285. Hoc anno mortuus est Karolus Rex Siciliæ; cujus regni ac
Death of filiorum tutorem Papa Martinus Robertum, Comitem Attra-
Charles, batensem, constituit, largitus eidem pro hac re pecuniæ mag-
King of nam summam.
Sicily.
- A.D. 1285. Eodem anno obiit apud Wyndeleshore Alfonsus, filius Regis,
Death of juvenis optimæ indolis, etiam admodum Deo devotus; cujus
Prince corpus apud Westmonasterium, cor vero apud Fratres Præ-
Alfonso. dicatores Londoniis, ordinante sic Regina matre, traditur sepulturæ.
- A.D. 1284. Hoc quoque anno obiit Robertus de Wikhamptona, Sales-
buriensis Episcopus; cui successit Walterus Scammel, ec-
clesiæ ejusdem Decanus.
- Eo tempore, Maria, filia Regis Angliæ, Ambresbiræ sancti-
monialis efficitur, parentibus, licet cum difficultate, assen-
tientibus, ad instantiam matris Regis.
- Transit annus iste frugifer et fructifer satis ubertim; Ro-
manis tristis, propter desolationem regni ³Siciliæ; Francis

¹ metas in orig.² variarum in orig.³ Siciliæ in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

sollicitus, propter eandem causam; Angliis vero mediocriter A.D. 1285. pacificus et quietus.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo sexto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tertius decimus, Rex Angliæ de Bristollia profectus Cantuariam, disposuit in Gallias transfretare. Sed audito rumore de matris infirmitate, revertitur Ambresburiam, missis nunciis qui se apud Regem Francorum, ad cujus colloquium speciale invitatus fuerat, excusarent.

Edward
visits his
mother at
Ambres-
bury.

Eo tempore Papa Martinus moritur; cui successit Honorius Quartus, natione Romanus, prius dictus "Jacobus de Sabella;" IV. cui pedum ac manuum fere ossa abstulerat artetica ægritudo; unde sedendo in sella, ad hoc artificiose facta, missarum solemniam celebravit.

Hoc anno, Philippus, Rex Francorum, profectus in Arragoniam, ut regnum illud, juxta donationem Papæ Martini, filio suo Karolo acquireret, civitatem Girundam obsedit. Petrus vero, Rex quondam Arragoniæ, sed privatus per Papam, iniiit bellum cum quibusdam militibus Gallicis; inter quos principales erant Radulphus de Nigella, Constabularius Franciæ, et Johannes de Haricuria, Normannus, miles strenuissimus et probatus. Cumque durus ex utraque parte conflictus invalesceret, Petrus, Arragoniæ Rex, letaliter vulneratur; qui mox se cum suis subtraxit a prælio, et mortuus est in brevi. Philippus, Francorum Rex, capta Girunda, hominibusque suis munita, incipiens infirmari discessit usque Perpiniatum; ubi invalescente ægritudine, de præsentī luce migravit: cujus carnes et viscera in ecclesia Narbonensi, ossa vero apud Sanctum Dionysium, cor in choro Fratrum Prædicatorum Parisius, sunt humata.

Death of
Peter of
Aragon.
And of
Philip III.
of France.

Huic successit filius ejus Philippus; qui "Pulcher" agnominatus est, ob corporis speciem excellentem.

Philip the
Fair suc-
ceeds him.

Medio tempore Arragonenses naves Gallicorum, in portu Rosarum captas, abducunt; urbem etiam Gyrundum obsidentes, ipsam et Gallicos, ad ejus defensionem derelictos, ad dedicationem brevi tempore coegerunt.

Eo tempore, Alfonsus, filius Petri, quondam Regis Arragoniæ, patre defuncto, ut præmittitur, regnum illud gubernandum suscepit; inter quem et filiam Regis Angliæ, Alienoram, sponsalia contracta fuerunt, patre adhuc vivente.

Alfonso,
King of
Aragon.
Peter, King
of Sicily.

¹ *Arrogoniam* in orig.

² *Arrogoniæ* in orig.

³ *Arrogoniæ* in orig.

⁴ *Arrogonenses* in orig.

⁵ *facta* in the printed texts.

A.D. 1285-1287. Jacobus autem, filius Petri junior, cum matre ¹Constantia Rishanger. transiens in Siciliam, se fecit coronari. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Parliament Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniis; in quo at London. edita sunt Statuta, quæ "Westmonasterii Secunda" dicuntur.

Transit annus iste frugifer et fructifer plebi communi; Romanis, Siculis, Apulis, Calabris, Francis, Hispanis, et Arragoniis, inquietus, propter bella mota mortisque regum; Anglicis tamen ²transcursus sub silentio et quiete.

Hoc anno tanta fuit siccitas et æstus, ut homines morerentur.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo septimo, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13 quartus decimus, Papa Honorius Quartus moritur; cui succedit Nicholas Quartus, natione Romanus, prius dictus Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Nicholas

IV.

A.D. 1288.

"Frater Ieronimus," de Ordine Fratrum Minorum. Hic, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ³idolum, ut dicitur, Fratrum ejusdem Ordinis, multa priuatim statuit, quæ faciunt non solum superbire Minores, sed etiam insanire.

Edward I.

visits

France.

Hoc anno, Rex Angliæ, in Gallias transiens, Ambianis cum honorifica turba pervenit; cui occurrit ibidem honoris gratia Rex Francorum. Rex autem Angliæ fecit homagium Regi Franciæ, pro terris quas de eo in regno Franciæ tenere debebat, Parisius, et interfuit Parlamento quod Rex Francorum tunc Parisius tenuit; in quo multa, quæ pro libertate terrarum suarum pertinent, obtinuit; licet ipsa concessio Regis Francorum et parium diu in suo robore non maneret. Expectavit autem Rex Edwardus Parisius ad festum Pentecostes; circa quod tempus, Fratres Prædicatores ibidem suum Capitulum Generale tenuerunt; quod uterque Rex, Francorum et Anglorum, et utraque Regina, diebus diversis sua præsentia honorarunt. Post Pentecosten vero Rex Angliæ de Parisio Wasconiam est profectus.

Chapter of
the Friars
Preachers
held at
Paris.

Eo tempore, Alienora Regina Angliæ, mater Regis Edwardi, spreta pompa sæculi, apud Ambresburiam induit habitum monacharum.

Transit annus iste frugifer et fructifer huic regno; et eo magis fructifer, quod fructum fecit centesimum, faciens de Regina sanctimonialem.

Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo octavo, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, Reg. 13 quintus decimus, cum adhuc Rex Angliæ in Wasconia E. ix.

¹ Constantina in Camden's text.

² transcursus in orig.

³ idolum in orig.

Rishanger. moraretur, miles ¹quidam Anglicus quemdam Judæum, A.D. 1287-1288.
 MS. Bibl. super detentione indebita cujusdam manerii sibi impignorati, Dealings
 Reg. 13 coram iudicibus convenire decrevit. Sed Judæus versipellis of the
 E. ix. respondere renuit, prætendens chartam Regis quondam Henrici, Christians
 with the
 Jews.

regis excepto, in iudicium trahi posset. Miles, super hoc anxius, Wasconiam adiit, ut super hoc a Rege remedium aliquod impetraret. Quem cum Rex audisset,—“Non decet,” [inquit] “irritare facta parentum, quibus lege divina jubentur revertentem exhibere. Propter quod, factum patris mei revocare non decrevi; sed tibi cæterisque regni mei æqua lege (ne potior videatur Judæus quam Christianus) indulgeo, ne pro quacunque injuria illi Judæo illata, quamdiu charta sua gaudere voluerit, coram iudice aliquo, me excepto, conveniri possitis.” Revertente cum hoc privilegio milite, attendens Judæus sibi imminere damnum et periculum, spontanee renunciat suæ chartæ, optans ²ut evacuata conditione privilegii, pars utraque legi communi valeat subjacere.

Eo tempore, die quadam cum Rex et Regina, in camera quadam convenientes, super lectum quemdam confabularentur, ictus fulminis per fenestram, quæ eis erat a dorso, ingressus est, et inter eos transiens, ipsis penitus illæsis, duos domi- cellos, qui in eorum stabant præsentia, interfecit. Stupefacti admodum cæteri omnes qui aderant, ex evidenti, quod contigerat, perpendebant miraculo, divini ³protectioni numinis salutis regis non deesse.

Sub eodem tempore Rex Cypri apud Accon in Regem Ierusalem coronatur: quod Comes Attrabatensis in præjudicium Regis Siciliæ, qui regnum illud vendicabat, factum existimans, bona Templariorum et Hospitalariorum, quia facto huic consenserant, ubique per Apuliam confiscavit.

Per idem tempus Alfonsus, Rex Arragoniæ, missis ad Curiam Romanam nunciis, ⁶reconciliari petivit Ecclesiæ, de hiis quæ per patrem suam facta fuerant se excusans.

Transit annus iste frugifer et fructifer omni plebi; Judæis per Angliam tristis, et malorum inchoativus; Francis, Anglisque quietus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo octogesimo nono, qui
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, sextus
 E. ix.

¹ quidem in orig.

² et corrected to ut in a later hand; et in the printed texts.

³ An error for protectionem, as in

the printed texts.

⁴ regis in the printed texts.

⁵ reconciliari in orig.

Escape
from light-
ning of
the King
and Queen.

The King
of Cyprus
crowned
King of
Jerusalem.

- A.D. 1288. decimus, Karolus, filius Karoli Regis quondam ¹Siciliæ, Rishanger. Princeps Achaiaë, procurante Rege Angliæ, liberatur a carcere MS. Bibl. Charles of Achaia is liberated. sub hac forma; videlicet, quod data Regi Arragoniæ certa Reg. 13 E. ix. summa pecuniæ, pse Karolus a Domino Papa pacem Arragonensibus impetraret; quam si infra terminum limitatum impetrare non posset, rediret ad carcerem. Quibus conditionibus juramento firmatis, tradere debebat Karolus tres filios suos obsides, et alios milites nobiles quadraginta; pro quibus, quousque venirent, Rex Angliæ, liberationem Karoli ²accelerans, nobiles viros qui secum erant, obsides tradidit, et pecuniam, usque ad triginta millia librarum, persolvit. Postquam autem filii Karoli venerant, Rex Angliæ, militibus suis liberatis, in Wasconiam revertitur, et apud Blankforde Crucis suscepit ³characterem; moxque Judæos omnes, tanquam Crucis hostes, expulit de Wasconia et aliis terris suis omnibus quas in regno Franciæ possidebat.
- Edward I. assumes the Cross. Expels the Jews from Gascoigne. Interim, Resus filius Mereduci Walliam conturbavit; ⁴impugnare cepit aliqua Regis castra.
- Tripolis captured. Eo tempore, Tripolis, civitas transmarina, a Soldano capitur, qui et in ea multa Christianorum millia trucidavit: ex cujus captione territi Christiani, qui erant in Accon, a Soldano inducias impetrant biennales.
- Transactions in Wales. Per idem tempus, Edmundus Comes Cornubiæ, cui Rex Angliæ in sua absentia regni commiserat custodiam, magnum ducit exercitum in Walliam contra Resum. Cum autem castrum de Drusselan, quod erat Resi, obsideret, et muros ejus suffodi faceret, casu illorum subito, vir nobilis Willelmus de Monte Canisii, alique milites plurimi et scutiferi, opprimuntur.
- Incendiarism at Boston. Hoc anno, armiger quidam, dictus "Robertus Camerarius," cum suis complicitibus vere dæmoniacis, tentoria mercatorum apud Sanctum Botulphum, et mercimonia, incendens diffuso igne, magnam partem villæ et ecclesiam Fratrum Prædicatorum combussit. In diversis nempe villæ locis ignem apposuerunt, ut ipsi liberius possent residua spoliare. Dumque mercatores pro mercibus suis salvandis et extinguendo igne discurrent, per dictum armigerum et suos trucidantur. Dicebatur revera, quod tota pecunia Angliæ vix restauraret damna ibidem facta. Currebant namque rivuli, argentei et aurei, et metallorum fusilium, usque in mare.
- Fuit autem hoc anno, in Anglia, tanta frugum abundantia,

¹ *Ciciliæ* in orig.² Inserted in a later hand.³ *characterem* in orig.⁴ *impugnareque* in the printed texts.

Rishanger. ut quarterium frumenti alicubi pro viginti, alicubi pro sex- A.D.
MS. Bibl. decim, alicubi pro duodecim, denariis venderetur. 1288-1289,
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste frugifer et fructifer mirabiliter; Judæis lugubris; Terræ Sanctæ atque Christicolis lamentabilis; Angliæ damnosus; sed Franciæ otiosus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo, qui est
Reg. 13 annus Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, septimus decimus, Charles of
E. ix. Karolus Princeps Achaia, Romam veniens, per Papam Nicho- Achaia
laum a juramento Regi Arragoniæ præstito absolvitur, et in released
Regem Siciliæ coronatur. Eodem tempore, inter Jacobum, oath.
Rishanger. occupatorem Siciliæ, et Comitem Attrabatensem firman-
MS. Bibl. tur induciæ biennales.
Reg. 13
E. ix.

Circa tempus istud, Rex Angliæ, de Wasconia reversus, Lion- Edward I.
doniis solemniter recipitur a clero totaque plebe. Qui Judæos returns to
omnes eodem anno expellens de Anglia, datis expensis in England,
Gallias, bona eorum reliqua confiscavit. and expels
the Jews.

Eodem tempore Rex, auditis querimoniis eorum Anglicorum, The Justi-
qui de regiis ministris volebant conqueri, omnibus exhibens ciars de-
justitiam, Justiciarios fere omnes, de ¹falsitate deprehensos, a posed and
suo officio deposuit; ipsos juxta demerita puniens gravi multa. punished.

Tempore Quadragesimali hujus anni, cum Alexander, Rex A.D. 1286.
Scotorum, uxorem suam, filiam Comitis Flandriæ, quam post Death of
Margaretam, filiam Regis Angliæ, duxerat, nocte quadam ad- Alexander
modum obscura visitare voluisset, cespitante equo, lapsus et III. of
collisus graviter, expiravit. Hic de secunda uxore nullam, de Scotland.
prima verò prolem geminam, filium, scilicet Alexandrum, et
filiam, genuit, nomine Margaretam. Alexander absque prole
patrem immatura morte prævenit. ²Filia Margareta, Regi
Northwagiæ desponsata, filiam unicam peperit, nomine Marga-
retam, quæ matri mortuæ supervixit. Hanc, consulto Rege
Angliæ, magnates Scotiæ recognoverunt hæredem; quæ ³accer- Death of
sita per nuncios Regis Angliæ, cum per navigium tenderet in Margaret,
Scotiam, infirmata in mari, apud Orkadas insulas est defuncta. Queen of
Scotland.
A.D. 1290.

Hoc anno, nocte Sanctæ Margaretæ, descendit tempestas
inbrium, tonitrui, et fulguris, a retro sæculis vix audita; con-
cutiens sata et submergens, ita ut Londoniis modius tritici,
qui prius ad tres denarios vendebatur, ex tunc paulatim usque
ad duas solidos excrevit. Sicque per quadraginta ferme annos,
usque ad obitum Regis Edwardi, post Conquæstum Secundi,
dicti "de Karnervain," extitit karistia bladorum, et præ-
cipue frumentorum; ita ut aliquotiens Londoniis modius fru-
menti ad decem solidos venderetur.

¹fulcitate in orig.

²Filia vero Margareta in the

printed texts.

³accerpita in orig.

A.D. 1289-1291. Circa præsens tempus, jubente Papa Nicholao, taxatæ sunt ecclesiæ Anglicanæ secundum verum valorem; et ex tunc cessavit taxatio Norwicensis, per Innocentium Quartum prius facta. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

IV. Transit annus iste primo frugibus opulentus; sed, tempore frugum atque fructuum veniente, utroque commodo destitutus; Judæis per Angliam, et Justiciariis, exitialis; Scotis dubius et sollicitus, proper destructionem regni, per mortem hæredum; Gallicis plene quietus.

Question as to the succession to the Scottish throne. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, octavus decimus, mortua Margareta, filia Regis Northwagiæ ex Margareta, filia Regis Scotiæ Alexandri, ad quam jure hæreditario, defunctis avo, patruo, et matre, regnum Scotiæ devolvi debebat, quis foret justus hæres Scotiæ apud omnes in dubium vertebatur. Propter quod Rex, celebratis Londoniis nuptiis inter Johannem, filium et hæredem Ducis Brabantiae, et Margaretam, filiam suam secundam, ac inter Gilbertum, Comitem Gloverniæ, et Johannam, filiam suam tertiam, versus Scotiam, dimicaturus de justo hærede, tanquam superior dominus, dirigit iter suum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1291. Sed dum finibus Scotiæ appropinquaret, Regina consors, gravi infirmitate correpta, quarto Idus Decembris ex hac vita migravit, in villa de Herdeby juxta Lincolniam. Propterea Rex, cœpto intermisso itinere, Londonias funus deducendo revertitur cum mœrore. Qui cunctis diebus vitæ suæ eam plangebat, et Jesum benignum jugis precibus pro ea interpellebat; eleemosynarum largitiones et missarum celebrationes pro ea in diversis regni locis ¹ordinare in perpetuum, et procurans. Fuerat nempe mulier pia, modesta, misericors, Anglicorum amatrix omnium, et velut columna regni totius. Cujus temporibus alienigenæ Angliam non gravabant, incolæ nullatenus per regales opprimebantur, si ad aures ejus vel minima querela oppressionis aliququaliter pervenisset. Tristes ubique, prout dignitas sua ²permittebat, consolabatur, et discordes ad concordiam, quantum potuit, reducebat.

Honours paid to her memory. Hujus corpori, cum ad Sanctum Albanum appropinquasset, totus Conventus, solemniter ³revestitus in capis, ⁴perrexit in obviam, usque ad finem villæ, quæ est ad ecclesiam Sancti Michaelis ibidem; deducendoque corpus ante majus altare in

¹ Apparently an error for *ordinans*, as in the printed texts.

² *promittebat* in the printed texts.

³ *revesatus* in orig., corrected from

the printed texts.

⁴ *perrexit obviam* in the printed texts.

Rishanger. monasterio collocarunt, ubi nocte illa a toto Conventu officiis A.D. 1291.
 MS. Bibl. divinis et sacris vigiliis assidua devotione honoratur. Ab eo
 Reg. 13 loco corpus defertur Londonias; ubi Rex cum tota regni nobi-
 E. ix. litate, regnique pontificibus et prælatis, occurrit. Conditum est
 ergo corpus aromatibus in ecclesia Westmonasterii, cum summa
 omnium reverentia et honore. Cor vero in choro Fratrum Præ-
 dicatorum Londoniis est humatum.

In omni loco et villa, quibus corpus pausaverat, jussit Rex
 crucem miro tabulatu erigi ad Reginæ memoriam, ut a
 transeuntibus pro ejus anima deprecetur; in qua cruce fecit
¹ imaginem Reginæ depingi.

Transit annus iste carus, sed non famelicus; Scotis turbu-
 lentus; Anglicis vicissim lætus et tristis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo secundo, Transac-
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi Primi nonus decimus, tions in
 E. ix. Soldanus Babiloniæ, lapsis jam trengis cum Christianis per Syria.

Rishanger. biennium initis, versus Accon tendens cum magno exercitu,
 MS. Bibl. in ipso itinere moritur; cujus filius, Soldanus factus, prose-
 Reg. 13 quitur cœpta patris, et civitatem Accon obsidens a quarto die
 E. ix. mensis Maii, per decem dies continuos fortissime oppugnavit.
 Cives vero viriliter urbem defendentes, interim thesauros suos
 ac merces, sacrosantasque reliquias, senes etiam atque de-
 biles, mulieres et parvulos, fecerunt in Cyprum navigio
 deportari. Multi etiam, tam pedites quam equites, discedentes,
 ad defensionem civitatis reliquerunt tantum duodecim millia
 armatorum. Quintadecima vero die mensis, tam grave dede-
 runt Sarraceni insultum, quod, cedente fere Regis Cypri cus-
 todia, civitatem intrassent, nisi obscuritas noctis alienumque
 subsidium obstitisset. Denique, Rex Cypri, commissa custodia
 sua ministro Militiæ Domus Teutonicorum, promittens se mane
 rediturum, ² aufugit in Cyprum. Sarraceni autem videntes in
 crastino custodiam Regis Cypri destitutam ex parte illa, im-
 pleto fossato, ingressi sunt urbem, prælioque ancipiti cum
 Christianis duobus diebus, nunc hiis, nunc illis, prævalentibus,
 dimicarunt. Tertia tandem die, irrumpente per portam Sancti
 Antonii Sarracenorum multitudine, interfectisque Templariis et
 Hospitalariis, urbem capiunt, muros ejus cum turribus, eccle-
 siasque cum domibus aliis, funditus evertentes. Patriarcha
 vero, qui de Ordine Prædicatorum fuerat, et Minister Hos-
 pitalis, letaliter vulnerati, tracti a suis in dromundum in mari,
 cum multis aliis, perierunt.

¹ ymaginem in orig.

| ² affugit in orig.

A.D. 1291. Per hoc tempus, Karolus, frater Regis Franciæ, renunciavit juri suo in regnum Arragoniæ, uxorem duxit filiam Karoli, Regis Siciliae, qui cum ea prædicta renunciatione Andegaviæ et Cenomanniæ contulit Comitatus. Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Parliament at Northam.

Eodem anno, post Pascha Rex Angliæ, Scotiæ appropinquans, Parliamentum tenuit apud ¹Northam; ubi consultis prælatis ac utriusque juris peritis, revolutisque priorum temporum annalibus, vocari fecit prælatos ac majores regni Scotiæ, et coram eis in ecclesia parochiali de ²Northam jus suum in superius dominium regni Scotiæ fideliter declaravit; petivitque ut hæc recognoscerent, protestando se jus coronæ suæ, usque ad effusionem sanguinis defensurum.

Enquiry as to Edward's right as superior lord of Scotland.

Ob quam causam, Rex isto anno omnia monasteria Angliæ, Scotiæ, et Walliæ, perscrutari fecerat, ad dinoscendum quale jus posset sibi competere in hac parte. Et repertum est in Chronicis Mariani Scoti, Willelmi de Malmesburia, Rogeri de Houden, Henrici de Huntynghdon, Radulphi de Luzeto, quod anno Domini nongentesimo decimo Rex Edwardus Senior subegit sibi reges Scotorum et Cumbriorum. Item, ibidem, quod anno Domini nongentesimo vicesimo primo, prædictæ gentes elegerunt sibi Edwardum prædictum in dominum et patronum. Item, ibidem, anno Domini nongentesimo vicesimo sexto, Rex Angliæ Adelstanus devicit Regem Scotiæ Constantinum, et iterum sub se permisit regnare. Item, Edredus, frater Adelstani, Rex Angliæ, devicit Scotos et Northumbranos; qui se submiserunt ei et fidelitatem juraverunt. Item ibidem, Edgarus Rex Angliæ superavit ³Rinadum filium Alpini, Regem Scotorum; et ex tunc factus est Rex quatuor regnorum, scilicet, Angliæ, Scotiæ, Daciæ, et Norwagiæ. Item ibidem, Sanctus Edwardus regnum Scotiæ dedit Malcolino, filio Regis Cumbriorum, de se tenendum. Item, Willelmus Bastard, anno regni sui sexto, vicit Malcolinum Regem Scotiæ, et accepit ab eo sacramentum fidelitatis. Item, Willelmus Rufus simile fecit quod pater suus fecerat, erga Malcolinum Regem Scotiæ, et contra duos filios Malcolini successive regnantes. Item, Alexander successit fratri suo Edgardo in regnum Scotiæ, de consensu Regis Henrici Primi. Item, David, Rex Scotiæ, fecit homagium Regi Stephano. Item, Willelmus, Rex Scotiæ, fecit homagium Henrico Tertio, filio Regis Henrici Secundi, in coronatione suâ; et iterum, Henrico patri, anno regni sui vicesimo; sicut patet in quadam conventionione inter eos inde

¹ Northumb. in the printed texts; 'Norham' is meant,

² Northumb. in the printed texts.

³ Correctly, Kinadum.

Rishanger. facta. Item, dicit Rogerus de Houdene, quod Willelmus Rex A.D. 1291.
MS. Bibl. Scotiae venit ad dominum suum Regem Henricum in Norman-
Reg. 13 niam; et similiter fecit Regi Ricardo, et etiam Johanni Regi,
E. ix. apud Lincolniam. Item, in Chronica Sancti Albani reperitur,
quod Alexander, Rex Scotiae, apud Eboracum desponsavit
Margaretam filiam Regis Henrici, anno regni sui tricesimo
quinto, et fecit ei homagium. Item, reperitur in Chartis Regum
Scotiae. Item, repertum est in Bullis Papalibus Scotiae directis,
reges Scotorum excommunicatos fuisse, quia noluerant obedire
dominis suis, Anglorum regibus.

Convenientibus igitur apud ¹Northam, in finibus Anglorum Transac-
versus Scotiam, Rege Anglorum cum suis peritis, ac Scotorum tions at
valentioribus cum suis prudentioribus, petivit Rex Angliae in Northam
primis, ut Scoti pacifice assentirent suae ordinationi super Rege in refer-
Scotiae; praesertim, cum sibi competeret ratione sui dominii Scottish
capitalis. Scoti vero responderunt, se ignorare quod talis su- Crown.
prioritas Regi Angliae competeret; nec posse sine capite,
Rege, ad talia respondere, cui incumberet talem denuncia-
tionem audire; nec aliud responsum ad praesens debere reddere.
testabantur, propter juramentum, excommunicatione vallatum,
quod post mortem Regis Alexandri sibi invicem fecerunt.
Unde, deliberatione librata, fecit Rex Edwardus Scotis litteras
suas patentes, quibus recognovit adventum Scotorum in An-
gliam citra aquam Twede non debere alias illis ²urgeri in pra-
judicium iterum veniendi in Angliam. Post haec, majores
Scotiae et Angliae, qui vendicabant jus successionis in regnum
Scotiae, per litteras suas patentes recognoverunt, se velle sponte
recipere justitiam coram dicto Rege Edwardo, tanquam coram
capitali domino, et firmum tenere quicquid ipse decreverit in
praemissis.

³Litterarum Dominorum utriusque regni, qui jus successio-
nis in Scotorum dominium vendicabant:—

New “ Omnibus praesentes litteras visuris vel audituris, Florentius Letter of
Rymer, I. “ Comes Holondiae, Robertus le Brus Dominus Vallis Anandiae, the claim-
p. 755. (in “ Johannes de Balliolo Dominus Galwidiae, Johannes de ants, signi-
French.) “ Hastings Dominus ⁴Abergaveræ, Johannes Comyn Do- fying that
“ minus de ⁵Radenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchiae, they will
“ Johannes de Vesci, vice patris sui, Nicolaus de Sules, Edward’s
award.

¹ Northumb. in the printed texts.

² urgere in orig., urgeri in the printed texts.

³ The words, “ *Erat autem iste tenor*,” as given in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., are omitted

in orig., and in the printed texts.

⁴ An error for *Abergavennæ*, as in the printed texts.

⁵ An error for *Badenaw* (Bade-
noch), as in the printed texts.

A.D. 1291. "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Cum nos in regno Rishanger
 "Scotiæ jus habere credamus, et jus illud coram illo qui MS. Bibl.
 "potiorem habet potestatem, jurisdictionem, et rationem ex- Reg. 13
 "aminandi jus nostrum habet, declarare, vindicare, et probare, New
 "intendamus; nobilisque Princeps, Dominus Edwardus, Dei Rymer.
 "gratia Rex Angliæ, per bonas sufficientesque rationes nos
 "informaverit, quod ad eum spectat, et habere debet, superius
 "dominium regni Scotiæ, et cognitionem in audiendo, ex-
 "aminando, et diffiniendo, jus nostrum: nos, de propria nostra
 "voluntate, sine omni violentia et coactione, volumus, annui-
 "mus, et concedimus, ut recipiamus jus coram eo, tanquam
 "superiori domino terræ. Volumus insuper et promittimus,
 "quod habebimus et tenebimus firmum et stabile factum
 "suum, et quod ille habebit regnum, cui coram eo jus potius
 "illud dabit. In testimonium istorum, nos litteris istis ap-
 "posuimus sigilla nostra. ¹Data apud ²Northam, feria tertia
 "post Ascensionem, etc."

The castles
 of Scotland
 resigned
 into Ed-
 ward's
 hand.

Letter in
 reference
 thereto.

Facta itaque recognitione superioris ³dominii, et submis-
 sione recipiendi quod coram Rege Angliæ jure fuerit diffinitum,
 petivit Rex castra et terram totam sibi reddi, ut per seysinam
 pacificam jus superioris domini, quod jam per suas litteras
 recognoverant, clareret universis. Annuerunt statim regiæ
 petitioni; confectis super hoc litteris, et ab eisdem signatis,
 continentibus in Gallico, sicut priores litteræ, hunc tenorem:⁴—

"Omnibus præsentibus litteras visuris vel audituris, Floren- New
 "tius Comes Holondia, Robertus le Brus Dominus Vallis Rymer, 1
 "Anandia, Johannes de Balliolo Dominus Galwidia, Johan- p. 755. (s
 "nes de Hastings Dominus Abergavennia, Johannes Comyn French)
 "Dominus de Badenaw, Patricius de Dunbar Comes Marchia,
 "Johannes de Vesci, vice patris sui, Nicholaus de Sules,
 "Willelmus de Ros, salutem in Domino. Quia de bona vo-
 "luntate nostra et communi assensu, sine omni coactione,
 "annuimus et concessimus nobili Principi Domino Edwardo,
 "Dei gratia Regi Angliæ, quod ipse, tanquam superior domi-
 "nus terræ Scotiæ, possit audire, examinare, et diffinire,
 "vendicationes nostras, et ⁵petitiones quas intendimus os-
 "tendere et probare, pro jure nostro recipiendo coram eo,
 "tanquam superiori domino terræ, promittentes insuper quod
 "factum suum habebimus firmum et stabile, et quod ille ob-
 "tinebit regnum Scotiæ, cujus jus potius declaratur coram eo.

¹ "Fet et done a Norham, le Mardy
 "prochein apres le Assension, l'an
 "de grace, mcccxi." New Rymer, I.
 p. 755.

² Northumb. in the printed texts.

³ domini in the printed texts.

⁴ A rubric is here inserted as part
 of the text: "*Littera saisina data*
 "*.Regi Anglia de toto regno Scotia.*"

⁵ Omitted in the printed texts.

Rishanger. " Cum autem non possit præfatus Rex Angliæ isto modo A.D. 1291.
 MS. Bibl. " cognitionem facere, nec complere, sine iudicio; nec iudicium
 Reg. 13 " debeat esse sine executione; nec executionem possit debito
 E. ix. " modo facere sine possessione et seysina ejusdem terræ et
 New " castrorum ejus; volumus, annuimus, et concedimus, quod
 Rymer. " castrorum ejus; volumus, annuimus, et concedimus, quod
 " ipse, tanquam dominus superior, ad perficiendum prædicta
 " habeat seysinam totius terræ Scotiæ et castrorum ejus,
 " quousque jus in regnum petentibus fuerit satisfactum. Ita
 " tamen, quod antequam habeat seysinam, bonam et suffici-
 " entem securitatem faciat petitoribus, et custodibus, ¹et
 " ²communitati regni Scotiæ, restituendi ³idem regnum cum
 " tota regalitate, dignitate, dominio, libertatibus, consuetudini-
 " bus, ⁴justiciariis, legibus, usibus, possessionibus, et quibus-
 " cumque pertinentiis, in eodem statu in quo erant ante
 " seysinam sibi traditam; ⁵et liberabit illi, cui jure debetur
 " secundum iudicium regalitatis, salvo Regi Angliæ homagio
 " illius qui Rex erit. Et debet hæc restitutio fieri infra duos
 " menses a die quo fuerit hoc jus discussum atque firmatum.
 " Exitus dictæ terræ medio tempore recipiantur, et in salvo
 " deposito reponantur, et bene custodiantur, per manum Came-
 " rarii Scotiæ, qui nunc est, et illius quem assignabit ad hoc
 " Rex Angliæ; et hoc, sub sigillis eorum, salva rationabili
 " sustentatione terræ et castrorum, ministrorumque regni.
 " In testimonium istorum omnium prædictorum, apposuimus
 " ad has litteras sigilla nostra. ⁶Data apud ⁷Northam, die
 " Mercurii proxima post Ascensionem Domini, anno, etc."

Rishanger. Has duas litteras misit Rex Angliæ, sub sigillo suo privato,
 MS. Bibl. ad diversa monasteria regni sui, ut ad perpetuam rei gestæ
 Reg. 13 memoriam in Chronicis ponerentur.
 E. ix.

Rex assecurat reddere regnum Scotiæ cui debetur.

Idcirco facta Scotis securitate ³pro parte Regis Angliæ, de Surety
 restituendo, prout præfertur, regno Scotiæ infra duos menses given by
 illi cui de jure hoc competeret, sub pœna centum millium Edward
 librarum sterlingorum, Romæ in subsidium Terræ Sanctæ that he will
 solvendum, ac etiam sub pœna excommunicationis et inter- restore the
 same.

¹ Omitted in the printed texts.

² *communicati* in the printed texts.

³ *et idem* in the printed texts.

⁴ *justitiis* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ "*Fet et donec a Northam, le Meker-*

" dy apres la Assencion, lan de grace

" MCC., nonante primerein." New
 Rymer, I. 755.

⁷ *Northumb.* in the printed texts.

⁸ *ex parte* in the printed texts.

A.D. 1291-1292. dicti, in Regis personam et regnum Angliæ, si non restitueret, fulminandum; Scoti per chartas suas tradiderunt Regi Edwardo regnum Scotiæ, cum castellis, juribus, et consuetudinibus; posueruntque custodes, qui medio tempore exitus et ¹approviamenta terræ, ad opus illorum quorum intererat, custodirent, quosque videlicet, debita ²discussione habita, de legitimo constaret hærede.

Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Award in favour of John de Baliol. Quo facto, Rex Angliæ, post longas disceptationes vendicantium illud regnum, discussis juribus, prætulit Johannem de Bayllo; qui recognovit Regem Angliæ fore Scotiæ capitalem dominum, fecitque ei homagium, et fidelitatem juravit; ut in gestis anni sequentis plenius declaratur.

Death and burial of Alianor, the queen-mother. Eodem anno, circa festum Beati Johannis Baptistæ, Alienora, mater Regis Angliæ, Ambresbiriæ est defuncta; propter quod Rex de Scotia in Angliam rediit, ut funus maternum sepulturæ traderet debito cum honore. Sepultum est itaque corpus ejus in Monasterio Ambresburiæ, cor vero Londoniis in ecclesia Fratrum Minorum; qui, sicut et cuncti Fratres reliquorum Ordinum, aliquid de corporibus quorumcunque potentium morientium sibimet vendicabant, more canum cadaveribus assistentium, ubi quisque suam particulam avide consumendam expectat.

Rees ap Meredith condemn-ed. Edward sets out for Scotland. Post festum Sancti Michaelis, Rex iterum tendens in Scotiam, cum Eboracum venisset, moramque ³aliqualem fecisset ibidem, Resus filius Mereduci captus, illucque deductus, judicialiter condemnatur. Deinde Rex profectus in Scotiam, omnibus in regnum Scotiæ jus vendicantibus imposuit, ut in festo Sancti Johannis Baptistæ proximo futuro coram se comparerent, et quo jure regnum illud vendicabant, plenius declararent.

Transit annus iste frugifer, sed ⁴quæ incolis vix sufficeret: Terræ Sanctæ flebilis, propter nobilem civitatem Accon, quæ "Acres" vel "⁵Tholomayda" dicitur, ereptam Christianis; Anglis et Scotis sub magna expectatione transactus, dum unusquisque scire cupit, quis in regno gentium dominabitur.

Nicholas IV. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo tertio, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus, Nicholaus Papa Quartus viam universæ carnis ingressus est; qui paulo ante, Regem Angliæ ad recuperandum Terram

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *appromamenta* in the printed texts.

² *discutione*, or *discusione*, in orig.; *discutione* in the printed texts.

³ *aliquam* in the printed texts.

⁴ Correctly *qui*, as in the printed texts.

⁵ For *Ptolemais*, one of its classical names.

Rishanger. Sanctam invitans, ducem et capitaneum omnium constituit A.D.
MS. Bibl. Christianorum. 1291-1292.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno suborta est discordia inter Anglicos et Francos, Quarrel
hujuscemodi occasione. Duo nautæ, quorum unus erat Angli- between
cus, alter Gallicus de Normannia, convenerunt apud Gazconiam England
ad quemdam fontem, ut haurirent aquam; ubi dissensio facta and
est, dum quisque nititur prius haurire. Cumque diutius France.
contendissent, et mutua convitia invicem intulissent, paravit Galli-
cus Anglicum percutere pugione. Sed Anglicus, vitato peri-
culo, Gallici pugnum tenuit, quo gladium tenebat strictum,
eum eripere volens sibi. Interea, cecidit Normannus super
mucronem suum, confossusque morti subjacuit suo casu. Cum
vero casus iste Normannis fuisset cognitus, persecuti sunt
Anglicum, ut in eum necem socii ¹ vindicarent; sed nautæ, con-
socii Anglici, resistunt Normannis, et fit conflictus gravissimus
inter eos. Tandem Anglici sine magno dispendio evaserunt.
Tunc accesserunt ad Philippum Regem Franciæ, quibus grata
fuit regni turbatio; et ejus bilem contra Anglicos commoverunt,
dicentes turpe fore sibi gentique suæ, ut a caudatis taliter
tractarentur. Rex vero jussit nautis suis, ut ubicunque obvi-
arent Anglicis, de nece consocii caperent ultionem. Fervebat
igitur furor Gallicorum, et dum sitiunt Anglicorum sanguinem,
multotiens damna gravia intulerunt.

Vice quadam igitur, dum maris observant semitas, conspiciunt
naves Anglicas a remotis, quibus cursu appropinquantibus velo-
cissimo, subito prælium inchoarunt. Inter congregandum,
quamdam navem Anglicam inter consocias suas uncis attraxerunt
Gallici, et quemdam Anglicum trahentes de navi sua, mox
in summitate mali navis Normannici suspenderunt. Quo facto,
quia potentiores et plures pro tunc erant Gallici, sine magna Death of
læsione recesserunt. Ex hiis causis crevit timor et invidia Rudolph
populis utriusque regni. and election
of Adolph,

Eo tempore moritur Rex Romanorum Radulphus. In cujus A.D. 1291.
successione electus est Adulphus, Comes de Naasso; et sine A.D. 1292.
contradictione in Regem Alemanniæ solemniter coronatur.

Alfonsus etiam, Arragoniæ Rex, mortuus est hoc anno. A.D. 1291,

Rex Angliæ, post festum Sancti Johannis Baptistæ, in A.D. 1292.
Scotiam veniens, receptis eorum qui regnum Scotiæ ven- Transactions in
dicabant allegationibus pro jure suo, eligi fecit quadraginta Scotland.
personas, ² videlicet de Anglia viginti, et viginti de Scotia,
qui istas allegationes deliberata diligentia discuterent; sen-

¹ *vindicarentur* in orig.; corrected
from the printed texts.

² The words "*videlicet de Anglia*"
are added in a later hand.

A.D. 1292. tentiam finalem usque in festum Sancti Michaelis, ¹proximo venturum, differens proferendam.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eo tempore, ²Ericus, Rex Norwagiæ, venit coram Consilio Domini Regis Angliæ per attornatos suos, et protulit quoddam scriptum in hæc verba:—

Claim of " Omnis præsentis litteras inspecturis vel audituris
Eric, King " pateat evidenter, quod nos, Ericus, Dei gratia Rex Nor-
of Norway, " wagia, tenore præsentium fecimus, constituimus, et ordi-
to the " navimus, prout de jure et facto melius facere potuimus,
crown of " nostros veros et legitimos attornatos, et procuratores et
Scotland. " nuncios speciales, nobilem virum Aduenum de Hægr, et
" Magistrum H. Plebanum plebis, de Castillione Arretino
" Domini Papæ Capellanum, et Magistrum ³P. Algorum, ad
" compariendum pro nobis, et vice nostra, coram excellenti
" Principe, Domino, Dei gratia, Edwardo, Rege Angliæ illustri,
" et superiori domino regni Scotiæ; et ad petendum nomine
" nostro, tanquam per superiorem dominum regni Scotiæ,
" nobis adjudicari regnum Scotiæ supradictum, cum omnibus
" juribus et pertinentiis suis; cum ipsum regnum per mortem
" Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine et Regine
" regni Scotiæ, sit ad nos jure hæreditario devolutum legitime.
" Item, ad petendum nomine nostro adjudicari nobis, et
" præfatis attornatis et procuratoribus nostris assignari, pro
" nobis, fructus et redditus regni Scotiæ quatuor annorum,
" qui fluxerunt a tempore mortis Domini Alexandri, bonæ
" memorie, quondam Regis Scotiæ, usque ad diem mortis
" Domine Margaretæ, filie nostræ, olim Domine Regine
" Scotorum, qui percepti sunt vel percipi potuerunt de dicto
" regno, cum ad nos dicti fructus seu redditus pleno jure
" pertineant; tum, quia fuimus legitimus administrator
" bonorum Regine præfate, cum viveret; tum etiam, quia
" gravia expensarum et sumptuum onera sustinuimus propter
" eam, dum in regno Norwagiæ moram traxit, et postmodum
" mittendo eam ad regnum suum Scotiæ supradictum. Item,
" ad petendum nomine nostro condemnari universitatem regni
" Scotiæ, et ipsum regnum, ad solvendum nobis seu dictis
" attornatis et procuratoribus nostris, recipientibus vice nostra,
" poenam centum millium librarum sterlingorum, in quam
" inciderunt universitas præfata et regnum prædictum, non

¹ *primo* in the printed texts.

² This name is inserted in a later hand.

³ *Petrum* in the printed texts.

⁴ *comperiendum* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. "recipiendo libere præfatam Dominam Margaretam, filiam A.D. 1292. nostram, in Dominam et Reginam regni Scotiæ, nec ei obediendo in aliquo. Et ad petendum supplementum septingentarum marcarum, quas habere debemus a regno Scotiæ, occasione dotis Domine Margaretæ, olim filiæ nostræ et uxoris Regis Scotiæ prædicti; cum fructus et redditus terrarum nobis¹ assignati pro septingentis marcis annuis, ad quingentarum marcarum summam non ascendant. Item, ad agendum et defendendum, lucrandum et perdendum, coram præfato Principe, Domino Edwardo, Rege Angliæ, superiore domino regni Scotiæ, debita quomodocunque et qualitercunque, et ex quacunque causa vel causis, nobis debeantur, et a quibuscunque personis, loco, vel universitate, et quocunque nomine illa jura censeantur; et ad omnia alia et singula facienda, quæ veri et legitimi attornati seu procuratores, et nuncii, facere possent in præmissis, et quilibet præmissorum, si mandatum etiam exegerint speciale, et quæ nosmet facere possemus, si præsentem essemus; promittentes sub² hypotheca et obligatione omnium bonorum nostrorum, pactum firmum et gratum habere et tenere perpetuo, et non contravenire aliquo ingenio vel modo, quicquid per prædictos attornatos seu procuratores nostros, vel duos saltem ex eis, actum vel procuratum fuerit in præmissis, vel quolibet præmissorum. Data Tonsborgiæ, anno Domini, etc., anno regni nostri tertiodecimo. In cujus rei testimonium, has litteras fieri fecimus, et nostri sigilli munimine roborari."

Quod dies datus est Regi Norwagiæ.

Requisitum fuit de eisdem attornatis, quid voluit addere, A day minuire, vel mutare, et quod in petitione sua danda declararent? given to Qui dicunt, quod nolunt declarare, antequam habuerint colloquium cum dicto Domino Rege Angliæ, superiori domino of the King of Norway. regni Scotiæ; nec aliquid aliud proponere vel dicere ea vice. Et hæc requisitio fuit facta, quia alias in petitione sua, quæ coram ipsis fuit ibidem lecta, reservavit sibi beneficium addendi, minuendi, et mutandi; prout plenius ex tenore ipsius petitionis apparet. Et datus est eis dies usque ad diem Mercurii proximum sequentem, ad audiendum voluntatem Domini Regis.

Postea, die Mercurii proximo post festum Beati Martini, venerunt prædicti attornati Regis Norwagiæ coram Consilio

¹ assignari in orig., assignati in the printed texts. | ² ypoteca in orig.

A.D. 1292. prædicti Domini Regis Angliæ, et superioris domini Scotiæ; Rishanger. et dictum fuit eis per Consilium dicti Domini Regis, quod MS. Bibl. declararent manifeste actionem Domini Regis Norwagiæ, per Reg. 13 quam intendunt recuperare regnum Scotiæ tanquam jus domini E. ix. sui. Qui quidem attornati responderunt et dixerunt, quod voluerunt prius habere colloquium cum prædicto domino suo, Rege Norwagiæ, et ipsum super actione et petitione prædictis consulere, antequam ulterius prosequerentur. Et multotiens requisiti, quod petitionem præfati domini sui manifestius declararent, tandem dixerunt præcise, quod¹ petitionem supradicti domini sui noluerunt declarare, nec ulterius super hoc aliud dicere, antequam eundem dominum suum consulti fuerint in præmissis. Ideo datus est eis dies de die in diem coram prædicto Domino Rege Angliæ, superiore domino dicti regni Scotiæ, ad audiendum iudicium suum de eo, quod noluerunt ulterius prosequi petitionem domini sui prædicti.

Final
award in
favour of
John de
Balliol.

Igitur, post diligentem hujus negotii discussionem inter cæteros, de assensu communi, Johanni de Balliole, qui de filia David, Regis Scottorum, descenderat seniore, adjudicavit Rex ex integro regnum ipsum. Robertus nempe de Brus, inter quem et ipsum Johannem de Balliolo, exclusis cæteris, quæstio vertebatur, licet uno gradu esset propinquior, tamen descendit a filia Regis David secunda.

His coro-
nation.

Johannes de Balliolo, in festo Sancti Andreae sequenti, collocatus super lapidem regalem, quem Jacob² supposuerat capiti suo, dum iret de Bersabee et pergeret³ Aran, in ecclesia Canonicorum Regularium de Scone, solemniter coronatur. Post coronationem vero accedens ad Regem Angliæ, qui festum Nativitatis Dominicæ apud Novum Castrum tenuit super Tynam, eidem fecit homagium sub hiis verbis:—

Homage to
the King of
England.

“Domine Edwarde, Rex Angliæ, superior Domine Scotiæ. Ego Johannes de Balliolo, Rex Scotiæ, recognosco me hominem vestrum de toto regno Scotiæ et omnibus pertinentiis, et hiis quæ ad hoc spectant; quod regnum meum teneo, et de jure debeo et clamito tenere, hæreditarie de vobis et hæreditibus vestris, regibus Angliæ, et de vita et membris, et terreno honore, contra omnes homines qui⁴ possunt vivere et mori.”

Et Rex Angliæ recepit homagium in forma prædicta, suo et alterius jure⁵ salvo. Recepto autem Regis Johannis homagio, Rex Angliæ eidem regnum Scotiæ integraliter, cum omnibus pertinentiis, restituit indilate.

¹ *petitioni* in orig.; corrected from the printed texts.

² *Genesis* xxviii. 11.

³ *Aram* in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *putant* in the printed texts.

⁶ Added in a later hand.

Rishanger. Transit annus iste multum frugifer, nec famelicus; Anglicis A.D. 1293.
MS. Bibl. et Francis discordiæ inchoativus; Romanis et Arragoniis
Reg. 13 lugubris, propter mortem Papæ, Regumque Alemanniæ et
E. ix. Arragoniæ; Scotis nec tristis nec hilaris, de ¹adeptione novi regis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quarto, qui
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus
E. ix. primus, fuit idem Rex ad Natale apud Novum Castrum super Tynam; ubi suscepit homagium Regis Scotorum.

Rishanger. Eo tempore, Henricus de Hispania in carcere Regis Siciliae
MS. Bibl. diu detentus, evadens Hispanias, ad nepotem suum Sanctim
Reg. 13 Regem venit. Escape of Henry of Spain.
E. ix.

Per idem tempus, mercatores Angliæ, variis in mari lacesiti
periculis, super mercium suarum amissione Regi Angliæ
conqueruntur. Qui Comitem Lincolnæ, Henricum de Lacy,
ad Regem Franciæ transmisit; suppliciter petens, ut de assensu
ipsius, per Reges et eorum Consilia, contra hujusmodi maritima
dispendia provideretur cum celeritate de remedio competenti.
Interim vero, dum Comes responsum expectat, classis ducentarum
navium Normannicarum, et amplius, quæ coadunata ut
Anglos virtuosius invaderet, et ²invadente fortius propulsaret,
in Wasconiam profecta fuerat, quicquid de parte adversa obvium
habuit prædæ ac morti facile destinando. Dum onusta vino
reverteretur gloriunda, quasi sibi soli maris cessisset libertas,
a sexaginta navibus Anglicanis capitur in portu Sancti Matthæi
in Minori Britannia, et in Angliam adducitur, feria sexta ante
Vigiliam Pentecostes, submersis aut cæsis hominibus omnibus
qui erant in navibus, solis illis ³exceptis qui in scaphis vix
sibi salutem fuerant fugiendo. ⁴Perdiderunt nempe Gallici quindecim
millia hominum in hoc conflictu.

Rumor facti, diffusus per Galliam, Regem Consilium suumque,
non tam admiratione quam indignatione vehementi commovit.
Ordinantur igitur ambassiatores, qui ex parte Regis Francorum
a Rege Angliæ peterent, ut absque mora naves cum mercibus,
per homines suos raptas, et in regno suo receptas, restitueret,
si vellet sua negotia pro terra Wasconia in Curia Regis Franciæ
favorabiliter expediri.

Super mandato Rex deliberans, habito Consilio, Ricardum,
Londoniensem Episcopum, adjunctis eidem aliis viris prudentibus,
ad Regem Francorum et suum Consilium cum hujusmodi
transmisit responso; videlicet, cum Rex Angliæ Curiam suam
habeat nulli subjectam, si qui se læsos senserint per

¹ *adoptione* in the printed texts.

² Correctly *invadentes*.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *Prediderunt* in orig.

A.D. 1293. homines regni sui, veniant ad Curiam suam; et, declaratis sibi illatis injuriis, Rex eis celerem fieri justitiam ordinabit. Quod ut securius possint facere, quibuscunque conqueri volentibus Rex de eundo et redeundo per terram ¹[suam] saluum dabit conductum. Quod si hoc Regi Francorum non placeat, eligantur hinc inde arbitri, qui, pensatis damnis utriusque partis, provideant quomodo querelantibus satisfiat; et Rex Anglorum dicto eorum, et laudo, sub certa obligatione se submittet; dum tamen Rex Francorum se submittat et obliget pari modo. Si vero aliquid occurrat, tam arduum quod per arbitros discindi nequeat, diffiniendum Regibus reservetur. Et Rex Angliæ, habito conducto, ad Regem Franciæ, accedentem ad aliquam villam maritimam, veniet; et de assensu mutuo finis negotio imponatur. Quod si nec istud Rex Francorum acceptaverit, in Summum Pontificem, cujus est inter reges et regna pacem fovere, tranferatur de assensu mutuo negotium; vel, quia tunc sedes Sancti Petri vacabat, ad Cardinales omnes vel aliquos: ut ²litis et discordiæ submota materia, pax inter eos et eorum populos refloret, ut solebat.

Sprevit hæc omnia Consilium Franciæ, nec nunciis, instanter flagitantibus, dignatum est aliquid respondere. Misit denique Rex Francorum ad civitatem Agennum, quæ ad Ducatum Aquitanniæ spectare dinoscitur, ibique nominatim citari fecit Regem Angliæ, ut die certa Parisius compareret, de injuriis et rebellionibus in terra factis Wasconia responsurus. Quem ad diem præfixum non comparentem, Rex Francorum, in propria persona pro tribunali sedens, sententiam protulit, judicans in defectu. Moxque præcepit Constabulario Franciæ, ut in manu armata proficiscens Ducatum Aquitanniæ Regis Francorum nomine occuparet, caperetque vel expelleret quoscunque per Regem Angliæ illius custodiæ deputatos. Siquidem paulo ante miserat illuc Rex Angliæ Johannem de Sancto Johanne, militem discretum, in armis strenuum, et in rebus bellicis exercitatum; qui civitates et castra per totum Ducatum munit armis et victualibus, et viris strenuis ad bellandum.

Rex Anglorum adhuc satagens Regis Francorum animum emollire, mandavit germano suo Edmundo, qui tunc in Galliis morabatur, ut Consilium Franciæ adiens, de aliqua forma pacis provideret, quæ Regi Francorum foret placita, et sibi non nimium inhonesta. Qui post tractatus multos, frustra habitos, iter versus Angliam arripuit, de pace et concordia penitus desperatus.

¹ Supplied from the printed texts. | ² *letis* in orig.

Rishanger. Eodem anno, circa festum Sancti Michaelis, Alienora, filia A.D.
MS. Bibl. Regis Angliæ, apud ¹ Bristollum Henrico Comiti Barrensi tra- 1293-1294.
Reg. 13 ditur in uxorem; de qua filium genuit Edwardum, et filiam Marriage
E. ix. quam Johannes de ² Warennæ, Surreyæ et Southexiæ Comes, of Princess
duxit. Alienor to

Transit annus iste nec uber frugum nec fertilis fructuum; Normannis flebilis, quia quod carius dilexerunt, per Anglicos Bar,
amiserunt; Francis et Anglicis discordiæ inchoativus, et dam-
norum irrecuperabilium causativus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, qui Negotia-
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesi- tions for
E. ix. mus secundus, Edmundus, frater Regis Angliæ, versus mare peace be-
Rishanger. profectus, per Reginas Franciæ, Johannam, Regis consor- tween Eng-
MS. Bibl. tem, et Mariam, ejusdem novercam, ut cum eisdem pacis land and
Reg. 13 tractatum resumatur, celeriter revocatur. Denique mediantibus France.
E. ix.

Reginis, post plurima interloquia, in forma subscripta extitit concordatum. — Ut propter honorem Regis Francorum, cui per ministros custodiæ Wasconia deputatos, ut videbatur nonnullis, in pluribus fuerat derogatum, sex castra, videlicet, Sanctonas, ³ Galemund, ⁴ Tournan, Pomerel, Penne, et Mountflaunkene, voluntati Regis Franciæ dederentur. In omnibus vero civitatibus et castris totius Ducatus, exceptis Burdegalia, Baiona, et Regula, unus serviens nomine Regis Franciæ poneretur. De ministris quoque per Regem Angliæ in Wasconia positus, aliisque per totam terram, pro libitu Regis Francorum obsides traderentur. Quibus peractis, Rex ⁵ Franciæ citationem, in Aula Parisiensi publicatam, faceret revocari. Castra vero omnia, amotis servientibus in civitatibus positus et castris, obsidesque, ad petitionem duarum Reginarum, vel unius earum, restitueret sine mora. Rexque Angliæ, concessio sibi salvo conductu, Ambianis veniret, ut ibi habito mutuo Regum colloquio, pax et amicitia in posterum firmaretur. Super hiis confectis scriptis, unum, per Reginas signatum, Edmundo traditur; aliud, signatum ab Edmundo, commendatur Reginis. Quæ, data fide in manu Edmundi, promiserunt pacta in scriptis inita nullatenus violanda.

Certificatus super hiis Rex Angliæ, per germanum suum litteram unam patentem, directam omnibus ministris suis in Wasconia, continentem mandatum ut in omnibus Regis Francorum obtemperent voluntati, transmisit germano suo; per eum,

¹ *Bristolliam* in the printed texts.

² *Warremia* in the printed texts.

³ *Talemund* in the printed texts.

⁴ *Tourn* in the printed texts.

⁵ Added in a later hand.

A.D. 1294. cum sibi videretur, ulterius in Wasconiam transmittendam. Rishanger. Recepta littera, Edmundus veritus eam transmittere antequam MS. Bibl. sibi constaret an Rex ipse acceptaret quæ facta fuerant per Reg. 13 E. ix. Reginas, petivit ab eis, ut per dictum Regis proprium super præmissis certior redderetur. Denique præsentibus Edmundo, germano Regis Angliæ, et uxore sua Blankæ, Regina Navariæ, matre Reginæ Franciæ, necnon Duce Burgundiæ et Hugone de Veer, filio Comitis Oxoniæ, ac clerico quodam, Johanne de Lacy, Rex ipse promissa Reginarum, ac pacta per eas concordata, in fidelitate regia se adimpleturum sponndit. Moxque miles quidam, nomine "Galfridus de Langeleya," de familia Edmundi, fratris Regis Angliæ, cum litteris Regis Francorum, revocantibus Constabularium Regis Franciæ, qui cum exercitu profectus fuerat ut Wasconiam expugnaret, missus est ad eum. Rex autem Angliæ, Cantuariæ solemnitatem Paschalem tenuit; ibidem, ut Ambianis proficisceretur, expectabat de conductu. Johannes etiam de Lacy, clericus prædictus, in Wasconiam transmissus est cum littera ministris Regis Angliæ directa, secundum formam prædictam. Johannes vero de Sancto Johanne, quem Rex Angliæ Wasconiæ præfecerat, auditis pactis initis, omnia quæ ad munitiones castrorum et urbium providerat, vendidit; discedensque, per Parisius versus Angliam iter suum ¹[direxit].

The proposed terms refused by the King of France.

Et ecce! procurante pacis æmulo, immutatum est cor Regis Franciæ; conductusque Rēgi Angliæ denegatur, et littera Constabularii revocatoria per posteriorem litteram irritatur. Et quia per Constabularium Wasconiam in manu potenti intrantem, custodibus et ministris, juxta tenorem litteræ sibi apportatæ, se subdentibus, in manu Regis Francorum accipitur terra tota; ministri omnes Regis Angliæ, terræque custodes, obsides et captivi Parisius deducuntur. Post dies ²tantum aliquot, Edmundus Reginas rogavit, ut, juxta promissa sua et pactiones initas, Regem Franciæ interpellarent super conductu Rēgi Angliæ concedendo, citatione revocanda, terra restituenda, et obsidibus liberandis. Rex vero Francorum per quosdam milites, ad Edmundum missos, inficiatur se quicquam de talibus pactis scire. Denique perpendens Edmundus, se fratremque suum, Regem Angliæ, delusos, reversus in Angliam, Regem et Consilium suum ad plenum informat et certificat de re gesta.

Igitur, Rex Angliæ, convocato Londoniis Parlamento, cui Johannes Rex Scotorum interfuit, de consilio prælatorum et

¹ Inadvertently omitted, and supplied from Rishanger and Bibl. | Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

² More correctly *tamen*.

Rishanger. procerum, consentium terram sub dolo ablatam recuperandam A.D. 1294.
 MS. Bibl. gladio, Rex Angliæ ad Regem Francorum misit nuncios, Hu-
 Reg. 13 gonem de Manecstria de Ordine Prædicatorum, et Willelmum
 E. ix. de Ginesburn de Ordine Minorum, Doctores Theologiæ, viros
 providos ac discretos; mandans ei per eosdem, quod cum pacta
 inter progenitores eorum habita, et ipsos, necnon et secretos
 tractatus, quos, mediante germano suo, cum eo habuit, vio-
 lasset; non videbatur sibi, quod ipsum Regem Angliæ, Ducem-
 que Aquitanniæ, hominem suum reputabat, nec ipse homagio
 suo astringi ulterius intendebat.

Envoys
 sent to the
 King of
 France, re-
 nouncing
 homage on
 part of the
 King of
 England.

Eodem tempore Rex Angliæ, misso in Teutoniæ Antonio,
 Dunelmensi Episcopo, confœderavit sibi Radulphum, Regem
 Romanorum. Exercitum etiam, in Wasconiam transmittendum,
 adunari jubens apud Portemutham, Johannem de Britannia,
 nepotem suum, Comitem Richemundiæ, eidem præfecit; dans ei
 consiliarios Johannem de Sancto Johanne et Robertum Typetot,
 milites prudentes et in bellicis rebus expertos. Navigium
 etiam ad custodiendum mare, in tres classes distinxit, tres
 præponens ei Admiralios; videlicet, Gernemutensibus et cæteris
 illius partis navibus, Johannem de Boteturte; Porthemuthensi-
 bus, Willelmum de Leyborne; Occidentalibus vero navibus et
 Hibernicis, militem quemdam probum, de Hibernia oriundum.

Alliance
 with the
 King of the
 Romans,
 and prepa-
 rations for
 war with
 France.

Hoc anno concessa est Regi, in subsidium werræ suæ,
 medietas a clero, sexta a civibus, et a reliquo populo decima
 pars, bonorum.

Subsidy
 granted to
 the King.

Fuit autem hoc anno in Anglia maxima annonæ karistia, ita
 ut pauperes passim afflicti lienteria morirentur.

Dearth in
 England.

Eodem anno, post vacationem diutinam, electus est in Sum-
 mum Pontificem Petrus de Murrone, qui, monachus de Ordine
 Sancti Benedicti existens, heremiticam duxit vitam. Hic, Cœlestinus
 sublimatus in Papam, dictus est "Cœlestinus Quintus;" qui
 unam ordinationem in mense Septembri faciens, creavit duo-
 decim Cardinales.

Election
 of Pope
 of Pope
 Cœlestinus
 V.

Exercitus Regis Angliæ de Portesmutha circa festum
 Sancti Michaelis progrediens, vi ventorum repulsus, applicuit
 Dortemutham. In crastino vero Sancti Dionysii, captata aura,
 cursu velivolo ad Sanctum Matthæum in Britannia die secundo
 pervenit. Discedentes a Britannia, in crastino Sanctorum
 Crispini et Crispiniani intraverunt ostia Girundæ fluvii, a
 Burdegalia descendentes; per quem ascendentes, captis duabus
 France.

Transac-
 tions in
 France.

¹ *Equitannia* in orig.

² Properly, *Adulphum*.

³ *Portesmutham* in the printed texts.

⁴ *Portesmuthensibus* in the printed

texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *pervenit* in the printed texts.

⁷ *discedentes* in the printed texts.

A.D. 1294-1295. villis bonis ac muratis, Burgo super Mare ac Blavio, cursu prospero transeuntes, coram Burdegalia, Risuncium perveniunt; ubi, reddita eis villa, equos suos de navibus eduxerunt.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Insurrections in various parts of Wales. Eodem tempore, Wallenses, insurgentes contra Regem, in diversis partibus diversos sibi principes præfecerunt. Aquilonares enim, qui circa partes Snowdoniæ habitant, capitaneum habentes et ducem quemdam de genere Lewlini, Principis ultimi, "Madocum" nomine, villam et castrum de Karnarvan combusserunt, magna Anglicorum multitudine, qui nihil tale suspicantes ad nundinas¹ venerant, interfecta. Occidentales vero Wallenses, præposito sibi quodam, nomine "Mailgone," juvene, in partibus Penbrochiæ et Kermerdyn mala plurima perpetrarunt. Quidam etiam, ²"Morganus" dictus, Wallenses Australes concitans, Comitem Gloverniæ Gilbertum, qui progenitores suos ³exhæredaverat, de terra sua quæ "Glamorgan" dicitur, expulit et fugavit.

Edward takes measures to quell them. Rex Angliæ, auditis hiis rumoribus, Walliam ingressus, Edmundum germanum suum, et Henricum Comitem Lincolnæ, qui jam se parabant ad transfretandum in Wasconiam, cum exercitu ad se in Walliam revocavit. Quibus in die Sancti Martini appropinquantibus castello Comitis Lincolnæ de Dimeby, Wallenses in magna virtute occurrerunt, et conserto gravi prælio repulerunt.

A.D. 1294. Robertus de Wynchelsee, Doctor Sacræ Theologiæ, a Papa Cœlestino confirmatus, et in Archiepiscopum Cantuariensem in Curia consecratus, Angliam veniens, Johanni de Monemutha, Doctori Theologiæ, Episcopatum ⁴Landavensem auctoritate

A.D. 1295. papali contulit; qui jam ⁵vacaverat multis annis.

A.D. 1294. Cœlestinus Papa, se minus sufficientem ad regendum Ecclesiæ sentiens, de consilio Benedicti ⁶Gaietan, cessit Papatui, edita prius Constitutione super cessione Pontificum Romanorum. In Vigilia Natalis Domini, apud Neapolim, in Papam eligitur Benedictus ⁷Gaietanus, natione Campanus, de ⁸Anagnia civitate. Hic, "Bonifacius Octavus" vocatus, statim post suam creationem Episcopum Ostiensem super quibusdam in præsentia Cardinalium arguens durissime, pallii usu privavit; et nihilominus ab eodem, ante restitutionem pallii, coronatur. Hic quinto pontificatus sui anno, qui Jubilæus erat, ⁹uberes

¹ *venerunt* in the printed texts.

² *Morganus* in the printed texts.

³ *exhæreditaverat* in the printed texts.

⁴ *Londinensem* in the printed texts.

⁵ *vacuerat* in the printed texts.

⁶ *Caietani* in the printed texts.

⁷ *Caietanus* in the printed texts.

⁸ *Anagnina* in the printed texts.

⁹ *urbes* in orig.; an error for *uberes*, as in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

Rishanger. indulgentias limina Apostolorum visitantibus concessit. Sextum *A.D.*
MS. Bibl. Librum Decretalium edidit, in quo multa dubia decedit. Non- 1294-1295.
Reg. 13 nullas extravagantes Constitutiones Honorii, Adriani, Innocentii,
E. ix. Clementis, et aliorum, incorporavit; reprobanda rescavit. De quo prædecessor suus, Cœlestinus, vir vitæ anachoriticæ, eo quod eum ad cedendum Papatui subdole induxisset, prophetavit in hunc modum, prout fertur; "Ascendisti ut vulpes, "regnabis ut leo, morieris ut canis." Et ita sane contigit; nam ipsum Papam ut Papatui cederet, et ut Papa quilibet cedere posset, Constitutionem edere fecit; quam quidem postmodum ipsemet, Papa effectus, revocavit. Deinde rigide regens, generosos quosdam de Columnna Cardinales deposuit. Regi Francorum in multis non solum obstitit, sed eum totis viribus deponere insudavit. Igitur Senescallus Franciæ, Willelmus de Longareto, vir quidem in ¹agilibus admodum circumspectus, et fratres de Columnna prædicti, fœderatis viribus, Bonifacium Papam comprehenderunt, et in equum effrenem, versa facie ad caudam, sine freno posuerunt; quem sic discurrere usque ad novissimum ²alium coegerunt, ac tandem fame necaverunt. Sed hæc in sequentibus, cum tempus occurrerit rei gestæ.

Transit annus iste frugibus et fructibus destitutus, ita ut pauperes fame peribant; Anglis subdolos, propter ³falsitatem, quæ de Francorum Rege et ⁴Reginis surrepsit; et sollicitus propter bella parata versus Wasconiam sive Walliam; Romanis varius, propter Papæ Cœlestini cessionem; Paganis, Sarracenis, et incredulis in Terra Sancta, quietus, propter Christianorum dissensionem.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, qui Edward is
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, vice-joined in
E. ix. simus tertius, fuit idem Rex ad Natale in Wallia apud Wales by
Rishanger. ⁵Abertone; ubi Archiepiscopum Cantuariensem ad se venientem, the Arch-
MS. Bibl. misso ei obviam, ad securum conductum faciendum, quodam bishop of
Reg. 13 clerico Johanne de Berewico, cum manu armata gratiose bury.
E. ix. recepit; et ejus fidelitatem, quam ex more tenetur Regi facere, admissam cum favore remisit.

In die Circumcisionis Domini, reddita est Johanni de Sancto Trans-
 Johanne civitas Baionensis, quam die præcedenti ceperant actions in
 nautæ fortiter expugnatam; multosque de civibus, quos Regi France.
 Anglorum adversari compertum est, præfatus Johannes captos

¹ *agilibus* in the printed texts.

² *alium* in orig.

³ *fallacitatem* in the printed texts.

⁴ *regnis* in the printed texts.

⁵ *Abercoun* in Trivet; meaning

Aber Conway.

A.D. 1295. in Angliam per mare transmisit. Obsidionem vero posuit circa Rishanger, castrum, quod post dies octo cepit, ¹ Dominumque Asperi Montis, MS. Bibl. qui ² illud detinuerat, cum aliis custodiæ mancipavit. Duas Reg. 13 etiam galias pulcherrimas, quas ad munimen urbis Rex Fran- E. ix. corum fecerat, in usum suum accepit. Non multum vero post, reddita est Anglicis villa Sancti Johannis de Sordes; multasque alias villas et munitiones ceperunt, quibusdam se sponte deditibus, quibusdam violenter subactis. Auctus est in brevi Anglicorum ³ exercitus, multis, fraude cognita Gallicorum, ad fidelitatem Regis Angliæ reversis, ⁴ *id est*, quatuor millibus peditum, equitibusque ducentis.

Trans-
actions in
Wales.

Rex Angliæ eo tempore, transitu flumine de Conewey, ut ulterius progrediretur in Walliam, cum nondum totus comitaretur exercitus, captis bigis et curribus victualibus onustis a Wallensibus, per aliquod tempus penuria coartatur; ita ut, quousque veniret ad eum reliqua pars exercitus, aquam melle mixtam biberet, paneque eum salsis carnibus vesceretur. Comes Warwici, audito quod Wallenses in maxima multitudine in quadam planitie inter duo nemora se adunassent, assumpta secum electa militia, cum balistariis et sagittariis de nocte superveniens, eos undique circumcinxit. Qui, fixis in terra lanceis, cuspides in oppositum irruentium dirigunt, ut sic se ab impetu equitum tuerentur. Sed Comes, inter duos equites posito uno balistario, ac jaculis balistarum ⁵ magna parte eorum qui lanceas tenebant prostratis, cum turma equitum in reliquos irruens, tantam stragem intulit, quanta eis una vice illata non creditur temporibus retroactis.

Beaumaris
Castle
built.

Interim, Rex Angliæ, ad compescendas Wallencium insolentias, castrum in insula, quæ "Anglesey" dicitur, construxit; quod "Bellum Mariscum" voluit appellari. Tandem Wallenses reliqui, fame consumpti et inedia, ad pacem Regis in brevi venire coguntur. In hoc tempore succisa sunt nemora in Wallia, quæ belli tempore indigenis præstabant latibulâ; firmataque sunt castra maritima circa loca. Cito post hoc, captus est Madocus, prædictus capitaneus Wallicorum, et Londonias adductus; a quo tempore werræ in Wallia quieverunt, et Wallenses more Anglicorum pene vivere inceperunt; thesauros congregantes, et rerum damna de cætero formidantes.

Madoc
taken
prisoner.

¹ Apparently written *denunquē* in orig.

² *in quatuor* in the printed texts.

³ *exercitus* in orig.

⁴ *in quatuor* in the printed texts.

⁵ *magne* in orig.

Rishanger. Eodem anno, Karolus, germanus Regis Franciæ, Was- A.D. 1295.
MS. Bibl. coniam ingressus eum exercitu, Risuncium obsedit, et, fugiente
Reg. 13 ejus capitaneo, Johanne de Britannia, cum Roberto Tynetot Trans-
E. ix. paucis relictis ad tuitionem villæ militibus, feria quinta in actions in
hebdomada Paschæ cepit; militesque ibi repertos, scilicet France.

¹Radulphum de Gorges, Rogerum de Leybourne, et Johannem de Cretingge, cum aliis militibus tresdecim et scutiferis triginta tribus, Parisius captivos transmisit. Occisus est ibi Adam de Cretingge, miles admodum probus, proditione cujusdam militis, nomine "Walteri," cognomento "Giffardi"; qui, factus transfuga, moratus est in Galliis annis multis.

Eodem die reddita est Anglicis villa Sancti Severi; cujus capitaneus Hugo de Veer constituitur. Karolus autem, eversis villa et castro Risuncii, Sanctum Severum, antequam sufficienter muniatur, properat obsidere. Quam, in magnum Gallicorum dispendium, qui ibidem fame moriebantur, et peste, tenuit præfatus Hugo tresdecim septimanis. Deficientibus tandem hiis, qui intus erant, per mediationem Comitum de ²Anudoys et ³Fuctensis, qui erat cum Karolo, obtenta est treuga dierum quindecim, infra quos liceret obsessis pro subsidio mittere in ⁴Baionam; quo deficiente ad terminum prætaxatum, reddita est villa Gallicis; ita quod salvata sint recedentibus arma, cum suppellectili sua tota, dato conductu usque ad duas dietas ab exercitu. Remanentibus vero nulla est illata molestia, sed potius, obsides prius abducti Tolosam, per Senescallum Regis Franciæ in villa repositi sunt; restitutis eis omnibus rebus suis. Karolus, positus in villa custodibus, cum exercitu suo revertitur in Franciam; post cujus discessum, infra paucos dies capta est villa ab Anglicis iterato.

Eodem anno duo Cardinales, Albanensis et Prænестinus, Two Cardinals sent, primo ad Regem Franciæ, postea ad Regem Angliæ, ven- to treat of
runt; missi a Papa Bonifacio pro pace inter reges et con- peace
cordia reformanda. Qui circa festum Pentecostes venientes between
Londonias, ibidem ex mandato Regis, adhuc in Wallia ex- England
istentis, ejus præstolabantur adventum; qui fuit citra festum and France.
Sancti Petri ad Vincula. Cardinales igitur coram Rege nun-
cium suum prosequentes, et pacem suadentes, ⁵treugamque duo-
rum annorum petentes, respondenteque Rege quod in pacem vel

¹ Two names, as given by Rish-
anger, are omitted here.

² *Amidois* in Trivet.

³ *Succensis* in Rishanger and

Trivet.

⁴ *Boionam* in orig.

⁵ *treugam* in the printed texts.

A.D. 1295. trengam absque Regis Romanorum consensu assentire, propter *Rishanger*.
 fœdus inter eos initum juramento firmatum, non potuit; ro- *MS. Bibl.*
 gaverunt Regem, ut Regis Romanorum consensum ¹ [petendo], *Reg. 13*
 inducias impetraret. Rege autem, ob reverentiam Curia *E. ix.*
 Romanæ, petitioni eorum annuente, circa Nativitatem Vir-
 ginis gloriosæ in Gallias revertuntur.

Dover
 ravaged by
 the French.

Circa præsens tempus, ² classis Gallicana, Doveriam veniens,
 emisit prædones, qui, spoliato Prioratu et uno monacho sene
 occiso, partem magnam oppidi incenderunt; quorum aliqui
 ante reditum ad naves interfecti sunt, sed plurimi evaserunt.
 Cito vero post, galea quædam Gallicorum, casu quodam ad
 portum de Hyda appulsa, capta est per Johannem de Colum-
 bariis, militem nobilem, nautis, qui eam conabantur abducere,
 interfectis.

Cherbourg
 burnt.

Nautæ etiam Gernemuthenses Cæsaris Burgum in Nor-
 mannia incendio vastaverunt, ³ Cherburgh, spoliataque Abba-
 thia Canonicorum Regularium quemdam senem in Angliam
 adduxerunt. Portesmutenses quindecim naves Hispannicas,
 onustas mercibus, tendentes in Dammonem, portum Flandriæ,
 captas deduxerunt Sandwicum.

Spanish
 ships taken
 by the peo-
 ple of Ports-
 mouth.

Baliol
 enters into
 an alliance
 with
 France.

Johannes, Rex Scotiæ, homagii et fidelitatis suæ immemor,
 destinatis ad Regem Francorum nunciis, Willelmo Sancti
 Andreae, et Willelmo Dunkelaensi, Episcopis, Johanne de Soules,
 et Ingelrame de Umfrevile, militibus, clam contra Regem
 Angliæ fœdus iniit; petens, in affirmationem negotii, matri-
 monium contrahi inter filium suum, Edwardum, ac nobilem
 puellam Johannam, filiam Karoli, germani Regis Francorum;
 spondens se velle ⁴ Regem Angliæ totis viribus impugnare, et
 a werra cum Rege Franciæ impedire; sicut in scriptis inter
 utrosque reges confectis plenius continetur.

His pro-
 perty in
 England
 confiscated.

Scoti vero per idem tempus elegerunt sibi duodecim pares;
 quatuor videlicet Episcopos, quatuor Comites, et quatuor Barones;
 quorum consilio Rex regnum suum gubernare debebat, Per
 quos etiam, ut in hanc consentiret prodicionem, fuit inductus.
 Nempe horum consilio, et præcipue Abbatis de Meuros,
 cum ad Parliamentum venisset Regis Angliæ, illicensiatus
 clam discessit tanquam fugitivus, ad magnum dedecus personæ
 suæ. Ob quam causam Rex Angliæ jussit omnia bona sua,
 mobilia et immobilia, quæ habebat in Anglia, confiscari; qui
 eo tempore multas villas et prædia pingua in Anglia possidebat.

¹ Supplied from the printed texts.

² Inserted in a later hand.

³ Apparently a gloss upon the

words of Rishanger and Bibl. Reg.
 13 E. ix.

⁴ regnum in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Per idem tempus, miles quidam, dictus "Thomas ¹Turbre- A.D. 1295. " vyle," in Wasconia captus est, et Parisius inter alios captivos Treason of Sir Thomas Turber- detentus. Qui, procurante civitatis ejusdem præposito, liber ville. dimittitur, sponsione juramento firmata, quod contra Regem Angliæ Walliam commoveret. Qui cum venisset in Angliam, proditionis convictus, tractus ac suspensus, dignas luit sceleris sui poenas.

Eo tempore, Henricus de Hispania, mortuo nepote suo Trans- Sanctio, custos regni Castellæ et filiorum Regis tutor efficitur. actions in Jacobus, frater Alfonsi, quondam Regis Arragoniæ, tradita Spain and fratri suo juniore, nomine ²"Frederico," Sicilia, regnum Arra- Sicily. gonæ post mortem fratris accepit, et uxorem ducens filiam Karoli, Regis Siciliæ, reconciliatur Ecclesiæ; obsidibus, quos frater suus tenuerat, liberatis.

Rex Angliæ, per idem tempus a Rege Scotorum, ignorans Prepara- eorum proditionem, cum auxilium pro werra sua instanter petis- tions made set, et sibi semper responderetur in dubiis, suspectum habens by Edward negotium, rogavit ut ob securitatem, usque ad finem werræ suæ, to punish the treach- castra tria, videlicet Berwyçi, Edinburgiæ, et Rokesburgiæ, ery of traderentur in manu sua; quæ post werram restitueret, si Baliol. eos sibi comperisset fideles. Quod cum Scoti facere renuis- sent, Rex de proditione eorum certior, cum exercitu versus Scotiam progressus, ³disposuit eam vi subijcere, nisi ab hiis quæ referebantur, et quæ jam in opere ostendebantur, se possent legitime excusare.

Per idem tempus, cum majores Flandriæ, qui "Scabini" The Count dicuntur in villis, renuissent stare judicio Comitum in hiis propter of Flanders quæ discordia suborta erat inter eos et communem populum, detained by the French ad Curiam Regis Franciæ appellarunt. Vocatus autem Comes King. a Rege, cum Parisius ⁴venisset, detentus est ibidem, quousque filiam suam, cum qua filius Regis Angliæ matrimonium fuerat, ut dicebatur, contracturus, pro se Regi Francorum obsidem reddidisset.

Circa præsens tempus, fecit Rex Angliæ omnia regni monas- The money teria perscrutari, et pecuniam inventam Londonias apportari; of the fecitque lanas et coria arrestari; et subsequuta est magna ka- monasteries ristia bladi et vini. carried to London.

Transit annus iste molestus divitibus, importabilis pauperi- bus, propter frugum inopiam magnamque karistiam; Anglicis,

¹ Turberville in the printed texts.

² Frederici in the printed texts.

³ deposuit in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied in a later hand.

Gallicis, Aquitannis, Flandrensibus, atque Scotis, turbulentus; Wallicis exitialis, et finis libertatis eorum; Sarracenis et incredulis a Christianorum bello ¹quietus.

A.D. 1296. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo septimo, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, Reg. 13 vicesimus quartus, Petrus et Jacobus de Columpna a Car- E. ix. dinalatu per Papam Bonifacium deponuntur.

Transac-
tions at
Rome.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transac-
tions in
France.

Circa Conversionem Sancti Pauli, Edmundus, germanus Regis Angliæ, associato sibi Henrico Comite Lincolnæ, cum exercitu valido in Wasconiam transfretavit; cui redditum est feria quinta Sancta ²Cœna Domini castrum de Spera, et postea alia castra plura. Cum autem appropinquavit Burdegala ad reficiendum se cum exercitu, et posuisset in villula quadam nomine "Rekele," feria quarta in hebdomada Paschæ, Gallorum exercitus, de Burdegala egressus, disposuit ³ex improviso Anglicos, tantum per duas leucas ab urbe distantes, celeriter occupare. Præmuniti aqualiter Anglici de adventu hostium, ad bellum se parant, et armati prout articulus temporis permisit, parti occurrerunt adversæ; consertoque gravi proelio, non sine strage multa Gallos cogunt ad urbem reverti; quos dum fugientes insequuntur, ingressi sunt duo milites Anglici, fratres Domini Petri de Malo Lacu, et tertius Wasco, cum duobus vexilliferis, Johanne de Britannia et ⁴Alain la Souche; quos ceperunt Gallici, portis clausis. Devastata vero magna parte suburbii, Edmundus, propter quasdam causas arduas, revertitur in ⁵Baionam; ubi, non multo post in ægritudinem decidens, terminum vitæ clausit. Cujus corpus, emenso dimidio anno, per mare ⁶adventum patriæ, apud Westmonasterium sepelitur. Post mortem Edmundi, Anglicanus exercitus obsedit urbem Aquensem, sed penuria victualium coactus discedere, obsidionem amisit.

Death of
Edmund,
brother of
Edward I.

Eo tempore, Comes Attrabatensis, per Regem Francorum missus in Wasconiam, munitiones quasdam de manibus Anglicorum extorsit. Qui vero Burgum super Mare tenebant, obsidente eos Domino de Sulliaco, inducias impetrantes, usque Blavum pro succursu nuncios transmiserunt. Ubi cum navem victualibus onustam cæteri deducere recusarent, Simon de

¹ *pacificus et quietus* in the printed texts.

² *S. Cœna* in the printed texts.

³ *et* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁴ *Alano* in the printed texts.

⁵ *Boionam* in orig.

⁶ *advectum* in the printed texts.

Rishanger. Monte Acuto, miles strenuus et cordatus, per medias galeas A.D. 1296.
 MS. Bibl. Gallicorum, quæ ad prohibendum transitum navium fluvium
 Reg. 13 observabant, aspirante flatu prospero, usque Burgum deduxit;
 E. ix. quo cognito, soluta obsidione, Dominus de Sulliaci revertitur in
 Gallias, intento frustratus.

Per id tempus, Rex Angliæ, immenso coadunato exercitu, Proceed-
 venit ad Novum Castrum super Tynam; ad quem locum ings of
 Johannem, Regem Scotorum, citari fecerat edicto publico; ut King
 de hiis quæ sibi debeant objici responderet. Quo ad diem Edward
 præfixum nec per se comparente nec per nuncium se excusante, against
 Rex, de consilio suorum, decrevit ulterius procedendum. Baliol.
 Interim, miles quidam, Robertus de Roos, dominus Castri de
 Werk, non obstante fidelitate quam Regi Angliæ juraverat, ad
 Scotos transfugit. Super quo germanus ejusdem, Willelmus
 de Roos, Regem præmuniens, petivit sibi mitti subsidium, quo
 posset castrum defendere contra Scotos. Misit Rex illuc viros
 mille; qui recepti in villa quadam dicta "Prestfen," omnes
 eadem nocte a Scotis, quorum capitaneus erat præfatus trans-
 fuga, Robertus de Roos, interfecti sunt, exceptis paucis qui
 dilapsi sunt fuga. Quo audito, mox Rex cum exercitu ad
 castrum illud properat, gavisus in hoc, ut fertur, quod Scoti
 prima cœperunt hostilia exercere. Rex itaque apud prædictum
 castrum Paschalem solemnitatem peregit. Quo tempore, septem
 Comites Scotiæ, videlicet de Bowan, de Menteth, de Stradeherne, Carlisle
 de Lewenes, de Roos, de Athel, de Mar, ac Johannes filius Johannis besieged
 Comyn de Badenau, collecto exercitu valido in Valle Anandiae, by the
 feria secunda Paschæ Angliam ingressi, vastabant omnia cæde Scots.
 et incendio, non parcentes ætati vel sexui; venientes Karleolum
 urbem, ipsam obsidione cinxerunt. Combusto autem suburbio,
 cum ad portam civitatis cremabilia congererent, nobilis quidam
 de Galwidia, dum portæ civitatis appropinquaret, ignoto ferro
 ab hiis qui super portam erant, attrahitur; confossusque lanceis
 enecatur. In carcere vero civitatis quidam explorator detentus,
 cum adventum suorum audisset, carcerem incendit; cujus igne
 flatu venti in domos alios delato, urbis pars magna crematur.
 Viri tamen et mulieres, ad muros concurrentes, lapidibus et
 telis Scotos a muris propulsant, urbem viriliter defendentes.
 Scoti, videntes nil se proficere, feria quarta, omissa obsidione
 in Scotiam redierunt.

Eadem die, scilicet feria quarta in hebdomada Paschæ, Rex Edward
 cum exercitu progrediens, transitu flumine quod "Tweda" enters
 dicitur, Scotiam est ingressus, et burgenses Berwici ad pacem Scotland.
 invitans, per unum diem integrum expectavit. Quibus ad pacem
 venire nolentibus, cœpit in die Veneris villæ appropinquare,

A.D. 1296. fixis tentofiis in domo monialium de Caldestreme; a qua distabat villa Berwici per dimidiam tantum leucam. Advenerunt autem et viginti quatuor naves Angliæ; quarum nautæ, incalcescente sole, exercitum regni in quadam planitie præparatum conspicientes, ubi Rex novos milites fecerat, æstimantes Regem velle dare insultum, portum ingressi et ad terram applicantes, conflictum ineunt cum villanis; ubi quatuor navibus perditis, cæteræ cum refluxu salvæ et integræ retrahuntur. Divulgato autem in exercitu facto nautarum, Rex apertæ terræ transgressus sine difficultate fossatum quod Scoti fecerant, villam occupavit, unico tantum de suis militibus interfecto. Mercatores Flandrenses, qui in villa eadem domum ad modum turris habebant fortissimam, jacula mittentes in Anglicos, et pila, Ricardum de Cornubia, fratrem Comitis de Cornubia, militem strenuum, casualiter spiculo trajecerunt; ad quos cum non de facili pateret accessus, allato igne incendio suffocantur. Eadem nocte dormivit Rex in castro; quod redditum est eidem, salvis vita et membris hiis qui in eo erant, et præstito juramento, quod contra Regem Angliæ arma de cætero non portarent. Omnesque quo volebant, abire permittuntur, excepto eorum capitaneo Willelmo; quem secum retinuit usque ad finem werræ. Et confestim jussit Rex fodi profundam fossam inter Scotos et Berwicum, quæ esset terrori hostibus, et eosdem artaret ab incursibus repentinis. Cumque Rex villam Berwici novo fossato muniret, ¹circa ingressum mensis Aprilis, venerunt ad eum Gardianus et Lector Fratrum Minorum de Rokesburgh, deferentes litteras Johannis, Regis Scotiæ, tenorem hujusce-modi continentes:—

The Castle of Berwick taken by the English.

Baliol renounces his homage and fealty to Edward.

“Magnifico Principi, Domino Edwardo, Dei gratia Regi New Angliæ, Johannes eadem gratia Scotiæ Rex. Cum vos ac illi de regno vestro, non ignorantibus vobis, vel ignorare non debentibus, per violentam potentiam nobis ac regni nostri incolis graves, immo intolerabiles, injurias, contemp- tus, et gravamina, necnon et damna enormia, contra nostras et regni nostri libertates, ac contra ²dominium et justitiam, notorie ³et frequenter intuleritis; ⁴nostra extra regnum ad levem quancunque suggestionem pro libitu vestræ volun- tatis citando, et indebite vexando; castra nostra, et terras

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

New Rymer. I.
P. 836.

¹ “Anno Domini MCCXCVI. indictione nona, quinta die intrante mense Aprilis.” New Rymer, I. p. 836.

² Deum in Rymer.

³ ac in Camden's text.

⁴ nos in Rymer.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ et possessiones ¹ nostras infra regnum ² nostrum, sine nostris A.D. 1296.
“ demeritis, occupando; bona nostra ³ et subditorum nostro-
“ rum, tam per terram quam per mare, ⁴ rapiendo, et infra
“ regnum vestrum receptando; mercatores, et alios regni
“ nostri incolas, occidendo; hominesque nostros de regno
“ nostro ⁵ violenter abducendo, ipsosque ibidem detinendo et
“ incarcerando; super quibus reformandis nunciis nostros sæpe
“ transmisimus: quæ non adhuc solum remanent incorrecta,
“ verum etiam de die in diem per vos et vestros prioribus
“ deteriora cumulantur: vos namque jam, cum innumerabili
“ multitudine armatorum, vestro exercitu ⁶ publice convocato,
“ ad exheredandum nos et regni nostri incolas, fines regni
“ nostri hostiliter accessistis; et ultra progredientes, in regno
“ nostro strages et incendia, necnon insultus et invasiones
“ violentas, tam per terram quam per mare, commisistis in-
“ humane. — Nos dictas injurias, contemptus, ⁷ et gravamina
“ et damna, necnon et hostiles impugnationes, ulterius susti-
“ nere non valentes; nec in fidelitate et homagio vestro, licet
“ per violentam ⁸ impressionem impressam extortis, manendo;
“ contra ⁹ nos etiam ad defensionem nostram et regni nostri,
“ cujus defensionem et tuitioni vinculo juramenti sumus astricti,
“ nos volentes erigere, fidelitatem et homagium, ¹⁰ tam a nobis
“ quam ab aliis quibuscunque regni nostri incolis, fidelibus
“ nostris, ratione terrarum quas ¹¹ in vestro regno tenebant, et
“ etiam ratione menagii seu retentionis vestræ, nomine nostro
“ ac nomine eorundem omnium et singulorum, vobis reddi-
“ mus per præsentem.”

Rex Angliæ, audita præsentem littera, ¹² resignationem homagii
sui admisit, et Cancellario præcepit hanc litteram registrari ad
perpetuam memoriam.

Interim Comites Scotiæ, nominati superius, ¹³ cum eorum co- England
mitiva apud castrum de Rodeworthe coadunati, profecti sunt ravaged by
in Angliam, et vastantes omnia cæde et incendio, usque ad Prio- the Scots.

¹ nostras et nostrorum infra, Ry-
mer.

² vestrum in Rymer.

³ ac in the printed texts.

⁴ capiendo in Rymer.

⁵ violenter in regnum vestrum abdu-
cendo, Rymer.

⁶ publice in orig.

⁷ et omitted in the printed texts,
and in Rymer.

⁸ oppressionem vestram extortis,
Rymer.

⁹ vos in Rymer.

¹⁰ vobis facta tam in Rymer.

¹¹ in regno nostro de nobis tenebant,
Rymer.

¹² resignatione in Camden's text,
erroneously.

¹³ ad in orig., and in the printed
texts; corrected from Rishanger.

- A.D. 1296. ratum Haugustaldensem, ¹ et in eodem, fugientibus Canonicis, Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
se quarto Idus Aprilis receperunt. Mane vero facto, Prioratum cum tota villa incendio destruxerunt. Progressi inde ad domum monialium de Ramelay, domibusque quibusdam, salva ecclesia, incensis, cum ingenti præda in Scotiam revertuntur.
- Transactions in Scotland. Eodem tempore, Patricius Comes de Dunbar, ad Regem Angliæ veniens, se eidem cum tota sua potestate subdidit. Castrum de Dunbar in festo Sancti Martini, obsessum a Scotis, fraude quorundam in eo existentium, redditum est eisdem. Pro quo recuperando, misit Rex Johannem Sourreyæ et Southsexia, et Willelmum Warwici, Comites, cum militia magna valde. Quibus superveniens Scotorum exercitus, ut obsessis ferret auxilium, excipitur pugna dura. Effugientibus ² tandem Scotis, insequuntur Anglici per octo millia, fere usque ad forestam de Selebarke, stragem nimiam inferentes; ita ut occisorum numerus ad decem millia hominum fuerat æstimatus. Sabbato sequente, videlicet decimo octavo Kalendas Maii, Regi advenienti redditum est castrum; in quo capti sunt Comites tres, de Menetez, et de Ascales, et de Roos; Barones vero sex, Johannes Comyn junior, Willelmus de Sancto Claro, Ricardus ³ Siwardi senior, Johannes de Hincmaritimo, Alexander de Muramia, Edmundus Comyn de Killebrid, cum aliis militibus viginti novem, clericis duobus, et scutiferis octoginta tribus; quos ad diversa castra Angliæ Rex transmisit, in custodia detinendos. Post captionem castri de Dunbar paucis diebus interpositis, accessit Rex castrum Rokesburgiæ; quod statim redditum est ei a Senescallo Scotiæ, salvis vita et membris sibi, et suis qui secum erant in castro. Deinde progreditur ad Castrum Puellarum, quod octo diebus obsidione expugnatum est, custodibus ejus vita et membris concessis: veneruntque ibi Wallenses ad Regem pedites in magna multitudine, et remisit Rex fere in eodem numero Anglicos pedites fatigatos. Accedens deinde ad castrum de Stryvelyn, vacuum illud invenit, custodibus dilapsis in fugam. Illuc cum militia sua de Hibernia venit Comes Ultoniæ, in subsidium Regis nostri. Rex autem mare Scoticanum transgressus, venit ad villam Sancti Johannis de Port, in festo Sancti Johannis Baptistæ, ubi, solemnitate peracta, per aliquos dies mansit.
- The castles of Roxburgh and Edinburgh taken. The Scots defeated. Baliol sues for peace. Dum hæc agerentur, videns Johannes Scotorum Rex quia non haberet potestatem resistendi, missis ad Regem Angliæ nunciis, pacem et misericordiam imploravit. Cui Rex benigne

¹ This word is superfluous, and not found in Rishanger.

² tantum in Camden's text.

³ Siwardus in the printed texts.

Rishanger. annuens, remandavit, ut ad castrum de Brithin cum magnati- A.D. 1296.
 MS. Bibl. bus terræ suæ veniret, cum hiis quos Rex illuc mitteret nun-
 Reg. 13 cios, infra dies quindecim tractaturus. Misitque illuc Rex
 E. ix. Antonium, Dunelmensem Episcopum, cum plena potestate regia.
 Ad quem venerunt infra præscriptum tempus Rex Scotorum
 magnatesque sui. Qui post multos variosque tractatus, nude
 et pure subjecerunt se et regnum Scotiæ regiæ voluntati.
 Pro qua submissione observanda, Johannes, Rex Scotiæ, filium
 suum obsidem tradidit, litterasque confecit, continentes in
 Gallico hunc tenorem:—

Rishanger. “ Johannes, Dei gratia Rex Scotiæ, omnibus præsentis lit- Form of
 MS. Bibl. “ teras visuris vel audituris, salutem. Quia nos, per malum his sub-
 Reg. 13 “ consilium, falsumque, simplicitatemque nostram, graviter mission.
 E. ix. “ offendimus et provocavimus dominum nostrum Edwardum,
 New “ Dei gratia Regem Angliæ, Dominum Hiberniæ, Ducem
 Rymer, I. “ Aquitanniæ, videlicet in eo quod existentes et manentes in
 p. 842. “ fide sua et suo homagio, alligavimus nos Regi Franciæ, qui
 “ tunc hostis ejus erat, et adhuc est, matrimonium procu-
 “ rantes fieri cum filia Domini Karoli, fratris ejus; et ut
 “ dominum nostrum gravaremus, Regemque Franciæ juvare-
 “ mus cum omni potestate nostra, per werram, modisque
 “ aliis. Deinde per nostrum perversum consilium antedic-
 “ tum, diffidavimus dominum nostrum Regem Angliæ, et
 “ posuimus nos extra fidem et homagium suum; et misimus
 “ gentes nostras in terram suam Angliæ, ad incendia facienda
 “ et prædas abducendas, homicidia et alia damna plurima per-
 “ petranda; et terram Scotiæ, quæ est de feodo suo, contra
 “ eum muniendo, ponentes et stabilientes gentes armatas in
 “ villis, castris, et alibi, ad defendendum terram ¹ contra eum
 “ de feodo suo; pro quibus transgressionibus dominus noster,
 “ Rex Angliæ antedictus, ingressus terram Scotiæ in fortitu-
 “ dine sua, eam conquisivit et cepit, non obstante omni eo
 “ quod facere potuimus contra eum, sicut potest de jure fa-
 “ cere, tanquam dominus de feodo suo; quia nos ei homagium
 “ nostrum reddidimus, et ² fecimus rebellionem antedictam.
 “ Nos igitur existentes adhuc in plena potestate nostra, et libera
 “ voluntate, ³ reddimus ei terram Scotiæ, et gentem totam,
 “ cum homagiis. In cujus rei testimonium fecimus fieri has

¹ “contra eum, et ad bladum suum minus,” etc.; New Rymer.
² “deforcandum. Propter ea, et pro fecimus alia antedicta, Rymer.
³ “transgressionibus supradictis, do reddidimus, Rymer.

A.D. 1296. "litteras patentes. Data apud ¹Brithin ²decimo die Julii, ³regni nostri anno quarto."

Edward proceeds to the North of Scotland. Consignata littera, ³factoque sigillo communi regni Scotiae, præcedente eum processit Rex ut videret montana Scotiae, præcedente eum semper per unam dietam Episcopo Dunelmensi. Cumque transisset Moraviam, et pervenisset usque Eilgin, omnia videns esse pacata, converso itinere revertitur Berwicum. In redeundo autem, transivit per Abbathiam de Scone; ubi sublato lapide quo Reges Scotorum, tempore coronationis, solebant uti pro throno, usque Westmonasterium transtulit illum, jubens inde fieri celebrantium cathedram sacerdotum.

The Coronation Stone is removed to Westminster.

Eo tempore Rex, apud Berwicum convocato Parlamento, omnium magnatum Scotiae fidelitates recepit, et homagia: qui ad rei gestæ memoriam perpetuam confecerunt super hoc litteras patentes, eorum sigillis munitas, continentes in Gallico hunc tenorem:—

Form of submission by the nobles of Scotland.

"⁴Omnibus præsentēs litteras visuris vel auditoris, Johannes Comyn de Badenauch, etc., quia ad fidem et voluntatem illustrissimi principis, ac carissimi domini nostri, Edwardi, Dei gratia Regis Angliæ, Domini Hiberniæ, ac Ducis Aquitaniæ, venimus, promittimus pro nobis et hæredibus nostris, sub pœna corporum nostrorum et castellorum, ac omnium quæ habere possumus, quod nos serviemus ei bene et fideliter contra omnes gentes quæ vivere et mori possunt, omnibus vicibus quibus requiremur vel præmunimur per antedictum dominum nostrum, Regem Angliæ, vel hæredes suos. Et quod nos non sciemus damnum eorum, quin illud impediemus omnibus viribus nostris, et eos præmuniemus. Et ad ista tenenda et servanda obligamus nos et hæredes nostros, et omnia bona nostra. Insuper et juramus, tactis Sacrosanctis Evangelis; et postea, nos omnes, et quilibet nostrum, per se, fecit homagium dicto nostro domino Regi Angliæ in hæc verba:—'Ego vester homo ligius efficior de vita et membris, ac terreno honore, contra

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹or perhaps *Brichin*, meaning Brechin.

²This date and locality correspond with the French text of this document given by Hemingburgh (or Hemingford): but in Rymer (I. p. 842) it varies.—"*Datum apud Kyncardyn, secundo die Julii, regni nostri anno quarto.*"

³Properly *fracto*, as in Rishanger and Hemingburgh.

⁴The substance of this document is given by Hemingburgh, in French, and concluding—"Donec a Werk le vintime quint jour de Marce, le ane du regne nostre seigneur le rei d'Engleterre vintime quart."

Rishanger. "omnes homines qui possunt vivere et mori." Et idem do- A.D. 1296.
MS. Bibl. "minus noster, Rex, recepit hoc homagium sub hiis verbis:—
Reg. 13 "Nos illud recipimus pro terris quibus estis ¹nunc seysiti,
E. ix. "salvo jure nostro aut alterius, et exceptis terris quas Jo-

"hannes de Balliolo, quondam Rex Scotiæ, nobis contulit,
"postquam nos ei regnum Scotiæ liberavimus, si forte ali-
"quas terras dedit." Insuper, nos omnes, et singuli nostrum,
"per se fecimus fidelitatem domino nostro regi prædicto, in
"hiis verbis:—'Ero fidelis et legalis, fidemque et legalita-
"tem servabo, Edwardo, Regi Angliæ, et hæredibus suis,
"de vita et membris et terreno honore, contra omnes qui
"possunt vivere et mori; et nunquam pro aliquo portabo
"arma, nec ero in consilio vel auxilio contra eum vel hæredes
"suos, in aliquo casu qui possit contingere; sed fideliter
"recognoscam, et fideliter faciam, servitiæ quæ pertinent ad
"tenementum quod de eo tenere clamito. Sic me Deus
"adjuvet, et omnes Sancti ejus.' In harum rerum testimo-
"nium factæ sunt istæ litteræ patentes, et sigillis nostris
"signatæ. Data apud Berwicum, anno regni Regis Angliæ
"Edwardi, domini nostri, vicesimo quinto."

Hiis itaque gestis, ordinavit Rex Custodem Scotiæ, Johannem Warden,
de Warennæ, Surreyæ et Southsexiæ Comitem, Thesaurarium Treasurer,
Hugonem de Cressyngnam, Justiciarium Willelmum de Ormesby: and Justi-
cui mandavit Rex, ut omnes tenentes de Rege terras aliquas ciar of
vocaret, et eorum homagia fidelitatesque reciperet. Johan- Scotland,
nem vero, Scotiæ quondam regem, misit Londonias ad Turrim, appointed
by Edward.
assignata sibi decente familia; liberumque concessit exitum ad Baliol con-
viginti milliaria circa urbem. Johannem vero Comyn de ²Badenau, fined in the
et alium de Lowan, cæterosque terræ illius magnates, Tower of
transtulit in Angliam ultra Trentam, sub pœna capitis reditum London.
in Scotiam interdicens, quousque werra sua cum Rege Franciæ
finiretur.

Post hæc, Rex Angliæ, profectus in Angliam, apud Sanctum A Parlia-
Edmundum Parliamentum tenuit, in crastino Animarum; in ment held
quo a civitatibus et burgis concessa est Regi octava, a populo at Bury St.
vero reliquo duodecima, pars bonorum. Edmunds.

Clerus ob Constitutionem Bonifacii Papæ, hoc anno editam, The Clergy
quæ prohibet, sub pœna excommunicationis, ne talliæ vel ex of Eng-
actiones a clero per sæculares principes quocunque modo land refuse
exigantur, vel eis solvantur de rebus Ecclesiæ, Regi pro werra a subsidy
sua petenti subsidium denegavit. Rex autem, ut de meliori King.

¹ Omitted in the printed texts.

² Kadenhau in orig., by inad-

vertence; *Badenhau* in the printed texts.

- A.D. 1296. responso deliberarent, negotium in aliud Parliamentum, tenendum Londoniis in crastino Sancti Hillarii, distulit. Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Death of Peter de Murrone. Hoc anno, Frater Petrus de Murrone, quondam Papa Coelestinus, per Bonefacium Papam captus, et in arcta detentus custodia, soluto præsentis vitæ ergastulo, ad cœlestia regna migravit.
- Transactions in Spain. Eo tempore, duo filii Blanchæ, uxoris quondam Ferrandi, hæredis regni Castellæ, videlicet Alfonsus et Ferrandus, audita morte patru sui Sanctii, Hispanias petunt; et, confederato sibi Jacobo, Rege Arragoniæ, regnum Legionense adquirunt; quod Alfonsus primogenitus patruo suo Johanni, qui in ejus auxilium venerat, contulit, ut illud de se teneret in feodum.
- The Count of Flanders renounces homage to the King of France. Guido, Comes Flandrensis, multis a Rege Francorum injuriis lacessitus, confederans se Regi Anglorum, homagio Regis Francorum renunciavit, per nuncios ad hoc missos.
- The King of the Romans refuses his assent to peace. Urbs Apamia hoc anno proprium recepit Episcopum, a Tholosano episcopatu per Papam Bonifacium separata: sed cito post, Lodowicus, filius Regis Siciliæ, Episcopus factus, episcopatum tenuit reunitum.
- Disturbances between the scholars and burgesses at Oxford. Circa istud tempus, Cardinalis Albanensis, reversus in Angliam, Regem apud Berewicum adiit, ²responsum requirens de treuga, quæ concessa non fuerat, propter confederationem cum Rege Romanorum; a quo Regi Angliæ responsum fuit, et per Regem Cardinali, quod ipse in treugam noluit assentire: reversusque est Cardinalis in Gallias, intentione sua in hac parte frustratus.
- Hoc anno, suborta est discordia grandis Oxoniæ inter clericos et laicos, propter duos garciones diversarum patriarum, qui pro levi causa ad pugnandum sunt accensi. Nam cum quidam, ratione patriæ, unum juvare ³laborent, quidam alium nituntur manutenere et favere, translata est pugna ad fautores partium diversarum. In tantumque crevit seditio, ut tam clerici quam laici, evacuatis domibus, ad pugnam accurrerent glomeratim. Dum autem clerici de suis hospitibus egressi fuissent, cognoscentes vispiliones laici nullos, vel saltem paucos, remansisse domi apud hospitia clericorum, ⁴eorum intrant habitacula et bona diversimoda asportant, damnum clericis irrecurabile ingredientes. In hac pugna peremptus est Dominus Fulco de Neyrmith, rector ecclesiæ de Pychelestorn; et plures alii de utraque secta. Audita hujus facti querela, Dominus Rex jussit Justiciariis villam adire, pacem reformare, homicidas judicialiter condemnare. Qui venientes Oxonias,

¹ hæredes in the printed texts.² responsurum in orig.; corrected from the printed texts.³ laborarent in the printed texts.⁴ Omitted in the printed texts.

Rishanger. burgenses compulerunt solvere pro damnis factis clericis
MS. Bibl. ducentas libras.

Reg. 13 Transit annus iste asper incolis frugum parcite; Scotis
E. ix. ¹perniciosus pro nimia falsitate, ob quam causam eorum rex
privatur regia maiestate; Anglis sollicitus et damnosus, pro
expensarum nimia gravitate.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo ducentesimo nonagesimo octavo, A.D. 1297.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, Marriage
E. ix. vicesimus quintus, fuit idem Rex ad Natale Londoniis; ubi of the Son
of the

Rishanger. post festum Epiphaniæ, Elizabet, filia Regis Angliæ, connubio Count of
MS. Bibl. jungitur Johanni, filio Comitis Holondæ, et hæredi. Quem Holland to
Reg. 13 pro hæreditate patris, nuper occisi, assequenda, una cum uxore, the Prin-
E. ix. conducente eos Hunfrido de Boun, Herefordiæ et Estsexiæ cess
Comite, remisit Rex Angliæ cum honore. Elizabeth.

Parliamentum coactum est Londoniis, post festum Sancti Parliament
Hillarii, in quo, clero in denegatione persistente subsidii, Rex at London.
ipsum a sua protectione exclusit. Pro qua tamen redimenda,
multi per se, multi vero per mediatores, Regi bonorum suorum
dederunt postea quintam partem. Rex Archiepiscopum rigidi Measures
orem comperiens, terras ejus omnes seysivit, et de bonis ejus- of the
dem debita in rotulis Scaccarii inventa præcepit cum celeritate King
levari. Nam idem Archiepiscopus, de consensu cleri, procura- against the
verat a Papa inhibitionem, ne quis clericorum Regem respi- clergy and
ceret de bonis Ecclesiæ. the Arch-
bishop of
Canter-
bury.

Feria quinta ante Purificationem, Comes Lincolniensis, et
Johannes de Sancto Johanne, de Baiona versus ²Bellagardam, Transac-
quæ obsessa a Comite Attrabatensi penuria victualium laborabat, tions in
progredientes, ut ejusdem de victualibus providerent, cum France.
appropinquarent sylvæ quæ per tria milliaria ³a loco præfato
distabat, in duas se acies diviserunt; quarum primam ducebat
Johannes de Sancto Johanne, secundæ vero præerat ipse Comes.
Johannes itaque de Sancto Johanne, suæque acies, transita
sylva, cum egrederetur in campi planitiem, obviam habuit
Comitem Attrabatensem, qui eum præstolabatur cum magno
exercitu; ubi statim commisso prælio, subtrahente se Comite
Lincolniensi, pauci vincuntur a pluribus. Capti sunt ibi Johannes
de Sancto Johanne, Willelmus de Mortuo Mari, Willelmus de
Bermengham, cum aliis militibus octo scutiferisque nonnullis.
Quos omnes transmisit Comes Attrabatensis Parisius in pompam
triumphi: Comes vero Lincolniensis cum suis Baionam
revertitur.

Hoc anno auxit Rex tributum de lanis, accipiens de quolibet

¹ perniciosas in orig.

² Bellagarda in Parker's text.

³ Omitted in the printed texts.

A.D. 1297. sacco quadraginta solidos, cum prius ultra marcam dimidiam non daretur. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Dissen- In festo Sancti ¹Matthæi, Rex, convocatis quibusdam terræ
sions majoribus apud Sarum, rogavit eos, ut eorum aliqui in Was-
between coniam transfretarent. Quibus renuentibus, cepit inter Regem
Edward et suos discordia ²pullulare. Rex ³proinde citari fecit omnes,
and the qui sibi servitium debebant, cæterosque omnes qui viginti
English libratas terræ, et amplius, tenebant, ut parati essent Londoniis
nobility. in festo Sancti Petri ad Vincula, cum equis et armis, trans-
fretaturi cum eo, et Regis stipendiis militaturi.

The Pope's Interim Cardinales, qui a Domino Papa missi fuerant pro
attempt to pace reformanda inter Reges, indicentes duorum annorum
restore treugam inter eos, auctoritate papali, nihil proficere potuerunt.
peace again Johannes per id ⁴tempus, cui Alfonsus regnum Legionense
frustrated. contulerat, ab hostibus capitur; pro cuius redemptione Alfonsus

Transac- reddidit jam in Hispania conquisita. Johannes itaque, libe-
tions in ratus a carcere, regnum Legionense reddidit adversariis, et
Spain. tanquam spreto redemptore suo, hostibus se conjunxit. Al-
fonsus igitur, omnium destitutus subsidio, fratrem suum ⁵Fer-
randum pro auxilio petendo, primo in Franciam, deinde ad
Romanam transmisit Curiam. Sed ex neutra parte aliquid
reportavit.

Transac- Per hoc tempus, Cardinales de Columna, per Papam
tions in Bonifacium depositi, ad urbem se conferunt Nepesinam. Contra
Italy. quos, damnatos tanquam schismaticos et excommunicatos,
Papa viros bellatores in Italia cruce signavit.

Transac- Eodem tempore Philippus, Rex Francorum, Flandriam in
tions in manu potenti ingressus, villam Insularum obsedit, suburbium
Flanders. destruens et totam devastans per circuitum regionem. Comes
vero Attrabatensis, de Wasconia reversus et ingressus Flan-
driam, commisso bello juxta Furnas, cepit; et cito post Regi
Francorum villa redditur Insularum.

The Scots Eodem anno, mense Maio, cœperunt Scoti, instigante eos
rebel Willermo Waleys, qui, ut fertur, latro publicus fuerat, rebellare.
against Justiciarius Scotiæ, Willelmus de Ormesby, præceptum Regis
Edward. exequens, multos qui Regi Angliæ homagium et fidelitatem fa-
cere recusabant, exilio condemnavit. Qui præfatum Willelmum
William Waleys sibi in principem eligentes, associato sibi Willelmo
elected Duglas, qui in reddendo castrum Berwici se Regi dederat,
their chief. in magnam turmam creverunt. Comite autem Sourreyæ et
Thesaurario in Anglia consistentibus, ⁶Willelmum de Ormesby,
Justiciarium, apud Scone opprimere cogitabant. Sed ille, licet

¹ *Matthiæ* in Rishanger.

² *popularis* in the printed texts.

³ *provide* in the printed texts.

⁴ *temporis* in the printed texts.

⁵ *Ferdinandum* in Camden's text.

⁶ *Willelmus* in orig.

Rishanger. ^{MS. Bibl. Reg 13 E. ix.} tarde præmunitus, suis omnibus pene relictis ad spolia hostium, eorum vix evasit insidias. Willelmus igitur Waleys, cum suis palam debacchando in Anglicos, quoscumque invenire potuit, trucidavit. De quibus viros religiosos, ligatis ad dorsum manibus, coegit saltare in fluvium; eorum submersionem in ludibrium convertendo. Rex, commotione audita, pro veritate inquirenda misit Episcopum Dunelmensem; qui, veritate comperta, rediens Regem de omnibus informavit. The Bishop of Durham reports to the King.

Medio tempore, Rex audiens afflictionem ²Flandrensium, doluit vehementer, habens maxime cordi iter in Flandriam, ad juvandum amicum suum Comitem.

Militiam totam ultra fluvium, qui "Trenta" dicitur, assignavit Comiti de Warrenna; præcipiens ut Scotorum audaciam celerius reprimeret, et auctores mali debita justitia castigaret. Scripsit etiam Johanni Comyn de Badenau et Comiti de Bowan, ut memores fidelitatis suæ reverterentur in Scotiam, et populi sui suscitatum jam tumultum sedarent. Qui, juxta mandatum, acceptum, in Scotiam revertentes, quæ pacis erant segniter exequuntur. Edward takes measures to punish the Scots.

Comes de Warenna, in provincia Eboraci coadunans exercitum, nepotem suum, Henricum de Percy, cum militia communitalis Karleoli, præmisit in Scotiam. Qui usque ad villam de Are profectus, Galwidienses ad pacem Regis admittere disponebat. Audito autem quod Scotorum exercitus erat juxta Irwine, quod inde ad quatuor milliaria distabat, illuc profectus, vidit ultra quendam lacum Scotorum exercitum considentem; in quo capitanei erant Episcopus Glascuensis, Andreas de Morima Senescallus Scotiæ, et Willelmus Waleys. Miles autem quidam strenuus, nomine "Ricardus de 'Lividi," qui Regi Angliæ nunquam homagium fecerat, relictis Scotis, factus transfuga se statim Anglicis sociavit. Reliqui, pacem petentes, dediderunt se, salvis eis vita et membris, catallis et terris; ita ut omnia usque in hanc diem essent simpliciter condonata. Quam pacem, promissis obsidibus et scripto confecto, admisit Henricus; si tamen hoc Regi placeret. Qui super hoc consultus, ne accepto impediretur itinere, annuit ⁴postulata. Adveniente Comite Warrennæ, cum Scoti, tergiversando, de die in diem transferrent obsides reddere, et Willelmus Waleys interim populum adunaret, arbitantes se Anglici proditos, dum Scotos invadere disponunt, Episcopus Glascuensis, et Willel-

The Scots negotiate for submission.

¹ Omitted in the printed texts.

² *Flandrencium* in orig.

³ *Lundy* in Rishanger, and in

Trivet.

⁴ *postulatis* in the printed texts.

A.D. 1297. mus Douglas, ne proditionis notam incurrerent, se in sui Rishanger.
 Hostages excusationem protinus dederunt; de quibus Episcopus in MS. Bibl.
 surrendered. castro de Rokesburgia, Willelmus vero in castro Berwici, cus- Reg. 13.
E. ix.
 todie mancipantur.

Parliament Parliamentum factum est hoc anno Londoniis, in festo Sancti
 at London. Petri ad Vincula; ubi in primis Rex recepit Archiepiscopum
 The Arch- in gratiam suam; omnibus, quæ ejus erant, restitutis eidem.
 bishop of in gratiam suam; omnibus, quæ ejus erant, restitutis eidem.
 Canterbury Deinde præcepit magnatibus qui tunc aderant, ut fidelitatem
 pardoned. filio suo facerent, ipsumque regni hæredem, et suum, futurum
 recognoscerent dominum. Rex vero de exactionibus in regno
 factis per necessitates ¹ guerrarum diversarum, se erga populum
 excusavit.

The Earl Comes vero Marescalli et Herefordensis, se subtrahentes, cum
 Marshal vocarentur, ut sua officia, transeundo in Flandriam, ² excercerent,
 and Earl of se super hoc per nuncios excusabant.

Hereford Denique Rex ipse, funere fratris sui, anno præterito in
 decline to attend. Wasconia defuncti, apud Westmonasterium ³ sepultis honorifice,
 Burial of usque ad Sanctum Albanum proficiscitur; ubi de discretorum
 Edmund of consilio Radulphum de Moynhermer militem, quem filia sua
 Lancaster. Johanna, Comitissa Gloverniæ, clam maritum accepit, in gravem
 Ralph de patris offensam, de Castro Bristolliæ fecit educi, et uxori suæ
 Moynhermer lib- reddi; restituens eis omnes terras ad Comitatum Gloverniæ
 erated and spectantes, servitium quinquaginta militum in Flandria impo-
 restored to nens eisdem. Liberavit etiam de carcere Comites de Asceles
 his wife. et Menteth, ac Johannem Comyn, cum quibusdam aliis militi-
 bus de Scotia, qui in castro de Dunbar capti fuerant; ut secum
 in Flandria militarent.

Edward Collecto denique exercitu qualem habere potuit, Thoma de
 collects an Berkeleye Constabulario, et Galfrido de ⁴ Joinivilba Marescallo,
 army, to factis, versus mare, in Flandriam profecturus, iter suum diri-
 pass over git; atque juxta Wynchelseyam, ubi portum elegerat, con-
 into Flan- sedit, milites virosque bellatores de diversis partibus ad se
 ders. confluentes, per dies aliquot expectando.

Narrow Dum Rex ⁵ moraretur ibidem, quadam die ad portum ire dis-
 escape of posuit, consideraturus navigium, quod adunatum fuerat pro
 Edward at exercitu suo in Flandriam transvehendo. Villa autem de
 Winchel- Wynchilseya, ubi portus erat, super montem sita est præruptæ
 sea. altitudinis, ex eo latere quo vel mare respicit, vel imminet
 navium stationi; unde via, quæ apertæ villæ deducit ad por-
 tum, non in directum, ne nimia declivitate descendentes in

¹ guerrarum in Camden's text.

² excercerent in orig.

³ An error for sculto.

⁴ Monibilza in the printed texts :
 Joinivilla in Rishanger.

⁵ moreret in orig.

Rishanger, ¹præcipitium, vel ascendentes, repere potius manibus, quam A.D. 1297.

MS. Bibl. ambulare, cogat, tenditur; sed obliquata in latus, nunc ad
Reg. 13 unam partem, nunc ad aliam, sinuosis flexibus sæpius recur-
E. ix. vatur. Cingitur nihilominus villa non muro lapideo, sed
aggere terra facto; ac super latus hoc præruptum in modum
nemorum ad humanæ staturæ altitudinem erecto; inter cujus
propugnacula patet ad naves aspectus. Ingressus itaque Rex
villam, cum juxta hæc obequitaret aggeris propugnacula, con-
tuendo classem in imo ²statutam, contigit ut molendino cui-
dam, quod vento agebatur, quorum in villa illa sunt plu-
rima, appropinquaret. Equus vero Regis, strepitu velorum,
citatus circumactorum a vento, territus, dum progredi refugit,
et a Rege, ut progredereetur, nunc flagelli, quod manu gesta-
bat, ictibus, nunc subditis calcaribus, urgeretur, a latere ag-
geris propugnacula transiliit; super quo, tam equitum quam
peditum multitudo, quæ vel Regem sequebatur, vel ipsum
visura convenerat, nemine aliud æstimare valente, nisi quod
Rex, non comparens præcipitio, in hoc saltu perisset, stabat
ad modum stupefacta. Sed divina disponente virtute, equus a
tanta altitudine in via, quam descripsimus, pedibus recipitur;
in qua, ex recenti pluvia aliquantulum resoluta in lutum, licet
lubricando, laberetur ad spatium duodecim pedum, non tamen
cecidit; sed per habenam alteram a Rege paululum regyratus,
directe ascendit ad portam; per quam Rege ingresso incolumi,
populus qui astabat, admiratione et gaudio multo repletur, super
se solum divinum in Regis salute miraculum contemplando.

Rege moram adhuc faciente apud Wynchelseyam, venerunt ad eum nuncii ex parte Comitum sui regni, petitiones in scriptis
hujusmodi proponentes:—

“³ Hæc sunt nocumenta, quæ Archiepiscopi, Episcopi, Ab-
bates, et Priores, Comites, et Barones, et tota terræ commu-
nitas, monstrant domino nostro Regi, et humiliter rogant
eum, ut ea ad honorem suum, et salvationem populi sui,
velit corrigere et emendare. In primis, videtur toti commu-
nitati terræ, quod præmunio facta eis per breve domini
nostri Regis non erat satis sufficiens; quia non exprimebatur
certus locus quo debebant esse; quia, secundum locum, oport-
tebat facere providentiam et pecuniam habere. Et sive de-
berent servitium facere, sive non; quia dictum est commu-
niter, quod dominus noster vult transfretare in Flandriam,
videtur toti communitati quod ibi non debent aliquod servi-

Grievances
presented
by the
nobles of
England to
the King.

¹ *pncipm* in orig., by inadvertence,
but corrected in a later hand.

² *statute* in orig.

³ These Articles are given in French
by Hemingburgh, or Hemingford,
(II. pp. 124-126, ed. Hamilton).

A.D. 1297. " tium facere; quia nec ipsi, nec prædecessores sui, seu pro-
 " genitores, unquam fecerunt servitium in terra illa. Et quam-
 " vis ita esset, quod deberent ibi servitium facere, ut alibi;
 " tamen non habent facultatem faciendi; quia nimis afflicti
 " sunt per diversa talliagia, auxilia, prisas, videlicet de fru-
 " mentis, avenis, braseo, lanis, coriis, bobus, vaccis, carnibus
 " salsis, sine solutione alicujus denarii de quibus se debuerant
 " sustentasse. Propter hoc dicunt, quod auxilium non possunt
 " facere ¹[propter] paupertatem in qua sunt, propter tallagia
 " et prisas antedictas; quia vix habent unde se sustentent, et
 " multi sunt qui nullam sustentationem habent, nec terras
 " suas colere possunt. Propter hæc tota terræ communitas
 " sentit se valde gravatam, quia non tractantur secundum leges
 " et consuetudines terræ, secundum quas tractari antecessores
 " sui solebant habere, sed voluntarie excluduntur. Sentiant
 " etiam se multi gravatos super hoc, quod solebant tractari
 " secundum articulos contentos in Magna Charta, cujus articuli
 " omnes sunt omissi, in majus damnum populo universo.
 " Propter quod rogant dominum nostrum Regem, quod velit
 " ista corrigere ad honorem suum et populi sui salvationem.
 " Propter hæc communitas terræ sentit se nimis gravatam
 " de Assisa Forestæ, quæ non est custodita sicut consuevit;
 " nec Charta Forestæ observatur; sed fiunt attachiamenta pro
 " libitu extra assisam, aliter quam fieri consuevit. Præterea,
 " tota communitas sentit se gravatam de vectigali lanarum,
 " quod nimis est onerosum, videlicet de quolibet sacco quad-
 " raginta solidos, et de lana fracta de quolibet sacco septem
 " marcas; lana enim Angliæ ascendit fere ad valorem medi-
 " etatis totius terræ, et vectigal quod inde solvitur, ascendit
 " ad quintam partem valoris totius terræ. Quia vero commu-
 " nitas optat honorem et salutem domino nostro Regi, sicut
 " tenetur velle, non videtur eis, quod sit ad bonum Regis,
 " quod transeat in Flandriam, nisi plus esset assecratus de
 " Flandrensibus, pro se et pro gente sua; et simul cum hoc,
 " propter terram Scotiæ, quæ rebellare incipit, ipso existente
 " in terra; et æstimant, quod pejus facient, cum certificati
 " fuerint, quod Rex mare transierit. Nec solum pro terra
 " Scotiæ, sed etiam pro terris aliis, quæ non sunt adhuc
 " modo debito stabilitatæ."

Answer of
Edward
thereto.

Has petitiones cum Rex apud Odemer, juxta Wynchelseyam, recepisset, respondit se talibus non posse sine suo Consilio respondere; cujus pars aliqua jam transit in Flandriam, pars

¹ Omitted in orig.; it appears in the printed texts.

Rishanger. vero aliqua Londoniis est relicta. Rogavit autem per eosdem A.D. 1297. MS. Bibl. nuncios, præfatos Comites, quod si secum transire nollent, Reg. 13 saltem regno suo in sua absentia non nocerent; sperabat enim, E. ix. Deo favente, reverti, et regnum suum debito modo obtinere.

Hac æstate Comes Lincolnensis, et qui cum eo erant in Transac- Wasconia, amoverunt obsidionem quæ posita fuerat circa vil- tions in lam Sanctæ ¹Kiterni, fugatis, qui eam obsiderant, Tholosanis; France. in quorum terris incendia et deprædationes multas fecerunt.

Duodecimo Kalendas Septembris Rex Angliæ naves ingressus, Edward indissoluta classe, sulcato mari, sexto die sequenti applicuit sails for in Flandria, receptus in quadam villa juxta portum quæ voca- Flanders, tur "Exclusa." Quo tempore, nautæ Portesmuthenses et at Sluys. Gernemuthenses, mutuo flagitante odio, evacuatis navibus ab hiis rebus quæ erant militum, commiserunt ad invicem gra- vem pugnam; sed succumbentibus Gernemuthensibus, de navi- bus eorum viginti quinque incendio consumuntur.

Rex vero Angliæ, ad Burgiam veniens, assensum villanorum Occur- in conditiones inter ipsum et Comitem initas, petivit ex parte rences at sua et Comitum; medietatem expensarum offerens ad munien- Bruges and dam cingendamque villam fossato. Quæ cum villani renuerunt, Ghent. comperit eos a suo alienatos ²dominio, et ad reddendam villam Gallicis inclinatos; reputansque periculosum moram facere inter proditores, armato discedens exercitu, versus villam Gandavensem dirigit iter suum; ubi dum moraretur Rex, suborta est apud villam Samonem discordia inter villanos et Anglicos: qui armati villani, multis interfectis, deprædati sunt, in magnam displicentiam regis nostri. Rex Francorum, audito adventu Regis Anglorum, vehementer consternatus ad unius diætæ spatium se subtraxit.

Interim Papa Bonifacius scripsit principibus Alemanniæ, ut Pope Boni- Regem Romanorum, Adulphum, cujus occursum in Flandria face takes Rex Anglorum speraverat, ut simul cum Comite Flandriæ measures to thwart oppressores invasoresque suos Gallicos propulsaret, commoto the King of bello inquietarent, et ab invasione Gallicorum modis omnibus the Romans. impedirent.

Per idem tempus Comites Herefordiæ et Marescalli, cum Opposition suis complicitibus, Thesaurario et Baronibus de Scaccario, inhi- to the mea- buerunt ne levare facerent octavum denarium a populo, qui sures of Regi concessus fuerat apud Sanctum Edmundum. Induxerunt Edward by etiam cives Londoniarum, ut pro recuperandis suis libertatibus the Earl Marshal and the Earl of Hereford.

¹ *Catharine* in the printed texts; | *Katerini*, in Trivet.
Kiterni in Rishanger; *Kiterini*, or | ² *domino* in the printed texts.

A.D. 1297. Hoc anno, Beatus Lodowicus, Francorum Rex, a Papa Bonifacio Sanctorum ¹Catalogo est ascriptus.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transactions in Italy. Eo tempore, civitate Nepesina expugnata per milites Papæ Bonifacii, Cardinales de Columpna se receperunt in oppidum de Columpna.

Constitutions of Pope Boniface. Hoc anno insuper, Papa Bonifacius Constitutiones prædecessorum suorum quasdam extravagantes, adjectis quibusdam novis, in unum volumen fecit redigi, et tertio die Maii in

²Consistorio lectum et approbatum, constituit "Sextum Decretalium" appellari. Eodem tempore, idem Papa Fratri Willelmo de Hothum, Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum Angliæ, Archiepiscopatum contulit Dublinensem; indulgens eidem, ut a quocunque Episcopo Catholico, et ubicunque decreverit, valeat consecrari. Qui cum Rege profectus in Flandriam, ibidem a Domino Dunelmensi munus consecrationis accepit. Per cujus mediationem ex parte Anglicorum, et Ducis Britanniae ex parte Gallicorum, inter Reges acceptæ sunt induciæ, et ultra datos terminos sæpius prorogatæ. Interim vero diversi hinc inde habiti sunt de pace inter Reges tractatus reformanda, quorum apud omnes finis sperabatur optatus, si de mutuo assensu Reges fuissent ad invicem collo-cuti.

Truce between the Kings of England and France

Prince Edward represents his father, during his absence in Flanders. Itaque Rege Angliæ in Flandria commorante, locum ejus in Anglia tenuit filius suus Edwardus; cui, quia minoris ætatis erat, pater rectores consiliariosque deputaverat, Ricardum Episcopum Londoniensem, et Willelmum Comitem Warwicenssem; necnon et milites, Reginaldum de Gray, Johannem Giffardi, Alanum Plokenet, viros emeritæ militiæ, providos et discretos.

Transactions in Scotland. Exeunte mense Augusto, cum Comes Warennæ promissionem factam a Scotis de obsidibus decidere videret in nihilum, Willelmum Waleys commoventem populum, et magnates sub dissimulatione ista permittentes, de Berewico progreditur usque ad ³Strivelon, exercitu adunato; ubi venerunt ad eundem Comitem Warennæ Senescallus Scotiæ et Comes de Lewenes, rogantes ut quiesceret, dum ipsi populum Scotorum ad pacem Regis reducere attentarent. Concessit Comes quæ petierant; sed ipsi, cum nil proficerent, redierunt quarto Idus Septembris, promittentes se cum quadraginta equis in crastino ad Comitis adjutorium redituros. Quo die missi sunt nuncii ad Willelmum Waleys et Scotos qui cum eo erant, invitantes eos ad pacem

¹ *Cathologo* in orig.

² *Consisterio* in orig.

³ *Strivelyn* in the printed texts.

Rishanger. Regis, et pro retroactis impunitatem spondentes. Qui respon- A.D. 1297.
MS. Bibl. derunt se ad pugnam, non ad pacem, venisse. Erat juxta
Reg. 13 Strivelyn pons artus, qui ducebat ultra aquam profundissimam,
E. ix. quem Anglici certatim transire nitebantur; sed ¹dissuasit

hoc Ricardus de Lundy, asserens quod non possent simul in
multitudine aliqua progredi, sed tantum bini, vel terni ad
plus; et si tali modo transiret exercitus, dicebat grande peri-
culum imminere hiis qui primo transierunt, cum Scoti possent
semper paucos pariter transeuntes ad vota perimere. Comes
tamen Warennæ, suadentibus aliis minus sapientibus, elegit ut
per pontem ²transierent. ³[Et ecce! antequam pertransisset] me- The Eng-
dientas exercitus, supervenit multitudo Scotorum, et cum hiis lish de-
qui jam transierant congressa, pene omnes qui transierant feated by
trucidavit. Inter paucos qui evaserunt, fuit Marmeducus de the Scots.
Twenge, qui in magna virtute obtinuit pontem, ut salvus re-
diret. Comes Warennæ, Custos Scotiæ, usque Berewicum
fugiens, commisit custodiam castris de Strivelyn Marmeduco.
Senescallus vero Scotiæ et Comes de Lewenes, videntes Anglicos
corruisse, transfugerunt ad Scotos. Cecidit autem in hoc prælio
Hugo de Cressingham, Thesaurarius Scotiæ; quem Scoti ob
odium speciale excoriantes, pellem ejus in particulas diviserunt.
Comes Warennæ, Custos Scotiæ, de Berewico fugit in An-
gliam, ad filium Regis, Edwardum; fugeruntque post eum
et cæteri Anglici, qui in Berewico erant, villam Scotis vacuam
relinquentes. Custodes tamen castris, illud tenentes, viriliter
defenderunt.

Dum hæc agerentur a Scotis, suavis est filio Regis a Con- Conditions
silio suo, ut Comites Herefordiæ et Marescalli vocaret, et, si of reconci-
quo modo posset, ad pacem alliceret. Qui cum vocati venirent, liation pro-
in formam pacis subscriptam voluerunt, et nullam aliam, con- posed by
sentire:— the Earl of
Hereford

Primo, quod Dominus Rex Chartam Magnam, cum cæteris and Earl
Articulis adjectis, et Chartam de Foresta, annuat et confirmat; Marshal.
et quod nullum auxilium vel vexationem exigat a clero vel
populo, absque consilio et assensu; et quod omnem offensam
Comitibus, et eorum confederatis, dimittat.

⁴ Articuli adjecti ad Magnam Chartam sunt isti:—

“ Nullum talliagium vel auxilium per nos vel hæredes nostros Articles to
“ de cætero in regno nostro imponatur seu levetur, sine be added
to Magna
Charta.

¹ *dissuasit* in orig.

² *transierent* in orig.

³ These words, as given in the
printed texts, are omitted in the

Arundel MS. They are found in
Rishanger.

⁴ Also given by Hemingburgh
(II. pp. 151, 152, ed. Hamilton).

A.D. 1297. "voluntate et assensu communi Archiepiscoporum, Episcopo-
 "rum, Abbatum, et aliorum Prælatorum, Comitum, Baronum, MS. Bibl.
 "Militum, burgensium, et aliorum liberorum hominum. Reg. 13
 "Nullus minister noster, vel hæredum nostrorum, in regno E. ix.
 "nostro capiat blada, lanas, coria, aut aliqua alia bona cujus-
 "cunque, sine voluntate et assensu illius cujus fuerint.
 "Nihil capiat de cætero nomine vectigalis de sacco lanæ.
 "Volumus etiam et concedimus, pro nobis et hæredibus
 "nostris, quod omnes clerici et laici de regno nostro habeant
 "omnes leges, libertates, et omnes consuetudines, ita libere
 "et integre, sicut eas aliquo tempore consueverunt melius
 "pleniusque habere.
 "Et si contra illas, vel quemcunque Articulum in præsentī
 "Charta contentum, Statuta fuerint edita per nos vel ante-
 "cessores nostros, vel consuetudines introductæ, volumus et
 "concedimus, quod hujusmodi Statuta vacua sint, et nulla in
 "perpetuum.
 "Remisimus etiam Humfrido de Boun Comiti Herefordiæ et
 "Estsexiæ, Constabulario Angliæ, Rogero Bigot Comiti North-
 "folchiæ, Marescallo Angliæ, et aliis Comitibus, Baronibus,
 "Militibus, armigeris, Johanni de Ferrariis, ac omnibus aliis
 "de eorum societate, confederatione, et concordia existen-
 "tibus, necnon omnibus viginti libratas terrarum tenentibus in
 "regno nostro, sive de nobis, sive de alio quocunque in capite,
 "qui ad transfretandum nobiscum in Flandriam certo die
 "notato vocati fuerint, et non venerunt, rancorem nostrum et
 "malam voluntatem, quam ex causis prædictis erga eos habui-
 "mus, et transgressionem, si quas nobis vel nostris fecerint,
 "usque ad præsentis Chartæ confectionem. Et ad majorem
 "securitatem hujus rei, volumus et concedimus pro nobis et
 "hæredibus nostris, quod omnes Archiepiscopi et Episcopi
 "Angliæ in perpetuum in suis Cathedralibus ecclesiis, habita-
 "præsentī Charta et lecta, excommunicent publice, et in sin-
 "gulis parochialibus ecclesiis suarum Diocesium excommuni-
 "cari faciant, seu excommunicatos denunciare, bis in anno,
 "omnes qui contra tenorem præsentis Chartæ, vim, et effec-
 "tum, in quocunque articulo scienter fecerint, aut fieri pro-
 "curaverint, quovismodo."

Edward
 confirms
 the Arti-
 cles.

Missis igitur in Flandria nunciis ad ipsum Regem, con-
 firmationem omnium istorum sub sigillo suo (tanquam ab eo,
 qui in arto positus erat,¹ et cedendum malitiæ temporis censuit)
 obtinuerunt. Pro confirmatione² harum rerum omnium dedit

¹ Omitted in the printed texts.

| ² et harum in Parker's text.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. populus Anglicanus Regi denarium nonum bonorum suorum, A.D. 1297-1298. clerus vero Cantuariensis decimum, et clerus Eboracensis quintum, quia propior damno fuit.

Mandavit autem Rex Angliæ eo tempore Comitibus et magnatibus terræ suæ, ut assisterent Comiti de Warena, Custodi of England Scotiæ, ad comprimendum rebelliones Scotorum; præfigens eis terminum Octabas Sancti Hillarii, in quo parati forent to aid against the Eboraci, contra hostes ulterius progressuri; ad quem diem Scots. et locum mandavit majoribus Scotiæ, ut venirent; alioquin hostes publici haberentur.

Ante Natale Domini, Robertus Clifford, miles illustris, cum Robert centum armatis, qui erant in præsidio civitatis Karleoli, Clifford Scotiam ingressus, cædes et incendia exercuit, et, abducta ravages præda magna, Karleolum est reversus. Scotland.

Transit annus iste pro penuria frugum illaudabilis; clero Angliæ importabilis, quia de protectione regia est exclusus, et per Regem nihilominus deprædatus; Anglis in Wasconia, sive Scotiæ, infortunatus, quia in utraque regione populus Angliæ est prostratus; Regibus Angliæ et Franciæ sollicitus et laboriosus; Flandrensibus satis lætus; sed infidelibus inquietus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono, qui Fresh proposals for peace made by the Pope. est annus regni regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus sextus, fuit idem Rex ad Natale in Flandria, apud Gandavum; ad quem venerunt, in festo Sanctorum Innocentium, Magister Ordinis Prædicatorum et Minister Generalis Fratrum Minorum; sub eadem forma qua ante Regem Franciæ, ex parte Domini Papæ rogaverunt supplicantes, quatenus nuncios solemnes ad Curiam Romanam, concessa eis plena potestate tractandi, ordinandi, et perficiendi omnia, quæ pacis reformationem tangerent, destinarent; et ipse Apostolicus, non tanquam iudex, sed ut bonus pacis mediator, in nullius præjudicium satageret ad pacem et tranquillitatem regnorum, Regum amicitiam in statum pristinum reformare. Et quia hoc absque treugis fieri non posse judicavit Dominus Papa, ideo per hos nuncios biennales inducias, quas per Cardinales imploraverat, indixit de novo, sub pœna excommunicationis et interdicti terrarum suarum.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rex Angliæ, perpendens se in Flandria periculose commorantem, illucque per informationem Comitis Flandriæ minus prudenter attractum; regnumque proprium intestina seditione turbatum, fiduciamque suam de Rege Romanorum per Papam The King of England sibi minus benevolam, regnum Teutoniæ turbantem, frustratam, consensit in treugas indictas. Convenitque inter eos, ut consents to a truce. captivi interim, taxata eorum redemptione, liberarentur hinc inde; ea conditione, ut si pax non fieret, redirent ad suas

A.D. 1298. custodias, vel redemptionem solverent jam taxatam. Transmittunt igitur Reges utrique solemnnes nuncios, cum plena potestate, ad Curiam Romanam, ut per mediationem Apostolici, non tanquam iudicis, sed amicabile compositoris, discussis negotiis, pax inter Reges et concordia reformetur. Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Sedition at Ghent against the English. Post hæc, apud Gandavum suscitata est seditio per filios Comitis Flandriæ et villanos contra Anglicos; quorum villa per Wallenses incensa fuisset, nisi Rex, accurrente ad eum Comite, impetum impedisset.

Transac-tions in Scotland. Eo tempore, Comes Warennæ, Custos Scotiæ, ac Comites alii, juxta mandatum regium Eboracum convenientes in Octabis Sancti Hillarii, publicata confirmatione Chartarum ¹Articulorum adjectorum, versus Scotiam processerunt. Majores Scotorum, Eboracum non venientes, secundum vocationem regiam, se infra terræ suæ terminos tenuerunt. Willelmus Waleys Castrum de Rokesburgia jam multis diebus obsederat; sed audito adventu Anglicorum in multitudine magna, diffugit. Comites vero regni Angliæ pervenientes Rokesburgiam, munito castro ac consolatis obsessis, digressi sunt ²absque Kelsou, et inde reversi sunt usque Berwicum, quam jam Scotis vacuam invenerunt. Dumque ibi morarentur, mandavit eis Rex de treugis acceptis inter ipsum et Regem Franciæ, et reditu suo celeri, jubens ne ante adventum suum, excepta occupatione Berewici, aliquid quo paterent discrimini, attentarent. Comites igitur, remissa majori parte exercitus, et retentis qui ad defensionem villæ possent sufficere, adventum regium expectabant, contra principium Quadragesimæ tunc instantis. Interea, Robertus de Clifford, cum hiis qui erant in præsidio Karleoli, ingressus Scotiam, villam combussit Anandiae, et rediit cum præda magna.

The Scots desert the King of England in Flanders. Cum Rex Angliæ, ad propria reversurus, venisset ad villam quæ "Ardeburgia" dicitur, Scoti fere omnes quos secum in Flandriam duxerat in expeditionem, ab ipso Rege discedentes Parisius abierunt.

The King of France demands the liberation of Baliol; which is refused. Rex Edwardus, in Angliam veniens, ad Regem Francorum misit pro liberatione captivorum juxta formam conductam. Rex vero Francorum exegit a nunciis liberationem Johannis, quondam regis Scotiæ, qui de suis fuisse asseruit alligatis. Super quo Rex Angliæ requisitus, cum recusaret eum reddere, dicens ³conventionem tantum de illis captivis factam qui in

¹ Correctly *articulorumque*, as in Rishanger. | printed texts, and in Rishanger.

² An error for *usque*, as in the | ³ *contentionem* in Camden's text.

Rishanger. werra Wasconiae capti fuerant, hinc inde dilata est in annum A.D. 1298.
MS. Bibl. sequentem liberatio captivorum.

Reg. 13 Interim Rex Angliæ, Scotorum rebelliones disponens repri- Parliament
E. ix. mere, et eos ad debitam coercere subjectionem, Parliamentum at York.
tenuit Eboraci; vocatisque Scotorum majoribus, cum non
venirent, suis indixit, ut cum equis et armis parati essent An Eng-
Rokesburgiæ in festo Sancti Johannis Baptistæ. Rex, interim lish army
visitato Sancto Johanne de Beverlaco, rediens Rokesburgiam, assembled
invenit ad præfixum terminum exercitum congregatum. at Rox-
burgh.

Sub eisdem diebus, Comites Herefordiæ et Marescalli, quia Re-confir-
confirmatio Chartarum fuit facta in terra aliena, petiverunt, ad mation of
majorem securitatem, eas iterum confirmari; spoponderunt the Char-
autem pro Rege Episcopus Dunelmensis, ac Comites, Johannes ters de-
Surreyæ, Willelmus Warwici, Radulphus Gloverniæ, quod, manded by
obtenta victoria, Rex eas post suum redditum confirmaret. Hereford
and Earl

Proficiscitur deinde Rex cum exercitu ad villam quamdam Marshal.
de Temple Histone, remisitque inde Episcopum Dunelmensem,
ad capiendum castrum de Driltone, cum duobus aliis castris, Transactions
quorum custodes præter alia mala ¹ invaserant extrema castro- in
rium confinia. Quorum primum cepit Episcopus, custodibus Scotland.

liberis dimissis: reliqua duo capta sunt per novos milites ibi
creatos, et incensa. Dum Rex apud Temple Histon moraretur
cum exercitu juxta flumen, expectando adventum navium quæ
apud Berewicum oneratae victualibus fuerant, contigit ut, ipsis
adverso vento impeditis per mensem, exercitus affligi inciperet
inedia atque fame; quo cognito, Scoti maximum coadunant
exercitum, sperantes Anglicos jam fame deficientes opprimere
sine mora. Et ecce! triduo antequam venirent Scoti, naves
applicant cum victualibus; quibus distributis, reficiuntur
singuli juxta vota. Rex deinde, audito quod advenirent
Scoti, obviam progreditur, et, nocte superveniente, in quadam
campi planitie cum exercitu armato resedit. In aurora
vero, terribilis quidam clamor insonuit; quo excitati omnes,
Scotosque in vicino æstimantes, celerius se parant ad
pugnam. Dextrarius vero Regis, tumultuoso actus clamore, Accident
Regem jam ascendentem recalcitrando dejecit, laterique ejus to Edward.
calces posteriores allidens, duas ei costas confregit. Qui nihilo-
minus ascendens eum ² alterum, progredientem ad prælium
comitari exercitum non omisit. Itaque juxta locum, qui Battle of
"Fowkyrke" dicitur, in die Beatae Mariæ Magdalena, Falkirk.
Willelmus Waleys construxit sepem inter Scotorum exercitum

¹ invaserat, erroneously, in the | equum alterum, correctly, in Rish-
printed texts. anger.

² alium in the printed texts:

A.D. 1298. et Anglorum, longos palos in ¹terram figens, et cum funibus ^{Rishanger.} nectens et cordis, ut ingressum Anglicorum ad suos impediret. ^{MS. Bibl.} Deinde pedestrem Scotorum populum in prima acie collocavit, ^{Reg. 13} dicens eis patria lingua ²ita;—³“*Y haue brouȝth ȝou to the* ^{E. ix.} *“ ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.”*”

Rex vero, videns dispositionem Scotorum, jussit Wallensibus ut eos aggredirentur. Sed ipsi, propter inveteratum odium quod gerebant ad Regem, negotium distulerunt; credentes quod Scoti, qui multo plures fuerunt quam Anglici, victoriam reportassent, et per consequens ipsi votorum suorum effecti compotes, in Anglicos cum Scotis ⁴communiter irruissent, et mala irrogata jamdudum genti suæ viriliter ⁵vindicassent. Cumque eos cunctantes quidam miles cerneret, satirice dixit Regi:—

“ Rex Edwarde, fidem si des Wallensibus, erras ;

“ Ut dederas ⁶prædam, sed eorum diripe terras.”

Rex vero, dato signo prælii primæ cohorti, ⁷irruit in Scotos audacter, sepemque dirumpit. Congrediuntur igitur ambo exercitus; sed fugientibus statim Scotorum equitibus, Anglici insequuntur cædentes et stragem magnam ingerentes: ut eorum qui ceciderant de Scotis in hoc prælio numerus æstimetur sexaginta millia excessisse. In principio autem prælii, Præceptor Militiæ Templi in Anglia, et socius ejus, qui erat Præceptor Scotiæ, Scotorum agmini se immiscentes, ante alios oppressi, oppressorum multitudine sunt perempti. Willelmus Waleys et majores Scotiæ ab hoc prælio ad nemora confugerunt. Post hæc, vastata est villa Sancti Andree, nemine resistente. Exinde per forestam de Felkirke venerunt Anglici ad castrum de Are, quod Robertus de Brus fugiens incendit, vacuumque reliquit, transeuntes per villam Anandiæ, ceperunt castrum de Lowmaban. Cum autem venisset Rex Karleolum, Comites Herefordiæ et Marescalli, licentia accepta, ad propria redierunt. Rex vero primo Dunelmiam, deinde Tynemutham, et inde usque ⁸Codingham, juxta Beverlacum, progressus, ibidem ut festum Natalis Domini perageret, expectavit.

The Scots
are
defeated.

Adolph of
Nassau
slain.

¹ terras in Camden's text.

² omitted in the printed texts.

³ Thus given in Parker's text:—

“ *I haue brought you to the Ring,*
“ *hop gif ȝe kun.”*

In Camden's text—“*to the Kyng.*”

In Rishanger (Faust., B. ix. f.

131 a) “ *I haue brouȝhte ȝowe to the*

“ *ryng, hoppe ȝef ȝe kunne.”*

In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. :—

“ *Y haue brouȝth ȝou to the ryng,*
“ *hoppe ȝef ȝe kunne.”*

⁴ comiter in the printed texts.

⁵ derogassent in the printed texts :
vindicassent in Rishanger.

⁶ prædem in orig., and in Rishanger.

⁷ iruit in orig.

⁸ Now Cottingham.

Rishanger. Romanorum, dimicans, ipsum interfecit in campo; et cito post, A.D.
MS. Bibl. in Regem Romanorum loco Adulphi electus, solemniter coro- 1298-1299.
Reg. 13 natur.
E. ix.

Petrus et Jacobus de Colume, quondam Cardinales, de- Transac-
structo castro de Colume per papales, fugiunt Præneste; tions at
ubi ab exercitu Papæ obsessi, tandem se humiliant, et, Idi- Rome.
bus Octobris ad Papam venientes, veniam postulant de com-
missis.

Hoc etiam anno, in crastino Sancti Bartholomæi, Beatus
Lodowicus, quondam Rex Francorum, de loco sepulcri in
capsam pretiosam, ad hoc paratam, transfertur.

Transit annus iste frugibus nec abundans nec omnino inops
fructuum; Alemannis propter bella gravis; Scotis exitialis;
sed pacificus Anglis et Francis.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo, qui est annus regni
Reg. 13 Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus septimus,
E. ix. fuit idem Rex ad Natale ad Coldingham juxta Beverlacum.
Post quod, versus partes regni Australes iter suum direxit.

Rishanger. Eodem tempore, Papa Bonifacius, submissionibus Regum Peace
MS. Bibl. receptis, pacem et concordiam inter Reges ordinavit; ita ut established
Reg. 13 Rex Angliæ sororem, et filius ejus filiam, Regis Francorum by Pope
E. ix. ducerent, certis pro utrisque dotibus diffinitis; et quod Ducatus Boniface.
Aquitanniæ in manus Domini Papæ traderetur, quousque dis-
cussa utriusque regis justitia, justo domino redderetur: et
quod Rex Angliæ naves superstites, cum mercibus, de illis
quæ raptæ fuerant, restitueret. Sed super hiis duobus Articulis
interdixit magna dilatio, Rege Francorum partem quam in
Wasconia occupaverat, tradere renuente.

Hoc anno, filii Karoli ² [Regis] Siciliæ, Philippus et Robertus, Transac-
ingressi Siciliam, dum Siculos satagunt expugnare, Philippus, tions in
cum gente sua tota, a Siculis capitur. Sicily.

Eodem anno, Rex Tartarorum ab urbe Ierosolomitana expulit Transac-
Sarracenos. Frater hujus regis Tartarorum ex filia Regis tions in
Armeniae genuit filium hispidum et pilosum; quem cum pater Syria.
cremari juberet, mater sibi dari infantem petiit; quem fecit
illico a presbyteris baptizari. Quo baptizato, cecidit statim A miracle.
tota villositas, et puer apparuit lenis et pulcher. Quod mira-
culum cum pater vidisset, credidit ipse, et domus ejus tota.

Eodem tempore, Karolus Comes Valesii, missus in Flan- Charles of
driam contra Comitem, receptus est pacifice apud Burges. Valois re-
ceived at

Sub eisdem diebus, Petrus et Jacobus de Colume, timentes Bruges.
sibi, iterum fugiunt, et toto tempore Bonifacii in loco latent Transac-
ignoto. tions at
Rome.

¹ tantum in Camden's text.

| ² Supplied from the printed texts.

A.D. 1299. In principio Quadragesimæ, Rex Angliæ Parliamentum tenuit Londoniis; ubi rogatus a Comitibus sæpeditis, ut Chartarum confirmationem¹ renovaret, secundum quod in Scotia promiserat, post aliquas dilationes instantiæ eorum adquevit, hac additione, "salvo jure coronæ nostræ," in fine adjecta. Quam cum audissent Comites, cum displicentia ad propria discesserunt. Sed revocatis ipsis ad quindenam Paschæ, ad votum eorum absolute omnia sunt concessa.

Re-confir-
mation
of the
Charters.

Perambu-
lation of
the Forest.

Perambulatio autem Forestæ commissa est per Angliam tribus Episcopis, totidem Comitibus, Baronibusque in eodem numero; ut ipsi, Deum habentes præ oculis, executionem facerent; et si qua emergerent dubia, illa secundum Deum et justitiam declararent.

The Pope
demands
the libera-
tion of
Baliol.

In Translatione Beati Thomæ Martyris, venerunt nuncii Papæ ad Regem Cantuariam, rogantes ut Johannem, quondam Regem Scotiæ, suæ liberaret custodiæ; spondentes quod Regem et regnum ab omni, quod per hanc liberationem posset contingere, periculo præservarent. Quorum petitioni Rex condescendens, respondit se ipsum Johannem, tanquam seductorem falsum et perjurum, ad Papam missurum. Ad quem nuncii responderunt:—"Et nos eum pro tali suscipimus, Summo "Pontifici præsentandum." Cumque dictus Johannes, cum præfatis nunciis, venisset Doveriam, et cistæ suæ in navem inferrentur, quidam regales qui eos ad mare deduxerant, dixerunt quod voverunt videre quæ continebantur in clitellis dicti Johannis. Quibus apertis, inventa est una corona regia regni Scottorum aurea, et multa vasa aurea et argentea, et pecuniæ non parva summa; quæ universa Regi Angliæ sunt allata. Rex illico coronam auream offerri jussit Beato Thomæ Martyri; et sigillum commune Scotiæ, quod repertum est ibidem inter cætera, jussit sibimet reservari; pecuniam vero totam remisit dicto Johanni, ad expensas itineris inchoati. Nuncii vero, plurimum commendantes Regis sapientiam et regalem munificentiam, transtulerunt eundem Johannem in terram Ballioli, quam habuit in regno Franciæ; et ibidem reliquerunt eum sub certorum custodia prælatorum. Post hæc, et alii captivi, a Regibus detenti, hinc inde, secundum condiciones in treugarum concessione positas, liberantur.

Baliol de-
prived of
the regalia
of Scot-
land.

Baliol
taken to
Bailleul in
France.

Edward's
expecta-
tions from
his mar-
riage with
the half-
sister of
the King of
France.

Rex Angliæ sperans se, per matrimonium inter ipsum et sororem Regis Franciæ contrahendum, pace diuturna gratulari, acsi foret jam omnia jura sua ultramarina cum nova nupta, sorore Regis Francorum dimidia, consecuturus, interno gaudio

¹ *revocaret* in orig.; an error for *renovaret*, as in the printed texts,

Rishanger. æstuat, decessitque in Canciam cum optimatibus suis, ad A.D. 1299.
 MS. Bibl. ventum ibidem dominæ præstolaturus. In nullo tamen, ut Frustration
 Reg. 13 probavit expost rei exitus, per hoc matrimonium promovit
 E. ix. regnum suum. thereof.

Post paucos dies redierunt legati Regis Angliæ, adducentes sororem Regis Franciæ, nomine "Margaretam;" quam conduxit Dux Burgundiæ, cum non modica multitudine Gallicorum. Comes quoque Britanniæ, cum proceribus sibi subditis, ad has nuptias properavit. Cunctique fere principes nominati, qui citra Hispaniam morabantur, tantæ desponsationi interesse gaudebant: quia nimirum Regis Edwardi magnificentia per orbem totum dilatata, cunctos attraxerat in venerationem personæ regiæ, et amorem. Igitur, die quarto post Nativitatem Virginis gloriosæ, agente Cantuariensi Pontifice, in Ecclesia Metropolitanâ Angliæ inter Regem et Margaretam prædictam solemnitas matrimonii celebratur. Quæ fuerit ibidem, non solum regni nobilitas, sed diversarum regionum virorum congregata sublimitas, quis convivii apparatus, quæ profusio expensarum, scribere supersedeo, ne ^{Edward's} panegyricon videar conscripsisse. Duravit istud tripudium per dies quatuor; post quos extranei, accepta repatriandi licentia, sunt dimissi, maximis et variis muneribus honorati. ^{Mar- garet of France, 12 Septem- ber 1299.}

In festo Sancti Martini Parlamento habito apud Eboracum, Parliament Rex Berewicum progreditur, intendens ulterius procedendo at York. amovere obsidionem Scotorum, qui castrum de Strivelyn obsidebant, et vehementer artabant obsessos. Sed, causantibus Edward proceribus loca palustria, propter brumalem intemperiem, esse inmedibilia, Rex, præmunitis caute obsessis, ut salvis sibi vita his inten- et membris castrum redderent, ulterius non processit. tion to relieve

Deinde Rex direxit epistolam Archiepiscopo Cantuariensi, in Stirling hæc verba:— Castle.

"Quia magnificavit Dominus misericordiam suam facere His letter
 "nobiscum, dignum est, O pater, ut innumeris beneficiis suis to the
 "dignis respondeamus operibus. Neque enim in gladio nostro Arch-
 "possidemus terram, et brachium nostrum non salvavit nos, bishop of
 "sed dextera ejus, et brachium sanctum ejus; quin compla- bury.
 "cuit illi in nobis, ut hucusque conservavit nos, et inimicos
 "nostros compescuit. Justum proinde est, ut qui omnia
 "subjecit sub pedibus nostris, subjiciamus illi et ² nos animas
 "nostras; et ut hii, quos nobis subdidit, ejus subdantur legi-
 "bus. Non enim segniter elaborare debemus punire sacri-
 "legos, rebelles comprimere, eripere pauperem de manu for-

¹ pannagericon in orig.

| ² Omitted in Camden's text.

- A.D. 1299-1300. "tiorum ejus. Sed et meæ sollicitudinis est, pacem firmam in regno nostro consolidare, et inimicos nostros expugnare. Quapropter orate pro me et regno nostro, populo quoque nostro, ut iter atque actus nostros dirigat Altissimus, ut sit ad laudem nominis sui, et regni nostri promotionem." Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
Divulgata hac epistola per ecclesias, omnis populus sponte et cum gaudio pro Rege fecit orationes.
- Chains and manacles stored in the Tower of London. Eodem tempore jussit Rex apportari in Turrim Londoniæ omnes manicas ferreas et catenas, quæ inveniri poterant in omni loco Angliæ, ad inestimabilem multitudinem; sed causa penitus nesciebatur.
- Transit annus iste nec plene frugifer nec penuriosus, sicut bellicosus; Saracenis formidolosus; Tartaris martius; Scotis perfidia notabilis; Anglis et Francis sub quiete decursus.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Primi, vicesimus octavus, fuit idem Rex ad Natale apud Berewicum; Regina vero apud Wyndeleshores. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Alien monies prohibited. Infra præsentis Natalis solemnia, prohibita est moneta alienigenarum surreptitia et illegitima, quam "Pollardos" et "Kokodones," atque "Rosarios," appellabant; qui paulatim et latenter loco irreperant sterlingorum. Hanc monetam primo Rex Edwardus jusserat valere obolum, deinde omnino exterminavit. Gallici nempe hanc monetam fabricaverunt; quæ non erat argentea, sed superficialiter deargentata, et currebat in locis plurimis loco sterlingorum, multique decepti fuerant per eandem.
- Death of Edward Earl of Cornwall, and reversion of the County to the crown. Post festum Natalis Domini, Rex reversus est in Angliam de partibus Northumbranis.
- Hoc anno obiit, sine prole, Edmundus Comes Cornubiæ, filius Ricardi, quondam Comititis Cornubiæ et Regis Almanniæ. Quæ de causa, rediit Comitatus ille ad coronam. Corpus ejusdem Comititis apud Assherugge, locum quem fundaverat, est humatum.
- Indulgence granted by Pope Boniface to such as should visit Rome. Isto anno, Papa Bonifacius Octavus, indultum faciens omnibus vere poenitentibus et confessis, qui per anni præsentis spatium, ac per quemlibet annum centesimum futurum, Romam ac bonorum Apostolorum Petri et Pauli Basilicas, voto pergrationis, humiliter accesserint et devote, cunctorum suorum concessit indulgentiam peccatorum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Trivet (ed. Hog), pp. 377, 8.
- Parliament at London. Parliamentum Londoniis convocatur in Quadragesima, in quo Rex confirmationes Chartarum renovavit, et Statuta quæ-

¹ hæc in orig.² Assherugge in orig., and in the printed texts.

| printed texts.

³ beatorum in the printed texts.

dam edidit de finibus et liberationibus carcerum, quæ sunt A.D. 1300. utilia valde regno.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, apud Brothortone natus est Regi filius ex Birth of
Margareta Regina; quæ, cum parturiret, afflicta doloribus Thomas de
Beatum Thomam, Cantuariensem Archiepiscopum atque Mar- Brotherton.
tyrem, pro alleviatione tantæ pœnæ suppliciter invocavit.
Moxque morti proxima pro partus difficultate, videbatur sibi
quod vires resumpsit; et peperit filium, qui in honorem Beati
Thomæ "Thomas" est appellatus; qui mox, ut cœpit ¹papil-
las sugere mulieris Francigenæ, horrente stomacho, lac
evomuit; donec adducta ²fuisse mulier Anglica, de qua delect-
tabiliter ³[refocillabatur], tanquam qui naturaliter discerneret
lac alienigenæ sibi fore minime naturale.

Hoc anno Rex Angliæ profectus est in Scotiam cum exercitu Transac-
copioso, et cepit Castrum de Lowmaban. Deinde ingressus est tions in
Galwideam, ubi majores Scotorum petierunt a Rege, ut per- Scotland.
mitteret Johannem de Balliolo pacifice regnare super eos, et
ut sineret magnates ⁴de Scotia redimere terras suas, datas
diversis personis Angliæ, de illis quibus datæ sunt per Regem;
asserentes quod alioquin se defenderent, quamdiu possent.
Sed Rex in nullo illorum petitionibus condescendit. In crastino
vero Rex profectus est usque Swynam, ubi moram traxit per
octo dies. Ad quem locum convenerunt Scoti innumerabiles,
cum suis ducibus, ut Regem et ejus exercitum infestarent.
Rex autem, cum filio suo suisque proceribus, Scotis obviam
est profectus; qui mox meticulosi et timidi, velut lepores, ad
colles et nemora confugerunt. Fuisseque dies iste Scotis
exitialis, si Anglicis Wallici non defuissent; quibus innatum
est, ut inermes loca paludosa pertranseant, et colles agiliter
occupent et ascendant. Nempe Anglici, tunc eorum carentes
auxilio, cum ipsi nimis ponderose fuissent armati, Scotos
insequi non valebant.

Per idem tempus, Scoti cognoscentes ⁵"Romæ omnia ve- Pope
"nalia," donis Dominum Papam uberrimis ditaverunt, petentes Boniface
ab eo consilium pariter et auxilium contra dominum suum, intercedes
Regem Angliæ. Quibus Papa promisit in brevi remedium, on behalf
contemplatione donariorum, jubens ut celeriter sine tumultu of the
repatriarent. Igitur Papa, promissionis suæ non immemor, Scots.
illico direxit quendam Lombardum ad Archiepiscopum Can-
tuaræ, jubens ut suæ legationis vices ageret in hac parte, et

¹ *mamillas* in the printed texts.

² *est* in the printed texts.

³ Supplied from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁴ *Scotiæ* in the printed texts.

⁵ A proverb of classical times.

A.D. 1300. Regem adiret cum litteris inbullatis, eique mandata papalia MS. Bibl. demonstraret. Archiepiscopus vero, post ¹ triduum hebdoma- Reg. 13
darum spatium, pervenit ad Regem cum prædicto Lombardo; E. ix.

quem invenit contra Scotos dimicantem. Ostendit ei igitur papale mandatum, cujus tenor fuit, ut Rex desisteret Scotos inquietare de cætero, quorum regio et personæ exemptæ specialiter suæ capellæ, ut asseruit, pertinebant. Neque, prout dicebat, esse poterat quin civitas Ierusalem suos cives protegeret, et confidentes in Domino, sicut mons Syon, confoderet. Rex autem, intellectis hiis apicibus, mox ² allata voce

Edward's
answer to
the Pope's
Envoy.

His answer
to the
Scots.

³ respondit:—"Per sanguinem"—inquit—"Dei, propter Syon
" non tacebo, et propter Ierusalem non quiescam, dum spiritus
" fuerit in naribus meis, quin jus meum, toti mundo cognitum,
" toto posse defendam." Post aliquot dies, Scoti, freti Papali
favore, superciliose mandaverunt Regi Angliæ, ut permitteret
eos tranquille vivere, donec pares suos et Regem Franciæ
consulissent; comminantes, nisi faceret, quod Papa pro illis
interponeret suas partes. Ad hæc Rex indignando subrisit,
dicens:—"Ex quo vos omnes et singuli mihi, tanquam præ-
" cipuo domino regni Scotiæ, fecistis homagia, putatis me
" terrendum per ampullosa mendacia, ut, tanquam carens viri-
" bus, jus quod in vos habeo prætermittam? Cavete, ne de
" cætero coram me cum tali mandato compareatis; quod si
" feceritis, Dominum testor, a mari usque ad mare totam
" Scotiam devastabo." Et contra, Scoti satis audacter asserunt,
se in hac causa sanguinem suum fusuros pro defensione jus-
titiae et patriæ libertate.

Victory of
the King
of the
Tartars
over the
Soldan of
Babylon.

Eodem anno ⁴ Cassanus, Rex Tartarorum, in plano Damasci
pugnavit contra Soldanum Babiloniæ; et victoria cessit ei,
occisis centum millibus Sarracenorum. Veritus vero, Soldanus
fugit in Babilonem, quæ civitas est Ægypti. Cassanus vero,
sciens divina virtute datam sibi victoriam, Christianus illico
est effectus. Et mox persecutus est Soldanum usque ad portas
Babiloniæ, et die octavo mensis Augusti, iterum pugnam iniiit
cum Soldano ante portas Babiloniæ, et iterum victor effectus
misit ad inferos animas ducentorum millium Sarracenorum; per-
emptusque est eodem die prædictus Soldanus in bello. Tercio
vero die post prædictum prælium, ⁵ civitas Babiloniæ capta fuit
et reddita Regi Cassano; qui liberavit a carcere cunctos Chris-
tianos, qui in dicta civitate fuere detenti in custodia nimis dura.

¹ *trium* in the printed texts;
correctly.

² *alta* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *sic respondit* in the printed

texts.

⁴ See page 113, *post*.

⁵ *civitatis* in orig.

MS. Bibl. Hoc anno, Edwardus, Rex Angliæ, ¹fecit Dominum Edwardum, A.D. 1300.
 Reg. 13 filium suum et hæredem, Principem Walliæ et Comitem Ces- Prince
 E. ix. triæ. Quod cum Wallenses audissent, valde gavisi sunt, repu- Edward
 tantes eum legitimum dominum, quia in illis partibus natus made
 fuit. Et mirum in modum, cum exposit sibi Scotia rebellaret, Prince of
 et tota Anglia ab eo descivisset, Wallenses hunc coluerunt, Wales and
 dilexerunt, et eidem, quantum poterant, adhæserunt, vices ejus Earl of
 tam in vita quam morte dolentes, et cantilenas pro eo lugu- Chester.
 bres lingua patria componentes, quas usque ²præsens ab eorum Affection
 memoria nec metus adversantium nec diuturnitas temporum of the
 abolevit. his Welch for
 memory.

Per idem tempus, cum Edmundus Comes Cornubiæ naturæ Dowry
 debita persolvisset, ut præactum est, procurantibus in Par- granted to
 liamento, nuper facto Londoniis, quibusdam magnatibus, Comi- the Coun-
 tissa, quondam uxor dicti Comitissæ, dotata est quingentarum teass of
 librarum portione, Domino Rege huic ordinationi libentis- Cornwall.
 sime annuente.

Circa præsens tempus divulgatum fuit Romanæ Curiæ, quod Injunctions
 sanctimoniales Angliæ vagabundæ inutiliter discurrebant of Pope
 per patrias; quæ vagatio, etsi omnibus religiosis esset Boniface as
 contraria, nimirum mulieribus esset tollenda, præsertim cum to the dis-
 omne quod in mundo est, aut est concupiscentia oculorum cipline of
 aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Cupiens ergo the English
 Summus Pontifex sanctæ providere conversationi, talibus nuns.
 inordinatis discursibus finem imposuit, quamvis decreta Ponti-
 ficum velut fundamenta montium inconvulsis ligaminibus fixa
 sint, et dictas sanctimoniales hactenus necessitatis causa
 extra cellas suas exire permiserint, cum plerumque tempesta-
 tibus et turbinibus sæcularium rerum religio Sanctæ Dei
 Ecclesiæ maculis reproborum dissipatur. Idcirco profutu-
 rum succedentibus posteris esse decrevit, ut ea quæ salubri
 consilio ordinantur et communi assensu fratrum diffiniuntur,
 firmentur suarum robore litterarum. Quapropter, Summus
 Pontifex, Bonifacius Octavus, scripsit Archiepiscopo Cantua-
 riensi Roberto, et aliis coepiscopis et suffraganeis, dis-
 trictè ³præcipiens in virtute sanctæ obedientiæ, et injun-
 gens, ut omnes sanctimoniales ⁴suis Diocesisibus habitantes
 includi facerent, ut non de cætero liceat eis de cellis suis
 progredi; quia non expedit animabus eorum. Dedit etiam

¹ This fact is mentioned also by Matthew of Westminster; as also, the joy felt by the Welsh thereat; but in totally different language.

² *in præsens* in the printed texts.

³ *recipiens* in the printed texts.

⁴ *in suis* in the printed texts.

- A.D. 1300-1301. idem Apostolicus Archiepiscopo et suis suffraganeis, unicuique in sua Dicecesi, potestatem visitandi, terminos limitandi, ordinandi, et exponendi, in cellis dictarum sanctimonialium, quos terminos et limitationes præterire non licebit, quavis causa necessitatis; ut Decretalis inde confecta testatur. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Edward sends Envoys to the Pope, to oppose the Scots. Rex Angliæ direxit nuncios ad Papam, Comitem videlicet Lincolnæ et Dominum Hugonem de Spencer, qui declararent injurias sibi irrogatas per Scotos, et eorum falsitatem manifestarent. Insuper et Dominum Papam deprecarentur, ne mendacii fabricatoribus, Scotis videlicet veritatem odientibus, proditoribus, et homicidis, sinum aperiret de cætero protectionis; quorum fraudulenta falsaque persuasio Papalem sollicitudinem circumvenerat fraudulenter. Papa vero, cujus stomachus a corruptione Scotorum nondum ¹gestus fuerat, etsi noscet justam petitionem regiam, tamen preces armat et Regi mandat, ut sui contemplatione Scotis treugas ²[indulgeat] a die Omnium Sanctorum usque ad Pentecosten; quod et factum est. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A truce is granted. Eo tempore, Comes Flandriæ, nimis artatus, cum suis reddidit se Karolo, Comiti Valesii, ductusque Parisius cum duobus filiis; et apud Compendium in custodia est detentus.
- The Count of Flanders surrenders to the French. Eo tempore, Radulphus, filius Alberti Regis Romanorum, Blancam, sororem Regis Franciæ, Parisius desponsavit.
- Saracens slain in Apulia. Eodem anno, ³Luceriæ, urbis Apuliæ, Sarraceni, sub tributo Regis Siciiliæ venientes, capti necantur.
- Transit annus iste Christianis omnibus lætus et votivus, propter Jubilæi gratiam ipsis indultam, et propter victoriam de cælo concessam Regi Tartarorum in Terra Sancta, ubi de Soldano et Sarracenis gloriosissime triumphavit; Anglis mœstus propter amici captivitatem, Comitis videlicet Flandriæ, et sollicitus propter rebellionem Scotiæ; Francis jocundus, propter magnificas nuptias et Comitis Flandriæ captionem.
- Anno gratiæ millesimo trecentesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, vicesimus nonus, tenuit idem Rex Natale cum Regina apud Northampton. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Birth of Prince Edmund. Quo anno natus est ei filius ex Margareta Regina secundus; quem vocavit "Edmundum." Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Philip the Fair offends Pope Boniface. Hoc tempore, Appamensis Episcopus, de conspiratione contra Regem Franciæ accusatus, et ad Regis vocatus Curiam, in custodia detinetur. Mense vero Februarii, ad mandatum

¹ *digestus* in Rishanger and in the printed texts, in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in orig. It appears in ² *Lucetiæ* in the printed texts.

Rishanger. Domini Papæ liberatus, jubetur una cum nuncio Domini A.D. 1301.
MS. Bibl. Papæ regnum evacuare infra certum terminum a Rege
Reg. 13 præfixum. Papa, talibus novis exasperatus, omnes gratias, a
E. ix. se vel suis prædecessoribus concessas Francorum Regibus,

revocavit, et in eundem regem cito post excommunicationis And is ex-
sententiam fulminavit. Quam tamen Regi nemo ausus est communi-
nunciare, vel in regno Franciæ publicare. Fecit etiam citari cated.
prælatos omnes de regno Franciæ, necnon et omnes Magis-
tros in Theologia et in Jure, tam Canonico quam Civili, ut
coram eo Romæ in Kalendis Novembris comparerent. Rex
vero Franciæ publico prohibuit edicto, ne quis aurum vel Philip
argentum, seu merces quascunque, asportaret de regno suo; retaliates.
sub forisfactione omnium bonorum, adjecta nihilominus pœna
gravi: fecit etiam omnes exitus et introitus ubique diligentissime
custodiri.

Eo tempore, Papa legitimavit filios Sanctii, Regis Cas- The sons of
tellæ; cujus primogenitus, ¹Ferrandus, obtinuit regnum Sancho of
patris. Castille
legitima-
tized.

Rex Angliæ sub hiis diebus Parliamentum tenuit Stan- Parliament
fordiæ, ad quod convenerunt Comites et Barones, cum equis at Stam-
et armis; eo, prout dicebatur, proposito, ut executionem ford.
Chartæ de Foresta, hactenus dilatam, extorquerent ad plenum. Edward
Rex autem, eorum instantiam et importunitatem attendens, conciliates
eorum voluntati in omnibus condescendit. the nobles.

Eodem anno, Papa Bonifacius direxit litteras Regi Angliæ Pope Boni-
secundarias, in quibus asseruit regnum Scotiæ ad jus Romanæ face claims
²Ecclesiæ pertinere, Regem Angliæ subjectioni ejus contra Scotland
Deum et justitiam, et in præjudicium Sedis Apostolicæ, ven- in behalf
dicare; rationes allegans subscriptas. Primo, quia cum Rex of the
Henricus, pater istius, auxilium obtinuisset in werra sua contra Romish
Symonem de Monte Forti a Rege Scotorum Alexandro, ne Church.
hoc auxilium jure subjectionis ejuslibet, aut debiti, petitem thereof.
aut præstitum putaretur, idem Henricus per litteras suas
patentes recognovit, non ex debito recepisse, sed ex gratia
speciali. Item, ad coronationem hujus Regis vocatus per
litteras, ut ei præsentiam amicabilem in tantis solemnibus
amicus exhiberet, non venit ex debito, sed ex gratia speciali.
Item, pro terris de Tyndale et Penreth, in regno Angliæ

¹ By a singular inadvertence, this
word appears in the original as
fer fit randus: it is *Ferrandus*

in the printed texts, in Rishanger,
and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in Camden's text.

A.D. 1301. ¹positis, cum Rex Scotiæ ad præsentiam Regis Angliæ se personaliter contulisset, eidem fidelitatem impensurus pro eisdem terris tantum, in Angliā sitis, non ut Rex Scotiæ nec pro regno Scotiæ fidelitatem eandem exhibuit; quia palam coram populo protestatum est, quod pro regno Scotiæ fidelitatem aliquam Regi Angliæ facere non debebat. Item, quod prædictus Rex Alexander reliquit puellam hæredem, nomine "Margaretam," neptem Regis Angliæ, tunc minoris ætatis, cujus custodia non ad Regem Angliæ, velut ad dominum supremum, pervenit, sed ad cæteros ejusdem regni Scotiæ proceres, ad hoc electos. Redarguebat etiam Papa Regem, eo quod post mortem dicti Alexandri Regis, Scotos tanquam acephalos, et ducis suffragium non habentes, ipsos per vim sibi subjugavit; et metum in præjudicium et gravamen non modicum Romanæ Ecclesiæ adjiciens, quod cum Dominus Papa officium legationis alicui committit exequendum in regno Angliæ, causa solutionis decimæ, vel etiam pro quavis alia causa rationabili, et hujusmodi legatio litteris et privilegio speciali dictæ Sedis Apostolicæ, ad dictum regnum Scotiæ se non extendat, resistendum est et obstandum hujusmodi legationi, prout tempore felicitis recordationis contigit evidenter. Nam Legatus ipse ad præfatum regnum Scotiæ aliquatenus admissus non extitit, donec per litteras Apostolicas speciales sibi legationis officium fuit in eodem commissum. Item addidit, quod idem regnum Scotiæ per Beati Petri Apostoli venerandas reliquias, non sine superni dono muneris, conversum extitit ad fidei Catholicæ unitatem. Et qualiter etiam antiquis temporibus Eboracensis Archiepiscopus qui tunc erat, mota per eum super jure metropolitano adversus prælatos Scotiæ quæstione, pro se nequivit sententiam obtinere.

Demands
made of
Edward by
the Pope.

Hiis propositis, monuit Papa Regem per litteras suas, quod Episcopos, Abbates, electos, et omnes alios regni Scotiæ quos detinebat captivos in carcere, libere abire permetteret; et quod officiales suos de regno Scotiæ memorato revocaret, quos in præjudicium, et injuriam, et grave scandalum, fidelium populorum, et oppressionem justorum, in dicto regno statuerat et ordinaverat; ita quod acceptior et gratior fieret Deo, et favorem Apostolicæ Sedis in hoc sibi acquireret plenius. Et si in eodem regno Scotiæ, vel aliqua ejus parte, jus aliquod habere se assereret, per procuratores et nuncios suos, ad hoc specialiter constitutos, cum omnibus juribus et munimentis hujus-

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

¹ positus in orig.

modi negotium tangentibus, ad Sedem Apostolicam destinaret, A.D. 1301. super præmissis plenæ complementum justitiæ recepturus.

Littera Regis missa Papæ, declaratoria juris sui quod habet in dominium Scotiæ.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. New Rymer, I. pp. 932, 933.

Rex Angliæ, litteris Apostolicis ex deliberato apud Lincolniam convocato Consilio, pro jure suo declarando, litteram hujus tenoris scripsit:—

“ Sanctissimo in Christo patri, Domino Bonifacio, divina providentia Sanctæ Romanæ et Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Aquitanniæ, salutem et devota pedum oscula bonorum. Infra scripta, non in forma nec in figura judicii, sed omnino extra judicium ¹proferenda, sanctæ paternitatis vestræ conscientiæ vobis transmisimus exhibenda. Altissimus, inspector cordium, vestræ scrinio memoriæ indelebili stilo novit inscribi, quod antecessores et progenitores nostri, Reges Angliæ, juris superioris et directi dominii, ab antiquissimis retro temporibus regno Scotiæ, et omnibus ipsius Regibus, in temporalibus et annexis eisdem præfuerunt; et ab eisdem pro regno Scotiæ, et ejusdem proceribus a quibus habere volebant, legalia homagia receperunt, et fidelitatis debita juramenta. Nos juris et dominii possessionem continuantes pro tempore nostro, eadem, tam a Rege Scotiæ recepimus quam a proceribus ipsius regni. Quinimmo tanta juris et dominii prærogativa super regnum Scotiæ et ejusdem Regem gaudebant, ²quod regnum ipsum suis fidelibus conferebant. Reges etiam ex justis causis amovebant, et constituiebant sub se, loco ipsorum, alios regnatos. Quæ proculdubio ³notoria fuisse et esse creduntur apud omnes, licet aliud forsan paternis vestris auribus per pacis æmulos et rebellionis filios fuerit falsa insinuatione suggestum; a quorum machinosis et imaginariis figmentis, ut vestræ Sanctitatis oculus avertatur, suppliciter quæsumus, et paternam clementiam et excellentiam devotis affectibus exoramus. Sub temporibus Hely et Samuelis Prophetæ, vir quidam strenuus et insignis, ‘Brutus’ nomine, de genere Trajanorum, post excidium urbis Trojæ, cum multis nobilibus Trojanorum applicuit in quandam insulam, tunc ‘Albion’ vocatam, et a

Letter sent by King Edward to the Pope, declaratory of his right to the kingdom of Scotland.

¹ pro serenanda s. p. v. conscientia, in the printed texts; quod in Rishanger, etc., in Rymer.

² ad regnum in orig.; ut et regnum ³ notorio in orig.

A.D. 1301. "gigantibus inhabitatam; quibus devietis sua potentia, et Rishanger.
 "occisis, eam de nomine suo 'Britanniam,' sociosque suos MS. Bibl.
 " 'Britones,' appellavit. Postea regnum suum tribus ¹ filiis Reg. 13
 "divisit. Lokrino, primogenito suo, dedit illam partem, quæ E. ix.
 "quondam 'Loegria,' nunc vero 'Anglia,' nominatur. Alba New
 "nacto, secundo filio, dedit Albaniam, quæ nunc 'Scotia,' Rymmer.
 "vocitatur. Cambro vero, tertio filio, dedit Cambriam, quæ
 "nunc 'Wallia' appellatur; reservata Locrino, seniori, regia
 "dignitate. Biennio post mortem Bruti, applicuit in Albania
 "Rex Hunorum, Humber nomine, qui Albanactum, fratrem
 "Locrini, peremit. Quem mox Locrinus persecutus est.
 "Humber vero fugiens, submersus est in flumine quod de
 "suo nomine vocatur 'Humber.' Et sic Albania devolvitur
 "ad Locrinum. ²Ex post, Dunwallus, Rex Britonum, State-
 "rium Regem Scotiæ, sibi rebellem, occidit, et terram in
 "deditionem accepit. Item, duo filii Dunwallonis, scilicet Be-
 "linus et Brennius, inter se regnum patris sui dividerunt; ita
 "quod Belinus, senior, diadema insulæ, cum Britannia, Wallia,
 "et Cornubia, possedit. Brennius vero, sub eo regnaturus,
 "Scotiam accepit. Petebat enim Trojana consuetudo, ut dig-
 "nitas hæreditatis primogenito perveniret. Item, Arthurus,
 "Rex Britonum famosissimus, Scotiam sibi rebellem subjecti,
 "et fere totam gentem delevit; et postea quemdam, nomine
 " 'Anguselum,' in regem Scotiæ præfecit. Et postea, cum
 "idem Rex Arthurus apud civitatem Legionum festum face-
 "ret celeberrimum, interfuerunt ibidem omnes Reges sibi
 "subjecti; inter quos Anguselus, Rex Scotiæ, servitium
 "pro regno suo exhibens debitum, gladium Regis Arthuri
 "detulit ante ipsum, et successive omnes Reges Scotiæ omni-
 "bus Regibus Britonum fuerunt subjecti. Succedentibus autem
 "Regibus Angliæ, in eadem insula ipsius monarchiam et
 "dominium obtinent consequenter. Edwardus, dictus 'Senior,'
 "filius Alfredi Regis Angliæ, Scotorum, Cumbriorum, et Streg-
 "wallorum Reges, tanquam superiori domino, subjectos habuit
 "et submissos. Adelstanus, Rex Angliæ, Constantinum Regem
 "Scotorum, sub se regnaturum constituit, dicens, 'gloriosius
 " 'esse regem facere quam regem esse.' Et est dignum
 "memoria, quod idem Adelstanus, intercedente Sancto Jo-
 "hanne de Beverlaco, quondam Archiepiscopo Eboracensi,
 "Scotos rebellantes ei ³devicit. Qui gratias Deo devote agens
 "exoravit, petens ut, interveniente Beato Johanne, ei aliquod
 "signum evidens ostenderetur, quo tam succedentes quam

¹ *filiis suis* in the printed texts.

² *Postea* in the printed texts.

³ *devicit* in the printed texts.

Rishanger. " præsentes cognoscere possent Scotos Anglorum regno jure A.D. 1301.
 MS. Bibl. " subjugari. Et vidit quosdam scopulos juxta quendam locum
 Reg. 13 " prope Dunbar, in Scotia, prominere, extractoque gladio de
 E. ix. " vagina percussit in silicem. Qui lapis ad ictum gladii,
 New " Dei virtute agente, ita cavatur ut mensura ulnæ in longi-
 Rymer. " tudine possit coaptari. Et ¹hujus rei hactenus evidens signum
 " apparet, et in Beverlacensi ecclesia, in Legenda Beati Johan-
 " nis, quasi singulis hebdomadis, ad laudem et honorem Sancti
 " Johannis pro miraculo recitatur. Et de hoc extat celebris
 " memoria, tam in Anglia quam in Scotia, usque in præsentem
 " diem. Item, Constantinus, Rex Scotorum, et Eugenius, Rex
 " Cumbriorum, ad prædictum Regem Angliæ Adelstanum, post
 " aliquam ²dissensionem inter eos habitam venientes, se cum suis
 " regnis eidem Adelstano dedidere. Cujus facti gratia, filium
 " Constantini ipse Adelstanus de sacro fonte suscepit. Item,
 " Edredo, Regi Angliæ, Scoti sine bello se subdiderunt, et
 " eidem Regi Edredo, tanquam domino, fidelitatem juraverunt;
 " quodam Irico Rege super eos constituto. Item cum ³Eggarus,
 " Rex Angliæ, Regem Scotorum Kynadium, et Cumbriorum
 " Malcolinum, Regem Insularum, Malkerium, et alios quinque
 " subregulos, videlicet Doneualdum, Syfolh, Hunewaldum,
 " Jacob, et Ruchill, subjugasset, et remigando per fluvium de
 " Dee juxta Cestriam, in quadam navi prope proram sedisset, et
 " navim ipsemet gubernasset, fertur ipse dixisse successores
 " suos posse gloriari se Reges Anglorum esse, cum tanta
 " honoris prærogativa fruerentur, quod subjectam haberent tot
 " regum potentiam. Post dictum Edgarum, successive reg-
 "naverunt Reges Angliæ, Sanctus Edwardus Martyr, Ethel-
 "redus, frater ejus, Edmundus dictus ⁴"Yrenside," filius
 " Ethelredi, et Cnutus, qui eorum temporibus regnum Scotiæ
 " in sua subjectione pacifice tenuerunt. Hoc duntaxat excepto,
 " quod quintodecimo anno Cnuti prædicti, idem Cnutus Sco-
 "tiam rebellantem, expeditione illuc ducta, et Regem Scotiæ
 " Malcolinum, parvo subjecit negotio, subditusque est eidem
 " prædictus Malcolinus. Quibus Haraldus, filius Cnuti, et Harde-
 "cnutus frater ejus, unus post alium Reges Angliæ, succes-
 "serunt. Quibus sic regnantibus, subjectionem pacificam regni
 " Scotiæ habuerunt. Item, Sanctus Edwardus, Rex Angliæ,
 " regnum Scotiæ Malcolino, filio Regis Cumbriorum, dedit de
 " se tenendum. Item, Willelmus Bastardus, Rex Angliæ, a

¹ Supplied in a later hand.

² *dissencionem* in orig.

³ Sic in orig.; for *Edgarus*.

⁴ *subregulas* in orig.

⁵ *Ironsyde* in the printed texts;
Yrenside in Rishanger, and MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1301. " Malcolino Rege Scotiæ, tanquam a suo homine sibi subdito, Rishanger.
 " recepit homagium. Item, Willelmo Rufo, Regi Angliæ, MS. Bibl.
 " Malcolinus, Rex Scotorum, juramento fidelitatis subjectus Reg. 13
 " fuit. Item, prædictus Willelmus Duniwaldum de regno E. ix.
 " Scotiæ ex justis causis amovit, et Duncanum, filium Mal- New
 " colini, regno Scotiæ præfecit; et recepit ab eo fidelitatem et Rymer.
 " juramentum. Dictoque Duncano dolose perempto, dictus Rex
 " præfatum ¹Doneualdum, qui iterum regnum Scotiæ in-
 " vaserat, amovit ab eodem, et Edgarum, filium dicti Malcolini,
 " Regem Scotiæ constituit, et eidem regnum illud donavit.
 " Cui successit ²Alexander, frater Edgari, consensu Regis
 " Angliæ Henrici Primi, fratris dicti Regis Willelmi Rufi.
 " Item, Matildi Imperatrici, filiæ et hæredi Regis prædicti
 " Henrici, David, Rex Scotiæ, fecit homagium et fidelitatem.
 " Item, Regi Angliæ, Stephano, Henricus, filius dicti Regis
 " David, homagium fecit. Item, Rex Scotorum Willelmus,
 " pro regno Scotiæ, et David frater ejus, et Comites et
 " Barones regni Scotiæ, devenerunt homines Regis Henrici,
 " filii Regis Angliæ Henrici Secundi, in crastino coronationis
 " prædicti Henrici, filii Henrici Secundi, patre vivente; et
 " fidelitatem ei juraverunt contra omnes homines, salva fide-
 " litate debita patri viventi. Anno vero vicesimo regni
 " Regis Henrici prædicti Secundi, prædictus Willelmus,
 " Rex Scotiæ, rebellare incipiens, venit in Northumbriam
 " cum exercitu magno, et exercuit in populo stragem mag-
 " nam. Cui occurrentes milites Comitatus Eboracensis apud
 " Alnewik, ipsum ceperunt, et dicto Henrico, Regi Angliæ,
 " reddiderunt. Anno sequenti, quintodecimo Kalendas Maii,
 " idem Rex Willelmus permissus est libere abire. Postea
 " vero apud Eboracum, anno eodem, septimodecimo Kalendas
 " Septembris, idem Willelmus, Rex Scotorum, de consensu
 " Prælatorum, Comitum, et Baronum, et procerum, et aliorum
 " magnatum regni Scotiæ, domino suo Regi Angliæ, Henrico
 " filio Matildis Imperatricis, suis litteris patentibus, cavisse
 " noscitur, quod ipse, et hæredes et successores sui, Reges
 " Scotiæ, Episcopi, Abbates, Priores, Comites, et Barones, et
 " alii homines regni Scotiæ, de quibus Dominus Rex Henricus
 " habere voluerit, facient Domino Regi Angliæ homagium,
 " fidelitatem, et ligamentum, et ut ligio domino suo contra
 " omnem hominem obedient. Et in signum subjectionis, capel-
 " lum suum, et ³sellam, atque lanceam, super altare Beati Petri

¹ de inserted by inadvertence.

² Alexander in orig.

³ cellam in orig., and in the
 printed texts.

Rishanger. " obtulit; quæ in eadem ecclesia usque in hodiernum diem A.D. 1301.
 MS. Bibl. " remanent et servantur. Item, Episcopi, Comites, et Barones,
 Reg. 13 " dicti regni Scotiæ conventionaverunt, ut verbis utamur
 E. ix. " hujusmodi conventionis, Domino Regi Angliæ, et Henrico
 New " filio ejus, prædictis, quod si Rex Scotiæ aliquo casu a fide-
 Rymer. " litate Regis Angliæ et conventionis prædicta recederet, ipsi
 " cum Rege Angliæ tenebunt, sicut cum ligio domino suo,
 " contra Regem Scotiæ, quousque ad fidelitatem Regis Angliæ
 " redeat. Quam quidem Compositionem felicitis recordationis
 " Gregorius Papa Quintus in diversis rescriptis, Regibus
 " Angliæ et Scotiæ directis, mandavit firmiter observari, con-
 " tinentibus etiam quod Willelmus et ¹Alexander, Reges
 " Scotiæ, Regibus Angliæ Henrico et Henrico, ligium, homa-
 " gium, et fidelitatem facerent, quæ tenentur successoribus
 " eorum, Comitibus et Baronibus regni ipsius, et successoribus
 " suis, exhibere. Et item, quod cum idem Rex Scotiæ homo
 " ligius sit ipsius Henrici Regis Angliæ, et eidem præstiterit
 " fidelitatis juramentum, ad quod se principaliter astringit, in
 " ipsius Regis et regni Angliæ detrimentum, nihil debeat
 " penitus attentare. Et Papa Clemens, scribens Regi Angliæ
 " pro Johanne Episcopo Sancti Andreae, expulso ab episcopatu
 " suo per Regem Scotiæ, inter cætera rogabat quod Willel-
 " mum, Regem Scotiæ, moveret et induceret, et si necesse foret,
 " ²distinctione regali qua ei præeminebat, et de concessa suæ
 " regiæ ³celsitudini potestate compelleret, ut dicto Episcopo
 " omnem rancorem remitteret, et episcopatum suum in pace
 " habere permitteret. Et præter Conventionem prædictam in
 " ecclesia Beati Petri Eboraci eorum prædictis Regibus Angliæ
 " et Scotiæ, David fratre suo, et universo populo, Comitibus,
 " et Baronibus, milites de terra Regis Scotiæ juraverunt Regi
 " Angliæ, Henrico, et Henrico filio suo, et hæredibus eorum,
 " fidelitatem contra omnem hominem, sicut ligiis dominis suis.
 " Et idem Willelmus, Rex Scotiæ, ad mandatum Regis præ-
 " dicti, venit Norhamptoniam ad Parlamentum domini sui,
 " adducens secum omnes Episcopos, Abbates, et Priores,
 " totius regni sui. Venit etiam, ad ejusdem Regis mandatum,
 " in Normanniam. Et idem Willelmus Rex, post decessum
 " Regis Henrici, veniens Cantuariam, Regi Angliæ Ricardo,
 " filio et hæredi dicti Henrici, fecit homagium. Quo Ricardo
 " viam universæ carnis ingresso, sæpeditus Willelmus
 " Johanni, Regi Angliæ, fratri et hæredi dicti Ricardi, extra

¹ *Alexander* in orig.² *distinctione* in orig.³ *celsitudine* in orig.

A.D. 1301. " civitatem Lincolniae, super quendam montem in conspectu
 " omnis populi, fecit homagium et juramentum fidelitatis super Rishanger.
 " crucem Cantuariæ Archiepiscopi Huberti; et eidem domino MS. Bibl.
 " suo per chartam suam concessit, quod ¹ Alexandrum, filium Reg. 13
 " suum, sicut hominem ligium suum, maritaret; promittendo E. ix.
 " firmiter in charta eadem, quod idem Willelmus, Rex Scotiæ, New
 " et ² Alexander, filius suus, Henrico filio Johannis, Regis Rymer.
 " Angliæ, tanquam ligio domino suo, contra omnes mortales
 " fidem et fidelitatem tenerent. A quo quidem Willelmo,
 " Rege Scotiæ, postmodum pro eo quod desponderat filiam
 " suam Comiti Boloniæ, præter Regis Johannis, domini sui,
 " assensum, pro transgressione et temeraria præsumptione
 " hujus debitam satisfactionem suscepit. Item, ² Alexander
 " Rex Scotiæ, sororius noster, Regi Angliæ Henrico, patri
 " nostro, pro regno Scotiæ, et postea nobis, fecit homagium.
 " Vacante deinde regno Scotiæ per mortem Alexandri, Regis
 " illius, et subsequenter per mortem Margaretæ, ejusdem
 " Scotiæ Reginae et Dominæ, proneptis nostræ, Episcopi,
 " Abbates, Priores, Comites, et Barones, et cæteri nobiles ac
 " communitates totius regni Scotiæ, ad nos tanquam ad
 " defensionem ducem, aurigam, capitaneum, et dominum
 " capitalem, ejusdem regni sic vacantis, gratis et spontanea
 " voluntate accedentes, prout tenebantur de jure, jus nostrum,
 " progenitorum ³ nostrorum, ac possessionem superioris et
 " directi domini in regno eodem, et ipsius regni subjectionem,
 " ex certa scientia pure, et simpliciter, et absolute, recogno-
 " verunt; et præstitis ab eis nobis, tanquam superiori et
 " directo domino Scotiæ, debitis et consuetis fidelitatis jura-
 " mentis, ac civitatibus, burgis, villis, castris, et cæteris
 " mansionibus ejusdem regni, in manu nostra traditis, ad
 " custodiam ejusdem regni certos de jure nostro regio
 " officiales et ministros deputavimus, quibus ipsi tempore
 " vacationis hujus concorditer fuerant obedientes, et inten-
 " dentes regiis nostris præceptis et mandatis. Postmodum
 " autem, diversæ personæ super successione in dictum
 " regnum Scotiæ jure hæreditario inter se contententes,
 " ad nos, tanquam ad superiorem dominum regni Scotiæ,
 " accesserunt; petentes super successione regni prædicti sibi
 " per nos exhiberi justitiæ complementum, volentes, et ex-
 " presse consentientes coram nobis, tanquam coram superiori
 " et directo domino, in omnibus ordinandis stare et obtemperare.

¹ *Alexandrum* in orig.² *Alexander* in orig.³ *et antecessorum nostrorum* in the
 printed texts, and in Rishanger.

Rishanger. " Ac demum sententialiter propositis et sufficienter auditis, A.D. 1301.
 MS. Bibl. " rimatis, examinatis, et diligenter intellectis, partium juribus,
 Reg. 13 " finaliter in præsentia omnium prælatorum et nobilium, quasi
 E. ix. " totius regni Scotiæ, et de voluntate et assensu expresse
 New " eorundem, procedentes, Johannem de Balliolo debite præfe-
 Rymer. " cimus in Regem Scotorum; quem tunc in successione
 " ejusdem regni hæredis jura invenimus haberi potiora. Qui
 " quidem Prælati, Comites, et Barones, ac cæteri regni ipsius
 " incolæ, sententiam nostram acceptaverunt, approbaverunt,
 " et ipsum Johannem de mandato nostro virtute hujus judicii
 " in Regem suum admiserunt. Ac idem Johannes, Rex Scotiæ,
 " pro regno suo prædicto nobis homagium debitum et con-
 " suetum fecit, et fidelitatis juramentum præstitit, et ex tunc
 " ¹[tam] in Parliamentis quam Consilii nostris tanquam sub-
 " ditus noster, sicut alii de regno nostro, interfuit, et nostris,
 " tanquam domini sui superioris, beneplacitis et mandatis in
 " omnibus obediens et intendens extitit, ²quousque idem Johan-
 " nes Rex Scotiæ, et Prælati, Comites, et Barones, nobiles,
 " communitates, et cæteri incolæ majores ejusdem regni, ³ex
 " præconcepta malitia, et prælocuta ac præordinata proditi-
 " one communicato consilio, cum tunc inimicis nostris capitalibus,
 " et notoriis, amicitias copularunt, ac pactiones, conspirationes,
 " et conjurationes, in exhæredationem nostram et hæredum
 " nostrorum, ac regni nostri, contra debitum homagium, in
 " crimen læsæ majestatis nequiter incidendo, fidelitatis jura-
 " mentum inierunt cum eisdem. Verum cum præmissa relatio
 " et fama publica ad aures nostras advenissent, volentes
 " futuris periculis præcavere, quæ ex hiis et aliis possent
 " nobis, regno nostro, et regni nostri incolis, verisimiliter
 " provenire, pro assecuratione regni nostri accessimus ad confi-
 " nium regni nostri utriusque, pluries mandantes eidem
 " Johanni, tunc Regi Scotiæ, ut ad certa loca in confinio
 " prædicto ad nos accederet, super præmissis, et aliis, assecu-
 " rationis statum, tranquillitatem, et pacem regni utriusque
 " contingentibus, tractaturus. Qui, spretis mandatis nostris,
 " in sua persistens perfidia, ad bellicos apparatus, cum Epi-
 " scopis, Prælatibus, Comitibus, et Baronibus regni Scotiæ, ac
 " etiam aliis exteris conductitiis contra nos, regnum nostrum,
 " et regni nostri incolas, hostiliter se convertens accinxit, et
 " ad hostiles aggressus et, ⁴incursus procedens regnum nostrum

¹ Omitted in orig.; supplied
 from the printed texts.

² donec in the printed texts.

³ et in orig.; corrected from the
 printed texts.

⁴ ingressus in the printed texts.

A.D. 1301. "invasit, et quasdam villas regni nostri Angliæ per se et ^{Rishanger.}
 "suos deprædatus est, easque vastavit incendio, homines ^{MS. Bibl.}
 "nostros interfecit, et nonnullis nautis nostris per eos per- ^{Reg. 13}
 "emptis, naves hominum nostrorum regni Angliæ comburi ^{E. ix.}
 "fecit, et e vestigio aggredi. ^{New} ^{Rymer.} ¹Denegatisque nobis homagio
 "et fidelitate, tam pro se quam pro aliis quibuscunque regni
 "sui incolis, per litteras ejusdem Regis verba offensionum
 "exprimentes, et inter alia verba diffidationis continentes,
 "Comitatus nostros Northumbriæ, Cumbriæ, et Westmerlandiæ,
 "regni nostri Angliæ, congregato exercitu ingenti, hostiliter
 "per se et suos invasit, stragem innumeram hominum nos-
 "trorum, incendia monasteriorum, ecclesiarum, et villarum,
 "inhumane perpetrando, et patriam undique depopulando.
 "Infantes ²incunabilis, mulieres in ³puerperio decubantes,
 "gladio trucidarunt, et, quod auditu horrendum est, a non-
 "nullis mulieribus mamillas atrociter absciderunt, parvos
 "clericulos, primam tonsuram habentes et grammaticam ad-
 "discentes, ad numerum circiter ducentorum, in scholis
 "existentes, obstructis ostiis scholarum, igne supposito crema-
 "verunt. Nos quoque cernentes tot damna, opprobria, facinora,
 "et injurias, in exhæredationem nostram, et destructionem
 "populi nostri, prodicionaliter irrogari, nec valentes ratione
 "juramenti, quo ad conservationem jurium coronæ regni
 "sumus astricti, præmissa facinora ulterius concelare, ⁴nec
 "nostra relinquere ⁵indefensata, ⁶[cum] ⁷per leges ipsum
 "Johannem tunc Regem Scotiæ, gentemque suam nobis subdi-
 "tam, justificare non possemus, nec ipsum regnum Scotiæ, quod
 "a longissimis temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et
 "progenitoribus nostris feudale extitit, ⁸nec in causis præ-

¹ *Redditusque* in orig.; by inadvertence.

² Apparently written *incunabil* in orig.

³ *purperio* in orig.

⁴ *nec jura nostra* in the printed texts, and in Rymer.

⁵ *indefensatum* in orig.

⁶ Supplied from Rishanger.

⁷ The reading in the original, in Rishanger, and Bibl. Reg. 13 E. ix. here varies from that given in the printed texts and in Rymer, as follows:—"indefensata, cum idem Johannes Rex, et gens Scotorum, et nostri subditi per leges se justi-

"ficari minime permisissent, ipso regno Scotiæ, quod a longissimis retro temporibus, sicut superius exprimitur, nobis et progenitoribus nostris feudale extitit, ex causis præmissis nobis commisso deinde bello, juxta leges et consuetudines regni nostri contra eos, de consilio procerum et magnatum nostrorum, indicto, contra Dominum Johannem et gentem Scotorum vires potentie nostre extendimus." The reading in the text corresponds, with one slight variation, with that given by Hemingburgh.

⁸ Inserted by inadvertence.

Rishanger. " missis contra dictum Johannem et gentem Scotorum vires A.D. 1301.
 MS. Bibl. " potentiæ nostræ extendimus, prout de jure ¹nostro licuit, et
 Reg. 13 " processimus contra ipsos tanquam hostes nostros et pro-
 E. ix. " ditores. Subjecto itaque regno Scotiæ, et jure proprietatis
 New " nostræ ditioni subacto, præfatus Johannes, quondam Rex
 Rymer. " Scotiæ, ipsum regnum Scotiæ, quatenus de facto tenuit,
 " sponte, pure, et absolute reddidit in manum nostram,
 " proditones et scelera memorata coram nobis et proceribus
 " nostris, publice recognoscens. Quo peracto, præfati Comites
 " et Barones, nobiles et communitates regni Scotiæ, quos ad
 " pacem nostram regiam suscepimus, consequenter homagia
 " et fidelitates nobis, tanquam immediato domino ac proprio
 " ejusdem regni Scotiæ, nobis fecerunt et præstiterunt, ac
 " etiam redditis nobis ejusdem regni civitatibus, villis, castris,
 " munitionibus, ac cæteris locis omnibus ad dictum regnum
 " spectantibus, officiales nostros et ministros ad regimen ejus-
 " dem regni Scotiæ præfecimus jure nostro. Cumque jure
 " pleni domini in possessione ejusdem regni existere dinos-
 " camur, non possumus, nec debemus, quin insolentiam sub-
 " ditorum nostrorum rebellium, si quos invenerimus, præemi-
 " nentia regia, prout expedire viderimus, reprimamus. Quia
 " vero ex præmissis et aliis constat evidenter, et notorium
 " existit, quod prælibatum regnum Scotiæ, tam ratione pos-
 " sessionis quam proprietatis, ad nos pertinet pleno jure,
 " nec quicquam fecerimus vel caverimus, scripto vel facto,
 " sicuti nec possemus, per quæ juri ac possessioni prædictis
 " debeat aliququaliter derogari, Sanctitati vestræ humiliter sup-
 " plicamus, quatenus præmissa provida meditatione pensantes,
 " ex illis vestrum motum animi dignemini informare, sugges-
 " tionibus contrariis æmulorum in hac parte nequaquam fidem
 " adhibendo, quinimmo statum nostrum et jura nostra regia
 " supradicta habere velitis, si placet, promptis affectionibus
 " commendata."

Quantum vero ad hoc quod Papa petivit, quod si Rex Angliæ
 jus haberet in regno Scotiæ, vel in aliqua ejus parte, procura-
 tores et instructos mitteret, et fieret eis justitiæ complementum,
 Rex per se noluit respondere; sed hoc commisit Comitibus
 aliisque terræ proceribus; qui super hoc Domino Papæ hujus
 tenoris litteras rescripserunt:—

¹ *nostræ* in orig.; *nobis* in the printed texts, in Rishanger, and in
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Littera Communitatis Angliæ Domino Papæ.*

A.D. 1301. " Sancta Romana ²jure Ecclesia, per cujus ministerium fides Rishanger.
 Letter ad- " Catholica in suis actibus, cum ea, ut firmiter credimus MS. Bibl.
 dressed to " et tenemus, maturitate procedit, quod nulli præjudicare, sed Reg. 13
 the Pope in " singulorum jura conservari velit illæsa. Sane convocato E. ix.
 behalf of " nuper per serenissimum dominum nostrum, Edwardum, Dei
 the people " gratia Regem Angliæ illustrem, Parlamento apud Lin-
 of Eng- " colniam generali, idem dominus noster quasdam litteras
 land; in " Apostolicas, quas super certis negotiis conditionem et statum
 reference to " regni ex vestra parte receperat, in medio exhiberi ac seriose
 the King's " nobis fecit exponi. Quibus auditis et diligentius intellectis,
 claim to " tam sensibus admiranda, quam hactenus inaudita, in eis audivi-
 of Scot- " mus contineri. Scimus enim, Pater sanctissime, et notorium
 land. " est in partibus nostris, ac nonnullis aliis non ignotum, quod a
 " prima institutione regni Angliæ Reges ejusdem regni, tam
 " temporibus Britonum quam Anglorum, superius et directum
 " dominum regni Scotiæ habuerunt in possessione, vel capitanei
 " superioritatis et recti domini ipsius Scotiæ successivis tem-
 " poribus extiterunt; nec ullis temporibus ipsum regnum in
 " temporalibus pertinuit, vel pertinet, quovis jure ad Ecclesiam
 " supradictam. Quinimmo idem regnum Scotiæ progenitoribus
 " dicti Regis, nostris Regibus Angliæ, atque sibi feudale, ex-
 " titit ab antiquo. Nec etiam Reges Scotorum et regnum
 " aliis quam Regibus Angliæ subfuerunt, vel subjeci consue-
 " verunt, neque Reges Angliæ super juribus suis in regno
 " prædicto, aut aliis suis temporalibus coram aliquo judice
 " ecclesiastico vel sæculari, ex præeminentia status sui regiæ
 " dignitatis et consuetudinis cunctis temporibus irrefragabiliter
 " observatæ, responderunt, aut respondere debebant. Unde
 " habito tractatu et deliberatione diligenti super contentis in
 " ³litteris vestris memoratis, communis, concors, et unanimis
 " omnium nostrum et singulorum consensus fuit, et erit in-
 " concusse, Deo propitio, in futurum; quod præfatus domi-
 " nus noster Rex super juribus regni Scotiæ, aut aliis suis
 " temporalibus, nullatenus respondeat judicialiter coram vobis,
 " nec judicium subeat quoquo modo, aut jura sua prædicta in

¹ Also given in Hemingburgh (or Hemingford), II. pp. 209–213, (ed. Hamilton,) and Matthew of Westminster, p. 443 (ed. 1601).

² An error for *mater*, as in

Hemingburgh; *jure* in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

³ Inserted in a later hand, the word *his* being elided.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. "dubium quæstionis deducat, nec ad vestram præsentiam A.D. 1300, 1302.
 "procuratores aut nuncios ad hoc mittat; præcipue cum præ-
 "missa cederent manifeste in exhæredationem juris coronæ
 "regni Angliæ et regiæ dignitatis, ac subversionem status
 "ejusdem regni notoriam, necnon in præjudicium libertatis,
 "consuetudinum, et legum paternarum, ad quarum observa-
 "tionem et defensionem ex debito præstiti juramenti astringi-
 "mur, et quæ manutenebimus toto posse, et totis viribus
 "cum Dei auxilio defendemus. Nec etiam permittimus, aut
 "aliquaqualiter permittemus, sicut non possumus nec debemus,
 "præmissa tam insolita, indebita, præjudicialia, et alias in-
 "audita, prælibatum dominum nostrum Regem, etiam si vellet,
 "facere seu modo quolibet attentare. Quocirca, Sanctitati ves-
 "træ reverenter et humiliter supplicamus quatenus eundem
 "dominum nostrum Regem, qui inter alios principes orbis
 "terræ Catholicum se exhibet, et Romanæ Ecclesiæ devotum,
 "jura sua, libertates, et consuetudines, et leges prædictas,
 "absque diminutione et inquietudine pacifice possidere, ac
 "illibata persistere, benignius permittatis."¹

In festo Pentecostes, finitis trengis quæ cum Scotis initæ Edward
 fuerant, Rex contra festum Sancti Johannis Baptistæ in Scotiam proceeds to
 proficiscitur exercitu adunato. Dumque in Scotia hyemaret, Scotland,
 sui multos equos magnos perdiderunt, ob defectum foragii and winters
 tempore frigoris hyemalis there.

Transiit annus iste frugum nec opulentus nec omnino inops;
 Papæ Curiaque Romanæ, propter discordiam motam inter
 Papam et Regem Franciæ, malorum inchoativus, inquietudinis
 concitativus, scandali generativus; Anglis, nec omnino martius,
 nec omnino quietus; Scotis, suspiciosus, turbidus, et inquietus;
 inimicis Crucis Christi, Sarracenis videlicet, lugubris et
 molestus.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tertio, qui est annus Makes a
 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus, fuit idem truce with
 Rex ad Natale in Scotia, in loco qui dicitur "Linsinco," cum the Scots,
 exercitus manu potenti; sed ad instantiam Regis Francorum, and returns
 cujus nuper sororem duxerat, Scotis treugas usque ad festum to Eng-
 land.
 Omnium Sanctorum concessit: ordinatisque rebus Scotiæ, A Parli-
 reversus est in Angliam, et circa mediam Quadragesimam liament at
 Parliamentum Londoniis convocavit. London.

Eodem tempore Papa Bonifacius per litteras suas Regem Pope
 Boniface

¹ The date and place are given in Hemingburgh,—"*Data apud Lincolniam xii. die Februarii, anno Domini mccc.*" In Matthew of Westminster, the time is merely mentioned as "*anno Domini 1301.*"

A.D. 1302. Anglorum interpellavit, ut Regi Francorum guerram com- Rishanger.
attempts to moveret; ad quod faciendum, ingens subsidium pollicetur; MS. Bibl.
establish sed Rex Angliæ alias Domini Papæ erga se affectum ¹exper- Reg. 13
peace, but tus infidum, rem distulit, si possibile foret recuperare per E. ix.
in vain. viam aliam sua malens.

Defeat of
the French
by the
Flemings,
at Court-
rai.

Sub hiis diebus, in Flandria, burgenses Gallicorum exac-
tionibus injustis nimis oppressi, Jacobum Sancti Pauli, qui
apud eos locum regis tenebat, expulerunt de villa; plurimis
in hoc tumultu Gallicis interfectis. Vocaverunt proinde in
dominum et defensorem suum Guidonem Comitem Namurcii,
filium Comitis Flandrensis, in custodia adhuc detenti. Guido
vero, cum numerosa multitudo bellatorum adveniens, auxit
Flandrensiū animos plurimum contra Gallos. Interea, Ro-
bertus, Comes Attrabatensis, cum exercitu maximo missus in
Flandriam, inter ²Tortunacum et Brugas tentoria sua fixit.
Contra quem Flandrenses egressi, omnes fere pedites, prælium
gravissimum conseruerunt cum Gallicis. Succumbentibus ergo
Gallicis, Comites Attrabatensis, Augi, et Albemarle, viri no-
biles, Godefridus Ducis Brabantiae germanus, cum filio suo,
filius Comitis Hanoniæ, Radulphus de Nigella, Constabularius
Franciæ, cum fratre suo Guidone, Marescallo, Reginaldus de
³Tria miles ⁴emeritus, Camerarius de Tancrevilla, Petrus
Flote Regis Francorum consiliarius præcipuus, ⁵exactionum
prædictarum ⁶[auctor] maximus, Jacobus Sancti Pauli, in hoc
proelio ceciderunt occisi. Aliorum vero militum minoris gra-
dus, scutiferorumque et peditum, interfecta est maxima mul-
titude. Comites vero Sancti Pauli et Bolonia, Lodewicus
Comitis Claremontensis filius, cum aliis pluribus fugientes,
reliquerunt Flandrensibus spolia infinita.

Trans-
actions be-
tween the
French
prelates
and the
Pope.

Per id temporis, prælati Franciæ, missis ad Papam tribus
Episcopis, de non veniendo ad diem citationis præfixum se
per eosdem excusarunt. Papa vero, prælatis Franciæ non
comparentibus, misit in Franciam Johannem ⁷Monachi Pres-
byterum Cardinalem; qui convocatis prælatis Parisius, secre-
tum consilium habuit cum eisdem.

The King
of France
returns
from

Eodem anno, Philippus Rex Franciæ, maximo coadunato

¹ *expertum* in the printed texts.

² *Cortunacum* in Rishanger.
Tournay is meant.

³ *Tria* in orig.

⁴ Such is the reading in the text,
and in Rishanger and Bibl. Reg.
13 E. ix.; but probably that in
Trivet, "*miles, Emericus Came-*

"*rarius de, etc.*," is the correct one.

⁵ *et exactionum* in the printed
texts.

⁶ Supplied from Rishanger and
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. It is not
found in the original, or in the
printed texts.

⁷ *Monachum* in the printed texts.

Rishanger. exercitu, cum juxta civitatem Attrabatensem toto mense Sep- A.D. 1302, 1303.
MS. Bibl. tembri mansisset, licet hostes de propinquo diutius eum ex- Artois to
Reg. 13 pectassent, nihil agendo, Parisius reversus est inglorius. Paris.
E. ix.

Post festum Omnium Sanctorum, elapsis treugis cum Scotis, Edward
Rex Angliæ Johannem de Segrave, militem nobilem, cum sends an
exercitu misit in Scotiam, committens ei ejusdem terræ cus- army into
todiam. Scotland.

Hiis diebus, cives Burdegalenses, dominium Gallicorum The
non ferentes, illos de civitate sua contra Natale Domini ex- French ex-
pulerunt. pelled from
Bordeaux.

Transit annus iste mediocriter frugifer et fructifer; conse-
quenter Gallicis infamis et notabilis, propter infortunia et
res bellicas male gestas; Anglis honorabilis et confortabilis;
Scotis odibilis, detestabilis, et invisus.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quarto, qui est annus
Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus primus,
E. ix. tenuit Rex Natale, apud Westmonasterium, Londoniis.

Rishanger. Quo anno, Scoti ceperunt rebellare contra Regem Angliæ, Rebellion
MS. Bibl. duce et capitaneo constituto Willelmo Waleys, qui eos ad of the
Reg. 13 seditionem commoverat. Propter quod, Rex coadunato ingres- Scots,
E. ix. sus exercitu, prætermisso castro de Strivelyne, quod contra under
William
eum munitum fuerat, totam terram pervagatur, nemine apertæ Wallace.
pugnæ sibi copiam faciente.

Eodem tempore Rex Francorum, ob detentionem Wasconia Gascoigne
injustam, timens sibi a Rege Angliæ, per Dominum Papam restored to
ad hoc instigato, guerram parari, ut ejus amicitiam sibi com- the King of
pararet, quicquid Wasconia in manu sua tenebat, eidem sponte England.
gratisque restituit, prout videbatur ignorantibus veritatem.

Tunc etiam et Burdegalia Regi Angliæ sponte se subjecit.
Philippus, filius Comitis Flandriæ, coadunatis multis Teu- Truce be-
tonia stipendiariis, ingressus Franciam, castrum Sancti Au- tween the
domari obsedit; sed cum nihil proficeret, discedens urbem Flemings
and the
Morinorum incendit. Philippus, Francorum Rex, versus Flan- King of
driam progressus cum exercitu, acceptis treugis, inglorius est France.
reversus.

Guido, Comes Flandriæ, et filius ejus Robertus, a custodia Further
per Regem Franciæ soluti, ut Flandrenses ad pacem reducerent, trans-
in Flandriam transmittuntur. Sed cum nihil proficerent, fide- actions in
Flanders.
litate servata debita, ad loca suæ pristinæ custodiæ rever-
tuntur. Eo tempore, Willelmus filius Comitis Hanoniae,
Johannis, et Guydo Trajectensis Episcopus, ejusdem Willelmi
patruus, contra Flandrenses qui maximam partem ¹ Flandriæ

¹ Selandiæ in Trivet.

A.D. 1303. occupaverant, proeliantes succumbunt, capto Episcopo, sed Rishanger.
Willelmo per fugam elapso. MS. Bibl.

Trans- Hoc anno, circa principium Quadragesimæ, Scoti latentes Reg. 13
actions in in insidiis Johannem de Segrave, cum paucis armatis E. ix.
Scotland. euntem, juxta castrum quod dicitur "Puellarum" subito in-

vaserunt; peremptisque hinc inde nonnullis, Scoti, prævalentes
multitudine, ceperunt aliquos milites Anglicos, inter quos et
ipsum Johannem, ¹ aliorum capitaneum, graviter vulneratum;
sed supervenientes milites alii de exercitu Anglicorum, ipsum
Johannem, a suis ereptum custodibus, abduxerunt. Dum fieret
iste conflictus, miles quidam nobilis, Robertus de Nevyle,
Prowess of
Robert de
Nevyle. Missarum audiens solemnia—erat nempe Dominica prima
Quadragesimæ,—quæ gesta fuerant penitus ignorabat. Post
² Missa vero egressus, cum audisset a redeuntibus Scotos in
Anglicos prævalere, illuc cum suis armatis properans multos
peremit multosque fugavit, et captivos aliquos reduxit. Nec
de hiis qui Missæ cum eo intererant, quisquam captus fuit
aut graviter vulneratus; sed nec corruit unus solus.

Submission Rex Angliæ, ³ [audita] rebellione Scotorum, apud Rokesbur-
of the Scots gium in Scotia ex edicto publico in festo ⁴ Pentecosten
to the King exercitum adunavit; progrediensque parvis dietis totam terram
of Eng- usque Catenesiam, quæ est in ultimis Scotiæ finibus, per-
land. lustravit, nemine aperti prælii copiam faciente. Videntes
itaque Scoti se non posse resistere, missis nunciis petiverunt
humiliter a Rege ad pacem suam recipi; et ut permitteret
eis, dato pretio, ab hiis quibus per eum collatæ erant, redi-
merent terras suas. Adquievit Rex eorum precibus, et rediens
castrum de Stryvelyn, quod Scoti occupaverant et contra
Regem defendebant, cujus expugnatio in progrediendo gratis
erat omissa, per suos obsedit. Ipse vero non longe a loco
eodem, apud Dunfermelyn, hyemavit.

Appeal of Hoc anno, circa festum Sancti Johannis Baptistæ, milites
the King of quidam in præsentia cleri et populi Parisius congregati,
France Papæ Bonifacio multa imposuerunt enormia, puta hæresim,
against simoniam, et homicidia; propter quæ, per Regem Franciæ
Pope Boni- appellatum est contra eum, ad illum cujus interest, donec
face VIII. convocato Consilio se a criminibus purgaret objectis.

Insurrec- Circa festum Nativitatis Beatæ Virginis, videlicet in
tion against

¹ *Anglorum capitaneum* in the
printed texts; *aliorum capitaneum*
in Rishanger and MS. Bibl. Reg.
13 E. ix.

² *missam*, in the printed texts, in

Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

³ Omitted in orig., and in the
printed texts.

⁴ *Pentecostes* in the printed texts.

Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Vigilia Nativitatis ejusdem, venit summo mane magnus A.D. 1303. exercitus hominum armatorum, missus ex parte Regis Franciæ et Cardinalium Columpnensium damnatorum, repente ad portum civitatis ¹Anagninæ, in quam Papa confugerat pro tutela, quia ibidem natus fuerat. Invenientes igitur portas apertas, ingressi sunt civitatem et mox dederunt insultum palatiis Domini Papæ, et Marchionis nepotis Papæ, et trium Cardinalium. Communitas vero villæ, comperto quod Scaira, frater ²Columpnensium Cardinalium, et Willelmus de ³Longareto, Senescallus Regis Franciæ, advenissent ea conspiratione, ut Papam deponerent vel necarent, statim pulsata communi campana, et tractatu habito, in communi elegerunt sibi capitaneum quendam Adnolphum, unum ex majoribus dominis de Campana, per quem instanti negotio regerentur. Qui quidem Adnolphus, illis ignorantibus, Domini Papæ extitit capitalis inimicus. Interim Domini Papæ adversarii ejus palatio, et Marchionis nepotis sui, triumque Cardinalium, acerrimos dederunt insultus. Sed familiaribus Domini Papæ et Marchionis viriliter se defendentibus, illorum palatia invadere nequiverunt. Trium tamen Cardinalium palatia, qui reputabantur specialiter amici Papæ, per vim et potentiam sunt ingressi; et omnia bona ibidem reperta diripuerunt et asportaverunt. Ipsi vero Cardinales a tergo per latrinam vix evaserunt. Interea supervenit Dominus Adnolphus, villæ capitaneus, adducens secum Dominum Reginaldum de Supine, qui habuit in Campania magnum dominium, et erat Papæ capitalis adversarius; cum quo etiam venerunt filii Domini Johannis de Chitan, quorum patrem Papa tunc in carcere detinebat. Cumque dictus capitaneus, cum suis sociis supradictis, venisset ad Schairam de Columpna, et ejus exercitum, statim cum omni populo quem ducebat, conjunxit se eidem; et communibus votis irruerunt tantum in Papam et nepotem suum, quod diu, ut putabatur, eis resistere non valerent. Ob quam causam Dominus Papa, timens sibi, treugas petiit a Schaira, ⁴[quas] sibi concessit, et nepoti suo, usque ad horam nonam dicti diei; quæ videlicet treugæ captæ fuerant hora prima. Durante treuga, Papa misit secrete ad populum Anagninæ, supplicans ut salvarent vitam suam, promittens quod si hoc facerent, quod ipsos in tantum locupletaret, quod omnes suo perpetuo merito gaudere deberent. Populus vero se excu-

¹ *Anagum* in the printed texts.

² *Columpnencium* in orig.

³ *Negareto* in Rishanger, but *Longureto* in MS. Bibl. Reg. 13 E.

ix. *Nogaret* is the name meant.

⁴ Omitted in orig.; supplied from the printed texts, Rishanger, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Pope Boniface by the Cardinals Colonna and others.

A.D. 1303. savit, dicens se nil posse juvare in hac parte, præsertim cum Rishanger. tota potestas villæ capitaneum sequeretur. Tunc Papa suppli- MS. Bibl. cavit Scairæ, ut significaret articulos, in quibus fuerat in- Reg. 13 juriatum sibi et suis fratribus; et ipse paratus esset, secun- E. ix. dum consilium Cardinalium, facere ¹emendas sibi. Schaira vero respondit, quod non permetteret Papam vivere, nisi duos Cardinales, fratres suos, plene restitueret, scilicet Petrum et Jacobum de Colume, quos prius damnaverat, ad temporalia et spiritualia; et non solum illos restitueret, sed et omnes de eorum sanguine vel parentela. Et quod idem Papa, post hujusmodi restitutionem, renunciaret Papatui; et quod postmodum corpus ejus esset ad voluntatem ipsius Schairæ. Hiis auditis, ingemuit Papa, et ait: "Heu me! durus est hic sermo;" cumque concordare non possent, et advenisset hora diei nona, iterum Schaira cum exercitu dedit insultum Papæ et nepoti suo; at ipsi se viriliter defendebant. Tandem videntes adversarii quod principalis ecclesia ²Anagninæ, quæ erat de Sancta Maria, esset eis impedimento quominus poterant ³attingere pro votis ⁴ad palatium Papæ, apposuerunt ignem ad ostium ecclesiæ supradictæ. Itaque valvis ecclesiæ combustis totaliter, ingressi sunt ecclesiam homines Schairæ; et despoliaverunt omnes clericos, et laicos mercenarios, habentes cultellos ibidem et alia mercimonia ad vendendum; ita quod non dimiserunt valorem quadrantis ex omnibus quæ apprehendere potuerunt. Tandem Marchio, nepos Papæ, perpendens quod se ulterius non ⁵posset defendere, reddidit se dicto Scairæ et capitaneo memorato; ea conditione, ut vitam ipsius et filii sui salvarent, servientiumque suorum. Quibus auditis, Papa flevit amare. Post hæc, ruptis ostiis et fenestris palatii Papæ ⁶et plura loca, ac igne imposito, per vim ad Papam exercitus est ingressus. ⁷Qui tunc per multos verbis contumeliosis ⁸est aggressus; minæ etiam ei a pluribus sunt illatæ. Sed Papa nulli respondit. Enimvero, cum ad rationem positus esset, an vellet renunciare Papatui, constanter respondit, "non," immo, citius vellet perdere caput suum, dicens in suo vulgari; "*Et le col, et le cape*;" quod est dicere, "Ecce collum,

¹ restitutionem in the printed texts; emendas in Rishanger and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Anagnin in the printed texts.

³ accingere in the printed texts; attingere in Rishanger.

⁴ ad omitted in the printed texts.

⁵ posse in orig. ; corrected from

the printed texts.

⁶ per plura loca, ac igne imposito in Rishanger; et pluribus locis igne imposito in the printed texts.

⁷ Quem tunc permulti in the printed texts.

⁸ sunt aggressi in the printed texts.

Rishanger. "ecce caput." Et statim protestatus est ¹coram omnibus, A.D. 1303.

MS. Bibl. quod Papatui nunquam renunciaret, quamdiu posset habere
Reg. 13. vitam. Schaira vero voluit libenter interfecisse Papam, sed
E. ix. per quosdam fuit prohibitus; ita quod Papa malum in

corpore non recepit. Attamen ostiariis Papæ fugatis, et quibusdam interfectis, ejectisque tam majoribus quam minoribus de sua familia, deputati sunt custodes Papæ, per Schairam et capitaneum, Dominus Reginaldus de Suppine, et multi alii cum eodem. Acta sunt hæc in Vigilia Nativitatis Sanctæ Mariæ, septima hora diei.

Exercitus vero, postquam irrupit palatium, mox despoliavit Papam, et ejus cameram atque thesauriam suam; et asportavit vestimenta cum ornamentis, et aurum atque argentum, cum omnibus aliis rebus inventis ibidem. Et revera creditur, quod omnes reges mundi non possent tantum de thesauro reddere infra unum annum, quantum fuit de papali palatio asportatum, et de palatiis trium Cardinalium et Marchionis. Remansit autem Papa et nepotes sui sub custodia militum et custodum Schairæ, usque in diem tertiam. Medio tempore, Schaira tractavit cum suis, quomodo Papam morti traderet, vel mitteret ad Regem Franciæ corpus ejus. Sed populus ²Anagniæ hoc comperiens, facta convocatione secreta, ignorantibus capitaneo et Schaira, quasi ad decem millia hominum, concurrunt ad palatium ubi Papa servabatur in custodia, et expulsis atque peremptis custodibus, ingressi sunt, et deliberaverunt Papam et nepotes ejus, habituri eorum custodiam penes se.

Sed ante hæc omnia sciendum, quod cum primo Schaira et Maltreat-capitaneus, cum Senescallo Regis Franciæ, comprehendissent Papam, in equum posuerunt effrenem, ad caudam versa facie, Pope Boni-
face.
et sic discurrere fere usque ad novissimum ³halitum coegerunt, et tandem pene fame necaverunt; donec eum populus ⁴Anagniæ, ut præmittitur, liberasset. Schaira vero, propter id offensæ villæ communibus, cum exercitu de villa recessit. Tunc populus fecit Papam deportari in magnam plateam, ubi Papa lacrimando populo prædicavit; inter omnia gratias agens Deo et populo ⁴Anagniæ de vita sua. Tandem in fine sermonis dixit, "Boni homines et mulieres, constat vobis qualiter ini-
"mici mei venerunt et abstulerunt omnia bona mea, et non
"tantum mea, sed et omnia bona Ecclesiæ; et me ita paupe-
"rem sicut Job fuerat, dimiserunt. Propter quod dico vobis

¹ Supplied in a later hand for
quorum, originally written by in-
advertence.

² *Anagum* in the printed texts.

³ *alitum* in orig.

⁴ *Anagum* in the printed texts.

A.D. 1303. "veraciter, quod nihil habeo ad comedendum vel bibendum, Rishanger.
 "et jejunos remansi usque ad præsens. Et si sit aliqua MS. Bibl.
 "bona mulier quæ me velit de sua juvare eleemosyna in pane Reg. 13
 "vel vino, et si vinum non habuerit, de aqua permodica, dabo E. ix.
 "ei benedictionem Dei et meam; et omnes qui quicquam
 "portaverint, quantulumcunque modicum, in meam subven-
 "tionem, absolvo ab omnibus peccatis suis." Tunc omnes
 hæc audientes ex ore Papæ, clamabant, "Vivas, Pater Sancte."
 Et mox cerneret mulieres currere certatim ad palatium ad
 offerendum sibi panem, vinum, vel aquam, in tantum quod
 statim camera Papæ victualibus repleta fuit. Et cum non
 invenirentur vasa ad capiendum allata, fundebant vinum et
 aquam in area camerae Papæ in maxima quantitate. Et tunc
 potuit quisque ingredi, et cum Papa loqui, sicut cum alio
 paupere, qui volebat. Tunc Papa exiens, absolvit omnes exis-
 tentes in civitate ab omnibus peccatis eorum generaliter, præter
 despoliatores Ecclesiæ Romanæ. Spoliatores etiam Cardinalium
 et aliorum de Curia non absolvebat, nisi bona hujusmodi infra
 triduum reportarent. Veruntamen Papa remisit expresse om-
 nibus qui bona sua asportaverant, dum tamen illa bona de
 thesauro Ecclesiæ non fuerunt; et statim protestatus est coram
 omnibus, quod voluit habere pacem cum Columpniensibus
 Cardinalibus et suis aliis inimicis, et paratus erat ipsos resti-
 tuere ad temporalia et spiritualia Cardinales; et hoc fecit pro-
 clamari per villam. Interea reportata fuerunt bona illius
 quædam, sed non omnia, prius ablata.

Death
of Pope
Boniface.

Succession
of Bene-
dict XI.

The Car-
dinals

Hiis itaque gestis, Papa subito et inopinate recessit de villa
¹Anagninæ, progrediens versus Romam cum maxima multitudine
 armatorum. Et cum pervenisset ad Sanctum Petrum, ex timore
 quem conceperat quando captus fuit, et morore rerum inæsti-
 mabilium perditarum, et fame quam contraxerat sub custodia
 adversariorum suorum, cito defecit; et sic completa est in eo
 prophetia prædecessoris sui, qui dixit, "Ascendisti ut vulpes,
 "regnabis ut leo, morieris ut canis."

Successit ei, a Cardinalibus mox electus, Benedictus Unde-
 cimus, Lombardus natione, quem Papa Bonifacius de Ordine
 Fratrum Prædicatorum, cujus Magister erat, assumptum fecerat
 Episcopum Ostiensem. De isto Benedicto quidam sic ait:—

"A re nomen habe, benedic, benefac, Benedicte,

"Aut rem perverte, maledic, malefac, Maledicte."

Columpnienses, mortuo Papa Bonifacio, de suis egressi lati-

¹ Anagum in the printed texts.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

bulis, ad Papam Benedictum venerunt, misericordiam implorantes. Quos ille benigne suscipiens absolvit, ac bonorum suorum tribuit facultatem. Sed eos ad gradum Cardinalatus tam subito restituere non decrevit.

A.D.
1303, 1304.
Colonna
pardoned.

Papa Benedictus, per hoc tempus, Fratrem Nicholaum de Prato, Episcopum Spoletanum, ad Cardinalatum assumens, fecit Episcopum Ostiensem; Fratrem etiam Willelmum de Makelesfeld, Doctorem Sacræ Theologiæ, Ordinis Prædicatorum, natione Anglicum, Diœcesis Coventrensis, Tituli Sanctæ Sabinæ fecit Presbyterum Cardinalem. Qui, antequam ad eum rumor perveniret, in fata concessit. Cujus morte cognita, Papa Fratrem Walterum Wynterbourne, similiter Ordinis Prædicatorum, Regis Angliæ Confessorem, Saresburiensis Diœcesis, ad eundem titulum Cardinalatus promovit.

Promotions
by Pope
Benedict.

Transit annis iste durus divitibus, pauperibus penuriosus; Papæ Curiaque Romanæ probrosus, propter malam captionem Papæ, incarcerationem, et mortem consequenter. Sed tamen in hoc etiam consolari potuit, quia nullus eorum qui ejus captioni interfuit, vel facinori tanto consenserit, judicium ultionis evasit. Nam quidam insanabili acti sunt furia, quidam, et præcipue qui manus injecerunt Christi Vicario, manus proprias comederunt. Regis etiam Franciæ consanguinitas et cognatio tacta est usque in ¹genu septimum igne sacro.

The
kindred of
the King
of France
afflicted
with
erysipelas.

Annus iste commoditate famosus fuit Flandrensibus, et Francis infamis; Scotis durus; Anglicis inquietus.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus secundus, tenuit eidem Rex Natale apud Dunfermelyn in Scotia; cui interfuit ²exercitus Anglicanus. Transacta hyeme, Rex ad obsidionem castrî de Strivelyn accedens personaliter, diversis præparatis machinis, illud fortius impugnavit. Qui vero custodiebant castrum, illud fortiter defendentes, cum machinis suis plurimos occiderunt. Die quadam, cum Rex castrum considerando obequitaret, ac quodam loco infra jactum balistarum obequitando appropinquaret, jaculum quoddam, de castro emisum superiori, ejus armaturæ affixum est sine ulla corporis læsione. In quod extractum Rex expuens, conversa ad castrum facie, alta voce ei qui illud emiserat, jaculum ostendendo, suspendium minabatur. Castellani videntes obsidionem super se gravari, obtulerunt castrum Regi, salvis vitæ et membris,

Trans-
actions in
Scotland.

Siege of
Stirling
Castle.

¹ In the printed texts, this word is given as *generationem*; and has the appearance of having been

altered in the original.

² Omitted in the printed texts; probably by inadvertence.

- A.D. 1304. ac postea simpliciter se in ejus gratia posuerunt. Sed neutro modo voluit Rex eos admittere; sed tantum in ea forma, ut pure et simpliciter se dederent regiae voluntati. Quod licet eis primo difficile videretur, tamen cum fossata conspicerent terra impleri et lapidibus, scalasque ad transcensionem murorum, qui assiduis ictibus petrarum conquassabantur, parari, tandem in die Beatæ Margaretæ Virginis castrum reddentes, se Regis placito subdiderunt. Quorum capitaneum, Willelmum Olifardi, militem admodum strenuum et cordatum, ad Turrin Londoniarum, reliquos vero ad alia castra diversa, transmisit, carceribus mancipandos.
- And sur-
render. Edwardus Rex, subacta ad votum Scotia, commissaque ejus custodia Johanni de Segrave, in Angliam est reversus. Cumque venisset Eboracum, jussit sessionem Justiciariorum, qui dicuntur "de Banco," et Scaccarium, quæ jam septennio¹ manserant Eboraci, Londonias, ad antiquum locum, transferri.
- John de
Warrenne
marries the
King's
grand-
daughter. Eo anno obiit Johannes de Warena, Comes Surreyæ et Southsexia; cui successit nepos ejus, ex filio, "Johannes" nomine, uxorem accipiens neptem Regis, ² ex filia Alienora, quam duxit Comes Barrensis.
- Trayl-
baston
established. Hoc anno ordinati sunt Justiciarii qui de malefactoribus diligenter inquirerent, quantum ad ³ certos articulos; et juxta demerita punirent inventos. Hii Justiciarii vocati sunt hominibus popularibus ⁴ "Traybastone," quod sonat "Trahe baculum."
- The King of
France ab-
solved from
sentence of
excommuni-
cation. Papa Benedictus, per idem tempus considerans pium esse etiam ovem errantem, licet invitum, perducere ad ovile, Regem Francorum, non petentem, a sententia excommunicationis, per prædecessorem suum lata in eum, absolvit.
- The
Cistercians
molested
by the
King of
France. Per idem tempus, Rex Franciæ, offensus Abbati Cisterciensi, quia in appellationem contra Papam Bonifacium non consenserat, omnia monasteria ejusdem Ordinis, in regno Franciæ constituta, plurimum molestavit; propter quod, Abbas ultro regimini Ordinis sui cessit.
- Successes
of the King
of France
against the
Flemings. Rex Franciæ, Philippus, hoc anno in manu valida copias fudit Flandrensiū; inter quas cecidit Willelmus de Julariis, qui ⁵ earum capitaneus fuerat constitutus. Et non multo post, reddiderunt se Regi Francorum duæ villæ nobiles Insulaci ⁶ [et] Duacum.

Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *manserat* in the printed texts.
² *et* in orig., and the printed texts; corrected from Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.
³ *cateros* in the printed texts.

⁴ *Traylebastoun* in Rishanger, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Trivet.
⁵ *eorum* in the printed texts.
⁶ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

Rishanger. Hoc anno, die Nonarum Julii, moritur Papa Benedictus A.D. 1304.
 MS. Bibl. Perusii. Post cujus obitum, cum Cardinales in electione Death of
 Reg. 13 Summi Pontificis dissiderent, a civibus, secundum Constitutionem Pope Bene-
 E. ix. Gregorii Decimi, includuntur. dict XI.

Transit annus iste, frugum vel fructuum fertilitate nec inops nec abundus; Romanis lugubris propter ¹dissensionem Cardinalium in electione Papæ; Francis et Anglicis propter subactos adversarios gloriosus; Scotis et Flandrensibus nimis odibilis propter Regibus datam victoriam de eisdem.

Captio et mors Willelmi Waleys.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexto, qui est annus A.D. 1305.
 Reg. 13 regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus tertius,
 E. ix. fuit idem Rex ad Natale Londoniis, cum Regina multisque proceribus regni sui.

Rishanger. Hoc anno, Willelmus Waleys, qui Scotiam frequenter com- Capture
 MS. Bibl. moverat, per milites Regis in Scotia captus est, et Londonias and exe-
 Reg. 13 usque ²ductus; ubi judicialiter condemnatus, trahitur, sus- cution of
 E. ix. penditur, et ultimo decollatur. Cujus caput Londoniis in loco William
 eminenti figitur super palum, corpus vero in Scotiam trans- Wallace.
 missum est in quartas, quæ, ad aliorum terrorem, in diversis urbibus suspenduntur. Hic ex infima gente procreatus, processu temporis factus est vir sagittarius, illius artis peritia quæritans victum suum. Cumque semel et secundo suam fortitudinem pariter et audaciam expertus fuisset, altiora appetens, petivit a Scotis licentiam ut posset Anglicos infestare, promittens se totam Angliam conquisturum, et Scotos victores usque Londonias producturum. Scotis vero cito sibi consentientibus, et ipsum eorum ducem constituentibus, militiæ donatus est cingulo a quodam Comite regionis illius. Inde cœpit pervagari provincias usque Northumbriam, maximum tumultum concitando, villas et agros depopulando, prædas agendo, et magnam partem patriæ incendio devastando. Videntes ergo Scoti viam suam prosperari, confuebant ad eum in multitudine vix ³innumerabili; non solum juvenes, sed etiam ipsi senes, ita ut in brevi tantum conflarit exercitum quanto nullus princeps, juxta Scotorum opinionem, resistere prævaleret. Igitur de tanta multitudine gloriabundus, concepit audaciam

¹ dissencionem in orig.

² dictus in orig.; corrected from
 he printed texts.

³ numerabili in the printed texts;
 innumerabili in Rishanger.

A.D. 1305, 1306. præsumptibilem dominum suum, Regem Angliæ, inquietandi; MS. Bibl. sed quæ merces pro demeritis sibi provenierit, superius satis Reg. 13 claret. E. ix.

Clement V. Circa dies istos, Bertrandus Burdegalensis Archiepiscopus, Rishanger. natione Vasco, in Papam est electus. "Clemens Quintus" MS. Bibl. dictus est. Qui mense Octobri Lugduno, convenientibus illuc Reg. 13 Cardinalibus, Regeque Francorum, Philippo, suam præsentiam E. ix. exhibente, Papali diademate coronatur. Qui dum coronatus ad ecclesiam Beati Martini equitando duceretur, murus quidam a latere, in quem multi, spectaturi quæ gerebantur, ascenderant, corruens multos oppressit: inter quos erat Dux Britanniae, vir senex et discretionem insignis.

Accident at his coronation. Idem Papa, ante Natale unam ordinationem faciens, creavit duodecim Cardinales; inter quos, de Ordine Fratrum Prædicatorum Frater Thomas de ²Jozy, Doctor Sacræ Theologiæ, natione Anglicus, Tituli Sanctæ Sabinæ factus est Presbyter Cardinalis.

An English Cardinal. Hoc anno, misit Rex Franciæ ad Regem Angliæ, rogans eum ut Flandrenses ab Anglia expelleret, sicut ipse, ad suam instantiam, Scotos a Francia ejecerat paulo ante; cujus Rex precibus adquiescens, Flandrenses omnes de Anglia exbannavit. Transit annus iste, fructum faciens, frugesque producens; Francis et Anglicis otiosus; Flandrensibus odibilis, atque Scotis.

The Flemings expelled from England by Edward. Hoc anno, Antonius, Dunelmensis Episcopus, donante Papa Clemente, fit Patriarcha Ierosolimitanus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus quartus, tenuit Rex Natale Londoniis. Circa quod tempus, videlicet quarto Kalendas Februarii, Robertus de Brus, aspirans ad regnum Scotiæ, nobilem virum Johannem Comyn, quia suæ proditosæ factioni assentire noluit, apud villam de Dunfres, in cujus castro Justiciarii Regis Angliæ tunc sedebant, in ecclesia Fratrum Minorum sacrilegus interfecit. In festo vero Annunciationis Beatæ Virginis, in Abbathia Canonicorum Regularium de Scone se fecit in Regem solemniter coronari. Uxor Comitiss de Bowan a marito suo tunc furtive discessit, omnes equos ejus magnos secum adducens, et properans usque Scone, ut diadema imponeret ³capiti novi Regis; quia frater ejus, Comes de Fyf, ad quem jure hæreditario spectat hoc officium, tunc absens in

Robert Bruce slays John Comyn. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Rishanger. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Bruce crowned King of Scotland. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ et Clemens in the printed texts. Reg. 13 E. ix.; Jorz in Trivet.

² Jozi in the printed texts; Jort in Rishanger; Jozy in MS. Bibl. ³ capti in orig.; corrected from the printed texts.

Rishanger. Anglia morabatur. Hanc autem Comitissam, eodem anno cap- A.D. 1306.
MS. Bibl. tam ab Anglicis, cum quidam perimere voluissent, non per- The
Reg. 13 misit Rex: sed in domuncula quadam lignea super murum Countess of
E. ix. castri Berewyci posita est, ut possent eam conspiciere trans- Buchan
euntes. kept in a
wooden

In festo Pentecostes, Edwardus, filius Regis Angliæ, cum cage.
numerosa societate juvenum nobilium Londoniis a patre mili- Edward,
taribus armis cinctus est. Qui exinde, cum tironum multi- Prince of
tudine, Scotiam continuatis dietis contendit, ad reprimendum knighted,
conatus Roberti de Brus, invasoris regiæ dignitatis; præces- and pro-
serant vero eum Aymericus de Valentiis, Comes Penbrochiæ, ceeds to
Robertus de Clifford, et Henricus de Percy, missi a Rege Scotland.
cum manu armata, ad novis motibus resistendum. Ipse vero Trans-
Rex, lento gradu secutus, convocaverat exercitum, quem apud actions
Karliolum jussit esse paratum in quindena Sancti Johannis there.
Baptistæ, in occursum filii sui, cum eodem ulterius progres-
surum. Interim, Robertus de Brus, circumiens terram et
homagia multorum recipiens, coadunato exercitu copioso,
appropinquavit villæ Sancti Johannis, in cujus præsidium
nuper advenerat Aymericus de Valentiis supradictus. Equites
autem Scotorum omnes lineis super arma sua, ne discer-
nerentur, induti erant; ex jussu principis sui novi. Misit
ergo Robertus de Brus, invitans Aymericum ad congressum.
Qui respondit, quod cum eo non die illo, sed in crastino
dimicaret. ¹ Igitur, subtrahente se Roberto, cum suis, ad
spatium unius milliarii, et reficere se volente, appropinquante
hora vespertina, Aymericus cum suis armatis egreditur,
et subito superveniens Scotos, multos interemit inermes.
Cui cum aliquantulum Robertus, cæterique qui se cum
celeritate armaverant, restitissent, tandem, prævalentibus An-
glicis, fugere sunt coacti. Quos insecutus Aymericus cum
suis usque in insulam de Kentyr, castrum illius loci, putans
Robertum se recepisse in eo, obsedit. Expugnato tamen castro,
non eum invenit, quia fugerat ad extremas insulas regionis;
sed uxorem ac fratrem suum, Nigellum, ibi cepit, cum qui-
busdam aliis; quos omnes usque Berewicum fecit deduci.
Non multo post, captus est Comes de Athel, qui de castro
fugerat antedicto. Circa festum Sancti Michaelis reversus est
Robertus de Brus usque Keyntyrr, et Henrico de Percy in
propinquo existenti superveniens, quosdam de familia ejus

Trivet,
p. 410.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ At this word the Cottonian MS. of Rishanger's Chronicle, Faustina B. ix., ends abruptly, fol. 144.

A.D. 1306. occidit, equosque dextrarios et alia spolia multa cepit: ipsum- Trivet, p. 410.
 que Henricum in castro loci ejusdem obsedit, quousque robore MS. Bibl.
 exercitus a Rege misso obsidionem dimittere cogeretur. Interea, Reg. 13
 Rex apud Lanercoste, juxta Karleolum, commorans, misit E. ix.
 Berewicum Justiciarios; quorum judicio Nigellus de Brus, et
 qui cum eo capti fuerunt, tracti sunt et suspensi, et ultimo
 decollati: uxorem vero Roberti de Brus Rex transmisit
 in Angliam, jubens eam juxta statum suum decenter tractari.
 Comitem vero de Athel, jam secundo contra fidelitatem suam
 Regi rebellantem, misit Londonias, ubi ad tempus tentus sub
 custodia, tandem proditoris suæ meritas pœnas luit. Post
 hæc captum est castrum de Lochdor, in quo inventus est
 Christoforus de ¹Scotun, sororius Roberti de Brus; quem,
 cum non Scotus esset, sed Anglicus, jussit Rex deduci usque
 Dunfres, ubi quemdam militem de parte Regis occiderat;
 ibique judicium subire coactus, tractus et suspensus est, et
 ultimo decollatus: uxorem vero Christofori, et filiam Roberti
 de Brus, in diversis monialium monasteriis collocavit. ²Epi-
 scopos vero Glascuensem et Sancti Andreae, Abbatemque de
 Scone, cum eodem anno capti essent, misit in Angliam ad
 diversa castra, sub custodia detinendos.

Pope
 Clement
 removes
 his Court
 from Lyons
 to Bor-
 deaux. The
 Primacy of
 Guienne re-
 moved from
 Bourges to
 Bordeaux.
 Accusation
 and sus-
 pension of
 the Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury.
 Edward
 absolved
 from his
 oath to the
 nobles.

Hoc anno, Clemens Papa Curiam transtulit de Lugduno in Trivet, p. 407.
 Burdegalam; ubi Episcopum Pictavensem, qui sibi, dum Archi- MS. Bibl.
 episcopus fuerat, adversabatur, a pontificali deposuit dignitate. Reg. 13
 Primatum etiam Aquitaniae de Bituricensi transtulit ad ecclē- E. ix.
 siam Burdegalensem.

Per idem tempus, Rex Angliæ Robertum Cantuariensem apud Matthew
 Dominum Papam accusavit, super eo quod pacem regni sui of West-
 perturbavit, sibi que rebellantes defendit et fovit. Propter quæ minster,
 vocatus est ³ Archiepiscopus ad Curiam, et ab executione officii p. 454
 (ed. 1601).
 suspensus, quousque de sibi impositis legitime se purgaret; MS. Bibl.
 obtinuitque Rex a Domino Papa absolutionem a juramento, quod Reg. 13
 invit ⁴ præstaverat super observantia libertatum alias a Comi- E. ix.
 tibus et Baronibus exactarum; usus consuetudine et cautela MS. Bibl.
 paterna, qui quotiens instabat necessitas, de facili jurare voluit Reg. 13
 se satisfactorum votis suorum; et eadem facilitate voluit E. ix.
 resilire, quotiens sibi tempus commodior arderet, præterdens
 semper Papalem absolutionem a præstito juramento.

¹ *Scotone* in Trivet and Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Episcopus* in orig.; by inadvertence.

³ Inserted in a later hand. It

occurs in the printed texts; but not in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Altered in a later hand to *præstiterat*, as in the printed texts.

Trivet,
p. 411.
Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rishanger.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Rex Franciæ per hoc tempus petiit per suos nuncios a Do-
mino Papa ossa prædecessoris sui Bonifacii, ad comburendum,
tanquam heretici, instantia importuna. Petiit etiam Sanctorum
² Catalogo ascribi Fratrem Petrum de Murrone, qui quondam
³ fuerit Papa dictus "Cœlestinus Quintus."
Hoc anno, Rex Angliæ Petrum de Gaverstone, apud se
⁴ diversis accusatum, regnum Angliæ ⁵ abjurare coegit.
⁶ Ad Annunciationem Dominicam aderat Rex Edwardus cum
magnatibus apud Westmonasterium, ⁷ acturus Deo gratias et
Beato Edwardo, pro triumpho de Scotis potito: compassusque
super injusta ⁸ carceratione monachorum Westmonasteriensium,
jussit mox fieri liberationem ipsorum; sed superabundante
perversorum judicum malitia, prolongantium iniquitatem suam,
ultra præceptum Regis retinuerunt per octo dies monachos
in prisona. Quo audito, præcepit Rex Justiciariis, ut, omissis
cæteris curis, incarcerati monachi eorum Abbati continuo
redderentur.

A.D. 1306.
The King of
France pro-
poses to
burn the
bones of
Pope Boni-
face.
Piers
Gaveston
banished.
Liberation
of the
imprisoned
monks of
West-
minster.

Matthew
of West-
minster,
p. 457.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, quidam hæreticus apostata surrexit in Venetia,
nomine ⁹ "Doncinus," qui plurima contra fidem prædicavit, et,
inter cætera, finem mundi infra triennium nunc instare fal-
lacier, ut veraciter, prædicavit; qui multos sibi congregavit.
Asseruit etiam hominem quemvis cum quavis muliere com-
miscere non esse peccatum, et mulierem renuentem cujus-
que hominis amplexum, dignam ignibus concremari; qui ¹⁰ non
diu post, die Cænæ captus, ignibus est combustus.

The heresy
of Don-
cinus, the
Venetian.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Transit annus iste, similis multis annis præcedentibus in
frugum fructuumque procreatione; qui non solum nescie-

¹ Here occur in the original some words, which in reality are a rubric of the manuscript from which the extract is taken—"Petitio Regis Franciæ, a (et) prima utlegatio Petri de Gaverston." This rubric is found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Catalogo* in orig.

³ *fuit* in the printed texts.

⁴ *a diversis* in the printed texts.

⁵ *abjurare* in orig.

⁶ Taken from the pages of Rishanger previous to that in which his History abruptly ends.

⁷ A blank space is left in Rishanger (Faustina B. ix. f. 143 a.)

where these six words occur in Walsingham; they are found also in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Who had been imprisoned on a charge of robbing the royal treasury. This circumstance has been previously noticed by Rishanger and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; but Walsingham has omitted it.

⁹ *Dolcinus*, or *Dunsinus*, in Matthew of Westminster.

¹⁰ *non ita multo post captus et ignibus est combustus*, in the printed texts. The reading in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. agrees with that in the original.

A.D. 1307. bant abundare, sed nec ad ¹satietatem omnium fructum ferre : fuit etiam quietus Gallicis, sed inquietus Anglicis atque Scotis.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo octavo, qui est annus MS. Bibl. regni Regis Edwardi, a Conquæstu Primi, tricesimus quintus Reg. 13 et ultimus, fuit idem Rex ad Natale apud Karleolum, cum E. ix. magna multitudine populi Anglicani. In Octabis Sancti Hillarii Trivet, Rex Parliamentum habuit Karleoli, in quo per majores graves p. 411. depositæ sunt querimoniæ de oppressionibus ecclesiarum et MS. Bibl. monasteriorum multiplicibus, et extortionibus pecuniarum per Reg. 13 E. ix. Clericum Domini Papæ, Magistrum Willelmum Testa, noviter in regno ²inductum. Præceptumque est eidem clerico, de assensu Comitum et Baronum, ne de cætero talia exequatur. Ordinatam fuit etiam, quod ³præ remedio super hiis obtinendo, ad Dominum Papam nuncii mitterentur. In eodem Parlamento edita sunt Statuta quædam, religiosos tangentia, qui domos suas principales in alio regno habebant.

Measures taken against the rapacity of the Pope's Clerk.

Proposition for the marriage of Prince Edward with a daughter of the King of France. Ad istud Parliamentum venit transmissus per Dominum Trivet, Papam Cardinalis quidam, "Petrus Hispanus" dictus, pro p. 412. matrimonio inter filium Regis Angliæ et filiam Regis Franciæ, MS. Bibl. secundum quod a Papa Bonifacio, tanquam mediatore pacis, Reg. 13 E. ix. ordinatum fuerat, consummando. Cui per Regem responsum est, paratum se fore implere quæ ordinata sunt, dummodo Rex Francorum velit ex parte sua quæ ad ipsum pertinent adimplere. Dederat enim Rex Franciæ, dum Wasconiam tenuerat, castrum quod "Malileonis" dicitur, cuidam militi, qui illud adhuc detinebat, nec ad mandatum Regis Franciæ illud curabat restituere; ob quam causam fertur illud matrimonium hactenus fuisse dilatum. Rediit itaque Cardinalis Londonias, ubi super hiis certitudinem expectaret.

Capture and execution of two brothers of Robert Bruce.

Interim, Robertus de Brus, terram circumiens, multos sibi rebelles peremit, misitque cum parte exercitus duos fratres suos, Thomam militem, et Alexandrum clericum, ad aliam partem terræ, ut homines terræ ad se allicerent blanditiis atque minis. ⁴Quibus Anglicis supervenientibus, capti sunt, et ducti ad Justiciarios; ac condemnati, primo tracti, ac postea sunt suspensi.

Exactions practised on the Friars Minors by the Pope.

Tempore hujus Regis, Fratres qui dicuntur "Minores," seu, Matthew Westm. quod latius publicatur, et nequius comprobatur, "totius p. 433. "Ecclesiæ exploratores," ad illicita legis suæ aspirantes, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *societatem* in orig.; corrected from the printed texts.

² *inductus* in orig.

³ *pro* in the printed texts, and in Trivet; *præ* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Matthew of Westminster, p. 433. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. obtulerunt Summo Pontifici ¹quadraginta millia de florenis A.D. 1307.

aureis, et pecuniam multam nimis, pro terris, prædiis, redditibusque, licite obtinendis. Quibus Papa, "Ubi est," inquit, "illa vestra pecunia?" At illi dixerunt, "in manibus mercatorum," Et datis Fratribus induciis trium dierum responsionis habendæ, absolutis mercatoribus a depositi custodia, præcepit Papa, sub interminatione anathematis, pecuniam ipsam ejus necessitatibus custodiri. Responditque Fratribus, regulam Sancti Francisci ²canonizatam se nolle sensu aliquo violare, nec Fratres ab ea aliquando declinare, sed secundum eam degere semper debere. Sicque factum est, ut quod injustius adquisierant, æquissime amiserunt.

³Eodem anno, ventus vehemens et damnosus prostravit arbores, ædificia, et campanilia multa, in regno Angliæ per diversa loca.

Matthew of Westminster, pp. 432-3. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ⁴Ejus quoque tempore, Rex Tartarorum, et Rex Armeniæ, Transactio in Syria. et Rex Georgianorum, congregato exercitu, qui fuerunt decies centena millia, et quadraginta millia in equis, invocato contra Sarracenos Christi adjutorio, dimicarunt. Et cæsa sunt ex Saracenis apud Halapiam, Alachemala, ⁵Gararam, et Damascus, plusquam ducenta et quadraginta millia, in ultionem sanguinis Christianorum ⁶effusi apud Accon, Tripolim, et cætera loca sancta. Horum Tartarorum conversionis, ut fertur, exitit ista causa:—Frater magni Regis Tartarorum ⁷Cassiani, cum A miracle. esset Paganus, adamavit filiam Regis Armeniæ Christianam; quam a patre petiit in conjugem sibi dari. Rex autem Armeniæ noluit acquiescere, nisi fieret Christianus. At ille, prævalens viribus et potentia, sibi intulit minas belli. Tandem Rex, accepto consilio, quod meliores sunt nuptiæ quam pugnæ, annuit postulatis. Deinde suscitata prole masculini sexus inter eos, inventus est hispidus et pilosus velut ursus. Quo patri oblato, dixit non esse suum, quemque jussit statim igne cremari; mater vero contradicens petiit sibi dari infantem, quo accepto, jussit eum baptizari; et statim post trinam immersionem in sacro fonte, cecidit omnis villositas de infante, et apparuit lenis et pulcherrimus puerorum. Hoc viso, credidit pater et domus tota.

Trivet, pp. 412, 3.

Post Pascha, Robertus de Brus, ⁸aucto jam suo exercitu, Transactions in Scotland.

¹ *quadringenta* in Matt. Westm., and in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *canonizatam* in orig.

³ A.D. 1299, according to Matthew of Westminster.

⁴ S. A. 1299, as given in the

Flores Hist. of Matthew of Westminster.

⁵ *et Gararam* in the printed texts.

⁶ *effeusi* in orig.

⁷ *Cassiam* in the printed texts.

A.D. 1307. congressus cum Aymero de Valentiis, ipsum compulit in fugam; paucis de hiis qui erant cum eo peremptis. Infra triduum etiam sequens, fugavit Comitem Glovernæ; multisque hinc inde occisis, ipsum obsedit in castro de Are; Reg. 13¹ quousque per exercitum, a Rege missum, fuit obsidio dissoluta. Extunc autem, insequentibus eum Anglicis, fugit ad loca palustria et nemorosa, in quibus latibula quæritantem comprehendere minime potuerunt.

Translation of King Sebert at Westminster.

Hoc anno, cum placeret Fratribus de Westmonasterio transferre Sebertum Regem de veteri ecclesia in suam novam basilicam, (qui primo de Regibus Anglorum ibidem, in honore Sancti Petri, Apostolorum Principis, fundavit ecclesiam), et cum devotionis ardore ejus aperuissent ²sarcophagum, invenerunt manum ejus dexteram integram in carne, cute, unguibus, et ossibus compactis; usque ad medium brachii; qui jacuerat ibi per annos circiter septingentos.

Summons to meet at Carlisle.

Tunc Rex Edwardus, missis per Angliam nunciis, præcepit sub gravi pœna, ut omnes qui ei debebant servitium, parati essent apud Karleolum ³in tres septimanas post festum Sancti Johannis Baptistæ.

Final sickness of King Edward; and advice given by him to his son.

Interea Rex grandævus vexari cœpit ⁴dysenteria; et quia jam desperabat de vita diuturna, misit ad filium, ut maturaret audire patris extrema colloquia. Quem, inter cætera, misericordem fore monebat, et justum et affabilem universis, constantem in dictis et factis, familiarem bonis, et præcipue miseris misericordiam impertiri. Deinde præcepit, ne post mortem suam festinaret ad coronam Angliæ suscipiendam, donec paternas injurias in Scotos honorifice vindicasset; sed moraretur in partibus, et assumeret secum ossa paterna in aliquo vase reclusa; quæ secum faceret deportari, donec totam Scotiam pervagasset, et omnes superasset adversarios, vel cepisset, "Quoniam," inquit, "nullus te poterit superare, dum ossa mea tecum feceris deportari." Præcepit etiam ut fratres suos, Thomam et Edmundum, diligeret et foveret; quorum uni, Thomæ videlicet, dederat ⁵Comitatum Cornubiæ, Edmundo vero Comitatum Marescalli. Præterea, monuit ut matrem suam, Margaretam Reginam, tanquam bonus filius coleret et amaret.

Matthew of Westminister, p. 458. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trivet, p. 413. Matthew of Westminister, p. 458. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ quousque (by inadvertence, probably) in Parker's text.

² sepulchrum in the printed texts.

³ infra in the printed texts, and in Trivet; in in Matt. Westm.

⁴ dissenteria in orig.

⁵ This assertion is incorrect; as

will be seen stated in the succeeding reign, Thomas de Brotherton, and not Edmund, was made Earl Marshal; and that, not till after the death of Edward I.; whose youngest son, Edmund, was created Earl of Kent in 1321.

MS. Bibl. Jussit etiam, sub interminatione maledictionis suæ, ne Petrum A.D. 1307.
Reg. 13 de Gaverstone, communi decreto exiliatum, sine communi favore
E. ix. præsumeret revocare. Intimavit ei quoque, quod crucem suscepisset pro negotio Terræ Sanctæ, quam proposuit personaliter readvisse; sed turbatus per molitiones Roberti de Brus novas et varias, impeditus fuit a proposito, ex bellum in Scotiam transferre coactus est, omisso negotio memorato: "Triginta"—inquit "—et duo millia librarum argenti præparavi ad exhibendum
" ¹ septies viginti milites honorifice in Terra Sancta, cum
" sua familia, quia mihi non datur votum perficere in persona
" propria, qui cor meum illuc deferent et reponent. Quod
" cum secum deportaverint, spero in Deo meo, omnia illis
" ² prospere successura. Præcipio," ait, "igitur districte, sub
" pœna maledictionis paternæ, ne dicta pecunia in alios usus
" expendatur."

Sed filius Regis, patre defuncto, nihil horum complere voluit; sed verras Scotiæ mox deseruit, et regnare festinavit. Petrum de Gaverstone, contra suorum voluntatem procerum, revocavit; quem militem mox creavit, et totam pecuniam quam pater ordinaverat ad succursum Terræ Sanctæ prodigaliter sibi donavit. Qui proinde in tantam superbiam est evectus, ut despiceret terræ magnates, publice vocando Thomam Lancastriæ Comitem, "histrionem," Eymerrum de Valentia Penbrochiæ Comitem, "Joseph Judæum," eo quod pallidus esset et longus. Comitem Warwichiæ Gwidonem, eo quod fuscus esset, appellavit "³ de Arderina Nigrum
" Canem;" sicque laccessivit insolentiis regni nobiles, donec privatus capite, docuit suo miserabili fine nobiles milites non laccessendos. Sed hæc in sequentibus videbit lector plenius suo loco.

Ultimate
disregard
of that
advice.

⁴Ultiones varice quæ contigerunt Edwardo, pro contemptu monitionum paternarum.

Edwardus vero, quia patris neglexit monita, infelicitè Misfor-
regnavit; postea ⁵jugiter ipsum et Barones suscitata dis- tunes that
cordia, continua perseverante karistia, et præcipue tribus befel Ed-
ward in

¹ species vigintes, in orig., by inadvertence: septies viginti in the printed texts.

² prospera in the printed texts.

³ D. de, in the printed texts: meaning probably Dominum:—"his
" Lordship the Black Dog," etc.

⁴ This title has been inserted in Walsingham as part of the text, through an error committed in copying from his original, probably MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ jugi inter in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1307. annis, quibus incolæ moriebantur pro panis inopia, et jumenta MS. Bibl. pestilentia perierunt. Et quod plus, nescio utrum verecun- Reg. 13 dandum aut formidandum est, quondam Scoti subditi toto suo E. ix. tempore in bellis mortalibus, in cunctis pene conflictibus ex Anglicis ubique victoriam reportarunt, tantumque metum incusserunt eis, ut viginti non auderent congressum expectare trium Scotorum. Ipse autem Rex turpiter a Scotis victus est circa septimum annum regni sui; nobilesque multi perempti sunt ab eisdem. Ad ¹consilium etiam miseriarum, semper ducebatur malo consilio, donec, efferatus in tyrannidem, Thomam Lankastriæ Comitem, et plures ex suis naturalibus, peremisset. Tandem post infelicem regni, non dicimus "gubernationem," sed potius "devastationem," turpiter regno dejectus, a suis inhumaniter est peremptus. Hæc omnia, cunctorum opinione, sibi ²contingentibus, quia jussa patris spreuit et maledictionem vetuli parvipendit; quæ cuncta in sequentibus plenius enarrantur. Sed nunc ad materiam revertamur.

Prince Edward is sent by his father to marry the daughter of the King of France. Cum Rex Edwardus præmissis monitis, ut præfertur, filium instruxisset, et de sua postrema voluntate plenius docuisset, misit eum in Angliam, ut secundum ea quæ a Rege audiret Franciæ, proficisceretur ad connubium cum ejusdem filia contrahendum. Pro qua causa parum ante in Angliam missus fuerat quidam Cardinalis, dictus "Petrus Hispanus," ut pacta nuptialia confirmaret. Trivet, p. 411. Matthew of Westminster, p. 428. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Death of King Edward I. 7 July, 1307. Post decessum filii cœpit Rex, prout ante, vexari dysenteria; movit nihilominus de Karleolo, quinto Nonas Junii, parvis dietis versus Scotiam proficiscens. Pridie vero Nonas ³Julii venit ad Burgum super Sandes; ubi, invalescente morbo, die crastina, scilicet feria sexta, præsentī vitæ valefaciens, dies suos in bono, et annos suos in ⁴Angliam, consummavit.

His wives and issue. Regnavit autem annis triginta quatuor, mensibus septem, diebus viginti uno; complevitque ætatis suæ annos sexaginta octo et dies viginti. Duxit autem Rex iste nobilis duos uxores nobiles; primo, videlicet, Alienoram sororem Regis Hispaniæ, vivente patre suo Henrico, illustri Rege Angliæ; de qua ⁵quatuor filios generavit, Johannem primogenitum, Henricum, Alfonsum, et Edwardum, qui sibi successit in regno; et quinque Continuation of Trivet, p. 1 (ed. Hall). MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ An error for *cumulum*; as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Sic in orig.

³ Junii in the printed texts.

⁴ gloria in Matthew of Westminster

and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ The printed Continuation of Trivet says only three, and omits the name of Henry.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont. Tri-
vet, p. 1.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

filias; Alienoram scilicet, quam Dominus Willelmus, Comes de A.D. 1307. Bares, cepit in uxorem; Johannamque de Acres, quæ data est Gilberto de Clare, Comiti Gloucestræ, in uxorem; quæ post decessum Comitis quendam bachalarium, nomine "Dominum "Radulphum de Monhermer," accepit in maritum, inconsulto patre; Margaretam, quæ desponsata fuit Domino Johanni, Duci Brabantæ; Mariamque, quæ habitum Sanctimoniam accepit apud Ambresbire; et Elizabet, quam Comes Holandiæ duxit uxorem; quo mortuo, Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ, duxit eandem. Secundo duxit Rex præfatus in conjugem Margaretam, sororem Philippi, Regis Franciæ; de qua genuit duos filios, Thomam dictum "de Brothertone," et Edmundum, et unam filiam nomine "Margaretam."

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Murimuth,
pp. 8, 9 (ed.
Hog), Mat-
thew of
Westmin-
ster, p. 458.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

Hæc idcirco dignum duxi scribere, ne posteris lateat gene-
ratio tanti regis. Fuerat autem in armis strenuus, bellicosus
etiam, et victoriosus. Totam Angliam de manu Symonis de
Monteforti, et eidem adhærentium Comitum et Baronum,
adquisivit. Walliam de manu Lewelini in suos usus accepit.
Aquitanniam quoque de manu Regis Franciæ sapienter ex-
torsit. Scotiam sæpius subjugavit; sed ea capta per Robertum
le Brus, ipse, in lecto mortis jacens, ex magnanimitate cordis
jussit corpus suum ibi remanere insepultum, et deferri in
exercitu, donec tota Scotia esset finaliter subjugata. De quo
quidam sic scripsit:—

"Dum vixit Rex, et valuit sua magna potestas,
Fraus latuit, pax magna fuit, regnavit honestas."

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Post Principis prædicandi decessum, venerabilis pater, Dominus Petrus Hispanus, Cardinalis, et clerus Angliæ, cunctique regni nobiles, qui interesse poterant, obviam corpori undique occurrerunt, solemnes processiones, ad quas venerat, per ecclesias faciendo. Requievit autem corpus venerabile inhumatum in ecclesia Canoniorum de Waltham usque in die sepulturæ suæ, scilicet per sexdecim septimanas; per quod tempus, ex mandato executorum Regis, illuc destinati sunt de singulis magnis monasteriis vicinis in circuitu hebdomadatim sex monachi seu canonici, vel alii religiosi, qui circa corpus vigiliis facerent, et exequias solemniter continuarent, non sine gravibus laboribus et expensis. Nec cuiquam licebat recedere, donec arbitrio executorum licentiatu fuisset.

Character
of Edward
I.

His funeral
obsequies.

¹ desponsavit in the printed texts. | prædicandi in MS. Bibl. Reg. 13
² in uxorem in the printed texts. | E. ix.
³ prædicti in the printed texts; | ⁴ diem in the printed texts.

A.D. 1307. Cardinalis autem indulsit veniam unius anni omnibus dicentibus Orationem Dominicam, cum Salutatione Angelica, pro anima dicti Regis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Edward I. Cumque a festo Translationis Sancti Thomæ Martyris usque
buried at ad festum Apostolorum Symonis et Judæ jacuisset ¹inhuma-
West- tum corpus regium, tandem ipso die Apostolorum apud
minster. Westmonasterium est sepultum; patre venerabili Antonio,
Patriarcha Ierosolomitano et Dunelmensi Episcopo, missam
celebrante et extremas exequias faciente.

¹ inhumanum in orig., by inadvertence ; corrected from the printed texts.

DE EDWARDO POST CONQUÆSTUM SECUNDO.

MS. Bibl. Post mortem, ¹ toto mundo defendam, Edwardi Regis A.D. 1307.
 Reg. 13 invicti, successit ei filius suus Edwardus, cognomento de Edward II.
 E. ix. “² Kernervan,” non tam jure hæreditario quam unanimi succeeds to
 assensu procerum et magnatum. Non tamen coronatus est the crown.
 usque ad duodecimas Kalendas Martii; quando una cum nova
 conjuge sua, filia Regis Franciæ, Isabella, regale diadema
 suscepit. ³ Nihilominus, defuncto patre, fidelitates et homagia
 a prælatis proceribusque suscepit.

Trokelowe, Sed medio tempore, ⁴ priusquam corpus paternum sepulturæ He im-
 pp. 3, 4 (ed. traderetur, posuit maculam in gloria sua, erectus in tyranni- prisons the
 Hearne). dem, unde mox contraxit infamiam, perseveraturam temporibus Bishop of
 MS. Bibl. diuturnis. Nam Cestrensem Episcopum, Dominum Walterum de Chester
 Reg. 13 Langtona, regni Thesaurarium, et patris executorem præcipuum, and Co-
 E. ix. executione testamenti penitus impedita, capi fecit et includi, ventry),
 ac Dei timore et Sanctæ Matris Ecclesiæ honore postpositis, and other-
 inhumane tractari fecit eundem. Causa inimicitiae fuit, quia wise per-
 dictus Episcopus, patre suo vivente, de suis corripuit inso- him.
 lentiis, et superfluis compescuit ab expensis. Ex causis præ-
 missis infensus Episcopo, ⁵ effrenis juvenis eum squalore carceris
 coartavit, et omnibus bonis suis, ac etiam sibi debitis, spo-
 liavit; nec erat in regno qui pro eo verbum facere ausus
 fuit, tanta fuit bilis juvenis contra eum. Fecit insuper Jus-
 ticiarios inquirere de persona sua, ut si quicquam inordina-
 tum reperisset, Rex proculdubio ab eo ultra pœnas meritas
 exegisset. Rationem etiam ⁶ expetiit ab eodem de officio ⁷ The-
 saurariæ, et tempore suæ ministrationis. Sed ⁸ Pontifice semper
 congruis datis ad objecta responsis, nullo sensu potuit culpa-
 bilis inveniri. Tandem aspirante divina gratia, et auctoritate Ultimate
 Papali mediante, ad semi-gratiam Regis recipitur, rebus suis release of
 omnibus ⁹ restitutus. the Bishop.

Eodem tempore Rex juvenis revocavit ab exilio Petrum de Gaveston
 Gaverstone, qui dudum tempore patris sui, certis de causis, is recalled
 from exile.
 assensu communi procerum et magnatum, exilio perpetuo

¹ *toti* in the printed texts.

² *Caernervan* in the printed texts.

³ A long passage in reference to the marriage and coronation of Edward II., which appears in the printed texts, is here omitted in the Arundel MS. See the “Variations,” in the Appendix.

⁴ The language of Trokelowe is varied occasionally.

⁵ *offerens* in orig.; erroneously.

⁶ *rex petiit* in the printed texts: *expetiit* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *thesaurarii* in the printed texts.

⁸ *Pontifici* in the printed texts.

⁹ *restitutis* in the printed texts.

A.D. 1307. fuerat condemnatus. Iste Petrus filius fuerat cujusdam gene- Trokelowe, p. 5.
 Account of Piers MS. Bibl. Reg. 13
 Gaveston. trum, puerulum, in suam suscepit ¹Curiam, adjungens eum E. ix.
²filiis sui Curiae, cum quo a pueritia adolevit. Invenit autem MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 tantam gratiam coram Regis filio, ut ipse, spretis vel parvi- Trokelowe, p. 5.
 pensis magnatum regni filiis, huic solummodo adhæreret, ejus MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 tantummodo servitium acceptaret. In tantumque lapsu tem-
 poris crevit amor, ut ab eo usque ad mortem saltem animo
 non posset ³separari. Ille vero, etsi eum facie tenus reamaret, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 ejus, ni fallor, munera plus amavit; dum thesaurum et regni
 jocalia, quæ filii Regis esse debuerant, penes se collegit, et Trokelowe, p. 5.
 transmarinis mercatoribus ad usus suos proprios tradidit con- MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 servanda. Igitur cum, ut diximus, dictum Petrum ab exilio
 revocasset, inconsultis cunctis regni proceribus, illi contulit
 Comitatum Cornubiæ, et insulam Man, ⁴quæ specialiter spectat
 ad coronam.

Parliament at Northampton. Eodem anno, tertio Idus Octobris, tenebatur Parliamentum Cont. Tri-
 Northamptoniæ, in quo fuit ordinatum, ut moneta Regis Ed- vet, pp. 2, 3.
 wardi, patris istius regis, quæ apud incolas viluerat, post MS. Bibl. Reg. 13.
 decessum ejus curreret more solito, sub pœna vitæ et mem- E. ix.
 brorum; et quintadecima clericorum, civium, et burgencium
 totius terræ, et laicorum vicesima, regi novo concederetur.

The Templars imprisoned throughout England. Sub eodem tempore capti fuerunt omnes Templarii per totam
 Angliam præcepto regio uno die, propter plurima inhonesta
 et enormia, fidei Catholicæ inimica, super eisdem prius per
 universum orbem captis reperta et probata; et in diversis
 regni castellis incarcerationantur.

Transit annus iste frugum ⁵ferax et fructuum, qui commu- MS. Bibl. Reg. 13
 nitati sufficerent, ⁶non nimium abundaret; Francis otiosus; An- E. ix.
 glicis et Scotis inquietus: et super hæc, ⁷Anglicis præcipue
 flebilis, pro amissione tanti regis, cui non par in mundo eo
 tempore habebatur.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁸octavo, qui est annus

¹ curam in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² filio suo curia in the printed texts.

³ seperari in orig.

⁴ qui in orig.; as also, in Trokelowe, in reference to the "Comitatus" "Cornubiæ;" the Isle of Man not being named by him.

⁵ ferrax in orig.

⁶ si non nimium recondarent in

the printed texts: *si non nimium abundarent*, as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., is the correct reading.

⁷ Anglis in Camden's text.

⁸ This is the original reading in the Arundel MS., but it has been altered to *nono* by a somewhat later hand. The latter is the reading of the printed texts.

- MS. Bibl. regni Regis Edwardi, nondum coronati, a Conquæstu Secundi, A.D. 1308.
 Reg. 13 secundus, tenuit idem rex Natale apud Wy, manerium Ab-
 E. ix. batis de Bello, cum familia multa nimis. Paucis post Natale Edward II.
 Trokelowe, diebus transactis, transfretavit in Franciam, ut Regis Franco-
 p. 5. rum filiam in uxorem duceret, nomine Isabellam, quæ paulo
 MS. Bibl. Isabella at
 Reg. 13 plus annis duodecim habuit in ætate. Commisit autem regni
 E. ix. sur Mer, 23
 custodiam Petro præfato; ob quam causam murmur immodicus January.
 Cont. Trivet, inter proceres regni succrevit. Nuptiis in Francia apud Bolo-
 pp. 3, 4. niam ¹supra Mare, quibus quatuor Reges interfuerunt, videlicet
 MS. Bibl. in amplexus specialius admittebat, et familiarius respiciebat.
 Reg. 13 E. ix. Rex Franciæ, filius Regis Franciæ, Rex Alemanniæ, et Rex
 Trokelowe, Siciliæ, celebratis solemniter, ad regnum Angliæ revertitur cum
 p. 5. uxore. Igitur proceres occurrunt regi suo conjugique novæ;
 MS. Bibl. et a cunctis elaboratur, quis propensio rem honorem impendere
 Reg. 13 possit illis. Occurrit inter cæteros ipse Petrus, quem mox Rex Shows un-
 E. ix. in amplexus specialius admittebat, et familiarius respiciebat. due favour
 Invidebant ergo proceres, sed vindictam in tempus aliud diffe- to Gaves-
 rebant.² ton.
- Cont. Trivet, Eodem anno, sexto Kalendas Martii, die videlicet Sancti Coronation
 p. 4. Matthiæ Apostoli, Rex et Regina cum solemnitate maxima of Edward
 MS. Bibl. apud Westmonasterium ab Episcopo Wyntoniensi, commissione II., 24
 Reg. 13 E. ix. Archiepiscopi Cantuariensis exulantis, magnifice coronatur. February.
 MS. Bibl. In die quo Rex debebat coronari, coram Karolo et Lodewico
 Reg. 13 Comitibus, patris Reginæ, Johanne Duce Brabantiae, et Mar-
 E. ix. garetæ Ducissæ, Comite Sabaudiae, et multis aliis nobilibus, Counsels of
 tractaverunt Comites et Barones regni Angliæ de statu regni, the nobles
 petieruntque a Rege amotionem Petri de Gaverstone a regno; against
 sed Rex noluit consentire. Idcirco proposuerunt Comites cor- Gaveston.
 onationem regiam impedire. Quod Rex intelligens, promisit
 bona fide se facturum illis in Parlamento proximo quic-
 quid peterent, tantum ne coronatio differatur. Interim, Rex Undue pre-
 misit post Regale Sancti Edwardi in ecclesia monachorum ference
 ibidem, in quo post Missam est in palatium ³reversurus, et shown to
 ad prandium est sessurus. Cancellarius regni et Thesaurarius Gaveston
 de jure portare debent calicem Sancti Edwardi cum patena, si at the
 presbyteri fuerint, ante Regem: tradidit autem Rex non qui- Corona-
 tion.
 bus debebat, sed voluntarie portiunculas Regalis Sancti Edwardi,
 puta crucem, sceptrum, virgam, calcaria, et gladios; sed
 coronam Sancti Edwardi tradidit Petro ad portandum manibus
 inquinatis, ex quo non immerito indignati sunt populus atque
 clerus. Fuit autem ibi tanta compressio populi, ut quidam

¹ *juxta* in Camden's text.

somewhat more amplified form.

² The above closely corresponds with Trokelowe, but is given in a³ *reversus* in the printed texts.

A.D. 1308, 1309. miles, Johannes de Blakewelle, qui ab antiquo hostis illius MS. Bibl. ecclesiæ fuerat, sine viatico ¹expiraret. Sed nec Regi coro- Reg. 13 E. ix.
 Death of nando, nec Episcopis, ipsum coronaturis, pepercit violentia
 John de populi. Et ideo, cum festinatione nimia, et quasi sine reve-
 Blake- rentia, fuit ista solemnizatio consummata. Illo die, Missa in
 welle. ecclesia diu post nonam, et prandium in palatio de nocte, sunt
 finita.

*Petrus de Gaverstone facit Torneamenta Walyng-
 fordiae.*

Gaveston Petrus de Gaverstone, se intra se continere nesciens, tornea- Trokelowe, holds a mentum fecit juxta castrum ²suum de Walyngfordia procla- p. 6.
 Tourna- mari, et ³tantam sibi militiam ex diversis partibus aggre- MS. Bibl.
 ment at gavit, quod pene cunctos Anglorum nobiles, contra se venientes, Reg. 13
 Walling- vilissime conculcavit; inter quos extitere præcipui, Thomas E. ix.
 ford; and Comes Lancastriæ, Humfridus Herefordiæ, Eymerus Penbrochiæ,
 nobles et Johannes Warenniæ, quasi totius regni primores. Hii nempe
 there. dure ferentes et Petri supercilium et acceptum opprobrium, de
 die in diem quomodo Petrum perderent cogitabant.⁴

Transit annus iste fruges et fructus afferens; quietus a bello MS. Bibl.
 Francis, Anglicis, atque Scotis. Reg. 13
 E. ix.

Magnates indignantur de Petri superbia.

Hostile Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵nono, qui est annus
 feelings of regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, tertius, perpen-
 the nobles dentes regni magnates et procures, alique terræ fideles, Regem
 towards in Petrum deperire præfatum, in tantum ut nullius consilium,
 Gaveston. nullius consortium, nulliusve solatium, curare videbatur, nisi
 Petri solius, et quod tota regni dispositio fiebat illius arbitrio,
 nec in regali Curia cujusquam negotia vel promoveri poterant
 vel expediri sine Petri conniventia, indignati sunt pro eo
 maxime, quod idem Petrus plus dilexit pecuniam quam
 æquitatem, plus respexit munera quam causarum qualitates, et

¹ expiraret in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

² Apparently *reūū* in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading here is *castrum apud Wal-*

lingfordiam in the printed texts: *castrum suum* in Trokelowe.

³ *tantum* in orig.

⁴ The narrative of Trokelowe is somewhat expanded here.

⁵ *decimo* in the printed texts.

MS. Bibl. ipsam pecuniam quam nequiter adquisivit, commisit custodien- A.D. 1309.
 Reg. 13 dam, vel ad usus suos ampliandam, transmarinis mercatoribus,
 E. ix. sicut prius. Et super hæc omnia, justa satis illis accrevit ira,
 quod viderent se ¹contemni, et ²alienigena, quem nec virtus
 nec sapientia commendabant, super se supra merita sublimari,
 et eis in locis omnibus anteferri. Dicebant ³ergo ad invicem,—
 “Videtis, quia nihil proficimus, expedit ut iste tollatur e medio;
 “ne per potentiam inducat extraneos, qui non solum nostras
 “leges, nostras ⁴annullant consuetudines, sed nostrum for-
 “sitan tollat locum.” Crevit ⁵hæc voluntas indies, et cotidie
 hoc propositum firmabatur.

Tandem, licet sero, prout moris est Anglicis, cum ad extremam Measures
 necessitatem ⁶pervenerint, parant erumpere, et Regem super taken by
 hiis et aliis convenire. Ad Regem igitur sine strepitu accedentes, the nobles,
 rogant humiliter, ut baronum suorum consiliis tractare negotia to counter-
 regni velit, quibus a periculis sibi et ⁷regni imminentibus, fluence of
 non solum cautior, sed tutior, esse possit. Annuit Rex votis Gaveston.

Trokelowe, consuetudine, convocavit; ubi tractatu diligenti habito, pos-
 p. 7. tulatum est a Rege cum instantia, ut liberam Baronibus
 MS. Bibl. disponendi quosdam Articulos, sibi regnoque suo, necnon
 Reg. 13 Ecclesiæ Anglicanæ, utiles, concederet facultatem. Suspensus
 E. ix. mox Rex, quo eorum intendebat intentio, quod videlicet vel
 MS. Bibl. tenorem Magnæ Chartæ, vel Chartæ de Foresta, peterent
 Reg. 13 confirmari, vel certe, quod plus timebat, Petrum de Gaverston
 E. ix. ordinarent in exilium destinari, diu renuit annuere postulatis.

Trokelowe, Tandem, ad importunam cunctorum instantiam, consensum
 p. 7. præbuit, et juravit se ratum tenere quicquid procures ⁸ordi-
 MS. Bibl. narent. Consensu Regis habito, Barones sibi sex Episcopos
 Reg. 13 adsciverunt, et plures de clero prudentes, cum multis ⁹com-
 E. ix. munitibus, discretis viris, qui prædictos Articulos ordinarent.
 MS. Bibl. Petrus vero de Gaverstone, in hoc Parlamento elatus in super-
 Reg. 13 biam, Barones despexit, et convitia nonnullis intulit, eorumque
 E. ix. personas verbis procacibus dehonestavit. Toleraverunt tamen
 nobiles regni hæc omnia, quia sperabant in proximo vindictam
 sumere de eodem; sed hoc fieri posse minime credidit dictus
 Petrus.

¹ *contemptui* in the printed texts.

² *alienigenam* in the printed texts,
 a preferable reading; though it is
alienigena in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *igitur* in the printed texts.

⁴ *adnullent* in the printed texts.

⁵ *hoc* in orig..

⁶ *pervenerunt* in the printed texts.

⁷ Sic in orig., and in the printed
 texts.

⁸ *ordinaverint* in the printed texts.

⁹ *de communibus* in the printed
 texts.

A.D. 1309, 1310. Hoc anno, Robertus, Archiepiscopus Cantuariensis, ab exilio revocatur, jussu præsentis regis; qui jam per biennium exulaverat, propter offensam patris sui.

The Arch-bishop of Canterbury recalled from exile. Transit annus iste perexiliter fruges reddens sive fructificans; Anglicis sollicitus et suspiciosus; Scotis et Gallicis otiosus.

Edward ratifies the Ordinances. Anno gratiæ millesimo trecentesimo ¹decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quartus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeshores, cum solemnitate ²festiva. Post Natale Dominicum, convenit universa multitudo regni nobilium ad Parliamentum Londoniis, ubi communi decreto Articuli, per Barones dudum provisi, Regi proponebantur, instantibus ⁴opportune Baronibus, ut Rex ipsas provisiones confirmaret, et sui sigilli signaculo roboraret; præstaret insuper juramentum de eisdem provisionibus conservandis. Rex vero pro tunc nihil esse ratus denegandum magnatibus, corporale præstitit juramentum in hac parte, proceribus adquiescens.

Gaveston banished (A.D. 1308 and 1310). Quo facto, Dominus Cantuariensis Archiepiscopus, Magister Robertus de Wynchelese, mox cum cæteris suffraganeis, excommunicationis sententiam in omnes contra dictos Articulos venientes solemniter promulgavit. Hiis expeditis, Articuli in ecclesia Sancti Pauli Londoniis, in præsentia prælatorum, magnatum, et communium totius regni, Rege præsentem, publice legebantur; inter quos, tenor Magnæ Chartæ, cum aliis provisionibus Ecclesiæ et regno necessariis, petebatur; et prout Dominus Rex, pater suus, jusserat, alienigenas a sua Curia regnoque suo pelleret, et malos a se consiliarios amoveret; et ut omnia regni negotia cum cleri magnatumque consilio tractaret de cætero, nullamque guerram inciperet, vel quocunque extra regnum diverteret, sine consensu communi. Rex autem, etsi hæc omnia dura sibi et importabilia videbantur, magnatum tamen præbuit provisioni consensum, et dictum Petrum in Hiberniam exilio relegavit; sed Articulos cæteros nondum effectui mancipavit. Gaudebant nihilominus terræ proceres, quod id perduxerant ad effectum, ut Petrus, cunctis odibilis, exularet.

Soluto Parlamento præfato, cunctis cum gaudio ad sua discedentibus, Rex ⁵remansit tristis, moleste ferens exilium dicti Petri, et disperquirens omni studio, qualiter ipsum posset

Murimuth, p. 11. Cont. Trivet, p. 6. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, pp. 7, 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, p. 8. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ undecimo in the printed texts.

² magna in the printed texts.

³ "Anno Domini mcccx tenuit Rex
"Parlamentum suum Londoniis
"quindena Pasche." — Heming-

burgh (or Hemingford), II. 276.

⁴ importune in the printed texts;
opportune in MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁵ mansit in the printed texts.

- ab exilio revocare; communicatoque super hoc cum suis pri- A.D. 1310.
vatis consilio, suggestum est, quod si sororem Comitis
Gloverniæ, qui tunc erat juvenis, ¹toti regno dilectus, et sub
tutela Regis, præfato Petro daret in conjugem, posset ipsum
Petrum ab exilio revocare intrepide. Rati sunt etiam propter
amorem Comitis, pariter et honorem, cujus esset sororius,
magnates cæteros eum posse magis æquanimiter tolerare.
Igitur cum festinatione maxima missum est in Hiberniam, et Gaveston
Petrus in Angliam est reductus. Nec mora, Rex inter Petrum marries the
et dictam sororem Comitis ²facit nuptias celebrari, licet daughter of
multum Comiti displicerent. Exinde Petrus erexit cornua, the late
et plus solito regni nobiles vilipendit. Nec hiis quidem quievit, Earl of
sed Regem adeo enervavit, ne dicam, infatuavit, ut cor ejus Gloucester
avtereret, et voluntatem, a pacto quod pepigerat, ne videlicet (A.D.
tractaret regni negotia sine communi consilio dominorum. 1307).
Cœpit etiam, sicut prius, indies thesaurum Regis colligere, et Avarice of
negotiatoribus ultramarinis commendare, non quidem ad regios, Gaveston.
sed ad usus suos; et in tantum expilavit Regem, ut non
haberet unde solveret expensa consueta vel necessaria domus
sue. Nec solum Rex rei familiaris penuria, Petri stultitia, The Queen
laboravit, vel magis avaritia; sed Regina tantum rebus nece- complains
sariis artabatur, ut Regi Franciæ, patri suo, lacrymabiliter thereof.
quereretur ⁴se honore debito destitutam. Ob quam causam,
Rex Franciæ cunctos Anglicos, sibi notos, pro talium abusionum
tolerantia durius increpavit.
Inter hæc, Petrus, spiritu exagitatus superbiæ, regni deri- Insolence
debat procures, subsannabat mediocres, jactitando se, sicut of Gaves-
prius, ipsis invititis, ⁵cuncta facturum; nec esset qui sue volun- ton.
tatis propositum quomodolibet impediret. Igitur Barones, con-
siderantes quod eorum patientia Petro malignandi præstabat
audaciam, concepto spiritu fortitudinis, Domino Regi assensu
communi denunciabant, ut vel dictum Petrum a sua propel-
leret comitiva, Articulosque provisos effectui manciparet, vel
ipsi certe in eum, tanquam perjurum, insurgerent pari voto.
Durus videbatur hic sermo Regi, quia Petro carere nesci-
vit; sed magis videbatur imminere periculum, si non suis
obtemperaret Baronibus in hac parte. Consideravit nempe
suam notabilem paupertatem, et suorum abundas divitias,
suam impotentiam, et eorum vires; et idcirco ad tempus cen-

¹ *toto* in the printed texts.² *fecit* in the printed texts.³ The language of Trokelowe here is considerably varied.⁴ Omitted in the printed texts.⁵ *omnia* in the printed texts.⁶ The language of Trokelowe is amplified.

- A.D. 1310, 1311. *suit illorum condescendere voluntati. Idcirco, plus timore Trokelowe, quam amore, plus necessitate quam voluntate, coactus, Petrum regnum abjurare permisit; addita a Baronibus conditione, quod si ulterius in Anglia, vel quacunque terra Regis Angliæ ditioni subjecta, potuisset inveniri, illico caperetur, et velut hostis terræ publicus damnaretur. Igitur, sub promissa conditione, dato sibi conducto, Angliæ regnum lugens deseruit. Cujus adventu cognito, Rex Francorum mandavit regni sui ministris, ut dictum Petrum, ubicunque posset inveniri, caperent, et commendarent diligenti custodiæ; ne videlicet iterato rediret in Angliam, et filiam suam, Reginam, regni proceres conturbaret. Sed mandatum Regis Franciæ Petrum non latuit; quamobrem regnum Francorum mox deseruit, et intravit Flandriam, tutas ibidem latebras quæsiturus. Cumque nec illic satis tutus sibi videretur, vagabundus per alia diversa loca ferebatur, ubique quærens requiem, quam non invenit. Tandem in se reversus, iterum cogitavit regnum Angliæ revisere, concepta ¹ fiducia de Regis amicitia, et Comitis Gloverniæ, cujus sororem duxerat in uxorem. Et assumptis secum alienigenis, remeavit in Angliam, et ² parum ante Natale Dominicum se Regis obtutibus præsentavit. Rex, præ gaudio adventus sui, juramenta, pacta, promissa negligens, eum suscepit hilariter, tanquam coeleste munus, et secum detinuit cum familia sua tota.* MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Gaveston again retires from England (A.D. 1311). *He returns from exile (A.D. 1311).*
- Mischiefs caused by lightning. *Hoc anno, quarto ³ Nonas Septembris, parum ante horam nonam ignitegii, visum est fulgur horribile; quod duravit per totam noctem sequentem, cum magno tonitru et crebris ictibus circa mediam noctem sequentibus; ita quod sepes et arbores, in multis locis, ⁴ suam viriditatem penitus amiserunt. Eadem hora, ecclesia de Midiltone, in Comitatu Dorsetiæ, Sarum Diocesis, cum campanili et campanis, ornamentis, libris, et munimentis monachorum dicti loci, eodem fulgure, Conventu ad Matutinas existente, combusta et consumpta est.* Cont. Tri. vet. p. 7. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Violent wind. *Pridie Nonas ejusdem mensis, ortus est ventus validissimus, quo arbores innumerabiles, cum suis fructibus, prosternuntur; et campanilia de Modford et Geveltone ad terram similiter ceciderunt.*
- The Bishop of Coventry excommunicated. *Hoc anno, Archiepiscopus Robertus excommunicavit Walterum, Coventrensem Episcopum, quia noluit in Provinciali synodo Murimod, pp. 17, 18. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.*

¹ This appears to be a deduction from the words which Gaveston is represented by Trokelowe to have uttered, on coming to this resolution.

² circa in Trokelowe.

³ Nanas in orig.

⁴ sua in orig.

Murimuth, Consilio respondere, super eo quod ipse fuit juratus Ordina- A.D.
 pp. 17, 18. tiones servare Baronum, sed post, et contra eas, adhæsit 1310-1312.
 MS. Bibl. consilio Regis, et fecit Petrum de Gaverstone ¹reconciliari, et He appeals
 Reg. 13 Ordinationes infringi; unde dictus Episcopus ad Sedem Apo- to the
 E. ix. stolicam appellavit, et personaliter ipsam adivit; et Adam Roman
 Mirimouth contra eum per Archiepiscopum destinatus.² See.

Cont. Tri- Eodem anno, Nonas Junii, combusti sunt in civitate Pari- Templars
 vet, pp. 8,9. siensi, judicio Domini Philippi, Regis Franciæ, quinquaginta burnt at
 MS. Bibl. quatuor Templarii. Paris.
 Reg. 13
 E. ix.

Hoc anno, Kalendas Octobris, sub Papa Clemente Quinto, Council of
 celebratum fuit Consilium apud Viennam, in quo Templari- Vienne
 orum Ordo damnatus est. Et ante illud Consilium, per uni- (A.D.
 versum orbem generaliter fuit divulgatum, quod omnes et 1311, 1312).
 singuli religiosi exempti ad jus transirent commune; unde
 solus Ordo Cisterciensis Papam adiit, ante dicti Consilii cele-
 brationem, pro exemptione sua pristina pacifice obtinenda.
 Quod et obtinuit, donis datis. In isto Consilio petita fuit
 et concessa decima sexennalis in subsidium Terræ Sanctæ,
 et annis successivis soluta.

MS. Bibl. ³Philippus, Rex Franciæ, cogitavit unum de filiis suis Designs of
 Reg. 13 E. ix. regem Ierosolomitano facere, et impetrare sibi omnes the King
 De la Moor, ditus et proventus Templariorum; et hac occasione, prius of France
 p. 593 (ed. against the
 Camden). Templars.
 MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. Magnum Ordinis, et alios multos, procuravit comburi, et
 totum Ordinem procuravit, et fecit, in Consilio prædicto
 damnari. Sed tamen propositum suum de eorum redditibus
 non est consecutus, quia Papa Hospitalariis hæc assigna-
 vit; non sine magnæ pecuniæ interventu.

MS. Bibl. Depositum nempe fuit contra Templarios, et compertum, Alleged
 Reg. 13 quod quando receperunt quemquam ad Ordinem, amotis om- enormities
 E. ix. nibus, exceptis fratribus ejusdem Ordinis, adduxerunt illum committed
 ad locum privatum, et totaliter denudaverunt; et tunc unus by the
 accederet ad eundem, et eum oscularetur in posteriori parte; Templars.
 deinde ⁴inducetur et cingeretur corrigia de ⁵sambuco. ⁶Ex
 post, crux portaretur, et ibi diceretur sibi, quod crucifixus

¹ *reconsiliari* in orig.

² The word *fuit* is omitted here; but it is also omitted in Murimuth's own narrative of this transaction, in which he acted a part.

³ A somewhat similar account of Philip's conduct and designs, in reference to the Templars, is also given by Murimuth; but the pre-

sent narrative can hardly be concluded to have been derived from it, and it more closely resembles that of De la Moor, p. 593.

⁴ *inducetur* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *cambuco* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Et* in the printed texts.

A.D. 1311, 1312. non est Christus, sed quidam falsus propheta, deputatus per MS. Bibl. Judæos ad mortem propter delicta sua; et fecerunt eum ter Reg. 13 spueri super illam, et postea projecerunt crucem ad terram, E. ix. et eam pedibus conculcari fecerunt. Deinde ostenderunt sibi caput cujusdam idoli, ¹quem cotidie adorabant. Et præter hæc, depositum est contra eos, quod vitio fœdabantur sodomitico, statuentes quod nullus utatur mulieribus, sed quilibet alterutro, cum voluerit.

Proceed- Unde postea, cum factum fuisset Consilium Provinciale in Murimsth, ings Anglia, Londoniis, contra Templarios super hiis Articulis; quod pp. 13, 14. against the quidem Consilium duravit a mense Maii usque ad mensem MS. Bibl. Templars Junii, in quo Templarii capti et accusati, fatebantur famam, Reg. 13 in Eng- sed non factum, nisi unus vel duo ribaldi in omni statu; omnes E. ix. land. tamen fatebantur finaliter, non posse de sibi impositis se purgare, et ideo adjudicati fuerunt per Consilium perpetuæ pœnitentiæ: ita quod singuli in singulis monasteriis possessionatis detruderentur pro perpetua pœnitentia peragenda; qui postea in hujusmodi monasteriis bene per omnia se gerebant.

Reference Cum in Consilio Viennensi tractaretur, an propter vocationem MS. Bibl. as to the singularum personarum Ordinis Templariorum, vel propter acta Reg. 13 Templars contra eosdem, posset totus Ordo damnari, propter singularium E. ix. from the delinquentium vocationes; cum constaret quod dictus Ordo non Council of fuerat vocatus, diffinitum fuit per dictum Consilium, quod non de jure. Ideo Papa Clemens in Bulla sua, condemnatoria Viennæ to de Pope Clement V. Ordinis, adjecit hanc clausulam:—"Quamquam de jure non possumus, tamen ad plenitudinem potestatis, dictum Ordinem reprobamus."

Transit annus iste mediocriter fruges ferens, fructus quoque proferens; Anglicis nunc quietus, modo sollicitus; Francis pacificus; Scotiæ otiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²undecimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, quintus, tenuit Rex ³Natale Domini Eboraci; cui interfuit Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ, cum suis alienigenis; Rege gaudente quia receperat Petrum sanum, tota Curia, cum Regina, mœrente, eo quod Regem cerneret male sanum.

Post Natale, rumore ventilato per provinciam de Petri rever- sione, tota patria merito commovebatur, majoribus et minoribus

¹ quod in the printed texts.

² duodecimo in the printed texts.

³ The fact of the King and Gaves- ton celebrating Christmas at York, is also mentioned by the Monk of

Malmesbury in his *Life of Edward* II. (published by Hearne, with Trokelowe); but there is no resemblance in his language to that of the text.

MS. Bibl. perpendentibus, nondum quicquam suum ingenium, sensum, A.D. 1312.
 Reg. 13 consilium, vel provisionem, prævaluisse, ut dictum Petrum
 E. ix. arcerent a regia comitiva. Indignati sunt igitur regni poten- Counsels of
 tes, et disperquirunt, qualiter meliori modo possint cum com- the nobles,
 muni consilio finem imponere futuræ turbationi. Bellum nempe on Gave-
 in patria suscitare timebant, Regemque inquietare publice ston's re-
 verebantur. Tamen, librato utrobique periculo, inveniunt quod, turn.
 vivente Petro, esse non poterit pax in regno, nec Rex
 abundare thesauro, vel Regina gaudere Regis amore debito.
 Cumque diutius præterita, præsentia, vel futura pericula
 ponderassent, tandem reperto consilio, statuunt omnia extrema
 citius experiri, quam, ut hactenus, per alienigenam vilipendi.
 Eligunt ergo ducem pro futuro negotio Dominum Thomam de Thomas
 Lancastria, thesauro divitem, stirpe nobilem, armis strenuum, Earl of
 moribus et justitia præpollentem; cujus originem hic retexere Lancaster
 dignum duxi.— elected
 their chief.

Trokelow, Henricus Rex Angliæ, Tertius a Conquæstu, ex uxore legi- Account of
 pp. 10-13. tima duos suscepit filios, Edwardum primogenitum, et Edmun- him.
 MS. Bibl. dum. Edwardo, sibi successuro, contulit Cestriæ Comitatum;
 Reg. 13 Edmundo, juniore filio, Consulatam Lancastriæ assignavit. ¹Ex
 E. ix. post, cum Comes Leycestriæ, Symon de Monte Forti, et Comes
 de Ferrariis, occubuissent in bello contra Regem moto apud
 Evesham, et eorum Comitatus ad manum Regis fuissent per
 eskeatam devoluti, Rex prædicto Edmundo utrumque contulit
 Consulatam, sibi et hæredibus suis jure perpetuo possidendam;
 qui, licet tres Comitatus, videlicet Lancastriæ, Leycestriæ, et
 de Ferrariis, obtineret, nomen tamen Lancastriæ retinuit sibi
 semper. Duxit autem in uxorem mulierem nobilem, quondam
 Regis Navariæ conjugem, nuper viri solatio destitutam. Cujus
 filia, hæres effecta Navariæ, filio et hæredi Regis Franciæ ma-
 ritatur; quamobrem ex tunc regnum Navariæ regno Franciæ
 est unitum. Genuit autem ex dicta domina Thomam de Lan-
 castria, de quo fit sermo; et duos alios filios nobiles, Henri-
 cum scilicet, et Johannem. Qui omnes, ex parte matris eorum,
 fratres erant Reginæ Francorum.² Igitur cum Edmundus in
 senectute bona hominem exuisset, Thomas, jure hæreditario
 Comes Lancastriæ, Leycestriæ, et de Ferrariis, est effectus.
 Processu temporis, dictus Thomas filiam unicam Comitis Lin-
 colniæ desponsavit, videlicet, Henrici de Laci; unde, de magno
 major effectus, post decessum dicti Comitis Lincolniensis, qui
 etiam et Sarisbiriæ Comes fuit, quinque Comitatum dominus

¹ Et in the printed texts.

² The language of Trokelowe's narrative is somewhat varied here ;

though the account given is vir-
 tually the same.

A.D. 1312. existebat. Comes vero Lincolniae memoratus, cum propinquasse Trokelowe, cerneret terminum vitae suae, vocato Thoma genero suo, mo- p. 13.
nuit ut cogitaret, quomodo Deus eum prae cunctis in regno MS. B.M.
ditaverit, honoraverit, et gloria fecerit abundare. "Qua- Reg. 13
E. ix.
propter," ait, "et Deum diligere et honorare prae ceteris ob-
ligaris. Cernis sanctam Ecclesiam Anglicanam, honorabilem
quondam et liberam, per Romanorum oppressiones, et regum
hujus regni injustas exactiones, ¹proh dolor! ancillatam;
vides et plebem regni ²tributis, ³videbitis et tallagiis, appo-
riatam, et de conditione libero in servitutem actam. ⁴Cernis MS. B.M.
regni nobilitatem, quandoque toti Christianitati venerabilem, Reg. 13
E. ix.
jam ab alienigenis in terra propria vilipensam. Adjuro te
igitur per nomen Christi, ut virum induas, exurgas, et Trokelowe,
erigas te ad honorem Dei et Ecclesiae, et patriae libera- pp. 13, 14
tionem, ⁵adhibesque tibi virum strenuum, nobilem, et pru- MS. B.M.
dentem, Guidonem, Warwyci Comitem, cum necesse fuerit Reg. 13
de regni tractare negotiis; qui et consilio praeminet et E. ix.
maturitate pollet. Non verearis insurgentes adversitates
tibi dimicaturum pro veritate. Si hiis meis monitis adque-
veris, in aeternum honorem et gloriam consequeris."

Cum Comes vetulus fecisset finem hujuscemodi monitis, saeculo valefecit; cujus corpus in ecclesia Sancti Pauli Londoniis est humatum.

Adherents Igitur Thomae, Lancastriae Comiti, pro relevanda Sanctae MS. B.M.
of the Earl Matris Ecclesiae oppressionem, et recuperanda regni debita li- Reg. 13
of Lancas- bertate, adhæserunt viri nobiles, Humfridus de Boun Comes E. ix.
ter. Herefordiae, Aymerus de Walentiis Comes Penbrochia, Guydo de Bello Campo Comes Warwyci, Comesque Arundelia, cum multis aliis Baronibus, quorum nomina scribere longum foret.

Thomas de ⁶Comes vero Marescallus, qui vivacissimus fuit exactor liber-
Brother- tatum, jamdudum mortuo Comite de ⁷Herefordia seniore,
ton, ulti- cernens se solum non posse proficere in praemissis, cum
mately created hærede careret legitimo, timore ductus, ut superius dictum
Earl Mar- est, Regem Edwardum, patrem istius, constituit hæredem
shal. suum. Sed ipso, post modici temporis intervallum, sublato de

¹ *pth* in orig.

² *tributus* in orig. : erroneously.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ There seems no warrant for this passage in Trokelowe's narrative; indeed, throughout this recital of the dying Earl's words, his language is considerably expanded.

⁵ *adhibesque* in the printed texts.

⁶ There is considerable resemblance between this passage and Trokelowe, pp. 14, 15; it seems, however, not improbable that they are drawn from different sources.

⁷ *Herefordia* in orig.

MS. Bibl. medio, Rex dictum Comitatum intravit, et Domino Thoma de A.D. 1312.
Reg. 13 ¹Brothertone, filio suo ex secunda Regina genito, fratri Regis
E. ix. hujus dimidio, Comitatum Marescalli donavit, jure perpetuo
possidendum.

Trokelowe, Gilbertus Comes Gloverniæ, ætate juvenis, quia nepos Regis Conduct of
pp. 15, 16. erat, natus ex sorore sua, nec Regem volebat offendere, nec the Earls of
MS. Bibl. paribus deese in petendis libertatibus, mediatorem se exhibuit Gloucester
Reg. 13 pro bono pacis. Comes Warennæ, qui diu fluctuaverat, et and
E. ix. faverat parti Regis, per Cantuariensem Archiepiscopum intro- Warenne.
ductus, suis paribus jam consensit.²

³Thomas igitur de Lancastria, dux electus regni nobilium, Proceed-
communis decreti sententia, honorabiles misit Domino Regi ings of the
nuncios, qui moram traxit tunc temporis Eboraci; deprecans nobles
per eosdem ex parte communi, ut vel dictum Petrum eis against
traderet, vel, ut ordinatum fuerat, regnum evacuare Gaveston.
præciperet. Rex vero, sinistro ductus consilio, et tales sup-
plicationis parvipendit et ab Eboraco recessit; et, donec
pervenit ad Novum Castrum super Tynam non quievit;
ubi usque ad festum Ascensionis Dominicæ perhendinavit,
Regina apud Tynemutham interim commorante. Itaque, non
tam ⁴despectus quam ⁴delusus, de consensu ⁵communii collegit
exercitum, et versus Novum Castrum cum proceribus memo-
ratis cum omni celeritate direxit iter; non quidem ut domino
suo Regi quicquam injuriæ vel molestiæ irrogarent, sed ut
ipsum Petrum captum secundum leges communiter editas
judicaret. Cumque Rex audisset Barones cum armis et exer-
citu adventuros, quasi proscriptus aut exul fuisset, fugit cum
dicto Petro, celeriter Thinemutam; adventantibus atque cum
suis Baronibus ad Novum Castrum, et de facili ingressum
obtinentibus, illico Rex quamdam navem petiit. Et quamvis
Regina, tunc prægnans, plena lacrymis supplicaret ut secum
moram faceret, nihil omnino compassus eidem, assumpto Petro,
Scardeburgiam navigavit; in quo quidem loco castrum Regis
habebatur fortissimum, sed nec armis nec victualibus com-
munitum. Rex autem præcepit suis qui erant in castro, ut
custodiam Petri susciperent, et castellum victualibus in-
staurarent, dum ipse ad partes ⁶Werwychiæ se transferret.

¹ *Brotherdon* in Camden's text.

² The narrative, though exactly corresponding in meaning with that of Trokelowe, varies here somewhat in language.

³ *Comes igitur* in Camden's text.

⁴ *despectum* and *delusum* in the

printed texts.

⁵ *communi* in the printed texts.

⁶ *Eboraci*, according to Trokelowe; *Iuerwichiæ* (York) in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; *Warwichiæ*, incorrectly, in the printed texts.

A.D. 1312. Barones itaque, cognoscentes fugam Petri, equos et arma, Trokelowe, et bona cætera, quæ Petrus reliquerat in Novo Castro, apprehendi fecerunt, et loco tuto servari; dehinc post Petrum lora dirigunt sine mora. Cum autem ad castrum de Scardeburgh pervenissent, tentoria fixerunt ibidem; sed cum advertissent nullum adesse impedimentum in patria, quominus castrum expugnare valerent, Thomas, cum suis exercitibus, recessit a loco, ¹ne forte multitudo victualibus artaretur, dimissis ibidem ad expugnationem castri Comitibus Penbrochiæ et de Warenna; qui facientes insultum, custodes in brevi adeo fatigarunt, ut resistere vel defendere se nequirent. Tunc Petrus, cernens se non posse fugere, eisdem se reddidit, sub conditione quod simpliciter, omni exceptione seclusa, staret ordinationi Baronum; nihilque postulavit aliud, nisi ut domini sui Regis saltem semel frui colloquio copiam sibi darent.

Gaveston
surrenders
at Scar-
borough.

Treatment
of Gave-
ston by the
nobles.

Rex vero audiens Petrum captum, rogavit ut colloquio ejus potiretur: precatu est insuper, ut ejus vita salvaretur, pollicens eo pacto se magnatum votis in omnibus satisfacturum. Quam quidem pollicitationem amplectens Comes Penbrochiæ, suasit Baronibus ut hanc petitionem Regi concederent, promittens se, sub pœna amissionis terrarum suarum omnium, salvo servaturo dictum Petrum, donec habuisset cum Rege colloquium, et exposit Baronum arbitrio commissurum. Concesserunt ergo dicto Comiti Petri custodiam, eisdem die et loco præfixis sine fraude restituendum. Comes autem Petrum ad partes Walyngfordiæ proposuit perduxisse; sed cum declinasset ad villam de Dadyngtone prope Warwicum, Comes commisit suis Petri custodiam, ipso ²cum conjuge sua, Comitissa, in vicino pernoctaturo. Quod comperiens Comes Warwici, cum magno strepitu et armatorum multitudine supervenit, et eadem nocte de manibus famulorum Comitis Penbrochiæ Petrum rapuit, et ad castrum suum duxit. Cum igitur foret ibi quædam ambiguitas, quid esset faciendum de Petro, utrum foret utilis mox eum neci tradere an regiæ voluntati reddere, quidam vir astutus et profundi consilii sic respondit: ³—"Prædam," inquit, "quamdiu insecuti sumus, et non sine labore jam cepimus. Supervacuum foret iterum foras quærere, si eam penes nos

p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

Trokelowe,
p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

Trokelowe,
p. 17.
MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13.
E. ix.

¹ This reason for the withdrawal of the Earl of Lancaster is not given by Trokelowe; whose narrative is closely followed, though the language is varied to a greater or less degree.

² Omitted in the printed texts.

³ Down to this point the narrative of Trokelowe seems to be followed; though the language is considerably varied. The words, however, that here follow, differ from those given by Trokelowe, to a still greater degree.

MS. Bibl. "possemus quomodolibet detinere: pensare debemus viri A.D. 1312.
Reg. 13 "scelera, et per eum patriæ illata damna, quæ semper seque-
E. ix. "bantur verba ridicula, superba responsa. Recolere quoque
"fas est labores publicos et privatos, expensas innumeras,
"vexationes varias, vix unquam terminabiles, quæ sustinuimus
"ante prædam captam; et idcirco decerno, ut nunc solus
"prius moriatur hic homo quam per guerras amplior turbatio
"crescat in regno."

Assentiunt universi viri consilio, et Petrum ejiciunt de Gaveston
ergastulo, capite plectendum communi judicio. Ducitur ergo put to
Petrus ad locum, "Blakelowe" vocitatum; et, tanquam legum death by
subversor, et publicus regni proditor, capite truncatus est. the Earl of
Et qui quondam vocaverat Guidonem, Warwici Comitem, Warwick.
"Nigrum Canem de Arderina," jam, juxta Comitibus vaticinium,
morsus amarissimos sensit ejusdem.

¹ Cadaver Petri per Fratres Prædicatores Oxoniam est delatum, He is finally
et inter eosdam plus biennio conservatum; donec Rex illud ad buried at
manerium suum de Langley transferri fecisset, et in ecclesia Langley.
Fratrum Prædicatorum, quos ibidem constituit, de regio fisco
victuros, et pro anima Petri et regionum progenitorum cele-
braturos, honorifice condidisset.

Ut Proceres petunt confirmari quosdam Articulos.

Trokelow, Magnates regni, modo præfato de Petro consecuto proposito, Further
pp. 18, 19. miserunt ad Regem, proterve postulantes provisiones suas demands
MS. Bibl. per eum confirmari et effectui demandari, comminantes, nisi made by
Reg. 13 maturius ista faceret, ad ipsum venirent, et præmissa complere the nobles
E. ix. cogerent manu forti. Nec segnius implevere legationem, sed on the
continuo, viribus adunatis, totam patriam circa Dunstapliam King.
occuparunt, Rege Londoniis existente. Cernentes autem regni Mediation
prælati, una cum Gilberto Comite Gloverniæ, talem dissensionem of the Earl
Ecclesiæ ²regnoque periculosam, totis viribus insistebant, ut of Gloucester and the
pax reformaretur, et pars utraque quietior esse posset. Prelates.
³Eo tempore venerunt, cum regni pontificibus et dicto Gilberto Papal En-
Comite, nuncii Papæ duo, ad Sanctum Albanum, ut, ibidem voys treat
for peace.

¹ This account of the burial of Gaveston, first at Oxford, then at Langley, has the appearance of being a combination of the narrative of Trokelowe with that of Murimuth. There appears, however, to be an omission in the account as given by

Trokelow. See p. 148, *post*.

² *regnique* in orig.; and in the printed texts.

³ The narrative of Trokelowe is closely followed here; though the language is at times considerably varied.

- A.D. 1312. hospitati, facilius possent ferre et referre partis utriusque Trokelowe, responsa. Unus illorum Cardinalis extitit Tituli Sancti Priscæ, p. 19.
 qui quondam Abbas fuerat Montis Frigidi in Wasconia, de MS. Bibl.
 Ordine Cisterciensi, et Vice-Cancellarius modo Papæ; alter Reg. 13
 vero fuit Episcopus Pictavensis, et postea Cardinalis. Hii E. ix
 quosdam clericos præmiserunt de Sancto Albano ad villam de
 Wathamstede, ubi tunc erant Barones cum suis exercitibus,
 cum litteris Summi Pontificis eis pro pace roganda directis.
 Magnates audientes extraneos eis litteras apportasse, ipsos
 quidem pacifice receperunt; sed litteras recipere noluerunt,
 dicentes se non esse litteratos, sed armis et militia exercitatos,
 et ideo videre litteras non curarunt. Tunc qui missi fuerant,
 requisierunt si placeret eis habere colloquium cum dominis
 suis, Domini Papæ nunciis, qui pro pace reformanda personaliter
 accedere cupiebant. Ad hæc proceres responderunt, se in regno
 multos habere probos et litteratos Episcopos, quorum consiliis
 uti volebant, et non extrancorum, quibus non esset cognita MS. Bibl.
 causa commotionis suæ; præciseque dixerunt, se nullo modo Reg. 13
 permissuros, ut aliquis alienigena vel forensis intromitteret E. ix.
 de factis suis aut quibuscunque negotiis eos tangentibus infra Trokelowe,
 regnum. Nuncii Domini Papæ tali ¹ mandato perterriti, in cras- pp. 19, 20.
 tino summo mane iter versus Londonias maturarunt; qui apud MS. Bibl.
 Sanctum Albanum, loci commoditate illecti, moram traxisse per Reg. 13
 mensem vel amplius cogitaverant. ² Episcopis vero regni, cum E. ix.
 Gilberto Comite, sic intercurrentibus, sic satagentibus, sic
 demum mediantibus, res est temperata, quod Barones thesau-
 rum, et equos, et cuncta jocalia, quæ dicti Petri fuerant, et
 apud Novum Castrum ceperant, Domino Regi, vel ejus attornato
 apud Sanctum Albanum ³ viventi, restituerent; et tunc Dominus
 Rex eorum petitiones perduceret ad effectum. Venientibus
 igitur ad Sanctum Albanum Johanne de Sandale, regni The-
 saurario, et Ingelardo de Warle, Custode Garderobæ regiæ,
 juxta conductum sunt omnia restituta.
- Birth of Prince Edward. Hoc anno Isabella Regina peperit Regi Angliæ filium suum
 primogenitum, die Sancti Bricii, apud Wyndeleshore, villam
 Regis: et licet ibidem tunc præsens esset Lodewycus filius
 Regis Franciæ, dictæ Reginæ frater, et multi magnates Franciæ
 sexus utriusque, voluissentque imposuisse pusiolo nomen Regis
 Franciæ, magnates Angliæ hoc permittere noluerunt; sed eum,
 nomine patris sui, vocaverunt "Edwardum;" in cujus ortu
 "Louis."
- Gaveston's property given to the King. The nobles forbid him to be named "Louis."

¹ modo in the printed texts.² Episcopus in orig.³ Properly *venienti*, as in MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, hilaris est effectus, ut dolorem quem de morte Petri con- A.D.
 p. 21. ceperat, temperaret. Ab illo die, Deo disponente, crevit amor 1312, 1313.
 MS. Bibl. filii, et evanuit in ejus corde Petri memoria; et Rex voluntati
 Reg. 13 suorum procerum facilius solito condescendit.
 E. ix.

Cont. Tri- Eodem anno, die Jovis in crastino Sanctæ Luciae Virginis, An eclipse
 vet. p. 9. eclipsis lunæ incepit in noctis crepusculo, et per trium horarum of the moon-
 MS. Bibl. spatium perduravit.
 Reg. 13

E. ix. Transit annus iste fruges producens, et fructus faciens; sed
 MS. Bibl. tam rarus extitit ¹utroque; Gallicis, Scotisque tolerabilis;
 Reg. 13 Anglis varius, sollicitus, et formidolosus.
 E. ix.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²duodecimo, qui est
 annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, sextus, tenuit
 Rex Natale apud Wyndeleshores; cum multi nobiles ex Galliis Dissensions
 interfuerunt, susurrones invisi, et detractores Deo odibiles. caused by
 Per hoc tempus regni Barones criminari penes Regem toto French
 conamine insistebant, et ipsius Regis animum in odium convertere nobles.
 eorundem. Effecerunt igitur, ut Rex eorum consilia parvi-
 penderet, et ab eis affectum averteret, et cultum debitum et
 consuetum. Factum est igitur, ut rancor inveteratus inter
 Regem et proceres fomentum reciperet redivivum, et quicquid
 uni parti placuit, alteri displicebat.

Anno sub eodem, citati sunt ad Parliamentum Londoniis Parliament
 faciendum cuncti magnates, et qui de consuetudine citari de- at London.
 buerant, vel de jure. Cunctis igitur clericis congregatis, et
 Trokelowe, laicis, Dominus Rex gravem deposuit querimoniam de con-
 p. 21. temptu suo, et damnis sibi illatis per Barones dudum apud Discussions
 MS. Bibl. Novum Castrum super Tynam, et, quod plus doluit, de captione there be-
 Reg. 13 Petri, et impia trucidatione, perpetratis per eosdem Barones. tween the
 E. ix. Barones vero ad has querelas unanimiter responderunt, se in King and
 præmissis nullatenus deliquisse, immo potius Regis gratiam et the nobles.
 amorem promeruisse; cum non in contemptum regium contraxe-
 runt pro tunc exercitum, sed ut regni inimicum publicum,
 multotiens per communitatem Angliæ, ex duorum regum
 assensu, extra bannitum, destruerent; per quem læsa fuit in
 immensum fama regia; per quem expilabatur non solum
 Regis sed regni substantia, per quem suscitata fuerat inter
 Regem et suos dissensio periculosa. Et addiderunt, se velle
 videre finem negotiorum circa quæ plura expenderant, graviter
 laboraverant, et se et suos ³nimis vexaverant; nec profecerant
 ad hoc tempus. Dicebant insuper, nolle vanas promissiones,
 et infructuosas, cujusque de cætero præstolari. Eoque per-

¹ *utrinque* in the printed texts: | ² *decimo tertio* in the printed texts.
utrorumque in Bibl. Reg. 13 E. ix. | ³ *minis* in the printed texts.

A.D. 1313. ducta est Baronum animositas ista vice, ut citius mori præ-
 eligerent, quam, ut hactenus, ridiculose differri. ¹ Quod videns
 Regina, cum prælatis regni et Comite Gilberto Gloverniæ, sol-
 licite intercurrerant, partium animos diligenter sedare stude-
 bant, et pacem facere totis viribus satagebant. Et factum est
 per laudabilem mediationem eorundem, ut tali pacto rancor
 regius conquiesceret, si videlicet ipsi Barones, cum suis as-
 sentatoribus, in Aula Westmonasterii, et pleno Parlamento,
 venirent, et se humiliarent domino suo Regi, et de hiis in
 quibus ipsum offenderant, veniam precarentur. Et Dominus
 Rex eosdem ad gratiam et firmam pacem sine fictione recipere-
 ret, et ut ligios et fideles in amore suo tractaret de cætero et
 foveret, Articulosque petitos ad finalem effectum perduceret;
 nec pro morte Petri quemquam impeteret, sed chartam cui-
 libet exigenti de indemnitate concederet.

Final
 agreement
 that the
 Barons
 shall ask
 pardon of
 the King.

Grant
 made to
 the King.

Death of
 Arch-
 bishop
 Winchel-
 sea.

The monks
 of Canter-
 bury elect
 Thomas de
 Cobham;
 whose elec-
 tion is an-
 nulled by
 the Pope.

Walter
 Reynolds
 appointed

Hiis itaque utrobique peractis, magnates, Regis considerantes
 indigentiam, sponte ² sibi quintum-decimum denarium bonorum
 temporalium concesserunt; et sic a dicto Parlamento cum
 pace et gaudio recesserunt.

Eodem anno, Magister Robertus de Wynchelsec, Cantuariæ
 Archiepiscopus, qui toto suo tempore nobiliter rexerat Angli-
 canam Ecclesiam, et in temporibus ³ duorum regum firmiter
 steterat cum magnatibus pro repetendis regni libertatibus,
 hominem exuens, migravit ad Christum. Quo sepulto, monachi
 primæ Metropolis Cantuariæ Magistrum Thomam de Cobham,
 virum supereminentis litteraturæ, multisque virtutibus redimi-
 tum, in pastorem Regi præcipuum concorditer elegerunt;
 quamvis Papa, priusquam dictus Robertus secessit in fata, illius
 honoris collationem sibimet reservasset. Dictus vero Thomas,
 electioni de se factæ consentiens, Annivionam, ubi tunc erat
 Curia, properavit, petiturus confirmationem electionis suæ. Et
 licet non potuisset inveniri in electi persona vitium, Summus
 tamen Pontifex electionem suam, post reservationem sibi
 factam, omnino nullam esse pronunciavit. Et quia con-
 stabat Papæ Ecclesiam Anglicanam multis laborare tribula-
 tionibus, cogitabat sollicitè providere Ecclesiæ viduatæ de
 viro, per quem vexationes melius sedari possent. Habito
 super hiis tractatu provide, tandem in Dominum Walterum
 Reynald, Wygorniensem Episcopum, Domini Regis Cancellaria-

¹ Though the narrative of Trokelowe is closely followed, the language is considerably varied and amplified.

² *illi* in the printed texts.

³ Trokelowe says — "*magnates terra, in suis libertatibus petendis, intrepide contra Regem fovisset.*"

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.
 Trokelowe,
 pp. 22, 23.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Trokelowe, rium, oculos dirigebat, considerans nimirum quantam gratiam A.D.
 p. 23. coram Domino Rege præ cæteris regni prælatis inveniēbat, 1313-1314.
 MS. Bibl. quam ¹ mature se in suo officio ² Cancellariæ, et quam sapienter, Arch-
 Reg. 13 habebat, quanta discretione motus et rancorem inter Regem bishop of
 E. ix. et proceres temperabat; sperans talem virum Ecclesiæ et Canter-
 regno plurimum profuturum. Huic igitur honorem Cantua- bury.
 riensis ecclesiæ gratis, cum pallio, conferebat. Dicto vero
 Magistro Thomæ spem ³ promissionis honorificæ habere jussit.
 Prædictus vero Walterus, honorem sibi collatum reverenter
 suscipiens, accessit ad ecclesiam Cantuariensem Dominica
 Quinquagesimæ, quæ tunc erat tertio-decimo Kalendas Martii;
 ubi eodem die, post consecrationis suæ solemnia, ⁴ festum
 splendidissimum Domino Regi et Regina, multisque magna-
 tibus, causa ipsius illuc accedentibus, præparavit.

Murimuth, Hoc ⁵ anno obiit Dominus Guido de Bello Campo, Comes Death of
 p. 24. Warwici, qui in Parlamento ultimo Consilio regio fuerat depu- Guy de
 MS. Bibl. tatus; sed privati Regis, invidentes ei, ut dicitur, cum Beauchamp,
 Reg. 13 tationaverunt. Earl of
 E. ix. Warwick.

Cont. Tri- Eodem anno Rex et Regina miserunt se in mare versus (A.D. 1315.)
 vet. p. 10. Parisius, cum multis terræ nobilibus, et interfuerunt Parisius The King
 MS. Bibl. coronationi Domini Philippi, filii Regis Franciæ, in Regem and Queen
 Reg. 13 Navariæ ibidem creati, die Pentecostes. visit Paris.
 E. ix.

MS. Bibl. Transit annus iste nec satis frugifer, nec abundans fructibus;
 Reg. 13 Angliæ multipliciter varius; nunc nubilus nunc serenus, nunc
 E. ix. turbidus nunc amœnus, nunc pacificus nunc inquietus; suspi-
 ciosus Regi et suis assentatoribus; sollicitus plebi terræ
 regnique proceribus; Franciæ pacificus; ⁶ Scotiis otiosus;
 inimicis Crucis Christi in Terra Sancta a Christianorum
 bellis, proh dolor! expeditus.

Novus annus, et Scotorum debacchatio.

Anno Domini millesimo trecentesimo ⁷ decimo tertio, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, sep-
 timus, tenuit Rex Natale Londoniis.

Hoc anno Scoti, intrantes Northumbriam, prædabantur The Scots
 patriam, trucidabant incolas, et villas plurimas incendebant. ravage
 Northum-
 berland.

¹ nature in orig.

² Cancellurio in orig. and in the
 printed texts; corrected from MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ promotionis in the printed texts,
 and in Trokelowe.

⁴ convivium in the printed texts.

⁵ An error: he did not die until 12
 August, 1315; under which year,
 his death is given by Murimuth.

⁶ Scotis in the printed texts.

⁷ Properly decimo quarto; but
 decimo tertio is the reading in the
 printed texts.

- A.D. 1314. Eodem anno, Papa Clemens diem clausit extremum, qui prius fuerat Archiepiscopus Burdegalensis; et vacavit Sedes per biennium. Succedit autem ei Jacobus Episcopus Anivoniæ, et vocatus est "Johannes." MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The King visits Saint Albans. ¹In Vigilia ²Palmarum venit Dominus Rex ad Sanctum Albanum, et obtulit Beato Martyri quamdam crucem auream, p. 24. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. diversorum Sanctorum reliquiis insertam, et lapidibus pretiosis, commendans se et suos necessarios ejusdem Sancti tutelæ, et precibus monachorum. Cumque suggestum fuisset ei, quod pater suus chorum Sancti Albani renovasse proposuerat, desiderium patris explere gestiens, contulit mox centum marcas argenti, et meremium apud Dynesleyam, quærendum ad opus illud, jubens ut pecuniæ nullo modo parcerent, quin opus illud ad honorem Dei et Beati Albani, Anglorum ³Protomartyris, irreprehensibiliter consummarent.
- His munificence. In crastino Diei Palmarum, Rex iter versus insulam Eliensem arripuit; ubi solemnitatem Paschalem tenuit nobiliter et festive. Quo tempore, Elienses mentientes se corpus habere Sancti Albani, Anglorum ³Protomartyris, manifestissime confutavit coram regni nobilibus et monachis dicti loci. Jam cum ad alleviandum moram suam in Monasterio oculis diversa subjiceret, ⁴fanaque videre vellet ibidem, tandem incidit menti ejus, ut videret quid esset contentum in feretro quod "Beati Albani" vocant, in ecclesia memorata. Dixitque Episcopo, qui tunc aderat, Elyensi; "Scis"—inquit—"quod fratres mei
- The King visits Ely. "apud Sanctum Albanum corpus ejusdem Martyris putant veraciter se habere, et in hoc loco dicunt monachi se dicti Sancti corpus tenere; per animam"—inquit,—"Dei, volo videre in quo loco reliquias sancti corporis debeo potissimum venerari." Cumque Præsul verba Regis Priori et fratribus retulisset, illi, velut exsanges effecti, quid responderent, quid facerent, nesciebant; ex una parte timentes amittere tantum thesaurum, si verum esset quod apud eos foret; ex altera, convinci de mendacio metuentes, quia hoc prædicaverant se habere. Nesciebant enim pro tunc quid in dicto feretro continebatur. Episcopus, videns suorum consternationem, animavit eos, monens ut considerent quia non ad auferendum tantum thesaurum, sed venerandum, Rex aspectum reliquiarum requisivit. Ventum est igitur in ecclesiam; et feretrum solutum et apertum est per quendam monachum, "Alanum de Walsyngham," dictum, qui postea, proficientibus meritis,
- Orders an examination of the alleged relics of Saint Alban there.

¹ *Rex venit in* in the printed texts.² *Palmarum ad* in the printed texts.³ *Protomartyris* in orig.⁴ *fanaque* in orig.; *phanaque* in the printed texts.

Prior factus est illius ecclesiæ; qui et ipso peritus erat in A.D. 1314. opere aurifabrili, et ideo ad solvendum feretrum tunc vocatus. Rex vero, cum vidisset cunctos clavos extractos, et feretrum patefaciendum, accessit et levavit operculum manu sua. Et ecce! vident locellum illum, a summo usque deorsum, quodam panno villosio ita occupatum, ut nihil posset aliud continere. In superiori vero parte vestimenti, conspiciunt cruoris coagula dense respersa, ita nova, ita recentia, quasi pridie fuissent effusa. Constat hanc vestem fuisse caracallam quam Sanctus Albanus, in conversione, acceperat a Sancto Amphibalo, magistro suo, in signum religionis; in quo idem Martyr sententiam subiit capitalem. Et fas est credere quod ad honorem Sancti, divino miraculo sanguis ejus sic in hac veste servatus, Relic of the martyrdom of Saint Alban, carried to sicut in pulvere sui sepulcri per multa sæcula legitur conservatus. Cujus pulveris massam, in qua rubebat adhuc sanguis Martyris, Sanctus Germanus, Altissiodorensis Episcopus, secum abstulit, et detulit ad Natale secum Altissiodoro, Auxerre. capellam construens in honorem Martyris memorati.

Rex igitur et omnes assistentes, de tanto miraculo stupefacti, proni corruerunt in terram; et facta est non parva hæsitatio quis accederet ad deponendum operculum et feretrum contingendum. Tandem, Rex ipse, cæteris animosior, operculum detraxit ad locum suum; et tunc primo cognoverunt Elyenses quid de Sancto Albano haberent, quid non haberent, cum oculata fide cernerent in dicto feretro, præter caracallam, nihil omnino contineri. Rex vero, hilarior effectus de rei comperta veritate, dedit illic dona varia, residuum temporis quo mansit ibidem ducens in summa lætitia, frequenter conferens de merito Martyris Albani, et gloria, et judicans non sine divina factum providentia ut in duobus locis tam celebribus specialis veneratio Martyris haberetur. Et ait Eliensibus;—"Gaudete de Dei munere, gaudete de tanti Martyris meritis et sanctitate; The body of the Saint pronounced to be at Saint Albans. "quia, si prout dicitis, hic Deus per illum plura facit miracula ratione vestis, credatis quod apud Sanctum Albanum ampliora facit miracula, ratione corporis illic sanctissimi quiescentis."

Rex de Insula ²Elyensi transiit Lincolniam, deinde ad Eboracum et Novum Castrum super Tynam. Berwicum perveniens, expectavit ibidem omnes qui sibi debebant servitium militare; cunctisque illuc ³venientibus qui sibi hujusmodi debebant servitium, prater Thomam Comitem Lancastriae, et

³ *pervenientibus* in the printed

texts.

A.D. 1314. Comites Warennæ, Warwichiæ, et Arundeliæ, qui venire nolent, eo quod Articulos, petitos totiens, et concessos, ad effectum detraxerat perducere, disposuit militiæ suæ turmas, et ad obsidionem castri de Strivelyn dissolvendam cum grandi exercitu maturavit. Cumque fixisset prope locum tentoria, quidam de Regis Anglorum exercitu, equitationes coram cuneis Scotorum facientes, ipsos atrociter provocabant; quibus illi viriliter occurrentes, multos Anglorum nobiles, die Dominico in Sancti Johannis Baptistæ Vigilia, peremerunt. Quo casu Anglici exacerbati, in crastino vindicari firmiter proponebant; cumque dies illuxisset crastinus, ad pugnam se uterque exercitus præparabat. Circa vero horam diei tertiam appropinquantes sibi utriusque partis acies, juxta rei militaris regulam, turmas ad præliandum disponunt. Duces Anglorum pedites, cum arcubus atque lanceis, in prima componunt acie; equites diversis alis retro constituunt. Ex parte vero Scotorum, omnes erant pedites, eo quod in bello commisso quondam juxta Feukyrke, non prospere cessisset equitibus eorundem, qui, deserta pugna, fugerunt, pedites in prælio deserentes. Robertus de Brus, qui se "Regem Scotorum" nominavit, pedes Scotorum præcessit exercitum, dans suis exemplum, ut nemo de fuga cogitaret. Cumque jam ventum fuisset ad manus, ut confligerent collidentibus catervis ad invicem, plures attoniti, multi saucii, multique mortui, currerunt. Ibi lancearum confractarum fragor horribilis, ¹ ensium in cassides vibratorum tinnitus terribilis, securum ² Scoticarum vis intolerabilis, sagittarum et spiculatorum, in utramque partem missorum, nubes formidabilis, etiam bene cordatos poterant terruisse. Congeminatio ferientium, vox cohortantium, strepitus conclamantium, gemitus morientium, ³ poterant ultra quam dici fas est procul audiri, variante fortuna vices dum certatum est; nec poterat per longum discerni tempus, quæ pars potior videretur. Tandem, sæviante Bellona, discrimini patuit pars Anglorum. Quod cernens Gilbertus Comes Gloverniæ, velut aper infrenduit, et, feritate concepta, cum suis commilitonibus in Scotos irruit; quorum quosdam mucrone mutilat, truncat, et trucidat, et gladium suum cruore Scotico multipliciter madefacit; quemcumque gladio feriebat, vel caput illi vel membrorum aliquod amputabat. Cernentes Scoti tam sævum adversarium suis tam

The English are defeated at Bannockburn.

Trokelow, pp. 24-26. MS. Bihl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bihl. Reg. 13 E. ix.

Trokelow, p. 26.

¹ In the grandiose verbosity of the compiler, the succeeding portion of Trokelowe's narrative can hardly be traced; though no fact is added

to his account of the battle.

² *Scoticorum* in orig.

³ *peterant* in orig.; by inadvertence.

Trokelowe, crudeliter insistentem, conglobati concurrunt suorum succursui, A.D. 1314. pp. 26, 27. MS. Bibl. eum pondus prœlii, lateribus ejus applicantes cuspides lancearum et ensium, hinc inde impingentes eum tot viribus, tanta feritate, donec ad terram caderet suis viribus destitutus. Tunc rabidi et inhumani Scoti caput ejus securibus bissacntis et gladiis tundunt, pungunt, et feriunt, donec inter pedes sonipedum spiritum exhalaret. Quod videntes sui famuli, fugere festinarunt.

MS. Bibl. Nobilis etiam Baro, Robertus de Clifford, cum multis aliis viris nobilibus, in hoc funesto conflictu peremptus est: ceciderunt nempe die illo Dominus ¹Paganus Tynetot, Dominus Willelmus Marecallus, Dominus Ægidius de Argenten, Dominus Edmundus de Maule, cum multis aliis quorum nomina præsenti- bus inserere longum foret, ad numerum videlicet, ²[milium] et scutiferorum, septingentorum. Comites de Hereford et de Penbrok, videntes suorum plagam, terga verterunt, sibi fugæ præsidio consulturi. Sed Comes Herefordiæ in fugiendo captus est juxta castellum de Bosevilla; capti sunt autem, et in custodia detenti, Barones et Baronetti viginti duo, milites sexaginta octo, clerici et scutiferi numero excessivo; de quibus Dominus Rogerus de Northburgh, custos targiæ Domini Regis, quæ ab eodem ibidem per Scotos est ablata, in captivitate ductus. Summa vero totalis, tam Comitum, Baronum, et Baronetorum, quam militum, interfectorum et captorum ibidem, centum quinquaginta quatuor.

Trokelowe, p. 27. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Cont. Trivet, pp. 15, 16. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Interea, Dominus Radulphus de Mounthemer, qui de sponsaverat Dominam Johannam de Acres, Comitissam Gloucestriae et regis præsens sororem, captus fuerat apud Strivelyn; invenit gratiam in oculis Scotorum, ratione cujusdam familiaritatis cum Rege eorundem, quondam in Curia Regis Angliæ habitæ casu fortuito, ita quod redemptio sua fuit sibi perdonata. Qui in Angliam rediens, targiam Domini Regis, modo quo ⁴præmittitur, a custode ejusdem ablatam per Scotos, secum reportavit, usu ipsius ratione prævia ex toto nihilominus interdicto.

MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Cont. Trivet, p. 16. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix. Interea, Dominus Radulphus de Mounthemer, qui de sponsaverat Dominam Johannam de Acres, Comitissam Gloucestriae et regis præsens sororem, captus fuerat apud Strivelyn; invenit gratiam in oculis Scotorum, ratione cujusdam familiaritatis cum Rege eorundem, quondam in Curia Regis Angliæ habitæ casu fortuito, ita quod redemptio sua fuit sibi perdonata. Qui in Angliam rediens, targiam Domini Regis, modo quo ⁴præmittitur, a custode ejusdem ablatam per Scotos, secum reportavit, usu ipsius ratione prævia ex toto nihilominus interdicto.

⁴ Rex vero, etsi ardentem cuperet vindicari, et instaret ad fundendum Scotorum sanguinem, a suis tamen de loco discriminis

¹ Not improbably, these names were taken from the Continuation of Trivet, where a very full list is given of the English, slain or taken prisoners.

² Inserted from MS. Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ *permittitur* in the printed texts.

⁴ The narrative of Trokelowe is apparently followed here, but with a considerable alteration of the language.

A.D. 1314. invitus educitur, et ad fugiendum compellitur, pro tanto infortunio gemebundus. Commissum est autem istud cruentum proelium juxta castrum de Strivelyn, in loco qui "Banneke-mora" vulgariter appellatur, Scotorum tripudio, luctui Anglicorum; quia ab hoc die crevit Scotis animus et audacia, Anglis timor et vecordia; ut in sequentibus plenius apparebit.

Trokelowe, p. 27.
MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.
MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

Division of the Earl of Gloucester's domains. Cum autem Gilbertus, Comes Gloverniæ, tam infausto conflictu tam lamentabiliter corruisset, et nullum superstitem masculini sexus reliquisset hæredem, expectatum est per duos annos si Comitissa, conjux sua, fortassis impregnata fuisset: sed cum frustra præstolatum fuisset biennale tempus super hujusmodi eventu, divisa est hæreditas inter tres sorores Comitis supradicti; quarum primam duxit in uxorem Dominus Hugo de Spencer; secundam vero Dominus Hugo de Audeley, quam prius habuerat Dominus Petrus de Gaverstone, quondam Comes Cornubiæ; tertiam vero duxit Dominus Rogerus de Tamari, quam prius desponsaverat Dominus Johannes de Burgo, filius et hæres Comitis Ultoniæ de Hibernia; et sic divisus est Comitatus nobilissimus in tres Baronias, qui quondam dicebatur, et erat, altera regni columna.

Trokelowe, pp. 27, 28.
MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

Courtesy of Robert Bruce. Igitur post bellum de Strivelyn, Robertus ¹le Brus interfectorum spolia fecit colligi, quæ suis stipendiariis et hiis qui pro suæ partis defensione dimicaverant, distribuit larga manu; captivosque quos ceperat, tam civiliter tractari fecit, tam honorifice custodiri, quod corda multorum in amorem sui indicibiliter commutavit. Corpora Comitis Gloverniæ et Baronis de Clifford Regi Angliæ, apud Berewicum moram trahenti, transmisit sine pretio, sepelienda regia voluntate. Et cum Comes Herefordiæ, Dominus ²Humfridus de Boun, ut præmittitur, captus fuisset, deliberatus est; facta commutatione pro dicti Roberti de Brus conjuge, quæ jamdiu in custodia Regis Angliæ fuerat detenta captiva. Cæteri vero captivi per redemptionem seu commutationem sunt similiter liberati. Sed Rex tamen, amaro factus animo, cunctis diebus suorum deploravit infortunium, constituens in futurum vel certe perimi, vel in adversarios vindicari; recedensque de Berwici partibus pervenit Eboracum, ubi magnum cum clero tenuit Consilium, et regni magnatibus universis. Soluta Consilio, Rex se transtulit ad partes Australes.

MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

Trokelowe, p. 29.

MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

Certain English league with the Scots. Eo tempore, plures ex Anglicis, facti transfugæ, se Scotis confederaverunt, et a Regis Angliæ fidelitate desciverunt; reversique cum Scotis Northumbranam plagam deprædati sunt,

MS. Bibl. Reg. 13
E. ix.

¹ *de* in the printed texts.

| ² *Humfridus* in orig.

MS. Bibl. vastantes villas et casalia, captivos secum trahentes incolas, A.D. 1314, 1315.
 Reg. 13 abigentes animalia et jumenta, agros depopulantes, incendia 1314, 1315.
 E. ix. cædesque facientes ubique, nemine resistente. Nempe tunc and ravage
 Anglis in tantum consueta adempta fuit audacia, ut a facie Northum-
 duorum vel trium Scotorum fugerent Angli centum. berland.

Hoc anno ¹obiit Papa Clemens, qui nunquam suo tempore Death of
 Romanam Ecclesiam visitavit. Ipse, pontificatus sui anno Pope Cle-
 tertio, multas et magnas dedit indulgentias proficiscentibus vel ment V.
 conferentibus ad subsidium Terræ Sanctæ; ut qui pro eodem
 terræ passagio die Parasceues viginti quatuor quadrantes con-
 ferrent, viginti quatuor annorum indulgentiam consequerentur;
 cæteris vero anni diebus Veneris duodecim denariorum
 valorem conferentibus, duodecim annos indulsit; reliquis vero
 diebus omnibus per hebdomadam sex denariorum valorem
 conferentibus, contulit indulgentiam sex annorum.

Murimuth, Ipso anno obiit Rex Franciæ Philippus le Bows, et successit Death of
 pp. 21, 22. sibi Lodewicus filius suus, qui prius fuit Rex Navarræ: cujus King Philip
 MS. Bibl. uxor, Regina Navarræ et filia Comitis Burgundiæ, propter the Fair.
 Reg. 13 adulterium sibi impositum, cum Domino ²Johanne Danne, fuit
 E. ix. suffocata. Qui quidem Lodewicus eodem anno duxit uxorem
 filiam Regis Hungariæ, "Clementiam" appellatam.

Hoc anno latens erat odium inter Regem et proceres, et Hatred be-
 præcipue inter Comitem de Lancastria, et Comitem de Warwico, tween King
 et adhærentes ³eisdem. Edward
 and the no-
 bles.

MS. Bibl. Transit annus iste nec satis frugifer, nec bene fructifer;
 Reg. 13 Anglis lugubris, probrosus, et damnosus, propter infamem
 E. ix. Scotorum victoriam; Scotis commodus, lætus, hilaris, propter
 accrescens initium libertatis; cæteris mundi partibus multiplici
 varietate transactus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁴quarto, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, octa-
 vus, tenuit Rex Natale apud Wyndeleshore cum multis regni
 prælatiis.

Trokelowe, Eodem tempore, in die Octavarum Sancti Johannis Evange- Burial of
 pp. 29, 30. listæ, Rex, convocatis Cantuariensi Archiepiscopo et aliis Gaveston
 MS. Bibl. quatuor Pontificibus, cum Abbatibus pluribus et multis viris at Langley.
 Reg. 13 ecclesiasticis, corpus Petri de Gaverstone, de loco translatus
 E. ix. ubi jam diu quieverat, inter Fratres Prædicatores Oxoniis, fecit
 apud manerium suum de Langley honorifice tumulari; huic
 tamen solemnitati pauci de regni nobilibus interesse curabant.

¹ This has been already stated.
 See p. 138, *ante*.

² *Philippo* in Murimuth.

³ *ejusdem* in the printed texts.

⁴ *quinto* in the printed texts.

A.D. 1315. ¹Hoc anno, in crastino Purificationis, convenerunt ad Parlia- Trokelowe,
Parliament mentum Londoniis universi pene regni prælati, cum proceribus. pp. 30-33.
at London. et communibus, ad tractandum de statu regni et alleviatione MS. Bi.
pretii rerum venalium, quæ modo tam caræ factæ fuerant ut Reg. 13
E. ix.

Measures vix posset vivere plebs communis. Ordinatum est igitur, ut
to alleviate melior bos unus venalis crassus, de grano non pastus, vendatur
the dearth. de cætero pro sexdecim solidis; et si de grano pastus fuerit,
et sit crassus, pro viginti quatuor solidis ad plus vendatur.
Vacca melior, viva et crassa, vendatur pro duodecim solidis.
Quilibet porcus duorum annorum, crassus, vendatur pro
²quadraginta denariis; multo tonsus, crassus, pro ³quatuor-
decim, multo lanatus crassus pro viginti, vendatur denariis.
Auca crassa pro duobus denariis et obolo; capo bonus pro
duobus denariis; gallina bona pro uno denario; columbellæ qua-
tuor pro uno denario vendantur de cætero; et ⁴[si] vendentes
aliter fecerint, res venales Regi remaneant forisfactæ.

Parliament In quindena Paschæ Rex per breviam citari fecit ad Parlia-
summoned; mentum Londoniis prælatos et proceres, regniq[ue] communes.
but the Sed quia multi de magnatibus impedimentorum causas præ-
nobles ne- tenderunt, per quas merito excusari poterat eorum absentia,
glect to dictum Parliamentum tunc temporis nullum sortiebatur effec-
attend. tum. Sed unusquisque tunc Londoniis congregatorum quo
sibi placuit divertebat, et qui terram defendere tenebantur,
vacabant otio sive jocis.

Northum- Scoti per hoc tempus, crudeles et inhumani, flamma, rapinis,
berland et cæde, partes Occidentales Northumbriæ, de Karleolo donec
ravaged by venirent Eboracum, sine resistentia devastarunt; nec erat
the Scots. locus in illis partibus ubi tute latere potuerunt Anglici, nisi
in Karleolo, et Novo Castro super Tynam, et Prioratu de
Tynemutha, et paucis castellis aliis, quæ cura diligenti custodie-
bantur. Factaque est patria longo tempore Scotis tributaria,
donec miseri patriotæ nihil haberent unde tributa penderent,
sicut prius villa de Berwico vix ab Anglicis est retenta.
Dunelmenses post multa gravamina ad tempus sibi pacem
pro pecunia comparabant. Eo tempore Robertus ⁵le Brus
transmisit exercitum in Hiberniam; cui ducem constituit
Edwardum fratrem suum uterinum, ut terras Regis Angliæ in
illis partibus occuparet, et Anglicos ibidem existentes pro
viribus infestaret.

Eodem anno, velut Deo displicerent Statuta præcedentis

¹ The text here appears to be considerably abbreviated from that of Trokelowe.

² *tribus solidis quatuor denariis* in the printed texts.

³ *quatuordecim denariis* in the printed texts.

⁴ Supplied from Trokelowe, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *de* in the printed texts.

Trokelowe, Parliamenti, omnia venalia solito cariora facta sunt. Carnes A.D. p. 33. animalium reperiri non poterant, capones et ¹aucæ minime com- 1315, 1316. MS. Bibl. parebant, ²qua rarissime videbantur; oves pestilentia moriebantur; porci nutrirī nequibant; quarterium frumenti, fabarum, et dearth. Increased tur; pisarum, pro viginti solidis vendebatur; brasii vero pro marca. Ordinances Salis' autem quarterium pro triginta quinque solidis vendebatur; as to sale tantaque penuria populus terræ communiter premebatur, ut of victuals. ³[cum] Rex apud Sanctum ⁴ in Vigilia Sancti Laurentii declinasset, vix inveniri poterat panis pro suæ specialis familiæ sustentatione.

MS. Bibl. Hoc anno ⁵Lewlinus Bren, Capitalis Wallensium, qui villas Capture of multas combusserat et Anglos interfecerat, per milites for- Llewelyn tiores de Regis camera, missos contra eum, captus est, cum Bren. duobus filiis suis, et Regi Londonias destinatus.

Murimuth, Eodem anno obiit Lodowicus Rex Franciæ; cui successit Death of p. 33. Philippus Comes Pictaviæ, frater suus. Louis X.; MS. Bibl. Transit annus iste sævus Anglicis et crudelis, duplici con- succession Reg. 13. tritione conterens Anglicos, fame videlicet, et peste quam ex of Philip V. MS. Bibl. fame contraxerant; fruges sive fructus fradulenter ⁶faciens; (A.D. Reg. 13. patriotas per ganeones Scotos immisericorditer opprimens; toti 1316.) E. ix. regno tum luctuosus quam suspiciosus, propter procerum dissimulationes, qui Regis honorem, regni commodum, non curabant; Franciæ, Flandriæ, cæterisque vicinis regionibus, otiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁷quinto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, nonus, tenuit Rex Natale apud Clipstone in Schirwode, ubi multa tribuit ⁸donatura.

Trokelowe, Circa festum vero Purificationis, apud Lincolniam habito The ordi- p. 34. magno Consilio, ex consensu Baronum suorum provisiones de nances as MS. Bibl. venditione victualium revocavit, præcipiens ut unusquisque to sale of Reg. 13. sua venalia meliori foro quo posset, venderet in futurum. victuals E. ix. repealed.

Karistia nempe quæ transacto anno inceptat mense Maio, Continu- duravit usque ad festum Nativitatis Beatæ Mariæ in eodem ance of the anno. Pluviæ siquidem ⁹autumnales tam abundanter descen- dearth. derunt, quod fruges maturescere nequiverunt. Vix enim ad

¹ *anserēs* in the printed texts.

² *quia* in the printed texts.

³ Supplied from the printed texts.

⁴ An omission in the original, and in the printed texts.—*Albanum* in Trokelowe and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ This notice of Llewelyn Bren, may possibly have been derived from the same source as the narrative of

the anonymous Monk of Malmesbury; who relates his story at considerable length, pp. 163-166, (ed. Hearne).

⁶ There is apparently some omission here.

⁷ *sexto* in the printed texts.

⁸ *dona* in the printed texts; *donativa* is the correct reading.

⁹ *æstivales* in Trokelowe.

A.D. 1316. diem Nativitatis Sanctæ Mariæ colligi poterant, pro nimia Trokelowe, madefactione. Et tunc quidem oportebat pistores triticum in p. 34. elibanos ad desiccandum mittere, priusquam moleretur; tan- MS. Bibl. tum ebiberat de humore. Circa festum Sancti Michaelis Reg. 13 E. ix. ejusdem anni, in parte fuerat karistia temperata, sed ad sequens festum Natalis Dominici iterato redierat aggravata. ¹Panis ²autem ³qui fiebat, non habebat virtutem nutritivam nec substantiale robur, quia grana a calore solis æstivi non habuerant nutrimentum; unde contigit ut comedentes ex ⁴eo, licet magnam quantitatem sumerent, elapso brevi intervallo famelici redierunt. Nec est ambigendum quin pauperes fame tabescebant et inedia, quando divites continuo esurierunt post refectiones opulentas.

Murders and rapine in consequence of the famine. Factum est igitur ut, prævalente fame, tam magnates quam religiosi familias suas ⁵minuerent, eleemosynas consuetas subtraherent, et amputarent fercula superflua et delicata. Contigit ergo ut qui expulsi fuerunt a curiis, quondam soliti vitam ducere in deliciis, cum nec ⁶valerent fodere et erubescerent mendicare, compulsi penuria, manus extenderent ad aliena bona, insistentes cædibus et rapinis; effectique sunt tot vespiliones, ut vix fuerit aliquis de communi vulgo qui non fuerit spoliatus.

Hugh Gerold degraded and put to death. Eodem anno Hugo Gerold, qui fuit Referendarius Papæ Murimuth, Clementis et Episcopus ⁷Caturcensis, cui fuit impositum quod p. 26. in mortem Johannis Papæ fuerat machinatus, perpetuo carceri MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. mancipatur. Sed ⁸postmodum, fuit degradatus et tonsus capite; veste stragulata indutus traditur curiæ seculari, videlicet Marescallo Papæ, qui ipsum trahens de palatio Papæ ad pedes equorum per totam civitatem, postremo fecit in campo igne cremari.

Parliament at London. Hoc anno, circa festum Paschæ, convenerunt Londonias ad Trokelowe, Parliamentum regni proceres et magnates, super statu regni p. 35. tractaturi; durante vero adhuc Parlamento, crevit fames in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. regno Angliæ vehementer, ita ut quarterium salis et frumenti ante festum Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ pro triginta ⁹solidis venderetur, et ab illo die usque ad festum

Increase of the famine. Assumptionis Beatæ Virginis ad quadraginta solidos accrescebat. Famem igitur totam terram generaliter invadentem

¹ *Pumis* in orig.: by inadvertence.

² Written *annis* in orig.; by inadvertence; omitted in the printed texts.

³ *quæ* in orig.; *qui* in the printed texts.

⁴ *hoc* in the printed texts.

⁵ *minuierent* in orig.

⁶ In allusion to *Luke* xvi. 3.

⁷ *Cantuariensis* in orig.; but corrected in a later hand.

⁸ *postquam* in the printed texts.

⁹ *solidis* in orig.

Trokelowē, mortalitas hominum ost secuta, et præcipue egenorum, in A.D. 1316.

p. 35. tantum ut vix possent vivi mortuos sepelire. Nempe ¹dy- Followed
MS. Bibl. senteria, ex cibis corruptis generata, pene cunctos infecit; by a pesti-
Reg. 13 quam comitabatur febris acuta, quæ multos ad extrema lence.
E. ix.

MS. Bibl. perduxit. Et non solum homines ex ciborum corruptione
Reg. 13 E. ix. ladebantur, sed pecora ex herbarum putrefactione corrupta
Trokelowē, cadebant; unde contigit ut esus carniū cunctis esset sus-
pp. 36, 37. pectus. Nec fuit illo tempore quisquam tam annosus, qui
MS. Bibl. meminit se tantam famem, pestem, aut karistiam, prævidisse.
Reg. 13 Nec valuit contra pestem prædictam prudentia physicorum;
E. ix. quia medicinales herbæ, quæ levamen languidis conferre
solebant, per aeris intemperiem et elementorum inæqualitatem,
contra naturam effectæ degeneres, virus pro virtute reddebant.

In festo Assumptionis Beatæ Virginis natus est Regi filius
apud Eltham, qui vocatus est "Johannes."

Eo tempore ita fames invaluit, ut quatuor denariatus de Birth of
grosso pane in die uni non sufficerent comedenti: carnes ani- John of
malium quæ infectæ non fuerant erant raræ, carnes equorum Eltham.
pauperibus pretiosæ; multi canes pingues furabantur, et eorum Increase of
carnes edebant. Quidam, ut dicebatur, filiorum suorum the famine
et filiarum suarum in locis abditis, compulsi penuria, comedebant; and pesti-
quidam parvulos alienos furabantur, ²quos mactabant et fur- lence.
tim comedebant. Fures, et qui in carceribus tenebantur, ad
eos noviter venientes discerpebant, et semivivos illico devora-
bant. Per dictum tempus lagena cervisiæ ³tenuis pro duobus
denariis, melioris pro tribus, optimæ vero ⁴[pro] quatuor, dena-
riis vendebatur. Londonienses per idem tempus, quia frumen-
tum inbrasiatum maxime consumebatur, statuerunt ne in civi-
tate id de cætero fieret; et ideo constituerunt ut lagena melioris
⁵cervisiæ pro tribus ⁶obolis venderetur, debilioris vero pro
denario, et non ultra.

Rex autem, clamori plebis compatiens, juxta Statutum Provisions
Londoniarum misit brevia Vicecomitibus universis per totum as to the
regnum, jubens ut tam infra libertates quam extra, in ⁷civi- sale of
tatibus, burgis, villis mercatoriis et campestribus, lagena cer- victuals.
visiæ pro denario venderetur; et ne frumentum ulterius in
cervisiam converteretur inhibuit sub gravi forisfactura; qui
nisi celerius hoc mandatum promulgari fecisset, maxima pars
populi fame et inedia deperisset.

¹ *dissenteria* in orig.

² *et eos furtim mactabant, et eorum carnes edebant*, in the printed texts.

³ *melioris* in Trokelowe; but clearly a mistake for *tenuis*.

⁴ Omitted in orig.; supplied from the printed texts.

⁵ *servisiæ* in orig.

⁶ *obolis* in orig.

⁷ *comitatibus* in the printed texts.

A.D. 1316, 1317. Hoc anno, post mortem Clementis Papæ, electus est in Cont. Trivet, p. 17.
 Pope John XXII. Papam apud Lugdunum, cum Sedes vacasset duobus annis, MS. Bibl.
 elected. quatuor mensibus, et quinque diebus, octavo Idus Augusti, Reg. 13
 Episcopus Anivioniae, et vocatus est "Johannes Vicesimus E. ix.
 "Secundus."
 Johannes de ¹Kendale, regni Thesaurarius, fit Episcopus MS. Bibl.
 Wyntoniensis. Reg. 13
 E. ix.
 The Pope reserves the first-fruits. Summus Pontifex reservavit Camerae suæ primos fructus Cont. Trivet, p. 20.
 A Council at Clarendon. beneficiorum omnium in Anglia, per triennium vacantium. MS. Bibl.
 Rex celebravit Consilium apud Claryndone, sed magnates Reg. 13
 noluerunt interesse. E. ix.
 Transit annus iste nec frugifer nec fructifer, sed mortalibus MS. Bibl.
 multis ²pestifer propter famem et sitim, ³dysenteriam et febres Reg. 13
 acutas, et varia morborum genera quæ contraxerunt et inedia E. ix.
 et aeris letifera corruptela; Scotis votivus; Anglicis ea parte nocivus.

Novus annus, et festa Regis solemnia.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁴sexto, qui est Cont. Trivet, p. 18.
 annus regni Regis Edwardi, a Conquæsta Secundi, decimus, Trokelowe, p. 39.
 tenuit Rex Natale apud Clipstone, prout fecerat anno transacto, MS. Bibl.
⁵solemnitatem vero Paschalem apud Clarendoniam. Reg. 13
 E. ix.
 The Countess of Lancaster carried off by Richard de Saint Martin. Eodem anno, die Lunæ Ascensionem Dominicam præcedente, Cont. Trivet, p. 21.
 rapta est Comitissa Lancastriæ, nobilis viri Domini Thomæ MS. Bibl.
 Comitiss Lancastriæ uxor legitima, apud Caneford in Dorsetia, Reg. 13
 per quemdam militem de domo et familia Johannis Comitiss E. ix.
 Warennæ; convocatis ad illud factum detestabile fautoribus, ut
 dicebatur, assensu regio, plurimis ⁶Anglicorum. Ducta est
 autem pompose nimis, in despectum Comitiss dicti Lancastriæ,
 ad dictum Warennæ Comitem, ad castellum suum de Reygate.
 Dumque sic femina duceretur, ecce in itinerando inter sepes et
 nemora, inter Haultone et Farnaham existentia, ductores vident
 minus vela et vexilla; aderant enim sacerdotes cum populo,
 facientes processiones more solito circa campos. Ductores
 igitur dictæ Comitissæ, timore subito et horrore percussi,
 putantes Comitem Lancastriæ, vel aliquos per ipsum missos,
 ad auferendum dictam dominam et tantam injuriam in ipsos

¹ Correctly *Sendale*, or *Sandale*.
 The error arises probably from the
 writer who is followed having writ-
 ten the name as "*Cenedele*." See
 p. 157, *post*.

² *postiferis* in orig.; corrected
 from the printed texts.

³ *dissenteriam* in orig.

⁴ *septimo* in the printed texts.

⁵ Cont. Trivet and Trokelowe are
 authorities for only this line.

⁶ This word is altered into *auli-*
corum in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Cont. Tri- vindicandum, cum omni celeritate fugerunt, domina pene sola A.D. 1317.
 vet. pp. 21, relictæ; sed rei tandem veritate comperta, reversi sunt cum
 22. minis et pompa. Cum quibus, quidam miseræ staturæ, claudus
 MS. Bibl. et gibbosus, suisque perpetuo intendens malitiis, "Ricardus"
 Reg. 13 dictus "de Sancto Martino," dominam, proh dolor! supradic-
 E. ix. tam delusam miserabiliter, magno suffultus adjutorio, in
 suam exegit uxorem, firmiter protestatus quod ipsam fide
 media cognovit carnaliter antequam fuerat desponsata Comiti
 supradicto; quod etiam plane prædicta domina palam ubique
 recognovit, ac etiam verum esse fatebatur, ¹ nullo ducta
 timore; ac sic quæ toto tempore vitæ suæ nobilissima fuerat
 reputata domina, subito vergente rota fortunæ, quod dictu
 turpe est, per totum orbem spurcissima meretrix acclamatur.
 Igitur dictus Ricardus, se supra se extollens, nomine uxoris
 suæ præsumit in Curia regia vendicare Comitatus Lincolnæ et
 Sarum; sed incassum, prout rei gestæ sequentia plenius ex-
 planabunt. Fama facti hujus ad Summi Pontificis aures allata,
 misit idem Pontifex duos Cardinales, ut pacem facerent inter
 Regem et Barones, et præcipue Thomam Comitem, ut patebit
 inferius loco suo. The Pope attempts to make peace between the King and the Earl of Lancaster.

MS. Bibl. Rex hoc anno celebravit festum Pentecostes apud Westmo-
 Reg. 13 nasterium in Aula Magna, ubi cum regaliter resideret in
 E. ix. mensa, præsentibus regni sui principibus, intravit quædam
 Trokelowe, Device for reminding the King of his duty to his nobles.
 pp. 39, 40. mulier ornata histrionali habitu, equum bonum insidens, his-
 MS. Bibl. trionaliter phaleratum; quæ mensas more histrionum circuevit,
 Reg. 13 et tandem ad Regis mensam per gradus ascendit, et quamdam
 E. ix. litteram coram Rege posuit, et retracto freno, salutatis ubique
 discumbentibus, prout venerat ita recessit. Rex vero fecit
 litteram aperiri, ut cognosceret ejus tenorem; qui talis erat in
 sensu; ² Dominus Rex minus curialiter respexit suos milites,
 qui patris sui tempore, et sui ipsius, periculis diversis se
 exposuerant, et suas substantias pro illorum honore vel perdi-
 derant vel diminuerant; et alios, qui pondus negotii nondum
 portaverant, nimis abunde ditavit. Hiis auditis, discumbentes
 se invicem contuentes, mirabantur de tanto ausu fœmineo, et
 janitores vel hostiarios quod permiserant eam ingredi durius
 increpabant; qui, se excusantes, responderunt, non esse moris
 domus regiæ histriones ab ingressu quomodolibet prohibere,
 et præcipue in tantis solemnitatibus vel diebus festis. Mit-
 titur idcirco ad quærendum mulierem; quæ de facili invenitur,
 capitur, et carceri mancipatur, et cur ita fecerit dicere cogi-

¹ nulla dicta in orig.; corrected from the printed texts.

reference to the contents of this letter, is somewhat varied by the compiler.

² The language of Trokelowe, in

A.D. 1317. tur; veritatemque respondit, se ad hoc faciendum conductum Trokelowe, a quodam milite mercede condigna. Tunc miles quæritur, p. 40.
 invenitur, capitur, ac ducitur coram Rege, et super præmissis MS. Bibl.
 convenitur; qui nihil omnino metuens, quod ipse sit auctor Reg. 13
 litteræ fatetur audacter, et pro honore regio id fecisse. Pro- E. ix.
 meruit ergo dictus miles sua constantia favorem regum cum
 donis uberrimis; et mulierculam a carcere liberavit.

The Earl of Lancaster pronounced the King's enemy. Hoc anno tenuit Rex tractatum Londoniis super jacturis et Cont. Tri-
 damnis sibi et suis per Scotos illatis, Comite Lancastriæ nec vet, p. 20.
 ad hunc tractatum, nec ad illum habitum Clarendoniæ, volente MS. Bibl.
 venire; unde Regis inimicus, et regni, palam et notorie in Reg. 13
 Regis hospitio appellatur. E. ix.

Certain of the North-umbrians themselves ravage the country. Sub eodem anno videntes quidam de Northumbria Scotorum MS. Bibl.
 crebras irruptiones, deprædationes, depopulationes, et incendia, Reg. 13
 quasi totius patriæ, et nemine volente succurrere tantis malis, E. ix.
 velut in defectu Regis et procerum, sumunt arma et resistere
 Scotis parant. Sed cum aliquandiu id probe fecissent, tandem
 deficientibus tam victualibus quam pecunia, de tironibus facti
 sunt tyranni, de defensoribus destructores, de propugnatoribus
 proditores. Convenientibus autem ad eos plurimis, pari voto
 despoliabant domi ruricolos, in campis accolos, eorum boves
 de plaustris vel carucis solventes et ad cibum suum mactantes.
 In villis vero nihil reliquerunt, quod ad esum videbatur aptum,
 sed panes, frumentum, vaccas, oves, porcos, cæterasque carnes,
 capones et gallinas, caseos et avenas, diripuerunt sibi; et non
 solum perpetraverunt mala talia, sed plebanos despoliaverunt
 usque ad femoralia, aurum, argentum, vestes, et vasa rapientes;
 factusque est itaque tam grandis eorum numerus, ut neminem
 penè timerent, continuaveruntque dictam rabiem quatuor fere
 annis.

Arrival of Envoys of the Pope, for the purpose of establishing peace. Interea applicuerunt in Anglia Cardinales, rogatu Regis, Trokelowe,
 Dominus ¹Caucellinus, Domini Papæ Vice-Cancellarius, et p. 40.
 Dominus Lucas de Flisco, nuncii Domini Papæ Johannis MS. Bibl.
 Vicesimi Secundi, ut pacem inter regna Angliæ reformarent et Reg. 13
 Scotiæ, et ut Comitem Lancastriæ pacificarent Regi; attulerunt E. ix.
 etiam Bullas Papales, quibus Papa Scotos excommunicavit, eo MS. Bibl.
²quod descivissent a domino suo, Rege Angliæ, nisi redirent Reg. 13
 ad pacem ejus. ³Qui, prout moris est Romanorum in externas E. ix.

¹ *Gaucelinus* in Bibl. Reg. 13
 E. ix., Trokelowe, Continuation of
 Trivet, and Murimuth.

² De la Moor says (p. 594) that
 the Cardinals excommunicated the
 Scots because Robert Bruce would

not allow them to enter Scotland.

³ The sequel of this narrative is
 told with more circumstantiality
 than in the text of Trokelowe.
 See also Murimuth, p. 27, and Con-
 tinuation of Trivet, p. 23.

MS. Bibl. terras venientium, semetipsos ostentare volentes, contulerunt A.D. 1317.
 Reg. 13 se sub omni festinatione in partes Boreales, infausta hora,
 E. ix. ut Dominum Lodovicum de Bellomonte, cui Dominus Papa
 ad Regis instantiam Episcopatum contulerat Dunelmensem,
 electo ejusdem loci cassato, cum pompa Romana intronizarent;
 quamvis præmoniti fuissent, ut in Comitatu Eboraci se contine-
 rent, et ultra progredi non præsumerent, nisi regia manu fulti.

Cumque venissent prope villam de Derlyngton, subito de The Cardi-
 valle quadam erumpentes dicti grassatores, ducibus Gilberto nals are
 de Mideltone et Waltero de Selbi, inopinate irruerunt in familiam plundered
 Cardinalium et futuri Episcopi Dunelmensis; injectisque mani- by Gilbert
 bus sacrilegis, de thesauro et equis suis, nulla habita ad tantas de Mid-
 personas reverentia, spoliarunt. Lodewicum vero, Episcopum dleton and
 Dunelmensem, duxerunt ad villam de Morpath, ad redemptionem Walter de
 gravissimam compellentes. Captus est insuper a dictis popu Selby; and
 latoribus Henricus de Bellomonte, cum equis et thesauris the Bishop
 plurimis, et ductus est ad castrum de Midford, ubi detentus of Dur-
 est donec magnam summam pecuniæ persolvisset. Cardinales ham imprisoned, and
 vero restitutionem quarundam rerum habuerunt, puta de equis, forced to
 vestimentis, et hujusmodi; sed restitutione plenaria caruerunt. pay ran-
 som.

Trokelow, 2 Sine læsione tamen corporum, cum suis familiis Dunelmiam
 p. 41. pervenerunt, ubi per dies aliquot perhendinantes, et Scotorum
 MS. Bibl. arbitrium præstolantes, infecto negotio pro quo venerant,
 Reg. 13 reversi sunt sub conductu regio Eboracum. Quo cum per-
 E. ix. venissent, et viderent se positos in statione secura, tulerunt
 horribilem sententiam in malefactores Northamhymbræ, et
 omnes eis quomodolibet adhærentes. Quam sententiam per totam
 Angliam publicari fecerunt, et mox Londonias redierunt, octo
 denarios de marca, pro damnis et expensis, a clero sibi dari
 cum instantia postulantes; non habentes respectum ad quatuor
 denarios sibi de marca prius concessos pro mora quam facturi
 fuerant in hac terra. Clerus vero, tractatu habito, respondit,
 quod contemptus et damna illis illata sibimet imputare deberent;
 cum locum a clero limitatum sibi, civitatem videlicet Eboraci,
 avaritiæ agitati stimulo transgredi præsumpserunt. Quamobrem
 octo denarios de marca dare clerus Anglicanus noluit, quatuor
 vero denarios quos prius concesserat, dare bene consensit.

¹ *dictus* in orig.; by inadvertence.

² The latter portion of this narra-
 tive corresponds closely with that of
 Trokelowe. The preceding part
 however is much fuller than Troke-
 lowe.

³ Instead of this passage, we find
 in Trokelowe the following words—
 “*sed quatuor denarios a marca, pro*
 “*secundo anno moræ suæ, viz opti-*
 “*nere valebant.*”

Pax fit per Cardinales, sed cito post, comperta fraude, infirmatur.

A.D. 1317. Cardinales per idem tempus fecerunt pacem sub certis con-
 ditionibus inter Regem et Thomam Comitem; quas conditiones
 Rex cito post fregit injuste. Inde aucta est dissensio quæ
 prius extincta putabatur. Interim adductus est quidam miles
 Comiti Lancastriæ, tendens per Pountfret versus partes Boreales,
 cum quo alba charta regio sigillo magno, aliquæ litteræ
 Regis sigillo privato signatæ, credentiam innuentes, inventæ
 sunt, ut cum Rege Scotorum pro morte dicti Comitis pacis-
 ceretur. Quem Comes de veritate confessum, tractum, deinde
 suspensum, retentis penes se in argumentum fidei chartis
 suis et litteris, mortis fecit subire supplicium, fixo capite suo
 super castrum Pontis Fracti. Et hic, ut dicebatur, paulo antea
 de familiâ Comitis fuerat specialis. Contigit ergo, quod hac
 de causa populus Anglicanus, qui prius Comitem fere spreverat,
 cognita veritate, contemptis Anglicis, adhæsit Comiti, vitam
 ipsius et salutem jugiter in spiritu postulans humilitatis.

Cont. Tri-
 vet, p. 24.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

Captio, tractio, et suspensio, Gilberti de Mideltone.

Capture and punish-
 ment of
 Gilbert de
 Middleton. Per idem tempus, cum multa damna² Prioratui de Tynemutha
 Gilbertus de Mideltone antedictus, cum suis complicitibus,
 intulisset, et multos de convicinis suis captivasset, et ad graves
 redemptiones compulisset, multos autem statim non valentes
 solvere in custodia detinuisset; quidam de regione illa nobiles,
 eorum detentionem injustam dure ferentes, ad ipsum accesserunt
 sub conductu salvo, quasi pro vicinorum deliberatione mediante
 pecunia tractaturi, habito; quosdam tunc a custodia liberatos
 secum abduxerunt, quosdam vero pro securitate solvendæ
 pecuniæ secum obsides dimiserunt. Finalis vero solutionis
 veniente die, et satellitibus dicti Gilberti ad prædandum egressis,
 venerunt, qui pacti fuerant solutionem facere dicto Gilberto,
 dicentes se pecuniam attulisse, quam in villa³ secretius
 occultaverant, propter metum prædonum; pro qua querenda
 liberum exitum et introitum in castellum sibi concedi petebant.
 Cumque ad castri portas velut exituri venissent, trucidatis
 mox janitoribus, multitudinem armatorum foras latentium

Trokelow,
 p. 41.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

¹ Properly *aliæque*, as in MS. from the printed texts.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *secresius* in orig.

² *Prioratu* in orig.; corrected

introduxerunt. Qui subito irruentes in eum, nil tale cogitantem, inflictis plagis ceperunt, et vinculis ferreis acriter constrinxerunt; ¹ deinde, quam cito potuerunt, eum cum fratre suo, qui tamen captus fuerat, Londonias transmiserunt; ubi judicialiter condemnatus, in oculis Cardinalium quos spoliaverat tractus et suspensus est. Illi vero qui sibi famulatum præbuerant, audientes eum captum, ad Walterum de Selby, suæ consortem malitiæ, se contulerunt, qui in refortiuacula sua de Horton latens, vicinis similem injuriam inferebat.

Hoc anno Dominus Papa Septimum Librum Decretalium, a prædecessore suo compositum, et quasi ab ipso deletum, promulgavit, instituit, et confirmavit. Instituit etiam festum solemnitatis Corporis Christi, quod ab Urbano Papa ² Quarto sumpsit exordium.

Transit annus iste sterilis in multis partibus regni hujus, sed miseria copiosus, dum provincia Northumbrana, nunc Scotis attrita, nunc prædonibus illius patriæ pauperata, quasi inter incudem et malleum versabatur; ³ Rege regnique magnatibus interim putibunde stertentibus et ⁴ dissimulantibus damna suorum.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo decimo ⁵ septimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, undecimus, tenuit Rex Natale apud Westmonasterium; cui pauci de magnatibus interfuerunt, propter discordiam motam inter Regem et proceres, eo quod totiens Articulos petitos et promissos noluit observari. Sed quia regnum per Scotorum irruptiones in grandi fuit periculo constitutum, nempe Scoti usque ad negotia-
 Ebora- cum ex una parte, et usque ad Lancastriam ex alia parte, tions for
 comburendo, vastando, prædando, nullo resistente, pervenerant; peace be-
 Prælati regni, accitis sibi Cardinalibus, Regem adeunt, precaturi tween the
 quatenus Articulos, totiens expetitos totiensque promissos, pro King and
 statu regni et Ecclesiæ bona fide confirmaret, et usu vel actu the nobles.
 stabiles esse permetteret, ne sibi regnoque suo ⁶ grave periculum eveniret. Rex inclinatus humilibus precibus Prælatorum, simul et Cardinalium, diem statuit Sancti Johannis Baptistæ, quando congregatis Leycestriæ tam clero quam proceribus,

¹ The latter part of this narrative varies from that of Trokelowe; which is much fuller, though it does not state that the Cardinals were present at Middleton's execution.

² *Quartus* in orig.; by inadvertence.

³ *Regi* in orig., MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁴ *simulantibus* in the printed texts.

⁵ *octavo* in the printed texts.

⁶ *gravis* in orig.; corrected from the printed texts.

- A.D. 1318. satisfaceret petitionibus tam diu concupitis. Quo die veniente, Trokelowe, et populo cum magnatibus loco præfixo assistente, Rex more solito promissos Articulos concessit observari. ¹Sed cito postea concessio ²Regis apparuit non solum frivola, sed penitus fraudulenta. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- The Cardinals leave England. Parliament at London. ³Hiis expletis, Cardinales, quasi grande quid patrassent in regno, accepta licentia, ad Curiam redierunt, quæ tunc fuerat Ambianis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- An army levied against the Scots. Eodem anno tenuit Rex Parliamentum Londoniæ circa festum Sancti Michaelis; in quo fuit ordinatum quod haberet in auxilium contra Scotos electos homines de qualibet civitate vel villa regni quæ homines exhibere posset. De civitate Londoniarum ⁴dati sunt ducenti viri, armati ad unguem, de Cantuaria quadraginta, de villa Sancti Albani decem; et sic consequenter de civitatibus et villis regni, juxta villarum vel urbium æstimationem. Qui congregati magnum conflaverunt exercitum, et hostibus melius formidandum. Sed cum pervenissent ad Eboracum, suborto tumultu, pariter et simultate cum aliis impedimentis, infecto negotio licentiati ad propria redierunt. Trokelowe, pp. 43, 44. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- Which disperses. In crastino Sancti Bricii terræ-motus fuit magnus et horribilis, deterrens corda mortalium plurimorum.
- An earthquake. Per idem tempus Edwardus le Brus, frater Regis Scotorum, qui jam per triennium Hiberniam infestaverat, et se ibidem in regem coronaverat, nullo jure, a fidelibus Regis Angliæ captus est, et propter suam præsumptionem et superbiam decollatus in Dondalk; ⁵[expectavit in campo de Dondalk] Anglos Regis fideles, donec caperetur; occisis baronettis de Scotia viginti novem in eodem campo, et quinque millibus et octingentis aliis, præter milites et nobiles supradictos, Primate de Armach pro Rege Anglorum capitaneo existente: sicque quodammodo mors Comitis Gloucestræ, nuper perempti apud Stryvelyn, multorumque Angliæ nobilium virorum occisio ibidem facta, in signum ruinæ majoris vitæ, ultionis divinæ pariter et humanæ, recepit Robertus de Brus. Cont. Trivet, p. 29. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ The language of Trokelowe here is considerably altered, and somewhat amplified.

² Omitted in the printed texts.

³ Instead of this passage, Trokelowe merely says, "*Cardinales licentiati ab Anglia recesserunt.*"

⁴ *quolibet* in orig.; by inadvertence.

⁵ *data* in orig.; erroneously.

⁶ Omitted in orig.; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the whole passage, *expectavit caperetur* is omitted. The omission has arisen from the second recurrence of the word "*Dondalk.*"

⁷ *vicem ultionis divinæ*, in the Continuation of Trivet.

Cont. Tri- Interea, Rex Scotorum, cum communicantibus, auctoritate A.D. 1319.
vet, p. 29. Curiae Romanae solemniter et publice in regno Angliæ et Robert
MS. Bibl. Scotiæ, omnibusque terris adjacentibus, extitit excommuni- Bruce is
Reg. 13 catus, eo quod venit contra fidelitatem Regi Anglorum ab excommu-
E. ix. antiquo debitam; regnumque Scotiæ generali supponitur nicated.
interdicto.

MS. Bibl. Transit annus iste qui frugibus et fructibus nec sufficeret
Reg. 13 incolis nec alienis; Anglicis et Scotis instabilis et inquietus;
E. ix. Hibernicis lætus et hilaris, eo quod excussum est jugum do-
minationis alienæ de cervicibus eorumdem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ¹octavo decimo, qui est
annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, duodecimus,
²tenuit Rex Natale apud Beverlacum, cum proceribus plurimis A fresh
Trokelowe, et prælatis; quo tempore providit sibi de exercitu copioso, ut army raised
pp. 44, 45. Scotorum, si quo modo posset, humiliaret superbiam, et ab against the
MS. Bibl. illorum irruptionibus Angliam liberaret. Scots.

Reg. 13 Accidit eo tempore, ad malorum cumulum, quod quidam Treachery
E. ix. perfidus, dictus "Petrus de Spaldyng," cui custodia villæ de of Peter de
Berewico commissa fuerat, Scotis venderet dictam villam, et Spaldyng.

intrare permetteret; quod factum Regem graviter contristavit.
Cogitavit igitur obsidionem ponere circa villam; cumque col-
legisset exercitum et plantasset obsidionem, fuissetque sollicitus
qualiter villam caperet, Scoti ³collecti, exercitu quasi viginti
millium, per partes obliquas intraverunt Angliam, eo proposito Attempt by
ut Reginam caperent, perhendingantem prope Eboracum in the Scots to
quadam villa minus caute; quam vendiderant illis quidam ex capture the
Anglia proditores. Sed cooperante Dei gratia, et Regina Queen.

præmunita, fugit ad loca tutiora; et Scoti cognoverunt se fore
deceptos. Qui dolentes et de inaniter fusa pecunia et de præda
perdita, in iram conversi et rabiem, ad omnem malitiam laxave-
runt habenas, discurrentes per patriam, et obvia quæque flamma
ferroque vastantes. Igitur, dum quilibet pro parte sua obsidionem Siege of
MS. Bibl. Berwici fideliter satis ageret et servaret, Rex fatuitate solita Berwick.
Reg. 13 prorupit in hæc verba;—"Dominum Hugonem le Spenser The King
E. ix. "faciam custodem castri hujus, et Dominum Rogerum Tamari disgusts
"capitaneum hujus villæ; cum eam ceperimus." Quod verbum the Earl of
dure ferens Thomas Comes Lancastriæ, mox cum multis aliis Lancaster,

¹ *decimo nono* in the printed texts.

² This is probably an expansion of the words of Trokelowe.—"*Eodem anno, qui fuit annus Regis duodecimus, rex tenuit Curiam suam apud Beverlacum, et in autumno sequente de exercitu copioso sibi providebat.*"

In the sequel also, of this account of the treachery of Spalding and the Queen's escape from the Scots, the language of Trokelowe is altered and amplified.

³ *collecto* in the printed texts; *collecti* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1319. se subtrahit; quamobrem a toto exercitu proditor est clamatus; MS. Bibl. who with- nempe, prout dicebatur, si se non subtrahisset, villa cum castro Reg. 13 draws from in manus Regis data fuisset. E. ix. the siege.

Scoti vincunt Anglos apud Mytone.

Defeat of
the Eng-
lish at
Mitton on
Swale.

The King
pursues the
Scots; who
escape.

A truce
concluded,
for two
years.

Murrain in
England;
and, as re-
ported, in
France.

¹Eboracenses considerantes scelera quæ Scoti perpetrabant, Trokelowe, ubique animositate concepta, collectis Anglorum decem millibus, pp. 45, 46. MS. Bibl. sunt egressi, ut civium et patriotarum sanguinem vindicarent. Reg. 13 Scoti tunc prope villam de Mitone, sitam juxta fluvium de E. ix. Swale, solitis facinoribus intendebant. Nostrates vero videntes Scotorum cuneos, incunctanter se ad prælium ingerebant. Sed ²quia jam pene totus ³[eorum] exercitus in armis fuerat, mox contra nostros inexercitados et inexpertos, et sin duce vel ordine venientes, ordinatissime occurrerunt, et levi negotio nostros fuderunt, et ad tria millia hominum in ore gladii peremerunt; et magna pars eorum qui fugerunt in fluvio de Swale periit, rapaci gurgite suffocata. Commissa fuit hæc infortunata congressio in Vigilia Sancti Matthæi Apostoli et Evangelistæ; cui, prout dicebatur, multi presbyteri sæculares, multique religiosi, interfuerant, mala hora. Cumque rumor hujus facti pervenisset ad aures regias, dimissa obsidione Berwici, festinavit cum suis omnibus obviare Scotis, priusquam attingerent terram suam, et cum eis per partes Orientales juxta Novum Monasterium obviare disponderet. Scoti præmuniti, cum pomposa victoria, hominum et armentorum præda, per aliam viam reversi sunt in regionem suam, favillas et cineres, et vapores fumi, ac peremptorum cadavera, in omni villa per quam transierant, post se in suæ crudelitatis memoriam relinquentes. Igitur Rex, sentiens cotidie suæ damna cumulari, de communi consilio in treugas jurat biennales; Scotis libenter has acceptantibus, non tamen quia jam fuerant bellis fatigati, sed quia fuerunt Anglica præda ditati.

Eodem anno inaudita pestis animalium, dubium unde nata, succrevit in Anglia; quæ circa tempus Paschale incepit in Estsexia, et diffusa est in brevi per totam insulam, durans per totum annum et inficiens pene cuncta pecora regionis. Et quod est auditu insolitum, et fortassis erit futuris incredibile, canes de cadaveribus pecorum morientium comedentes, et corvi, illico intumuerunt, quasi toxicati veneno, et mortui corruerunt. Quamobrem nullus erat hominum qui fuit ausus

¹ Though this account is based upon the text of Trokelowe, his language is considerably expanded.

² *quorum* in orig.; corrected from the printed texts.

³ Supplied from the printed texts.

carnes bovinas edere, quia in bobus maxime valuit pestis illa. A.D. 1319, 1320.
Dicebatur etiam, quod tota Gallia per idem tempus eadem peste fuit infecta.

Marimuth, p. 32. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno multi pastores pecudum, et quidam alii, ac mulieres de Anglia et aliis mundi partibus, collegerunt se, volentes acquirere Terram Sanctam et inimicos Christi interficere, ut dicebant. Et quia non potuerunt Mare Magnum pertransire, multos Judæos in partibus Tholosanis et Aquitanniæ peremerunt, asserentes eos inimicos fidei. Ob quam causam multi eorum capitalem sententiam subierunt, et alii, frustrati suo proposito, redierunt; et sic

Enormities committed by fanatical persons against the Jews.

"Vertitur in nihilum, quod fuit ante nihil."

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Transit annus iste pauper frugum, inops fructuum, probrus, damnosus, Anglicis; gratus et accommodus Scotorum latrociniis; Gallicis pestifer, sed quietus.

Cont. Trivet, p. 27. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. ¹ Regina peperit filiam suam primogenitam, nomine Alienor, apud Wodestok. Birth of Princess Alianor, at Woodstock.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ² nono decimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, tertius decimus, tenuit Rex Natale Wyntonie, cum magna multitudine militum, armigerorum, et regalium famulorum.

Trokelowe, p. 47. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Hoc anno, Johannes de ³ Kendale, Wyntoniensis Episcopus, obiit in viam patrum; cujus morte comperta, Summus Pontifex sibi met collationem dicti beneficii, quia pingue fuerat, reservavit; sed monachi, reservationem prædictam nihil pendentes, obtenta a Rege licentia, ad electionem processerunt, et virum eminentis litteraturæ, quemdam monachum de suo monasterio, consensu unanimi elegerunt in Episcopum et pastorem. Rumore igitur ad aures Papæ delato, Papa dictam electionem ⁴ nullam esse pronuncians, cassavit electionem memoratam, et Domino Rigauda, clerico suo speciali, Wyntoniensem contulit Præsulatum; qui cum, post multas tergiversationes, Regis benevolentiam adeptus fuisset, in Monasterio Sancti Albani, ad Romanam Ecclesiam nullo ⁵ medio pertinente, munus consecrationis accepit per manus Londoniensi Episcopi, in præsentia Elyensis et Roffensis Episcoporum, obtenta prius licentia ab ejusdem loci Abbate et Conventu. Et ne ipsius consecratio futuris temporibus privilegiis Monas-

Reginald (de Asser) appointed Bishop of Winchester; and consecrated at Saint Albans.

¹ This passage is omitted in the printed texts.

² *vicesimo* in the printed texts.

³ Properly *Sendale*, or *Sandale*. The mistake has probably arisen from Trokelowe giving the name as

"*Cenedele*." See p. 148, *ante*.

⁴ *nullum* in orig.

⁵ *modo* in the printed texts; but *medio* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. The words *nullo medio*, or *modo*, are omitted in the text of Trokelowe.

A.D. 1320, 1321. terii supradicti præjudicialis existeret, litteras super indem- Trokelowe, p. 47.
nitare privilegiorum fecit fieri, quas Conventui tradidit sigillo MS. Bibl.
suo signatas. Consecratus est autem in die Sancti Edmundi Reg. 13
Archiepiscopi Cantuariensis ad majus altare, cum magna E. ix.
præsulum devotione.

A pre- tender to the crown appears at Oxford. ¹Sub hoc anno venit Oxonias quidam pauper juvenis, et MS. Bibl.
prædicavit ibidem se fore Regis Edwardi, nuper regis, hæredem; Reg. 13
et quod Edwardus, qui modo regnat, non erat Regis filius, E. ix.
sed cujusdam carectarii, dolose subintroductus ad Reginam.

He is executed. Quod audientes cives Oxonienses, ceperunt dictum juvenem, et miserunt ad Regem, tunc Northamptoniæ existentem: qui a ministris Regis, in ultionem mendacii, tractus et suspensus est, extra villam in loco vocato "le Coppedethorn," inter Northamptoniam et Kyllingworthe, ad terrorem et exemplum talium nebulonum.

Ravages committed by the Scots. Per idem tempus, Rege existente Eboraci, Scoti intraverunt Angliam et illuc usque pervenerunt, et suburbana civitatis Eboracensis cremaverunt, et captivos ceperunt Dominum Johannem de Bretayne, Comitem Richemundiæ, et plures alios, qui gravissima redemptione sunt postea liberati.

Charge against the lepers: throughout Christendom; and the Jews. Hoc anno leprosi quasi per totam Christianitatem fuere Murimuth, diffamati, quod inissent fœdus cum Saracenis ad intoxicandum p. 32.
Christianos ubique terrarum; quod in multis fecerant partibus, MS. Bibl.
ponendo venenum in fontibus, puteis, doliis, et locis aliis; Reg. 13
super quo multi de Provincia et Francia convicti combusti E. ix.
sunt, et Judæi detenti et incarcerati, propter auxilium eis præstitum et consensum.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ²vicesimo, qui est annus MS. Bibl.
regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, quartus decimus, Reg. 13
tenuit Rex Natale Londonias, apud Westmonasterium, cum E. ix.
magna gloria et honore.

Dissension between the Earl of Hereford and the Mortimers, and the De Spencers. Hoc anno miles quidam, ³prædives a parentela, sed dissi- Trokelowe, p. 48.
pator substantiæ sibi relictæ, dictus "Willelmus de Brewes," MS. Bibl.
qui Baroniam dignitatem possedit, a parentibus in Marchia Reg. 13
Walliæ quamdam portionem terræ ipsum hæreditario jure E. ix.
contingentem, diversis dominis obtulit ad vendendum. Terra vero quam vendere voluit, "Terræ de Goweres" antiquitus vocabatur. Comes autem Herfordiæ, quia dicta terra contigua fuit terris suis, pro quadam summa pecuniæ cum dicto

¹ This story is also related, (but in totally different terms) in the Continuation of Trivet, p. 26, and in Higden's *Polychronicon*.

² *vicesimo primo* in the printed texts.

³ *perdives* in the printed texts.

Trokelow, Willelmo convenit, et eo promisit uberius solvere, quo novit A.D. 1321.

pp. 48, 49. terram utiliore[m] præ cæteris sibi fore; unde obtenta a Rege
MS. Bibl. licentia, dictam terram ingredi disponebat, tanquam propriam
Reg. 13 possessionem. Duo etiam milites præpotentes, quorum quilibet
E. ix. vocatur "Rogerus de Mortuo Mari," videlicet avunculus atque
nepos, quia terra illa sibi videbatur accommoda, propter vicini-
tatem terrarum suarum, nescientes de facto prælocuto, acces-
serunt ad dictum Willclmum de Brewes, et cum eo convenerunt
sub pacto quodam de terra prædicta sibi et suis habenda et
tenenda; et quasi securitatem de dicto Willelmo reportarunt. Do-
minus Johannes de Moubray, qui filiam dicti Willelmi duxerat
in uxorem, quæ hæres unica fuit illi, de tota terra præfata,
tanquam uxori suæ hæreditario jure debita, securior existebat.
Novissime, ad omnium malorum cumulum, Hugo Dispensator
junior, concupiscens terram sæpius memoratam, quia terris
suis undique vicina fuit, quia Domini Regis erat Camerarius,
ampliore[m] a Rege gratiam de terra comparanda obtinuit, et
specialiore[m] a domino dictæ terræ adeptus est favorem, in
emptione terræ ¹præfata, ita quod finaliter terram illam, ex-
clusis omnibus aliis, comparavit. Igitur præfati proceres,
videntes se circumventos et delusos ab Hugone, et a suo pro-
posito defraudatos, commoti sunt valde et ad iracundiam
concitati. Comes vero Herefordiæ, Humfridus de Boun, con-
questus est super injuria sibi facta Thomæ Comiti Lancastriæ;
MS. Bibl. qui allicientes cæteros pene cunctos Comites et Barones in
Reg. 13 partem suam, conjurationem fecerunt maximam, ad vivendum
E. ix. et moriendum pro justitiâ, et regni proditores pro viribus
destruendum, et præcipue utrumque Hugonem de Spencer,
patrem scilicet atque filium, quos odio inexorabili perstringe-
bant; eo maxime, quia Regem ducebant pro suæ voluntatis
arbitrio, in tantum quod nec Comes, nec Baro, nec Episcopus,
quicquam valuit expedire in Curia sine horum consilio vel
favore. Omnium ergo livore persequabantur, qui omnibus pene
dominabantur, et quo plus crevit eorum gloria, et eo amplius
contra illos crevit invidia, quæ semper accrescit abundantia
aliorum.

Igitur Barones, duce Thoma de Lancastria, apud Schir- The Barons
borne in ²Clivedone convenerunt, fœderati, prout dicitur, et meet, to
juramentis astricti, ad prosequendum propositum usque ad take mea-
corporis et animæ divisionem. Sed tamen pene cuncti, præter sures
Thomam de Lancastria et Humfridum Comitem de Herefordia, against
the De
Spencers.

¹ præfata in the printed texts.

Elmedone in MS. Bibl. Reg. 13

² Elmedon in the printed texts; E. ix.

A.D. 1321. et paucos alios, ante finem egotii retrorsum abierunt, et, præ timore mortis, se Regi dederunt: sed hæc inferius plenius videbuntur. Cumque Barones, ut præfertur, apud Schirburnam Trokelowe, convenissent, quosdam articulos in ¹proscriptionem dictorum pp. 49, 50, Hugonis et Hugonis composuerunt; sed tamen vias juris et MS. Bibl. Reg. 13 æquitatis in hac parte penitus omiserunt, suorum pro tempore E. ix.

And wreak their vengeance upon the friends of the De Spencers. exequentes impetus animorum. Nam illorum bona qui illis vel amicitia vel affinitate juncti fuerant, furibunde invadebant, capientes castra per violentiam, vastantes prædia per malitiam, et perimentes famulos repertos in custodiis eorum; dolentes ob hoc tantummodo, quod eorum personas capere, quos oderunt, minime potuerunt. Prædicta furia de die in diem vires sument, Barones vexillis explicatis ad Sanctum Albanum veniunt, per viam diripientes ubique victualia, et pauperes terræ gravantes. In hac comitiva fuerunt quidam, qui propter inveteratum odium Monasterium Sancti Albani, dictique loci monachos, se gravaturos devoverant. Sed tamen, disponente Deo, qui neminem tentari permittit supra vires, horum magister, et auctor tantæ malitiæ, in villa de Aleysbury, priusquam ad Sanctum Albanum attingeret, morbo percussus irremediabili, propriis seipsum discerpit manibus, et post duos dies miserabiliter expiravit. Cæteri, tam formidabili tremefacti vindicta, casum pro miraculo reputantes, ab executione voti illiciti, timore magis quam amore, destiterunt.²

The safety of the Monastery of Saint Albans miraculously ensured.

The Barons make certain demands upon the King.

His answer thereto.

Magnates vero, apud Sanctum Albanum cum suis armatis exercitibus per triduum perhendant, miserunt solemnes ad Regem nuncios, Londoniis commorantem, Londoniensem, Saresburiensem, Helyensem, Herefordensem, et Cicestrensem, Præsules, qui tunc apud Sanctum Albanum convenerant pro pace reformanda; mandantes, ut Dominus Rex non solum suam vacuaret Curiam, sed regnum suum, de regni proditoribus, Hugone et Hugone le Spencer, per communitatem terræ in multis condemnatis articulis, exiliumque meritum subire permitteret, si diligeret regni pacem. Petierunt Barones insuper, ut Rex ipsis, et omnibus qui in eorum comitiva arma moverant, litteras patentes indemnitis concederet, et ne pro transgressionibus transactis vel præsentibus a Rege, seu quovis alio futuris temporibus, punirentur. Ad hæc Dominus Rex respondit, quod Hugo de Spencer pater in suo negotio mare transierat, et Hugo junior in mari erat ad custodiendum Quinque Portus, prout ex officio tenebatur; qui

MS. BM. Reg. 13 E. ix.

¹ *proscriptionem* in the printed texts.

² At this point, a long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted.

MS. Bibl. de jure vel consuetudine exulare non debent ante responsa A.D. 1321.
 Reg. 13 E. ix. data per eosdem. Adjecit præterea, quod eorum petitio juris
 Trkelowe, et rationis fundamento carebat, eo maxime quod dicti Hugo
 p. 51. senior et Hugo junior parati semper fuerant omnibus de se
 MS. Bibl. conquærentibus in forma juris respondere, et si ¹probari
 Reg. 13 posset eos in aliquo statuta terræ læsisse, parati semper
 E. ix. fuerant legibus regni parere. Postremo, cum juramento
 MS. Bibl. addidit, quod noluit sacramentum violare, ad quod astrictus
 Reg. 13 E. ix. fuerat in sua coronatione, concedendo litteras pacis et indul-
 Trkelowe, gentiæ tam notorie delinquentibus, in suæ personæ contemp-
 p. 51. tum, et totius regni perturbationem, et majestatis regiæ
 MS. Bibl. læsionem.
 Reg. 13 E. ix.

Hiis auditis, proceres acti in furiam confestim ad arma The
 prosiliunt; et milites ²quidem super armaturam cotucas indu- Barons
 erunt, vocatas "*quarteloy*s;" armigeri vero indumenta bendas appear in
 habuerunt: quibus indumentis expositi induti, tracti sunt et arms, and
 suspensi plurimi de procerum comitiva. Cum fastu igitur et extort cer-
 pompa nimia Barones Londonias adierunt, hospitatique in tain con-
 in suburbio civitatis, manebant pacifice donec licentiam ingredi cessions
 civitatem obtinuissent: obtento a Rege civitatis ingressu, from the
 magnates, sicut prius, in petitione sua fortiter perstiterunt. King.
 Tandem interveniente Regina, et præfatis Episcopis lauda-
 MS. Bibl. bilitèr mediantibus, Rex inductus est, propter verræ pericu-
 Reg. 13 E. ix. lum evitandum, ad condescendendum votis et petitionibus
 Trkelowe, procerum prædictorum. Edictoquo super hiis per Comitem
 p. 52. Herefordiæ in Aula Westmonasterii publicato, Hugo senior
 MS. Bibl. in exilium actus est. Sed Hugo junior in diversis locis
 Reg. 13 latitans, in Anglia et in mari permansit. Hiis itaque peractis,
 E. ix. Barones, obtentis a Rege litteris ³[de] impunitate et pace
 Regis, ad propria redierunt, nec hilares de dicta pace con-
 cessa, prout præmittitur, nec securi, quia de Regis bene-
 volentia desperabant; et ideo armati semper incedebant, et
 loca tuta quærebant.

Interea casus accidit eisdem magnatibus, plenus infortunio The Queen
 et generativus molestiæ subsequenti. Isabella nempe Regina, is refused
 quæ nutrix pacis et concordiæ semper fuerat inter Regem et admission
 Barones, peregrinatura versus Cantuariam, in castro de Ledes to Leeds
 hospitari et pernoctare disposuit. Quod castrum Dominus Castle, in
 Bartholomæus de Batlesmere, ³[qui] diu Senescallus Regis Kent.
 fuerat, a Rege in excambium pro quibusdam terris aliis, sibi et
 suis hæredibus, impetraverat; in quo suam conjugem, cum par-

¹ *probare possent* in the printed texts. | *quidem* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *quidam* in the printed texts; | ³ Inserted from the printed texts

and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1321. vulis et magni thesauri copia, dimiserat pro tutela, dum, fidem Trokelowe, Domini sui Regis deserendo, adhæsit Baronibus in turbatione p. 52.
 præfata. Igitur præveniens Dominam suam, Reginæ Mares- MS. Bibl.
 callus petiit ingressum castri, ut illuc necessaria comportaret, Reg. 13
 et pararet pro familia domoque Reginæ. Sed ¹ qui in castro E. ix.
 fuerant, procaciter responderunt, se nec Reginæ nec cuiquam
 alteri ingressum castri permittere, sine jussione vel litteris
 domini dicti castri. Responsum mox ad aures Reginæ pervenit,
 quæ illuc in propria persona perveniens petiit ingressum castri;
 sed nullam spem intrandi potuit a respondentibus obtinere,
 et ideo alias pro nocte illa quæsivit hospitium, illo expresse MS. Bibl.
 sibi ² et penitus denegato. Cumque redisset ad Regem, de Reg. 13 B. ii.
 injuria conqueritur sibi facta; ex cujus relatione Rex pro- Trokelowe,
 vocatus ad iram, collectis pluribus armatorum millibus, cum p. 53.
 multis Londoniensibus, ad dictum castrum accessit personaliter, MS. Bibl.
 inclusis præcipiens ut redderent sibi castrum. Renuentibus Reg. 13
 castellanis parere jussis regiis, Rex artat inclusos obsidione, E. ix.
³ et tamdiu perseverat ibidem, donec ⁴ virtus inclusis et MS. Bibl.
 victualia defecissent. Tandem redditum est castrum in manus Reg. 13
 Regis, cum omnibus quæ intus erant. Thomas Colpeper, E. ix.
 custos castri, captus est inprimis, qui tenuerat castrum contra
 Regem, et pro rebellionem tractus et suspensus est. Mulieres Trokelowe,
 ibi repertæ Londonias missæ sunt, in Turri Londoniarum p. 53.
 sub arcta custodia conservandæ; servientes, diversis multati MS. Bibl.
 poenis, in locis variis sunt perempti. Thesauri reperti, cum Reg. 13
 armis et equis, regiis sunt usibus deputati.⁵ E. ix.

The Castle
is taken by
the King's
forces; and
the Warden
hanged.

The
younger
De Spencer
joins the
King; who
levies an
army
against the
Barons.

Quibus itaque peractis, Rex suis militibus custodiam castri
 commisit, et victoriosè progrediens versus Cirecestriam, obiter
 cepit multa castra sibi rebellantium manu forti procerum.

Circa festum Omnium Sanctorum proximo subsecutum, MS. Bibl.
 Hugo Dispensator junior, filius videlicet senioris, ascendit e Reg. 13
 mari et pervenit ad Regem; cujus consilio et quorundam E. ix.
 aliorum, Rex mandavit brevia sua ad omnes Vicecomites
 totius Angliæ, ad congregandum exercitum contra Barones;
 quia cupiebat vindicari de despectu et rebellionem nuper Lon-
 doniis sibi factis. Barones vero, præmuniti de tanta molitione,
 se muniverunt pro viribus, et ipsi multitudinem exercitus

¹ This is not exactly what is
 stated by Trokelowe, — "*respondit*
 "*domina castri, vel alius pro ea.*"

² These two words are omitted in
 the printed texts; they are found
 in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *ut* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁴ *victus* in the printed texts.

⁵ It seems not improbable, that
 in this account of the siege of Leeds
 Castle, the narrative of Murimuth
 (pp. 34–36) has been also consulted.

MS. Bibl. colligentes, ut vim vi repellerent, et viriliter defenderent A.D.
Reg. 13 causam suam; illud poeticum concorditer retinentes:— 1321, 1322
E. ix. "Felix qui quod amat defendere fortiter audet." The
Barons do
the same.

Transit annus iste, sicut cæteri illaudabilis, proventu frugum vel fructuum damnosus, proceribus et mediocribus suspectus, molestus, et turbulentus; Regi sollicitus et invisus; Scotiæ, propter magnatum Anglorum regni discordiam, jocundus et hilaris; Franciæ, Flandriæque, pacificus; et, quod dolendum fuerat, Sarracenis et incredulis fertilis et quietus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹primo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, quintus-decimus, tenuit Rex solemnitatem Natalis Dominici apud Cirecestriam, cum magna militum, scutiferorum, et ²architenentium numerositate. Illuc ergo grandem convocavit exercitum contra Barones, proponens proculdubio vel mori viriliter, vel velut rex super suos subditos imperialiter dominari. Audientes multi de Baronibus Regis propositum, diffidentes et animo concidentibus, neglecto juramento quod in commune præstiterant, ad Regem meticulosi venerunt, se suæ gratiæ in omnibus submittentes. Inter quos duo Rogeri de Mortuo Mari primi, vel inter primos, accesserunt, se voluntati regiæ supponentes; qui partem Baronum in magna parte debilitaverunt, eo quod essent strenui et bellicosi, potentes rebus sæculi et famosi, et præ cæteris causæ communis incentores; sed tamen secus accidit eis quam sperabant. Nam cum se Regi reddidissent, missi sunt ad Turrim Londoniarum, donec Rex considerasset quid de eis facere debuisset; qui quem finem sortiti sunt, sequentia declarabunt.

Trokelow, p. 53.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Trokelow, p. 53.
De la Moor, p. 695 (ed. Camden).
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
The King summons his forces.
Many of the Barons submit.

De la Moor, p. 695.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
The Mortimers submit; but are sent to the Tower.
Other nobles are captured.

Trokelow, p. 54.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Cumque Comes Herefordiæ, cæterique Barones adhærentes sibi, hæc veraciter cognovissent, ad partes Gloverniæ se contulerunt; deinde, una cum Thoma Lancastriæ Comite, exercitu grandi collecto, versus Burtone super Trentam vexilla vertebant.

¹ secundo in the printed texts.

² architenensium in orig.

³ De la Moor however speaks of them as "*ad ejus gratiam confuentes*."

⁴ The following account is partly

taken from the official Record against the Earl of Lancaster, a copy of which is preserved in the text of Trokelowe; apparently cited as the "*Chronicle of William Rysangre*" in p. 165.

- A.D. 1322. runt, rapinis indulgentes ubique ad magnum patriæ nocumen-
tum. Quos e vestigio Rex insequens, reperit collectos et paratos
ad resistentiam faciendum. Impediveruntque Regem per tres
dies continuos, quominus pontem dictæ villæ de Burtone
transire posset, occisis quibusdam de Regis exercitu qui
pontem transire animosius institerunt; unde Rex coactus est
transitum aliunde quærere ultra Trentam. Pertransito Trentæ
fluvio, Rex hostiliter equitavit versus Comites supradictos.
Thomas vero Comes, videns jam res agi pro capitibus, cum
suis commanipularibus exiit villam de Burtone, et exercitum
in campo statuit contra Regem, expectans Regis adventum in
eodem campo. Sed cum vidisset Regis exercitum, tam numero
quam potentia multo suis præstantiorem, confusus fugit in
dedecus sempiternum. In fugiendo vero, diversas fecit depræ-
dationes Baronum exercitus, dum vi non tantum victualia
per viam rapiunt, sed etiam substantias diripiunt incolarum.
Nec segnior Rex ipsos fugientes persequitur, dietas continuans
prout possibilitas suppetebat. Thomas vero de Lancastria,
cum Baronibus ex exercitu fœderato, pervenit ad Bourhgbrigge,
ubi repperunt magnam resistentiam ¹ de Borealibus partibus MS. BM.
congregatam. Nempe ad dictum locum convenerant Custos Reg. 13
Elboraci, Dominus Symon Warde, et Custos Karleoli, Dominus E. ix.
Andreas Herkele, cum sufficienti manu ad pugnandum parati;
ubi cum Dominus Humfridus de Boun, Comes Herefordiæ,
pontem transire voluisset, a quodam sub ponte latente lancea
transfixus est, et peremptus ibidem. Thomas vero de Lancas-
tria, non valens sustinere pondus prælii in eum versi, nec de
loco fugere, captus est ab Andrea de Herkele, Custode Karleoli,
milite mediocris fortunæ. Capti sunt etiam ab eodem Dominus
Rogerus de Clifford, Dominus Johannes de Mounbray, Dominus
Warinus de Insula, cum multis aliis, et adducti ad Regis præ-
sentiam ad Pontem Fractum; ubi Rex, cum duobus Dispensa-
toribus, Hugone seniore et Hugone juniore, morabatur.
- The King proceeds against them. Et cum Thomas Comes introductus fuisset in villam, a
tota gente derisus est, et acclamatus "Rex Arthurus,"
et undique subsannatus. Quod tantummodo juste dicebatur
accidisse sibi, eo quod ipse Regem pari forma dehonesta-
verat, cum Rex parum ante a partibus Borealibus di-
vertisset, et venisset ad Pontem Fractum. Nam Thomas, irre-
verenter egrediens cum suis hominibus, exiit castrum ad
- The Earl of Lancaster takes to flight.
- He is defeated and captured.
- The Earl is maltreated.
- His former conduct towards the King.

¹ Down to this point, the narra- | particulars which are not to be
tive corresponds with the language | found there, nor in the very similar
of the Record. It now enters into | account given by De la Moor.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. despicendum Regem, et acclamans in ipsum Regem vilissime A.D. 1322. et contemptibiliter cum magno tumultu, in maximum contemptum ipsius, ac si non fuisset ejus dominus, nec rex ejus. Idcirco venerunt super eum mala præsentia, prout creditur, ut per hæc purgatus facilius post hanc caducam mereatur consequi vitam beatam. ¹Tertio nempe die a cap-
tione sua, sederunt principes, et in eum sententiam dicta-
verunt, Dominus Rex in primis, assidentibus Edmundo Comite
Cantiæ, Hugone Comite Wyntonïæ, Aymero Comite Pen-
brochiæ, Johanne de Warennæ Comite Southreyæ, David Co-
mite de Athesel, Roberto Comite de Angos; ubi adjudicatus
est tractioni, suspensioni, et decollationi. Tamen, quia idem
Comes de parentela fuit excellenti et nobilissima procreatus,
Rex, ob reverentiam parentelæ suæ, remisit de sua speciali
gratia dicto Thomæ Comiti executionem duarum pœnarum,
quod idem Thomas Comes non traheretur nec suspenderetur,
sed quod executio fieret tantummodo super ipsum, quod de- And exe-
capitaretur; sicque decapitatus est extra villam de Ponte cuted.
Fracto, a captione sua die ²tertio, ut præfertur.

He is sen-
tenced to
death,

Warrinus de Insula, Willelmus Toket, Thomas Maudut, Execution
Henricus de Bradebourne, Willelmus filius Willelmi, et Wil- of other
lelmus Cheyne, qui capti sunt cum Thoma Comite, propter nobles
roberias et felonias, et resistentiam quam fecerunt contra throughout
Regem ad villam de Burton, occidentes Regis familiares, et England.
Regis transitum prohibentes, ac partem villæ prædictæ in
recessu suo comburentes, cæteraque perpetrantes, quæ dicto
Thomæ Comiti imponuntur, adjudicati sunt, de prædictorum
Comitum et Baronum consilio, tractioni et suspensioni apud
Eboracum. Dominus Rogerus Clifford, Dominus Johannes de
Mounbray, eodem judicio condemnati sunt et suspensi. ³Gosse-
linus de Inuylla simili sorte vitam finivit; expost parumper
Dominus Henricus Tyes captus Londoniis tractus et suspensus
est. Deinde Dominus Bartholomæus Batlesmere captus ⁴[est],
et Cantuariæ decollatus. Solus Dominus Rogerus Tamori
morte obiit naturali. Cætera qui voluerit videre plenius, in
Chroniciis Willelmi ⁵Rysangre, apud Sanctum Albanum, ⁶plenius
poterit reperire; ubi Recordatum Regis habetur de omnibus
memoratis.

Merimuth,
pp. 36, 37.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ This portion of the narrative is evidently derived from the words of the Record.

² "*sexto post die suspendio con-
demnatus est.*"—De la Moor.

³ This account is somewhat simi-

lar to that given by Trokelowe, but fuller.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *Risanger* in the printed texts.

⁶ *latius* in the printed texts.

A.D. 1322. Rex igitur elatus de tanta victoria, (qui potius gemuisse Trokelowe Expedition debuerat de tanta nobilium turba male perempta, quia tunc pp. 63, 64. MS. Bibl. against fuit vere victus, quando tot vicit prudentes milites,) collegit Reg. 13 Scotland. exercitum fortem nimis et magnum contra Scotos, quantus E. ix.

a longo tempore non est visus. Qui absque victualibus in gravi pomposaque multitudine in Borealibus adunatus partibus, pervenit ad Regem ad villam de Novo Castro super Tynam. Inde Rex hostiliter profectus est in ¹Scotia, lento gressu permetiens quasdam partes illius provinciæ; cujus adventu præcognito, Scoti bona sua cum necessariis ad loca tutiora comportaverunt, fugientes ad ²montes, nemora, vel paludes: sicque contigit, ut cum Rex suis nullam resistantiam inveniret, nullaque victualia reperiret, sed omnia deserta, vacuata, ³vastata perpendit, consumptis igitur victualibus, tam per terram quam per mare pro exercitu comportatis, magna pars exercitus, fame et inedia tabefacta, ⁴protinus est extincta. Quia, prout dicit Vegetius *De Re Militari*, "Sæpius penuria quam pugna consumit exercitum, et ferro severior fames est." Cernens autem Rex plebem suam perire tam miserabiliter, dolens domum regreditur, infecto quocunque negotio fructuoso. Cumque multi de Regis exercitu ⁵pervenissent ad propria, et gustassent cibos avidius, mox vel diruptis visceribus moriebantur, aut, consumpta natura, semper imbecilles et debiles permanserunt, vires præhabitas recuperare non valentes.

Unfortunate results thereof.

King Edward flies from the Scots.

Contigit eo tempore, cum Rex in partibus moram traheret Borealibus, in loco qui dicitur "Regalis Vallis," minus caute, Scoti, per exploratores perfidos quos habebant Anglicos, edocti de Regis male cauta perhendinatione, ingressi sunt regnum subito, ⁶sperantes Regem incautum capere vel certe perimere, si fortuna favisset: sed, Deo volente, Rex, præmunitus de Scotorum molitionibus, recessit a loco; quem velut fugientem Scoti persecuti sunt usque ad Abbathiam de Byland; sed nec ibi tutus locus Regi fuerat, propter Scotorum violentiam. Quamobrem Rex, vix arreptis armis, fugit Eboracum celeriter, thesauro suo, victualibus, et utensilibus, direptioni ⁷relictis. Scoti vero, videntes vias suas prosperari, patriam pervagantur, omnia ferro flammaque vastantes, et captivos multos secum trahentes; inter quos

¹ Scotiam in the printed texts.

² Apparently expanded from the "ad loca tuta fugientibus" of Trokelowe.

³ et vastata in the printed texts.

⁴ penitus in Trokelowe; protinus

in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ pervenisset in orig.; by inadvertence.

⁶ The language of Trokelowe is amplified here.

⁷ relictis in orig.; by inadvertence.

Trotelowe, virum nominatissimum, Dominum Johannem de Bretayne, cepe-
p. 64.
MS. Bibl. runt, Comitem scilicet Richemundiæ, et multis spoliis domum
Reg. 13. E. ix. prospere sunt regressi. A.D. 1322, 1323.

MS. Bibl. Eodem anno Dominus Hugo de Spencer pater factus est The elder De
Spencer created Earl of
Winchester.
Reg. 13 Comes Wyntonix; cui Rex dedit castrum et honorem de
E. ix. Donyntone, quod fuit de Lincolnix Comitatu.

Murimuth,
p. 38.
MS. Bibl. Ipso anno obiit Rex Francix Philippus, filius Philippi; cui Death of
Philip V.;
succession of
Charles IV.
Reg. 13 E. ix. successit in regno Karolus frater ejus, qui prius fuerat Comes
 Marchix Vasconix.

MS. Bibl. Transit annus iste parum frugifer, alias satis fructifer;
Reg. 13 Angliæ damnosus, probrosus, luctuosus, propter intestinam
E. ix. discordiam et nobilium terræ jugulationem; Regi vero infamis
 notabiliter, propter tyrannidem in suos naturales; inuis
 propter infelicem protectionem ad partes Boreales et in
 Scotiam, ubi pene perdidit ¹mediam gentem suam, putibunde
 maxime, propter fugam suam ante Scotorum faciem in proprio
 regno suo, et thesaurorum suorum perditionem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ²secundo, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, sextus-
 decimus, tenuit Rex Natale Dominicum Eboraci, dissimulans
 damna probrosa, quæ perceperat dudum per Scotos, et gestans
 vultu lætitiā, quamvis immaniter in animo torqueretur.

Eodem tempore, quidam de mediocri familia Thomæ, quon- The King
rebukes his
adherents,
and la-
ments the
death of
the Earl of
Lancaster.
 dam Comitis Lancastriæ, captus est, qui pro rebellione quam
 fecerat, insurgendo contra Regem in werra Baronum, et nota-
 bilibus deprædationibus et incendiis, judicio publico condem-
 natus est. Sed quia, quandoque steterat in Regis Curia, et
 placuerat quibusdam de majoribus Regi assistantibus, multi
 Regem adierunt, deprecaturi pro vita ejus. Quos cum Rex
 audisset instantius pro ejus salvatione precari, commotus
 est vehementissime, cum verbis imperii ita respondens:—
 “Væ vobis, susurrones infandissimi, detractores malevoli,
 “nequam consilarii; pro vita deprecamini nebulonis notis-
 “simi, qui pro vita mei consanguinei, militis illustrissimi
 “Thomæ Comitis, nullas preces facere voluistis. Et quidem
 “si ipse vixisset, mihi totique regno necessarius extitisset.
 “Hic vero, quanto diutius in hac vita perstiterit, erit tanto
 “scelestior; quippe qui hactenus replevit sceleratis facinoribus
 “totum regnum meum, per animum,” inquit, “Dei, morte
 “debita morietur.” Et mox jussit executionem fieri de
 judicio dato super eum; motus maxime contra suos, qui nolu-

¹ per is here inserted in the origi- | but in both instances erroneously.
 nal (from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.); | ² tertio in the printed texts.

A.D. 1323. erunt preces fundere pro Thoma Comite, quem Rex intime diligebat. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The King is summoned to do homage for the Duchy of Aquitaine. ¹ Eo tempore venerunt ad Regem Angliæ nuncii novi Regis Franciæ Karoli, videlicet Dominus de ² Beomble, et Dominus Andreas de Florentia, ad citandum et monendum eum, quod veniret infra certum tempus ad faciendum homagium suum ipsi Karolo, novo regi, pro Ducatu Aquitanie. Et licet Hugo de Spencer filius, et Robertus de Baldok, Cancellarius, procurassent ipsos nuncios, quod non notificarent Regi adventus sui causam, ipsi tamen in suo recessu monuerunt eum quod veniret infra certum tempus, quasi consulendo, ad homagium faciendum. Super qua monitione, sive citatione, subdola, dictus Andreas de Florentia, qui fuit notarius, fecit publicum instrumentum; virtute cujus, Rex Franciæ fecit processum contra Regem, et terras multas Wasconie seiscere fecit, in poenam contumaciæ Regis Angliæ; qui fuit informatus per malos consiliarios, quod ipsum præfata citatio vel monitio non artabat. MS. Bibl. pp. 40, 41. Reg. 13 E. ix.

The King of France seizes certain of his lands in default. Eodem anno Episcopus Glascuensis et Thomas Rondolf, Comes Moraviæ, missi sunt per Robertum Brus et totum regnum Scotiæ ad Curiam Romanam, pro habenda relaxatione excommunicationum et interdicti sententiarum, in regnum et regnicolas Scotiæ per Cardinales, auctoritate Papæ, latorum. Contra quos Rex Angliæ misit quemdam ³ simplicem clericum, qui obtulit se coram Papa ex parte Regis Angliæ ad probandam Scotorum manifestam et notoriam offensam, non solum contra Regem et regnum Angliæ, sed etiam contra Sedem Apostolicam, fore contractam; ita quod ante satisfactionem non possent dictæ censura laxari de jure. Contigitque clerici dicti diligentia, quod Scoti infecto negotio redierunt.

Envoys sent by Robert Bruce to the Roman Court; but through the agency of the King of England their object is frustrated. Per idem tempus, Andreas Hercle, de probo factus improbis, levavit calcaneum contra Regem, qui illum de pusillo magnum ⁴ creaverat, et fecerat ei nomen juxta nomen magnorum qui sunt in terra. Siquidem cum dictus Andreas ad Pontem Burgi Barones a facie Regis fugientes viriliter excepisset, et Humfridum de Boun per suos, ut præfetur, peremisset, et Thomam, Comitem Lancastriæ, tanquam captivum cepisset, reliquos vero fugasset vel occidisset pro libito, et cum magna pompa a Rege acceptus fuisset, et pro tanta victoria cogitavit Rex qualiter talem virum posset uberius honorare; tandem deliberato consilio, propriis manibus eum cinxit gladio

The treason of Sir Andrew Harcla. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Trokelowe, p. 65. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ For this account, De la Moor, (p. 596) may also possibly have been consulted.

² Beoville in Murimuth.

³ This clerk appears to have been Murimuth himself. See p. 41 of his Chronicle.

⁴ creavit in the printed texts.

Trokelow, militari, donans ei Comitatum de Karleolo, cujus per ante A.D. 1323. civitatis et castri diu fuerat Constabularius, sive Custos. Qui His hatred
 p. 65. mox honore tanti nominis elevatus, Hugonem Dispensatorem of Hugh
 MS. Bibl. Reg. 13 coepit persequi, propter rancorem quem per longum tempus de Spencer,
 E. ix. conceperat contra eum. Sed cum videret dictum Hugonem de die in diem proficere et exaltari, insuper et per Regem manuteneri, contra eum indignatus quam maxime, quod juxta malitiam cordis sui vindicari non poterat, contra fidelitatem And alli-
 quam domino suo Regi juraverat, junxit se Scotis, inimicis ance with
 Regis publicis, et eorum consiliis se immersit; qui mox ab the Scots.
 illis hilaritate tanta susceptus est, ac si cœleste munus; quia nullum unquam fuerat illis infestior aut acrior expugnator.
 MS. Bibl. Nempe in regnorum confinio semper habitans, ¹damna innu-
 Reg. 13 merabilia illis intulerat, modo prædas agens, modo faciens
 E. ix. equitationes, modo captivos secum trahens, modo flammis villas prædiaque devastans. Cumque per dies aliquot moram fecisset inter eos, et ipsi jam securi facti fuissent de ejus nefanda perfidia contra Regem Angliæ, cogitaverunt eum, quantum poterant, honorare, in tantum ut sororem Regis Scotiæ vellent sibi conjugio copulare. Rex interim Angliæ, cognoscens per relatores quid Andreas fecerat, doluit quod tanta beneficia contulerat tam ingrato. Erat tunc in partibus Bo-realibus miles famosus et strenuus, vocatus "Antonius," cognomento "de Lucy," qui et Regis favorem cupiebat adquirere, et patriam de tam nefando proditore protinus vacuare. Hic per exploratores edoctus, quod Andreas apud Karleolum satis secure, nihil mali suspicatus, morabatur, He is cap-
 repente cum manu valida irruit super eum. Quem illico tured by
 captum misit ad Regem Londoniis catenatum, ubi quadrifario Antony de
 judicio condemnatus est. Nempe primo degradatus est, am- Lucy,
 putatis securi ad talos suos calcaribus, et sic vicissim dis- cinctus est balteo militari, ablati calceis et ²chirothecis. Deinde tractus, suspensus, et in quartas divisus est; et partes And exe-
 quatuor principalibus civitatibus Angliæ sunt transmissæ; cuted.
 caput ejus super pontem Londoniarum fixum est, versus partes respiciens Scoticanas.

Eodem anno Robertus de Brus, per litteras missas per A truce for
 solemnes nuncios, requisivit Regem Angliæ de treugis per thirteen
 annos tresdecim duraturis. Rex vero Angliæ, fatigatus per years, con-
 cluded with
 the Scots.

¹ The remaining portion of this account of Harcla's treason and punishment bears marks of having been derived from a more detailed

narrative than that of Trokelowe.

² Altered from *cirotecis* in a somewhat later hand.

A.D. 1323. werras Scotiæ multipliciter, concessit in treugas voluntarie, quæ sub tresdecim Articulis clauderantur; quos qui videre desiderat, respiciat Chronicas Fratris ¹Henrici Blankforde, monachi Sancti Albani, quæ habentur in Monasterio memorato. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Conspiracy of the adherents of the Barons. Sub eodem anno facta est grandis conjuratio multorum, qui cum Baronibus steterant in werra sua, ut omnes qui in carceribus detenti fuerant ratione dictæ werræ, per totum regnum una eademque nocte eriperent, et a vinculis liberarent. Venerunt igitur quidam de conjuratis ad castrum Walyngfordiæ, in quo tenebantur viri nominatissimi, Mauricius de Berkelee et Hugo de Andelee, et latenter ingressi sunt per posticium

Capture of the Castle of Wallingford; and recapture thereof. versus aquam Tamisiæ, ut complerent opera præconcepta; sed eorum furtivus introitus villanos non latuit; unde mox clamor et tumultus factus est nimis per totam villam, ex quo tota patria est commota. Advenit igitur ex illis partibus indiscreta multitudo, ut obsiderent eos qui castrum sic ingressi fuerant; et eos obsederunt donec venirent ad continuandum obsidionem Comites Cantiae et ²Wyntoniae, cum vi maxima armatorum. Videntes autem, qui castrum sic ingressi fuerant, se non posse resistere tantæ violentiæ, ad capellam dicti castri pro refugio ecclesiastico confugerunt. Qui tamen, invititis decano et presbyteris dicti collegii, qui eos nitebantur defendere, de capella sunt violenter abstracti, et vel diversis pœnis ad mortem traditi, vel carceribus mancipati, donec Rex crudelius de eorum suppliciis statuisset. Factum est igitur, ut hac occasione cuncti per Angliam incarcerati artius solito stringerentur.

Inquisition made by the King as to public offenders. ³Circa festum Sancti Michaelis Archangeli, Rex circumivit Comitatus Eboraci et Lancastriæ, et Marchiam Walliæ, ingrediens civitates et villas, et inquisitiones faciens de pacis perturbatoribus, de vulgi communis oppressoribus, de provinciarum prolocutoribus et ductoribus, qui per nundinas sive fora soliti fuerant concitare seditiones, fovere partes contra partes, manutenere malefactores; et notatos, captos et convictos, punivit juxta suæ demerita pravitatis, antiquisque profligatis erroribus, leges terræ præcepit in locis omnibus observari. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ This short Chronicle, (as that of Henry de Blaneforde) has been published by Hearne, at the end of Trokelowe (1729). In it are to be found the thirteen Articles of this truce.

² *Lincolniæ* in the printed exts: *Wyntoniae* in Blaneforde and MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix., the latter reading being correct.

³ There is a passage somewhat similar to this in Blaneforde, but MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. has been evidently indebted here to some other source.

Murimuth, Eodem anno Papa citavit Ducem Bavariae, in Imperatorem A.D.
 p. 42. electum, ut infra certum terminum veniret ad Curiam, et de 1323, 1324.
 MS. Bibl. electione et jure suo doceret; et quia non venit in termi- The Pope
 Reg. 13 num, excommunicavit eum, et postmodum pronunciavit eum excommuni-
 E. ix. nullum habere ¹[jus] in Imperio, vel ad illud; et si quod Emperor
 habuit, privavit eundem. Louis of
 Bavaria.

Murimuth, Hoc anno vacuit Ecclesia Wyntoniensis per mortem Domini J. de Stret-
 p. 39. Rigaudi de Assero, in Curia; cui Papa providit de Magistro forde made
 MS. Bibl. Johanne de Stretforde, in Curia tunc praesenti. Bishop of
 Reg. 13 E. ix. Winchester.
 MS. Bibl. Transit annus iste mediocriter laetus frugibus, sed foecundus
 Reg. 13 fructibus; formidolosus regni malefactoribus; Angliae, Scotiaeque
 E. ix. votivus, propter treugas captas.

Blaneforde, Anno gratiae millesimo trecentesimo vicesimo ²tertio, qui
 p. 77. est annus regni Regis Edwardi, a Conquaestu Secundi, septi-
 MS. Bibl. mus-decimus, tenuit Rex Natale apud castrum de Keneles-
 Reg. 13 E. ix. worthe, in magnificentia et gloria, et magna frequentia sexus
 MS. Bibl. utriusque.
 Reg. 13 E. ix.

Blaneforde, Eodem anno, in sequenti Quadragesima, convocari fecit Rex Discussion
 pp. 77, 78. ad Parliamentum Londoniis celebrandum regni proceres et in Parlia-
 MS. Bibl. praelatos, ad tractandum de variis regni negotiis, et praecipue ment as to
 Reg. 13 consulendum, quid foret respondendum Regi Franciae, qui the sum-
 E. ix. Regem Angliae pluries jam vocaverat ad faciendum homagium mons of the
 sibi pro Wasconia, et caeteris terris quas tenebat in regno King to do
 Franciae et dominio Regis Francorum: super quo, ex consensu homage to
 procerum et omnium assistentium, decretum fuit, quod in propria the King of
 persona non transiret, sed prius mitteret solemnes nuncios, si France.
 forte vel hac vice de non comparando posset obtinere dila-
 tionem vel omnimodam excusationem.

Praeterea, Rex petiit in praefato Parlamento, tam de clero A subsidy
 quam de populo laicali, subsidium ³pecuniare, pro redemptione demanded
 nobilis viri Johannis de Britannia, Comitis Richemundiae, nuper for the ran-
 capti per Scotos apud Abbathiam de Byland. Sed haec petitio som of the
 monstrabatur per multas rationes injusta fore, et tandem voce Earl of
 publica penitus est negata, sub ista ⁴replacatione, quod tantum Richmond,
 pro Rege, Regina, et filiorum Regis primogenito, si in capti- And re-
 vitate tenerentur, foret contributio facienda: et sic quievit fused.
 tributum, cessavit exactor.

In eodem Parlamento arestatus fuit Adam Episcopus Here- The Bishop
 fordensis, in magnum cleri dedecus et praejudicium totius of Hereford
 arrested and
 examined as
 to treason.

¹ Omitted by inadvertence. It
 appears in the printed texts, in
 Murimuth, and in MS. Bibl. Reg.
 13 E. ix.

² quarto in the printed texts.

³ pecuniarum in the printed texts.

⁴ replacatione in orig.

A.D. 1324. Ecclesiæ Anglicanæ; et examinatus de proditiōe et crimine Blanford læsæ majestatis coram Rege et proceribus universis. Impo- pp. 78-80
situm nempe fuit sibi, quod quosdam inimicos ¹regios susce- MS. Bibl.
pisset et fovisset, in magna copia armatorum, et quod eis Reg. 13
E. ix.

The
Bishop's
objection
thereto.

He is deli-
vered into
the custody
of the Arch-
bishop of
Canterbury.

The pre-
lates take
him into
their own
charge.

On inquisi-
tion made,
he is found
guilty.

His pro-
perty is
confiscated.

impedit auxilium, consilium, et favorem. Ille vero, prout erat vir maturus et litteris abundanter imbutus, patienter hæc tulit, ad convitia et opprobria nihil omnino respondens. Tandem pulsatus diversimode, sic ora resolvit:—" Domine Rex, vestra regis majestatis reverentia semper salva, ego Sanctæ Ecclesiæ Dei minister humilis, membrum ejus, et Episcopus consecratus, licet indignus, ad tam ardua nequeo respondere, nec debeo, absque Domini Cantuariensis Archiepiscopi, post Summum Pontificem, mei directi judicis, cujus etiam sum suffraganeus, auctoritate, et aliorum parium meorum Episcoporum conniventia vel consensu." Quo responso prolato, mox Archiepiscopi et Episcopi, omnes et singuli, qui affuerunt, surgentes, Regis clementiam pro collega et coepiscopo implorabant. Sed Rege tot supplicationibus non placato, aut ab ira concepta nullatenus pacificato, totus clerus dictum Episcopum ² et membrum Ecclesiæ vendicavit. Deliberatus est igitur custodiæ Cantuariensis Archiepiscopi, donec Rex discerneret quando ad objecta vel objicienda alias responderet.

Paucis exactis diebus, Rex, ut prius, Episcopum prædictum convenit. Quo rumore ad aures perlato Pontificum, Cantuariensis, Eboracensis, et Dublinensis, Archiepiscopi, cum aliis decem Episcopis, erectis crucibus ad locum judicii cum omni celeritate venerunt, et confratrem eorum et coepiscopum, solum stantem et nimium desolatum, in suam custodiam susceperunt, et eum, absque responso dato, cum illis protinus abduxerunt; injungentes firmiter, ex parte Dei, et sub poena anathematis, universis qui aderant, ne quis in eum manus præsumeret injicere violentas. Quo sic abducto, Rex de tanta cleri commotus audacia, quasi ex officio judicis objectis præcepit fieri inquisitionem. Ac jurati de patria convocati, plus regis terreni metuentes offensam, quam Sempiterni Judicis ultionem, absentem Episcopum reum fuisse de omnibus objectis articulis præsentarunt. Quod Rex ducens pro maximo, confiscari fecit omnes redditus et terras suas, et, quod erat intolerabilius, omnibus suis victualibus et utensilibus in ³platea projectis et dispersis, eum permisit inhumaniter spoliari. Episcopus vero

¹ The word *nuntios* is inserted here in the printed texts.

² Properly *ut*, as in MS. Bibl. Reg.

13 E. ix. : *tanquam* is the reading in Blanforde.

³ *plateis* in the printed texts.

Blanforde, remansit sub tutela Cantuariensis Archiepiscopi, gratiam Regis A.D. 1324. expectans.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eo tempore, Episcopus Lincolnensis, cujus temporalia per The Bishop
biennium in manu ¹Regis detenta fuerant, adepta Regis bene- of Lincoln
volentia, suis est possessionibus restitutus. De quibus omnibus restored to
quidam Satyricus illius temporis ita dictavit:— his posses-
sions.

“ Nostri cornuti sunt consilio quasi muti,

“ Et quia non tuti, nequeunt sermonibus uti.

“ Sunt quasi confusi, decreto legis abusi.

“ Sic perit Ecclesia, juris et ipsa via.”

In eodem Parlamento, terræ, possessiones, et dominia, The posses-
quondam Templariorum, assensu communi totius cleri et populi, sions of the
Hospitalariis conceduntur, jure perpetuo per omnes regni Templars
provincias ²possidenda. granted to
the Hospi-
tallars.

In eodem Parlamento electi sunt viri nobiles, Comes videlicet Envoys
Cantiæ, germanus Regis, et Archiepiscopus Dublinensis, ad sent to the
excusandum penes Regem Franciæ Regem nostrum, quia citatus King of
non comparuit coram Rege Franciæ, ut superius memoravi. France.
Qui cum transfretassent, a Rege Franciæ honorifice sunt suscepti.
Non tamen effectum negotii potuerunt consequi, donec de
quadam transgressionem, nuper facta in Aquitannia in dedecus
Regis Franciæ, sibi foret plenius satisfactum. Aceperat nempe
Rex Franciæ quamdam terræ particulam ibidem per ex-
cambium, in qua municipium construxerat, propter amœni-
tatem loci, et villam in circuitu cum ædificiis sumptuosius; cujus
habitatores, erecti in superbiam, freti dominio Regis Franciæ,
non solum leges et decreta populi Aquitannici, sed etiam
Senescallum Regis Angliæ, dictum “ Radulphum Basset,”
spreverunt, et contemptibiliter vilipenderunt. Et cum legibus
debuissent paruisse illius terræ communibus, idem Radulphus,
collecto exercitu, venit ad locum, et omnes aut ³vertit, aut
gladio interfecit, et universa ædificia complanavit. Quamobrem
dictus Radulphus, vocatus ad Curiam Regis Franciæ, venire
contempsit; sed pro omnibus allegatis respondit audacter, se
nihil aliud in hac parte fecisse, quam quod sui officii debitum
exigebat. Super quo responso commoti Franci, Senescallum
præfatum Regis Angliæ, cum suis vocatum complicitibus iterato
et non comparentem, proscripserunt. Præfatus vero Radulphus,
cognito Francorum decreto, ad castrum de Monpesade, bene
munitum, se contulit, ubi potuit a Francorum incursibus tutus
esse. Hunc ergo a prædictis nunciis petiit Rex Franciæ sibi

¹ Omitted in the printed texts.

² *possidenda* in orig.

³ *in fugam convertit*—Blanforde.

- A.D. 1324. reddi, cum suis compliceibus, una cum castro ad quod confugerant Blane-forde, memorato, juxta Francorum consuetudinem puniendum. Comes Cantiae, pro bono pacis, cum suis laicis Regis voluntati consentire decrevit; sed Archiepiscopus, irregularitatis notam timens incurrere, distulit consentire, donec a Rege Angliæ habuisset aliud in mandatis. Quocirca mox mittuntur ad Regem nostrum nuncii, qui quærent quid agendum foret. Rex vero sine mora impetuosum Comitum consensum penitus revocavit, nolens pro bono facto militiæ tantum militem quomodo-libet per adversarios molestari; sicque reversi sunt nuncii sine itineris sui fructu. p. 83.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- The demands of the King of France, as to Ralph Bassett, not conceded. Rex Franciæ per idem tempus misit Dominum Karolum de Waleys, patrum suum, in Wasconiam cum magno exercitu, ad juvandum possessionem totius Ducatus Aquitaniæ; pro eo quod Rex Angliæ non venit ad faciendum homagium suum pro Ducatu et Comitatu Pontini, quem seisivit; ad quod faciendum fuit vocatus, sicut superius est expressum. Venit ergo in obviam Domino Karolo Comes Cantiae, Edmundus de Wodestoke, frater Regis Angliæ, cum multis nobilibus de regno Angliæ, qui illuc destinati fuerant, ad resistendum Karolo supradicto. Nullo tamen resistentiam faciente, Karolus totam Agennam equitavit, et illas partes seisivit usque ad villam de Regula, in qua fuit dictus Edmundus, Comes Cantiae, tenens villam. Finaliter vero, fuit treuga inita inter eos usque ad certum tempus, quo possent de pace tractare, et, reddita Karolo villa illa, utraque pars ad propria remeavit. Murimuth,
p. 42.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- A truce made between Charles and Edmund, Earl of Kent. Eodem anno, in festo Sancti Petri ad Vincula, Rogerus de Mortuo Mari, Dominus de Wygemore, qui cum Rogero avunculo suo post werram Baronum Regis gratiæ se submiserat, et in eminentiori nihilominus et ²acriori loco Turris inclusus fuerat, data suis custodibus soporifera potione, evasit per omnes Turris custodias, quas "wardas" vocamus, et pervenit ad flumen; ubi quamdam cymbam reperiens, a quodam coadjutore sibi præparatam, illam intravit, et cum conscio sui secreti pervenit ad mare. Quo cum summa felicitate transmeato, se contulit ad Regem Franciæ sine mora; ubi quorundam de sua consanguinitate præsidio vitam duxit diutinam, gratiam reconciliationis expectans. Rogerus, avunculus hujus Rogeri, fere per quinquennium squalore carcerali detentus ibidem satis inciviliter, tandem diem clausit extremum; cujus corpus delatum Bristoliam sepelitur. Murimuth,
p. 84.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
- Escape of the younger Mortimer from the Tower. Death of the elder Mortimer, in prison.

¹ Properly *invadendum*, as in Murimuth and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *acriori* in Blane-forde and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Blanforde, Missi sunt eo tempore et ¹alii ²nuncii pro pace impetranda; . A.D. 1324, 1325.
 p. 89. quorum unus erat natione Francus, dictus "Dominus ³Johannes
 MS. Bibl. "de Suliaco," alter Anglicus, "Magister Johannes de Schor-
 Reg. 13 "dich" appellatus. Sed Johannes de Suliaco, ibi de quadam
 E. ix. transgressione notatus et accusatus, vix, interventu Reginae
 Franciæ, mortem evasit, collega suo sine fructu legationis
 domum transmisso.

Other en-
voys sent to
France; one
of whom
narrowly
escapes
death.

Interea mercatores utriusque regni ⁴dissensionem regalem Evils and
 deplorabant, quia neque Francis in Anglia, neque Anglis in hardships
 Francia, negotiari licebat. Familiares quoque Reginae, quot arising
 quot erant oriundi de Francia, terram sine spe reversionis from the
 exire cogebantur, in Francorum odium et contemptum. Terræ dissensions
 quoque, scilicet prædia et castella Reginae, in manus Regis between
 seisisa fuere, datis dictæ Reginae stipendiis ⁵dietim de bursa of the Kings
 Regis. Religiosi autem et beneficiati in hac terra, de gente of England
 Francorum, in maxima miseria degere cogebantur; cum eorum and France.

MS. Bibl. Transit annus iste illaudabiliter fructus et fruges pro-
 Reg. 13 ducens; Anglis et Francis invisus propter guerram motam
 E. ix. in Wasconiâ, et præcipue propter negotiatorum varia im-
 pedimenta; quæ dissensionem ⁶generavit; Ecclesiæ Anglicanæ
 molestus; Scotis quietus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ⁷quarto, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Secundi, octavus-
 decimus, cum treugæ apud Eboracum fuissent firmatæ inter
 Anglicos et Scotos per utriusque regni prudentiores viros,
 tenuit Rex apud Notyngham Natale Dominicum, nobile et
 solemne.

Blanforde,
p. 90.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Per idem tempus, Dominus Papa, paci regnorum Angliæ et The Pope
 Franciæ pie prospiciens, Archiepiscopum Viennensem et Epi- sends envoys
 scopum Auriacensem ad utriusque regni principes destinavit; to establish
 qui pacis monita darent ⁸utrique. Qui cum nihil profecissent, peace; who
 facto in clero tallagio, videlicet de singulis marcis accipientes levy a tal-
 quadrantem pro suis expensis, infecto negotio sunt reversi. lage for their
 expenses, and
 return home

¹ The word "alii" is used here in reference to a preceding passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; which the transcriber has omitted.

² Blanforde speaks here of but one envoy; though he mentions a second one ("a clerk") below, without giving his name.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *dissensiones regales* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *generaverunt* in the printed texts.

⁷ *quinto* in the printed texts.

⁸ *utrisque* in the printed texts.

A.D. 1325. In Octabis Sancti Hillarii, factum est Parliamentum Lon-
 doniis, apud Westmonasterium; in quo tractabatur de salvatione
 Ducatus Aquitanniæ, quæ jamdudum per Gallos fuit multi-
 pliciter lacerata. Missi sunt ergo solemnes nuncii ad Regem
 Franciæ, Wyntoniensis et Nortwicensis Episcopi, et vir illustris
 Johannes de Britannia, Comes de Richemund. Qui post multas
 disceptationes, allegationes, et excusationes factas, tandem
 quamdam pacis formam a Rege Franciæ receperunt. ¹ Re-
 missus est ergo in Angliam Wyntoniensis Episcopus, collegis
 in Gallia remanentibus, qui nunciaret Regi nostro quæ facta
 sunt. Tandem, post longum tractatum familiares Regis
 laudaverunt Reginam transmittendam ad Regem Franciæ,
 fratrem suum, pro pacis negotio confirmando, cum familia
 moderata; quæ satis humiliter suscipiens legationis officium,
 cum uno solo Barone, scilicet Domino Johanne de Cromwell,
 quatuorque militibus, transfretavit.

Mediatrice igitur Regina Angliæ Isabella, tali pacto fuit finali-
 ter concordatum, ut Rex Angliæ daret Edwardo, filio suo primoge-
 nito, Ducatum Aquitanniæ et Comitatum Pontini, ut Rex Franciæ
 reciperet homagium ab eodem Regis filio, et redderet sibi statim
 Comitatum Pontini et terras in Aquitannia, de quibus placita
 mota fuerunt; et de aliis equitatis per Karolum avunculum
 suum faceret sibi justitiæ complementum. Super quibus omni-
 bus misit Rex Franciæ suas patentes litteras in Angliam, et
 alias litteras de conductu salvo, tam pro filio quam pro Rege
 Angliæ, si ipse mallet in persona propria venire. Super qua
 optione fuerunt multi et magni tractatus apud Langedon et
 apud Dovoriam, multis consulentibus quod Rex in persona
 propria transiret. Sed uterque Dispensator, pater et filius,
 qui nec audebant mare transire, nec, Rege transeunte, in
 Anglia remanere, propter odium regni nobilium, qui perfecto
 odio oderant illos, dederunt consilium, et prævaluerunt, ut filius
 Regis transiret; cujus transitus in caput ipsorum, sicut patebit
 ex sequentibus, redundavit. Unde Dominus Rex Angliæ fecit
 chartam filio suo prædicto de dictis Ducatu et Comitatu,
 habendum et tenendum sibi et hæredibus, ² Regibus Angliæ;
 et si contingeret ipsum mori in vita patris sui, terræ redirent
 ad ipsum patrem. Ita etiam, quod Rex Franciæ non posset
 dictum filium Regis maritare, nec tutorem aut curatorem sibi
 dare. Quæ ordinatio fuit facta Doveriæ per chartam Regis,
 ex consensu prælatorum et aliorum nobilium regni præsentium

Parliament
at West-
minster.
Fresh ne-
gotiations
are entered
into with
the King of
France.

The Queen
of England
passes over
into
France.

Final ar-
rangement
made be-
tween the
Kings of
England
and France.

Baneful ad-
vice given
to the
King by
the De
Spencers.

Blane-
forde,
pp. 90, 91.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Murimuth,
pp. 44, 45.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ At this point Blane-forde's Chro-
 nicle abruptly ends.

² Regis in the printed texts.

Murimuth, tunc ibidem, in crastino Nativitatis Beatæ Mariæ. Et in die A.D. 1325. Jovis sequente, idem Edwardus filius Regis mare transivit; et Prince Edward cum eo Willelmus, Episcopus ¹Exoniæ, et alii in numero com- ward does petenti. Et circa festum Sancti Matthæi fecit homagium homage to avunculo suo, Regi Franciæ, sub quibusdam protestationibus. of the King of France. Fuit etiam e contrario protestatum. Acta sunt hæc in Francia, in manerio Regis Franciæ appellatum ²"Boydevincens," coram multis proceribus regni Francorum. Dona vero quæ Franci Regi Anglorum præparaverant, et exennia, filio Regis manu largiflua tribuebant; quorum favorem juvenis Regis filius indicibiliter consecutus est.

p. 45.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, Guelfi, venientes de Florentia ad Lucam, sump- The Guelfs defeated by the Ghibel-
tibus et de mandato Papæ, per Gibellinos capti fuerant, et lines.
multi interfecti, ac cæteri in fugam acti.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Hoc anno in æstate, et etiam anno sequenti, tanta fuit siccitas A great
quod vere dici posset illud Theodoli de hac terra:— drought.

"Anglorum terras jam fervida torruit æstas,

"In Cancro solis dum volvitur aureus axis."

Quia fluviis etiam majoribus desiccatis, et fontibus rivorum, aquæ pene in locis omnibus disparuere. Quamobrem multa animalia, tam domestica quam sylvestria, præ potus penuria defecere.

Murimuth, Eodem anno, statim post festum Sancti Michaelis, voluit The Queen
p. 46.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Rex Angliæ, quod Domina Regina, conjux sua, et filius suus and Prince
Edwardus, facto homagio, ut præmittitur, cito et sine mora refuse to
redissent. Sed Regina et filius suus, remissa magna familia return.

utriusque in Angliam, per totum illum annum remanserunt Reasons
ibidem, ut dicebatur, inviti. Alii vero asserebant quod volun- for the
tarie, propter nimiam familiaritatem tunc contractam inter Queen's
dictam Reginam et Dominum Rogerum de Mortuo Mari; sine refusal.
quo et aliis nobilibus de Anglia ³profugatis, noluit dicta
Regina redire; et maxime in odium illorum Dispensatorum,
et ⁴Hugonis, qui anno præcedenti procuraverant familiam
Reginæ ab ipsa removeri. Quod propositum Reginæ ⁵postea
rei exitus comprobavit. Quod percipiens Walterus, Episcopus
Exoniensis, de comitiva dictæ Reginæ clam recessit.

¹ *Oxonie* in orig. and the printed texts; corrected from Murimuth. In MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. the writing of this word somewhat resembles *Oxonie*; whence probably the transcriber's mistake.

² *i.e.* Bois de Vincennes.

³ *profugatis* in Parker's text.

⁴ The word *Hugonis* is omitted here in Murimuth.

⁵ According to one MS. of Murimuth, the words "*displecui, ut*" are omitted here.

A.D. 1325. Per idem tempus, jussit Rex Angliæ Isabellam, Reginam MS. Bibl.
 The Queen Angliæ, et Edwardum, filium suum primogenitum, contra Reg. 13
 and Prince voluntatem suam in ultramarinis commorantes, Londoniis tan- E. ix.
 are de- quam regni inimicos notorios, et regionum inimicorum recep-
 clared tiores et fautores, publice proclamari; et bannivit eos, cum
 public enemies. omnibus qui illis adhæserant de regno suo.

Robert de Sub eodem tempore evaserat de castello de Corf vir versutus
 Walkefare et subdolos, sed manu tamen fortis, Robertus de Walkefare,
 escapes miles qui captus fuerat in werra Baronum mota contra Regem,
 from Corf eo quod magnus dissidii suscitator et promotor¹ fuerat, et, non
 Castle, dico "ductor," sed "seductor," illius viri nobilis et magnifici
 Comitibus et Baronibus, et aliis regni
 nobilibus, studentibus in illa werra pro pace patriæ, pro re-
 publica, pro honore Dei et Ecclesiæ, ipse semper cor apposit
 ad rapinas, cædes, et depopulationes. Hic, inquam, continuans
 sua scelera, Constabularium castri de Corf crudeliter inter-
 fecit, et ad Reginam, tunc exulem, se contulit ultra mare.
 And, with Auctus est ergo numerus fugitivorum multipliciter, ita ut Rex
 others, ipse timeret illorum reditum in hanc terram. Quamobrem
 joins the jussit omnes portus maris diligentissime custodiri, ne repente
 Queen. fieret per exules revertentes, aut per Gallicos illis faventes,
 ullus motus in regno.

The pro- Eodem tempore, Dominus Oliverus Ingham, miles juvenis
 vince of sed cordatus, factus fuerat Custos Aquitanniæ per juvenem
 Agen re- Ducem Edwardum, assensu Regis patris sui; qui, grandi col-
 stored to lecto exercitu de stipendiariis militibus Hispannicis, Arrago-
 English nics, et Wasconensibus, provinciam Agennensium, occupatam
 rule by per Regem Franciæ contra pactum, invasit, eamque² dominio
 Sir Oliver Regis Angliæ restituit integraliter et subiecit.

Capture of Sub eisdem diebus, tres Admiralii trium plagarum Angliæ,
 Norman videlicet, Dominus Johannes Oturain, Dominus Nicholaus
 ships by Kyriel, et Dominus Johannes de Feltone, custodiam maris
 the Eng- habentes, et facultatem plenam, per Regis commissionem,
 lish fleets. invadendi, infestandi, et diripiendi, quoscunque de Francia
 mercatores, cum Gernemuthensium, et Portesmuthensium, et
 Occidentalium, classe, Oceanum sunt ingressi. Et non segniter
 commissionis suæ negotium exequentes, infra breve tempus
 centum viginti naves Normannicas ceperunt, et in Angliam
 attraxerunt. Suscitatum est igitur odium inexorabile inter
 Reges, et damna ubique pro viribus inferuntur. Quod cernens
 Dominus Papa, et vehementer condolens, misit in Angliam

¹ fuerit in the printed texts.| ² domino in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. nuncios duos Episcopos, qui primo pacem studerent facere A.D. 1326.
 Reg. 13 inter Regem et Reginam, et secundarie inter Reges. Qui Nuncios
 E. ix. reverenter admissi, nihil præter reverentiam receperunt; sent by the
 unde dolentes reversi sunt, de pace penitus desperantes. Pope; but
 in vain.

Eodem anno coronata fuit Parisius Regina Franciæ; cui Coronation
 solemnitati interfuere Reges multi, Duces plurimi, Comites et of the
 Barones numero pene incredibili, cum suis militibus plusquam Queen of
 quingentis. Inter quos Edwardus, filius Regis Angliæ et France;
 Dux jam Aquitanniæ, cum sexaginta et decem militibus, Prince
 celebrius festum fecit. Edward
 present
 thereat.

Interea, crescente odio inter Regem Angliæ et Reginam, Regem Franciæ et Regem Angliæ, et utrumque regnum, Rumoured
 multa mala fiebant. Inter quæ, Rex Angliæ, prout dicitur, designs
 procuravit mortem uxoris suæ et filii sui Edwardi. against the
 Cujus life of
 sceleris executionem fecisset Dominus Johannes de Britannia, Queen Isa-
 Comes Richemundiæ, qui cum Regina familiaris fuit; sed bella.
 Deo prohibente, illa machinatio fuit penitus impedita.

In fine vero anni præsentis, cum Regina cerneret magnates Queen Isa-
 Franciæ fore corruptos magnis muneribus Anglicorum, et bella leaves
 nusquam tutam fidem, festinavit egredi calorem domus France,
 Recab, et Francos suos familiares et consanguineos, usa sapi- and takes
 enti consilio, latenter fugit, et ad Comitem Hanoniæ se Hainault.
 contulit, cum sua familia et filio suo Edwardo, petitura auxi-
 lium et favorem; a quo, cum filio et suis omnibus, magni-
 fice est suscepta, et honorabiliter, prout tantam reginam
 decuit, exhibita pro tempore moræ suæ.

Transit annus iste mediocriter hilaris, frugum fœcunditate vel
 fructuum; Francis varius, propter res perditas cum classe sua;
 Anglicis suspectus propter pericula verisimiliter imminetia
 toti regno per Francorum odium, per iram exulum, et redi-
 tum eorundem.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo ¹quinto, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, nonus-
 decimus, tenuit Rex Natale apud Sanctum Edmundum, timens
 vehementer Reginæ reditum, et exulum qui cum ea fuerunt.

*Sponsalia contracta inter filiam Comitis Hanoniæ et
 filium Regis Angliæ; et reditus Reginæ.*

Hoc anno, Isabella, Regina Angliæ, contractis sponsalibus Prince
 inter filium et Comitis Hanoniæ filiam, "Philippam" nomine, Edward
 betrothed

. ¹serto in the printed texts.

A.D. 1326. in Angliam ire disposuit, adiutorio Comitis dicti fulta. ¹As- MS. Bibl.
to Philippa sumptis igitur filio suo, Duce Aquitanniæ, fere quatuordecim Reg. 13
of Hain- annos ætatis habente, Domino Edmundo de Wodestoke Comite E. ix.
ault.

Cantiæ, germano Regis Angliæ, Domino Rogero de Mortuo Mari, Domino de Wygomor, et aliis multis viris illustribus de regno Angliæ profligatis, Duce Domino Johanne, viro strenuo fratreque Comitis Hanoniæ, quem sequebantur milites stipendiarii de Alemannia et Hanonia plures valde, ita quod numerus eorundem fuit duo millia septingenti quinquaginta septem hominum armatorum, parata classe per Comitem Hanoniæ, The Queen pervenit ad mare, et satis audaciter committens se pelago, and Prince feliciter navigavit, pervenitque ad Orwelle cum familia integra, land at et in portu de Herewych Angliam est ingressa, in terra Harwich Comitis Marescalli; cui mox Comes Marescallus et Comes Murimuth, with a Leycestræ, alique barones et milites illarum partium, adhæ- p. 47.
great force. serunt, cum Prælati fere omnibus, et præcipue Lincolniensi, MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Reginæ magnam exercitum conflaverunt. Alii vero, et præcipue Walterus, Cantuariensis Archiepiscopus, sibi pecuniam ministravit. Recreato exercitu apud Sanctum Edmundum, progressa est MS. Bibl.
ad quærendum suos regnique adversarios, qui, se semper sub Reg. 13
E. ix.
The Queen's
successful
progress. In progressu, cotidie Reginæ augebatur exercitus, et minuebatur regius numerus, ita ut per totam Angliam non inveniretur aliquis, qui volebat contra Reginam Regis stipendiis militare. Nec lædebat Reginæ exercitus quosque in corporibus aut catallis, nisi solum adversarios quos quærebant, quorum proposito bona ubique locorum inventa suis usibus applicabant, et prædiâ destruebant.

King Ed- Erat autem Rex Londoniis, quando Regina dicto modo appli-
ward de- cuit. Et primo quidem istis rumoribus renuit dare fidem; sed
mands the cum certissime cognovisset rerum fidem, multum consternatus
aid of the petiit Londonienses, ut sibi præberent auxilium militare. Qui,
the citizens of post deliberationem habitam, responderunt, quod Dominum
London; Regem, Reginam, et filium eorundem, hæredem regni legiti-
who give a mum, honorarent osequo debito; sed extraneis et regni
qualified proditoribus januas clauderent, et ²resisterent toto nisu; exire
answer. vero civitatem suam se nolle fatebantur ad pugnam, nisi pos-
sent, juxta libertatem eis concessam, ipso eodem die reverti

¹ The narrative here resembles that of Murimuth, but has been derived from a fuller source.

² *resistere* in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts.

MS. Bibl. ante solis occasum. Quo responso Rex accepto, sed nullatenus A.D. 1326.
 Reg. 13 acceptato, Turrim Londoniarum communivit armis et victuali- Edward
 E. ix. bus; in quo reliquit filium suum juniorem, Johannem de fortifies the
 Eltham, et uxorem Domini Hugonis Despencer junioris, nep- Tower,
 tem suam: ipse vero loca regni Occidua adiit, quæsiturus
 tutamina, ubi collocaret exercitum contra Reginam. Ante
 recessum suum de Londoniis, proclamari fecit, ut unusquisque, And issues
 sub forisfactura rerum et corporum, resisteret applicatis, et a procla-
 eos invaderet et occideret, si quo modo posset, exceptis solum- mation
 modo Regina et Edwardo filio suo, et Comite Cantiae germano against his
 suo; qui, si commode possent, vivi caperentur illæsi. Procla- enemies.
 matum est insuper, ut nullus communicaret cum eis, vel
 victualia venderet, vel quovis modo ministraret, aut quicumque
 boni eis faceret, aut de eis prædicaret, sub poena prætaxata.
 Item, quicumque caput vel corpus, mortuum sive vivum,
 Domini Rogeri de Mortuo Mari Regi deferret, mille libras de
 fisco regio reciperet pro mercede.

E contra, de Regina, ubi illa fuit, proclamatum erat ut omnes The Queen
 de pace bona sperarent, exceptis inimicis regni publicis, Dis- issues a
 pensatoribus, patre et filio, et Roberto de Baldok, Regis Cancel- proclama-
 lario, eorumque fautoribus, per quos præsens regni perturbatio tion
 continebat. Proclamatum etiam, ut nullus caperet, invito King's par-
 possessore, valorem trium denariorum, sub poena mutilationis tisans.
 digiti, nec valorem sex denariorum, sub poena manus amputandæ,
 nec valorem duodecim sterlingorum, sub poena capitis ampu-
 tandi. Et quicumque caput Hugonis Dispensatoris junioris
 amputatum Reginae deferret, reciperet duo millia librarum de
 thesauro Reginae. Ab hoc ergo tempore pars de parte cavebat;
 Rege cum suis, licet cum paucis, fugiente, et Regina cum
 magna multitudine eum sollicitè insequente.

Transtulit autem se Rex, cum duobus Dispensatoribus, ad par- King Ed-
 tes Glovernæ, et postmodum ad Strogoil; et dimisit Dominum ward flies
 Hugonem Despencer, patrem, ad custodiam villæ et castri de to the
 Bristollia. Rex autem ingressus est aquam cum Domino Hugone West of
 Despencer juniore, Roberto de Baldok, et aliis valde paucis, England.
 ut inferius continetur.

Regina vero, cum filio suo et exercitu, insequabatur Regem The Queen
 per Oxoniam; ubi Episcopus Herefordiæ prædicavit, præsentē arrives at
 Regina et filio suo, de causa adventus illorum; quod videlicet Oxford,
 fuerit ad auferendum malum regimen de regno isto. Deinde
 venit Regina cum suis ad Gloverniam, ubi multum crevit ejus And Glou-
 exercitus per adventum Dominorum de Percy et de Wake, et cester.
 aliorum de partibus Borealibus et de Marchia.

Dum hæc aguntur ex parte Reginae, Londonienses, quibus The citi-
 nunquam deest furia cum adest insolescendi licentia, congrog- zens of
 London

Marimuth,
 p. 48.
 MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1326. **gatis de cunctis artificiis infimis personis, ad arma prosiliunt, MS. Bibl. et Majorem civitatis, qui partem fovebat regiam, violenti Reg. 13 capiunt, et consentire compellunt, interminata capitali pœna, ut E. ix. consentiat illorum ordinationibus per præstitum fidei sacramentum; qui, licet invitus, timens sibi vim inferri, ad standum eorum ordinationibus publicum præstitit juramentum. Fece-**

**Murder of
John le
Marchal.**

runt igitur conjurationem, ut Regina adversarios, ubicunque possent inveniri, cujuscunque conditionis aut status existerent, vel qui damnum aliquod libertatibus civitatis procurassent, captos plecterent sententia capitali. Cujus juramenti prætextu discurrentes, quemdam de suis civibus, dictum "Johannem le "Marchal," comprehenderunt. Qui quia familiaris fuerat Domino Hugoni Despencer juniore, putabatur cives accusasse; quamobrem illico caput ejus immisericorditer amputarunt, et bona ejus omnia rapuerunt.

**Murder of
Walter de
Stapleton,
Bishop of
Exeter.**

Eodem die, continuantes suam rabiem, incurrerunt ad hospitium Exoniensis Episcopi, Magistri Walteri de Stapultone; et supposito igne in januis, concito sunt ingressi. Non inventientes autem Episcopum, ad quem perdendum venerant, jocalia sua, cum vasis argenteis et utensilibus, rapuerunt. Accidit autem, hora infortunata, Episcopum de campo reverti; qui quamvis præmunitus fuisset de hiis molitionibus, eos tamen nullatenus metuebat; et cum satis audacter equo sedens venisset ad ostium Boreale Sancti Pauli, mox a furenti populo comprehensus est, percussus, laniatus, dejectus, et tandem ad supplicii locum tractus. Cumque traxissent eum ad vicum de Chepe, ubi acclamaverunt eum publicum proditorem, Regis seductorem, et eorum civitatis libertatum destructorem; indutus autem fuit Episcopus quadam armatura, quam "*aketone*" vulgariter appellamus; quæ spoliatus, et etiam aliis omnibus indumentis, decapitatus est; aliis duobus de sua familia, scutifero scilicet et valecto, simili sorte peremptis. Perpetrato sacrilegio, velut pro triumpho, caput fixerunt Episcopi in longo palo, ut esset aspicientibus diuturna memoria sceleris attentati. Cadaver vero Pontificis in quodam veteri cœmeterio, quod fuerat quondam Fratrum quos "*Freres Pyes*" veteres appellabant, sed tamen penitus derelicto, absque ullis exequiis, velut excommunicatum, in quadam ibidem fovea projecerunt. Causa inimicitiarum fuerat, quia cum esset regni Thesaurarius, apud Regis Consilium procuravit, ut Justiciarii Itinerantes sederent in civitate Londoniarum. Qua occasione, quia in multis cives deliquerant, in amissione libertatum et emuncione pecuniæ, ac castigatione corporum multipliciter, prout meruerant, sunt puniti. Dicebatur etiam, quod maximam pugnatorum collegerat multitudinem contra Reginam et filium suum Ducem Aqu-

MS. Bibl. tannia; et ideo Londonienses studuerunt, ut dicebant, suas A.D. 1326.
Reg. 13 molitiones tempestivius prævenire.
E. ix.

In crastino decollationis præfati Episcopi, Londonienses casu The pri-
fortuito comprehenderunt militem strenuum, Dominum Johan- soners are
nem, Constabularium Turris Londoniarum, de Weston, et ab liberated
eo claves Turris ceperunt, licet invito; et intrantes Turrin, throughout
omnes incarceratos liberaverunt. Et ita fuerunt omnes incar- England.
cerati, quasi per totam Angliam, liberati; et omnes banniti et
fugitivi reversi sunt. Londonienses vero omnes ministros Regis New offi-
in Turri Londoniarum amoverunt, et novos constituerunt sub cers of the
nomine Domini Johannis de Eltham, filii Regis, quem Cus- Tower are
todem civitatis et terræ nominaverunt. Ipsi tamen multas appointed.
rapinas et alias insolentias facere non cessarunt.

Regina vero per illud tempus de Gloucestria transivit per The Queen
Berkeleyam, ubi restituit castrum, prius a Domino Hugone De- restores
spencer juniore detentum, Domino Thomæ de Berkeleye, qui Berkeley
fuit hæres Domini Mauricii de Berkeley, defuncti parum ante Castle to
apud Walyngforde in carcere, cum omnibus pertinentiis et rebus Thomas
mobilibus ad honorem de Berkeleye pertinentibus quibuscunque. Lord Ber-
Expost, Regina pergens cum exercitu obsedit villam et castrum keley.
de Bristollia; quod fuit cito Reginæ redditum, et filio suo Bristol is
Duci, una cum villa. Et in crastino adventus ipsius, ad cla- surren-
morem vulgi, fuit Hugo Despencer pater tractus et suspensus dered, and
ibidem in armis propriis, extra villam, super communi furca the Elder
latronum. Despencer
executed.

MS. Bibl. Rex interea vagabundus, nunc hic nunc ibi, pro varietate Thomas de
Reg. 13 locorum in spem erectus, in magna sollicitudine versabatur, Blount, the
E. ix. nusquam expectare præsumens. Quod videns Dominus Thomas King's
de Blount, miles emeritus, Domini Regis Senescallus, se cum Steward,
tota sua familia, assumptis victualibus, armaturis, et dextrariis, joins the
multis valde, contulit ad Reginam. Quem illa cum filio suo Queen.
benigne suscepit, et quosdam de suis secum retinuit, quosdam,
datis litteris protectoriis, in pace dimisit.

Rex vero, cum Hugone juniore Despencer et Roberto Baldok, The King
ingressus aquam, primo ad insulam de Lunday inexpugna- conceals
bilem, vel certe in Hiberniam, disposuit confugisse; sed inter himself at
maris discrimina positus, miserabiliter per unam hebdomadam Neth.
vacillavit. Tandem applicuit in Glomorgan, et transtulit se
ad Abbathiam et castrum de Neth; et ibi, confusus ²promis-
sione Wallencium, latitavit. Hugolinus, filius filii Hugonis

De la
Moor,
p. 599.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ These three words are not in Murimuth's text. | ² *promissioni* in the printed texts.

A.D. 1326. Dispensatoris, castrum de Kerfilli detinuit satis strenue per MS. Bibl.
The son of the Younger Despencer surrenders to the Queen. idem tempus contra milites Reginæ et filii sui Ducis Aquitanniæ, usque ad Pascha. Tandem, accepta securitate de vita et membris, et rebus omnibus concernentibus obsessos in eodem castro, castrum reddidit in manus militum Reginæ et filii sui Edwardi. Reg. 13 E. ix.

The King is summoned to return and resume the Government. Prince Edward is made Guardian of the realm. Rege interea fugiente et extra regnum vagante, fiebant proclamationes publicæ in exercitu Reginæ cotidie, in quibus Rex communi vocabatur edicto ad redeundum et regnum suum reacipiendum, si suis se vellet ligiis conformare. Quo non comparente, magnates regni Herfordiæ consilium inierunt; in quo filius Regis, Edwardus Dux Aquitanniæ, factus est Custos Angliæ communi decreto. Cui cuncti, tanquam regni Custodi, fidelitatem fecerunt per fidei sacramentum. Deinde Episcopum Northwicensem fecerunt Cancellarium; Episcopum vero Wyntoniensem regni Thesaurarium statuerunt.

The Queen's party obtains possession of the King's person, and his principal adherents.

The King is taken to Kenilworth.

Certain of the King's adherents are executed.

Morabatur autem Regina Herefordiæ fere per mensem; quæ medio tempore misit in Walliam Dominum Henricum Comitem Lancastriæ, et Dominum Willelmum la Souche, et Magistrum Uphowel, qui fuit prius de carcere Londoniis liberatus, quia in illis partibus erant noti quia ipsi tres habuerant terras et dominia in Wallia, prope locum ubi Rex latitabat; unde ipsi, Wallensium adjutorio, de quibus confidebant, ipsum Dominum Regem, et Dominum Hugonem Despencer filium, et Robertum de Baldok, ac Simonem de Redynge, ceperunt, non sine magnæ pecuniæ interventu, de aliis Regis familiaribus non curantes; et Regem quidem Comitis Lancastriæ Henrici, consanguinei sui, custodiæ liberavit. Captus est autem Rex sexto-decimo Kalendas Decembris, in die Sancti Edmundi Archiepiscopi, juxta castrum de Laturssan. Comes vero Lancastriæ duxit Regem per Monumtham et Ledebury, et alia loca, usque ad castrum suum de Kenewurthe, ubi per hyemem totam mansit. Dominum vero Hugonem Despencer filium, Robertum de Baldok, et Symonem de Redinge, ad Reginam, quæ fuit Herefordiæ, conduxerunt; sed ante eorum adventum fuerunt decolati Comes de Arundel, Johannes Daniel, et Thomas de Michildevere, per procuracionem Domini Rogeri de Mortuo Mari, qui illos oderat; qui etiam consiliarius familiarissimus Reginæ fuit, et sine quo nihil pene Regina attentare voluit in hiis agendis. Illi vero qui adduxerunt ad Reginam Dominum Hugonem Despencer supradictum, pro mercede duo millia librarum, prout promissum fuerat, acceperunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Murimuth, p. 50. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Murimuth, pp. 50, 51. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ Correctly, *ap Howel*, as in Murimuth.

Murim., p. 51. Post hæc, Dominus Hugo prædictus apud Herefordiam fuit A.D. 1326.
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. morti adjudicatus sine responsione; ubi tractus et suspensus The
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. est in furca habente quinquaginta pedes in altitudine; et Younger
 Murim., p. 51. postea decapitatus est et quarterizatus, et partes ad quatuor Despencer
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. plagas regni missæ. Caput vero super pontem Londoniarum is exe-
 cuted.
 fixum fuit. Tractus autem fuit in collobio armis ¹intexto
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. propriis, in quo legibiliter fuit scriptus bonis litteris Psalmus,
²“ Quid gloriâris in malitia?” usque ad versum, ³“ Ego
 “ autem sicut oliva:” de quo quidam sic scribit;—

“ Funis cum lignis, a te, miser, ensis et ignis,

“ Hugo, securis, equus, abstulit omne decus,”

“ Funis,” quia tractus fuit; “ ligna,” quia suspensus; “ ensis,”
 quia decollatus; “ ignis,” quia exentrat, et viscera concre-
 mata; “ securis,” quia in quartas divisus; “ equus” quidem
 eum traxit.

Eodem die Symon de Redinge tractus fuit et suspensus in Simon de
 eadem furca qua Hugo suspendebatur, sed inferius per decem Reading is
 pedes. Hic de familia Regis fuerat, et plura convitia irro- executed.
 gaverat sæpe Reginæ; unde jam suo docuit exemplo, quam
 periculosum est regem vel reginam blasphemare. Acta sunt
 autem hæc diebus Lunæ in ultionem necis Domini Thomæ Lan-
 castriæ, qui passus fuerat die Lunæ. Robertus de Baldok, Robert de
 Murimuth, p. 51. post multas contumelias, fuit carceri Episcopi Herefordiæ Baldock is
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. liberatus, ubi mansit usque ad Festum Purificationis Beate imprisoned
 Mariæ; et tunc Episcopus Herefordensis fecit eum duci Lon- and dies
 donias ad ⁴eundem. Londonienses vero conglomerati ipsum miserably.
 de custodia Episcopi, (ut putabatur, consentientis), rapuerunt
 et apud Newgate incarcerationem, et inhumaniter tractaverunt;
 adeo quod postmodum circa festum Ascensionis Domini obiit
 in tormentis.

Regina vero, expeditis præmissis, se transtulit cum filio suo The Queen
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Duce Domino Rogero de Mortuo Mari et aliis, ⁵ad castrum de goes to
 Walyngford, ubi Natale Domini celebravit. Walling-
 ford.

Transit annus iste frugifer et fructifer, plus quam anni
 præcedentes diu; Francis ⁶immemorabilis, quia nihil relatu
 dignum actum fuit ibidem; Anglis notabilis, propter Regis
 fugam et captionem; et lugubris quibusdam, propter nobilium

¹ inserto in the printed texts.

² Psalm lii. v. 1.

³ v. 8.

⁴ ejusdem ædes, in the printed
 texts; in place of this word and
 the hiatus. In Murimuth, the

reading is *ad eum*: but *ad eundem*
 in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ versus partes Londonienses, in
 Murimuth.

⁶ *immemoralibus* in orig.; by in-
 advertence.

A.D. 1327. infamem necem; quibusdam hilaris, propter patriam a prodi- MS. Bibl.
toribus liberatam; Scotis totus otiosus propter treugas captas, Reg. 13
et ademptam bellorum formidinem ea vice. E. ix.

*Novus annus et Natale Dominicum magnificum tentum
Walyngfordiæ per Reginam.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo vicesimo septimo, et regni Regis Edwardi, a Conquæstu Secundi, vicesimo et ultimo, tenuit Regina Natale cum filio, Cantuariensi et Eboracensi Archiepiscopis, Wyntoniensi regni Thesaurario, et Norwicensi Cancellario, Lyncolnensi, Elyensi, Coventrensi, et Herefordensi, Episcopis, aliisque prælatis, regni proceribus, et nobilibus, Walyngfordiæ, cum summo gaudio et honore, Rege detento in castro de Kenelworth, ut supra dictum est.

A Parli-
ment held
at London.

The King
is publicly
deposed,
and Prince
Edward
chosen
King.

Prince Ed-
ward re-
fuses the
crown
without his
father's
sanction.
A deputa-
tion is sent
to Kenil-
worth, to

Post Natale, Regina, cum filio suo, ante festum Epiphaniæ venit Londonias, ubi cum magno gaudio et muneribus est suscepta. Convenit etiam illuc tota regni nobilitas, citata per prius ad Parlamentum tenendum ibidem in crastino dicti festi; ubi cuncti censuerunt Regem indignum diademate et propter plures articulos, deponendum, et Edwardum, filium ejus primogenitum, in Regem unanimiter eligendum. Quod etiam consequenter factum fuit, et electio in Aula Magna Westmonasterii publice divulgata per quendam ex magnatibus sapientem; cui electioni consensit populus universus. Archiepiscopus vero Cantuariensis præsentis consensit electioni, ut omnes prælati; et Archiepiscopus quidem, assumpto themate, "Vox populi, vox Dei," sermonem fecit populo, exhortans omnes ut apud Regem Regum intercederent pro electo. Facto sermone, discessum est. Ut autem innotuit Reginæ filii sui electio, et viri dejectio, plena dolore,—ut foris apparuit,—fere mente alienata fuit. Edwardus quoque, filius suus, materno dolori compassus, juravit quod invito patre nunquam susciperet coronam regni. Idcirco, communi decreto, ex parte totius Murimuth, regni, tres Episcopi, duo Comites, et duo Abbates, quatuor p. 52.
Barones, et de quolibet ¹ Comitatu regni ² tres milites, ac etiam MS. Bibl.
de Londoniis et aliis civitatibus et magnis villis, et præcipue Reg. 13
de ³ Portubus, de qualibet certus numerus personarum, missi E. ix.
sunt ad Regem apud Kenelworth, qui, nuntiarent electionem

¹ This word, which had been omitted, is inserted in a somewhat later hand.

² duo in Murimuth; tres in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Quinque Portubus in Murimuth.

Murimuth, filii sui, et requirerent diligenter quod renunciaret dignitati A.D. 1327.
 p. 52. regiae et coronae, et permetterent eundem filium suum regnare obtain
 MS. Bibl. pro eo; alioquin ipsi redderent sibi homagia, et procederent Edward's
 Reg. 13 in praetactis. sanction.

Rex autem, ut hæc audivit, cum fletu et ejulatu respondit, Edward
 quod multum doluit de eo quod sic demeruit erga populum gives a re-
 sui regni, et ab omnibus qui aderant veniam precabatur. Edward's
 Sed ex quo aliter esse non potuit, gratias egit quod filium assent.

Londonias redeuntes cum Regis responso et insigniis, plebem
 MS. Bibl. lætam fecerunt. Mox tota regni communitas Edwardum
 Reg. 13 E. ix.

Murim. p. 52. juvenem, quatuordecim annos ¹ætatis habentem, in Regem The first
 MS. Bibl. promptissime ²admiserunt, et ³vicesimum septimum diem day is
 Reg. 13 E. ix. Januarii diem primum regni sui esse decreverunt; et in named of
 MS. Bibl. omnibus Comitatibus pacem ejus proclamari fecerunt, sub hac the new
 Reg. 13 E. ix. forma:—

New
 Bymer II. "Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Proclama-
 p. 683. "et Dux Aquitanniæ, Vicecomiti de N. salutem. Quia tion made
 "Dominus Edwardus, nuper Rex Angliæ, pater noster, de by the new
 "communi consilio et assensu Prælatorum, et Comitum, et King.
 "Baronum, et aliorum magnatum, necnon communitatum,
 "totius regni prædicti, spontanea voluntate se amovit a re-
 "gimine dicti regni, volens et concedens quod nos, tanquam
 "ipsius primogenitus et hæres ipsius, regni gubernationem
 "et regimen assumamus; nosque ipsius patris nostri bene-
 "placito in hac parte, de consilio et avisamento Prælatorum,
 "Comitum, et Baronum prædictorum, annuentis, gubernacula
 "suscepimus dicti regni, et ⁵fidelitates et homagia ipsorum
 "prælatorum et magnatum recepimus, ut est moris.—Desi-
 "derantes igitur pacem nostram pro quiete et tranquillitate
 "populi nostri inviolabiliter observari, tibi præcipimus,
 "quod statim visis præsentibus, per totam ballivam tuam
 "pacem nostram facias publice proclamari, universis et singulis
 "ex parte nostra inhibendo, sub poena et periculo exhaeredationis
 "et amissionis vitæ et membrorum, ne quis dictam pacem
 "nostram infringere seu violare præsumat, sed quilibet actiones
 "et querelas absque violentia quacunque prosequatur, se-
 "cundum leges et consuetudines regni nostri. Nos enim

¹ Omitted in the printed texts. This passage does not appear in Murimuth.

² Omitted by inadvertence, but supplied in a somewhat later hand.

³ The printed texts have *vicesimum* only: MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. *vicesimum septimum*. Murimuth

says that Edward III. was crowned on the 1st of February, and Avesbury on the 25th of January, 1327. See Sir H. Nicolas, *Chron. Hist.* (p. 317, new ed.)

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *fidelitatis* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1327. "parati sumus, et semper erimus, omnibus et singulis con-
 "querentibus, tam divitibus quam pauperibus, in curiis nostris
 "plenam justitiam exhibere. Teste meipso, etc."

Kalendis ¹ Februarii, die Dominica in Vigilia Purificationis, MS. Bibl.
 The young Edwardus juvenis suscepit arma militaria, cum multis aliis Reg. 13
 King is knighted, juvenibus generosis, per Dominum Comitem Lancastriæ, præ- E. ix.
 sente Domino Johanne fratre Comitis Hanoniæ, qui in Anglia

and crowned tunc agebat, et multis aliis tam indigenis quam externis; et
 at West-² eodem die coronatus est apud Westmonasterium per Cantua-
 minister. riensem Archiepiscopum Walterum, Regina, prout prætendebat
 An exorbitant grant made to the Queen. vultu, in doloribus existente. Eodem tempore assignata fuit dos Murimuth,
 Regina talis et tanta, quod Regi filio regni pars tertia vix MS. Bibl.
 remansit. Reg. 13 E. ix.

Attack Per idem tempus, burgenses de Sancto Edmundo de Bury, MS. Bibl.
 upon the se clam unanimiter adunantes, hora meridiana, fractis januis, Reg. 13
 Abbey of Abbatiam intraverunt, et resistere volentes, tam monachos quam E. ix.
 Bury Saint sæculares, ³inhumane tractaverunt, et ⁴chartas et munimenta
 Edmund's loci, diversaque jocalia et indumenta ecclesiastica, necnon et
 by the holoserica pretiosa, Dei timore postposito, asportaverunt,
 burgesses. detinentes omnia donec Abbas et Conventus suam sibi concessis-
 sent erroneam voluntatem.

The cus- Eo tempore, quia videbatur quibusdam quod Dominus Marimuth,
 tody of the Edwardus, pater Regis, apud Kenelwurthe fuit nimis delicate pp. 53, 54.
 late King tractatus, ordinabatur quod Dominus Thomas de Berkeleye et MS. Bibl.
 is trans- Dominus Johannes de Mautrevers habere ipsius custodiam; Reg. 13
 ferred to unde circa Ramos Palmarum fuit usque ad castrum de Berkeley E. ix.
 new ductus secreta. Et quia timuerunt aliquorum adventum ad
 keepers. liberandum ipsum, de loco prædicto fuit deductus nocte ad loca
 diversa, videlicet ad Corf et alia secreta loca; sed finaliter
 ductores reduxerunt eum ad castellum de Berkeleye, ita quod

Treatment vix sciri potuit ubi fuit. Sed semper Dominus Thomas de
 of him by Berkeleye habuit ejus custodiam uno mense, qui eum satis
 his respec- tractavit humaniter; et Dominus Johannes Mautrevers alio
 tive tence, qui erga eum aliter se habebat. Regina vero misit sibi
 keepers. indumenta delicata et litteras blandientes; sed tamen ipsum
 videre nolebat, fingens quod communitas regni non permisit.
 Expensas autem habuit, videlicet centum marcas per mensem.

The young Eodem anno, juvenis Rex Angliæ, cum matre sua et stipen-
 King pro- diariis suis alienigenis, congregans magnum exercitum, versus
 ceeds to- Scotiam se transtulit; cum quo iverunt plures voluntarie
 wards quam inviti, quia optime præsumebant de auspiciis juvenis.
 Scotland.

¹ Februarii in orig.

² See Note 3 in page 187.

³ inhumaniter in the printed texts.

⁴ carta in orig., and in MS.
 Bibl. Reg. 13 E. ix.

- Monach.
Malmesb.
p. 245 (ed.
Hearn).
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. Nempe terra tunc recepit ubertatem, ¹aer laetam temperiem, A.D. 1327.
- Murim.p. 54.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. discordia inter Anglos et Hanonenses, conflictus gravissimus ^{sions}
factus fuit; Angli tamen pejorem calculum reportabant. Facta ^{among his}
tamen pace per bonos mediatores, se versus Scotiam con- ^{troops.}
corditer transtulerunt, et venerunt ad ²Stanneparke, ubi
exercitus Scotorum fuit. Et licet exercitus Regis Angliæ ^{The Scots}
³fuisset in triplo major et fortior, Scoti tamen, per proditionem ^{escape, and}
quorundam magnorum Angliæ, sine læsione fugerunt; unde ^{the King}
Rex juvenis est cum dolore et sine honore reversus, et, cito ^{returns.}
postea, remisit Hanonenses et stipendiarios ad partes suas.
- MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. Eodem anno, circa festum Sancti Matthæi Apostoli et Evan- ^{The late}
gelistæ, cum multi conspirarent ex amicis Edwardi nuper ^{King is bar-}
Regis, sed depositi, ad ejus liberationem, cum veru ferro et ^{barously}
ignito inter celanda confossus, nefarie est peremptus in ^{put to}
castro de Berkley, ubi fuerat carceri mancipatus; et licet ^{death.}
multi Abbates et Priores, milites et burgenses, de Bristollia
et de Gloucestria, ad videndum corpus suum integrum vocati
fuissent, et tale superficialiter conspexissent, dictum tamen
fuit vulgariter, quod per ordinationem Dominorum Johannis
de Mautrevers et Thomæ Gorney fuit per cautelam occisus,
ipso prostrato et sub ostio ponderoso detento ne surgeret, dum
tortores imponerent cornu in ano suo, (quod dictu verendum
est,) et per foramen immitterent ignitum veru in viscera sua,
ne videlicet vestigia adustionis in cute sua aliquialiter appare-
rent; de cujus meritis, an inter Sanctos commemorandus
sit, frequens est in vulgo disceptatio; sicut de Thoma Comite
Lancastriæ quondam fuit.
- Monach.
Malmesb.
p. 245.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. Dominus Johannes Mautravers et Thomas Gorneye, timentes ^{Punish-}
pœnas solvere pro morte Regis, repente fugerunt. Sed dictus ^{ment of}
Thomas fuit post tres annos notus, et captus apud Marciliam, ^{one of his}
et remissus versus Angliam, pœnam pro demeritis recepturus; ^{murderers.}
qui tamen illuc non pervenit, sed in mari decapitatus fuit,
et sub quodam colore, ne forte magnas personas et magnos
prælatos Angliæ de ⁴consensu necis regiæ, et conviventia,
accusaret. Johannes Mautravers se transtulit in Alemanniam,
et ibi mansit per plures annos, ⁵ut infra plenius apparebit.
- MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. Hoc anno obiit Dominus Karolus de Valeys, patruus Regis ^{A.D. 1325.}
Franciæ; qui, ut prædictum est, in Wasconia contra fratrem ^{Death of}
Regis Angliæ equitavit. Qui Karolus in vita sua Anglos ^{Charles de}
habuit exosos. ^{Valois.}

¹ aer in orig.; by inadvertence.² I.e. Stanhope Park.³ fuit in the printed texts.⁴ concensu in orig.⁵ This fact is not again alluded to.

- A.D. 1329. Eodem anno obiit Robertus le Brus, relicto filio suo David, septem vel octo annorum; quem Scoti receperunt pro Rege suo. Murimuth, pp. 55-58, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1328. Eodem anno obiit Rex Franciæ Karolus, tertius frater qui post mortem Philippi patris sui regnavit; cui successit in regno Philippus, Domini Karoli de Valeys filius; qui Anglicos nunquam dilexit.
- A.D. 1328. Item, hoc anno Edwardus, juvenis Rex Angliæ, duxit filiam Comitis Hanoniæ in uxorem; quæ etiam fuit filia sororis Domini juvenis Regis Franciæ; licet illa affinitas, nec aliqua alia cum Francigenis unquam contracta, Angliæ profecisset.
- A.D. 1328. Eodem anno tenuit juvenis Rex Angliæ Parliamentum Northamptoniæ, ubi facta fuit turpis pax inter Anglos et Scotos; ita quod David, filius Roberti ¹le Brus, duxit sororem Regis Angliæ in uxorem; et Rex Angliæ, cum matre, sed infra pacem constatem existens, fecit chartas Scotis, quarum tenor penitus ab Anglicis ignoratur: et hoc totum factum est per ordinationem Reginæ et Rogeri de Mortuo Mari, et Jacobi Doglas, ²Scoti.
- Marriage of the daughters of Roger de Mortimer. Rex autem Angliæ, post dictum Parliamentum, se transtulit versus Herefordiam, ubi fuerunt solemnes ³nuptiæ inter filias Rogeri de Mortuo Mari et quosdam nobiles, videlicet filium Comitis Marescalli et hæredem Domini Johannis de Hastynge.
- A.D. 1327. Mense Novembris obiit Walterus, Cantuariensis Archiepiscopus; cui successit per electionem Magister Symon de Mepharnham, Magister in Theologia et Canonicus Cicestriæ, de Cantia oriundus.
- Death of Walter, Archbishop of Canterbury. Transit annus iste felix et fertilis frugum productione et fructuum; Angliæ lætus; jocundus Hanoniæ; hilaris Galliæ; votivus Scotiæ, et quietus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *de* in the printed texts.

² *Scotum* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Incorrectly written "*nuncii*" in orig.

⁴ A passage of about twenty lines,

found in the texts of Roger of Chester and Hemingburgh, and which appears in the printed texts, is omitted here. It is not in Murimuth, or in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

[DE REGE EDUARDO TERTIO.]

Roger of
Chester,
Poly-
chronicon
(MS. Harl.
655, f. 290
a).

¹In festo Sancti Hillarii factum est Parliamentum apud Westmonasterium, ubi Archiepiscopus Cantuariensis ²Johannes coram populo plures articulos contra Regem proposuit, uniuerso populo quod filius pro patre regnaret acclamante; missi sunt igitur Episcopi, Abbates, Priores, Comites, Barones, milites, et cives, ad Regem, in castro de Kin[e]lworth detentum, ³sibi coronationi filii sui assentire placeret. Qui coronam Angliæ filio suo, in arto positus, saltem ore renunciavit. Nunciis vero apud Kenelworth ⁴moram nectentibus, proclamatum est in Foro Londoniarum, quod omnes qui servitium Regi debebant, die Dominica in Vigilia Purificationis Beatæ Mariæ apud Westmonasterium in Coronatione forent novi Regis.

A.D. 1327.
A Parli-
ament
held at
Westmin-
ster.

Edward II.
renounces
the crown.

Procla-
mation of
the Coro-
nation.

Roger of
Chester,
Heming-
burgh (or
Heming-
ford) II.
pp. 297, 8.
ed. Hamil-
ton.

Edwardus igitur, post Conquæstum Tertius, annos quatuordecim in festo Sancti Bricii ante Coronationem suam jam habens, in Vigilia Purificationis Beatæ Mariæ apud Westmonasterium solemniter coronatur.

Edward
III is
crowned.

Hoc anno, in festo Sancti Bricii, Rex Edwardus Tertius tenuit Parliamentum; in quo civibus Londoniarum omnes libertates prius perditas, et de novo alias, ac etiam quod omnes pro latrocinio infra libertatem Londoniarum capti coram Majore in domo communi adjudicarentur, libere concessit.

A Parli-
ament held;
liberties and
privileges
granted to
the London-
ers.

Post hæc, Edwardus de Kinelworthe ad castrum de Berkeley est translatus; ubi in mense Septembri, die Sancti Matthæi Apostoli, immisso per posteriora cornu, impositoque veru ferreo candente usque ad intestina, ut ferebatur, fuit interfectus.

Murder of
the late
King.

Circa Pentecosten, Rex Edwardus cum magno exercitu Anglorum et Hinaldorum Scotiam oppugnare proponebat; sed Scoti Angliam ingressi, quorum capitanei fuerunt Thomas Randolfe [et] Jacobus Duglas, parcum de Stanhope in Werdalle intrantes, tribus diebus a Rege Angliæ sunt obsessi. Sed quia Hunaldis Anglici inuidebant, vel, ut putabatur, quorundam Anglorum proditione, sine lædente Scoti libere manus illorum evaserunt. Jacobus autem Duglas, miles strenuus,

The King
marches
against the
Scots.

The Scots
escape.

¹ This has been already stated, in other language. See p. 186, *ante*. For the variations that occur here between the Arundel MS. and the printed texts of Walsingham, the reader is referred to the Appendix.

² An error: Walter Reginald (or Reynolds) was his name.

³ *si* in Roger of Chester.

⁴ The original word here is *nomen*; the alteration being made in a more recent hand.

A.D. 1327. exercitum Anglorum latenter nocte quadam cum paucis ad- Roger of
Narrow modum intravit; et usque ad Regis pavilionem, ut Regem Chester.
escape of surriperet vel etiam interficeret, appropriavit. Sed capellano Hemingh.
the young suo, viro audaci et armato, cum quibusdam aliis, interfecto, pp. 298-
King. vix ad suos illæsus evasit. 302.

A.D. 1328. Hoc anno, in ¹ Vigilia Conversionis Sancti Pauli, Edwardus
Marriage of Tertius duxit in uxorem Philippam Comitis Hanoniæ filiam.

Marriage Hoc anno, duodecimo die mensis Julii, David Rex Scotiæ,
of the King filius Roberti Brus, Johannam de Turri, sororem Edwardi
of Scotland Tertii, apud Berewicum duxit in uxorem. Occasione autem
to the istius matrimonii ² excitatus et inductus fuit Rex Angliæ, per
Princess matrem suam præcipue et Rogerum de Mortuo Mari, ad resig-
Johanna. nandum omne jus et vendicationem superioritatis quod ipse
vel progenitores sui temporibus ³ quibuscunque in regno Scotiæ

Power and
influence
of Roger
de Mortu-
mer.

habuerint. Illis enim diebus Rogerus de Mortuo Mari thesau-
rum regni congregavit, potestatem regiam usurpavit, Regem,
ut videbatur, suppeditavit; ita quod Comes Lancastriæ Hen-
ricus, in Coronatione Regis, per procerum consensum Regis
custos deputatus, Regi appropriare, consulere, nec custodire
valens, consilio Archiepiscopi Cantuariensis, Episcoporum, ac
aliquorum procerum ductus, circa festum Sancti Hillarii cum
magno exercitu, ut defectus reformaret, errataque pro posse
corrigeret, contra dictum Rogerum circa Leycestre et Bed-
forde moram traxit; medianteque Archiepiscopo ac multis aliis,
Comes Henricus se Regi humiliavit, et quod in Parlamento
responderet errori inter eos satisfaciendo repromisit.

Submis-
sion of the
Earl of
Lancaster.

Rex Edwardus cum paucis ⁴ admodum in Franciam transfre-
tavit, et in die Pentecostes rediit.

A.D. 1329. Robertus Brus, Rex Scotiæ, lepra percussus, obiit ⁵ quinto
Death of Ro- Idus Junii.
bert Bruce.

A.D. 1330. Hoc anno, Dominica Quadragesimæ, Philippa Regina Angliæ
Coronation apud Westmonasterium coronatur.
of Queen

Philippa. In prima septimana Quadragesimæ, factum est Parliamentum
A Parlia- apud Wyntoniam; ubi, in crastino Sancti Gregorii, Edmundus
ment at Comes Cantia, avunculus Regis, fuit arestatus, et in Vigilia
Winchester. Sancti Cuthberti morti adjudicatus. Ab hora vero prima usque
Execution of the Earl ad vespertas extra portas castri, nullo in eum manum mittente,
of Kent.

¹ Roger of Chester and the printed text of Hemingburgh say, "*festo Conversionis*;" but the Eve of the Conversion, as in the text (24 Jan. 1328) is the correct date.

² *excitatus* in orig.

³ *quicunque* in orig.

⁴ *ad Regem Franciæ*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ Correctly *septimo*, as in Roger of Chester and Hemingburgh; 7th of June, 1329.

Roger of stetit condemnatus, donec miser quidam de Marescallia eum A.D. 1330.
Chester. ¹missus est decollare.

Hemingb. Die Veneris ante festum Sancti Botulphi natus est Regi Birth of
II, pp. 302 filius suus, Edwardus Quartus. Edward, the Black Prince.

In festo Sancti Clementis, coronati sunt et inuncti David Prince.
Rex Scotiæ et uxor sua, Johanna, soror Regis Edwardi. A.D. 1329.

Factum est Parliamentum apud Notyngham, ²in crastino Coronation of David, King of Scots.
Sancti Lucae Evangelistæ, et Rex arestarti fecit Rogerum de Mortuo Mari, Galfridum filium suum, Simonem de ³Bedford, A.D. 1330.
et ad Turrin Londoniarum transmisit. In Vigilia Sancti Andree, dictus Rogerus, Comes Marchiæ, Londoniis tractus est Arrest and execution of Roger de Mortimer.
et suspensus; ac post duos dies Fratribus Minoribus corpus ejus conceditur et honorifice sepelitur. ⁴Dictus vero Symon de Bedford Londoniis tractus fuit et suspensus.

In hoc Parlamento Londoniis Rex de communi consensu The grants made to the Queen
procerum recepit in manu sua omnes terras prius matri suæ concessas; et, quod singulis annis mille libras perciperet, Mother resumed.
ordinavit.

Die Jovis in septimana Paschæ, Rex Edwardus cum paucis A.D. 1331.
mare transivit; Regi Franciæ Philippo pro terra Wasconiæ Edward does homage to the King of France.
homagium fecit, et rediit; et infra quindecim dies apud
⁵Dorteford torneamentum tenuit.

Die vero Lunæ post ⁶hoc festum Sancti Matthæi, Londoniis Jousting in
inter Crucem et Soper Lane tredecim milites hastiludia contra London.
quoscunque venire volentes per tres dies tenuerunt.

Hoc anno, Edwardus de Baliolo, jus in regnum Scotiæ ven- A.D. 1332.
dicans, in principio Augusti habens in suo exercitu Henricum Edward de
de Bello Monte Comitem de Boghan, Gilbertum de Umfrevile Baliol
Comitem de Angus, et David Comitem de Athles, cum duobus invades
millibus et quingentis armatis et peditibus, Scotiam apud Kin- Scotland.
corne intravit; ubi Comes de Fif et Robertus de Brus, filius
Regis Roberti nothus, cum decem millibus Scotorum, Anglicos
in ripa maris ad pugnam provocantes, per paucos arcitenentes
et alios pedites, antequam armati terram tangere possent, re-
pelluntur. Reliquis in fugam lapsis, ⁷nongenti, una cum Alex-
andro de Setone filio Alexandri, interficiuntur; et confestim

¹ jussus in Roger of Chester and Hemingburgh.

² ubi in crastino . . . Rex . . . fecit, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ Bedford (correctly), Roger of Chester; Bedfordia in Hemingburgh.

⁴ This passage is not given by Hemingburgh.

⁵ Dertford, in Roger of Chester and Hemingburgh.

⁶ This word is superfluous; it is not in Hemingburgh.

⁷ milites nongenti in Hemingburgh.

A.D. 1332. versus Abbathiam de Dunfermlin, victualibus refertam, proces- Roger of
serunt. Quadraginta quoque millia Scotorum, in loco qui Chester.
"Gaskmor" vocatur, parati ad pugnam venerant; sed An- Hemingb.
glici, per diem illum, videntibus Scotis, in ripa cujusdam II., pp. 304,
aquæ morantes, in nocte, Alexandro de Mounbray præcedente, 5.
aquam transeuntes, montem ubi Scoti erant, ascenderunt. Mane
autem facto, ¹exercitibus dimissis, exceptis quadraginta et
quatuor Alamannis retro in equis existentibus, congregiuntur.
Scoti virtute divina revera, non humana, devincuntur; Comites
de Mar, de Menteth, de Athels, de Morref, ²Robertus Brus
Nothus, Comes de Karrike, vitæ finem dederunt. Nigellus
Brus, ³duodecim Barones, octingenti milites, duo millia arma-
torum, tredecim millia et tercenti peditum, interficiuntur. Ex
parte vero Anglicorum ceciderunt ⁴milites, tres et triginta
scutiferi; et in transitu aquæ nocte præcedenti, Rogerus de
⁵Swinardiston miles fuit submersus. Duravit hoc bellum ab ortu
solis usque ad horam diei tertiam. Cadavera enim Scotorum
altitudine unius lanceæ, ut ferebatur, fuerant elevata; et multo
plures corporibus oppressi quam in ore gladii interfecti, fuerant
suffocati. In crastino vero Anglici villam Sancti Johannis,
victualibus repletam, susceperunt; fossis largis et profundis
circumducunt.

Defeat of
King
David's
adherents
at Dupplin
Moor.

Defeat of
the Scots
at Perth.

Post hæc ⁶vero, Patricius Comes de Dunbar, Archebaudus
Duglas, cum ⁷duodecim millibus, villam obsederunt: Johanni
Crabbe, nautæ cuidam experto, ⁸genere Flandrensi, apud Ber-
wicum moram trahenti, ad ⁹submergendum et comburendum
naves Anglicorum in aqua Tey cum navigio suo festinare
miserunt. Qui cum decem navibus superveniens bargam Henrici
de Bello Monte subito cepit; sed Anglici, viriliter resistentes,
omnes naves Scotorum, una cum barga prædicta, incendunt.
Homines fere omnes, Johanne Crabbe prædicto usque ¹⁰ad
Berwicum vix per terram fuga dilapso, aut submersi aut ore

¹ "exercitus, dimissis equis, exceptis
"quadraginta Alamannis in equis a
"tergo existentibus, congregiuntur,"
Hemingburgh and Roger of Chester.

² This and the three following
words are omitted by Hemingburgh.

³ *Alexander Brus* is added here
by Roger of Chester and Heming-
burgh.

⁴ *duo milites* in Roger of Chester
and Hemingburgh: the number is
omitted in the text. Their names
are given by Knyghton, p. 2561.

⁵ *Swynerton* in Hemingburgh.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ *quadraginta* in Roger of Ches-
ter and Hemingburgh.

⁸ This fact is omitted by Heming-
burgh.

⁹ The existing MSS. of Heming-
burgh read *subjugandum*; *submer-
gendum* is the reading in Roger of
Chester.

¹⁰ *per* in orig.; corrected from
Hemingburgh and the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II, pp. 305
-7.

gladii sunt interfecti, die Sancti Bartholomæi Apostoli. Cog- A.D. 1332.
nito autem hujus rei eventu, dimissa obsidione, Scoti ad sua
redierunt.

Hoc anno, quinto Kalendas Octobris, Edwardus de Baliolo Edward de
apud monasterium de Scone in Scotia in Regem solemniter Baliol is
coronatur; et inde rediens apud Rokesburgh cum Scotis con- crowned at
gressum habuit; ubi et Andreas de Moravia captus fuit, apud Scone.
que Dunelmum ducitur, et in custodia detinetur. Post hæc,
Patricius Comes de Dunbar et Archebaudus ¹ Douglas ab Edwardo
de Baliolo usque ad Purificationem Beatæ Mariæ treugas petie-
runt et obtinuerunt; ut tunc, habito Parlamento, pars utraque
pro pacis reformatione plenius tractaret. Rex vero Edwardus,
dolum nesciens, gentem suam ad propria remisit. Die enim He is
assignato, Scoti armati accedentes quotquot subito invenerunt, obliged to
Edwardo sibi vix ² sua consulente, peremerunt. fly.

Hoc anno, septimo Idus Martii, Edwardus Rex Scotiæ et A.D. 1333.
multi nobiles Angliæ Scotiam intrarunt, interficientes et com- He returns,
burentes; fortalitium, in quo capti sunt Robertus de Colville, and lays
decem armati, et pedites ³ multi, ceperunt et destruxerunt; waste Scot-
captivos usque Berewicum secum duxerunt, quam potenter per land.
terram et per mare obsederunt. Besieges
Berwick.

Post hæc vero, ⁴ ante Annunciationem Dominicam, Arche- The Scots
baudus Douglas Angliæ Marchiam cum tribus millibus intravit, ravage the
⁵ villas de ⁶ Gilleslond, per sedecim leucas in longum et sex English
in latum, combussit; cum magna præda et captivis in Scotiam Marches.
egressus est.

Hoc tempore Antonius de Lusey miles, et Willelmus de Lacu They are
Mabonis, cum octingentis hominibus, nocte quadam per ⁷ duo defeated,
milliaria Scotiam intrarunt; in regressu vero eorum, combus- and Doug-
serunt, occiderunt, ⁸ [et] maximam animalium prædam ceperunt. las is
Quibus Willelmus Douglas cum magna multitudine occurrit. taken pri-
Sed devictus est et captus, una cum Willelmo Barde et centum soner.
⁹ aliis. Humfridus de Bosco, Humfridus de Gardino, milites,
Willelmus de Karleolo, centum et sexaginta valentibus, gladio
perierunt.

Rex Angliæ cum militia magna nono Kalendas Maii ad obsidi- King

¹ Written *Anglus* in orig.; corrected from Hemingburgh.

² *fuga consulente* in Roger of Chester and Hemingburgh.

³ *quam plurimi, quos etiam captivos* in the printed texts.

⁴ *Die Dominica proxima ante* in Roger of Chester and Hemingburgh.

⁵ *pagum de* in Hemingburgh.

⁶ *Gilleslond* in Roger of Chester and Hemingburgh; now "Gilsland."

⁷ *xx. milliaria*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁸ Supplied from the printed texts and Hemingburgh.

⁹ The word *et* has been inserted here in orig., by inadvertence.

- A.D. 1333. onem Berewici venit, et tam per mare quam per terram
 Edward invests Berwick. quintodecimo Kalendas Junii villa fortiter expugnatur. ¹ Diu
 ante insultu supervenit horribile incendium infra villam; compulsi-
 que cives gratiam Regum, misericordiam, et treugas, usque in crastinum, factis certis promissionibus de villa et castro reddendis, postea tamen non observatis, obtinuerunt.
- The Scots ravage Northumberland. Post hæc vero, quinto Idus Julii, omnes proceres ² fere Scotiæ, cum exercitu magno congregati, obsessorum pro succursu, usque Twedemouthe accesserunt; quibus ne quoquo modo obsessis succurrere possent per Anglos impeditis, partes Northumbriæ per sex dies comburendo, et multa mala inferendo, ac incolas devastando, redierunt. Septimo vero die per suos de castro et villa Berwici, et præcipue per Willelmum de Keth militem rogati et ³ reformati, quod si redirent et ad pugnam cum duobus Regibus se disponerent, indubitanter prævalerent; redierunt igitur, ⁴ et decimo quarto Kalendas Augusti dictos Reges invaserunt; virtuteque divina devicti sunt, et cuncti fere proceres Scotiæ, cum multitudine maxima popularium, corruerunt, uno tantum milite et peditibus Anglicis decem interfectis.
- Baliol does homage and fealty to King Edward. Rex Edwardus Scotiæ, decimo quarto Kalendas Julii, apud Novum Castrum in domo Fratrum Prædicatorum, fecit et juravit homagium et fidelitatem Regi Angliæ, Edwardo Tertio, pro toto regno Scotiæ et insulis Scotiæ adjacentibus.
- A.D. 1334. He is driven into England. Occasione hujus homagii, communitas Scotiæ contra utrumque regem insurrexit, et plures eis adhærentes cepit, et aliquos occidit. Interim vero, Rex Scotiæ ad Angliam se transferens, apud ⁵ Ravenshelm per tempus moram traxit. Cui, post principium mensis Novembris, Rex Angliæ apud Novum Castrum in adiutorium venit. In fine vero mensis Decembris, Rex Scotiæ cum exercitu sibi per Regem Angliæ assignato, per Vallem Anandiæ usque Glasgow, Carrik, et Coningham, se transferens cuncta devastavit. Rex Angliæ vero Loudoneam et partes adjacentes invasit, quosdam malefactores cepit, et eorum capitaneos interfecit. Redeuntibus vero Regibus versus Berwicum, Comes Patricius ab eisdem recedendo homagium suum per suas litteras eis remisit. Circa finem mensis Julii, Rex Angliæ, cum exercitu Scotiam ingressus,
- Edward enters Scotland.

¹ *Durante autem*, correctly, in Roger of Chester and Hemingburgh.

² An interpolation.

³ *informati*, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁴ The names of the Scottish Com-

manders at the battle of Halidon Hill, as given by Hemingburgh, are omitted here.

⁵ *Ranesholm* in the printed Hemingburgh (ed. Hamilton); *Ravensholm* in Roger of Chester.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II, pp. 310
-312.

plura loca devastat. Hoc idem Rex Scotiæ, cum Comite A.D. 1335. Warennæ, faciebat. Tandem apud villam Sancti Johannis He is ambo Reges convenerunt; ubi Comes de Athels, et Alexander joined by Mounbray, et alii qui, propter homagium a Rege Scotiæ Baliol.

Angliæ Regi exhibitum, ab illis discesserant, sub certis conditionibus utriusque Regis gratiæ se submiserunt. Comes The Earl of Athol slain. vero de Athels, regimen ultra mare Scoticum suscipiens, in brevi a Scotis atrociter est occisus. Comes Moraviæ, per The Earl of Willelmum de Prestfen captus, Londonias est transmissus. Moray taken prisoner.

Circa finem mensis Maii, Rex Angliæ misit Henricum, A.D. 1336. filium Comitis Lancastriæ, cum exercitu magno ad Regem Scotiæ; qui villam Sancti Johannis ingressi, partes adjacentes undique destruxerunt. Post modicum vero tempus, Rex Angliæ, The King cum paucis admodum ad eos accedens, ultra montes Scotiæ of England cum exercitu undique vastando procedebat; et usque Elgin again enters Scot- in Moravia, et 'Invirnes, et per multa milliaria ultra quam land. unquam fuit avus suus, depopulando. Interim vero apud Aberdein interfectus fuit quidam miles strenuus, per navigium adveniens, "Thomas Roscelin" nominatus; unde offensus Rex, Aberdeen per Eherden veniens, villam comburi fecit, et partes adjacentes is burnt. secundum rebellantium demerita devastavit. Castra de Strivelyn et Botheville reparavit et munivit; dimissaque cum Rege ²Scotiæ militia, Angliam rediit.

In fine mensis Octobris, Johannes de Eltham, germanus Death of Regis Angliæ, Comes Cornubiæ, obiit in villa Sancti Johannis, John of Eltham, King et Londoniis sepultus est. Obit et ibidem Hugo de Frenes, Edward's brother. Comes Lincolnæ, ³mense Decembri, profluvio ventris, ⁴sive, And of Hugh de Frenes. ut ferebatur, frigore per posteriora contracto.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II p. 312.

Hoc anno, mense Martii, Rex Angliæ tenuit Parliamentum A.D. 1337. apud Londonias, ubi filium suum primogenitum, Edwardum A Parliament at Quartum, tunc Comitem Cestriæ, Ducem fecit Cornubiæ, ⁵et sic London. ab omnibus præcepit nominari. Fecit etiam idem Rex in eodem Parlamento sex Comites, videlicet, Henricum de ⁶Lancastria Prince Edward created Duke of Cornwall with other creations. juniorem Comitem Derbeyæ, Willelmum de Monte Acuto Comitem Sarum, Hugonem de Audeleye Comitem Glovernæ, Willelmum de Clinton Comitem Huntyngdoniæ, Willelmum

¹ in *Dernesse* in orig.; *Invirnes* in some of the MSS. of Hemingburgh; but in *Dirnes* in Roger of Chester.

² *Scotia* in orig.; by inadvertence.

³ The addition of the date is given in Roger of Chester, (not in Hemingburgh); the cause of his

death being superadded from some other source.

⁴ *sue* in the printed texts.

⁵ This passage is given by Roger of Chester, and not in Hemingburgh.

⁶ *Lancastrie* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1337. Boun Comitem Northamptoniæ, Robertum de ¹Ufforde Comitem Southfolchiæ; in quorum solemnitate fecit Rex apud Westmonasterium solemne convivium Dominica Tertia Quadragesimæ. Roger of Chester, Hemingh. II., pp. 314, 4.

The Scots besiege Stirling Castle. Interea, dum hæc agerentur, Comes Patricius, et Andreas de Moravia, et Willelmus Duglas, plura fortalitia, videlicet Sancti Andreae et Botheville, ²invadentes ceperunt, et castrum de Strivelin obsederunt. Quo audito, Rex Angliæ ad partes Scotiæ iter dirigit. Scoti quoque castrum fortius aggrediuntur, et in conflictu Willelmus de Keth, qui de obsidentibus principalis fuit, interfectus est; et sic, dimissa obsidione, ante Regis adventum recesserunt. Rex vero castrum victualibus et novis stipendiariis muniens, vulneratos, debiles, et infirmos, in Angliam secum duxit.

Council at Stamford. Post festum Corporis Christi, Rex Angliæ apud Stamford magnum Consilium tenuit, nunciosque solemnes ad Regem Franciæ pro pace inter eos reformanda, videlicet, Episcopum Lincolniensem, Comites Sarum et Huntyngdoniæ, et alios An embas- sy sent to the King of France. ³plures nobiles, transmisit. Qui, naves intrantes, apud Bologniam in principio mensis Junii applicuerunt. Intelligentes voluntatem Regis mutatam, transitumque suum fore periculosum, versus Comitatum Hanoniæ, quam citius poterant, properabant; cum Lodewico Duce Baviariæ, regnum Allemanniæ, et contra voluntatem Papæ, tunc occupante, et cum Comite de ⁴Gelirs, ac aliis proceribus multis, fœdus in Regis Angliæ subsidium inierunt. Redeuntes vero duas naves de Flandria

Treaty with Louis of Bavaria. versus Scotiam navigantes, multitudine Scotorum oneratas, scilicet ducentorum et quinquaginta, capiunt. Reperti enim sunt ibi Episcopus Glascuensis, Johannes de Steward, et alii filii nobilium de Scotia, scilicet David de la Hay, Hugo Gifford, Johannes de la Mor, Willelmus Baly, Alexander Frisel, cum duobus clericis, Magistro Thoma Figas, Magistro Willelmo Muffet, et uno monacho de Dunfermlyn, cum mulieribus quibusdam nobilibus; quibus fere omnibus interfectis, Episcopus obiit, letaliter in capite vulneratus.

Capture of two ships belonging to the Scots. Rex Angliæ custodiam Marchiæ Scotiæ Comiti Warwici et aliis proceribus commisit; qui ⁵diversis vicibus Scotiam intrantes

The March of Scotland entrusted to the Earl of Warwick and others.

¹ *Rifforde* in orig.; corrected from Hemingburgh and Roger of Chester.

² *et alia*, *invadentes*, Roger of Chester.

³ *quosdam nobiles* in Heming-

burgh.

⁴ *Selirs*, by inadvertence, in orig.; *Gerls* in Roger of Chester, *Gelrs* in Hemingburgh; meaning the Count of Gueldres.

⁵ *a diversis* in the printed texts.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II, p. 314.
Roger of
Chester.

modicum profecerunt; sed Scoti, ter Angliam intrantes, plura A.D. 1337. loca combusserunt, et castrum de Edimburgh obsederunt. The Scots again enter England.
¹Rege tamen Scotiæ superveniente, obsidionem dimittere sunt coacti.

²Hoc anno, in ecclesia de Edeligh, Wyntonix Diœcesi et A marvel Decanatu de Aultone, in die Palmarum, post prædicationem in the cujusdam sacerdotis ³litterati, "Johannes de Vecca" nomine, Diocese of mulier quædam Johanna, coram populo, a juventute sua Winchester. corpus suum libidini et obscenitati fuisse expositum, ac alia facinora lacrymabiliter confessa est inaudita; obnixè flagitans pœnitentiam a sacerdote prædicto sibi imponi salutarem. Sacerdos quoque, de divina misericordia confidens, post sacre Scripturæ ⁴nominata ne desperaret, sed in Domino, peccatores ad pœnitentiam misericorditer expectante, spem poneret, sex dierum in pane et aqua in suorum remissionem dixit delictorum. Illa quoque, pœnitentiam talem suorum respectu facinorum parum fore seu nihil asserente, pœnitentiam qualemcunque agere posset sibi injungi simpliciter exoravit. Ille vero, ⁵dierum postea trium in petitione muliere perseverante, in expiationem omnium peccaminum suorum, ⁶induxit jejunium. Prostrata vero illa coram imaginibus ecclesiæ, flens et ejulans, ac preces ad Deum devote fundens, pronamque in terra se prosternens, in Corporis Christi elevatione exanimis et albissima est reperta.

In foresta de Walmer capta est hinnula, duo habens capita A fawn æqualis magnitudinis, cum duobus collis; cætera membra with two erant simplicia; nutrita autem aliquanto tempore, et custodita, heads. in curia Edwardi de Sancto Johanne, militis, dictæ forestæ magistri.

Roger of
Chester.
Hemingb.
II, pp. 314,
5.

Hoc anno, nocte Pentecostes, in Parochia de Kyngeslay, A woman Wyntonix Diœcesi, et Decanatu de Aultone, mulier quædam, deluded by "Johanna" nomine, in somniis amasium suum ⁸Willelmum a a spirit. quodam visitare monita, in crastino a spiritu incubo, dilecti sui ⁹specie sibi apparente, in foresta de Wolmer est cognita. Re-deunte autem ad domum suam, mulier gravissima infirmitate est detenta. Quod vero per spiritum malignum fuerat seducta, veritas per dilectum suum propalatur. Muliere autem ejulante

¹ This passage is not given in Hemingburgh.

² This seems to be only another version of the story repeated below.

³ *littera* in orig.

⁴ *monita* in Roger of Chester.

⁵ *diebus postea tribus in petitione* in the printed texts; *quatuor die-*

rum, postea trium, in petitione, Roger of Chester. The letter *e* is placed before *dierum* in orig.

⁶ *indixit* in the printed texts.

⁷ *Wolemere* in Roger of Chester.

⁸ *Willelmum forestarium,* Roger of Chester.

⁹ *spem* in the printed texts.

A.D. 1337. et devote ¹ delicta confitente, intolerabili quasi fœtore domus Roger of
Her hor- repletur; post triduum toto corpore inflato, una cum ventre Chester.
rible death. et labiis, ² in nigredine, obiit; ab octo viris ad tumultum ³ est Hemingh.
II., p. 315.
vix delata.

A.D. 1338. Hoc anno, Comes Sarum et multi nobiles Angliæ quinto
Siege of Kalendas Februarii castrum de Dunbar obsident, septimanis-
the Castle que novemdecim ⁴ durat obsidio; acceptisque tandem treugis,
of Dunbar. sub certis pactis, Angliam redierunt. Quæ quidem obsidionis
dimissio, et treuga, majoribus Angliæ et multis ibidem congre-
gatis ⁵ plurimum displicuit. Fuerat enim, ut ferebatur, ipsa
dispendiosa, nec honorifica nec secura, sed Scotis utilis atque
grata.

A calf with ⁶ Hoc anno, mense Martii, in villa de Leghtone juxta Hun-
two heads. tyngdone, ad sex milliaria, natus est vitulus duo habens capita
et octo pedes.

Ports- Quædam naves et galeæ, ut ferebatur Normannicæ, in
mouth Vigilia Annunciationis Beatæ Mariæ apud Portismudam appli-
burnt. cuerunt; villam quasi totaliter, præter ecclesiam parochialem
et hospitalem combusserunt, et illæsi cum spoliis ad naves
regressi sunt.

Severity of Hoc anno, ⁸ hyems asperrima extitit in Anglia, et
the winter duravit gelu maximum a quinto Kalendas Decembris
in Eng- usque ad quartum Idus Februarii, et nives nullæ; unde
land. et triticum carum, sed cætera blada abundanter terra
produxit. In multis locis Angliæ, salices in Januario
Remark- flores protulerunt, rosis in quantitate et colore persi-
able pro- mules. Sambuci vero arbores fructus, ⁹ cerasis sine
ductions of lapidibus tum simillimos produxerunt. ¹⁰ Interpretetur,
nature. qui poterit, signi prodigium.

King Ed- Hoc anno, Rex Angliæ, cum Regina et Comitibus de Derby MS. Harl
ward sails et Northampton, ac Sarum, ac militia copiosa, Idibus Julii 655.
from apud Orewell in mare se posuit contra Regem Franciæ. Hic, Hemingh.
Orwell for ¹¹ transitoque prospere mari, apud Andewerp moram traxit; 6.
Antwerp.

¹ dilecto in orig., and in the printed texts.

² in nigredinem versis, Roger of Chester and Hemingburgh.

³ propter ejus molem viz, Hemingburgh.

⁴ duravit in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ For the variations between the Arundel MS. and the printed texts,

from the beginning of the reign of Edward III. down to this point, see the Appendix.

⁷ Antevigilia, Roger of Chester and Hemingburgh.

⁸ hiemps in orig.

⁹ serosis in orig.

¹⁰ See this account repeated in page 223, post.

¹¹ transito in the printed texts.

- of
c.
gb.
315.
- MS. Harl. 655. Hemingb. II, p. 316. MS. Harl. 655. MS. Harl. 655. Hemingb. II, p. 316. New Rymer, II, p. 1086.
- habitoque juxta Coloniam cum Lodowico de Bavaria consilio, de toto Imperio citra Coloniam ejus Vicarius factus est, et de omnibus Imperium tangentibus vicem ejus gerens.
- Misit quoque Rex Angliæ Summo Pontifici litteras jus suum in regno ¹ Francorum declarantes, in hunc modum:—
- ²“ Amabilem Deo Patrum, sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ^{A.D. 1339.} Letters of Louis of Bavaria appoints him his Vicar.
- “ Cardinalium, Collegio venerando, Edwardus, Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, et Dux Aquitaniæ, salutem et sinceræ dilectionis affectum. Sanctissimo Patri, Domino Summo Pontifici, post debita reverentiæ munera, scripsimus in hæc verba:— Jus naturæ prævium, pariter animalia
- “ cuncta docens, contra violentas injurias licentiam defensionis indulgit, statuens universaliter jure factum, quod quisque, vim injuriamque propulsans, suam fecerit ad cautelam. Sane, cum dudum animosa guerrarum pericula, injuriosa damnorum discrimina, nobis mota fuerunt et illata, quæ, toti mundo notoria, ³ et nostra etiam intimatione frequenti Apostolicæ Sedi facta, satis pro constanti supplicium, novit Deus, pro vitandis illis et pacificis subducendis, obtulimus nos voluntarie persequenti, reverenter et humiliter forte nimis, amabiles vias pacis, non sine nostrorum magno jurium interesse, ut, neglecta ⁴ prosecutione alia cujuslibet juris nostri, tempore illo justii doloris, quo propter accensam furoris Soldani Babiloniæ rabiem, et Crucis hostium aliorum, ex causa jurati contra eos passagii, et solemniter publicati in partibus transmarinis, peribant, et pereunt Christiani, et crescunt immaniter injuriæ crucifixi, possemus, sicut ⁵ debemus et propensius anhelamus, intendere causæ Christi, quæ negligitur, immo verius imponitur in magnam cujuslibet Christicolæ regis, maxime demerentis, infamiam et ignominiam magnæ notam. Sed nescimus veniat quo peccato, quod de pacificis oblatiis humiliter, ex quibus surgere debuit pacis amor, in eo qui nos sola voluntate persequitur, majoris iracundiæ majorisque duritiæ crevit tumor. Contra nos tamen illum non pro-
“ vocat, ⁶ Deo et conscientia nostra teste nobis, aliquod factum

¹ *Franciæ* in the printed texts.

² Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume; where the Letter is inserted, but in a hand of the 16th century. Like the text, however, of this letter in the printed versions of Walsingham, it is transcribed with such

singular inaccuracy, that the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 (a Continuation of Roger of Chester) has been adopted.

³ *ex nostra*, Harl. 655.

⁴ *persecutione*, Harl. 655.

⁵ *deberemus*, Harl. 655.

⁶ *Deus*, Harl. 655.

A.D. 1339. “ nostrum, vel attentatum per nos ¹aliud contra eum; immo MS. Harl.
 “ vident oculi mundi, publici testes nostri, præfatus perse- 655.
 “ cutor noster, ‘Franciæ Regem’ se nominans, damnosis Hemingt.
 “ injuriis quot et quantis nos et nostra jura vulnerat et New
 “ defalcatur. Ipsius quidem regni Franciæ, quod ad nos omni Rymer.
 “ successorio jure legitimo pertinere cognoscitur, est in-
 “ vasor et illicitus occupator; regnum ipsum, quod debuit
 “ nobis vocatis vel defensis legitime debito juris ordine
 “ petere, non veritus occupare, cum vir essemus et quod
 “ persona essemus cujus principaliter interesset, notorie
 “ certum esset, et in regno ²ipsum jus nostrum foret
 “ tam notorium quam communi jure fundatum; supposito,
 “ sicut evidentia facti notorii præsupponit, quod celebris
 “ recordationis Philippus olim Rex Franciæ, pater claræ
 “ memoriæ Karoli Regis Franciæ immediate defuncti, et
 “ serenissimæ Dominiæ Isabellæ, Reginiæ Angliæ, matris
 “ nostræ, fuerit avus noster, cum eidem Karolo, tempore
 “ mortis suæ, ex descendantibus secum ab eodem Philippo
 “ masculus superstes proximior fuerit nullus nobis, et per-
 “ sona fœminea dicti regni, per jus in eodem regno servatum
 “ antiquitus, sit non capax, quod nos jus regni præfati fa-
 “ vorem in viam causæ finalis attendens, ne regnum ipsum
 “ sub fœminea fragili gubernatione labatur; et propter hoc
 “ personam mulieris excludens, non excludit personam mas-
 “ culi per sic exclusam fœminam descendantis; ne fiat, juribus
 “ semper odibilis, prorogatio odiorum, personæ videlicet ad
 “ personam, sexus ad sexum, causæ ad causam, odii ad
 “ favorem, neve, contra legum traditiones communes, fœmi-
 “ neum genus, ubi maxime de odio agitur, concipiat mascu-
 “ lum. Ad ³hæc etiam, per jus memoratum a regno fragilitas
 “ muliebris excluditur, ut regno salubrius consulatur, et
 “ proximior masculus admittendus, alias admittatur potissime
 “ ad jus illud, quod primordialiter a matre sic exclusa non
 “ oritur, sed in nepotem propagatum ab avo originaliter
 “ derivatur. Alioquin sequeretur et alia iniquitatis absurditas
 “ per prorogationem odibilem supradictam, quod excluderetur
 “ collateralis conjunctior, ut remotior vocaretur, cum tamen,
 “ ipso jure gentium naturali, fratres et sorores eorumque
 “ filii, in successione mutua, collateralibus aliis alterius
 “ lineæ præferantur. Et unde dictum jus pro regni favore, ac
 “ ⁴odii fœmineæ inhabilitatis ad ⁵regnum, exoritur tam

¹ *aliquid*, Harl. 655.² *ipso*, Harl. 655.³ *hoc*, Harl. 655.⁴ *odii*, Harl. 655.⁵ *regnum*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingh. New Bymer. “ ‘juris quam descendendum, [ne] per fœmineam masculorum A.D. 1339
 “ ‘injuriam occasio nasceretur. Nec est putanda memorati juris
 “ ‘intentio sic iniqua, ut matrem et filium ¹ratione contra-
 “ ‘ria similiter damnet. Immo ²e contra, juris ejusdem judicio
 “ ‘quo mater a successione expellitur, filio gradum matris
 “ ‘ingresso successio tunc differtur, similitudine filii, qui gradum
 “ ‘parentis deficientis ingreditur, ut ad ³patriam successionem
 “ ‘cum patruis etiam admittatur, ut sic merito tristis mater,
 “ ‘præfato rigore regia hæreditate nudata, substitutione taliter
 “ ‘sibi ⁴facta, de filio gaudeat consolata, nec afflictioni afflic-
 “ ‘tionem accumulet, quod sancta consideratio legis ⁵abhorret;
 “ ‘sicut videmus etiam ubi onus afflictionis præamabile non
 “ ‘intulit lex, sed casus in lege, scilicet quod consuetudinariam
 “ ‘legem damnat, bona concedentem alii naufragorum; qua
 “ ‘ratione quod in expresse legali pro vitanda afflictionis
 “ ‘adjectione corrigitur, multo fortius in tacito prohibetur.
 “ ‘Legi ergo regni ⁶Franciae sufficiat plus quam plene, matri,
 “ ‘non suo vitio, sed naturæ facto, quæ fœminam fecit, illam
 “ ‘radices regias succidisse, quodque mater expresse per
 “ ‘legem ipsam exhæredationis propriæ, quasi quoddam nau-
 “ ‘fragium patiat, absque eo quod, ex legis præfatæ conse-
 “ ‘quenti tacito, omni jure contrario, cum filio exhæredato
 “ ‘iterum naufragetur, et sine culpa pœna inveniatur augeri;
 “ ‘cum, ubi etiam culpa est, debeat emolliri. Aliter etiamsi
 “ ‘pro eo quod mater ex jure non ⁷admittetur ad regnum,
 “ ‘repelli jure filius intelligeretur a regno, Judæorum reg-
 “ ‘num contra fidei fundamentum non pervenisset legitime ad
 “ ‘Jesum, qui tamen natus Dei misterio, non virili consortio,
 “ ‘ex ⁸fœminea regali prole Davitica, Maria Virgine, ad reg-
 “ ‘num hujusmodi non admissa, nec etiam admittenda, per
 “ ‘certam fidei veritatem, Rex verus et legitimus extitit
 “ ‘Judæorum. Absit etiam, quod ⁹Jesus filius David regalis
 “ ‘successio legalis observantiæ, sive nodi, fuerit fractura
 “ ‘sive solutio, cum ¹⁰dicit legem non venerit solvere, sed ¹¹ad-
 “ ‘implere. Hoc autem excellentissimum legitimæ successionis
 “ ‘exemplum rationabiliter imponit silentium loquacitati con-
 “ ‘trarii juri nostro in regno Francia memorato, ne quoad
 “ ‘legitimum gradum et ordinem succedendi ¹²superemur in

¹ natione, Harl. 655.² contrario, Harl. 655.³ patru, Harl. 655.⁴ Omitted in Harl. 655.⁵ horret, Harl. 655.⁶ Omitted Harl. 655.⁷ admitteretur, Harl. 655.⁸ fœmina, Harl. 655.⁹ An error for *Jesu filii David*; the same occurring in the printed texts of Walsingham.¹⁰ Omitted in Harl. 655.¹¹ implere, Harl. 655.¹² separemur, Harl. 655.

A.D. 1339. “ constitutione vel interpretatione juris, quos quoad hoc pari- MS. Harl.
 “ fiat indentitas rationis. Nedum autem debita nostri vocatio, 655.
 “ nostraque defensio, ubi de tanto nostro agebatur præjudicio, Hemingh.
 “ est omissa, sed etiam nostri procuratores, qui in Franciam New
 “ ierant, ut pro nobis et nostro jure legitime comparerent, Rymer.
 “ non solum fuerunt in judicio non admissi, sed mortis hor-
 “ ribilis comminatione repulsi. Et sic nostrum memo-
 “ ratum titulum, factum duodecim parium Franciæ non
 “ excusat, qui quoad nos, quibus ætatis tenellæ minoritas
 “ tunc favebat, relictis partibus judicum, ex hoc functi
 “ partibus sunt prædonum. Quorum processum, factum
 “ in nostrum præjudicium, ipso jure nostra fecit invali-
 “ dum minor ætas; qui quoad majorem efficac non fuis-
 “ set, taliter defensione sublata, quæ competit homini
 “ ex jure naturæ, quod tolli nequit a principe nec a jure.
 “ Notum etiam communiter est ubique, qualiter in Aequi-
 “ tanniæ nostro Ducatu semper invaserit et colliserit jura
 “ nostra, terras nostras invadens et dissipans, quas capere
 “ potuit, aliis nostris terris quas occupavit adjungens, et, jus
 “ sibi dicens ad libitum, Dei timore postposito, sibi tenens.
 “ Scoti etiam, quos nostræ coronæ subjecerant jura temporum
 “ antiquorum, sed iniqua rebellionis ¹dementia, contra na-
 “ turalem dominum calcitrantes, ²continuati in nostros præde-
 “ cessoros et nos, læsæ majestatis criminis rei erant, ut contra
 “ nos nihil injuriæ omitteret, ad nostras injurias fœdere ad-
 “ junxit, in tanto crimine nostræ injuriæ fovens eos, qui jure
 “ sanguinis et naturæ debuit potius nos juvare. Cumque præ-
 “ missa omnia non implerent de nostris injuriis votum suum,
 “ collectis undique viribus, quicquid potuit, ut nos iræ suæ
 “ torrens absorbeat, aggregavit, tollere nos de mundo sol-
 “ licitus, ad illud non ³intentos, forsitan ex intento facto suo
 “ contra nos, nostrum contra se metitus intentum, quod col-
 “ ligere vel metiri nequivit per alicujus actus nostri judi-
 “ cium nondum actum. Donum insuper nobis impensum
 “ divini muneris ægre ferens, extimare visus est suam
 “ injuriam in Angliæ regno nostro nos vivere super terram,
 “ etsi quantum dabat Dominus prospere, saltem per omnia
 “ pacifice quoad eum, quodque serviens nobis populus, vel
 “ verius, cui servimus, nostris temporibus, Dei dono, fuerit
 “ gloriosus. Hæc autem, non statim audita vel cognita,
 “ nos moverunt, sed illa sub dissimulatione transivimus,

¹ *dementiam*, Harl. 655.² *contumaciter*, correctly, in the | copy preserved in Avesbury.³ *intentus*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ nulli parcentes oneri vel honori, ut contra nos persecutio A.D. 1339.
 “ sua injuriaque quiesceret, nostrumque cum eo pacificum
 “ tempus esset; donec propinquum nobis vidimus gladium,
 “ nostræ ac nostrorum neci et exterminio præparatum. Sed
 “ nunquid aliquis est, qui credat quod animus nobis cognitus
 “ principis tantæ potentiae, ¹et sic, ut præmittitur, oc-
 “ cupatæ nobis, fuerit negligendus, qui suæ viribus volun-
 “ tatis armatus, potentia undique vocata vallatus, solum ut
 “ possit liberius pro sua voluntate nos persequi, juratam
 “ deserit causam Christi? Quid ergo pro suo jure suaque
 “ securitate non licuit regi, sui status sui que populi peri-
 “ culum jam videnti, dicat qui noverit? Quid non liceat
 “ homini de vitandis injuriis damnisque ²certanti, in illis
 “ præsertim quæ ad vitæ statusque radices securim ponere
 “ probabant? Levis ne timor dici poterit aut vanus, qui
 “ pro nobis ³si potuit ⁴conjunctionum nobis illustrium for-
 “ tiumque constantia corda concutere, multo fortius debuit
 “ etiam nos terrere, quos solos periculorum concepta moli-
 “ mina concernebant? Propter hoc igitur, jure naturæ
 “ dictante, facti tam nostri quam nostrorum jurium,
 “ non voluntarii sed necessarii defensores, ac opportunis
 “ cautionibus attendentes, juxta rei militaris documenta
 “ probata illustrium antiquorum, quod potentiae magnæ
 “ pericula conspirata periculosius expectantur, in laribus
 “ illis nuper currentibus ad nostræ lucis et salutis occa-
 “ sum consultius venimus in occursum; ne contra nos forte
 “ discriminose procederent, sed sui ortus præfocarentur
 “ ⁵loca, eorum freti consilio et auxilio nobis oblato, quos
 “ nobis consanguinitas et affinitas conjungebat, et ad quos
 “ simul spectabant nobiscum periculis nostræ destructionis
 “ occurrere, illaque consiliis et auxiliis præcavere; ponentes
 “ in manu Dei, quam in manibus Apostolicæ Sedis vestræ,
 “ vel aliorum bonorum virorum communium, ponere quon-
 “ dam volumus, justificatam, quantum potuimus, causam
 “ nostram, ut Ipse, rectum ex alto prospiciens, sententiam
 “ justam ferat, et in sui gladii viribus exequatur. Nec,
 “ credimus, alme pater, quod arbiter quivis rectus, vel etiam
 “ judex justus, sic interpretetur aut torqueat nostrum factum,
 “ ut quod pro nostrorum tuitione et assecutione jurium, in
 “ tanto discrimine nostram fecimus ad defensam, alterius,

¹ etsi ut, Harl. 655.² certatim, Harl. 655.³ se, Harl. 655.⁴ commentorum, Harl. 655.⁵ loco, Harl. 655.

A.D. 1339. " 'quam non intendimus, non agimus nec agemus, putet MS. Harl.
 " 'injuriam vel offensam. Immo credimus, et certi sumus, 655.
 " 'quod facti nostri intentio attendetur, et quid, ubi, ac Hemingh.
 " 'propter quid fiat, debita consideratione librabitur, et justi New
 " 'statera iudicis appendetur, et, sicut sanctio legis docet, Rymer.
 " 'non factum ex dicto, sed dictum pensetur ex facto. Non
 " 'esset equidem juris præsumptio nobilis, quod supponit
 " 'factum ab homine fieri suo jure, non benigna interpretatio
 " 'vel civilis, qualem semper fieri dictat censura legalis, si
 " 'nostri juris usum notorium, nostræque defensionis com-
 " 'pendium, dispendium offensionis illicite quis diceret alienæ.
 " 'Cesset igitur, quæsumus, omnis conjectura in actibus
 " 'nostris certisque, locum duntaxat ¹sibi vindicat in non
 " 'certis. Denique, dicet forsitan accusator, calumniosus
 " 'nostræ actionis interpret, quia suscepimus hominem, contra
 " 'quem processisse fertur Ecclesia, vel non parentem
 " 'Ecclesiæ Vicario; non dicet quod fratris et affinis vicibus
 " 'fungimur, non ad juris habendum titulum necessarium
 " 'nobis potentiæ solum usum ²asciscimus, ut necessario fulti
 " 'præsidio, ubi nunc sumus, nos a congestis in nostram
 " 'ruinam periculis defendamus, et pro nostrorum justa
 " 'jurium assecutione certemus. Non dicet, quod intendimus
 " 'nos defendere, pro nostro jure certare, non Ecclesiam im-
 " 'pugnare, vel ejus impugnationi favere, pro cujus utique
 " 'certaremus honore, ³nullius habita respectione periculi,
 " 'sicut catholicam excellentiam regum decet, cum tamen ut
 " 'omnis juris censet intentio, ac cujuslibet actionis finalis
 " 'causa vel ratio principaliter attendenda, et ex notitia
 " 'voluntatis atque propositi, surgat distincta certaue cog-
 " 'nitio operis accusati, solumque de gestis hominum realis
 " 'actio, non verbalis conceptio, ponderetur. Non dicet quod
 " 'facimus de materia ista scutum contra eum, qui nostro
 " 'prominebat capiti mortis ictum; quodque fecerimus
 " 'medici sapientis exemplo, qui materiam morte plenam, cur-
 " 'rentem ad partes corporis ubi vita se recipit, divertere
 " 'facit ad membra, in quibus materia nequit fore suspecta,
 " 'quæ ad proximum fuerat interitum præparata. Sic loqui-
 " 'tur, Sancte Pater, sic loquitur propter vehementiam,
 " 'qui in suis insidiis nos invenire quærebat incautos et
 " 'penitus imparatos. Sed proculdubio cautius fuit nobis,

¹ igitur vindicat, Harl. 655.

² Omitted in Hemingburgh and
Harl. 655, and in the Arundel MS.

of Walsingham; supplied from the
printed texts.

³ nullius, Harl. 654.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Bymer. "juxta militarem theoricam edocentem, quod motæ guerræ A.D. 1339.
 "periculum plus evitat, qui eam a terræ suæ limit pro-
 "sequestrat, contra notorium hostem nostrum pro jure nostro
 "nos congregi, et terris potentum potentibus sociatos, quam
 "in propria persona nostra solos. Non igitur apud vestræ
 "viscera misericordiæ et sanctitatis locum inveniat detrahen-
 "tium informatio æmula vel sinistra facta, de filio, qui
 "suorum hæreditario jure majorum, in vestrorum prædeces-
 "sorū, vestra, et Apostolicæ Sedis, gratia et obedientia
 "semper inconcusse persistit et persistet. Immo, si quævis
 "de filio taliter facta suggestio pulsaverit vestræ beatitudinis
 "forsitan aures, non prius a vestra dignatione sancta cre-
 "dulitas illi detur, quam auditus sit filius qui tangetur, qui
 "confidit, et indesinenter intendit, ante Sanctitatis vestræ
 "judicium, omni præsidens creaturæ, (quod negare hæresim
 "est probare), justam dicere, vel justam facere quamlibet
 "causam suam. Illud demum dicimus, ad nostræ intentionis
 "majorisque devotionis evidentiam subjungentes, quod si
 "sit aliquis de nobis fœdere naturæ conjunctus, nobisque
 "ad nostram defensionem adjunctus, qui per viam obedientiæ
 "Apostolicæ Sedis vestræ non ambulet sicut debet, dare
 "intendimus, quam non parum utiliter dare posse confidimus,
 "operam ¹ indefessam, ut, omni dimisso devio, ad viam
 "obedientiæ redeat, omnemque faciat semitam suam rectam.
 "Unum rursus, quod a multis audivimus, petita venia cum
 "reverentia, non tacemus, quod alias inauditum, quanto
 "consideratur attentius, pungit acutius mentem nostram;
 "videlicet quod adversarii nostri manus notorie nunc, ut
 "prius, ² ad nostri tantum laborantis exitium, cum guerram
 "faceret nemo sibi nec ipse alii nisi nobis, de Christi patri-
 "monio sit armatus. Quod certe Reges Angliæ, nostros
 "prædecessores, illustres Christi pugiles, fidei athletas,
 "Sanctæ Romanæ Matris Ecclesiæ amantissimos zelatores,
 "ejusque mandatorum devotissimos servatores, vel nos etiam,
 "nec scimus nec credimus meruisse. Et licet propter hoc
 "dicatur a pluribus, non a nobis, quod contra nos facta
 "subventio, quoad nos, actus patris vel matris non extiterit,
 "sed novercæ; nihilominus tamen constanter asserimus
 "quod sumus, et perseveranter erimus, vestræ Sanctitatis,

¹ *indefensam*, in Hemingburgh (ed. Hamilton), but evidently an error; corrected from Harl. 655 and the printed texts.

² The reading here in the MSS.

of Hemingburgh is "*ut nostri ad tantum laborantis exercitum.*" That of Harl. 655 and Walsingham, as given, is preferable.

A.D. 1339. " vestraeque Sedis, devotus et humilis filius, non privignus. MS. Harl.
 " Ex quo non sine ratione speramus, quod nostra humilitas, 655.
 " facta major et firmior per illud quod non meruit nocumen- Hemingh.
 " tum, vestrae paternae caritatis et gratiae invenire debeat New
 " exuberantius incrementum, ut quod nobis insontibus intulit, Rymer.
 " ¹ quae praecessit asperitas punctionis, sequens debeat et
 " compenset vestrae lenitas unctionis. Hunc autem nostrae
 " justitiae, et contra nos injuriae sic multiplicatae, processum
 " praeminentiae vestrae sancti culminis intimamus, ut vestra
 " summa sanctaque mensura boni et aequi, cujus a Deo sibi
 " competit dare claves, aperire et claudere in terra positis
 " portas caeli, prout exigit plenitudo suae potestatis, et
 " praecellentia sui fori, quantum fuerit rationis, favere debeat
 " nostro juri, parati semper, nedum a vestro sancto cunctis
 " praesidente judicio, immo et a quolibet alio de veritate con-
 " trarii, si quis eam noverit, humiliter informari. Et qui
 " sponte rationi subjicimur, aliam datam nobis intelligi verita-
 " tem cum plena et humili gratitudine complectemur.' Quia
 " vero vos, Patres Conscripti, estis in partem sollicitudinis
 " et consilii dicti Domini Summi Pontificis condignis meritis
 " evocati, sibi que lateraliter ad dandam plebi Christi salutis
 " scientiam assidetis, ista vestrae patere cupimus notitiae, ut,
 " cognita causae nostrae justitia, veritati possitis impendere,
 " quod debetis. Ad quod circumspectionem vestram providam,
 " quae solet sine personarum acceptione jura singulorum aequo
 " libramine ponderare, votivis precibus excitamus. Et si
 " forsitan in facto nostro quicquam appareat, cautelam expos-
 " cens consilii sanioris, a vobis super hoc cupimus salubriter
 " informari, parati in agendis nostris singulis cedere rationi.
 " Datum apud ² Antewerpe, decimo sexto die Julii, anno
 " Domini millesimo trecentesimo tricesimo nono."

Letter of
 Pope Bene-
 dict, in
 answer. ³ Rescripsit autem ei Benedictus Papa Duodecimus in hunc
 modum :—

" Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in New
 " Christo filio ⁵ Edwardo, Regi Angliae, salutem et Apostoli- Rymer, II,
 p. 1096.

¹ The reading here in Harl. 655, Hemingburgh, and the printed texts of Walsingham is "*quae non praecessit*." The reading from Avesbury has been adopted in preference.

² *Antewerpe*, Harl. 655.

³ *Rescripsit ei Summus Pontifex in hunc modum*, in the printed texts and in Harl. 655.

⁴ This letter is also inserted, in a later hand, at the end of the Arundel MS. As in the preceding instance, the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655, for similar reasons, has in general been adopted.

⁵ From this word down to "*bene dictionem*," is omitted in the text of Hemingburgh.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “cam benedictionem. Dudum te, fili carissime, clara imitari A.D. 1339:
 “vestigia progenitorum tuorum, Regum Angliæ, qui erga
 “Deum et Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, velut peculia-
 “res ejus alumni et devoti filii, plenitudine devotionis et fidei
 “claruerunt, tuæque splendorem prosapiæ a quavis obfusca-
 “tione ¹nebulosi contagii ²præservari, eaque in te præluce-
 “clarius cupientes clarius, ³et ex paternæ caritatis et dilec-
 “tionis affectu, quo te statumque tuum prosequimur, nos-
 “tras tuæ celsitudini litteras ⁴detexisse meminimus, inter
 “cætera recensentes qualiter excessus per nobilem virum,
 “Ludovicum de Bavaria, olim, ut asserebatur, discorditer in
 “Regem Romanorum electum, adversus Deum et eandem
 “Romanam Ecclesiam, ac felicitis recordationis Johannem Papam
 “Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, per coacer-
 “vationem multiplicium et atrocium offensarum, nequiter per-
 “petrati, tuum præterire nequibant auditum; quos velut toti
 “mundo notorios, non omnes, cum longa et prolixa nimis
 “corum narratio extitisset, sed ex eis aliquos in eisdem litteris
 “providimus, ut sequitur, recitandos. Idem namque Ludovi-
 “cus, contra processus prædecessoris ejusdem, et inhibitiones
 “ipsius, de consilio fratrum suorum, ejusdem Romanæ Ecclesiæ
 “Cardinalium, factos et habitos, diversas spirituales et tem-
 “porales pœnas et sententias continentes, intravit Italiam, et
 “nonnullos hæreticos, de hæresi publice et notorie condem-
 “natos, in consortium publicæ participationis admisit, et asse-
 “rens hæreses manifestas, ac favendo secumque tenendo
 “hæreticos, publice dogmatizantes prædictarum hæresium
 “detestabiles et horrendos errores, hæretica quoque dogmata
 “scienter, immo potius dementer, approbans, et in evidentiam
 “approbationis hujusmodi, ea per diversas litteras, sigillo
 “suo noto munitas, deduxit in aliorum publicam notionem.
 “Sibi etiam nomen imperiale postmodum usurpare, et admi-
 “nistrare jura imperii in eadem Italia et Alamannia, contra
 “processus et ⁵inhibitiones prædictos, detestabili temeritate
 “præsumpsit, ex hiis, præter pœnas alias, excommunicationis
 “et anathematis sententias incurrando; et tandem ausus ausi-
 “bus, et excessus accumulando excessibus, se conferre non
 “expavit ad urbem, ubi in illam nequitiae prorupit insaniam,
 “ut meditatus urbi et orbi ⁶universali schismatis suscitare

¹ *nebuli*, Harl. 655.² *præsentari*, Harl. 655.³ *et paternæ*, Harl. 655.⁴ *direxisse*, in Harl. 655 and the

printed texts of Walsingham; a preferable reading.

⁵ *prohibitiones*, Harl. 655.⁶ *universalis*, Harl. 655.

A.D. 1339. " dispendium, quendam hypocritam, diabolicæ præsumptionis MS. Harl.
 " virum, nomine 'Petrus de Corbaria,' velut abominationis 655.
 " horrendæ simulacrum, in Apostolica Sede pro Romano Pon- Hemingh.
 " tifice statuere moliretur. Idque, quantum in eo fuit, pro New
 " duxit in actum; fuit veneratus ¹ in Papam, consecrationem- Rymer.
 " que, immo potius execrationem, ac diadema imperiale de
 " facto recepit ibidem, ut de multis insanis aliis processibus,
 " quinimmo detestandis excessibus, per eosdem Ludovicum
 " et Petrum, præsumptione perpetratis hæretica, taceretur.
 " Propter quæ, dictus prædecessor præfatum Ludovicum fore a
 " Domino denunciavit omni honore et dignitate privatum, et
 " in eum, tantarum hæresium et schismatum maculis irretitum,
 " exercens gladium Apostolicæ potestatis, ² cum omnibus qui
 " adhærerent eidem, vel præstarent auxilium, consilium, vel
 " favorem, seu pro Romano Rege aut Imperatore scienter
 " haberent, tenerent, vel nominarent eundem, non solum ex-
 " communicationis et anathematis, sed etiam alias pœnas et
 " sententias, tanquam in fautores, hæreticos et schismaticos
 " promulgavit, et a jure declaravit prolatas, sicut in diversis
 " processibus, per præfatum prædecessorem habitis, serius
 " continetur. Super quibus quidem pœnis, quantumcunque
 " per ipsum Ludovicum promeritis, et in eum justo Ecclesiæ
 " judicio promulgatis, si vere pœnitens se ³ humiliasset ad
 " gratiam, benignam reperisset eandem Ecclesiam, quæ ipsum,
 " tanquam filium prodigum de longinquo redeuntem, ad suum
 " gremium apertis brachiis recepisset, immolatura pro eo, in
 " ubertate divinæ laudis, vitulum saginatum. Rursus adje-
 " cimus in litteris supradictis, quod quanquam tam prædicto-
 " rum excessuum quam eorundem processuum, per dictum præ-
 " decessorem contra dictum Ludovicum, exigente justitia, post-
 " modum habitorum notitiam habuissemus et etiam habemus;
 " ut tamen ipsum, a peccatorum nexibus liberatum, de faucibus
 " sempiternæ mortis possemus eripere, postquam fuimus
 " ad Apostolatus Summi apicem assumpti, diversos nuncios
 " ejus, diversis vicibus et temporibus ad nos missos, recepe-
 " ramus benigne, ac pro reconciliatione ipsius per fructum
 " veræ pœnitentiæ promerenda, prolocutiones varias habue-
 " ramus cum eis, et tunc pendebat etiam ad proloquendum
 " ulterius, terminis assignatis, in quo proculdubio per nos non
 " stetit, quominus ulterius fuerit super negotio reconciliationis
 " ejusdem processum. Quare, fili dilectissime, serenitatem

¹ ut, Harl. 655.² cum cum, Harl. 655.³ habilitasset, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Bymer. “ tuam requirendam tunc duximus per easdem litteras, et A.D. 1339.
 “ rogandam, ut prudenter advertens, et in scrinium internæ
 “ considerationis adducens, gravitatem pœnarum in quas inci-
 “ derent, et sententiarum quas incurrerent, quantisque peri-
 “ culis et discriminibus ¹implicarentur, qui præfato Ludovico,
 “ sic notorie et publice de ²pravitate hæresis et sic
 “ odiosi toti Christianitati schismatis condemnato, antequam
 “ reconciliationis gratiam ejusdem Ecclesiæ meruisset, parti-
 “ cipare præsumerent, sibi impenderent auxilium, consilium,
 “ et favorem, vel sibi, tanquam Imperatori vel Regi Romano-
 “ rum, reverentiæ cultum, seu titulum regalis vel imperialis
 “ nominis assignarent scienter, ac cujuslibet participationis
 “ fœdere contrahendo cum ipso, et exhibitione reverentiæ et
 “ honoris sibi, tanquam Regi vel Imperatori, quousque dictus
 “ Ludovicus reconciliationis ejusdem Ecclesiæ meruisset gra-
 “ tiam obtinere, penitus te retrahere et totaliter abstinere
 “ curares, ut tibi famæ integritas et illibata tui generis
 “ claritas servarentur. Cum autem rumor implacitus et
 “ admodum infestus ad nos perduxerit hiis diebus, quod
 “ tu, fili, requisitionibus et rogationibus nostris hujusmodi,
 “ utique salutaribus et de fonte prodeuntibus caritatis, non
 “ sine detrimento tuæ salutis et famæ, quod dolentes referi-
 “ mus, obauditis, non solum cum prædicto Ludovico, nondum
 “ eidem reconciliato Ecclesiæ, nec a pœnis et sententiis,
 “ quibus, propter præmissa et alia multa gravia commissa, per
 “ ipsum prædecessorem nostrum implicatus esse noscitur,
 “ liberato; nec etiam ³processibus sæpefati prædecessoris, per
 “ quos, ut præmittitur, adversus omnes et singulos cujuscun-
 “ que præeminentiæ, dignitatis, conditionis, vel status, etiamsi
 “ pontificali, regali, vel quacunque alia ecclesiastica seu
 “ mundana dignitate fulgerent, præfato Ludovico adhærentes
 “ seu præstantes directe vel indirecte, publice vel occulte,
 “ consilium, auxilium, vel favorem, vel sibi, tanquam Impera-
 “ tori aut Regi Romanorum, reverentiam exhibentes, seu
 “ titulum regalis vel imperialis nominis assignantes seu ascri-
 “ bentes, graves spirituales ac temporales pœnæ ac sententiæ
 “ infliguntur, nequaquam relaxatis, immo sui roboris effi-
 “ cacia perdurantibus, participationes, confederationes inire
 “ sibi adhærere, ac præstare favorem, auxilium, et consi-
 “ lium, præsumpsisti; immo, quod perniciosius, proh dolor! et
 “ damnabilius noscitur existere, si veritas relatibus suffrage-

¹ *implicarent*, Harl. 655.² *pravitutibus*, Harl. 655.³ *processus*, Harl. 655.

A.D. 1339. " tur, Vicariatus officium per totam Alamanniam et Germaniam, MS. Harl.
 " ac universas et singulas earum provincias, sive partes, ab 655.
 " eodem Ludovico, sub imperialis nominis titulo, ut asseritur, Hemingh.
 " suscepisti de facto; cum ipse Ludovicus nec Rex nec Imperator, New
 " rator sit, ut præfertur. Cujus prætextu, nonnullis prælatis Rymer.
 " ecclesiarum et personis ecclesiasticis in terris Imperii
 " constitutis, ac in nostra et Ecclesiæ memoratæ devotione ac
 " fidelitate debitis persistentibus, sub pœnis gravibus, per
 " tuas eis litteras comminatis, mandasse diceris, et districtius
 " injunxisse, ut ad te, tanquam ejusdem Ludovici in Alaman-
 " nia et Germania, et partibus supradictis, Vicarium, et
 " audituri sententiarum et judiciorum ipsius Ludovici, tuorum-
 " que mandatorum, rectitudinem, ac præstituri eidem Ludovico,
 " vel tibi ¹ejus nomine, recognitiones, homagia de terris,
 " bonis, et juribus, quæ tenent ab Imperio, convenirent. De
 " te igitur, fili, ubi sit tua tuorumque consiliorum prudentia,
 " ex ²eo præsertim non sufficimus admirari, quod cum tu,
 " sicut audivimus, pro illorum repetitione jurium quæ ad
 " te asseris pertinere, non sine grandium personarum peri-
 " culis, ac expensarum et sumptuum profluviiis, peregrinari ad
 " partes Alamanniæ curaveris, et multos super hoc feceris
 " apparatus, nunc spretis ejusdem prædecessoris processibus,
 " et deductis damnabiliter in contemptum pœnis et sententiis
 " supradictis, quibus te manifeste, si quæ nobis referuntur
 " vera sint, non absque horrenda nota, quæ non parum obfus-
 " cat tui claritatem generis, proculdubio ³implicasti. Et
 " nihilominus, quamvis nos te nunquam offenderimus, nec
 " contra te aliquid fecerimus; quanquam et intelleximus falso
 " et mendaciter suggestum tibi per eos qui te, salutem, et
 " honorem tuum minime diligunt, fuerit, quod nos carissimo
 " in Christo, filio nostro Philippo, Regi Franciæ illustri, in
 " auxilium guerræ suæ, ingentem pecuniæ quantitatem de
 " nostra camera ⁴dederimus, quodque institutionem per-
 " sonarum ecclesiasticarum concesseramus eidem in omnibus
 " ecclesiis regni sui, quæ omnimoda carere veritate noscuntur;
 " talia namque nunquam postulata fuerunt a nobis, nec ea
 " concessissemus quomodolibet cum quantacunque instantia
 " petita fuissent; nec decimas contra te Regi ⁵Franciæ con-
 " cessimus, sed adversus Teutonicos Ludovico adhærentes
 " prædicto, ipsiusque Ecclesiæ Romanæ inimicos, qui ad in-

¹ hujusmodi, Harl. 655.

² ea, Harl. 655.

³ multiplicasti, Harl. 655.

⁴ dederamus, Harl. 655.

⁵ Francorum, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. “ vasionem regni Franciæ se, ut habebat rumor publicus et A.D. 1339. “ *notorius, disponebant, sicut in concessione decimarum ipsa-* “ *rum continetur expresse. Non fuit nempe nostræ intentionis* “ *adversus te fomentum ministrare discordiæ, vel ¹eam alicu-* “ *jus subsidii administratione fulcire; quinimmo statum* “ *regni tui, et etiam regni Franciæ, pacis et concordiæ pros-* “ *peritate et unanimitate potiri summis desideriis affectantes,* “ *ad hoc, serenitati tuæ et dicto Regi Franciæ per nos sæpe* “ *directis litteris, et etiam nunciis, videlicet Sanctæ Romanæ* “ *Ecclesiæ Cardinalibus, ad partes illas de latere nostro missis,* “ *votis ardentibus laboramus, et laborare non cessamus, nec* “ *cessabimus, ut inter te et Regem eundem, et utriusque regna,* “ *pacis et unitatis serenitas illucescat. Tu tamen, fili carissime,* “ *fide, ut videtur, adhibita prædictis falsis suggestionibus et* “ *mendosis, te nostrum et ejusdem Romanæ Ecclesiæ per-* “ *secutorem et hostem, invadere ac occupare honores et jura* “ *nostra, et ejusdem Ecclesiæ, ad quos regimen et adminis-* “ *tratio Imperii Romanorum, eo vacante, sicut nunc vacare* “ *noscitur, pertinent pleno jure, moliris, molestando prælatos* “ *et personas ecclesiasticas in nostra et ipsius Ecclesiæ de-* “ *votione ac fidelitate debitis, ut præmittitur, ²persistentes,* “ *ipsosque ad obedientiam dicti Ludovici, de diversis, ut* “ *præmittitur, hæresibus et schismatibus, aliisque criminibus,* “ *sententialiter condemnati, ac jure regio et imperii, si quod* “ *forsan ad eum competierat, vel etiam competeat, justo Dei et* “ *Ecclesiæ judicio privati, ac præstationem hujus recognitionis* “ *et homagii sibi, vel tibi ejus nomine, faciendam, attrahere* “ *et inducere, coactivis impulsione et commotionibus sata-* “ *gendo. Utinam, fili, antequam de hiis tam periculosis et* “ *detestandis ³te involvas amplius, attente consideres, et* “ *matura deliberatione prævia constituas ante oculos mentis* “ *⁴tuæ circuitus periculosos et nodosos laqueos, quibus te,* “ *subtilibus ingeniis et fraudibus exquisitis, aliqui, de suis* “ *potius quam de tuis solliciti negotiis et commodis, præ-* “ *missis involvere, tibi que onus, quod a se quodammodo* “ *rejicere cupiunt, non minus leve, ⁵sed diligenter circum-* “ *stantias attendens, imponere moliti sunt, et non sine peri-* “ *culo tui præcipitii moliantur. Nec te latere volumus,* “ *quod præfatus prædecessor olim per quandam constitutionem,* “ *ab ipso de dictorum fratrum suorum editam consilio, in*

¹ *ead*, Harl. 655.

² This word is peculiar to the texts of Walsingham. From *præmittitur* down to *hæresibus* is omitted

in Harl. 655.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ *ne circuitus*, Harl. 655.

⁵ *si*, Harl. 655.

A.D. 1339, "omnes et singulos, cujuscunque status, dignitatis, vel MS. Harl.
 "conditionis existerent, etiamsi patriarchali vel quavis alia 655.
 "superiori, aut pontificali vel regali, dignitate fulgerent, et Hemingh.
 "qui absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, Vicarii seu New
 "cujuscunque alterius officii nomen in prædicti terris Im- Rymer.
 "perii, eo vacante, sicut tunc vacabat, et nunc etiam vacat,
 "ut præmissum est, assumere, vel assumptum ultra ter-
 "minum duorum mensium præsumerent retinere, seu dimis-
 "sum reassumere quoquomodo, ac in obedientes, parentes,
 "et intendentes eisdem, excommunicationes ac alias graves
 "sententias promulgavit. Nos itaque, qui erga te, fili, clau-
 "dere viscera paternæ dilectionis nequivimus, et cordis
 "dolore tangimur intrinsecus, cum talia percipimus ad tuum
 "tuique honoris, status, salutis, et famæ dispendium machi-
 "nari, tuam rogamus magnificentiam, requirimus, et in
 "Domino attentius exhortamur, sano paternoque tibi nihilomi-
 "nus consilio suadentes, quatenus ea quæ ¹præmisimus, et alia
 "quæ circa illa tibi possunt occurrere, deducens in rectæ deli-
 "berationis et discussionis examen, ac insuper tenens certius
 "et attendens, quod dictus Ludovicus, ut præmisimus, nec
 "Rex nec Imperator est, nec aliqua quæ ipse fecerit vel faciet,
 "quamdiu ²fuerit et erit dictis processibus ac pœnis et sen-
 "tentiis irretitus, quicquam valuerunt vel valent, nec sunt
 "aut fuerunt alicujus auctoritatis, roboris, vel momenti;
 "quodque tibi periculosum est, ³et multipliciter formidan-
 "dum, te bellorum subicere discriminibus, maxime si esses
 "supradictis processibus, pœnis, et sententiis, a quibus
 "liberari non posses, nisi duntaxat per Sedem Apostolicam,
 "quæ absolutionem earum sibi expresse retinuit, involutus,
 "ac Dei et ejusdem Romanæ Ecclesiæ persecutor et hostis
 "effectus, a quibus te misericordiarum Dominus protegat
 "et defendat. Consideransque præterea diligenter, quod licet
 "humanum sit peccare, in peccatis tamen perseverantia dia-
 "bolica est censenda; te a præmissis singulis sic horrendis
 "deviis, si ad illa forsitan declinaveris serpentina deceptione
 "seductus, antequam invalescant perniciosius, seu in conspectu
 "Dei et hominum forteant deterius et putrescant, resilire
 "penitus, pedesque tuos ad viam rectam, Deo placitam, ac tuis
 "statui, salutis, et honori congruam, dirigere quantocius non
 "postponas; eorundem Cardinalium, qui te statumque tuum
 "sincere diligunt, super reformatione pacis inter te dictumque

¹ This and the three following
 words are omitted in Harl. 655.

² fuit, Harl. 655.

³ aut multipliciter, Harl. 655.

MS. Harl. 655. " Regem mutuo placabili Deo et amabili hominibus adquies- A.D. 1339.

Hemingb. " cens. Videtur equidem, ¹quod si etiam prædicti Vicariatus

New " valeret officium assignari, adhuc tamen tuum, qui tam mag-

Bymer. " nus tantusque Rex et Princeps existis, tantoque nomine ac

" titulo regio existere nosceris insignitus in orbe, non deceret

" honorem quod nominareris Vicarius alicujus domini tempo-

" ralis; quanto minus ergo tuam decuit vel decet excellen-

" tiam illius Vicarium appellari, qui auctoritate nulla, sicut

" sæpeditum est superius, præminet, sed, proh dolor! tan-

" torum existit respersus labe criminum, tantisque gravibus

" pœnis et sententiis, cum omnibus sibi adhærentibus impli-

" catus. Sciturus, fili amantissime, quod si monitis nostris

" hujusmodi salutaribus adquieveris cum effectu, tibi, sic

" impulso ut caderes, manum benignam porrigemus, quantum

" cum Deo poterimus, sublevantem; alias autem non poterimus

" desistere, cum id a vobis exigit officium Apostolicæ servi-

" tutis, quominus super prædictis providere de ²opportunitis

" remediis, procedendo contra te, quod molestum et grave

" nobis erit admodum, si necesse, quod absit, fuerit, prout,

" exigente justitia, debebit et poterit fieri, procuremus. Datum

" apud Avinionem, Idibus Novembris, Pontificatus nostri

" anno quarto."

MS. Harl. 655. Rex Angliæ Brabantiam, ut præmittitur, intrans, fidelitate Edward as-

MS. Harl. 655. sibi jurata, relicto domino naturali, in amicitiam suam Flan- sumes the

Heming- denses attraxit; mutatoque sigillo et armis ³propriis utrius- title and

burgh, II. que regni, Francorum ⁴et Anglorum, arma integra, more arms of

p. 336. ⁵tamen quadripartito, sibi appropriavit; " Regem Angliæ et France.

" Franciæ" ⁶cum litteris se vocavit; misit quoque litteras A.D. 1340.

MS. Harl. 655. suas patentes, sigillo suo ⁷signatas, locis Flandriæ conterminis, Issues a

inter cætera continentes, ⁸quod Rege Francorum, Domino manifesto,

Karolo, viam universæ carnis ingresso, ipsi tanquam vero ac asserting

propinquiore hæredi, germanæ sororis dicti Karoli, sine liberis such title.

¹ quod etiamsi, Harl. 655.

² optimis, Harl. 655.

³ suis, Hemingburgh.

⁴ scilicet et in the printed texts.

⁵ tum in the printed texts.

⁶ in litteris suis se scribi jussit, Hemingb.; in litteris suis se vocavit, MS. Harl. 655.

⁷ novo signatas, Hemingb.

⁸ This letter is given in full in the text of Hemingburgh, II. pp. 337-

340, dated at Gaunt (Ghent) the 8th of February, in the 14th year of this reign. There is a copy of it, in the original French, in MS. Cott. Calig. D. III. 23 (the date varied to 18th February); which Mr. Hamilton has inserted in his edition of Hemingburgh, II. 336-338. The Latin text is also copied in the New Fœdera, II. p. 1109.

A.D. 1340. decedentis, filio, regnum Franciæ hæreditarie fuerat devolu- MS. Harl.
tum. Insuper, quod Dominus Philippus de Valesio, filius 655.
avunculi dicti Regis Karoli, in longinquiori gradu persistens,
dummodo minor ætas ipsum Edwardum fovebat, contra domi-
nium et justitiam 'regimen Franciæ memoratum per poten-
tiam occupavit, et injuste detinere non desistit. Ipse quoque
Edwardus, grandi mediante deliberatione, regni sæpediti
regimen assumpserat, et nomen. Sed quia Rex Francorum
superiorem in ²temporibus non recognoscit, nec etiam pro-
cessus neque iudicium inpræsentiarum injuste regnum occu-
pantem amovere valerent; idcirco nulli mirandum foret, si in
manu armatorum valida regnum intraret: sed veraciter gen-
tium mortalitatem neque depopulationem se quærere asserebat.
Verum etiam de ³[gratia] sua speciali concessit, quod omnes
de dicto Francorum regno, cujuscunque forent status aut con-
ditionis, qui ipsum verum dominum recognoscerent, bona sua
omnia ⁴vi vel pace possiderent. Litteras quoque talia con-
tinentes, in portis ecclesiarum Rex affigi fecit.

A.D. 1339. Rex Angliæ, cum militia sua, una cum Duce Brabantiae, MS. Harl.
Edward Comite Gerlensi, Gillers, ac multis nobilibus, in mense ⁵Octo- 655.
and his allies enter France, and ravage the country. bris cum exercitu maximo Franciam intravit, et ferme, ut Heming-
dicebatur, mille villas combussit igni, et damna non modica burgh, II.
in bladis, bestiis, et aliis, in pagis Cameracensi ⁶et Vermun- p. 340.
dinensi intulit.

The King of France challenges Edward to a battle. Quibus auditis, Rex Franciæ, innumerabili quasi exercitu con- MS. Harl.
gregato, usque ad Sanctum Quintinum pervenit. Misit quoque 655.
Constabularius exercitus Francorum, jussu Regis, litteras
Anglorum Regi, inter cætera continentes, quod si Rex Angliæ
locum arboribus, fossatis, et aquis, nequaquam munitum,
præeligeret, certo die Rex Franciæ cum illo bellum com-
mitteret. Illud idem Rex Boemiæ et Dux Lothoringiæ litteris,
sigillis suis roboratis, affirmarunt. Adveniente autem certa-
minis die, Regeque Angliæ ad bellum in campo cum suis
parato, Rex Franciæ ad unum milliare et amplius, ut dic-
batur, ⁷cum exercitu persistens, nescio quo infortunio, metu
sive terrore ductus, mille equis subito et repentino regressu
in palude quadam, et eo amplius, collapsis, in Franciam

But finally
retreats.

¹ *regnum* in Harl. 655, Heming-
burgh, and the printed texts.

² *temporalibus*, Harl. 655.

³ Supplied from Harl. 655.

⁴ *in*, in Harl. 655 and the printed
texts, in place of these two words.

⁵ *Septembris* is the reading in

Hemingburgh, *Octobris* in Harl.
655.

⁶ These two words are omitted in
Hemingburgh.

⁷ Repeated in orig. by inadver-
tence.

remeavit; quo comperto, Rex Angliæ in Brabantiam regressus A.D. 1339. est.

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh.
New
Rymer, I.
p. 1103.

Cito post hæc, Papa Regi Angliæ scripsit in hunc modum:— Letter of
" ¹ Benedictus Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in Pope Bene-
" Christo filio Edwardo, Regi Angliæ illustri, salutem et dict XII,
" Apostolicam benedictionem. Dum diligenter attendimus, offering his
" et profundis cogitationibus meditatur, quanta summi mediation.
" æterni Regis fuerit benignitas, et misericordissimæ afflu-
" entia pietatis, quod pridem tuis, carissime fili, et carissimi
" in Christo ² nostri illustris Franciæ Regis, ejusque col-
" ligatorum, ordinatis aciebus, et multum ex propinquo ad
" configendum terribiliter et animose dispositis, hinc et inde
" secuta non extiterint pericula, quæ tantus fragor armorum et
" armatorum impetus minabatur; Eidem laudum exsolvimus
" præconia, cum et hoc ad donum Dei maximum, et grande
" operatum misericorditer a clementia divinæ providentiæ,
" quæ in sui dispositione non fallitur, miraculum reputetur.
" ³ Ex hoc quidem colligi potest etiam apertius, quod Altissimo
" qui bella conterit, et gentibus ea volentibus, per prophetam,
" dissipationis exterminium comminatur, tanta sanguinis re-
" demptorum pretioso cruore Dominico quantam fudissent, si
" conflictum sibi dedissent acies prædictæ tunc temporis, in totius
" Christianitatis damnum et opprobrium, ac animarum multarum
" periculum, effusio non placebat. Regalis quoque circum-
" spectio potest etiam advertere diligenter, quantum ⁴ et cum
" Rex prædictus indignationem haberetis formidare divinam, si
" ⁵ plures de eis quos ipse a periculis animarum et corporum
" eripuit sic benigne, iterum simili subjicere discrimini cura-
" retis; timendum esset, proculdubio, ut adeo accenderetur, et
" præsertim vehementius contra illum qui hujusmodi discrimini
" daret ampliorem operam, ⁶ ira Dei, ut tanta strages tantaque
" confusio sequeretur quod tota concuteretur Christianitas, et
" reformatio pacis et concordiæ, ⁷ non difficilis sed impos-
" sibilis, quod non sinat miserator et misericors Dominus con-
" tingere, redderetur. Et insuper, nec minus considerandum
" videtur, quantum, occasione guerrarum præsentium, multis

¹ Inserted at the end of the Arundel MS, in a hand of the 16th century. A copy of this Letter, with some variations, is printed in Rymer (New *Fœdera*, II. p. 1103), from MS. Cotton. Otho, D. II., now lost. The text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 has been adopted.

² *fili nostri*, Harl. 655.

³ *Et hoc*, Harl. 655.

⁴ *tu et rex*, in Rymer; a preferable reading.

⁵ *populos Dei quos*, in Rymer; a preferable reading.

⁶ *et ira*, Harl. 655.

⁷ *non solum*, Harl. 655.

A.D. 1339. "et variis modis, ut fertur, regii subditi non modicum sunt MS. Harl.
 "exhausti pecuniis et aliis bonis suis; ¹et etiam si continua- 655.
 "tione talium onerum, quod absit, amplius gravarentur; Hemingh.
 "quodque bellorum eventus est dubius, et multum, ubi Dei New
 "timetur indignatio, formidandus. Ideoque regiam magnifi- Rymer.
 "centiam rogamus in Domino attentius, et hortamur, nihilo-
 "minus per Dei misericordiam obsecrantes, quatenus præmissa
 "et alia quæ possunt occurrere circumspectioni regiae in hac
 "parte, revolvens infra claustrum regii pectoris, et deducens
 "in exactæ deliberationis examen, ad reformandam pacem cum
 "Rege præfato vel treugas ineundas, ut tuis, dilectissime fili,
 "tuorumque obvietur periculis, et Deo, qui pacem diligit et
 "in viris pacificis delectatur, magis placeas, teque acceptiorem
 "Eidem efficias, animum habiles regium et inclines, dilecto-
 "rum filiorum nostrorum, Petri, tituli Sanctæ Praxedis Pres-
 "byteri, et Bertrandi, Sanctæ Mariæ in Aquiro Diaconi,
 "Cardinalium, Apostolicæ Sedis nunciorum, zelatorum utique
 "regii honoris et commodi, quos dudum ad partes illas propter
 "ea de consilio fratrum nostrorum destinavimus, monitis et
 "salutaribus circa hæc persuasionibus effectualiter nihilominus
 "adquiescens. Sane cum præter ea quæ præmissa sunt, et
 "²quod hujusmodi et aliis innumeris periculis ex guerris
 "prædictis imminetibus, ³obviare salubriter ⁴[possimus], et
 "ut inter te, fili amantissime, dictumque Regem, nexu prop-
 "pinquo sanguinis et affinitatis conjunctum, pacis plenitudo
 "et mutuæ caritatis dilectio vigeant, pacis reformationem
 "hujusmodi ferventibus desideriis peroptamus, si forsan
 "per eosdem Cardinales ad pacem illam attingi non possit
 "in illis partibus, tuque, ⁵præcarissime fili, et Rex præ-
 "dictus, vos ad mutuam habilitantes concordiam, Deo pla-
 "cabilem, hominibus amabilem, Christianitati utilem, ac
 "utrique vestrum multipliciter opportunam, consentire volue-
 "ritis, ut nos ad pacem ipsam reformandam, tanquam trac-
 "tatores amicabiles, propria persona intendamus, et, initis
 "aliquibus invicem treugis vel concessis sufferentis ab
 "invasionibus et commotionibus bellicis, usque ad tempus
 "opportunitum, infra quod tractatus pacis inchoari, continuari,
 "et, si misericordiarum Dominus dederit, ad finem possit
 "deduci felicem ⁶et votivum, nuncios nostros, mandatis

¹ et etiam quod si continuatio ta-
 lium onerum sequeretur, Rymer.

² quia hujus, Harl. 655.

³ obviare, Harl. 655.

⁴ Supplied from the printed texts

of Walsingham; as the sense seems
 to require it.

⁵ præclarissime, Harl. 655.

⁶ id est, votivos nuncios nostros,
 Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingburgh. New Rymer. "suffultos idoneis, ad vos propter ea destinando. Nos, licet A.D. 1339.
 "arduus et importabilibus agitemur continue supra vires,
 "paratos ob desiderium pacis prædictæ nos offerimus, aliis,
 "quantum commode cum honestate fieri poterit, prætermis-
 "siss, efficaciter super reformatione ¹ hujusmodi pro quiete, utili-
 "tate, ac honore utriusque partis, interponere, sicut præmisi-
 "mus, prout ex alto nobis ministrabitur, sollicitudinis nostræ
 "partes; super quibus, matura deliberatione prævia, rescribat
 "nobis, quæsumus, regalis magnificentia suæ beneplacitum
 "voluntatis."²

Rescripsit autem summo Pontifici Rex Angliæ in hæc verba:—

MS. Harl. 655. Hemingburgh. New Rymer, l. p. 1107. " ³ Reverenter et devote recepimus Sanctitatis vestræ litteras A.D. 1340.
 "ultimo nobis missas, per quas pacem reformandam, vel King
 "treugas ineundas, cum Domino Philippo de Valesio, nobis Edward's
 "vestra benignitas persuasit, clementer adjiciens vos velle ad Answer to
 "ipsam pacem reformandam in propria persona, tanquam Pope Bene-
 "tractator amicabilis, intendere, si nos et Philippus prædictus dict.
 "in hoc voluerimus consentire. Nos quidem, sanctam affec-
 "tionem vestram de filiorum quiete sollicitam in Domino
 "contemplantes, de salubri persuasione ⁴ et vestra oblatione
 "in tanta tamque pia, grates et gratias vobis humiliter ex-
 "solvimus quas valemus, et sub firma dilectionis rectitu-
 "dinisque vestræ fiducia, sanis vestris cupimus inhærere con-
 "siliis, nosque sanctis beneplacitis vestris specialiter con-
 "formare. Sed in publicam notitiam jam devenit, qualiter
 "idem Philippus regnum nostrum Franciæ, ad nos per mortem
 "celebris memoriæ Domini Karoli, ultimi Regis Franciæ,
 "avunculi nostri, legitime devolutum, sibi contra justitiam
 "usurpavit; et, eo non contentus, terras nostras in Ducatu
 "Aquitaniæ sibi attraxit juxta vires; insulas nostras in mari,
 "et etiam regnum nostrum Angliæ, invadens hostiliter cum
 "navigio, quod sub colore Sancti Passagii transmarini parare
 "se finxerat, ⁵ deformat, quam juraverat, causam Christi;
 "Scotos etiam in nostri rebellionem perperam concitavit,
 "machinans omnino nos deprimere, ut sic dictum regnum

¹ *hujus*, Harl. 655.

² The date is supplied in Rymer,—" *Datum apud Avinionem xii. Kalendas Januarii, pontificatus anno quinto.*"

³ Inserted at the end of the Arundel MS. in a hand of the 16th century. A copy of this letter,

with some variations, is printed in Rymer, (*New Fœdera*, ii. p. 1107,) from MS. Cotton. Otho D. II. The text of Hemingburgh and MS. Harl. 655 has been adopted.

⁴ *ad*, Harl. 655

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ *et deformat*, Harl. 655.

A.D. 1340. " nostrum Franciæ; et alias terras nostras hæreditarias, juxta MS. Harl.
 " insatiabile suum dominandi desiderium liberius possit re- 655.
 " tinere. Cui, sicut alias Sanctitati vestræ scripsisse nos Hemingh.
 " meminimus, plures obtulimus amabiles vias pacis, volentes New
 " ab eo pacem redimere cum non modico nostrorum jurium Rymer.
 " detrimento; sed ipse per tractatus varios diu protrahens
 " sub incerto, et magnis sumptibus nos exponens, ut nostrum
 " exhauriret ærarium, et sic nos ad nostrorum recuperationem
 " jurium efficeret impotentes, finaliter aliquid nobis facere
 " non curavit, sed semper in nos per amplius persecutio sua
 " crevit. Propter quod, impellente necessitate, ad partes
 " venimus transmarinas, ad induendum amicorum nostrorum
 " potentiam pro reformandis illatis, et propulsandis inferendis,
 " per cum nobis injuriis, et juribus nostris hæreditariis
 " obtinendis; ¹pro certo negligere non intendimus, sed ea,
 " nisi aliam viam congruam potuerimus, prosequemur pro
 " viribus, Deo duce. Et licet coram reverendis patribus,
 " Petro, tituli Sanctæ Prædixis Presbytero, et Bertrando,
 " Sanctæ Mariæ in Aquiro Diacono, Cardinalibus, et Sancti-
 " titatis vestræ nunciis, qui circa pacis negotium lauda-
 " biliter et sollicitè laborarunt, petatum sit nostro nomine
 " dictum regnum Franciæ, quod ad nos pertinere noscitur
 " omni jure, nosque præfatis Cardinalibus, sub certis viis pacis,
 " velle nostrum bona fide fecerimus aperire, offerentes sem-
 " per ad omnem viam pacis rationabilem nos paratos, pro
 " certo tamen de voluntate partis adversæ, nec per ²prædic-
 " tos Cardinales, nec per alios, hucusque scire nequimus
 " quod idem Dominus Philippus quicquam nobis facere volue-
 " rit, vel offerre. Et revera, si nobis oblationem ³et medio-
 " crem tunc fecisset, ad vitanda guerrarum discrimina et ex-
 " pensarum profluvia, super eam ⁴rationabilem fecissemus deli-
 " berationem; sed jam non videmus quid per viam pacis
 " ulterius cum honore nostro facere valeamus. Si tamen adhuc
 " ⁵placeat præfato Domino Philippo nobis offerre rationabilem
 " viam aliquam, vel etiam vestra consideratio provida, seu dicti
 " Domini Cardinales, hujusmodi viam congruam, cui prædictus
 " Dominus Philippus consentire voluerit, nobis fecerint aperiri,
 " statim, cum de illa constiterit, deliberationem habere volumus
 " super ea, ac ⁶cum omni celeritate facere responsionem, quæ

¹ quæ pro, Harl. 655.

² dictos, Harl. 655.

³ etiam, Harl 655.

⁴ responsionem rationabilem fecis-

semus, Harl. 655.

⁵ placet, Harl. 655.

⁶ talem in omni, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. " Sanctitati vestræ et cunctis consideratam, rectam, et ordinatam. A.D. 1340.
 " tam rationem habentibus, videri debeat rationabilis et accepta.
 " Et si forsitan in supradicta via nostrorum amicorum et fidelium foret requirendus et obtinendus assensus, circa illum
 " obtinendum poneremus omnem diligentiam quam possemus,
 " ita quod per nos non stabit quin concordia bona fiat, si pars
 " altera velit condescendere rationi. Supplicamus igitur vestræ clementiæ toto corde, quatenus vestras justitiam et intentionem, in veritate fundatas, velitis, si placet, debite ponderare, nosque vos et Sanctam Romanam Ecclesiam in omni
 " devotionis plenitudine, et solidæ dilectionis et favoris gratia, incidenter confovere, de nobis, ut de filio devotissimo, sentientes. Nam testis est nobis conscientiarum Dominus quod
 " honores et libertates ecclesiasticas extollere cupimus et tueri, et, si Deus nobis prosperare concesserit, ad ipsius
 " bella contra inimicos fidei peragenda devotis et humilibus affectibus aspiramus. Conservet, etc."

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septimo, qui A.D. 1337. est annus Regis Edwardi undecimus, fuit Rex ad Natale apud Rokesburghe.

Hoc anno villa de Southamptone per galeas Regis Franciæ Dissensiones between the Kings of England and France. fere totaliter est combusta; quo anno orta est grandis discordia inter Reges Angliæ et Franciæ, eo quod Rex Franciæ multas terras et oppida in Wasconia improbe usurpaverat. Qua de causa, Rex Angliæ plures oblationes humiles Regi Franciæ fecerat, si saltem sic posset recuperare terras suas; sed cum nil proficeret, collectis undecunque pecuniis, mare transire disposuit. Nempe in Parlamento apud Notyngnam exegit Parliament at Nottingham. quintum-decimum denarium de communi plebe, decimumque de burgis.

In Parlamento ordinatum est, ut omnes lanifici Flandriæ The wool-lan manu-facturers of Flanders admitted into England. aliarumque terrarum, volentes inhabitare Angliam, pacifice advenirent. Revera per tres annos elapsos, ut dictum fuerat, passagium de lanis cessabat, ut citius Flandrensium superbiam Rex devinceret, qui plus saccos quam Anglicos venerantur.

¹ Omitted in Harl. 655.

² Sancta Romana Ecclesia, Harl. 655.

³ prosperari, Harl. 655.

⁴ The narrative reverts here to an earlier date, and the compiler again draws his matter from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ regni Regis in the printed texts.

⁶ Edwardi a Conquestu Tertii in the printed texts.

⁷ tenuit Rex Natale in the printed texts.

⁸ The locality is omitted in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ hoc Parlamento in the printed texts.

A.D. 1337. Eodem anno, propter instantem guerram inter regna, Rex Angliæ confiscari fecit bona Longobardorum, et Cluniacensium monachorum et Cisterciensium, per totum regnum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Confiscations in England. Circa Kalendas Augusti, id est, per quindenam præcedentem et quindenam sequentem, cometa apparuit, præsignans fortassis durum bellum futurum inter regna; quæ partim radios emittebat circa Orientem, et partim versus Austrum.

Appearance of a comet. Hoc anno, concessa fuit Regi decima Ecclesiæ Anglicanæ per tres annos sequentes.

Transit annus iste fruges et fructus faciens copiose; Anglis, Francis, et Scotis, sumptuosus, dispendiosus, et odibilis, propter guerras motas.

A.D. 1338. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo octavo, qui est ¹regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, duodecimus, tenuit idem Rex Natale apud Rokesburgh.

Dissension between the Archbishop of Canterbury and the Papal Nuncios. Hoc anno, cum compertum fuisset Cardinales, qui pro pace venerant reformanda inter Reges Angliæ et Franciæ, plus favere Regi Franciæ quam Regi Angliæ, ut patebat in sermone unius Cardinalis ad clerum habito, surrexit Archiepiscopus Cantuariensis, et prædicavit publice assertiones Cardinalis fore vanas. Et post modicum ²tempus manifeste dicebatur per totam Angliam, quod Rex Angliæ habuit jus in regnum Franciæ, quod prosequi intendebat.

Probitas Walteri Manni.

Attack upon Sir Walter Manny, and capture of the brother of the Count of Flanders. Eodem anno Dominus Walterus Manny, dux navigii Regis Angliæ versus terram Hanoniæ, cum applicuisset ad quandam insulam, vocatam "Ageneys," pro aqua recenti haurienda, et sui fuissent dispersi per insulam, mox insulani dederunt insultum super eos, cum fratre Comitis Flandriæ, qui fuit dux eorum; ubi, post multa discrimina hostium, virtute sagittariorum superati sunt, ita quod dictus frater Comitis Flandriæ reddidit se Waltero, et populus universus. Qui quidem frater Comitis ductus est in Angliam, et regiæ traditus voluntati. Quidam vero de insulanis, cum ad quandam ecclesiam confugissent, a Wallicis qui cum nostris profecti fuerant, circa tria millia, cum ecclesia conflagrati sunt.

Council held at Bury. Post festum Pentecostes, habuit Rex Consilium apud Bury de transfretando ultra mare, et subsidio sibi conferendo; et in

¹ annus regni in the printed texts. | ² temporis in the printed texts.

MS. Bibl. illis partibus usque ad suum transitum morabatur; ubi Wal- A.D. 1338.
Reg. 13 lici multa damna fecerunt per illam moram; qui noxii sunt Excesses
E. ix. ubiquae. committed by the
Welsh.

Interea, cum nunciatum fuisset Duci Bavariae, qui se appel-
lavit Imperatorem, quod Rex Angliae advenisset, accersiri
eum jussit, et circa Kalendas Augusti occurrit sibi juxta Edward
Coloniam, ubi cum maximo apparatu et gloria se invicem
salutarunt. Quidam autem ferebant, quod Bavarus indigne
ferebat, quod Rex Angliae non se submitit ad oscula pedum
suorum. Cui responsum fuit, quod Rex Angliae erat inunctus,
et habet vitam et membrum in potestate sua, et ideo non
debet se submittere tantum sicut rex alius non inunctus.
Post mutuam colloquutionem et pristinae confederationis re-
novationem, dictus Bavarus, qui se dicit Imperatorem, con-
stituit Regem Angliae Vicarium suum, et rediit ad loca sua.
Rex vero Brabantiam est regressus, ubi per annum jugiter
moram traxit; maximam partem exercitus et familiae suae
propriae remisit in Angliam, una cum Wallensibus, qui in Edward
omni loco erant importabiles et nocivi. Rex autem Angliae assumes
per hanc moram ¹Brabantiae, consilio Brabantinorum et Flan- the arms of
drensium, arma Franciae suis armis immiscuit, et Boreales France.
partes Franciae, usque ad Tornacum, incendit et vastavit.

Eo tempore natus est Regi filius tertius apud Andewerp,— Birth of
et vocatus est "Lionellus"—in Vigilia Sancti Andreae. Hic Lionel,
postea Comes fuit Ultoniae, et tandem Dux Clarentiae est
creatus. Clarence.

Hoc anno Cardinales praedicti de Anglia sunt egressi.

Eodem anno, a quinto Kalendas Decembris usque ²quarto Intense
Idus Februarii, gelu maximum duravit in Anglia, et nives frost in
nullae; quo anno prodigium apparuit in hac terra; salices England;
nempe in mense Januario flores protulerunt, ³rosis in quan- and re-
markable
titate et colore persimiles, quanquam eo anno fuisset ⁴hyems vegetable
tanta, quanta non fuerat per transactos retro viginti annos. produc-
tions.
Interpretetur qui poterit signi prodigium, cujus relator esse
delegi potius quam expositor.

Hoc anno Rex Edwardus se Regem Franciae et Angliae Edward as-
constituit appellari. sumes the

Transit annus iste frugifer satis et fructifer, temperatus title of
aestate, hyeme vero gelidus supra modum; Francis inquis, King of
dispendiosus, sollicitus; Anglis honorificus; Scotis in utrumque. France.

¹ in *Brabantia* in the printed texts. | from another source. See p. 200.

² *quartum* in the printed texts. | ante.

³ This has been already stated | ⁴ *hiemps* in orig.

A.D. 1339. Anno gratiæ millesimo trecentesimo tricesimo nono, qui MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, tertius-decimus, tenuit idem Rex Natale in ¹Brabantia apud Andwerp, cum Regina Philippa, et multis proceribus illarum partium et exercitu Anglicano.

Edward returns suddenly to England. Circa festum Purificationis, Rex Edwardus rediit in Angliam; uxorem tamen suam apud Andwerp in Brabantia dimisit, cum liberis, quasi in sui reditus assecurationem; pervenitque ad Turrim Londoniarum subito nocte media, et non invenit in eodem nisi pueros suos et tres servientes. Cujus Constabularius erat tunc Matthæus de la Beche. Rex igitur offensus,

And places many of his officials under arrest. accersiri fecit Majorem Londoniarum; quem mox direxit pro Cancellario, et Thesaurario Domino de la Wake, Johanne de Sancto Paulo, Michael le Wathe, Philippo Thorp, Henrico de Stratforde, Johanne de Stonore Justiciario de Banco; et hos omnes, præter Cancellarium et Thesaurarium, arestavit et imprisonavit. Et exposit in diversis regni partibus fecit arestari Johannem de Pulteney, Willelmum de la Pool, Willelmum ²Schirshull, Ricardum Willughby, Johannem de ³Scherdelowe, et Thomam de ⁴Farrariis, qui omnes diversis custodiis missi sunt; sed cito post, ⁵Dominus de la Wake honorifice deliberatus est.

A Parliament held at Westminster; and certain grants made to the King. Eodem anno, factum est Parliamentum apud Westmonasterium, MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 334.
in quo concessa sunt Regi nonum vellus, nonus agnus, nona garba, per biennium, ab omnibus qui ⁶baroniam tenerent et ad Parliamentum venire tenerentur; et prælati, religiosi, ac cæteri de clero, ut præmittitur, solventes decimam Regi ante concessam,olvere minime artarentur illa vice. Insuper, illi qui ad Parliamentum venire non consueverant, prælati scilicet ⁷et religiosi, et cæteri de clero, solum decimas, antea Regi concessas,olvere tenerentur. Pro hac autem concessione, remisit Dominus Rex, et ⁸condonaret omnia catalla felonum et fugitivorum, evasiones incarcerationum, fines, exitus, et forisfactiones, et amerciamenta murdrorum, et omnia alia delicta infra forestas facta adjudicata vel adjudicanda, relevia, scutagia,

Certain grants and immunities.

¹ *Selandia apud Andwerp*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Schishull* in the printed texts; *Scharshull*, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Schardelow* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *Ferrariis*, MS. Bibl. Reg. 13 E.

ix., and in the printed texts, correctly.

⁵ Inserted in a later hand.

⁶ *per baroniam* in the printed texts.

⁷ This word is omitted in the printed texts, and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *condonavit* in the printed texts.

MS. Harl. 655. usque ad passagium suum versus Brabantiam, videlicet A.D. 1339.

Hemingb. II. p. 355. ¹sextum-decimum diem Julii, anno regni sui duodecimo: et Conceded
maritandi pro toto tempore suo. Insuper condonavit et remisit return.

MS. Harl. 655. omnimoda ²debita computata, id est, arreragia firmariorum, et compotum quocunque modo sibi ³debitum de tempore ⁴pro-

MS. Harl. 655. genitorum suorum, quam tempore suo usque ad annum regni sui decimum. Insuper concessit, quod debita terminata in Scaccario ante tempus suum, et in tempore suo de debitis antiquis ante tempus suum debitis, essent condonata, remissa, et adnihilata in perpetuum. Ita tamen, quod terminamenta facta de debitis sibi debitis, et suo tempore ortis, starent in robore suo. Confirmavit etiam Magnam Chartam de Foresta et aliqua alia.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Eodem tempore, Dux Austriæ requisivit a Rege Angliæ Proposals
ejus filiam suo filio desponsandam, mittens sibi litteram, by the Duke of Austria,

“Excellenti et magnifico Principi, Domino Edwardo, Regi for the
“Angliæ illustri, ⁵sincero et amico suo carissimo, Otto, Dei marriage of
“gratia Dux Austriæ, Stiriæ, et Karinthiæ, Dominus Carniolæ, a Princess
“Marchiæ, ac Portusæonis, Comes in Hapesburgh et in Chi- to his son.
“bugh, necnon Landagravius ⁶Alsatiæ, cum sinceræ dilec-
“tionis affectu, votivorum successum continuum incremen-
“tum, etc.”

Per idem tempus civitas Burdegaliæ fuit obsessa per The French
militiam Regis Franciæ. Cives vero, tanquam invalidi ad defeated by
resistendum, cautelose finxerunt se velle reddere dictis Francis, Oliver de
et apertis januis intromiserunt multos de Gallicis, et arma Ingham, at
Regis Franciæ in turribus erexerunt. Quod videntes, tam qui Bordeaux.
intus erant quam de foris, deposuerunt arma sua, civitatem
captam et eis redditam æstimantes. Dominus Oliverus de
Ingham, miles nobilis, et Custos dictæ civitatis et terræ,
subito cum magna manu irruit super eos inermes, et cum civium
adjutorio magnam eorum multitudinem interemit; unde Rex Edward
Angliæ promisit eis auxilium affuturum in proximo, tam per congratu-
terram quam per mare, ita scribens:— lates the
“Gaudere debetis, quia per magnanimitatem vestram et con- people of
“stantiam comparastis vobis nomen per sæcula gloriosum, thereon.

¹ octavam diem in Hemingburgh.

² condebita in orig.; by inadvertence.

³ debitatam in orig.; by inadvertence.

⁴ primogenitorum in orig.; erroneously.

⁵ socero in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; erroneously.

⁶ Absatiæ in the printed texts.

A.D. 1339. "quod semper extollere laboretis; et sic vos remunerare
 "curabimus, quod exemplo retributionis vestræ reddentur alii
 "promptiores ad exponendum pro nobis se et sua, etc." MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Earl of Salisbury and other nobles, taken prisoners at Lille. Sub eodem tempore Comes Sarum, Willelmus de Monte Acuto, et Comes Southfolchiæ Robertus de Ufford, post Regis Angliæ recessum in transmarinis moram continuantes, inconsulte convolarunt ad arma, ut cum Flandrensium adiutorio inimicos contererent regis sui, et post multas peractas victorias nimis de semetipsis præsumentes, ad urbem, "¹Lile" vocatam, accesserunt, ut eam ab oppressione Gallicorum liberarent; ubi Francorum nimia multitudine occurrente, dum neuter vellet cedere, captus est uterque, et ad Regem Franciæ in Ramis Palmarum Parisius destinatus. Qui quamvis lætus effectus esset de ipsorum præsentia, eos tamen arcte ²carcerali custodiæ commendavit.

A.D. 1340. Hoc anno natus est Domino Regi Angliæ quartus filius apud ³Gandavum, et vocatus est "Johannes;" qui postea factus est Comes Richemundiæ, et tandem Dux Lancastriæ est effectus.

Transit annus iste opulentissime frugifer, et abundanter fructifer apud Anglos; nam tanta fuit rerum copia et æris inopia, quod quarterium frumenti Londoniis duobus solidis vendebatur, et ad dimidiam marcam bos pinguis. Fuit autem annus iste Anglis honorificus, Francis decorosus, Scotis sub quiete decursus.

A.D. 1340. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu, Tertii, quartus-decimus, tenuit idem Rex Natale Londoniis, cum familia multa nimis.

King Edward receives intelligence of the designs of the French and Normans. Hoc anno, cum Rex Edwardus firmiter proposuisset in animo iterum transfretare, circa festum Sanctæ Trinitatis suscepit nova de Comite de Gileres de conspiratione Francorum et Normannorum contra eum, qui jam cum ducentis navibus et multis galeis, necnon viginti quinque millibus electorum pugnatorum, portum de Selus occupaverant, parati ad eum capiendum, et Philippo Regi Franciæ, juxta tenorem juramenti quod sibi præstiterant, vivum vel mortuum præsentandum. Rex vero, ne suo proposito frustraretur, licet ipse jam ducentas naves adunasset, et multam valentem militiam, misit tamen Dominum Walterum de Bureghwash, Episcopum

¹ *Lisle* in Parker's text, *Lisse* in Camden's text. texts. ¹

² *Caudanum* in the printed texts.

³ *carcerari custodi* in the printed

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Lincolniensem, ad Australes partes regni, et ipsemet Gerne- A.D. 1340.
mutham accessit personaliter, pro majori parte navium ¹et
militiæ numero congregando. Deinde in Vigilia Sancti
Johannis Baptistæ ingressus est mare versus Flandriam
profecturus, et aura sibi, immo Deo, favente, cœpit prospere
navigare. Et cum pervenisset juxta maritima Flandriæ, clas-
sem Francorum copiose instructam obviam mox habebat. Qua
de causa, per totum diem illum cum suis deliberans, in cras-
tino superveniente in ejus auxilium nobili milite Roberto de
Morleya, cum Boreali classe Angliæ, commissum est bellum
navale cruentissimum, quale circa oras Angliæ, Franciæ, sive
Flandriæ, nusquam visum fuit; ubi favore divino Franci et
Normanni, acriter sagittati, per Anglos sunt gloriose devicti. A naval
victory is
gained by
the English
at Sluys
(Ecluse).
Qui, partim cæsi, partim ²gratis submersi, partim capti sunt,
navibus eorum, exceptis paucis quæ ³affugerant, totaliter
occupatis, Franci utique et Normanni, cum vidissent suos ita
copiose cadentes a sagitta volante in die illo, et ubertim sterni
ab ense et securi furente, elegerunt potius in mari semetipsos
mergere, quam tam horribilibus ictibus subjacere. Ceciderunt
⁴ergo ibi in ore gladii vel securis, sagittæ volantis et saltus
præcipitis, triginta millia hominum armatorum; unde exposit,
cum nullus auderet referre belli præsentis exitum Regi Franciæ,
⁵familiares quemdam stultum ejusdem Regis subornaverunt,
ut per ejus verba quodammodo Rex intelligeret quod factum
fuit. Nempe dictus fatuus, in Regis præsentia constitutus,
cœpit vehementer vituperare vecordiam Anglicorum, et hujus-
modi materia multiplicare verba. Rex autem ignorans quid
sibi vellent verba morionis, interrogat quare dicit Anglicos tam
vecordes. Cui ille, "Quia," inquit, "timidi sunt, et in mare
" saltare non sunt ausi, ut fecerunt nostri Normanni et Gallici
" generosi;" per quod verbum illico Rex suos intellexit fore
devictos, et Anglicos fore victores. Ceperunt autem Anglici
in dicto conflictu ducentas naves, in quarum una quadraginta
corpora Normannorum reppererunt, cæteris eorum navibus in
fugam conversis.

The news
thereof
broken by
stratagem
to the King
of France.

Eodem anno, cum Papa vidisset Regem Angliæ in suis Flanders is
actibus prosperari, Flandriam supposuit interdicto, quia, do- placed un-
mino capitali relicto, auxilium præstiterant Regi nostro. Quam der Inter-
sententiam parvipendentes Flandrenses, responderunt, quod dict.

¹ Repeated in orig.; by inad-
tencee.

² sponte in the printed texts;
gratis in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ affugerant in orig.

⁴ igitur in the printed texts.

⁵ a familiares, in orig.; affamilia-
res in the printed texts.

A.D. 1340. quamvis Philippo de Valeys, eo quod se Regem esse præ- MS. Harl. tendebat, homagium fecerant, tamen non Regi, cum ipse Reg. 13 coronam injuste detineret, et regni dominationem indebite E. ix. vendicaret.

Birth and death of the Princess Blanche. Hoc anno peperit Regina Philippa, postquam in Angliam est reversa, filiam in Turri Londoniarum, vocatam "Blanche," quæ, inter lactandum defuncta, apud Westmonasterium est sepulta.

The English besiege Tournay. Eodem anno, ¹ mensibus Julii, Augusti, et Septembris, MS. Harl. 655. Rex Angliæ Edwardus cum sua militia Franciam intravit, villas non paucas incendio deformavit, blada vastavit, prædas egit, Hemingburgh, II. civitatem Tornacensem, victualibus et armatis optime munitam, pp. 360, 1. obsedit. Rex autem Franciæ, collecto exercitu quasi innumerablem, et nostris temporibus inaudito, juxta Tornacum ad tria millia, aqua profunda utrumque exercitum secernente, loco, ut ferebatur, paludibus ² circumsepto, castrametatus est. Sed

A truce is concluded, through the mediation of the Countess of Hainault.

Alleged faultiness of King Edward's ministers.

Challenge sent by King Edward to Philip de Valois

tandem, mediante præcipue Comitissa Hanoniæ, adjectis conditionibus nonnullis, captivisque interim partis utriusque libere dimissis, usque ad festum Johannis Baptistæ initæ sunt treugæ; quibus elapsis, paceque inter Reges nondum reformata, ad carceres captivi redirent, vel redemptiones ³ solvent prætaxatas; sicque Comites duo, Sarum et Southfolchiæ, qui dudum cum paucis villæ, quæ "Insula" dicitur, minus provide appropinquantes, a loci incolis conclusi fuerant et capti, Parisiusque diu in carcere detenti, initis treugis libere dimissi, Angliam intrarunt. Ferebant enim nonnulli pecuniæ inopiam Regem plurimum coartasse; si enim thesaurum habuisset, treugis nunquam consensisset. Posuerat quoque in regno suo custodes et ministros, avaritiæ suæ, ut videbatur, consulentes; profectibusque propriis inhiantes, ⁴ qui salutis honorisque regii parum curantes, Regem quasi pecunia destitutum dimiserunt, et egenum. Re enim vera, si gesta regum a monarcha primo Anglorum revolvissent, accurateque considerassent præteritorum filum viginti octo annorum, ⁵ talem insulam produxisse minime reperissent.

Ante Tornaci obsidionem, miserat Rex Angliæ Francorum Regi litteras, ipsum nullatenus Regem, sed "Philippum de Valesio," nominando, inter cætera talia ⁶ continentes, quod

¹ See page 230, *post*.

² *circumsepto* in orig.

³ *solverent* in the printed texts.

⁴ *inhiantes, salutem honoremque regium*, in the printed texts.

⁵ *tam strenuum, misericordem, et humilem insulam*, Hemingburgh.

The reading in MS. Harl. 655 is similar to the text.

⁶ This challenge is printed in the *New Fædera*, II. p. 1131, dated at "*Chyn, sur les Champs de Lees Tour- noy, le xxvi. jour du moys de Juille*," 1340.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II. p. 361. quia per nuncios suos plures rationabiles vias ei pro jure suo A.D. 1340. in regno Francorum hæreditateque debita recuperandis sive possidendis, hactenus ab ipso contra Deum et justitiam detentis ac occupatis, obtulisset, nec ei rationem neque justitiam, ut videbatur, facere decrevisset, idem Rex Angliæ per medium Flandriæ, sicut dominus superior, transierat; collectaque secum terræ ejusdem fortium potentia, versus ipsum se attraxerat in jure suo, finem Deo placabilem affectans facere breviorē. Et quia causa inter ipsos duos fuerat mota, pro oppressione populi, vastatione, ac strage evitandis, etiam ipsorum, bellum faceret singulare. Et si via forte ista sibi contingeret non placere, ex parte utraque centum, cum Rege suo, fortiores ac validiores convenirent, bellumque committerent. Quod si ista Philippus prædictus acceptare non curaret, infra decem dies juxta civitatem Tornacensem cum universo exercitu suo bellum daret. Et quid prædictorum eligere deliberaret, ei per litteras suas ¹remittere sine mora.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, New Rymer, II. p. 1131. Rescripsit Rex Franciæ in hunc modum.—
 “Philippus, Dei gratia Rex ²Francorum, [Edwardo Regi Angliæ. Philip's answer to the Challenge.
 “Litteras vestras, Curia nostra Philippo de Valesio
 “missas, aliquas petitiones dicto Philippo factas continentes,
 “perspeximus. ³Sed quia ⁴litteræ nec petitiones ⁵prædictæ,
 “sicut illarum tenore evidenter apparet, nobis missæ nequaquam fuerant, nec factæ, vobis nullatenus respondemus.
 “Et quia per prædictas litteras, et aliter, intelleximus, quod
 “regnum nostrum Franciæ in manu armatorum valida intrastis, damna non modica nobis, regno nostro ac populo,
 “voluntate ductus, non ratione, ea quæ homo ligius domino suo facere tenetur minime considerando, intulistis; intrastis
 “siquidem dudum homagium nostrum ligium, nos, sicut ratio
 “exigit, Regem Franciæ recognoscens, obedientiam qualem
 “ligio domino suo quis promittere tenetur, sicut litteris
 “vestris patentibus magno sigillo vestro signatis, quas penes

¹ remitteret in the printed texts, and in Harl. 655.

² After this word, in the Arundel MS. the reader is referred to the end of the volume—“*quare reliquum in fine libri*,” where however it is not to be found. The present copy has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. The letter is also given by Avesbury in the original French,

(reprinted in the *New Fœdera*, II. p. 1131), and is dated, “*Donne sontz les Campes, pres de la Priorie Saint Andreu, sontz le seal de nostre secret, en l'absence de nostre graunt seal, le xxx. jour de Juyl, lan du Grace mcccxl.*”

³ Et, Harl. 655.

⁴ litteræ prædictæ, Harl. 655.

⁵ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1340. "nos habemus, et etiam vos habere debetis, liquet manifeste, MS. Harl. 655.
 "promisistis; nostra vero existit intentio, cum aptum nobis Hemingb. New
 "decreverimus ad honorem nostrum, regni nostri populique Rymet.
 "commodum, vos de regno nostro ejicere ac effugare; et ad
 "hoc quoque complendum perficiendumque, firmam spem, a
 "quo nobis data est potentia, habemus in Christo. Per ves-
 "tram quippe guerram voluntarie irrationabiliterque motam,
 "passagium ultramarinum retardatur, non modica Chris-
 "tianorum copia ²morti subitur, servitium divinum minoratur,
 "Sanctaque Ecclesia ³minis tenetur. Quod vero asseritis,
 "Flandrensiu[m] animos sive auxilia ⁴vos possidere,—astima-
 "vimus certi esse quod probi patriæque communitas erga
 "consanguineum nostrum Comitem Flandriæ, dominum suum,
 "nosque superiorem dominum, taliter se habebunt, quod
 "honorem suum fidelitatemque servare non omittent; et
 "quod hucusque commissum esse dinoscitur, per malum
 "eorum consilium qui commune commodum sive utilitatem
 "non considerant, sed proprium, perpetratum est."]

Siege of
Tournay.

⁶Eodem anno, mensibus Julii, Augusti, et Septembris, Rex MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Angliæ, assistentibus sibi Duce Brabantiae, Comite Hanoniæ,
 civitatibusque et villis de Bruges, Gaunt, et Ypres, Boreales
 partes Franciæ iterum ⁷est ingressus, et civitatem Tornacensem
 obsidione vallavit. Interim Comes Hanoniæ, et Dominus
 Walterus Manny, et Reginaldus de Cobham, plusquam tre-
 centas villas, magnas et parvas, prædis et spoliis, hominibusque
 armorum plusquam mille peremptis, igne devastarunt. Rex
 Francorum interea cum magno exercitu se tenuit a remotis;
 resistere non est ausus, sed pluribus sui exercitus fame et siti
 mortuis, per duos Cardinales trengas dari petiit in ecclesia
 de Espletelyn, die Lunæ, vicesimo quinto die mensis Septem-
 bris anno Domini proximo supradicto. Rex autem Angliæ,
 ob defectum pecuniæ, quam sui segnes procuratores in Anglia
 misissent, et non miserunt, obsidione dimissa, trengas concessit,
 et sic uterque Rex ad propria remeavit.

The ad-
joining
country
laid waste
by the
English.

A truce is
concluded.

King Ed-
ward re-
moves his
ministers,
and substi-
tutes lay-

Rex Edwardus Angliam intravit, ministros suos, videlicet MS. Harl. 655.
 Cancellarium, Thesaurarium, et alios amovit, non clericos, Heming-
 burgh, l
 p. 363.

¹ sanctum passagium, Harl. 655.

² morti est addita, Harl. 655.

³ The reading here in the printed texts of Walsingham, on comparison with the original French, is greatly preferable to that of Hemingburgh and Harl. 655,—"*minus* "*astimatur*:" "*minus reveretur*" in

Harl. 655.

⁴ vos Flandrensiu[m], Harl. 655.

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ The narrative of page 228 is here given over again; though in a different form.

⁷ et ingressus, in orig.; by inadvertence.

MS. Harl. 655. immo sæculares, ad placitum suum substituit; nonnulla, ut A.D. 1340. in sequentibus patebit, fautorum ductus consilio inchoavit; men for unde et Johannes, Cantuariensis Archiepiscopus, ei litteram ecclesiasticscripsit, in hunc modum.—

MS. Harl. 655. "Carissime Domine, dominationi vestræ scire placeat, quod A.D. 1341. The Arch-
Heming- "res ¹excellentissima, [quæ reges et principes debito oppor-
burgh, II. tunoque detinet statu, sapiens est consilium. Et ideo
p. 363. "dicit ²Sapiens, 'Ubi multi consilarii'—videlicet, boni—
New "ibi salvatio.' Scribitur enim Libro Regum, quod Salo-
Rymer, II. "mon, regum sapientissimus, seniores sapientioresque terræ the King.
p. 1143.

"suarum ascivit, provide quorum consilio sensuque proprio
"totam terram Israel in pace obtinuit, et quiete, omnesque
"reges sibi conterminos voluntati suarum tributarios habuit, et
"subjectos. ³Illo autem viam universæ carnis ingresso, reg-
"navit filius suus Roboam, qui prætermisso seniorum qui
"cum patre ⁴fuerant consilio, juvenibus sibi placere volentibus
"adhæsit, unde et terram Israel, præter duodecimam partem,
"sibi a Domino reservatam, juste amisit. Multique reges
"Israel, terrarum insuper aliarum, malo ducti consilio, ad
"magnas inopias devenere. Et ne vobis, Domine, displiceat,
"recolitis quidem, quod per iniquum consilium dudum Domini
"nostri ⁵Regis patris vestri, quem Deus absolvere dignetur,
"contra leges terræ Magnamque Chartam, majores terræ
"aliosque cepit, morti adjudicavit, bona diripuit, nonnullos
"redemptionibus gravissimis vexavit. Et ⁶quid illa de causa
"acciderit, vobis manifestum est. Post ⁷ejus tempus per con-
"siliarios vobis adhærentes fere corda populi terræ ⁸vestræ
"amisistis, a quibus, ut sibi placuit, vos eripuit Jesus Christus.
"Post hæc autem, per bonam circumspectionem discretionem-
"que prælatorum, magnatum, ac terræ sapientum, negotia
"vestra taliter sunt deducta, ut integre corda populi vestri
"possidetis, et ita clerici, sicut et laici, magis quam alicui
"progenitorum vestrorum manus porrexerunt adjutrices.
"Sicque sano mediante consilio, populi vestri suffragio,

¹ After this word, reference is made in the Arundel MS. to the end of the volume, "*quare in fine*"; where however, this Letter is not to be found. It has been supplied here from the text of Hemingburgh, and MS. Harl. 655. The Letter, in the original French, is also given in the Chronicle of Avesbury, and is printed in the *New Fædera*, II.

p. 1143.

² *Prov.* xi. 14; xxiv. 6.

³ *Illoque viam* Harl. 655.

⁴ *steterant* Harl. 655.

⁵ This and the two following words are omitted in Harl. 655.

⁶ *quid sibi illa*, Harl. 655.

⁷ *ejus vero tempus* Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. " gratia necnon vobis a Deo collata, de inimicis vestris Scotiæ MS. Harl.
 " et Franciæ gloriose triumphastis, inter Christianos ¹princi- 655.
 " pes nobilior reputati estis. Sed impræsentiarum, per ini- Hemingh
 " quum quorundam terræ vestræ consilium, ²qui commodum New
 " proprium sive utilitatem ³magis quam honorem vestrum, Rymer.
 " populivæ salutem, affectare noscuntur, clericos et alios terræ
 " vestræ capi facitis, processus contra leges terræ, quas per
 " sacramentum in Coronatione vestra ⁴præstitum custodire
 " tenemini, peragitis indebitos, necnon contra Magnam Char-
 " tam, contra quam venire præsumentes per prælatos Angliæ,
 " Bullamque Papalem, quam penes nos habere dinoscimur,
 " sunt excommunicati. Quæ quidem in animæ vestræ non
 " modicum periculum, status honorisque detrimentum, proh
 " dolor! ⁵acta sunt. Et quanquam iidem qui rectores terræ
 " ⁶magis quam statui illorum congruit, se faciunt et consilia-
 " rios, intelligere vos conantur quod ea quæ in præsentī ⁷agitis,
 " populo vestro ⁸complacere debent, certissime tamen asseri-
 " mus, modo nullatenus inchoato, et hoc reperietis. Dubitamus
 " enim non modicum, quod si modum prosecuti fueritis jam
 " inceptum, corda gentis vestræ necnon auxilia, bonam ac
 " rectam amittetis et querelam, taliterque citra mare vos im-
 " plicabitis, quod guerram vestram perficiendi nequaquam
 " vires possidebitis nec potestatem, inimicis vestris occa-
 " sionem insurgendi contra vos dabitis, et destruendi, bonam-
 " que famam vestram ac terram, quod Deus avertat, amit-
 " tendi. Quare, Domine, ob honoris vestri terræque salva-
 " tionem, querelam vestram necnon confovendam, magnates
 " terræ ac sapientes coadunare, et ut negotia vestra felicem
 " sortiantur effectum, seniorum ac magnatum secundum
 " assensum, quorum sine consilio auxilioque, terram ves-
 " tram regere, nec etiam querelam potestis perficere, velitis
 " ⁹et operari. Et quia aliqui vobis collaterales ¹⁰sive faventes
 " prodicionem nobis et falsitatem imponere non formidant, eos
 " excommunicatos fore denunciamus, et sicut pater vester
 " spiritualis pro talibus eos tenere velitis exoramus. Ob
 " quorundam insuper vobis ministrantium inertiam, iniquum

¹ princeps, Harl. 655.

² aliorumque qui magis commodum, Harl. 655. On comparison with the original French, both texts seem to be faulty.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ factum, Harl. 655.

⁵ exacta, Harl. 655.

⁶ magis etiam quam, Harl. 655.

⁷ peragitis, Harl. 655.

⁸ complacerebunt, Harl. 655.

⁹ Omitted in Harl. 655.

¹⁰ adulantes sive, Harl. 655.

MS. Harl.
655.
Hemingb.
New
Bymer.

“¹ etiam vestri absentia sive famulatum, villam Tornacensem A.D. 1341.
 “ alios necnon honores quamplurimos, amisisse nos asserunt et
 “ imponunt, velitis, Domine, si placeat, prælatos, magnates,
 “ terræque nobiles, ubi cum prælatis secure convenire poterim-
 “ mus, loco competenti congregare, et in quorum manibus ab
 “ initio guerræ vestræ, lanæ, denarii, et alia quæque, usque
 “ in hodiernum diem vobis concessa, devenerunt, qualiterque
 “ ministrata fuerunt, per quorumque defectum Tornacensis
 “ civitas non subacta, sed taliter extiterat dimissa, diligenter
 “ inquirere, et, velut dominus æquus et justus, secundum leges
 “ terræ, prout demerita exegerint, culpabiles castigare. Et
 “ quantum nos attinet, iudicio parium nostrorum, Sanctæ
 “ Ecclesiæ statu ac ordine nostro, alias sicut sæpe scripsimus,
 “ semper salvis, in omnibus nos submittere parati sumus. De
 “ nobis itaque, nec aliis terræ vestræ ² fidelibus ac probis,
 “ priusquam veritas cognoscatur, nisi bonum credere, ³ nec
 “ cujusquam dictis fidem adhibere, velitis. Si enim gentes sine
 “ responso, veritate ⁴ nec agnita, puniantur, de bonis et malis,
 “ reis et insontibus, unum iudicium foret et idem. Inimicos
 “ ⁵ insuper Galliæ et Scotiæ adeo fortes attentius matureque
 “ considerare curetis; si enim prælati, magnates, ac totius terræ
 “ vestræ sapientes, die ⁶ nocteque sine divisione ⁷ seu discep-
 “ tatione, una voluntate forent congrua et assensu, negotia
 “ vestra, supra modum ardua, discrete ac circumspecte ordi-
 “ nandi, guerram vestram jam inceptam, honorem vestrum
 “ terræque salvationem conservandi, satis modicum ⁸ fore
 “ videretur. Nec vobis displiceat, Domine reverende, quod
 “ veritatem vobis simpliciter sic mittimus et grosse. Affectio
 “ ⁹ enim magna quam erga vos habemus, habuimus, et semper,
 “ Deo auctore, habebimus, honoris vestri ac terræ conservatio,
 “ et, quanquam indigni, Primas tamen totius Angliæ existimus,
 “ et pater vester spiritualis, excitare vos dinoscitur, pericula
 “ animæ vestræ ac status detrimentum ¹⁰ denunciare, mandare,
 “ ac præmunire cum effectu. Spiritus Sanctus, Domine,
 “ corpus ¹¹ vestrum et animum salvet et custodiat, gratiamque
 “ bonum consilium habendi et sanum, ac credendi, victoriam

¹ Omitted in Harl. 655.

² *legalibus ac*, Harl. 655.

³ *vel etiam cujusque*, Harl. 655.

⁴ *ne*, Harl. 655.

⁵ *siquidem nostros Galliæ*, Harl. 655.

⁶ *noctueque*, Harl. 655.

⁷ *aliqua seu*, Harl. 655.

⁸ *foret et exile*, Harl. 655.

⁹ *siquidem*, Harl. 655.

¹⁰ *dicere Galliæ*, Harl. 655.

¹¹ Omitted in Harl. 655.

A.D. 1341. " necnon inimicorum ¹vestrorum vobis concedere dignetur. MS. Harl. 655.
 " ²Datum Cantuariæ, pr imo die Januarii."]
 Rescripsit etiam idem Archiepiscopus Cancellario Angliæ, in Heming-
 burgh.
 hæc verba:—

The Arch-
 bishop of
 Canter-
 bury's Let-
 ter to the
 Chancellor
 of England,
 as to undue
 exactions
 from the
 Clergy.

" Johannes, permissione divina Cantuariensis Archiepiscopus,
 " totius Angliæ ³Primas [et Sedis Apostolicæ Legatus, Domi-
 " no Roberto ⁴le Bourser, Cancellario Angliæ, libertates Sanctæ
 " Ecclesiæ et terræ leges illibatas conservandi voluntatem.
 " Dicit enim Sapiens, quod veritas præcognita ac prævisa
 " pericula non modica evadere facit post futura; ideoque vos
 " intelligere volumus, quod decimæ Sanctæ Ecclesiæ per
 " unum annum per clerum nostræ Cantuariensis Provinciæ
 " Domino nostro Regi ultimo concessæ, citra festum Sancti
 " Johannis Baptistæ proximo futurum, certis terminis cum
 " aliis decimis a retro existentibus persolvendæ, sub certis
 " concessæ fuerant conditionibus, certisque articulis a Domino
 " nostro Rege dicto clero concessis, et per chartam suam con-
 " firmatis. Et insuper, quod dictus clerus nulla alia portione
 " seu contributione, Domino Regi faciendis, vel etiam conce-
 " dendis, illa vice foret oneratus. Post hæc quoque, in
 " Parlamento apud Westmonasterium in Quadragesima proximo
 " elapsa, congregato, concessa sunt Regi nonum vellus, nonus
 " agnus, nona garba; certis tamen modis et conditionibus ad-
 " jectis, videlicet, quod nulli prælati, nec etiam aliquis de
 " clero prædicto, ad hujus nonæ contributionem portionis
 " aliquatenus tenerentur, nisi tantum illi qui per baroniam
 " tenerent, et ad Parlamentum ⁵venire solent. Quodque ad
 " solutionem decimæ, ut præmittitur, concessæ, prælati et
 " cæteri de clero nonam portionem prædictam solventes, nul-
 " latenus forent astricti. Sed quidam nostræ dictæ Provinciæ
 " nonæ portionis collectores, a prælati et cæteris de clero
 " qui decimam antedictam solvunt, et per baroniam de Rege
 " nihil tenent, nec ad Parlamentum venire astricti sunt,
 " nonam, ut præmittitur, concessam, levare, et per distractiones
 " varias nituntur exigere. Insuper, et ab hiis qui ad solu-
 " tionem hujus nonæ astringuntur, contra Deum et justitiam,
 " ac concessionem sæpeditam, viros ecclesiasticos onerando,

¹ Omitted in Harl. 655.

² The date is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

³ The remaining portion of this Letter, which is omitted in the

Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

⁴ de, Harl. 655.

⁵ tenentur venire, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. "decimam exigunt memoratam. ¹Quocirca in Domino vos A.D. 1341. "hortamur, et requirimus, quatenus personas religiosas et ecclesiasticas, nisi secundum formam et concessionem antedictas, onerari vel vexari nullatenus permittatis, nec etiam consilium seu assensum, in dictæ chartæ præjudicium, seu privilegiorum ac libertatum ecclesiasticarum subversionem, præbeatis quoquomodo; si vero breve, commissio, præceptumve aliud, contra formam Magnæ Chartæ, privilegia, ²ac libertates antedictas, a Cancellaria hucusque fuerint emissa, infra decem dies post harum receptionem litterarum, sicut tenemini, revocari et annullari faciatis; voluntas ³etenim Domini nostri Regis Chartam præfatam, privilegia, ac libertates ecclesiasticas, ut certi sumus, fovere existit, ac conservare: nec est siquidem voluntatis ejus, nec esse debet, quod clerus ultra concessionem suam spontaneam, a quoquam oneratus sit, vel gravatus; hoc enim in præjudicium Sanctæ Ecclesiæ, quod tolerare non possumus, non modicum ⁴verteretur, et gravamen. ⁵Si autem, ut præmittitur, prædicta revocare nequaquam curaveritis nec annullare, remedium, quale Sancta Ecclesia permittere poterit, apponere non omitemus. Et quid in præmissis feceritis, velut filius spiritalis, fidelis, ac Deo acceptus, ⁶infra octo dies post harum receptionem litterarum per litteras vestras nos certificare curetis. Spiritus Sanctus, sicut justitias suas sibi, ⁷quantum in vobis est, servaveritis illibatas, corpus vestrum et animam salvare dignetur, et custodire. Datæ Cantuariæ, vicesimo octavo die mensis Januarii, anno ut supra, et ⁸translacionis nostræ septimo."]

Misit quoque Archiepiscopus Regi ac Consilio suo cedulam, sive bullam, in hunc modum continentem:—

MS. Harl. 655. Hemingburgh "Domino nostro Regi, Consilioque ⁹suo, [ac omnibus et singulis dicti Consilii sui personis, monstramus nos Johannes, bishop of Cantuariensis Archiepiscopus, totius Canterbury's Letter to the Angliæ Primas et Sedis Apostolicæ Legatus, quod cum omnes clericos capientes, in carcerem invite mittentes, ¹⁰seu King and Council detinentes, ac eos quocunque voluerint libere ire non per-

as to

¹ *Quare*, Harl. 655.

² *nec*, Harl. 655.

³ *revera*, Harl. 655.

⁴ *vergeret*, Harl. 655.

⁵ *Si vero prædicta*, Harl. 655.

⁶ *post tempus supradictum, infra octo dies per litteras vestras*, Harl. 655.

⁷ This and the three following words are omitted in Harl. 655.

⁸ *consecrationis nostræ*, Harl. 655

⁹ Omitted in the Arundel MS., and supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

¹⁰ *sive*, Harl. 655.

A.D. 1341. " mittentes, illos clericos et publice ac notorie pro talibus MS. Harl.
 alleged " reputatos, scientes, et ut clericos se habentes, qui crimina 655.
 imprison- " non confessi, nec de criminibus convicti nec ¹judicati, nec Hemingh.
 ment of " etiam notorie in criminibus sunt deprehensi, a Canone latae
 the Clergy. " sententiæ existunt innodati; illam sententiam in ecclesia nos-
 tra Cantuariæ publicavimus, et per omnes fratres nostros et
 " Suffraganeos Provinciæ nostræ Cantuariæ fecimus publicari.
 " Post cujus siquidem sententiæ ²publicationem, ut præmit-
 " titur, factam, capti sunt, et in castellis diversis et locis
 " aliis Angliæ in carceres missi, ac invite detenti, Johannes
 " de Sancto Paulo, Michael de Wath, Robertus de ³Chickwell,
 " Johannes de Thorp, et Henricus de Stretford, in præju-
 " dicium Dei et Sanctæ Ecclesiæ, ⁴et contra leges ac cleri-
 " corum privilegia omnium, necnon animarum illorum in
 " periculum qui talia commiserunt, consilium dederunt et
 " assensum. Quare Domino nostro Regi, qui libertates Sanctæ
 " Ecclesiæ, prout in actibus suis Dominus Deus temporibus
 " elapsis feliciter monstravit, clarumque fecerit, et jura ac
 " privilegia semper conservare curavit illibata, exoramus,
 " quatenus dictorum clericorum et singulorum contra Chartam
 " Magnam, leges terræ, ac consuetudines, detentorum, erepti-
 " onem a carcere, sive deliberationem, dominationi suæ præ-
 " cipere placeat indilate. Rogamus insuper et ⁵hortamur in
 " Domino omnes consiliarios illos qui talia committendi con-
 " silium Domino Regi dare præsumperunt, deliberationi de-
 " tentorum præfatæ nullatenus obviare. Dissimulare enim non
 " valemus, quin ea quæ nobis incumbunt, faciamus in hac
 " parte. Item, quod personæ laicæ, hominesque liberi, contra
 " Magnam Chartam, leges ac terræ consuetudines, capti ad-
 " hucque in carcere detenti, ejiciantur, libereque abire permit-
 " tantur; prædictaque ⁶et alia ⁷secundum formam in Bulla
 " Innocentii Quarti contentam, per quam omnes contra Mag-
 " nam Chartam venire præsumentes, seu illam violantes,
 " sententiam excommunicationis incurrunt, Dominus Rex re-
 " formare placeat ac emendare. Item, cum non solum ministri
 " sui diversæque conditionis officiales, terram peragrantes,
 " domos, grangias, ac alia loca Archiepiscoporum, Episco-
 " porum, religiosorum aliorum, necnon virorum ecclesiasti-
 " corum, intrant, sine custodum firmariorumve voluntate,

¹ *indictati*, correctly, Harl. 655.

² *denunciationem sive publicatio-*
nem, Harl. 655,

³ *Chigwelle*, Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *excitamus*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *ac secundum*, Harl. 655.

- MS. Harl. 655. Hemingb. " bona pro libito capiunt, inviteque asportant; immo præmissa A.D. 1341.
 " fieri præcipientes, actaque suo nomine rata habentes et
 " grata, sæpefata sententia sunt innodati, Dominus Rex reme-
 " dium apponere placeat opportunum; dissimulare enim non
 " possumus, quin contra tales, prout pastoralis officii cura
 " exegerit, et per fratres nostros et suffraganeos, quod nobis
 " et eis incumbit, exequamur. Nostræ tamen intentionis non
 " est Dominum nostrum Regem, Dominam Reginam, aut liberos
 " eorundem, dictis sententiis involvi seu comprehendi, quate-
 " nus de jure poterunt excusari."]
- MS. Harl. 655. Misit quoque idem Archiepiscopus ¹ Episcopo Londoniensi
 litteras in hunc modum.—
- MS. Harl. 655. Heming-
 burgh, II.,
 pp. 375-
 380. " Johannes, permissione divina, Cantuariensis Archiepiscopus, Sentence of
 " totius Angliæ ² Primas [et Apostolicæ Sedis Legatus, vene- Excom-
 " rabili fratri nostro, etc. Sacrosancta Ecclesia, quæ debet munication
 " libera esse, variis exactionibus indebite, et angariis infestis, pronounced
 " opprimitur hiis diebus; cujus bona, ad quæ laica manus by the
 " non ³ deberet extendi, pro libito diripiuntur in prædam; Archbis-
 " clerusque nostræ Cantuariensis Provinciæ vexatur injuste, hop of Can-
 " ac probroso contemptu nequiter conculcatur; justitia, quæ tisbury
 " principaliter elucere deceret, et quæ regibus dat regnare, against the
 " ac populo quietem præparat opportunam, debito cultu non violators of
 " colitur, sed ad injurias et oppressiones iniquas multorum the liberties
 " frænum laxatur impune. Nos, oppressorum gemitibus pa- of the
 " terno compatientes affectu, attendentes ⁴ quod ad Apostolicam Church.
 " dignitatem nos ideo divina clementia sublimavit, non ut
 " dies nostros in quiete et deliciarum affluentia duceremus,
 " sed ut ex injuncto nobis administrationis officio, nostrorum
 " prædecessorum exemplis salubriter instructi, pro domo Do-
 " mini ascendentibus ex adverso nos murum inexpugnabilem
 " præparemus, ut errantes ad viam veritatis, inspirante Domino,
 " reducamus, quasdam excommunicationum sententias a sanctis
 " patribus et prædecessoribus nostris in subscriptis casibus
 " adversus delinquentes hactenus promulgatas, per denuncia-

¹ The Letter to the Bishop of London as given by Hemingburgh (II. p. 371) differs from the one given here; which is described by Hemingburgh as having been addressed by the Archbishop to "all his brethren and suffragans." See, however, the statement made at the end of the Sentence of Excommunication.

² After this word reference is made in the Arundel MS. to the end of volume—"quare in fine libri;" where however the sentence is not now to be found. It has been inserted from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655.

³ debent, Harl. 655.

⁴ ac considerantes attente quod, Harl. 655.

A.D. 1341. "tiones publicas in locis eminentibus faciendas per vos et MS. Harl.
 "ceteros confratres ac Suffraganeos nostros, palam duximus 655.
 "omnibus intimare, ne ignorantia affectata nebulose valeant, Heming-
 "qui nequam sunt, aliquantulum excusare pretextu veritatis burgh, II,
 "occultatae, et ut decet minime publicatae, sed ut singuli melius pp. 375-
 "sibi caveant pro futuro. Nostrae tamen intentionis non 380.
 "istit, Dominum nostrum, Regem Angliæ illustrem, Dominam
 "Beginam, aut liberos eorundem, dictis sententiis, ² aut
 "aliqua earum, involvi, seu sub denunciatione huiusmodi
 "comprehendi, quatenus de jure excusari poterunt in hac parte.
 "Mandantes etc., quatenus etc."
 Tenor vero huiusmodi Articulorum talis est.—
 "In Dei nomine, Amen. Nos Johannes, permissione divina,
 "etc. Omnes et singulos qui ecclesias suo jure privare, vel
 "per malitiam infringere seu perturbare præsumunt libertates
 "et liberas consuetudines earundem, et ³ eos præcipue qui anti-
 "quas libertates aut liberas consuetudines nostrae Cantuariensis
 "ecclesiae violaverint, seu in aliquo diminuerint, vel contra pri-
 "vilegia eidem indulta scienter venerint, aut contra ea fecerint,
 "neque non et illos qui pacem et tranquillitatem Regis ⁴ aut regni
 "Angliæ nequiter et injuriose perturbare præsumunt, seu ad
 "hoc dederint consilium, auxilium, vel favorem, Majoris Ex-
 "communicationis sententia, sicut sunt a sanctis patribus,
 "innodatos et excommunicatos fuisse et esse denunciamus,
 "et a liminibus Sanctae Matris Ecclesiae sequestramus, aucto-
 "ritate Dei Patris Omnipotentis, Beatae Mariae Virginis, matris
 "suae, Beati Thomae Martyris gloriosi, Sanctorumque omnium,
 "publice et solemniter in hiis scriptis.
 "Item, cum in Magna Charta Henrici, quondam Regis An-
 "gliae, sit concessum ac etiam ordinatum, quod nullus liber
 "homo regni Angliæ capiat vel imprisonetur, aut dissei-
 "siatur de libero tenemento suo, vel libertatibus aut liberis
 "consuetudinibus suis, seu outhlagetur vel exulet, aut aliquo
 "alio modo destruat; quodque super liberum hominem
 "huiusmodi Rex non ibit vel mittet, nisi per legale iudicium
 "parium suorum, vel per legem terrae Anglicanae; et quod
 "Rex nulli negabit, nulli vendet, vel differret, rectum vel
 "justitiam; quodque civitas Londoniarum habeat omnes an-
 "tiquas ⁵ et liberas consuetudines suas; aliaeque nonnullae
 "libertates et liberae consuetudines in dicta Charta regno

¹ *vecorditer occultata*, Harl. 655.² *vel aliqua*, Harl. 655.³ *illos*, Harl. 655.⁴ *ac*, Harl. 655.⁵ *libertates et*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingburgh, II., pp. 375-380.

“ Angliæ, ad Dei laudem et gloriam, Ecclesiæ Catholicæ pacem, A.D. 1341.
 “ et regni quietem, provide sunt concessæ, et ab Archiepiscopis et Episcopis dicti regni, excommunicati, anathematizati, et a liminibus Sanctæ Matris Ecclesiæ fuerunt sequestrati, qui post concessionem dictæ Chartæ libertates et liberas consuetudines in ipsa et in Charta de Foresta contentas et concessas Ecclesiæ Anglicanæ, quacunque arte vel ingenio violaverint et infregerint, diminuerint, seu ¹imminuerint, clam vel palam, facto, verbo, vel consilio, contra illas, vel illarum aliquam in quocunque articulo temere veniendo: quamplures nihilominus præmissorum ²contra dictas chartas, libertates, et liberas consuetudines, in chartis hujusmodi concessas, venire temere jam conantur, et eas infringere ³plures sunt moliti.—Nos, ipsorum ausus nefandos opprimere cupientes, ac velatam ignorantiam et captatam fugare, ad omnium notitiam deducentes præmissa, monemus in ⁴genere omnes et singulos qui contra præmissa fecerint in aliquo quovismodo, aut contra dictas chartas, vel earum alteram, statuta ediderint, vel edita servaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introductas, scriptores etiam statutorum, necnon consiliarios et executores, et qui secundum ea præsumpserint indicare, quod debite se corrigant, et ordinariorum arbitrio plene satisfaciant de commissis infra quindecim dies, a tempore monitionis nostræ continue numerandos; quos non parentes, ex tunc in dictam Majoris Excommunicationis sententiam, per Innocentium Papam Quartum ex certa scientia confirmatam, denunciamus publice et solemniter incidisse.

“ Item, omnes et singulos, qui de domibus, maneriis, grangiis, aut locis aliis, ad Archiepiscopos, Episcopos, vel alias personas ecclesiasticas, pertinentibus, quicquam præter voluntatem dominorum, vel eorum qui sunt hujusmodi rerum custodes deputedati, abstrahere, capere, consumere, vel contrectare præsumpserint, capi, consumi, seu contrectari fecerint, vel hujusmodi abstractionem, captionem, consumptionem, aut contractionem, suo nomine, vel a familiaribus suis factam, ratam habuerint, ecclesiasticæ libertatis et immunitatis violatores existere, et Excommunicationis Majoris sententiam contra violatores libertatum Ecclesiæ in Concilio Oxoniensi latam, ipso facto incurrere denunciamus publice et solemniter in hiis scriptis.

¹ irritaverint, Harl. 655.

² non ignari contra, Harl. 655.

³ plurimi, Harl. 655.

⁴ guerra, Harl. 655; by inadvertence.

A.D. 1341. "Item, quia temporis malitia clericis laicos reddit infestos, MS. Harl. 655.
 " adeo quod ipsos capiunt et detinent invitos, aut quo voluerint
 " abire libere non permittunt; nos omnes et singulos clericos
 " et laicos, nostræ Cantuariensis Provinciæ subditos, qui Hemingburgh, II, pp. 375-380.
 " scientes esse clericos, et publice ac notorie pro clericis
 " habitos et reputatos, et etiam se gerentes de crimine non
 " confessos, non convictos, nec etiam indictatos, in custodia
 " vel carcere ponunt et detinent ausu sacrilego invitos
 " temerarie, in casu a jure vel consuetudine regni Angliæ non
 " permissis, in cleri opprobrium et injuriam manifestam,
 " Majoris Excommunicationis sententia, a Canone lata in hac
 " parte, denunciamus publice et solemniter involutos.

"Item, omnes et singuli qui in nostra Cantuariensi Pro-
 " vincia alicui vel aliquibus crimen falso ex odii fomite mali-
 " tiose imponunt, cum super crimine sic imposito apud bonos
 " et graves prius non fuerant infamati, cujus impositionis occa-
 " sione quovismodo graventur majoris excommunicationis sen-
 " tentia, in Concilio Oxoniensi contra defamatore hujusmodi
 " a sanctis patribus rite lata, sint et fuerint innodati, ac delin-
 " quentes scienter in Archiepiscopos aut Episcopos, patres
 " spirituales, Christi legatos, Ecclesiæ columnas, ex dignitate
 " offensorum, culpam graviores committant, adeo quod in ipsos
 " acerbioris debet indignationis, si poterit, aculeus merito desæ-
 " vire, auctoritate qua fungimur, omnes et singulos qui in
 " nostra Provincia Cantuariensi Archiepiscopo vel Episcopo,
 " vel alii cuicunque, crimen proditionis seu aliud quodcunque
 " falso, nequiter, et malitiose, hactenus imponere temere ac
 " publice præsumpserint, vel in futurum imponent, contra
 " constitutionem prædictam, dicta Majoris Excommunicationis
 " sententia, in præfato Concilio proinde lata, denunciamus
 " publice innodatos, et a Sanctæ Matris Ecclesiæ liminibus
 " sequestratos."]

Letters
 containing
 such Sen-
 tence, sent
 to each of
 his Suf-
 fragans.

Misit insuper Archiepiscopus antedictus litteram istam præce- MS. Harl. 655.
 dentem ad omnes confratres et Suffraganeos suos, ut et ipsi etiam
 in suis Diocesibus et locis singulis sententias, ut præmittitur,
 publice ² promulgarent, mandatumque suum executioni deman-
 darent.

Auditis itaque litteris Archiepiscopi, et singulis intellectis, MS. Harl. 655.
 aliis insuper nonnullis ab ³ aulicis regiis, ut putabatur, Archi- Hemingburgh, II., p. 380

¹ cum omnes, Harl. 655.

² promulgarent in the printed texts, and in Harl. 655.

³ Corrupted into *Anglicis* in the

original and in the printed texts ;
aulicis in Hemingburgh and Harl.
 655.

MS. Harl. episcopo impositis, Rex Edwardus misit Episcopo Londoniarum A.D. 1341. litteram, ut subsequitur, continentem:—

MS. Heming-
burgh.
New
Rymer
L, p. 1147.

“ Edwardus, Dei gratia etc., venerabili in Christo patri [¹ Ra- Letter of
King Ed-
ward to
the Bishop
of London,
complain-
ing of the
proceed-
ings of the
Arch-
bishop of
Canter-
bury.

“ dulphe, eadem gratia Episcopo Londoniensi, salutem. Ve-
“ teribus probatur historiis, et ex hiis quæ quotidie geruntur
“ clarius elucescit, quomodo multi, probitate principum et ho-
“ nore qui in eis collatus est in superbia abutentes, nituntur
“ interdum malitiæ suæ commentis regum laudabilia studia
“ depravare. Et ut manifestius quod dicimus cunctis fidelibus
“ nostris innotescat, a vestra et eorum memoria non credimus Arch-
“ excidisse, quod nos dudum in annis adolescentiæ ad regni
“ solum exaltati, in ejusdem suscepto regimine, sanis consiliis
“ dirigi cupientes, quia Johannem, tunc Wintoniensem, nunc
“ vero Cantuariensem Archiepiscopum, fidelitatis et discretionis
“ virtute credebamus aliis præeminere, ejus consilio super hiis
“ quæ animæ nostræ saluti expediunt, et regni nostri augmen-
“ tum et conservationem respiciunt, spiritualiter et temporaliter
“ usi sumus, et in tantam familiaritatem est a nobis susceptus,
“ ac illam in se humanitatem expertus, ut pater noster voca-
“ retur et adoraretur ab omnibus post Regem secundus. Cum-
“ que postmodum regnum Franciæ ad nos jure successorio
“ fuisset devolutum, et a Domino Philippo de Valesio de facto
“ notorie ²usurpatum, idem Archiepiscopus nobis importuna
“ instantia persuasit cum principibus Alemanniæ contra dictum
“ Philippum fœdus inire, et guerrarum dispendiis exponere
“ nos et nostra; promittens et affirmans quod expensas ad
“ hæc necessarias, de terrarum nostrarum proventibus, et
“ aliunde quæsitis subsidiis, abundanter faceret ministrari;
“ adjiciens insuper quod solummodo de personis ad bella
“ doctis et strenuis solliciti essemus, quia ipse pecuniam
“ necessariam pro nostris necessitatibus et eorum stipendiis
“ efficaciter procuraret. Unde nos, mari transito, manum ad
“ ardua misimus, et circa bellicosos apparatus immensas, ut
“ oportuit, expensas fecimus, et confœderatis nobis in maximis
“ pecuniarum summis nos obligavimus, de promisso nobis
“ auxilio, ut præmittitur, confidentes. Sed heu! quoniam illu-
“ soris baculo arundineo cum, juxta sententiam ⁴propheticam,
“ si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus et perfora-

¹ This letter, which is omitted in the Arundel MS., is supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also given in the New Fœdera II. p. 1147.

² Incorrectly written *deprivare* in

the MSS. of Hemingburgh; *depravare*, Harl. 655.

³ *occupatum*, Harl. 655.

⁴ *2 Kings* xviii. 21, *Isaiah* xxxvi. 6.

A.D. 1341. "bit oam, fiduciam posuimus, et subtracto nobis, utinam MS. Harl.
 "non fraudulenter, sperato subsidio, necessitate compulsi, 655.
 "sub usuris gravissimis quasi importabilia contraximus Hemingh.
 "onera debitorum, et sic retardata expeditione ulteriori, Rymer.
 "coacti sumus ab inchoatis magnanimiter hostium ag-
 "gressibus ea vice desistere, et in Angliam remeare; ubi
 "expositis præfato Archiepiscopo nostris ærumnis mul-
 "tiplicibus et infortuniis memoratis, convocatoque super
 "hoc Parlamento, ¹Proceres, Barones, Prælati, cæterique
 "fideles ejusdem regni nostri, nonæ partis garbarum, agno-
 "rum, et vellerum suorum, præter decimam nobis a clero
 "concessam, tale nobis dedero subsidium, quod si fideliter
 "collectum fuisset congruo tempore, et obtentum, ad expedi-
 "tionem dictæ guerræ, debitorum solutionem, et inimicorum
 "confusionem, non modicum adminiculum præstitisset; et
 "forte, multorum secundum opinionem, verisimiliter suffecis-
 "set;—idem Archiepiscopus ad dicti subsidii collectionem, et
 "aliorum nobis necessariorum subministrationem, iterum pro-
 "misit efficaciter inteponeere partes suas. Unde nos, ejus pro-
 "missionibus inhærentes, resumptis viribus, navigio ad hoc
 "congregato, versus Flandriam navigantes, commisso gravi
 "prælio navitico cum hostibus, qui in nostram et totius
 "gentis nostræ Anglorum perniciem conjuraverunt; miseri-
 "cordissima Ejus clementia qui ventis et mari imperat, non
 "nostris meritis, ²obtinuerimus de tantorum hostium multi-
 "tudine numerosa victoriam et triumphum. Quo peracto, cum
 "prægrandi exercitu, pro jurium nostrorum recuperatione,
 "exinde progredientes, castrametati sumus prope civitatem for-
 "tissimam Tornacensem, in cujus obsidione aliquamdiu jugiter
 "occupati, et continuatis expensis et laboribus fatigati, præ-
 "stolantes in silentio promissum nobis adjutorium, sperabamus
 "indies ministerio dicti Archiepiscopi in tot et in tantis
 "nostris necessitatibus relevari; tandem spe concepta frustati,
 "licet per plures nuncios et diversas litteras plene signi-
 "ficaverimus præfato Archiepiscopo, et aliis consiliariis nos-
 "tris sibi adhærentibus, nostras indigentias et pericula varia
 "quibus expositi fuerimus propter defectum promissi subsidii
 "memorati, utilitatem insuper et honorem quos ex succursu
 "pecuniæ ³conscriptimus nos posse faciliter obtinere; nul-
 "lum tamen ab eis emolumentum recipere potuimus, quia
 "sua, non nostra, negotia curantes, et commoda propria

¹ prælati, proceres, cæterique
 fideles, Harl. 655.

² obtinimus, Harl. 655.

³ conscripimus, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. "curantes, frivolis excusationibus et fucatis verborum phaleris, suam desidiam, ne dicamus fraudem vel malitiam, palliabant, similes illusoribus qui, ut ait Isaïas, deridendo iudificant, dicentes "2Manda remanda, manda remanda, 'expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicum ibi, modicum 'ibi; unde, proh dolor! factum est ut dum triumphandi super inimicos nostros arrideret nobis gratiosissime spes propinqua, prævalente penuria, cogeremur inviti treugis initis consentire, cum verecunda nostræ expeditionis retardatione, et exultatione non modica æmulum. Reversis nobis "4in Flandriam, cum essemus pecunia vacui, et æris alieni "5mole pressi, nec superesset quicquam in nostris aut nostrorum marsupiiis unde possemus nostris necessitatibus consulere, et debita stipendia nostro obsequio militantibus erogare, compulsi sumus usurarum voragini "6submergere, et humeros supponere cumulatis generibus debitorum. Tandem convenerunt ad nos amici fideles, peregrinationis nostræ comites, et tribulationis nostræ participes, cum quibus tractatum habuimus diligentem super optatis remediis, quibus a tanta infortuniorum tempestate possemus commodius respirare. Visum est omnibus præfatæ retardationis eventum tristibilem et egestatis nostræ incommoda multiplicia, culpa vel desidia, ne dicamus malitia, præfati Archiepiscopi, de cuius discretionem tota regni nostri dispositio pendere videbatur, et cæterorum officialium quos ejus consilio super nostri regni negotia constituimus, accidisse; et vehementer mirantes, ac contra nos murmurantes, super hoc quod dictorum Archiepiscopi et officialium insolentiam regia mansuetudo tanto tempore relinquere voluit incorrectam, sunt publice protestati quod, nisi super hiis faceremus congruum remedium celeriter adhiberi, oporteret eos de nostris obsequiis se subtrahere, et ab inito fœdere retroire, et hoc utique in regni nostri "7subversionem et nostram perpetuam ignominiam, et nationis Anglicanæ sempiternum opprobrium redundare; quod avertat temporibus nostris clementissimi Patris benignitas, in cuius soliditate fixa est immobiliter an-

¹ *procurantes*, Harl. 655.

² In allusion probably to *Isaiah* xxviii. 10, 13.

³ These four words are omitted in Hemingburgh's text, but are given in the printed texts of Walsingham and MS. Harl. 655.

⁴ Omitted in Harl. 655.

⁵ *more*, Harl. 655; by inadvertence.

⁶ *nos submergere*, Harl. 655.

⁷ The MSS. of Hemingburgh have incorrectly *submersionem*. Amended from MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

A.D. 1341. " chora spei nostræ. Unde nos ad disciplinam et correctionem MS. Harl.
 " hujusmodi nostrorum officialium mentis aciem dirigentes, 655.
 " quosdam ex eis quos ex causis probabilibus de mala ad- Hemingh.
 " ministracione, justitiæ subversione, ac subditorum nostrorum New
 " oppressione, acceptorum munerum corruptione, ac aliis Rymer.
 " offensis gravibus, suspectos habuimus, a suis fecimus officiis,
 " prout nobis licuit, amoveri; alios quoque inferioris gradus,
 " in præmissis culpabiles, sub tuta custodia detineri, ¹ne si
 " ²libertatem solitam potirentur, supplantaretur eorum astutia
 " justitiæ executio, et deluderetur callide inquisitio veritatis.
 " Quoniam ³cum ex dicti Archiepiscopi animi latebris eo cer-
 " tius et plenius elicere crederemus, quo nihil eorum quæ ad
 " informationem nostram in hac parte conferre poterant, ipsum
 " verisimiliter latere debuerat, cui totius reipublicæ nostræ
 " administrationem et summam rerum gerendarum a multo
 " tempore duximus committendam, sibi per fidelem nostrum
 " Nicholaum de Cantilupo, ad hoc specialiter destinatum,
 " mandavimus quod ad nostram præsentiam, quia ejus per-
 " sonali colloquio ⁴frui volebamus, Londonias venire matu-
 " rius non tardaret. Ipse vero, semper tumidus in prosperis
 " et timidus in adversis, trepidans timore ubi non erat timor,
 " sibi periculum per aliquos nobis assistentes intentatum et
 " comminatum, si ab ecclesia Cantuariensi recederet, immi-
 " nere minus veraciter allegavit, quia hoc, teste Deo et pura
 " conscientia, nunquam in mentem nostram cecidit, nec alicujus
 " nobis assistentis, ut credimus, tetigit cogitatum, ⁵quanquam
 " clero et populo regni nostri malignitatis suæ merito se red-
 " didit odiosum. Nos autem qui cunctos ad nostram præsentiam
 " accedere, ⁶præcipue nostris ad hoc litteris vel nunciis ⁷ad-
 " vocatos, plena volumus securitate gaudere, ad convincendam
 " ejus malitiam, dilectum et fidelem nostrum ⁸Radulphum de
 " Stafforde, hospitii nostri Senescallum, ad ipsum destina-
 " vimus, ut ei securum conductum offerret et faceret; regias
 " super hoc nihilominus litteras patentes, sigillo regio con-
 " signatas, ei fecimus præsentari, iterato mandantes, quod
 " ad nos personaliter accederet, inchoatam sollicitudinem
 " nostram informaturus super regni negotiis, quæ longo tem-

¹ For this word, *ille* is incorrectly given in the MSS. of Hemingburgh. Amended from Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

² *liberatione solita*, Harl. 655.

³ Omitted in Harl. 655.

⁴ *perfrui*, Harl. 655.

⁵ *et quanquam*, Harl. 655.

⁶ Omitted in Harl. 655.

⁷ *convocatis*, Harl. 655.

⁸ Omitted in Harl. 655.

MS. Harl. 655. Walsingham, Rymer. "pore gesserat, ut præfertur. Ipse vero, precum et manda- A.D. 1341.
 "torum nostrorum lenitate contempta, vultu et animo indignato
 "respondit, quod se nostris conspectibus seu colloquiis ne-
 "quaquam conferret, nisi in pleno Parlamento nostro, quod
 "in hiis diebus, ex causis rationabilibus, nullatenus expedit
 "convocari. Sicque idem Archiepiscopus, quem regalis benignitas
 "beneficiis et honoribus magnificis ampliavit, et in suâ
 "familiaritatis sacrarium, et unanimitem amicitia, et vin-
 "culum fœderis, accersivit, super quem, sicut patrem caris-
 "simum, noster spiritus et animus requievit, quinetiam
 "dum ejus voluntatibus per omnia adquevimus, sophisticæ
 "dilectionis faciem fuco mendacis benevolentia palliatam,
 "more patris amabilis, nobis prætere conuevit, subito
 "in vitricum onerosum et ¹gravamen crudeliter est conversus,
 "pro beneficiis acceptis ingratus, tumoris arrogantia benefi-
 "cium persequitur, et illam nobis retributionem ²reddidit,
 "quam, juxta vulgare proverbium,—'Mus in pera, serpens in
 "'gremio, ignis in sinu,' suis consueverunt hospitibus
 "exhibere. Nam licet nobis ad regale fastigium, jure hære-
 "ditario, divina cooperante gratia, sublimatis, detestabile
 "semper sit et fuerit abuti potentia magnitudine, qui summis
 "desideriis affectamus clementia et lenitate cum moderamine
 "justitia gubernare subjectos, ⁴ut optata mortalibus cunctis
 "pace ⁵populus fruatur; ipse tamen nostram innocentiam, ac
 "consiliariorum et officialium nostrorum regalem justitiam
 "prosequentium, fidelitatem et diligentiam convitiis lacerat,
 "publice prædicando, et suis litteris patentibus in diversis
 "partibus publicare mandando, quod potestate regia, ⁶nostris
 "temporibus, contra justitiam opprimitur populus, clerus
 "confunditur, regnum variis exactionibus ⁷et talliis præ-
 "gravatur. Et quia nomen boni pastoris, quo hactenus
 "semper caruit, cum sit revera juxta communem opinionem et
 "confessionem propriam, publice, ut fertur, emissam, notorie
 "mercenarius, fallaciter nititur usurpare, fucatum zelum
 "vulpina calliditatis fuco perizomate palliatum, ad libera-
 "tionem Ecclesiæ, cujus vexationes, si quas in rebus vel
 "personis nostro tempore sustinuit, præfati Archiepiscopi
 "duntaxat remissioni, et callidis adinventionibus et reprobis

¹ grave, Harl. 655.

² et beneficiis, Harl. 655.

³ This and the following word are omitted in Harl. 655.

⁴ et in the MSS. of Hemingburgh;

ut in Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and Rymer.

⁵ Omitted in Harl. 655.

⁶ modernis, Harl. 655.

⁷ collectis et, Harl. 655.

A.D. 1341. " consiliis sunt veraciter ascribendæ, nequiter simulat se MS. Harl.
 " habere, et quasdam excommunicationum sententias, in eo- 655.
 " clesiasticæ libertatis et Magnæ Chartæ violatores in genere, Hemingh.
 " dudum latas, ad suggillandam opinionem regiam, et præfatos New
 " ministros regios diffamandos, ac seditiones in populo nobis Rymer,
 " commissio proditorie suscitandas, et devotionem Comitum,
 " Procerum, et magnatum regni nostri, majestati regiæ sub-
 " trahendam, specificatis nonnullis articulis, præter et contra
 " solitum modum in Concilio Provinciali traditum, mandavit
 " per suas litteras in pluribus locis insignibus publicari.
 " Quamobrem nos volentes, ut tenemur, integritati famæ
 " nostræ prospicere, et præfati Archiepiscopi malitiæ obviare,
 " paratosque nobis et nostris ab ipso laqueos cautius declinare,
 " providimus, præter ea quæ superius expressa sunt, ut ad
 " præsens de multis ejus actibus taceamus, aliqua deducere
 " in publicam notionem: nempe, ejus improvido consilio et
 " succursu in minori ætate constituti, tot donationes prodigas,
 " ac alienationes prohibitas, ac gratias fecimus excessivas, quod
 " per eas ærarium nostrum totaliter est exhaustum, et fiscales
 " redditus sunt enormiter diminuti; ¹ ipsaque munerum accep-
 " tione corruptum, magnas pecuniarum summas nobis debitas
 " quibusdam, sine rationabili causa, cum id nulla necessitas
 " vel utilitas exposcebat, comperimus remisisse, et plurimos
 " proventus et redditus, qui pro nostris utilitatibus et neces-
 " sitatibus conservari debuerant, suis suorumque usibus
 " applicasse, et aliis personis male meritis erogasse. Qui
 " etiam, nedum munerum, sed etiam personarum, ² acceptor,
 " contra votum nostrum et præstitum nobis fidelitatis jura-
 " mentum solitum, ad officia publica in terris nostræ ditioni
 " subjectis, dignis et benemeritis postpositis et ³ repulsis,
 " indignos admisit; multaque alia animo ⁴ infrenato temere
 " attentare præsumpsit, in status nostri detrimentum et dig-
 " nitatis regiæ læsionem, ac populi nobis subditi damnum
 " non modicum et gravamen, potestate tradita et commisso
 " sibi officio abutendo; ⁵ qui si in elata obstinatione, et obstinata
 " rebellionem continuata, perstiterit, congruis loco et tempore
 " intendimus apertius declarare. Vobis, firmiter injungendo,

¹ *ipsumque*, Harl. 655.

² Amended from Rymer; Hem-
 ington, MS. Harl. 655, and the
 printed texts of Walsingham, read
acceptores.

³ Amended from Rymer; Hem-

ington and the printed texts of
 Walsingham read *repulsos et*, er-
 roneously; MS. Harl. 655 has been
 altered in a later hand.

⁴ *infirmis*, Harl. 655.

⁵ *quod*, Harl. 655.

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer. "mandamus, quatenus hæc omnia et singula singillatim et A.D. 1341.
 "clare, locis quibus ¹expederitis, publicetis et faciatis per
 "alios publicari; piam intentionem quam habemus ad sub-
 "ducenda incommoda et promovenda commoda subditorum,
 "ipsis, juxta datam et vobis a Deo sapientiam commendantes,
 "et in hiis taliter vos habentes quod vestram debeamus solli-
 "citudinem merito commendare. Teste meipso apud West-
 "monasterium, ²duodecimo die Februarii, anno regni nostri
 "quinto-decimo."]

Scripsit Lodowicus, Dux Bavarie, regnum Alamannie occu-
 pans, Anglorum Regi Edwardo, sub hac forma:—

MS. Harl. 655. Hemingb. New Rymer, II. p. 1166. "Lodowicus, Dei gratia Romanorum Imperii semper Au- Letter of
 "gustus, Edwardo Regi ³Anglorum, [fratri suo carissimo, Louis of
 "salutem et fraternæ dilectionis affectum. Licet innumera Bavarie
 "grandiaque negotia nostris incumbant humeris, et circa illa to King
 "multipliciter et assidue distrahamur, tamen cum discordia Edward,
 "inter te et Philippum, Regem ⁴Francie, affinem nostrum his ap-
 "prædilectum, orta, tibi et tuo regno quamplurimum personarum pointment
 "et rerum dispendia, ipsa non sedata, in futurum poterit as Vicar of
 "generare, et nostris se repræsentat obtutibus, mentemque part of his
 "nostram specialiter angit, et excitat ut ad tollendam ipsam Empire.
 "studium et operam nostræ sollicitudinis apponamus. Propter
 "quod te scire volumus, quod præfatus Philippus, ad requisitionem nostram, dedit nobis suis litteris potestatem tractandi
 "inter te et ipsum super discordia inter vos suscitata. Quam
 "et tibi et tuo regno, pensatis diligenter omnibus conditionibus tuis et alligatorum tuorum, multipliciter expedire credentes, amicitia tuæ persuademus, teque cum diligentia
 "hortamur, ut ad hoc tuum assensum præbeas, quod te
 "et ipsum revocare possimus ad concordiam, et inter vos
 "pacis fœdera ordinare, ad quæ libenti animo vacare
 "volumus et impendere onerosa prosecutione labores. In
 "quo, si consiliis nostris consentire volueris et acquiescere,
 "ut speramus, ⁵placeat et nobis tuis litteris dare potestatem
 "præmissam tractandi concordiam, et treugas ad annum vel
 "biennium ordinandi. Nec te moveat amicitia inter nos et

¹ *expedire videritis*, Harl. 655.

² This date is supplied from MS. Harl. 655 and the printed texts of Walsingham. The copy in Rymer is dated the 10th of February, at Lang-ele (Langley).

³ After this word, the remaining portion of the Letter is omitted in

the Arundel MS.; and is here supplied from the text of Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the New *Fœdera* II. p. 1166, from MS. Cotton. Otho. D. II.

⁴ *Francorum*, Harl. 655.

⁵ *placeat tibi nobis litteris tuis*, Harl. 655.

A.D. 1341. "Philippum Regem Francorum inita et contracta; nam ex quo MS. Harl. 655.
 "in treugas et certos terminos ad tractandum de concordia
 "inter te et prædictum Regem ¹Franciæ accepisti, absque Hemingb.
 "nostro scitu, voluntate, et assensu, de consilio nostrorum New
 "principum, qui ligias, pacta, et uniones nostras noverunt, Rymer.
 "quibus visum fuit quod hoc salvo honore nostro facere pos-
 "semus, concordiam et amicitiam cum dicto Rege ²Franciæ
 "contraximus, et unionem univimus; Vicariatum, tibi per
 "nos commissum, ex causis revocavimus prænotatis. Pro
 "firmo sciturus, quod in tractatibus nostris sic tibi fraterne
 "providebimus, quod si nostris consiliis acquiescere volueris,
 "causa tua ad finem bonum, mediante nostro consilio, per-
 "ducetur. Super quibus tuam amicitiam de nostra intentione
 "plenius informandam, religiosum virum Fratrem Ebarhar-
 "dum, Lectorem Ordinis Fratrum Heremitarum Sancti Augus-
 "tini, specialem nostræ Curie Capellanum, tuæ fraternitati
 "transmittimus; quem petimus, super præmissis, celeriter
 "expeditum remitti. Datam Fraunchunfordiæ, etc., anno
 "imperii nostri ³ septimo-decimo.]

Rex autem Angliæ Edwardus Lodowico prædicto rescripsit
 in hæc verba:—

King
 Edward's
 Answer to
 Louis of
 Bavaria.

"Serenissimo Principi, Domino Lodowico, Dei gratia Roma- MS. Harl. 655.
 "norum ⁴Imperii [semper Augusto, Edwardus eadem gratia
 "Rex Franciæ et Angliæ, et Dominus Hiberniæ, salutem, et Heming-
 "votivis semper successibus gratulari. Serenitatis vestræ burgh.
 "litteras reverenter recepimus, inter alia continentes, quod New
 "⁵Philippus de Valesio ad tractandam inter nos et ipsum con- p. 1167.
 "cordiam dedit vobis, ad requisitionem vestram, suis litteris
 "potestatem. Et, si placeret nobis potestatem hujusmodi vobis
 "dare, libenti ⁶daretis animo labores et operam ad dictam
 "concordiam reformandam; et quod amicitia inter vos et
 "⁷Philippum inita minime nos ⁸admoveret; nam ex quo,
 "sine scitu et assensu vestro, treugas ac terminos ad trac-
 "tandum de pace inter nos et dictum Philippum accepimus,
 "dictam amicitiam cum eo de consilio principum vestrorum,

¹ *Francorum*, Harl. 655.

² *Francorum*, Harl. 655.

³ This is incorrect. In Rymer, the copy of this letter is correctly dated—"xxv. die mensis Junii, anno regni nostri xxvi, imperii vero xiv." In MS. Harl. 655, it is "imperii nostri 27."

⁴ The rest of this letter is omitted

in the Arundel MS.; and is here supplied from Hemingburgh and MS. Harl. 655. It is also printed in the *New Fœdera* (II. p. 1167) from Rot. Claus. 15 Edw. III.

⁵ *præclarus Philippus*, Rymer.

⁶ *vacaretis animo ad*, Rymer.

⁷ *præfatum Philippum*, Rymer.

⁸ *moveret*, Harl. 655 and Rymer.

MS. Harl. 655, Hemingb. New Rymer. " quibus visum ¹fuerat quod hoc, salvo honore vestro, pos- A.D. 1341.
 " setis facere, contraxistis, Vicariatum per vos nobis ²commis-
 " sum revocastis. Et quidem zelum quem habetis ad
 " faciendam dictam concordiam, plurimum commendamus;
 " [³volentes vestrae patere notitiæ quod nos pacem rationabilem
 " habere cum dicto Philippo semper optavimus, et optamus;
 " quam, in quantum decuit, sumus cum instantia prosecuti]. Et
 " revera votivum nobis foret admodum et acceptum, si posset
 " fieri per tanti mediatoris instantiam pax optata; sed quia
 " scimus jus nostrum in regno Franciæ satis clarum, illud
 " arbitrio dubio non proponimus ducere alicui per litteras
 " nostras committendum. Verum, dum attenta meditatione
 " pensamus, qualiter vestra consideratio circumspecta, videns
 " patentem nostram justitiam, et dicti Philippi duritiam obsti-
 " natam et injuriam, nobiscum contra dictum Philippum,
 " vestri gratia, ligam ⁴fecistis, velut in specialem adoptionem
 " filium de dilectionis exuberantia nos ⁵admittentes, ut cum
 " pace vestra loquamur, mirari non sufficimus, quod præpotens
 " vestra sublimitas, quæ ad laudem honorum et vindictam
 " malorum est divinitus instituta, contra nos dicto Philippo,
 " injuriatori nostro notorio, se ligavit. Et ⁶illud quod dicitur,
 " nos sine scitu et assensu vestro cum præfato Philippo
 " treugas et tractatum pacis iniisse, non debuit, consideratis
 " facti circumstantiis, rationabiliter ⁷movisse; quia dum obsi-
 " debamus civitatem Tornacensem, oportuit nos eorum sequi
 " consilia qui nobis comitivam et ⁸auxilia tunc fecerunt, et
 " ⁹hyemis subita vicinitas ac locorum distantia vestram super
 " hoc consulere celsitudinem mimine permiserunt. Immo nobis
 " alias, si recolitis, concessistis, quod ¹⁰si opportunitas arrideret,
 " tractare possemus de pace vobis inconsultis; ita tamen,
 " quod sine consensu vestro pacem finalem cum dicto Philippo
 " nullatenus faceremus; quam nunquam facere ¹¹proponemus,
 " priusquam vestrum super hoc habuissemus providum con-
 " silium et assensum. ¹²Sed in votis gessimus vobis in om-
 " nibus facere quod debuimus juxta vires; sperantes quod
 " ¹³fraternæ vestrae plentitudo benevolentia nos ad tempus

¹ fuerit, Rymer.

² concessum propter hoc revocantes, Rymer.

³ Omitted in the MSS. of Hemingburgh and Harl. 655; supplied from Rymer.

⁴ fecit, Rymer.

⁵ admittens, Rymer.

⁶ id, Harl. 655 and Rymer.

⁷ vos movisse, Rymer.

⁸ auxilium, Rymer.

⁹ et imminens subita necessitas, Rymer.

¹⁰ cum opportunitas, Rymer.

¹¹ proponebamus, Harl. 655; proposueramus, Rymer.

¹² Sed semper in, Rymer.

¹³ paternæ, Rymer.

A.D. 1341. " benignius supportasset. Videtur etiam aliquibus, quod revoca- MS. Harl.
tio dicti Vicariatus facta fuerat præmature; ¹ juxta sponsonem 655.
super hoc per imperiales apices nobis factam, non debuisset Hemingb.
fieri, quousque regnum Franciæ, vel majorem partem ejus- New
dem, ² fuisset adepti. Præmissa, quæsumus, velit ³ vestra Rymer.
nobilitas debite ponderare, et ulterius facere quod debebit;
quia, per Dei gratiam, vobis et vestris semper, juxta men-
suram ⁴ impensæ nobis ⁵ benevolentia gratias faciemus pro
viribus repensivam. Celsitudini vestra donet Altissimus
votivæ felicitatis ⁶ augmentum. Datum ⁷ Londoniis, anno
regni nostri Franciæ secundo, regni vero nostri Angliæ
" quinto-decimo."]

A.D. 1342. Mortuo Benedicto Papa Duodecimo, successit Clemens Sextus. MS. Harl.
Death of Hic de Abbate Ordinis Sancti Benedicti factus est Attraba- 655.
Pope Bene- tensis Episcopus; postea, successive ad ⁸ Archiepiscopatus Heming-
dict XII.; Senonensem et Rothomagenssem assumptus, deinde ad Cardi- burgh II.
and acces- nalatum, et tandem ad Papatum, ascendit. p. 393.
sion of Cle- ment VI.

A.D. 1343. Hoc anno inita est treuga inter Reges Franciæ et Angliæ,
mediantibus duobus Cardinalibus, in hunc modum; vide-
licet:—

Articles of " Quod super omnimodis controversiis et dissensionibus mit- MS. Harl.
the Truce tantur ad Curiam Romanam aliqui de sanguine Regum præ- 655.
between dictorum nobiles, et alii habentes potestatem concordiam Heming-
England " ordinandi, affirmandi, et roborandi, super causis a partibus burgh II,
and France. " ostensis, secundum tractatum Domini Papæ et nobilium pp. 397-
" prædictorum. Et poterunt partes dicere et proponere 400.
rationes suas coram Domino Papa, non tamen ad finem dis-
sensionis et dandi sententiam, sed pro facienda pace me-
liore et tractatu. Item, quod antedicti nobiles, qui ad Curiam
mittentur Romanam, sint in Curia citra festum Sancti
Johannis Baptistæ proximo futurum, negotiaque præfata,
divino mediante suffragio, Summi necnon Pontificis instan-
tia, citra festum Natalis Domini, etiam de assensu dicto-
rum nobilium, termino illo nullatenus prolongato, maneant
expedita. Si vero Dominus Papa fuerit impeditus, vel pacem

¹ cum juxta, Rymer.

² pacifice fuisset adepti, Rymer.

³ innata vobis nobilitas, Rymer.

⁴ impensæ vestra, Rymer.

⁵ gratiam faciemus, Rymer.

⁶ augmenta, Rymer.

⁷ The locality given in Rymer
(from Rot. Claus. 15 Edward III.)

differs from this.—" Datum apud
" Westmonasterium, xiv. die Julii."
The printed texts of Walsingham
and most MSS. of Hemingburgh
agree with MS. Harl. 655, in the
text given above.

⁸ Apparently written *Archipantis*
in the original.

MS. Harl. 655. Hemingburgh II., pp. 397-400.

“ et concordiam inter Reges præfatos reformare non poterit, A.D. 1343.
 “ treugæ nihilominus usque ad terminum infra positum perse-
 “ verent, et firmiter ab ¹[omnibus] conserventur. Ad finem quo-
 “ que illum, quod negotia supradicta meliorem pleniorumque
 “ sortiantur effectum, concedantur treugæ ²ad festum Sancti
 “ Michaelis in mense Septembri proximo futurum, et a festo illo
 “ usque ad finem trium annorum proximo sequentium, inter
 “ prædictos Reges Angliæ et Franciæ, ³Regem Scotiæ, Comi-
 “ tem Hanoniæ, Duces Brabantiae et Gelræ, Marchionem de
 “ Gillers, Dominum Johannem de Hanonia, et gentem Flandriæ,
 “ omnesque eis adhærentes in omnibus terris eorundem a
 “ tempore datæ treugarum præsentium, per totum tempus
 “ supradictum. Insuper, Rex Scotiæ, Comes Hanoniæ, et
 “ dictis Regibus cæteri nobiles alligati, mittant nuncios suos
 “ ad Curiam præfatam, cum potestate consentiendi et affir-
 “ mandi, secundum tractatum coram Domino Papa habendum,
 “ in quantum eos attinet, citra festum Sancti Johannis præno-
 “ tatum: si vero dictorum nobilium aliqui nuncios, ut præmit-
 “ titur, ad Curiam Romanam mittere non curaverint, negotia
 “ supradicta nequaquam ob hoc maneant prolongata. Conser-
 “ ventur quoque prædictæ treugæ in Britannia inter supra-
 “ dictos et eis adhærentes, quanquam in Ducatu illo jus se
 “ dixerint possidere. Durante vero treuga, civitas de Vanes
 “ in manibus Cardinalium, nomine Domini Papæ, detineatur;
 “ elapsisque treugis, de urbe illa suam faciant voluntatem.
 “ Cardinales insuper partes suas diligenter apponant, pro
 “ absolutione Flandrensium, et sententiis quas incurserunt
 “ amovendis, et, quod via bona et rationabilis inveniatur,
 “ curiose studeant laborare. Comes Flandriæ, sicut dominus
 “ sine medio, et medius velut superior, durante treuga, rema-
 “ neat in Flandria; ita tamen, quod hoc fiat de assensu populi
 “ Flandriæ. Si vero aliqui in Wasconia, vel alibi, durante
 “ treuga, vicinis suis vel inimicis partis alterius guerram susci-
 “ tent, dicti Reges per se, ⁴vel per alios, directe vel indirecte, se
 “ nullatenus intromittant, nec ob hoc treugæ violatæ sint ⁵vel
 “ infectæ. Dicti vero Reges partes suas diligenter sine fraude
 “ apponant, nec unius partis ⁶subditi, durante treuga, parti al-
 “ teri in Wasconia et Britannia guerram moveant quoquomodo;

¹ Supplied from the printed texts of Walsingham, and from Hemingburgh.

² *ut ad* in the printed texts; *usque ad* in Hemingburgh and Harl. 655.

³ *Regemque* in the printed texts,

and in Hemingburgh and Harl. 655.

⁴ *nec* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts; *nec* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁶ *subdite* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1343. " nec aliquis uni parti obediens, pendente treuga, parti alteri MS. Harl. 655.
 " foedus sive amicitiam inire permittatur; nec detur vel pro- Heming-
 " mittatur quicquam, durante treuga, directe vel indirecte pro burgh II,
 " guerra suscitanda, et tam per terram quam per mare treugæ pp. 397-
 " firmiter ab omnibus sint conservatæ. In Wasconia vero et 400.
 " in Flandria infra ¹tres dies, in Anglia et in Scotia infra
 " ²quadraginta quatuor dies, treugæ fiant proclamatæ. Omnes
 " captivi partis utriusque, a Dominica ante festum Sancti
 " Vincentii proximo præterita, usque ad diem præsentem, de
 " carceribus ejiciantur, bona rapta reddantur, et liberi, prout
 " ratio exigit, dimittantur. Nulla nocumenta vel invasiones,
 " durante treuga, inter partes in præjudicium treugæ fiant,
 " vel ³despectum. Dicti quoque Reges, et eis adhærentes,
 " durante treuga, in tali remaneant possessione et seysina, qua
 " hodie persistant, in omnibus bonis, terris, et possessionibus,
 " quas detinent vel adquisierint quoquomodo. Et secure de
 " una terra in alteram redibunt; et omnes mercatores cum
 " mercibus, et cæteri singuli fideles, tam per terram quam
 " per mare et aquas, ⁴consuetis tamen in regno persolutis,
 " ita libere veniant, et secure, sicut tempore prædecessorum
 " dictorum Regum ire solebant et redire, exceptis bannitis
 " dictorum regnorum pro aliis causis et pro guerris Regum
 " supradictorum. Sed Barones Vasconia, et cæteri de Ducatu
 " eodem banniti, in dicta ⁵treuga continentur, et ire ⁶[et]
 " redire poterunt, durante treuga sæpèdicta; banniti vero et
 " fugitivi patriæ Flandrensis, qui fuerunt ex parte Regis
 " Franciæ, durante treuga, Flandriam intrare non ⁷poterunt.
 " ⁸Dictæ vero treugæ continebunt et comprehendent Hispanos,
 " Cathalanos, Januenses, Provinciales, Episcopum Cameracen-
 " sem, ⁹Capellanum Cameracum, Castra Pagi Cameracensis,
 " Dominum de Brete, Vicecomitem de ¹⁰Fronsas, Dominum de
 " Tynbone, Dominum Johannem de Vernun, Dominum de Roya.
 " Dominus vero Odo Dux Burgundiæ, Dominus Petrus Dux de

¹ *quindecim dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

² *quadraginta dies* in the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

³ *despectant* in orig.; by inadvertence.

⁴ *consuetas* in the printed texts; *consuetis* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁵ *guerra* in orig., and in the printed texts; by inadvertence.

⁶ Supplied from the printed texts, Hemingburgh, and Harl. 655.

⁷ *poterant* in the printed texts; *poterunt, nec venire* in Hemingburgh and Harl. 655.

⁸ *dictæ quoque*, Hemingburgh and Harl. 655.

⁹ *et Capitulum Cameratum* in the printed texts; *et Capitulum Cameracum* in Hemingburgh and Harl. 655.

¹⁰ *Fronsak* in Hemingburgh.

MS. Harl. 655. Hemingburgh II. pp. 397-400. "Burboun, in animam Domini Philippi, Regis Franciæ, et A.D. 1343.
 "Dominus Henricus Lancastriæ, Dominus Willelmus de Boun,
 "Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comites, in animam
 "Domini Edwardi, Regis Angliæ, secundum mandatum eis
 "per Reges sæpefactos factum, tactis Sacrosanctis Evangeliiis,
 "juramentum præstiterunt ¹corporale. Data in Prioratu
 "Sanctæ Mariæ Magdalænæ de Maletrete, Ordinis Sancti Bene-
 "dicti, Diocesis ²Vanete[nsis], nono-decimo die ³Januario, anno
 "Domini millesimo trecentesimo quadagesimo secundo."

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadagesimo primo, A.D. 1341.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii,
 quintus-decimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeshores.

Eodem anno, Rex Edwardus cum suo navigio Britanniam King
 navigavit, ubi per cibos et potus incongruos plures amisit Edward
 de suis. Quo tempore missi sunt ad eum duo Cardinales, qui crosses
 ex parte Papæ treugas triennales indixerunt inter Reges; sub Bretagne,
 quo spatio, de jure quod Rex Angliæ vendicavit in regnum where he
 Franciæ, discuti posset ad plenum. In redeundo quoque de suffers
 Britannia, maxima incommoda per marinam tempestatem per- great loss.
 pessus est, quæ utique ⁴dicebatur per nigromanticos Regis
 Franciæ procurari.

Hoc anno, quinto die Junii, apud manerium regium de Birth of
 Langelee, juxta Sanctum Albanum, Domina Philippa Regina Edmund of
 peperit filium, qui baptizatus est a Domino Michaelæ Abbate Langley.
 de Sancto Albano, et nominatus est "Edmundus."

Transit annus iste frugifer et fructifer, rerum venalium
 copiosus; regionibus Franciæ atque Scotiæ otiosus; Angliæ
 laboriosus, sumptuosus, et studiosus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadagesimo secundo, A.D. 1342.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, sextus-
 decimus, tenuit Rex Natale apud Kenyngtone solemniter, cum
 multitudo tam incolarum quam alienigenarum magna nimis.

Hoc anno, Lodowicus de Bavaria, qui se Imperatorem ap- A.D. 1341.
 pellavit, fedifragus et falsus, Vicariatum citra Coloniam, a Louis of
 Rege Angliæ, ut ferebatur, minus consulte susceptum, per Bavaria re-
 suas litteras revocavit, et, spretis fœderibus Regi Angliæ sa- vokes the
 cramento firmatis, amicitias contraxit cum Rege Francorum. Vicarship
 conferred upon Ed-
 ward.

Sub eodem anno, Rex Angliæ transfretavit in Britanniam A.D. 1342.
 Armoricam iterato, recepto prius homagio de Domino Jo- Edward
 hanne de Monte Forti pro Ducatu Britannia, qui fuit verus again
 crosses

¹ *concordale* in the printed texts;
corporale in Hemingburgh and
 Harl. 655.

² *Navet* in the printed texts;

erroneously.

³ *Januarii* in the printed texts.

⁴ *dicebantur* in the printed texts.

- A.D. 1342. hæres Ducatus ejusdem; volens juvare ipsum contra Dominum Karolum de Bloys, qui desponsavit filiam alterius fratris ger-
 over to Bretagne, mani; ubi Rex Edwardus plures villas, munitiones, et castra
 to aid John de Montfort rebellantia fortiter conquisivit, et post obsedit ibidem villam
 against de Vanes. Et quamvis Philippus de Valeys, Rex Franciæ,
 Charles de Blois. sibi ¹cum glomerosa multitudine occurrisset, et treugas fecisset,
 nihilominus remansit villa prædicta Regi Angliæ subjugata. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1343. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo tertio, qui
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, septimus-
 decimus, tenuit Rex Natale apud Wodestok, cum Regina Phi-
 lippa et filiis eorundem, ac primogenito suo, Principe Walliæ,
 et Comitibus ac Baronibus multis valde.
- A.D. 1342. Eodem anno, Clemens Sextus, quondam Rothomagensis
 Archiepiscopus, successit Benedicto Duodecimo. Iste Clemens
 Accession of Pope Clement VI. vir insignis litteraturæ fuit, sed prodigalitatis profusissimæ;
 King Edward annuls the provisions made by him in England. adeo ut dignitates ecclesiasticas, vacantes in Anglia, suis con-
 ferret Cardinalibus, novosque pro eis in Anglia titulos
 moliretur imponere; qua de causa Rex Angliæ offensus, pro-
 visiones per Dominum Papam factas ²cassavit. Et ne quis
 deinceps tales provisiones afferret, sub pœna carceris atque
 capitis interdixit.
- A.D. 1343. Hoc anno per totum regnum Angliæ decimæ tam ³tempora-
 Tenthms paid to the King. lium quam spiritualium Regi solutæ sunt.
- The siege of Lochmaban Castle is raised. Eodem anno, Dominus Henricus de Lancastria, Comes de
 Derby, cum Comitibus de Glovernia, de Warwico, Northamp-
 tonia, et Oxonia, Barone de Stafforde, Roberto de Ufford
 juniore, et aliis multis valentibus, et exercitu numero, pro-
 fectus est versus Scotiam, ad dissolvendum obsidionem quam
 Scoti plantaverant circa castellum de Lowhmaban; quod
 quidem castrum commissum fuerat custodiæ Comitæ de
 Northamptonia, Willelmo de Boun, qui quendam militem,
 dictum "Walterum de Selby," custodem in eodem castro con-
 stituerat loco suo: sed ⁴probitate dicti Walteri et Episcopi
 Karleolensis, necnon Domini de Lucy, fuerat obsidione libera-
 tum, antequam supradicti heroes advenissent; sic quod
 redierunt, negotio nullo facto.
- Death of Henry de Burgh-
 washe, Circa præsens tempus, ⁵Henricus Burghwashe, Lincolnensis
 Episcopus, in Flandria, apud Gandavum, diem clausit extre-
 mum; cui successit Thomas le Bek, clericus nobilis et

¹ conglomerata in the printed texts.

² cessavit in orig., and in the printed texts.

³ In the original, the word tem-

plariorum has been altered by a later hand to temporalium.

⁴ probitati in orig.

⁵ In reality, this prelate died in December 1340.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

excellens. Iste Henricus, quondam Lincolniensis Episcopus, A.D. 1343. cupidus et avarus, apud prædium suum de Tynghurst parcum Bishop of fecerat, et suorum terras contiguas, ipsis ¹invitis, eidem Lincoln. parco adjecerat, et sepibus ac fossatis incluserat: non sine diris illorum increpationibus ²advenerat terras suas. Post mortem vero suam, apparuit cuidam ex armigeris suis quon- His pun-
dam, cum pharetra et arcu, sagittis et cornu, indutus brevi ishment
tunica, et ipsa viridi, et ait ei,—“Nosti quod non sine Dei after death
“offensa et injuria pauperum clausurim istum parcum; datus for cupi-
“sum igitur non sine pœna ad custodiam hujus parci, prout dity.
“vides, quousque terræ isthic inclusæ pristinis possessoribus
“restituuntur. Vade ergo ad fratres meos, Lincolnienses
“Canonicos, et roga eos ex parte mea, ut hæc omnia pau-
“peribus possessoribus redonentur, a quibus cum injuria ea
“tuli.” Canonici vero hæc audientes, et injuriam prælibatam Restitu-
non ignorantes, miserunt unum de Canonicis, “Willelmum tion made
“Bachelier” appellatum, ad restituendum sua singulis, et to those
sepes extirpandas fossataque complananda; qui rediens per who had
Abbatem de Sancto Albano, Michaellem, sibi narravit hæc suffered
omnia seriatim. therefrom.

Eodem anno, Papa Clemens iterum fecit in Anglia provi-King Ed-
siones duobus Cardinalibus de beneficiis proximo vacantibus, ward again
præter Episcopatus et Abbathias, ad extantam duorum millium annuls the
marcarum. Quod Rex et tota regni nobilitas pati noluit; sed provisions
procuratores dictorum Cardinalium, sub pœna carceris, Angliam made by
exire coegit. Et cito post, Rex direxit Papæ illam famosam the Pope in
Epistolam pro libertate Ecclesiæ Anglicanæ contuenda, quam England.
præsentibus duximus inserendam:—

*Epistola missa Papæ Clementi pro libertate Ecclesiæ
Anglicanæ, plena fructu; cui pro tunc Papa aut
Cardinales respondere rationabiliter nesciebant.*

MS. Harl.
655.
Heming-
burgh, II.
pp. 403-
407.
MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“Sanctissimo in Christo, patri ac domino, Domino Cle-King Ed-
“menti, divina providentia Sacrosanctæ Romanæ ac uni-ward's
“versalis Ecclesiæ summo Pontifici, Edwardus, ejusdem gratia Letter to
“³[Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Hiberniæ, devota against
“pedum oscula beatorum.] Pensata Sedis Apostolicæ cle-Provisors.

¹ *junctis* in the printed texts; but | and in Bibl. Reg. 13 E. ix.
erroneously.

² *ademerat* in the printed texts, | ³ Supplied from Hemingburgh
and Harl. 655.

A.D. 1343. "mentia, ¹[quæ de fomento devotionis Christi fidelium et
 "animarum salute solet esse summe sollicita, non quærens
 "quæ sunt sua, sed quæ sunt potius Jesu Christi, tenet proba-
 "biliter nostra fiducia, quod vestra maturitas in specula
 "celsitudinis Apostolicæ, præclaritate meritorum et scientiæ
 "divinitus jam erecta, ea quæ decus Ecclesiæ et devotionem
 "plebis attenuant, ac animarum et rerum pericula commi-
 "nantur, curabit misericorditer reformare. In publicam autem
 "non ambigimus notitiam pervenisse, qualiter ab exordio
 "nascentis Ecclesiæ in regno nostro Angliæ, progenitorum
 "nostrorum Regum Angliæ, et procerum ac fidelium dicti
 "regni, digne recolenda, prioritas propter divini cultus aug-
 "mentum construxit ecclesias, et ipsas ²amplis dotavit pos-
 "sessionibus, ³privilegiis communivit, et ponens in eis
 "ministros idoneos, qui fidem Catholicam in subjectis sibi
 "linguis et populis feliciter propagarunt, per quorum curam
 "et sollicitudinem vinea Domini Sabaoth in cultu et fructu
 "ibidem mirifice fœcundavit: sed, quod dolendum est, ipsius
 "vineæ propagines degenerantur in labruscas, et exterminant
 "illam apri de sylva, singularesque feræ depascunt eam, dum
 "⁵impositiones et provisiones Sedis Apostolicæ, quæ solito
 "gravius invalescunt, ipsius peculium, contra piam volun-
 "tatem et ordinationem donatorum, manus occupant indig-
 "norum, et præsertim exterorum, et ejus dignitates et bene-
 "ficia pingua personis conferuntur ⁶indignis ac alienigenis,
 "plerumque nobis suspectis, qui non resident in dictis bene-
 "ficiis, et vultus commissorum eis pecorum non agnoscunt,
 "linguam non intelligunt, sed animarum cura neglecta, velut
 "mercenarii solummodo temporalia lucra quærunt, et sic dimi-
 "nuitur Christi cultus, animarum cura negligitur, subtra-
 "hitur hospitalitas, ecclesiarum jura depereunt, ruunt ædificia
 "clericorum, attenuatur devotio populi, clerici dicti regni,
 "viri magnæ litteraturæ et conversationis honestæ, qui curam
 "et regimen possent salubriter peragere, et forent pro nostris

¹ Reference is here made in the Arundel MS. to the end of the volume, — "*quare reliquum in fine libri*"; where, however, this Letter is not to be found. It is supplied from the text of Hemingburgh, MS. Harl. 655, the printed texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *amplius* in Hemingburgh and Harl. 655; *amplis* in the printed

texts of Walsingham, and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *et privilegiis*, Harl. 655 and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *eam* in the printed texts.

⁵ *per impositiones* in the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *indignis ac* omitted in the printed texts of Walsingham, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Harl. 655. Hemingb. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. " et publicis consiliis opportuni, studium deserunt, propter A.D. 1343.
 " promotionis congruæ ¹spem ablatam, quæ divinæ scimus
 " non esse placita voluntati. Quinimmo grave nostrum et
 " fidelium nostrorum versatur ²in præjudicium et inæstimabile
 " periculum, nisi super hoc citius et consultius caveamus.
 " Nam jus patronatus, quod nos et fideles nostri in talibus
 " obtinemus beneficiis, enervatur; Curia nostra, in qua duntaxat
 " causæ super jure patronatus dictorum beneficiorum tractari
 " debent, deluditur; et sic jura coronæ nostræ tam probrose
 " quam damnose depereunt, et regni thesaurus ad extraneos,
 " ne dicam nostros malevolos, asportatur, subtili forsan con-
 " jectura, et regni depresso sacerdotio, et ejus exhausto thesauro,
 " redditur regnum ³debile in adversis, quæ singula et alia quæ
 " ex præmissis sequuntur incommoda, fuerunt nuper coram
 " nobis in Parlamento nostro generali ⁴per communitatem
 " dicti regni palam exposita, unanimi et ferventi petitione
 " subjuncta, ut prædictis dispendiis quæ ⁵prædictæ com-
 " munitati videntur intolerabilia celeriter occurramus. Nos
 " autem Anglicanæ depressionem Ecclesiæ, et exhæredationem
 " ⁶coronæ regiæ, ac mala prædicta quæ dissimulata diutius
 " adjicerent verisimiliter graviora, patulo cernentes intuitu,
 " ad vos successorem Apostolorum Principis, qui ad pascendum,
 " non ad tendendum, oves Dominicas, ac ad confirmandos, non
 " ad deprimentos, fratres suos, mandatum a Christo suscepit,
 " ista deferimus, votivis affectibus supplicantes, quatenus præ-
 " missis debite ponderatis, ac considerato, quod de jure
 " creandi sunt de vico populi magistratus, et, juxta dictum
 " Prophetæ, dandi sunt de ⁷sedentis loco populi ⁸munitores,
 " quod per beatos Apostolos legitur esse factum, dum gentibus
 " viros linguarum suarum habentes notitiam transmiserunt;
 " pensata etiam devotionis plenitudine, quæ domus nostra
 " regia, et clerus et populus dicti regni perstiterunt hactenus
 " in obedientiam dictæ Sedis, propter quod non haberet pater-
 " nus affectus eis onera et gravamina cumulare, ⁹velitis, ut
 " pater filiis thesaurizans, ¹⁰alleviare dictarum impositionum

¹ *speciem*, Harl. 655.

² Omitted in the printed texts, Harl. 655, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *debilius* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *pro communitate* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *dictæ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *coronæ nostræ* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *eodem loco* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *viniores* in the printed texts, and apparently in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ *allevians* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. "et provisionum, ac onerum, jam per Sedem Apostolicam MS. Harl.
 "invalescens, gravitatem, permittentes ulterius ut patroni 655.
 "patronatus sui solatium non amittant, ecclesiæque cathedrales Hemingh.
 "et aliæ dicti regni liberas electiones et earum effectum MS. Bibl.
 "habeant; quas quidem ecclesias dicti progenitores nostri Reg. 13
 "dudum ¹in singulis vacationibus earundem personis idoneis E. ix.
 "jure suo regio libere conferebant, et postmodum ad rogatum
 "et ²instantiam dictæ Sedis, sub certis modis et conditionibus
 "concesserunt, quod electiones fierent in dictis ecclesiis per
 "Capitula earundem; quæ ³concessio fuit per Sedem Apo-
 "stolicam ex certa scientia confirmata. Sed contra formam
 "concessionis et confirmationis prædictarum, dicta Sedes per
 "reservationes et provisiones suas dictis Capitulis electiones
 "adimit supradictas, et nobis jus et prærogativam, quæ juxta
 "formam dictæ concessionis nobis competunt in hac parte,
 "propter quod, juxta legem dicti regni nostri, ex quo lex in
 "concessione posita non ⁴servatur, concessio resolvitur, et
 "res statum revertitur in primævum. Super præmissis itaque
 "dignetur, quæsumus, vestra benignitas, ad honorem Dei et
 "salutem animarum, necnon ad ⁵tollenda scandala, præjudicia
 "prælibata, festinum et salubre temperamentum apponere,
 "ut nos et nostri ⁶personam vestram sanctissimam et Sanctam
 "Romanam Ecclesiam revereri cupimus, ut debemus, ces-
 "santibus dictis malis intolerabilibus, in paternæ vestræ
 "dilectionis dulcedine quiescamus, ⁷revirescatque vestra de-
 "votio per ostensam nobis piæ moderationis vestræ clementiam
 "recreata. Conservet vos Altissimus ad regimen Ecclesiæ
 "suar sanctæ per tempora prospera et longæva. Datum apud
 "Westmonasterium vicesimo sexto die Septembris, anno regni
 "nostri Franciæ quarto, regni vero nostri Angliæ, decimo
 "septimo."]

¹ Omitted in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *ad instantiam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ From this word, down to *et provisiones*, is supplied from the printed texts of Walsingham and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. (fol. 226 b.)

⁴ *observatur* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *tollendum scandala et præjudicia* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *qui personam* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *revirescat nostraque*, Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. *Epistola Regi Edwardo pro Cardinalibus quibus*
 Reg. 13 *provisiones prius fecerat, expulsis de suis pro-*
 R. ix. *visionibus, ¹ Domini Papæ directa.*

"Clemens Episcopus, servus servorum Dei, carissimo in A.D. 1343.
 "Christo filio, Domino Edwardo, [Regi Angliæ illustri, salu- Letter of
 "tem et Apostolicam benedictionem.] Dudum post creationem Pope Cle-
 "2 [novorum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, pro- ment VI.
 "vida et matura deliberatione prævia per nos facta, honoribus to King
 "Dei et Ecclesiæ suæ sanctæ, ac utilitati reipublicæ, convenire, Edward, in
 "quod Cardinales ipsi qui super expediendis negotiis ad alveum behalf of
 "Apostolicæ Sedis undique confluentibus nobiscum labores et two Car-
 "onera partiuntur, et haberet congrue unde suis valeret neces- dinals who
 "sitatibus, secundum status sui decentiam providere. Demum had been
 "excogitatis viis et modis licitis, quibus absque minori ecclesi- deprived of
 "arum et personarum ecclesiasticarum gravamine hujusmodi the provi-
 "provisio sequi posset de beneficiis ecclesiasticis tunc in sion made
 "diversis regnis in partibus Christianitatis vacantibus, et in for them.
 "antea vacaturis, usque ad certam summam, pro singulis
 "eorundem novorum Cardinalium, et sub certis formis et limi-
 "tationibus præfatis Cardinalibus distinctis eis, prout expedire
 "vidimus, provinciis, gratias fecimus speciales. Cum autem
 "duobus ex eis Ducatu Aquitanie oriundis, videlicet dilectis
 "filiis nostris Adamaro, titulo Sanctæ Anastasiæ, et Geraldo,
 "titulo Sanctæ Sabinæ, Presbyteris Cardinalibus, de hujus-
 "modi beneficiis in regno et terris tuis, fili carissime, consis-
 "tentibus in forma pro ipsis et aliis prædictis Cardinalibus
 "cum magna deliberatione consilii ordinata, gratias hujusmodi
 "providerimus faciendas, ipsique pro eis consequendis gratis
 "certos procuratores et nuncios suos ecclesiasticos, viros
 "scilicet prudentes et litteratos, ad partes regni tui Angliæ
 "destinarent, ipsi procuratores et nuncii postquam ad regnum
 "pervenientes prædictum, inceperunt ibidem dominorum suo-
 "rum prædictorum negotia prosequi supradicta, per gentes et
 "officiales regios non solum impediti super eis, quinimmo
 "captivati, et tandem de regno prædicto expulsi cum ignomi-
 "nia, sicut infestis nimis relatibus percepimus, extiterunt.
 "Profecto, fili dilectissime, si præmissa, quæ de procuratori-
 "bus prædictis præmittimus, veritate nituntur attenta, devo-

¹ The words *Domini Papæ* are | Letter is omitted in the Arundel MS.
 omitted in the printed texts. | and is here supplied from MS. Bibl.

² The remaining portion of this | Reg. 13 E. ix.

A.D. 1343. " tione sincera, quam ad Dominum et socrosanctam Romanam MS. Bibl.
 " Ecclesiam, matrem tuam, gerere dinosceris, sicut claræ me- Reg. 13
 " moriæ progenitores tui, Reges Angliæ, gesserunt, dum in E. ix.
 " humanis agerent, ea de tua processisse conscientia, faciliter
 " credere non valemus. Certum est autem, quod non solum
 " in regno et terris tuis prædictis, immo quasi in omnibus
 " regnis et partibus, tam propinquis quam remotis, ubi
 " Catholicæ fidei viget cultus, aliis novis Cardinalibus con-
 " similem gratiam fecimus, in quibus rebellionem aliquam
 " præter prædictam, quam, si vera sit, cum dolore cordis
 " referimus factam, nullatenus audivimus usquequaque; satis
 " namque honoribus et commodis regiis credebamus et
 " credimus expedire, quod Cardinales, et illi maxime, qui
 " naturaliter afficiuntur ad honores et commoda tua regia, in
 " regno et terris tuis beneficia obtineant ecclesiastica, quia
 " ex hoc proculdubio libentius et frequentius ad promovendos
 " profectus regios inducuntur, et utinam illi qui nutriti de
 " micis ejusdem Romanæ Ecclesiæ, et ad honores et status
 " exaltati per eam, impedimenta et alia prædicta procurasse,
 " non absque magnæ ingratitudinis vitio, et aliis suis peri-
 " culis verisimiliter existimantur, ex quibus, præter hoc ex-
 " communicationis et aliis poenis et sententiis promulgatis
 " adversus tales a canonibus, se periculose nimium subje-
 " cerunt, quæ salutis, famæ, et honoris regii felicia respiciunt
 " incrementa, fidelibus intenderunt studiis, et contrarium
 " acceptando nequaquam lucra propria sub manu regia vena-
 " rentur. Demum, regiam rogamus excellentiam, et in Domino
 " attentius exhortamur, quatenus hiis quæ præmisimus, et
 " aliis quæ in hac parte circumspectioni regiæ possunt
 " occurrere, diligenti præmeditatione intra pectoris regii
 " claustra discussis, ea quæ contra dictos procuratores et
 " quosdam alios præfati Adamari Cardinalis, qui postmodum
 " in eodem regno capti et detineri dicuntur, facta fuerunt,
 " reparari et revocari decenter et benigne faciat, ipsosque
 " procuratores regio favore suffultos, circa proseguenda in
 " eodem regno supradicta negotia plena securitate gaudere,
 " pro divina et nostra dictæque Sedis reverentia faciat regia
 " celsitudo, aures non accommodando regias illis, aliquam in
 " Dei offensam, Ecclesiæ prædictæ contumeliam, ac honoris,
 " salutis, et famæ tui culminis læsionem, possent quomodo-
 " libet redundare, ut Dominum tibi semper propitium, et
 " Sedem prædictam super tuis opportunitatibus constituas
 " promptiorem; rescripturus nobis, fili dilectissime, quæ tua
 " regalis circumspectio circa hæc providerit ordinanda.
 " Data apud Villam Novam Annivoniæ Diocesis, quinto
 " Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno secundo."]

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

De Procuratoribus missis ad Curiam Romanam.

Per idem tempus, Rex Angliæ misit procuratores ad Roma- A.D. 1343.
nam Curiam, Dominos Henricum de Lancastria Comitem de Envoys
Derby, Hugonem de Spencer, Radulphum de Stafford, cum sent to the
¹Exoniensi Episcopo et multis aliis, dans eis plenam potes- Roman
tatem et mandatum speciale ad tractandum coram Summo Court, to
Pontifice de jure suo in regnum Franciæ, non ut judice, sed treat of
ut privata persona et amico communi, non in forma nec in Edward's
figura judicii, etc. right to the
French
throne.

De quodam juvene mirabiliter sensu alienato.

Eodem tempore, contigit quoddam mirabile in partibus Bo- Story of a
realibus, de quodam juvene, qui fuerat in familia Domini young man
²J. Baronis de Grastok; qui cum equitaret lætus et hilaris deprived of
per quemdam campum seminatum cum siligine, et cerneret his senses,
siliginem in modum æquoris fluctuare, repente considerat and mar-
quemdam homunculum rubeum de siligine caput erigere; qui vellously
quanto plus consideravit eundem, tanto plus videbatur sibi eum restored to
crescere in statura: qui appropinquans arripuit frenum ejus, reason.
et, vellet nollet, duxit eum in siliginem, ad locum ubi, ut sibi
visum fuit, pulcherrima domina cum multis puellis sibi simili-
bus residebat; quæ mox jussit eum equo deponi, et pelle car-
nibusque lacerari; et demum excoriari mandavit. Deinde
prædicta domina, caput suum ³secans per medium, cerebrum,
ut putabat, abstulit, caput vacuumque reclusit. Quibus ita
gestis, eum levare fecit in equum, et abire dimisit. Nec mora;
expers et inops ingenii cœpit furere, et furiosos gestus con-
tinuare. Cumque pervenisset ad villam proximam, quædam
puella, quæ et ipsa de domini sui familia fuerat, et cum multum
dilexerat, venit ad eum et curam illius egit; et, ne damna in-
ferret sibi ministrantibus, catenis eum coartari fecit; quæ duxit
eum ad multos Sanctos transmarinos pro consequenda sani-
tate, sed cum nihil profecisset ibidem, regressa est in ⁴Angliam
eum eodem. Non tamen defuit sibi ille rubeus et rufus, qui
sibi prius apparuit; sed ubique visibilis sibi affuit. Et licet
tribus aut quatuor catenis ligatus fuisset, ⁵eas semper solvere

¹ *Oxoniensi* in the printed texts ;
by inadvertence.

² Probably an error for W; as the
Baron of Greystock at this period
was named "William."

³ *cecans* in orig.

⁴ *Angliam* in the printed texts.

⁵ Written *eum*, incorrectly, in
orig.

A.D. 1343. consuevit. Tandem, apud Sanctum Johannem de Beverlaco, MS. Bibl. post sex annos hujus miseræ, recepit integram sanitatem. In Reg. 13 placidum nempe soporem resolutus, visum fuit sibi pulcherri- E. ix. mam dominam ejus caput iterato dividere, et cerebrum, per priorem ablatum dominam, restituere loco suo. Restitutus provide pristinæ sanitati, duxit præfatam puellam quæ cum circumduxerat, et ex ea quindecim filios generavit; qua defuncta, ad sacros ordines se contulit, et presbyter est effectus, et promotus ad ecclesiam de Thorp Basset. Dum autem Missam cum devotione summa celebraret, et corpus Christi, prout moris est, populo videndum manibus elevaret, apparuit rufus ille præfatus, et ait,—“Sit amodo tibi custos, quem “tu tenes in manibus; novit nempe ipse te quam ego melius “custodire.”

Obiit Episcopus Norwicensis.

Death of the Bishop of Nor-
wich. News brought by his suc-
cessor of the reconcilia-
tion of the Duke of
Bavaria to the Pope.
Hoc anno Antonius Bek obiit, Episcopus Norwicensis; cui successit Willelmus Bateman. Hic Auditor Papalis Palatii satis famosus. Hoc tempore ¹misit Papa ad Regem Angliæ; qui inter cætera retulit Regi, quod Dux Bavarie Papæ in omnibus se submitit, et absolutionis beneficium promeruit ab eodem: et sic Papa Imperium, quod prius injuste tenuerat, sibi juste contulit et gratiose. Rex vero, cum hæc audisset, ira commotus, ita respondit,—“Et si ipse componat cum Rege Franciæ, ego tamen paratus sum configere cum utroque.”

De Florenis factis primo.

Coinage of florins. Victory gained over the Saracens by the King of Spain.
Hoc anno ad Turrim Londoniarum jussit Rex florenos fieri; scilicet denarium, obolum, et quadrantem.
Sub hiis diebus, civitas de Algazira capta est per Regem Hispanniæ, qui eam per triennium per terram et per mare obsederat, cum pene innumerabili populo Christiano. Rex vero de Garnade, qui eam occupaverat cum Saracenis, devenit vassallus Regis Hispaniæ, et eidem constituit censum annum duodecim millium florenorum. Dominus Papa, hiis auditis, in dicta civitate sedem statuit episcopalem, et Episcopum illius urbis subjecit, tanquam Suffraganeum, Metropolitanæ ecclesiæ Hispalensi.

¹ missus est a Papa in the printed texts, and in Bibl. Reg. 13 E. ix., continuing the previous sen-

tence, in reference to William Bateman.

MS. Bib..
Reg. 13
E. ix.

*Rotunda Tabula incipitur in utroque regno.
Rotunda Tabula in Anglia.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo quarto, A.D. 1344. qui est ¹annus Edwardi octavus-decimus, Rex Edwardus fecit A Round
convocari plures artifices ad castrum de Wyndeshores, et Table built
cepit ædificare domum, quæ "Rotunda Tabula" vocaretur: Castle, by
habuit autem ejus area a centro ad circumferentiam, per order of
semidiametrum, centum pedes; et sic diametri ducentorum King
pedum erat. Expensæ per hebdomadam erant primo centum Edward.
libræ; sed ex post, propter nova quæ Rex suscepit de Francia,
rescabantur ad ²novem libras, eo quod consuevit pro aliis negotiis
thesaurum plurimum comportandum.

Rotunda Tabula in Francia.

Eodem tempore, Philippus de Valeys, Rex Franciæ, hoc A Round
facto Regis Angliæ provocatus, cepit et ipse Rotundam Table com-
ædificare Tabulam in terra sua; ut sic sibi attraheret menced by
militiam Alemanniæ et Italiæ, ne ad Regis Angliæ Tabulam the King of
properarent. France.

Per idem ³tempus, Rex Franciæ concessit suis hominibus The King
liberam facultatem prosternendi arbores, pro navibus faciendis, of France
in omnibus ⁴boscis suis; unde, infra breve tempus maxima grants
copia navium fabricata est, quæ multa damna Anglicis in- leave to fell
tulerunt. trees for
building
ships.

Miraculum factum per Sanctum Albanum.

Eodem anno, quædam puella quinquennis, apud molendinum A miracle
de Bettlespole juxta ⁵Redburriam, cadens in aquam subito wrought
submersa est, et, cum eodem tempore molendinum moliret, et by the
rota vehementius, per aquæ abundantis decursum, volveretur, agency of
ejusdem puellæ corpus pertransivit rotam; sed quod credebatur Saint
sub rota contritum vel conquassatum, integrum permansit et Alban.
illæsum, saltem ab ipsius rotæ oppressione. Cumque plurimi

¹ annus regni Regis Edwardi, a
Conquestu Tertii, in the printed
texts.

² 20 libras in the printed texts,
and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
The mistake has originated in mis-

copying xx. as ix.

³ temporis in the printed texts.

⁴ balivis in the printed texts.

⁵ Redburnam in the printed texts;
and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1344. occurrissem ad spectaculum, ¹ut viderent matrem puellæ vehementer lugere et compati natæ suæ, fundentes unanimiter orationem ad Beatum ²Protomartyrem Albanum, et mensurantes corpus puellæ, ³eidem plicantesque denarium, quod mirum dictum est, cœpit puella reviviscere, et post modicum tempus perfecte se vitæ redditam demonstrare. MS. Bibl. Reg. 13. E. ix.

Privilegia concessa Clero per Regem.

Privileges granted to the Clergy by the King.

Clerus Anglicanus Regi concessit decimas triennes, et Rex reconcessit eisdem per chartam suam, quod nullus Archiepiscopus sive Episcopus sit arenatus coram Justiciariis suis ⁴causa cujuscunque criminis, si ipse specialiter non præceperit, quousque aliud remedium ordinetur. Item, quod nullus clericus sit arenatus coram Justiciariis suis, sive ad sectam suam, sive partis, si clericus suæ clerimonie se submittat, dicens se, membrum Ecclesiæ Sanctæ, non debere ipsis Justiciariis respondere. Et si sibi imponatur, quod duas uxores duxerit, sive unam, viduam, quod super hoc Justiciarii non habeant commissionem, nec potestatem, ad tractandum per inquisitionem, vel alio modo, bigamiam; sed mittatur Curie Christianæ, etc.

De quodam casu mirabili.

Discovery of a vast treasure through the agency of a Saracen physician.

Venit eo tempore quidam medicus Sarracenus ad Comitem de Warennæ, petens licentiam capiendi quendam serpentem in dominio suo in partibus Walliæ, in loco qui "Brunfeld" appellatur. Qui cum per incantationes cepisset serpentem, dixit esse in caverna, loco vicino, ubi serpens habitaverat, magnam summam thesauri. Quod audientes viri de Hereford, consilio cujusdam Lombardi, qui vocabatur "Petrus Pikarde," fodere cœperunt illic; et reperiens verum esse quod Saracenus prædixerat, illuc in noctibus sæpius convenerunt, donec, explorati a famulis dicti Comitis, capti sunt et carceri mancipati. Comes vero non modicum lucrum sumpsit ex hoc facto.

¹ et in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Prothomartirem* in orig.

³ *idemque plicantes* in the printed texts, the following word being omitted.

⁴ From this word to *Justiciariis suis*, the text, having been accidentally omitted, has been added in a somewhat later hand.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

Hemingb.

II., p. 415

(?)

Creatur novus Princeps Insularum Balearium.

Hoc anno, Papa Clemens in Consistorio publico Dominum A.D. 1344. Lodovicum de Hispania creavit Principem Insularum Fortunat- Pope Cle-
tarum, qui tunc fuit unus de Ambassadoribus Regis Franciæ; ment
et assumpsit Papa pro themate, "Faciam principem super creates a
"gentem magnam." Illæ autem insulæ sunt in mari Medi- Prince of
terraneo, valde fertiles, quarum ¹incolæ nec sunt Christiani, the Fortu-
nate, or
nec de secta Machometi. Donum utique laude dignum ²fuisset, Canary,
si possessionem pacificam contulisset. Islands.

De probitate Henrici Comitis de Derby.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

MS. Cott.

Cleop.

A. xvi.

Contin.

Murimuth,

(ed. Hog.)

p. 175.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadagesimo quinto, A.D. 1345. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Successes
nonus-decimus, Henricus de Lancastre, Comes de Derby, in of Henry,
Wasconiam transfretavit, cum sexcentis hominibus de armis, Earl of
totidemque sagittariis. Qui in primo insultu urbem munitis- Derby, in
simam de ³Brigeras cepit, et undecim nobiles, in ea existentes, Gascoigne.
et plurimos de plebeiis ⁴captavit. Urbes insignes et villas
ibidem, numero quinquaginta sex, Regis Angliæ ditioni
subjecit. Paulo post, exercitum Francorum cum manu valida
apud Allebroke, contra eum venientem, contrivit, captis nobili-
bus viginti tribus, cum aliis quasi innumeris viris armorum,
cæteris vero aut peremptis gladio, aut turpiter actis in fugam.
Erat enim tam liberalis, tam profusus in donativis, ut dulce
quisque reputaret militare sub ipso. Nam cum villam aliquam
vi occupasset, parum aut nihil sibi collegit, sed exercitui uni-
versa permisit. Revera cum villam nobilem de Briggerage
post magna pericula et sudores hostiliter ingressus fuisset,
permisit cuilibet, domum vel mansam occupanti, tam domum
quam in ea contenta.

MS. Bibl.

Reg. 13

E. ix.

De ⁵liberalitate Comitis de Derby.

Accidit ut quidam miles, nomine ⁶["Reth,"] domum infrin- Liberality
geret, ubi monetarii illius terræ monetam in magnis et longis of the Earl
saccis posuerant pro tutela; cumque miles tantam conspex- of Derby.
isset pecuniam, rem Comiti nunciavit. Erat enim in superficie

¹ incoli in orig., by inadvertence.² Omitted in the printed texts.³ *Brigerack* in the printed texts.⁴ *capitavit* in orig.⁵ *libertate* in orig.⁶ Omitted in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; and supplied from the printed texts.

A.D. 1345. moneta nigra de ære, prout moris est ibidem fabricare. Re- MS. Bibl.
quisivit igitur, quid Comes vellet fieri de eadem. Qui ait;— Reg. 13
"Tua," inquit, "est domus, tua sunt et in ea reperta." E. ix.
Regressus miles, dum effunderet e saccis illam pecuniam, ut
sciret ejus summam, subito conspicit inestimabilem summam
monete, de argento puro percussæ, et ¹obstupuit ipsa revisa.
Æstimansque multo plus ibi esse de pecunia quam congruebat
suæ fortunæ, reversus ad Comitem rem protinus enarravit.
Cui Comes, "Non," ait, "deceat me dare et donum revocare,
"more puerorum; volo quod tibi permaneant quæ concessi,
"etsi foret pecunia triplo major."

Death of Adam, Bishop of Winchester. Eodem anno obiit Episcopus Wyntoniensis Adam, qui magno tempore cæcus fuerat ante mortem. Cui successit Willelmus Edyndone, Thesaurarius Angliæ. Hic fundavit domum apud Edyndone, de Ordine, qui nescitur, de secta Fratrum de ²Asherugh.

Death of Henry, Earl of Lancaster. Eodem anno obiit Dominus Henricus Comes Lancastriæ, pater Henrici Comitis de Derby; et sepultus est Leycestriæ in Monasterio Canonicorum, præsentibus Rege et Regina, tam antiqua quam nova, Archiepiscopis et Episcopis, Comitibus et Baronibus, quasi totius regni. Filius ejus et hæres eo tempore in Wasconia, ut præfertur, actus bellicosos et strenuos exercebat; quamobrem interesse non potuit exequiis patris sui.

Scoti comburunt villas in Anglia.

The Scots ravage the English Borders. Scoti sub hiis diebus, collecto exercitu quasi triginta milium, duce Willelmo Duglas, apud Westmerland hostiliter Angliam sunt ingressi; ad insinuandum erga ipsorum malitiam, Karleolum et Penreth, et multas alias villulas combusserunt. Episcopus igitur Lugubaliæ, et Thomas de Lucy, miles strenuissimus, cum parva manu ex omni parte Scotorum exercitum circuierunt in noctibus, et lituis et cornibus, et nocturnis clamoribus, sic inquietaverunt, ut nec pro victualibus exire auderent, nec membra dare sopori. Tandem, cum Scotos omnino urgeret necessitas, Alexander Stragaun, coadunatis de audacioribus suæ gentis, pabulatum exire disposuit. Cui mox obviam fit Karliolensis Episcopus, cum Roberto Oggill, et acriter irruunt super Scotos. Demum sors contulit ut Robertus Oggill cum Alexandro prædicto hastiludiare valeret. Qui cogens dextrarium vehementer, cum lancea præacuta ipsius Alexandri corpus perforavit, non sine læsione sui ipsius.

¹obstupuit in orig.; by inadvertence. | Reg. 13 E. ix.: Asherugh in the

²Apparently Asherngger in Bibl. | printed texts.

MS. Bibl. Nam et ipsum Scotus in latere, sed non letaliter, vulneravit. A.D. 1345.
 Reg. 13 Episcopus a Scotis ab equo et ipse dejicitur, et pene capitur;
 E. ix. sed suorum laudabili probitate et equo restitutus est, et a
 Scotorum manibus liberatus. Et quamvis Scoti visi sunt Defeat and
 primo propter suam multitudinem prævalere, commendabili flight of the
 tamen Anglorum constantia victi sunt, multis occisis et pluri- Scots.
 bus captivatis. Interea, Domini de Percy et de Nevyte, ex
 parte una, Dominus de Lucy ex alia, et viri de Comitatu
 Lancastriæ ¹externæ, Scotos, jam requie et prandio destitutos,
 in suis tentoriis invadere condixerunt; quod Scoti per ex-
 ploratores cognoscentes, ante dictorum Dominorum adventum
 in suam patriam meticolose fugerunt.

*Rex intrat Franciam, et capit Cadonum; vastat
 Pikardiam, et transit aquam de Summe.*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadagesimo sexto, qui A.D. 1346.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus, Successes
 E. ix. Rex Edwardus, missis ad Curiam Romanam litteris in quibus of King
 Cont. asseruit per Regem Franciæ Philippum et ejus complices, Edward in
 Murimuth, certis rationibus assignatis, treugas esse violatas, mense Julii France.
 pp. 175, 6. ingressus est mare, in festo Sancti Thomæ Archiepiscopi, om-
 nibus ignorantibus quorsum tenderet. Tandem ²cujusdam
 militis de Harecourte, nuper de Francia exlegati, in Australi
 parte Normanniæ apud Hogges, juxta Sequanam flumen
 applicuit; mox Cadonum hostiliter ingressus, cepit, spoliavit, Capture of
 combussit; et postea multas urbes. Verum quia Philippus Caen.
 Rex Franciæ pontes fluminum versus Franciam in cunctis
 locis quibus transitus ejus esse poterat, ante confregerat, ne
 facultas daretur exercitibus configendi ad invicem, Rex Ed-
 wardus Normanniam penetravit, ³in suo transitu Pikardiam
 devastavit et conflagravit, et tandem veniens Pusianum, fractum
 pontem ibidem jussit reparari. Interim, Comes Northamp-
 toniæ, flumen Sequanæ transiens, quingentos ex illis qui pontium
 reparationem impedire conabantur, occidit. Mox Rex Ed-
 wardus, sexto-decimo die Augusti, Sequanam flumen pertransi-
 ens, patriam ubicunque perrexit, circumcirca destruxit, de-
 prædatusque est illius incolas, et captivavit. Aquam de
 Summe, ubi antea nusquam fuit transitus, illæsus cum toto suo

¹ ex tertia in the printed texts,
 and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.;
 correctly.

² The word ductu, given in the

Continuation of Murimuth, is
 omitted here. It is omitted also in
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ et in in the printed texts.

A.D. 1346. exercitu ¹pertransivit, et de Gallicis, qui transitum impedire MS. Bibl.
conati sunt, duo millia interfecit. Interim Dominus Hugo de Reg. 13
Spencer villam de Crotoye cepit ²viriliter, et quadringentos E. ix.
armatos qui ad villæ custodiam deputati sunt, interemit. Cont.
Murimuth,
p. 176.

De Bello de Cressy.

Defeat of the French at the Battle of Cressy. Rex Franciæ Philippus audiens et cognoscens animositatem MS. Bibl.
³et constantiam Regis Edwardi, cum jamdudum comparatis et Reg. 13
conductis exercitibus parat ⁴ire obviam Regi Edwardo. Igitur, E. ix.
vicesimo sexto die Augusti Reges sibi obviant cum suis exercitibus ⁵apud Cressy in Pontino; ubi commissum est bellum atrox valde, et multum sanguinis effusum ex parte Gallicorum. Nempe Rex Franciæ Philippus ibi devictus est, cum innumerable exercitu conductitiorum, et fugatus. Duo etiam Reges, qui in auxilium venerant Regis Franciæ, scilicet Boemiæ et Majoricarum, ibi perempti sunt. Ferunt utique Regem Boemiæ cæcutientem fuisse, et res positas a remotis cernere non potuisse; qui quæsit a suis qualiter Anglici collocati essent. Cui responsum est, quod dispositi erant pulchre per bella, et quod statuissent a tergo omne cariaium eorumdem. "Ipsi," inquit Boemius, "vel mori volunt in campo die ista, vel certe victores existere." Relatum est præterea Regi Boemiæ, quod multi alites, scilicet corvi, cornices, et ⁶menedulæ, et aliæ cadaverum sectatrices, supra Francorum exercitum volitarent;—"Prodigium," inquit Boemius, "est hoc, et ⁷dirum signum; significat," inquit, "exercitum fore mactandum. Attamen," inquit, "applicate me ad aliquem nobilem, cum quo congredi valeam, si potestis." Et mox ejus milites collocaverunt eum in loco ubi copiam habere potuit pugnandi cum Edwardo, Regis Angliæ primogenito. Cumque constanter et bellicose pugnaret, circumclusus et oppressus ab Anglicis, est peremptus. Cecidit ibi præterea Dux Loteringiæ, cum duobus Episcopis, octo Comitibus, et ⁷[pluribus] aliis nobilibus, quorum nomina singillatim scribere longum foret; duoque millia militum ibidem prostrati sunt, et vulgus, cujus numerus ignoratur, in hoc bello necatur. Qui gladios, lanceas, secures,

¹ *pertransiens* in the printed texts.

² *virimiliter* in orig.; by inadvertence.

³ *probitatem, et constantiam* in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *apud* in orig.; by inadvertence.

⁶ *menedulæ* in orig.; by inadvertence.

⁷ Supplied from the printed texts.

MS. Bibl. et sagittas Anglorum potuerunt evadere, cum Rege suo A.D. 1346.
 Reg. 13 fugerunt. Philippus vero Rex Franciæ, dum suos hortabatur
 E. ix. et animare conatus est, dum in Anglos, ut lupo inter agnos,
¹desævit, dum multos prosternit et perimit, ²et gutture et
 femore vulneratur, et bina vice per Regem Angliæ equo suo
 dejicitur. Captusque fuisset ibidem, nisi citius sibimet fuga
 consulnisset. Quo fugiente, plena victoria cessit Anglis.

Obsidio Calesiæ.

Post præfatam victoriam, Rex Edwardus, recreato, remun- The Eng-
 rato, et refocillato suo exercitu, mox nono die sequente plantavit lish besiege
 obsidionem circa villam Calesiæ, ab olim sibi regnoque suo Calais.
³toti infestissimæ; quam obsidionem per annum et amplius
 protelavit; per quod tempus ibi multi de Anglicis tum corrup-
 tione cadaverum et intestinorum animalium, tum reliquis
 incommodis, et ⁴maxime fluxu ventris, perierunt.

Bellum Dunesmiæ inter Anglos et Scotos.

Per idem tempus, David le Brus, Rex Scotiæ, animatus per The Scots
 instigationem Regis Franciæ, cum Scotorum exercitu glome- defeated at
 roso ausus est intrare Angliam, æstimans non remansisse in (Nevill's
 terra nisi clericos et pastores; autumabat enim omnem regni Cross,
 militiam, cum cæteris viris defensoribus, exisse regnum cum near) Dur-
 rege suo. Nec utique sibi constabat de glorioso triumpho, ham.
 quem Rex Angliæ de Rege Franciæ reportaverat; sed progre-
 diens usque Dunelmum, putabat se posse montes æquare
 vallibus, et cuncta ad libitum sibi licere; sed eum opinio sua
 cito fefellit. Nam per clerum Eboracensem et paucos laicos,
 non sine confusione maxima, in Vigilia Sancti Lucæ Evan-
 gelistæ devictus et captus est, cum Willelmo Duglas et
 multis aliis nobilibus de regno suo, et carcerali custodiæ man-
 cipatus. Qui vero dictam, volente Deo, fecere victoriam,
 fuerunt Dominus Willelmus la Zouche, Episcopus Eboracensis,
 cum clero suæ Diocesis, Dominus Gilbertus de Umfreville
 Comes de Angos, Henricus Percy, Radulphus Nevyle, Willel-
 mus Dayncourte, et Henricus Scroop, cum exercitu quem

¹ desinit in orig.; by inadvertence.

² in gutture in the printed texts.

³ toto in orig. and in MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix.; as also, in the printed texts.

⁴ maxima in orig.; by inadvertence.

A.D. 1346. collegerant Anglicorum, prout poterant in tanta temporis MS. Bibl.
 districtione. Et quamvis pene tota militia Scotiæ ibi capta Reg. 13
 fuerat vel perempta, pauci tamen ibi, Deo laudes, ex Anglicis E. ix.
 ceciderunt. [¹ Valentes ex parte Scotiæ qui ceciderunt] ibidem,
 fuerunt Comes Moraviæ, et Moricius Comes de Stratherne.
 Cum Rege vero capti sunt Comes de Fyfe, de Menteh, et de
 Wygetoun. Et revera hic dies fuisset ultimus obstinatae
 Scotorum rebellionis, ² si, prædis et captivis tunc omnino
 neglectis, Anglici gentem, ab antiquo rebellem, persequendo de
 terra viventium delevissent.

Birth of the Princess Margaret. Eodem anno, tertio Kalendas Augusti, Regina peperit filiam
 nomine "Margaretam."

Probitas Thomæ de Dagworthe.

Success of Thomas de Dagworthe, in Brittany. Eodem anno, Thomas de Dagworthe miles, genere ³ Anglicus,
 cum octoginta armatis et centum sagittariis, tertio Nonas
 Junii contra Karolum de Bloys et magnates Britanniae, et
 multos extraneos, circumquaque collectos, habito conflictu
 valido, velut alter Machabæus, per duas vices prævaluit die
 illa; deletis nempe plurimis in ore gladii, multos cepit;
 habuit enim idem Karolus in exercitu suo mille quingentos
 armatorum, octo millia balistariorum, et triginta millia peditum.

Acta Comitum de Derby.

Exploits of the Earl of Derby in France. Eo quoque anno, mense Augusti, tenente ⁴ consilium in
 Aquitannia Domino Henrico de Lancastre, Comite de Derby,
 cum suis magnatibus, Johannes primogenitus Regis Franciæ,
 qui villam de Aquiloun longo tempore obsederat, sed eam obti-
 nere non poterat, misit ad Henricum pro treugis habendis;
 quæ sibi negabantur expresse. Johannes ergo, quanquam
 jurasset se non recessurum antequam villam intrasset, relictis
 tamen ⁵ sarcinulis et tentoriis, confusus abcessit. Expost mox
 idem Henricus dictam villam de Aquiloun, et villam de Reas,
 aliasque multas villas, cum castellis de Agoneys et Tonyngges,
 sibi stabilivit. Deinde progrediens per Seyntonge, cum mille

¹ This and the five following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² Erroneously given as *et* in orig.; *si* in the printed texts, and in MS.

Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Anglus* in the printed texts.

⁴ *consilio* in orig.; *concilio* in the printed texts.

⁵ *sarcinolis* in orig., and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. armatis hominibus, pernoctavit in villa de Salueterre, tunc sibi A.D. 1346.
 Reg. 13 reddita præ timore. Post hæc, villas Sancti Johannis de
 E. ix. Angeleyn et de Livesham potenter cepit ¹[cum castris earun-
 dem. Inde progrediens, civitatem Pictavorum potenter cepit]
 per insultum, captis resistentibus vel occisis, et quodam
 Episcopo, cum quatuor Baronibus et multis aliis fugientibus
 ex alia parte ²civitatis; in qua cum cepisset spolia quanta
 placuit, rediit Burdegaliæ cum triumpho.

*De captione Calesiæ et reditu Regis in Angliam, et
 periculo quod perpessus est in mari.*

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo septimo, A.D. 1347.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice- Flight of
 simus primus, cum Rex Angliæ strictius obsideret Calesiam, the King of
 Rex Franciæ, juxta promissionem quam obsessis promiserat, France,
 collecto exercitu, Calesiam appropinquat, ad dissolvendum ob- and cap-
 sidionem, si quoquomodo valeret. In crastino vero adventus ture of
 sui, clam ³aufugit diluculo, relictis tentoriis, cum victualibus Calais.
 abunde refertis, metuens nimirum Anglici Regis audaciam,
 quam expertus fuerat parum ante, damno suo. Qui in Calesia
 villam tenebant contra Regem Angliæ, viso quod Rex Franciæ
 aufugisset, jam omnino desperantes de succursu, et eo maxime
 quod fame et inedia tabescebant, villam Regi Angliæ reddi-
 derunt, salvis vita et membris. Rex autem ingressus villam,
 ejus dispositioni et ordinationi totaliter intendebat, quasi per
 spatium unius mensis manens ibidem.

Papa vero, considerans rem contigisse contrariam votis suis, The Pope
 et jam Regem Angliæ effectum celeberrimum inter omnes proposes a
 reges, interposuit partes suas, ut treuga fieret inter regna. truce.
 Et post hæc cum summa laude et gloria Rex Edwardus,
 circa festum Sancti Michaelis, in Angliam est reversus. Sed in Edward
 redeundo, sicut quondam de Britannia Minori repatrians, returns to
 maximam tempestatem perpessus est in mari; ubi multos valentes England.
 et probos de suis amisit, sic et modo magnas pertulit adver- Is over-
 sitates; ⁴unde Beata Virgini conquestus est, dicens,—“ Sancta taken by a
 “ Maria,” inquit, “ Domina mea, quid est, quod tendendo storm, and
 “ versus Franciam, felici aura potior mare placatur, et cuncta invokes the
 Virgin
 Mary.

¹ This and the eight following words, supplied from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted in orig., and in the printed texts.

² civitatibus in the printed texts.

³ affugit in orig.

⁴ This is somewhat similar to the context of MS. Cotton. Cleopatra A. xvi. (s.a. 1347).

A.D. 1347. " prospere mihi succedunt; in redeundo vero versus Angliam, MS. Bibl.
 " mihi eveniunt ¹ sœva infortunia, et nimis adversa? " Reg. 13
 E. ix.

De captione Karoli de Bloys.

Capture by ² Eodem anno, Thomas de Dagworthe supradictus, cum tre-
 Thomas de centis armatis et quadringentis sagittariis, Karolum de Bloys,
 Dagworthe in obsidione Rupis Dirianæ laborantem, duodecimo Kalendas
 of Charles Julii, in aurora diei superveniens, est aggressus, multitudinem
 de Blois. ad prælium præparatam et ejus adventum præstolantem pro-
 stravit, Karolum cepit cum multis nobilibus, triumphumque
 obtinuit, futuris sæculis merito commendabilem. Erant autem
 in exercitu Karoli militum et scutiferorum mille ducenti, et
 aliorum armatorum sexcenti, balistariorum duo millia, et
 peditum copia magna valde.

De pace et gloria regni Angliæ isto anno.

A.D. 1348. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo octavo,
 Effect in qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
 England of simus secundus, composita pace per totam Angliam, videbatur
 the suc- Angliis quasi novus sol oriri, propter pacis abundantiam,
 cesses rerum copiam, et victoriarum gloriam. Nam nullius nominis
 gained in erat fœmina quæ non aliquid de manubiis Cadomi, Calesiæ, et
 France. aliarum urbium transmarinarum, vestes, furruras, culcitræ, et
 Spoils of the French utensilia, possidebat; mappæ mensales et monilia, cyphi
 dispersed throughout murrei et ⁴ argentei, linthea et lintheamina, sparsim per
 England. Angliam in singulorum domibus visebantur. Tunc superbire
 cœperunt matronæ Anglicanæ in apparatus matronarum
 Galliæ Celticæ, et ut illæ dolebant de rerum suarum ⁵ amis-
 sione, sic istæ gaudebant de rerum dictarum acquisitione.

De magna pluvie inundatione.

Great fall Hoc anno fuit magna pluvie inundatio, quæ durabat a festo
 of rain, Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad Natale Domini
 followed by pesti- proximo sequens; quam secuta mox est mortalitas in Oriente
 lence.

¹ sœva in orig.

² From this word down to *Bloys*
 is repeated in orig., by inadvertence.

³ aurei in the printed texts.

⁴ argentea in the printed texts.

⁵ amisissione in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Sarracenorum et incredulorum aliorum; in tantum, ut vix A.D. 1348.
 Reg. 13 decimum vitæ relinqueret Sarracenum; qui putantes hanc
 E. ix. eis pestem immissam propter incredulitatem suam, ad fidem
 se ¹Christi converterunt; sed comperto quod in secta Christiana
 eadem pestis invaluit, iterum ad ²vomitum revertuntur.

*De magna mortalitate in Anglia, quæ a modernis
 vocatur "Prima Pestilentia."*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quadragesimo nono, qui A.D. 1349
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus A great
 E. ix. tertius, magna mortalitas hominum grassata est per orbem; pestilence
 Cont. Mu- incipiens ab Australibus et Borealibus plagis, tantaque clade in England,
 nimuth, pp. and
 178, 9. olim hominibus refertissimæ, suis destitutæ sunt colonis, et the world.
 adeo crebra pestis invaluit, ut vix vivi potuerunt mortuos
 sepelire. In quibusdam vero religiosorum domibus, de viginti
 vix supererant tantum duo. Æstimabatur autem a pluribus,
 quod vix decima pars hominum fuisset relicta ad vitam.
 Hanc pestilentiam e vestigio lues animalium est secuta; tunc Followed
 redditus perierunt, tunc terra, ob defectum colonorum, qui by a mur-
 nusquam erant, remansit inculta. Tantaque miseria ex hiis rain
 malis est secuta, quod mundus ad pristinum statum redeundi amongst
 nunquam postea habuit facultatem. animals.

De fraude Gallorum apud Calesiam, et eorum casu.

Eodem anno, quidem miles, nomine "Galfridus Charneys," The French
 unus de secretariis Regis Franciæ, venit clam et subdole cum attempt to
 multitudo pugnatorum ad capiendum Calesiam, secundo die take Calais,
 Januarii, secundum quod erat per prius dolose conductum but are
 inter ipsum et custodem illius villæ; ut saltem, si villam King repulsed by
 obtinere non posset, ad minus castrum villæ sine dubio Edward.
 obtineret. Et ut ita fieret effectualiter, solvit præ manibus
 præfato custodi, qui fuit oriundus ex Janua, pecuniæ magnam
 summam. Quod cum Regi Angliæ Edwardo fuisset intima-
 tum, nescientibus Francigenis, illuc secrete cum suis advenit
 armatis ad unguem. Miles vero prædictus, juxta conventionem
 inter ipsum et Januensem factam, misit quosdam de suis, ut

¹ Christiani in orig.

² In reference to Prov. xxvi. 11,
 2 Peter ii. 22.

³ deferviens in the printed texts;
 desæviens in MS. Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1349. liberum introitum obtinerent, suo nomine, in castrum prædictum. Quibus ingressis, pons ligneus, subito elevatus ante fores, inclusit ingressos, et exclusit deforis existentes. Mox Rex Edwardus, extra villam Calesiæ cum suis egressus, animose Francigenas est aggressus. Orta est ergo gravis pugna inter Francos et Anglicos, et tam acriter pugnatum est ex utraque parte, quod vix cum Rege Edwardo remanserunt triginta de suis, tam constanter, tam fervide, erant cum Gallis occupati. Rex Edwardus, ¹proinde frendens apri more, et ab ira et dolore turbatus, evaginato gladio, Sanctum Edwardum et Sanctum Georgium invocavit, dicens, "*Ha² Sant Edward, Ha Sant George*"; quibus auditis et visis, ³confestim Anglici confluebant ad regem suum, et, facto impetu contra hostes, tam animose insteterunt, quod ducenti ex illis ceciderunt interfecti, et miles supradictus captus est, cum pluribus aliis suæ gentis. Nonnulli vero fugæ præsidio sunt salvati.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 179-181.

Plena Remissio.

Interim, ⁴sæviente peste in Anglia, Dominus Papa Clemens concessit plenam remissionem, causa hujus epidemiæ, omnibus vere contritis et confessis per totum regnum morientibus. Item obiit Simon, Abbas Westmonasteriensis; cui successit Symon ⁵Banham, qui mox factus est regni Thesaurarius, deinde Episcopus Eliensis, extunc regni Cancellarius, deinde ⁶Archiepiscopus Cantuariensis, demum Presbyter Cardinalis tituli Sancti Sixti, postremo Episcopus Prænestinus.

Full remission of sins granted to those dying by the pestilence.

De Bello apud Wynchelsea.

A.D. 1350. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vicesimus quartus, commissum est bellum navale inter Anglicos et Hispanos quarto Kalendas Septembris. Edwardus nempe, Rex Angliæ, cum paucis navibus obviavit navigio Hispaniæ, viris bellicosis refertissimo, juxta Wynchelsea; et facto atrocis-

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Spanish fleet defeated by the English off Wynchelsea.

¹ provide in the printed texts.

² Sainct in the printed texts; Seint in Cont. Murimuth.

³ milites confestim in the printed texts.

⁴ sequente in the printed texts.

⁵ Properly Langham, as in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. and Cont. Murimuth.

⁶ Episcopus is added in orig., by inadvertence.

⁷ Hispanas in orig.

MS. Bibl. simo conflictu, ¹multi cæsi, multi læsi sunt ex utraque parte. A.D. 1350.
 Reg. 13 Nam tam fervens erat bellum, tam crebra vulnera inflicta ex
 E. ix. omni parte, quod ab illo proelio vix aliquis evasit illæsus.
 Demum, Deo volente, victoria cessit Anglis. Captæ sunt
 ibi igitur viginti sex naves magnæ, reliquis submersis vel in
 fugam versis. In hoc conflictu, dum Hispani, timidi et superbi,
 atque fidentes in robore suo et strennitate, dedignantur se
 reddere jussu Regis Edwardi, omnes miserabiliter perierunt,
 alii ferro cæsi, alii aquis submersi.

Hoc anno obiit Magister Thomas Bradiwardyne, Cantuari- A.D. 1349.
 ensis Archiepiscopus; cui successit Magister Symon Islepe.

Death of
 Thomas
 Bradwar-
 dyne.

Translatio Sancti Thomæ Herefordensis.

MS. Bibl. Eodem anno, cum magna veneratione facta est Translatio A.D. 1350.
 Reg. 13 Sancti Thomæ, Herefordensis Episcopi, Rege præsentē, cum
 E. ix. nonnullis Ecclesiæ Anglicanæ prælatis regnique nobilibus, et
 Cont. Translation of Saint
 Thomas.
 Murimuth, aliis plebeiis in multitudine copiosa.

pp. 181, 2. Eodem anno, factum fuit duellum in palatio Regis apud
 Westmonasterium inter Dominum Bastard, filium Philippi
 Regis Francorum, et quendam militem de Ypres; cessitque
 victoria Johanni præfato.

Duel be-
 tween the
 son of King
 Philip and a
 Flemish
 knight.

De anno Jubilæo.

Annus iste erat Jubilæus, quo multi de populo utriusque Year of
 sexus, pro gratia remissionis suorum peccaminum consequenda, Jubilee.
 Romam sunt profecti. Quo quidem anno, venerunt in Angliam Arrival of
 poenitentes, viri nobiles et alienigenæ, qui sua corpora nuda Flagellants
 usque ad effusionem sanguinis, nunc flendo, nunc canendo, in England.
 acerrime flagellabant; tamen, ut dicebatur, nimis hoc faciebant
 inconsulte, quia sine licentia Sedis Apostolicæ.

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

De fabricatione Grossorum et dimidii Grossi.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo primo, A.D. 1351.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice- Groats and
 E. ix. simus quintus, Willelmus de Edyngdone, Wyntoniensis Epi- half groats
 Cont. scopus, regni Thesaurarius et vir magnæ prudentiæ, et qui made.
 Murimuth, plus Regis dilexit commodum quam communitatis, excogitavit
 p. 182.

¹ These two words are omitted in | Bibl. Reg. 13 E. ix.
 the printed texts: they are found in

A.D. 1351. et fecit inculpi novam monetam, scilicet grossum et dimidium grossum; ¹ sed hæc erant minoris ponderis quam correspondens summa sterlingorum. Quæ res fuit exposit occasio, quod vic-
 Rise of prices in consequence. tualia sive mercimonia fuere per totam Angliam magis cara. Operarii vero, et artifices ac servientes, ² proinde callidiores ³ et fraudulentiores solito sunt effecti. Contra quorum astu-
 Statutes as to the wages of labourers. tiam et superbiam, nequitiam et avaritiam, ordinata sunt Sta-
 Regis Edwardi, Tertii a Conquæstu, vicesimo octavo et trice-
 Reg. 13 E. ix. simo quinto; sed parum aut nihil communibus profecerunt.

De Bello de Mauron, et probitate Domini Walteri de Bentele.

A.D. 1352. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
 Prowess of Walter de Bentele, and defeat of the French in Brittany. simus sextus, in Vigilia ⁴ Assumptionis Beatæ Mariæ, Dominus Walterus de Bentelee, miles ⁵ egregius et Custos Britanniaë Armoricaë, juxta Mauron, inter villas de ⁶ Reymes et Plumerel, cum trecentis hominibus ⁷ armorum et totidem sagittariis, debellavit et vicit Marescallum Franciæ, venientem hostiliter contra eum cum exercitu excessivo. Nempex ex parte Gallico-
 rum cæsi sunt ibidem viri nobiles, id est, domini tresdecim, milites vero centum quadraginta, scutiferi quoque centum; tot autem pedites quod eorum numerus non facile poterat deprehendi. Capti sunt ibidem insuper novem domini, milites et armigeri centum quadraginta. Gallici et Britanni per hunc eventum sunt maxime consternati, et eorum fastus et superbia inclinati.

Obiit Clemens Papa, cui successit Stephanus Episcopus
 Death of Pope Clement VI. Ostiensis, qui "Innocentius Sextus" est vocatus.
 The Bishop of Rochester resigns his Bishopric. Eodem anno, Haymo ⁸ Atte Heth, Episcopus Roffensis, sponte et notorie renunciavit Episcopatu, resignans illum in manus Papæ. Cui Papa providit de Magistro Joanne de Schepeye, monacho et Priore dictæ Sedis. Sub quo tempore incepit magna caristia rerum venalium, id est, ferri, plumbi, aris, et omnium aliorum.

¹ This passage is not in the Continuation of Murimuth.

² provide in the printed texts.

³ These two words are omitted in the printed texts.

⁴ Ascensionis in MS. Bibl. Reg. 13

E. ix., Cleop. A. xvi., and Continuation of Murimuth.

⁵ aggregius in orig.

⁶ Reymes in the printed texts.

⁷ armatis in the printed texts.

⁸ More generally known as "De Hythe."

MS. Bibl. Eodem anno, Willelmus, Dux Selandiæ, duxit in uxorem
Reg. 13 filiam Henrici, Comitis Lancastriæ.
E. ix.

Statuta fiunt in Parlamento Londoniis, sed frustra.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo tertio, A.D. 1353.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
E. ix. simus septimus, tenuit Rex Parliamentum apud Westmonaste-
MS. Cleop. rium post festum Paschæ; in quo statutum est, inter cætera, Parliament
A. xvi. quod servientes et operarii, et ¹cæteri frequentatores servilis at West-
ante annum pestilentiae, quovismodo. Præterea, statutum est minster.
ibidem, ut panni venales per totam Angliam sint in longitu- Statutes as
dine et latitudine sicut olim statutum est apud Northamp- to wages of
toniam; et quod omnia molendina et alia quæque impedimenta labourers
navium, lemborum, et omnium aliarum ²vectorarum, per and journey-
rivos aquarum omnium in Anglia, tollantur et delegantur. men; as to
Quæ omnia exposit, mediante pecunia et singulari dominorum length and
amicitia, stare permittebantur ad communium detrimentum. breadth of
The latter ineffectually. cloths; and
as to the re-
moval of
impediments
in rivers.

MS. Bibl. Eodem anno, tanta fuit siccitas a mense Martii usque ad Drought in
Reg. 13 mensem Julii, ³ut vix per totum tempus hoc plueret super England,
E. ix. terram; unde contigit, ut sementa, herbæ, et omnia alia olim and conse-
Cont. fructifera, perierunt. Ob quam causam, Anglia semper fertilis quent fa-
Morimuth, ab aliis regionibus petere alimoniam coacta est. Cujus mise- mine.
p. 183. rie condolens Willelmus Dux Selandiæ, naves plures onustas Relief given
MS. Cleop. siligine Londonias destinavit; quæ non parum profecit incolis by the Duke
A. xvi. regionis. of Zealand.

Primus Dux Lancastriæ.

⁴Hoc anno, Henricus, Comes Derbyæ et Lancastriæ, apud Creation of
Westmonasterium Dux Lancastriæ est creatus; et Radulphus the Duke-
de Stafforde Comes Staffordiæ factus est. dom of Lan-
caster and
Earldom of
Stafford.

De prolocutione concordiae inter Reges Franciæ et Angliæ; quæ frustra fuit, dolo Francorum.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-

¹ *cetis* in orig. ; by inadvertence.

² *vectorum* in orig., and in the printed texts.

³ *quod* in the printed texts.

⁴ This is an error. These crea-
tions took place in 1351.

A.D. 1354. *simus octavus, facta est concordia, et juramento firmata, inter Reges Angliæ et Franciæ; excepto quod sigilla eorum ad scripta indentata nondum fuerant apposita. In quibus continebatur, quod Rex Angliæ haberet omnes terras suas Ducatus Aquitanniæ, quas sibi Rex Franciæ injuste usurpaverat, ¹ si Rex Angliæ totum jus et clameum quibus regnum Franciæ vendicabat, Regi Francorum remitteret, ac in perpetuum renunciaret. Super quo negotio, ex parte Regis Angliæ missi sunt solemnes nuncii ad Romanam Curiam, videlicet, Dominus Henricus Lancastriæ, Ricardus Comes Arundeliæ, Willelmus Norwicensis Episcopus, et Guydo de Brian, ut Dominus Papa dictam concordiam confirmaret. Sed dolo et fraude Gallorum, quibus jugiter adhærebant, una cum conniventia Domini Papæ, a concordia est discessum. Rex vero Edwardus, ex hoc non modicum ² est exasperatus; ³ copiose exercitu congregato, regnum Franciæ confestim intravit, ac illud vastare cœpit.*

King Edward again enters France.

Two Minorites burnt at Avignon.

Disturbances at Oxford, between the scholars and townsmen.

The town long placed under ecclesiastical interdict.

Hoc anno, feria tertia in hebdomada Pentecostes, combusti sunt apud Avinionem duo Fratres Minores, pro quibusdam erroneis opinionibus, prout Domino ⁴ Papæ et suis Cardinalibus videbatur.

Illo quippe anno, grandis seditio inter laicos et scholares Oxonienses est exorta. Laici nempe, collecta multitudine virorum de patria convicina, in scholares atrocissime irruerunt, et quosdam vulneraverunt, ⁵ et quosdam crudeliter peremerunt. Tandem, more prædonum bona scholarium diripientes, eos de villa fugere compulerunt. Propter quod, Oxonia diu postea erat supposita ecclesiastico interdicto; sed demum, mediantibus regni magnatibus, et eorum amicis, pax inter eos tali pacto firmata est; ut cives Oxonienses, qui causas discordiæ ministraverant, firmiter et perpetualiter obligarent se nunquam de cætero scholaribus Oxoniensibus fore nocivos, vel eis læsionem aut injuriam illaturos; regimenque totius villæ Cancellarius Universitatis, qui pro tempore ⁶ fuerit, et nullus alius, saltem laicus, inposterum ⁷ obtineret.

De Venditione Lanarum.

The Staple of wool removed from Flanders to certain places in England.

Eodem anno, per Consilium Regis Angliæ Stapula lanarum de Flandria revocatur, cum omnibus ad eam pertinentibus, et stabilitur in Anglia, sed tamen divisim per loca; videlicet, Westmonasterii, Cantuariæ, Cicestriæ, Bristollia, Lincolnia, A. xvi.

¹ *oi* in orig.

² Omitted in the printed texts.

³ *copioso* in the printed texts.

⁴ *Papa* in orig.; by inadvertence.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *fuit* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *optulet* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Marimuth
pp. 183-5

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

et ¹Holl, in omnibus libertatibus, consuetudinibus, et juribus, A.D. 1354. eidem concessis in perpetuum.

Transfretatio Ducis Lancastriæ.

Per idem tempus transfretavit Henricus Dux Lancastriæ, cum magnificentia et honore, ad ineundum singulare certamen Parisius cum Duce de Brouneswyk, qui res suas deprædatus est cum rediret de Romana Curia; sed intervenientibus dominis, nihil actum fuit.

Contem-
plated com-
bat between
the Dukes
of Lancas-
ter and
Brunswick.

Princeps, accepto Principatu Aquitanniæ, transfretavit.

Mors Regis Franciæ.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto, A.D. 1355. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, vice-
simus nonus, dum Rex Angliæ teneret Consilium apud West-
monasterium, nunciatur eidem Philippum Regem Franciæ
fore ²mortuum, et Johannem, filium ejus, in Regem Franciæ
coronatum; eundemque Johannem Karolo, filio suo seniori,
qui dictus est "Dolphinus de Vienna," Ducatum Aquitanniæ
contulisse. Quibus auditis, Rex Angliæ indignatus, advocato
coram suis proceribus Domino Edwardo, primogenito suo, illi
Ducatum Aquitanniæ assignavit, quia sibi jure hæreditario
pertinebat; præcipiens ³quod se contra suos adversarios tueretur.
Qui mox, una cum patre suo imploraturus auxilium, in Anglia
loca Sanctorum visitans, diversis diversa munera condonavit.
Quo tempore, Rex pater apud Westmonasterium caput sanctis-
simi obtulit Benedicti.

Death
(A.D.
1350) of
Philip V.,
King of
France.
Prince
Edward
created
Duke of
Aquitaine.

The head of
St. Benedict
presented to
Westmins-
ter.

Deinde Princeps Walliæ Edwardus, præfati Regis primogeni-
tus, secundo Kalendas Julii, paratis omnibus in expeditionem tanti
negotii, ac comitantibus eum Comitibus de Warwyke, Sowthfolk,
Sarum, et Oxonia, et mille hominibus ⁴armorum totidemque
sagittariis, in Nativitate Sanctæ Mariæ apud Plimmouthæ veli-
ficare cœpit. Igitur cursu prospero perveniens Aquitanniam, a
nobilibus regionis honorifice susceptus est. Quibus adventus sui
causam notificans, et habita deliberatione optima, decimo die
Octobris equitare cœpit, transiens per patriam de Juliac sibi
subjectam, deinde per patrias de Armanak, de la Ryver,
Cunygerslee, Tholeuse, Karkasone, et Nerbone, juxta mare
Græcum, villasque quamplures, quasdam muris clausas, per octo
hebdomadas eundo et redeundo, captis prædis et spoliis, igne

The Prince
of Wales
arrives in
Aquitaine,
and invades
France.

¹ Hull in the printed texts.

² This event is singularly mis-
placed, as it took place in 1350. The
same error is committed in MS.
Cleop. A. xvi. and in the Cont.

Murimuth, the narrative of which
last is very similar.

³ ut in the printed texts.

⁴ armatis in the printed texts.

- A.D. 1355. devastavit, nulla resistantia sibi facta. Extunc hyemavit ibidem. MS. Bibl. Interim proceres sui multas ¹ bonas villas muratas et castra sibi Reg. 13 subjugaverunt; quamobrem territi multi nobiles[†] sese cum suis E. ix. dicto Domino Principi submittentes, fide Anglici devenerunt. MS. Cleop. A. xvi.

*De transfretatione Regis Angliæ et fuga Regis
Franciae.*

- Hoc anno, circa principium mensis Novembris, Rex Angliæ MS. Bibl. Edwardus audivit Johannem Regem Franciae ad Sanctum Reg. 13 E. ix. Audomarum velle expectare adventum suum, et paratum ad Cleop. A. xi. dimicandum contra eum. Qui mox Calesiam transfretavit, cum Cont. Murmuth, p. 136. duobus filiis suis, Leonello Comite Ultoniæ, et Johanne de Gant Comite de Richemund, ac Domino Henrico Duce Lancastriæ, Comitibusque Northamptoniæ, Marchiæ, et Staffordiæ, aliisque magnatibus et hominibus ² armorum, scilicet ad duo millia bellatorum. Secundo die Novembris, egressus Calesiam, profectus est versus Sanctum Audomarum, ubi putavit MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Regem Franciae cum ingenti exercitu expectare. Sed Rege Cleop. A. xi. Angliæ appropinquante, Rex Franciae retrocessit, vastando MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. patriæ suæ victualia, ne eis Anglici fruerentur. Quem sic MS. Cleop. A. xvi. fugientem Rex Angliæ insecutus est usque Haden; et visis Cont. Murmuth, p. 136. defectu victualium, vecordiaque sui adversarii, rediit vastando totam patriam per dies decem.
- King Edward again enters France.
- The French King retreats, and Edward withdraws, laying waste the country.

Villa Berwici capitur per Scotos.

- Berwick taken by the Scots. Et dum hæc agerentur, Scoti subdole et nocturno tempore ceperunt villam de Berewico, nullos nisi resistentes occidendo; King Edward returns. castrum tamen remansit in manibus Anglicorum. Ob quam causam Rex Angliæ reversus est.
- Grant made by Parliament. Eodem anno, in Parlamento apud Westmonasterium concessum est Regi, ut habeat de quolibet sacco lanæ, per sex annos sequentes proximo, quinquaginta solidos.
- Birth of Thomas of Woodstock. Eodem anno, septimo Idus Januarii, natus est Regi Edwardo apud Wodestoke filius, et vocatum est nomen ejus "Thomas."

*Rex recipit villam Berwici, et ut corona regni Scotiae
in Regem Angliæ ³ transfertur.*

- A.D. 1356. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto, MS. Bibl. qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæsta Tertii, Reg. 13 E. ix. tricesimus, Rex Edwardus adivit partes Boreales cum ex-

¹ Omitted in the printed texts.

² armatis in the printed texts.

³ transferuntur in orig. ; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

ercitu populoſo, ut villam de Berewyk eriperet de Scotorum A.D. 1356.
manibus perfidorum. Igitur decimo tertio die Januarii, Rege The Scots
Edwardo in caſtro de Berewyk exiſtente, et exercitu ejus ſurrender
prope villam, Scoti, ſibimet metuentes, ſine damno vel Berwick.
difficultate villam Regi reddiderunt; ſed tamen quidam ex
Angliſ, interim deviantes, captivantur a Scotiſ. Confestim
poſtea, vicesimo quinto die Januarii, apud Rokesburghe Baliol
Dominus Edwardus Bayllol, Rex Scotiæ, regnum et coronam transfers
ejusdem tranſtulit in Edwardum Regem Angliæ, litteriſ ſuiſ the crown
patentibus et authenticis inde confectiſ. of Scotland
to Edward.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
Muri-muth.
pp. 186, 7.

Eodem anno, Dominus Edwardus, primogenitus Edwardi
Regiſ Angliæ, Princeps Walliæ, exiſtens in Waſconia, conſulit Succesſes
Burdegaleſes et proceres illiuſ patriæ de aggre-diendo regno of Prince
Franciæ, aliſque terris ſibi nondum ſubjugatiſ. Cujus propoſi- Edward in
tum Comes de Armenak, domini ſui proditor, Regi Franciæ France.
illico nunciavit, et quæ mala regno Franciæ imminebant. Quod
veraciter agnoſcens Johannes Rex Franciæ, ſtatim jussit pro-
ſterni omneſ pontes ſuper fluvium Leyre, quos veteres non

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
Cont. Muri-
muth, p. 187.

sine ¹magniſ expenſiſ extruxerant. Princeps autem Ed-
wardus hæc audiens, exercitu congregato, ſexto die Julii
cœpit de Burdegalea proficiſci, tranſiens per patrias de Agi-
neres, Peregor, Lymosyn, Berry, et de Saloigne. In quo
transitu plureſ villas ſibi rebelleſ incendiſ, et plureſ, cum
caſtriſ et munitionibuſ ſibi redditas, obtinuit ſub tributo.
Itinerando quoque, hominuſ ²armoruſ pluſ quam ſex millia
captivavit. In patria vero de Saloigne, capta villa de Remo-
rantyn, caſtrum ejusdem ſex diebuſ obſedit. Cui obſeſſi non
valenteſ reſiſtere, caſtrum reddiderunt; ubi capti ſunt ³[Do-
minus] de Croun et Burſegaund, aliſque militeſ, et ⁴armoruſ
homineſ octoginta. Deinde progreſſuſ eſt per Toreigne et
Peytou, et ibi, prope Chaveny, proceres ſui, ſeptimo-decimo
die Septembris, conflictuſ cum Galliciſ habuere; in quo plureſ
quam centuſ homineſ ⁵armoruſ cecidere perempti. Sed
etiã, Comiteſ de Aunſer et de Synny, ac Senecaſcalluſ Regiſ
Franciæ, cum centuſ hominibuſ armoruſ, capti ſunt ibidem.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Bello de Peyteres, et Victoria miraculoſa.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Eodem anno, nono-decimo die Septembris, quaſi in fine anni
adventuſ ſui in Waſconiam, occurrit Regi Franciæ juxta

¹ *magne* in orig.; by inadvertence.

² *armatorum* in the printed textſ.

³ Omitted in orig.; ſupplied from

the printed textſ and MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁴ *armati* in the printed textſ.

⁵ *armati* in the printed textſ.

A.D. 1356. Peyteres cum mille nongentis hominibus totidemque sagittariis, MS. Bibl. venientem contra eum cum septem millibus electis armatorum, Reg. 13 aliisque armatis, pavisariis, ac balistariis, in numero excessivo. E. ix.

Various attempts made by the Pope's envoys to establish peace.

Aderant ibi duo Cardinales, quorum unus erat dictus "Petra-
goricensis," ad persuadendum pacem inter gentes paratas
ad bellum, a latere Domini Papæ missi. Quibus cum Papa
artius ¹injunxisset præsens pacis negotium, respondisse fertur
eidem Petragoricensis, "Vero," inquit, "Pater beatissime, aut
"pacem suadebimus, aut silices et petræ clamabunt." Tanta
fuit ²fiducia, quod Dominus Princeps cum tanta paucitate non
auderet congredi contra tot hostes quot venerant contra eum.
³Hoc autem a semetipso non dixit, sed, cum esset Pontifex illius
temporis, prophetavit de eventu belli futuri. Quia cum sagittarii
nostri omnes sagittas expendissent, in hostes levaverunt de agro
petroso lapides, et comminus accedentes projecerunt in Gallicos,
percutientes galeas, cassides, atque clypeos eorundem, ut sonus
proveniens ex petrarum ictibus in campi circuitu ⁴reboaret;
et sic quodammodo impleta est prophetia Cardinalis, qui
spopondit, dicens quia "pacem habebimus, aut lapides clama-
bunt;" sed hæc postmodum.

Victory gained by Prince Edward over the French, at Poitiers.

Igitur cum Cardinales inter utrumque populum diligentis-
sime discurrissent, et vidissent se non posse persuadere
pacem, indignantes recesserunt. Et mox acies convenerunt;
ubi primo, fractis lanceis, cum gladiis, securibus, et bipen-
nibus rem egerunt. Ibi claruit victoria Domini Jacobi
⁵Arundele militis, qui potenti virtute confregit et perforavit
aciem Gallicorum, et fuit ipsa die necis occasio hostium
plurimorum. Ibi patebat fides et constantia Comitum de
Warwyk et de Southfolk, et cæterorum procerum, qui tam
animose, tam fervide, tam atrociter pugnaverunt, donec
manus gladiis et securibus ⁶obriguissent eorundem. Nec
minus laudabilis erat ipse Princeps et dux exercitus
Anglicani, qui non solum se ducem exhibuit in hoc bello,
sed probatum militem et expertum, universa tentans, ⁷audens,
et faciens, quæ miles ⁸faceret animosus. Nec momentanee vel
leviter transiit ista pugna; sed tribus vicibus eo die, præ
multitudine supervenientium hostium, oportebat Anglicos bel-

¹ *invidisset* in orig.; corrected from the printed texts.

² *illi fiducia* in the printed texts.

³ A parody upon *John* xi. 51.

⁴ *reboaret* in orig.; not improbably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *Arundele* in orig., as altered from

Audele; *Arundel* in the printed texts; *Audele* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *obrigescent* in orig.; probably from a misreading of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *audiens* in the printed texts.

⁸ *fecerat* in the printed texts.

MS. Bibl. lum instaurare. Tandem Deo nostris tribuente longanimitatem, A.D. 1356.
Reg. 13 et immittente Gallicis formidolositate, nostris insistentibus,
E. ix. Galli fugerunt, occisis prius ibidem Duce de Burboun et

Athenis, Episcopo de Chaluz, aliisque dominis et nobilibus
ad numerum viginti duorum; militibusque peremptis ex homi-
nibus ¹ armorum præelectis duobus millibus, et de communibus
² octingentis. Rex insuper Franciæ captus est ibidem, et

MS. Bibl. Philippus filius ejus junior. Capti sunt etiam Domini Jaco- Capture of
Reg. 13 bus de Burboun et Archiepiscopus Senonensis, ac Comites the King
E. ix. undecim, domini nobiles viginti duo, milites et homines ³ ar- of France.
Cont. morum plusquam duo millia. Quidam vero asserunt fuisse
Murimuth, peremptos in hac pugna ⁴ duos Duces, decem et novem
p. 187. magnos dominos, et quinque millia armatorum; vulgus autem,
quod sub numero non cadebat.

MS. Bibl. Expedito finitoque præfato bello, Princeps rediit Burdega- Prince Ed-
Reg. 13 liam cum gloria et triumpho, ducens secum Johannem Regem ward re-
E. ix. Franciæ; ubi acceptus est a clero honorifice, atque civibus cum turns to
omni gaudio et honore. Dominus Henricus Dux Lancastriæ, Bordeaux.
dum hæc agerentur, in Britannia circa obsidionem civitatis The Duke
Ranensis moram traxit; quam exposit obtinuit. of Lancaster
takes the
city of
Rennes.

*Princeps rediit in Angliam, cum Rege Franciæ
captivato.*

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo septimo, A.D. 1357.
Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tri-
E. ix. cesimus primus, Dominus Princeps Edwardus, cum Johanne Prince Ed-

MS. Bibl. Rege Franciæ, et filio ejus Philippo aliisque magnatibus, ward re-
Reg. 13 rediit in Angliam de Wasconia, et quinto die mensis Maii turns to
E. ix. applicuit in portu de Plimmuth cum præda nobili captivorum. England.

MS. Cleop. In vicesimo autem quarto die mensis ejusdem, ducens secum Enters
A. xvi. dictum Regem Franciæ captivosque prædicabiles per pontem et London
with his
captives.

MS. Bibl. populo, post meridiem potuerunt ad Palatium pervenire. Et The Pope
Reg. 13 E. ix. cito post, missi sunt in Angliam ex parte Domini Papæ duo Car- sends en-
MS. Cleop. dinales, pro pace reformanda inter duo regna, Dominus videlicet voys to
A. xvi. ⁵ Tolirandus Episcopus ⁶ Albanensis, et Nicholaus tituli Sancti treat for
Cont. Muri- Vitalis. Tertius vero Cardinalis venit in Angliam gratia visi peace.
muth, p. 190.

¹ *armatis* in the printed texts.

² *octogintis* in the printed texts.

³ *armati* in the printed texts.

⁴ *duo* in orig. ; by inadvertence.

⁵ *Tarilaudus* in the printed texts.

⁶ The names are not given in the Continuation of Murimuth.

A.D. 1357. tandi Regem Francorum; qui in Anglia moram traxerunt bien- MS. Bibl.
But in- nalem, sæpius cum Regibus et eorum Consiliis colloquentes, Reg. 13
effectually. sed tandem discordes recesserunt, E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Gente sine Capite in Francia.

Part of Sub hiis diebus, consurrexit in Francia illa famosa Societas, MS. Bibl.
France quæ "Gens sine Capite" vocabatur; quæ primo parva, postea Reg. 13 E. ix.
subdued by magna aggressa, magnam Franciæ partem occupans sine legi- Cont. Muri-
the Com- bus, expulsis vel subactis locorum dominis, subjugavit. Erant- muth, p. 190.
pany MS. Bibl.
"Without que non tantum de una gente vel natione, sed de pluribus Reg. 13.
a Head." regionibus congregati. E. ix.

Redemptio Regis Scotorum.

King ¹Hoc etiam anno, David le Brus, Rex Scotorum, circa festum MS. Bibl.
David is Omnium Sanctorum, de diutina custodia qua tenebatur in castro Reg. 13 E. ix.
ransomed. de Odiam, liberatur; mediante redemptione centum millium MS. Cleop.
de Odiarum, ²solvendarum in proximo sequentibus decem annis, Cont. Muri-
marcarum, muth p. 190.
præter expensas hospitii sui.

A great Eodem tempore orta est tempestas gravissima, tam in terra MS. Bibl.
tempest. quam in mari; quam maxima infortunia sunt secuta. Reg. 13
E. ix.

Proposi- Quo quidem anno concessum fuit Domino Johanni, Regi MS. Cleop.
tion made Franciæ, solve pro redemptione sua sexcenta millia floreno- A. xvi.
for the rum, circa festum Sancti Martini. Sed ista conventio fuit facta
ransom of ante, ³in mense Maii, secundo die mensis ejusdem. Ad haben-
the King dam ergo majorem securitatem istius summæ solvendæ, pos-
of France. tulatum ex parte Regis Angliæ habere potentiores et valen-
tiores personas regni Franciæ in ⁴obsidatum; sed huic petitioni

Refused by noluerunt Gallici consentire; quamobrem vicesimo die No-
the French. vembris responsum est Francis, ut se defendant et præparent
ad bellandum.

The Inter- Eodem anno, Kalendis Aprilis, relaxatur Interdictum Oxoniæ, MS. Bibl.
dict of quod auctoritate Domini Johannis, Episcopi Lincolnensis, Reg. 13 E. ix.
Oxford propter clericidium et sacrilegia anno proximo præterito fuit Cont. Muri-
withdrawn. illatum. muth, p. 191.

Death of Isto anno obiit mater Domini Regis Edwardi Tertii, Domina MS. Bibl.
the Queen- Isabella, die Sancti Rufi Martyris; et vicesimo septimo die Reg. 13 E. ix.
mother, MS. Cleop.
Isabella. Novembris in ecclesia Fratrum Minorum Londoniis sepelitur, A. xvi.
Cont. Muri-
muth, pp.
190, 1.

¹ Hoc anno in the printed texts.

² This last passage is not in the
Continuation of Murimuth.

³ id est, in mense in the printed
texts.

⁴ obsides in the printed texts.

MS. Bibl. Hastiludia insuper hoc anno Londoniis facta sunt, præsentibus A.D. 1357.
 Reg. 13 Regibus Angliæ, Franciæ, Scotiæ, et plebe numerosa.
 E. ix. Tournaments at London.

De Parlamento apud Westmonasterium, et Archiepiscopo Archmachano disceptante contra Ordines Mendicantium.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo octavo, A.D. 1358.
 Reg. 13 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tri-
 E. ix. cesimus secundus, immediate post Septuagesimam tenuit Rex
 MS. Cleop. Angliæ Parliamentum apud Westmonasterium; ubi de pace Fruitless
 A. xvi. reformanda inter duo regna persæpe colloquentes, nusquam as to peace.
 concordarunt.

MS. Bibl. Quo quidem tempore, magna controversia coram Summo Charges
 Reg. 13 Pontifice facta est inter Magistrum Ricardum Fiz-Baf Prima- made by the
 E. ix. tem Hiberniæ, Armachanum videlicet, et clerum Anglicanum, Primate of
 MS. Muri- ex una parte, et quatuor Ordines Mendicantium ex altera, Ireland, be-
 muth, p. 191. fore the
 Pope, against
 the Mendi-
 cant Friars.

MS. Bibl. super statu et regula eorundem Fratrum. Qui videlicet Ar-
 Reg. 13 machanus opiniones suas erga Fratres coram Summo Pontifice
 E. ix. diu plurisque sustinuit, et ipsos manifeste a suis deviasse
 regulis multis rationibus demonstravit. Sed tandem, prohe-
 dolor! clero Anglicano sibi subtrahente promissa, et exube- The Friars
 rante in Curia Fratrum satis magna pecunia, adhuc lite pen- obtain a con-
 dente, Fratres sua privilegia, sicut per ante, sub data nova firmation of
 obtinuerunt. their privi-
 leges.

De ² Fratre Johanne Lile, Episcopo Eliensi.

Eodem anno, Frater Johannes Lile, Eliensis Episcopus, The Bishop
 nimis injuste fatigatus anno proximo elapso, contra voluntatem of Ely makes
 Domini Regis ad Curiam transfretavit; propositisque causis complaint to
 ibidem de injuriis sibi illatis et suæ ecclesiæ, per Dominam the Pope
 Blanciam de Wake et alios de consilio suo, coram Domino against the
 Papa, motus est idem Papa vehementer, et omnes adversarios Lady Blanch
 dicti Episcopi fecit excommunicari publice, mandans per litteras de Wake.
 suas Domino Johanni Lincolniensi Episcopo, et aliis qui-
 busdam prælatis Angliæ, ut si quos noverint dictorum excom-
 municatorum mortuos et sepultos, a sepulcris extraherent; King Ed-
 quod et factum est. Unde Rex indignatus, quia dictorum ward is
 excommunicatorum quidam erant de Consilio suo, dictos præ- offended by
 latos graviter infestabat. Qua de causa venerunt quidam the Pope's
 missi de Curia Romana ex parte dicti Episcopi Eliensis, action
 thereon.

¹ *plures* in orig., and in the printed texts.

² *facto* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1358. obviantes Domino Johanni, Roffensi Episcopo, tunc regni MS. Bibl.
The en- Thesaurario, armati, tradentes litteras Apostolicas violenter Reg. 13
voys of dicto Thesaurario, quarum tenor communiter ignoratur, et E. ix.
the Bishop illico evanuerunt; quos regales insequentes, quosdam captos MS. Cleop.
of Ely seized and incarcerated, et, coram Regis Justiciariis morto condemnatos, A. xvi.
punished. in carcere atque furcis interfecerunt.

*Normannia et Britannia vastantur per Robertum
Knollis.*

Normandy Eodem anno Normannia et Britannia Armorica gravi clade MS. Bibl.
and Bri- vastantur per Philippum, fratrem Regis Navariæ, Dominum Reg. 13
tanny are Jacobum de la Pype, et Robertum Knollis, ¹aliosque com- E. ix.
laid waste plures Anglicos, ²sine jussione Regis Edwardi; qui in illis Cont.
by Robert regionibus per tres annos et amplius hostiliter permanserunt. Murimuth,
Knollis and others. Ex quibus Robertus Knollis, ex paupere mediocrique ³valleto, p. 191.
Ex quibus Robertus Knollis, ex paupere mediocrique ³valleto, MS. Bibl.
mox factus ductor militum, ad divitias usque regales excrevit Reg. 13
ibidem. E. ix.

Provence Quo tempore quidam, natione Wasco, surrexit in Francia, MS. Bibl.
and other parts of France vulgariter nuncupatus "Archipresbyter;" ducens unam mag- Reg. 13 E. ix.
laid waste nam Comitativam per diversas partes Franciæ, ipsas hostiliter Cont. Muri-
by one of the Companies. devastando, et potissime Provinciæ regionem. muth,
pp. 191, 2.

A.D. 1359. Anno gratiæ millesimo trecentesimo quinquagesimo nono, MS. Bibl.
Marriage qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, Reg. 13
of John of tricesimus tertius, decimo-quarto Kalendas Junii Dominus E. ix.
Gaunt to Johannes de Gaunt, Comes Richemundiæ, Blanciam filiam MS. Cleop.
Blanch of A. xvi.
Lancaster. Henrici Ducis Lancastriæ, consanguineam suam, de dispen- Cont.
satione Curia, apud Raidynggum duxit uxorem. Murimuth,
p. 193.

Rex transfretavit ad frangendum fastum Francorum.

Proposi- Eodem tempore, Dominus Johannes, Rex Franciæ, sub umbra
tions again pacis et dolose, obtulit Regi Angliæ Flandriam, Picardiam,
made for Aquitanniam, aliasque terras quas equitaverat et vastarat;
peace, but pro quibus omnibus ratificandis idem Rex Edwardus in Franciam
ineffectu- nuncios suos direxit. Quibus omnibus Franci contradixerunt; MS. Bibl.
ally. unde motus Rex Angliæ, celeriter se et suos præparavit ad Reg. 13
transfretandum, ducens secum Principem Walliæ Edwardum, E. ix.
suum primogenitum, Ducem Henricum Lancastriæ, et fere MS. Cleop.
A. xvi.

¹ These three words have been added in a much later hand. They have probably been overlooked in transcribing from MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.; where they are inserted at

the foot of the page.

² quos sine in the printed texts.

³ valleto in orig. and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. proceres omnes ¹Angliæ; quos comitabantur, vel sequebantur, A.D. 1359. pene mille currus; habuitque apud Sanwicum instructas optime undecies centum naves; et cum hoc apparatu, ad humiliandum Francorum fastum, Franciam navigavit, relicto Domino Thoma de Wodestoke, filio suo juniore, admodum parvulo, Anglici regni Custode, sub tutela tamen.

King Edward, with a large force, crosses over to France.

Igitur, vicesimo septimo die mensis Octobris pervenit Calesiam, et quarto die mensis Novembris, diviso exercitu suo in tres turmas propter victualia, unam turmam fortem Henrico Lancastriæ Duci commisit; Edwardo vero Principi turmam aliam fortiozem; et fortissimam retinuit penes ipsum. Deinde profecti, prætereuntes civitates et castella, tandem in festo Sanctæ Lucie prope civitatem ²Remensium pervenerunt, ubi moram traxerunt usque in diem Sancti Hillarii; sed nihil omnino profecit hæc mora, quia nihil eis reddebatur. Eodem die movit exercitum versus Burgundiam; cui venit obviam Dux Burgundiæ, promittens eidem septuaginta millia florenorum, solvendorum sibi fideliter si toti Burgundiæ parceret, et contineret ab incendiis et rapinis. Quod Rex concessit eidem; mansitque ibidem Remis, videlicet usque ad quintum diem post festum Sancti Gregorii Papæ.

He divides his army into three parts, and invades Burgundy.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. die movit exercitum versus Burgundiam; cui venit obviam Dux Burgundiæ, promittens eidem septuaginta millia florenorum, solvendorum sibi fideliter si toti Burgundiæ parceret, et contineret ab incendiis et rapinis. Quod Rex concessit eidem; mansitque ibidem Remis, videlicet usque ad quintum diem post festum Sancti Gregorii Papæ.

Makes terms with the Duke of Burgundy.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Interim Normanni, cum non modica classe navium, apud ³Wynchelse applicuerunt; ipsamque villam Idibus Martii invaserunt, et pro ⁴parte combusserunt, ac omnes sibi resistentes interfecerunt, sexui, ætati, vel ordini nil parcendo, Matronas insuper, et virgines ac mulieres, illorum oculis blandientes, captivas ad naves duxerunt, et ⁵plura spolia asportaverunt, et tandem sine læsione aliqua recesserunt. Quorum unum facinus isthic ponam. Cum Franci applicuissent, existentibus multis, tam viris quam mulieribus, tempore Missarum in ecclesia, ad eandem ecclesiam cum omni festinatione cucurrerunt, et interficientes multos et deprædantes ecclesiam, aspexerunt inter cæteros quandam fœminam, pulchram nimis et ⁶ellegantis formæ, quæ cum vicinis convenerat ut audiret Missas. Ad quam nebulones satis intemperanter in eadem ecclesia accedentes, mox suæ libidini, ut erant armati, prostraverunt, et tam diu ei, unus post alium, coeundo illuserunt, donec mulier fatigata spiritum exhalaret. Quæ cuncta cum relata fuissent Regi Angliæ, turbatus nimium et exacerbatus, exercitum suum versus Parisius mox convertit.

The Norman fleet plunders the town of Winchelsea, and commits great barbarities.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Regi Angliæ, turbatus nimium et exacerbatus, exercitum suum versus Parisius mox convertit.

King Edward, incensed thereat, proceeds towards Paris.

¹ Omitted in the printed texts.

² *Remencium* in orig.

³ *Wynchelle* in orig.; by inadvertence.

⁴ Probably *pro majori parte* should

be the reading, as in Cleop. A. xvi.

⁵ *plurima* in the printed texts.

⁶ *ellegantis* in orig.

⁷ *Rex* in the printed texts.

- A.D. 1359. Interea prælati in Anglia undique confluerunt ad arma, cum clericis et laicis, ut per terram et mare dictis resisterent inimicis; sed cum se et suos paravissent ad pugnam, nihil actum est, ¹hostibus illis valefacientibus cum cachinno, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
 Hoc anno, sanguis effluxit de tumba Domini Thomæ, quondam Comitum Lancastriæ, apud Pontem Fractum. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 192.
 Eodem anno Rex Edwardus incepit novum ædificium in castello de Wyndeleshore, ubi natus fuerat. Ob quam causam, illum locum amplioribus ædificiis et splendidioribus decorare, præ cæteris, procuravit. Cujus operis constituit supervisorem Dominum Willelmum de Wychem, virum providum et discretum.
- Obituary for the year. Eodem anno obierunt viri nobiles et præclari, Rogerus Comes Marchiæ, Thomas Comes Oxoniæ, J[ohannes] le Gray, tunc Senescallus Angliæ, Galfridus le Say, et multi ²alii. Et de exercitu Domini Regis in partibus transmarinis plures quam mille nominati perierunt. Obiit etiam hoc anno Dominus Rogerus de Northburgh, Coventriæ et Lichfeld Episcopus. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
- A.D. 1360. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus quartus, tenuit Rex Natale in partibus transmarinis, juxta Remensium civitatem; mansitque ibidem, ut prædicitur, usque ad festum Sancti Gregorii Papæ, quando se convertit Parisius: exercitum in novem aciebus disposuit ad bellandum, et creavit milites quadringentos. Deinde mittitur Dominus Henricus Dux Lancastriæ ad portas civitatis, hiis qui intus erant proferens campestre prælium, sub hac conditione, ut si Rex Angliæ devictus foret ibidem, nunquam postea regnum Franciæ vendicaret. Et accepto brevi responso, quæ audivit Regi nunciavit. Mox novi milites armati, cum aliis, civitati dederunt insultum, et illico ejus suburbana destruxerunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
- King Edward marches towards Paris; And destroys the suburbs. Per idem tempus, Londonienses cum cæteris regni incolis, congregata classe octoginta navium et quatuordecim millibus hominum cum sagittariis, dedecus apud Wynchelsea, per prius factum, affectantes vindicare, maria perscrutando inimicos quærebant. Et tandem in Francia applicantes, insulam de ³Saus animose ceperunt. Sed tamen, licet hæc omnia Franci bene satis cognoscerent, rumor facti ad Edwardum Regem nondum pervenerat. Igitur prævenire cupientes hos rumores. Dominus Abbas Cluniacensis, Comes Tankervyle, tunc Franciæ Senescallus, ⁴Bulsegaldus, Constabularius dicti regni, et non-

¹ *hostilibus* in Camden's text.² Omitted in the printed texts. The whole of this paragraph, as to obituaries, is very similar to Cont.

Murimuth, p. 192.

³ *Cauz*, correctly, in MS. Cleop. A. xvi.⁴ *Bursegaldus* in the printed texts.

MS. Bibl. nulli alii viri venerabiles, de ¹consensu Domini Karoli A.D. 1360.
 Reg. 13 regentis Franciam, convenerunt ad Regem Angliæ, pacem Proposi-
 E. ix. finalem et firmam, ostensis conditionibus inscriptis, humiliter tions made
 MS. Cleop. postulantes. Quæ, cum deliberatione inspectæ, Domino Regi by the
 A. xvi. et Concilio minime placuerunt; unde Rex commotus, prohibuit French for
 ne sollicitarent eum amplius, nisi habita ad ejus beneplacitum peace; but
 prolatione prædictorum. Et in crastino, Octavis Paschæ, con- ineffec-
 vertit signa cum exercitu versus Aurelianum, prædando, tually.
 vastando, et igni consumendo plurima. Quo tempore ingruerat Great
 tam sæva tempestas et inaudita, ut plura millia hominum et losses in
 equorum in Regis exercitu itinerando perirent, subito mortua the English
 corruendo præ frigoris imminenti asperitate. Quæ tantum army,
 Regem nec suos terruerunt, quin procederent cum inceptis. through a
 tempest.
 Circa Inventionem Sanctæ Crucis, dicti nuncii juxta Carno- Fresh pro-
 tum Domino Regi formam pacis optimæ de communi consensu positions
 Regentis ²[et] majorum Franciæ, circumspectissime ordinatam, made;
 accedentes obtulerunt, sub data apud civitatem Carnotum quinto-
 decimo die mensis Maii; requirentes benignum dominum suum,
 ac benevolentiam, consensumque gratiosum, in scriptis ostensa,
 rata et grata, ac firma, sibi et hæredibus suis in perpetuum ad-
 mittere. Quibus inspiciendis sapienti deliberatione habita, Rex And ac-
 annuit ut, juratis in Corpore Dominico partibus, tactisque Sacro- cepted.
 sanctis Evangeliiis, pacta stabilirentur. Mittuntur igitur ex The pre-
 utraque parte, Angliæ videlicet et Franciæ, duo Barones, duo liminaries
 quoque milites, corporale sacramentum Domini Karoli Regentis ratified by
 Franciæ, primogeniti Johannis Regis ejusdem, ac Domini oath.
 Edwardi Regis Angliæ, audire et admittere. Parisius igitur
³celebrata solemnī Missa, dictoque ter "Agnus Dei," adjecto
 "Dona nobis pacem," dictus Karolus, in præsentia prædicto-
 rum et aliorum plurium, dextram super patenam, cum Corpore
 Dominico, et lævam super missale, posuit, hæc verba profe-
 rens;—"Nos, Karolus, juramus ad Sacrosancta Corpus Domini
 "et Evangelia, firmiter servare penes nos pacem et concordiam
 "formatas inter Reges, et nullo modo in contrarium venire."
 Post hæc, datis militibus reliquiis de corona Christi in testi-
 monium, omnibus valefecit. Simile sacramentum Dominus
 Edwardus, primogenitus Regis Angliæ, proxima sexta feria
 præstitit apud Lovers. Ambo insuper Reges et eorum filii,
 majoresque utrius regni, infra annum proximo sequentem
 idem corporale sacramentum solemniter præstiterunt.

¹ *concensu* in orig.² Supplied from the printed texts
and MS. Bibl; Reg. 13 E. ix.³ *celebratus* in orig.; by inadver-
tence.

Obsides dantur Regi Angliæ.

A.D. 1360. Ad corroboranda quoque, complendaque prædicta et alia partes tangentia, Rex Angliæ petiit et accepit majores Franciæ in obsidatum, videlicet, Dominos Duces Aureliensem, Burbonensem, Longavillæ, Berry, et de Bloys; Comites vero de Alencon, Sent Poule, de Harecourt, Portien, Valentinois, Beaumont, Brema, Foreste; Dominos quoque de Couci, Preaus, Valentinois, de Seynt Venaunt, de Garentieres, de Hangeste, de Montmorency, Danceurs, d'Auvergne, Guillaume de Craon, Loys de Harecourte, J. Hugayn, cum aliis. Assignataque sunt dies et tempus quibus convenirent ambo Reges, cum Conciliis suis, apud Caleyis prædicta consummare.

King Edward returns to England. Sigillatis scriptis indentatis, Rex Angliæ usque mare continuo proficiscitur, et apud Humflete ingressus mare, nono decimo die Maii in Angliam applicuit; veniensque ad Palatium in festo Sancti Dunstani, quievit paulisper, et mox Johannem, Regem Franciæ, in Turri Londoniis visitavit, et, facta concordia quid idem pro redemptione sua solveret, ab omni carcere liberavit. Summa vero pecuniæ solvendæ erat tres miliones florenorum. Quibus ita gestis, Rex Angliæ Regem Franciæ in Turri et in Palatio, itinerando versus mare, multimodis solatiis regaliter confortavit. Rex Franciæ² proinde nono die Julii transfretavit in regnum suum,³ deliberaturus et tractaturus cum suis de prædictis et aliis se tangentibus et regnum suum.

The ransom of the King of France being agreed upon, he is set at liberty. Eo tempore, in Anglia plures homines, bestię, et arbores, violenti fulgure perierunt; et diabolus in humana specie⁴ apparens locutus est.

Accidents from lightning.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Pacis Articulis.

The Treaty of Bretigny. Concurrentibus in unum duobus Regibus, posthæc cum suis Consiliis apud Caleyis convenerunt de pace et concordia præformatis apud Carnotum, et juraverunt, ut prædicatur, eas firmiter servare penes se. Quarum Articuli erant isti, videlicet:—"Rex Angliæ, una cum illis quæ tenet in Vasconia, New Rymer, III. pp. 487-494.
"habebit semper civitates, villas et castella, comitatus et

¹ The singularly faulty spelling of the proper names, both in orig. and in the printed texts, so far as they can be identified, has been corrected from the copy of the Treaty of Bretigny given in the New *Fœdera*,

iii. pp. 487-494.

² provide in the printed texts.

³ dileberaturus in orig.

⁴ apparent in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. " patrias, de Peiteres et de Peytou, cum feodis de Thoart, A.D. 1360.
 Reg. 13 " et terra de Beleville, de Saintes, et de Saintonge, ¹ citra et
 E. ix. " ultra la Charente, d'Anglesme et d'Angolosmois, de Limoges
 MS. Cleop. " et de Limosin, de Caours et de Caoursin, et de Pierregort et de
 A. xvi. " Pierreguys, de Rodes et de Rovergue, d'Agen et de Agenois,
 New " de Tharbe, et de Bigor, et de Gaure. Et si aliqui domini
 Rymer. " teneant aliquid inter limites dictorum locorum, facient homa-
 " gium Regi Angliæ. Tenebitque Rex Angliæ prædicta modo
 " quo Rex Franciæ ea tenuit a sexaginta annis usque nunc,
 " videlicet, in dominio quæ sunt in dominio et in superioritate.
 " Habebit etiam ea quæ Reges Angliæ antiquitus tenuerunt in
 " villa de Mounstroil super Mare, cum pertinentiis, et ² totum
 " comitatum Pontinæ, exceptis rebus alienatis per Reges Angliæ
 " ad alias personas quam Reges Franciæ. Quæ sic alienata
 " si Rex Franciæ teneat in presenti, tenebitur ea reddere ac
 " liberare Regi Angliæ, exceptis terris obtentis per excam-
 " bium cum aliis terris. Quo casu Rex Angliæ reddet Regi
 " Franciæ sic tradita per excambium, vel permittet alienari; et
 " si alienata fuit personis aliis quam Regibus Franciæ per Reges
 " Angliæ, et post venerunt ad manus Regis Franciæ per puta-
 " gium, seu aliam ³ justam causam, Rex Franciæ non reddet
 " ea nisi debeant homagium vel alia servitia; tunc tradet illa
 " personis quæ facient homagium, aut alia servitia, Regi
 " Angliæ. Habebitque Rex Angliæ castella, villas, et domi-
 " nium, de Caleys, Merke, Sangate, Coloigne, Hammes, Wale,
 " Oye, cum omnibus suis pertinentiis, civitatem de la Rochel,
 " et villam Sancti Wallerici. Habebit etiam Rex Angliæ
 " castellum, villam, et totum comitatum de Guynes, cum
 " omnibus ad se pertinentibus, tam integrum sicut Comes
 " ejusdem tenuit in vita sua. Obedientque sibi omnes viri
 " ecclesiarum et aliarum conditionum infra limites dicti
 " Comitatus, sicut obediebant aliquando Regi Franciæ vel
 " Comiti de Guynes. Et tenebit Rex Angliæ omnia de
 " Merke et Caleys contenta in præsentis Articulo, et Articulo
 " præcedenti, in dominio, exceptis hæreditatibus quæ moran-
 " tur ecclesiis ibidem, et hæreditatibus aliis in partibus illis
 " quæ morabuntur hæredibus, usque ad valorem centum
 " librarum monetæ de patria; sed de hæreditatibus infra
 " villam de Caleys ordinet Rex Angliæ ad libitum suum,
 " et sic habitantium in Comitatu, villa, et terris, de Guynes,
 " stabit dominium integrum. Rex vero Angliæ, et hæredes

¹ Circa in orig.; corrected from
 the printed texts, MS. Bibl. Reg.
 13 E. ix. and Cleop. A. xvi.

² eorum in the printed texts.

³ justa causam in orig.; by in-
 advertence.

A.D. 1360. " sui omnes insulas patriis prædictis adjacentes tenebunt, MS. Bibl.
 " una cum insulis quas tenent in præsentī. Et Rex Franciæ Reg. 13
 " et filius suus senior, pro se et hæredibus et successoribus, E. ix.
 " infra Sanctum Michaelē proximo tunc futurum ad unum MS. Cleop.
 " annum, reddent, liberabunt, et transportabunt, Regi Angliæ A. xvi.
 " et hæredibus suis, omnes obedientias, homagia, feoda, justi- Rymer.
 " tias, recognitiones, jurisdictiones, patronatus ecclesiarum,
 " omnimodas dominationes et superioritates, et omnia jura,
 " quæ habent vel habere potuerint in prædictis terris, patriis,
 " villis, et rebus aliis. Et mittent ad omnes superiores
 " ecclesiarum, et alios dominos temporales terrarum, patriarum,
 " comitatum, et locorum prædictorum, ut obediant
 " Regi Angliæ et hæredibus, sicut obediebant Regi Franciæ,
 " et per suas litteras se adquietabunt de omnibus homagiis,
 " feodis, servitiis, obligationibus, subjectionibus, et pro-
 " missionibus, factis per aliquem eorum Regi et coronæ
 " Franciæ. Et Rex Angliæ tenebit prædicta omnia in
 " dominio et in superioritate, quæ in superioritate. Si vero
 " donationes aliquæ, alienationes, obligationes, vel aliqua onera,
 " fiebant prædictorum per aliquem Regem Franciæ a septuaginta
 " ¹annis usque nunc, nulla erunt, et res alienatæ, donatæ,
 " seu oneratæ, reddentur Regi Angliæ citra festum Sancti
 " Michaelis proximo futurum; excepto quod supradictum est in
 " Articulo de Pontieu, quod permanebit in virtute sua; et
 " exceptis omnibus collatis seu alienatis ad ecclesias, quæ illis
 " pacifice permanebunt. Habebit etiam Rex Angliæ, et tene-
 " bit, civitates et patrias præfatas, quæ antiquitus non erant
 " Regis Angliæ, sicut Rex Franciæ aut filius suus senior
 " tenet in præsentī, et intra limites patriarum ²prædictarum
 " quæ ab antiquo erant Regis Angliæ, cum aliquibus rebus
 " quæ aliquando ejusdem fuerant, unde Rex Franciæ in pos-
 " sessione præfuerat in die belli de Poytiers, erunt et permane-
 " bunt Regi Angliæ. Rex quoque Angliæ omnia prædicta
 " tenebit tanquam vicinus Regis Franciæ, absque recognoscere
 " superioritatem, facere homagium, resortem, vel aliqua ser-
 " vitia alia, seu recognitiones, Regi seu coronæ Franciæ.
 " Rex quidem Franciæ et filius suus senior renunciabunt dictæ
 " resorti, superioritati, et juri quæ habent, vel habere pote-
 " runt, quæ præsentī tractatu debent pertinere Regi Angliæ.
 " Similiter, Rex Angliæ ³[ac] filius suus senior renunciabunt
 " omnibus quæ per præsentem tractatum non eis traduntur,

¹ annis in orig.

² prædictorum in orig.; by inad-
 vertence.

³ Supplied from the printed texts
 and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. " et exigentiis quas fecerunt per speciale nomini vel ¹juri A.D. 1360.
 Reg. 13 " coronæ Franciæ, omnibusque homagiis et ²superioritatibus
 E. ix. " Ducatus de Toureine, Normanniæ, et Britanniæ, et Comi-
 MS. Cleop. " tatus ac patriæ ³Flandriæ, dAnjou, et Maine, et aliis
 A. xvi. " omnibus exigentiis quas fecerunt, seu facere potuerunt, Regi
 New " Franciæ pro quacunque sit causa, exceptis illis quæ sibi
 Bymer. " tradentur per præsentem tractatum. ⁴Rex quidem Franciæ
 " pro sua redemptione solvet Regi Angliæ tres miliones scu-
 " torum, quorum duo valebunt unum nobile, videlicet sex
 " solidos et octo denarios argenti. Et omnia ista, tradita Regi
 " Angliæ, permanebunt in tali securitate ac libertate prout
 " sunt in præsentem, et confirmentur a dictis dominis et succes-
 " soribus suis. Nec aliquis vel patria aliqua qui ⁵præ fuerant
 " sub obedientia unius partis, et per concordiam istam veniet
 " in obedientiam alterius partis, pro factis præteritis damne-
 " tur. Omnes autem exhæreditati vel de terris ablati, vel
 " onerati aliquo onere vel redonatione, quasi banniti, uni parti
 " adhærentes vel alteri, et similiter de ecclesiis, causa istius
 " guerræ, restituentur in integrum cum omni jure, sicut ante
 " guerram. Omnesque forisfacturæ indulgeantur, excepto
 " ⁶Vicecomite de Fronsac, et Domino ⁷J. de Galard. ⁸Con-
 " siderationes enim bonæ fient semper inter Reges, non
 " obstante qualicunque ⁹consideratione quam haberent cum
 " aliqua persona. Rex tamen Franciæ et filius suus senior, pro
 " se et successoribus suis, Regibus Franciæ, se separabunt a
 " confœderationibus quas habent cum Rege Scotiæ, absque
 " juvare Scotos vel confœderationes facere contra Regem
 " Angliæ seu regnum suum. Similiter, Rex Angliæ et filius
 " suus senior facient confœderationibus quas habent cum
 " Flandrensibus; valebuntque omnes collationes et provisiones
 " factæ durante guerra per partes in beneficiis vacantibus, et
 " eorum fructus morabuntur illis qui eos levaverint. Facient-
 " que Reges omnia prædicta confirmari a Domino Papa, et
 " impetrabunt absolutiones et dispensationes tangentes com-
 " plementum præsentis tractatus. ¹⁰Poterunt studentes utrius-

¹ Written *viri* in orig.; owing probably to its indistinctness in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *superioritatu* in the printed texts.

³ This word is omitted in Cleop. A. xvi.

⁴ A rubric is here inserted in the original as part of the text—*Valor redemptionis Regis Franciæ.*

⁵ *ante fuerant* in the printed texts.

⁶ *Vicecomites* in orig.; by inadvertence.

⁷ *Johanne* in the printed texts.

⁸ *Confœderationes* in the printed texts, MS. Bibl. Reg. 13 E. ix., and Cleop. A. xvi.

⁹ *confœderatione* in the printed texts, and the two MSS., above-named.

¹⁰ *Potuerunt* in orig.; corrected from the printed texts.

- A.D. 1360. "que regni in utroque regno, uti sibi placuerit, studere, et
 "gaudebunt privilegiis ac libertatibus studentium. Per istum MS. Bibl.
 "tractatum omnes alii tractatus et prælocutiones factæ tem- Reg. 13
 "poribus præteritis annullabuntur, nec partes juvare poterunt. E. ix.
 "Jurabitur, etiam confirmabitur præsens tractatus a duobus MS. Cleop.
 "Regibus, facietque Rex Franciæ litteras confirmatorias et A. xvi.
 "alia necessaria sub manu publica, et mittet Regi Angliæ, New
 "et Rex Angliæ remittet consimiles litteras Regi Franciæ. Rymer.
 "Fient igitur litteræ optimæ de omnibus prædictis, sub sigil-
 "lis utriusque Regis et filiorum suorum; et jurabunt ambo
 "Reges et filii sui, vigintique de ¹majori prole utriusque regni,
 "tenere, complere, et teneri facere atque compleri, omnia præ-
 "dicta, ac ponere rebelles et inobedientes utriusque regni in
 "veram obedientiam; et consurgent ambo Reges contra tales
 "inobedientes, et per illud renunciabunt omnibus gentibus pro
 "se et regnis suis futuris, causa inobedientiæ prædictæ; et se
 "supponent coercioni et ² correctioni Domini Papæ, etc."
- The Pope requested to confirm the treaty. Hiis ita gestis, confestim mittuntur nuncii Summo Pontifici, MS. Bibl.
 pro pace et pactis mutuis confirmandis. Reg. 13 E. ix.
 Cont. Muri-
 muth, p. 193.
- Great mortality. Quo quidem tempore, ad præceptum Domini Papæ, quievit
 A.D. 1361. controversia inter clerum et Ordines Mendicantium.
- Parliament at Westminster. Eodem anno erat communis mortalitas senum et puerorum. Cleop. A. xvi.
 A.D. 1361. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo primo, qui MS. Bibl.
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus Reg. 13 E. ix.
 quintus, Rex Angliæ, celebrato Natali apud ³Wodestoke, venit MS. Cleop.
 Westmonasterium ad Parlamentum; in quo præsentibus omni- A. xvi.
 bus qui interesse debebant, proponitur concordia inter Reges Cont. Muri-
 muth, p. 194.
- The Treaty confirmed, stabilita. Placuit igitur universis dictam concordiam recipere
 et tenere. Quamobrem, ⁴celebrata Missa de Sancta Trinitate
 a Cantuariæ Archiepiscopo cum magna solemnitate, astante MS. Bibl.
 Rege cum filiis suis, et accensis luminaribus et crucibus Reg. 13
 erectis, super Sacrosanctum Corpus Dominicum et missale, E. ix.
 singuli qui non prius juraverunt, hoc sacramentum præstiterunt MS. Cleop.
 in scriptis, ⁵Archiepiscopo Cantuariensi incipiente,—⁶"Nos ⁶Ni- A. xvi.
 "cholaus, Archiepiscopus Cantuariensis, juramus ad Sacrosancta
 "Corpus Dominicum et Evangelia, firmiter servare penes nos
 "pacem et concordiam firmatas inter Reges, et nullo in con-
 "trarium venire." Quibus expletis, singuli suas sedulas
⁷Regis notariis tradiderunt. Rex autem Francorum, cum suis

¹ *mari* in the printed texts; tence.

² *coercioni* in orig.; by

inadvertence.

³ *Wyndelsore* in Cleop. A. xvi.

⁴ *celebrato*, in orig.; by inadver-

⁵ This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁶ Simon Islip, however, was at this time Archbishop of Canterbury.

⁷ *regiis* in the printed texts.

MS. Bibl. nobilibus, idem præstitit juramentum. Sicque firmata paco A.D. 1361.
Reg. 13 inter duo regna, ¹ liberatus est Rex Johannes.

E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.

De Eclipsi Solis.

Eodem anno, sexto die Maii, in meridie fuit eclipsis solis. Eclipse of the sun.

MS. Bibl. Eodem mense, Burgundiæ cecidit pluvia sanguinea, et sexto Marvels
Reg. 13 Kalendas Junii, in festo Corporis Christi, Boloniæ apparuit and prodigies.
E. ix. crux sanguinea in aere, a mane usque ad horam sextam, eam
MS. Cleop. multis videntibus; et tunc se movebat, et in medio mari cecidit.
A. xvi. Consequenter, in partibus illis egressi vulpes de sylvis villas
Cont. petierunt, et vivos quosdam homines devoraverunt. Et in
Murimuth, æstivo tempore hujus anni, in Angliæ et in Francia, in locis
p. 196. desertis et planis, pluribus sæpe videntibus, subito apparuere
duo castella, de quibus duo exercitus egrediebantur armatorum;
quorum unus signis militaribus ornabatur, alter vero nigro
colore vestiebatur: et congregientes, milites vicerunt nigros.
Interim adunati, nigri milites superabant, et regredientes in
² castello omnia disparuerunt.

MS. Bibl. Et hoc anno, post festum Sancti Michaelis, ³ rosaria protu- Abnormal
Reg. 13 lerunt rosas colorem et odorem perfectum habentes. Corvi
E. ix. quoque ⁴ et aucæ, et aves aliæ, pullos produxerunt. produc-
MS. Cleop. tions of
A. xvi. nature.

Dominus Johannes fit Dux Lancastriæ.

MS. Bibl. Dominus Johannes Gaunt, Comes Richimundiæ, hoc anno A.D. 1362.
Reg. 13 factus est Dux Lancastriæ, jure uxoris suæ, filiæ et hæredis John of
E. ix. quondam Ducis Lancastriæ, qui eodem anno diem clausit Gaunt
Cont. extremum. created
Murimuth, Duke of
pp. 194, 5. Lancaster.

De Magnis Comitibus.

Eodem anno, illa Magna et famosa Comitiva de diversis A.D. 1361.
nationibus adunata, cujus duces pro majori parte erant Anglici, The Great
partes Franciæ versus Annivionem invaserunt, et villam Sancti Company
Spiritus ceperunt, cum villis et castellis multis in Francia; in France.
quos nulla virtute vel arte potuit Rex Franciæ expellere de
terra sua.

Eodem tempore surrexit et alia Societas, quæ "Alba Comi- The White
"tiva" vocabatur; quæ transiit per Provinciam in Lumbardiam; Company.

¹ This event took place in 1360.

² *castella* in the printed texts and
MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *rosoria* in orig.

⁴ These two words are omitted in
the printed texts.

A.D. 1361. et duces hujus Comitivæ erant Anglici, qui aliquando erant stipendiarii, aliquando ex proprio capite discurrerunt, accipientes redemptionem de diversis villis et castellis, ac civitatibus; nec pene secure vixit quisquam in illis regionibus, qui non istorum benevolentia fruebatur. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 195.

Princeps desponsat suam consanguineam.

Prince Edward marries Joanna, Countess of Kent. Isto anno, Edwardus Princeps Walliæ desponsavit Johannam Comitissam Kancie, relictam Domini Thomæ de Holand, quæ olim fuit separata a Comite Sarum, militis prædicti causa.

A great pestilence. Hoc etiam anno fuit grandis pestilentia, quæ viros potius consumpsit quam fœminas. Quo in tempore obiit Reginaldus Wygorniensis, Michael Londoniensis, et Thomas Eliensis, Episcopi. Quibus successerunt, provisione Papæ, Johannes Barnet ad Wygorniensem, Symon Langham Abbas Westmonasteriensis ad Eliensem, et Magister Symon de Sudbury ad Londoniensem, ecclesias. De nobilibus vero decesserunt Dominus Henricus Dux Lancastriæ, Reginaldus Cobham, Willelmus Fiz-Waryne, et Johannes Moubray. Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1362. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo secundo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus sextus, tenuit Rex Natale apud Wyndelyshore; et quinto-decimo die sequente ventus vehemens, ¹Notus, Auster, Africus, tanta vi erupit, quod flatu suo domos altas, ædificia sublimia, turres et campanilia, arbores et alia quæque durabilia et fortia, violententer prostravit, pariter et imegit, in tantum quod residua quæ modo extant sunt hactenus infirmiora. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi. Cont. Murimuth, p. 196.

Victory gained by the Great Company. Hoc anno vendebatur libra ceræ pro octodecim denariis. Quo etiam anno, Magna Societas, quæ prævaluerat in Francia et excreverat, commisit bellum cum Francis, et vicit, plures nobiles captivando, et multa fortalitia capiendo. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. MS. Cleop. A. xvi.

Ineffectual overtures for lessening the ransom of the King of France. Eodem tempore, Cardinalis ²Andrinus Abbas Cluniacensis, tertio die in fine Aprilis, venit Londonias, tractaturus cum Rege et Consilio suo pro redemptione Regis Franciæ minuenda, obsidibus liberandis, et matrimonio contrahendo cum sanguine Regis Angliæ et Karoli Bloys; sed de hiis pauca vel nulla expedivit.

A tournament held at London, and attended by many foreign knights. Eo tempore fiebant Londoniis ³de Smythfeld hastiludia, quinque primis diebus Maii, præsentate Rege et Regina, et majori militia Angliæ et Franciæ aliarumque terrarum. Ad quæ venerunt Hispani, Cyprii, et Armenii milites, auxilium Regis

¹ *Nothus* in orig.

² *Adrianus* in the printed texts.

³ *in* in the printed texts.

- MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
Cont. Muri-
muth, p. 197.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Cont. Muri-
muth, p. 197.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
MS. Cleop.
A. xvi.
- Angliæ requirentes contra Paganos, qui invaserant fines A.D. 1362. suos.
- Stapula lanarum, non obstante sacramento Regis et aliorum majorum Angliæ, mutatur ad Caley.
- In festo Apostolorum Petri et Pauli, Rex Edwardus Tertius apud Westmonasterium obtulit vestes in quibus Beatus Petrus Apostolus celebravit, ¹et dedit per chartam suam Abbati et Conventui Westmonasteriensi duos cervos de venatione sua, capiendos annuatim in Foresta de Wyndeleshore.
- Edwardus, Regis primogenitus, eo tempore, circa festum Sanctæ Margaretæ, apud Westmonasterium, præsentibus regni majoribus, suscepit a patre suo Principatum Aquitanniæ, fidelitate prius et homagio sibi factis; sed tamen Principatum Walliæ, Ducatum Cornubiæ, ²Comitatus Cestriæ ³sive Kancie, Acquitaine, non reliquit. Qui, circa festum Purificationis Beatæ Mariæ proximo sequens, cum uxore et tota sua familia in Wasconiam transfretavit.
- Eodem anno, Symon Islepe, Cantuariensis Archiepiscopus, devotionem multorum aut infecit aut subtraxit, litteris suis patentibus, sub pœna excommunicationis, præcipiens universis ecclesiarum rectoribus et vicariis suæ Provinciæ, et illorum subditis, ut de cætero non abstineant in festis quorundam Sanctorum ab operibus manualibus et servilibus, quæ prius in talibus festis fieri non licebant. Si tamen ⁴beneficeret, judicet hoc caput Sanctorum, cum membris, qui mortem quondam Regis Angliæ, Willelmi Rufi, tradidit in manus et arbitrium Sancti Albani ⁵Protomartyris hujus regni. Idem insuper Archiepiscopus assignavit et statuit, non plus dari sacerdotibus pro annuali stipendio quam sexaginta sex solidos octo denarios: quod plures furari coegit.
- Eodem anno cœpit Parliamentum Londoniis, septimo-decimo Kalendas Novembris; quod continuatum est usque in festum Sancti Bricii, quo die Rex natus fuerat, annis ætatis suæ quinquaginta expletis: unde, in suo Jubilæo populo suo se exhibuit gratiosum, reis majestatis suæ regiæ offensas indulgendo, vinctos libere abire permittendo, et exules revocando; ad petitionem etiam communis, placita in lingua materna, et non Gallica, versari jussit. Leonellum quoque, filium suum, fecit Ducem Clarenciæ, et Edmundum Comitem Cantebrigiæ. In dicto Parlamento, concessum erat Regi per tres annos sequentes recipere viginti sex solidos et octo denarios de quolibet
- The staple of wool removed to Calais.
Offering made by King Edward to Westminster.
ward receives the Principality of
King Edward to Westminster.
ward receives the Principality of
Acquitaine.
that ordinary work shall not be laid aside on Saints' days.
Limitation of priests' payments: evil results thereof.
at London.
Concessions made on occasion of a Jubilee.
In Grant made to the King.

¹ This gift is not mentioned in the Continuation of Murimuth.

² Comitatus in orig.

³ et in the printed texts.

⁴ benefecerit in the printed texts.

⁵ Prothomartiris in orig.

A.D. 1362. sacco lanæ transvehendo ultra mare. Ordinatum est insuper, MS. Bibl.
 Purveyors of victuals nullum in regno præter Regem, Reginam, ac Duces, in poste- Reg. 13
 abolished. rum provisosores habere victualium; nec ¹ ut aliquid caperent nisi E. ix.
 denariis præsolutis, et ut hæc transgredientes stricto iudicio puniantur.

Death of Pope Innocent VI. Obiit hoc anno, mense Augusti, Papa Innocentius Sextus; MS. Bibl.
 cui successit Dominus Gillerinus, Abbas Ordinis Sancti Bene- Reg. 13 E. ix.
 dicti Marciliatus, ² patre Anglicus, doctor egregius, et Auditor Cleop. A. xvi.

Succeeded by Urban V. in Curia; et secundo Kalendas Novembris consecratus, et vocatus "Urbanus Quintus." Hic cum longum tempus in Curia MS. Bibl.
 transegiisset, et nullum a Papa gradum accepisset, cuidam Reg. 13
 amico suo conquestus est, dicens, "Puto," inquit "veraciter, E. ix.

"O amice, etsi omnes ecclesiæ ³ mundi caderent, nulla caderet super caput meum." Cum coronatus fuisset, accedens ad illum dictus amicus suus quondam, ait, "Dudum conquesti estis, Pater beatissime, dicens, etsi omnes ecclesiæ mundi caderent, nulla caderet super caput vestrum. Ecce! quomodo Deus disposuit in hac parte. Omnes siquidem ecclesiæ mundi modo super caput unum pariter ceciderunt."

Obituary of the year. Obiit eodem anno Johannes Episcopus Lincolnensis, cui MS. Bibl.
 successit per provisionem Johannes de Bukhyngam; et Robertus Episcopus Cicestræ, cui successit, provisione Domini Reg. 13 E. ix.
 Papæ, Magister Willelmus de Lenne. MS. Cleop. A. xvi.
 Cont. Muri-muth, p. 198.

Death of Joanna, Queen of Scotland. Great mortality. Eodem anno obiit Domina Johanna Regina Scotiæ, et Londoniis sepelitur. Moriebantur etiam plures morbo litargiæ, multa infortunia prophetantes; mulieres insuper decessere per fluxum, et erat communis pestis bestiarum. MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
 Cleop. A. xvi.

A.D. 1363. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo tertio, qui MS. Bibl.
 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus septimus, tenuit Rex Natale apud Wyndeleshores. Reg. 13
 E. ix.

The Pope revokes pluralities. Quo anno Papa pluralitates revocavit, decernens facto decretalis horribilis sufficere clerico rectoriam cum quatuor præbendis, minoribus vero minus. Iste Papa fratrem suum Episcopum Anivionæ ordinavit; et sequenti proxima Parasceue Johannem Regem Franciæ, cum aliis regibus et proceribus, cruce signavit. MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
 Cleop. A. xvi.

The King of France assumes the cross. Eodem anno obiit Domina Johanna Regina Scotiæ, et Londoniis sepelitur. Moriebantur etiam plures morbo litargiæ, multa infortunia prophetantes; mulieres insuper decessere per fluxum, et erat communis pestis bestiarum.

Murder and mutilation of a priest, in London. Prope tempus illud, quidam, spiritu diabolico instigati, corpus cuiusdam sacerdotis Londoniis in quatuor partes diviserunt; quas per quatuor partes dictæ civitatis contemptibiliter projecerunt; auctores vero hujus sceleris usque ad præsens latent. MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix.
 MS. Cleop. A. xvi.
 Cont. Muri-muth, p. 198.

¹ *vel* in orig.; corrected from the printed texts.

² *patria* in the printed texts; *patre* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Added in a later hand. It is

found in the printed texts. This passage is not in Cleop. A. xvi.

⁴ *meum* in orig.; corrected from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

- MS. Bibl. Eodem anno, mense Octobri, tenuit Rex Parliamentum Lon- A.D. 1363.
Reg. 13 doniis; a quo nullus magnus se potuit absentare. In quo Parliament
E. ix. omne ornamentum, aureum sive argenteum, erat damnatum, at London.
Cont. sive in cultellis, cingulis, monilibus, annulis, et cæteris cor-
Murimuth, porum ornamentis, nisi in talibus qui possent per annum ex- Sumpuary
p. 198. pendere ¹decem libras. Ordinatum est ibidem etiam, ne mer- laws en-
MS. Bibl. catores Angliæ cum suis mercimoniis, vel ad vina quærenda, acted.
Reg. 13 E. ix. de cætero transfretarent; et ut singuli artes suas exercerent;
MS. Cleop. et ut nulli pannis pretiosis aut pellura uterentur, nisi qui But to no
A. xvi. possent expendere per annum centum libras; et ut plebei ope- purpose.
rarii et agricultores non vescerentur cibis delicatis aut potibus.
Sed hæc omnia nullum effectum capiebant.
- MS. Bibl. Eisdem diebus venerunt tres Reges, videlicet Franciæ, Cy- Three
Reg. 13 E. ix. priæ, et Scotiæ, visere et alloqui Dominum Regem Angliæ; a Kings visit
MS. Cleop. quo plurimum honorati et donis donati, Reges Cypriæ et Scotiæ England.
A. xvi. ad sua reversi sunt; sed Rex Franciæ, gravi morbo correptus, The King
Cont. Muri- Londonias apud Saveye diem clausit extremum. Sed hoc con- of France
muth, p. 199. tigit anno sequenti. De obitu Regis hujus exequias Rex ²Angliæ dies in
London
(A.D.
1364).
- MS. Bibl. in diversis locis solemniter fecit celebrari, ac usque Dovoriam
Reg. 13 suis sumptibus per reverendos viros corpus ejus, more regio, 1364).
E. ix. conduci fecit; qui tandem sepultus est juxta Parisium apud
Cont. Sanctum Dionysium; et regnavit pro eo Karolus, filius suus
Murimuth, major.
p. 200.
- MS. Bibl. Eodem anno, septimo Idus Decembris cœpit gelare; perdu- Great frost.
Reg. 13 E. ix. ravitque gelu fortissimum usque decimum quartum Kalendas
Cont. Muri- Aprilis.
muth, p. 199.
- MS. Bibl. Rex Cypri itinerando in Anglia plura perdidit per latrones. The King
Reg. 13 Ob quam causam Rex Edwardus concessit Londoniensibus po- of Cyprus
E. ix. testatem ³impios eorum malefactores justificandi, et incarceratos plundered.
MS. Cleop. infra civitatem liberandi, Justiciariis Regis, ut prius solebant,
A. xvi. ad hoc non vocatis.
- MS. Bibl. Hoc anno obiit bonæ memoriæ Dominus Radulphus de Obituary
Reg. 13 Schrouesbyrry, Episcopus Bathoniensis; ad quam sedem trans- of the year.
E. ix. latus est Magister Johannes de Barnet de ecclesia Wygor-
Cont. niensi; et Johannes de Wyttelessey de Roffensi translatus est
Murimuth, ad ecclesiam Wygornensem; cui successit Thomas Trillek in
p. 199. Roffensem ecclesiam.
- MS. Bibl. Hoc anno fuit tanta frumenti caristia, ut venderetur summa Dearth of
Reg. 13 E. ix. frumenti quindecim solidis. corn.
MS. Cleop.
A. xvi.

¹ *quadraginta* in Cont. Murimuth.² *Anglorum* in the printed texts.³ *impiosior* in orig.; by inadvertence; *copiosiore* in the printed

texts; corrected from MS. Bibl.

Reg. 13 E. ix., where, however, it strongly resembles *impiosior*.

- A.D. 1363. Generale Capitulum Nigrorum Monachorum fuit hoc anno MS. Bibl.
 A General Chapter of the Benedictines at Northampton. ¹apud Northamptoniam, ²præsidente Domino Thoma Abbate Reg. 13
 Sancti Albani; in quo statutum est, inter cætera, ³perpetue E. ix.
 fieri jugemque memoriam per totum Ordinem pro vivis et defunctis, in omnibus horis diurnis pariter et nocturnis. MS. Cleop. A. xvi.
- A.D. 1364. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, tricesimus octavus, tenuit Rex Edwardus Natale apud Wyndeleshore.
- Exercise of his privilege of pardon by the Abbot of Battle. Quo tempore Abbas de Bello, itinerando versus Londonias, MS. Bibl.
 obviavit cuidam damnato ad furcas ex Marescalcia Regis: Reg. 13 E. ix.
 quem, virtute libertatum ⁴et privilegiorum suorum, erectum MS. Cleop. A. xvi.
 et liberatum a mortis periculo secum adduxit. Et quamvis Cont. Muri-
 Rex et magnates alii ferrent graviter factum istud, chartas muth, p. 132.
 tamen suas per placitum ibidem habuit approbatas.
- Defeat and death of Charles de Blois. In festo Sancti Michaelis, Karolus le Bloys cum gente MS. Bibl.
 multa bellica, ad numerum trium millium sexcentorum, ir- Reg. 13
 ruit subito super Johannem de Monte Forti et Dominum E. ix.
 Willelmum Latiner, dum obsiderent villam cum castro ⁵Do- MS. Cleop. A. xvi.
 veroi, qui vix mille sexcentos de Anglis, et Britonibus, et omni gente, habuerunt; ubi facto congressu absque deliberatione, ceciderunt ex parte Ducis septem viri, et, ex parte Karoli intrusorum, ipse Karolus cum Domino de Richford et Willelmo Vango, militibusque et armigeris pene mille. Et capti sunt de parte Karoli, duo Comites, viginti septem Domini, et armati viri strenui mille quingenti.
- Death of John, King of France. Hoc anno, quinto Idus Aprilis, obiit, ut prædicitur, Johannes Rex Franciæ; cujus mors utrumque regnum non modicum MS. Bibl.
 perturbavit. Reg. 13 E. ix.
- The Lombard merchants accused of dishonesty to the King. Eodem anno, Longobardi mercatores sunt accusati per socios MS. Bibl.
 suos de magna infelicitate in mercimoniis suis facta Regi; Reg. 13
 unde pars major illorum in Turri Londoniarum recluditur, E. ix.
 quousque finem Regi fecissent ad ejus beneplacitum. Cont. Murimuth, p. 200.
- Contemplated marriage of Edmund de Langley prevented by the King of France. Eisdem diebus, Edmundus de Langelay, filius Regis Edwardi, filiam et hæredem desponsasset Comitis Flandriæ, nisi propinquitus consanguinitatis prohibuisset. Unde, ⁶pro habenda dispensatione missum est ad Papam; sed Rex Franciæ Karolus ne matrimonium istud procederet callide impedivit. Quæ mulier exposita copulata est Philippo fratri Regis Franciæ,

¹ Omitted in the printed texts.² *præsidente* in the printed texts.³ *perpetuum* in the printed texts.⁴ Omitted in the printed texts.⁵ Meaning *d' Auray*.⁶ From this word down to "*istud*" is omitted by inadvertence; but is supplied in a marginal note by a later hand.

MS. Bibl. Duci Burgundiæ, ¹qui quondam patri suo in Anglia fuerat A.D. 1364.
Reg. 13 conceptivus.

E. ix. Sub eodem tempore, in planis Turkeyæ, in die Omnium Great de-
Cont. Sanctorum, commissum est bellum atrocissimum inter Christi- feat of the
Murimuth, colas et Paganos; ubi Christiani, quamvis gravi damno suo, Pagans in
pp. 200, 1. fuere victores. Attamen de Christianis ibidem cecidere Turkey.

²principes ³J. Rex Hungariæ, Siwardus Rex Gorgoniæ, et
Magister Hospitalis Insulæ ⁴de Roodes, et Christiani ad num-
merum quinque millium ducentorum et decem. De Paganis
missa sunt ad Tartara virorum quadraginta millia robustorum;
quæ perempta sunt ibidem, cum aliis popularibus quorum
numerus non potuit comprehendi. Et fuerunt principes Pa-
ganorum, Soldanus Babiloniæ, Rex Turkeyæ, Rex Baldok, Rex
Belmarinus, Rex Tartarorum, et Rex de Lettowe; ex quibus
tres interfecti fuerunt, ut hii qui interfuerant dicto prælio
referebant.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo ⁵sexagesimo quinto, A.D. 1365.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, A son born
tricesimus nonus, natus est Edwardo, principi Walliæ et to the Prince
of Wales;
Aquitanniæ, apud Angolismum, et vocatus est filius nomine who dies at
patris sui "Edwardus." Hic anno ætatis suæ septimo diem an early
age.

MS. Bibl. clausit extremum, non tamen præmature, ut plurimi asserebant.
Reg. 13
E. ix. MS. Cleop. A. xvi.
Cont. ⁶Eodem anno, Ingelramus Dominus de Concy apud Wyn- Marriage of
Murimuth, deleshoram desponsavit Isabellam, filiam Regis Edwardi Tertii, the Princess
p. 201. Isabella.
cum magna solemnitate.

MS. Bibl. ⁷Hoc etiam anno Rex Cypriæ cepit Alexandriam Magnam, Capture of
Reg. 13 quæ clavis est Ægypti, ⁸perempta illic non modica multi- Alexan-
E. ix. tudine Paganorum. Principes igitur prædictorum, cum dria.
Soldano, illud factum indigne ferentes, ⁹innumeros adunantes
Sathanæ satellites, venerunt contra eum. Quorum multitudini
Rex et sui se cernentes omnino impares, cum non haberent
exercitum qui custodire posset tertiam partem civitatis, usi
consilio sapienti, deprædati sunt illam partem quam ceperant,
auferentes spolia et divitias quæ quemlibet exsaturare valuissent.
Nempe non ceperunt nisi unam partem urbis, ex una parte fluvii,
quia brachium quoddam ¹⁰marinum urbem secat. Reliquam

Part of the
city plun-
dered.

¹ This passage is not in Cont.
Murimuth.

² *principibus* in the printed texts.

³ *Louis* was the name of the then
King of Hungary, but he died in 1382.

⁴ *et Roodes* in orig.; corrected from
the printed texts.

⁵ *quinquagesimo* in the printed
texts.

⁶ Corrected to "anno 36," in a
somewhat later hand, in MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.

⁷ This narrative is greatly abbrevi-
ated in the Continuation of Muri-
muth, p. 201.

⁸ *perempti* in orig.

⁹ *innumeros* in orig.

¹⁰ *marinam* in the printed texts.

A.D. 1365. partem tenere Pagani. Ditati nihilominus omnes fuerunt a MS. Bibl.
maximo ad minorem. Et postquam spolia collegissent ad Reg. 13
placitum, quarto die captionis ejus, vel quinto, recedentes E. ix.

Conse-
quent rise
in the
value of
spices.

Rich spoils
brought to
England
and
Aquitaine.

illæsi civitatem deprædatam incredulis reliquerunt. Omnia vero genera specierum transmarinarum diu post hæc et rariora et cariorea fuere, quamvis Soldanus, in despectu Christianorum, proclamari fecisset in partibus, ne mercatores se subtraherent ab ¹eadem urbe, sed more solito illuc advenirent, habituri tam bonum forum rerum venalium sicut ante captionem dictæ civitatis; sed tamen non ita evenit. Interfuerunt autem huic captioni, cum Rege Cypriæ, plures Anglici et Aquitannici; referentes tam in Angliam quam in Aquitanniam pannos aureos et olesericos, splendoresque gemmarum exoticos, in testimonium tantæ victoriæ illic factæ.

A.D. 1366.
Birth of
Prince
Richard, at
Bordeaux.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo sexto, qui MS. Bibl.
est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadra- Reg. 13
gesimus, natus est Domino Edwardo, Principi Walliæ et E. ix.
Richard, at Aquitanniæ, apud Burdegalyam, Ricardus, filius suus se- Cont.
Bordeaux. cundus; quem Ricardus Rex ²Majoricarum de sacro fonte Murimuth,
suscepit. p. 202.

The King
of France
requests
the aid of
King Ed-
ward
against the
Great Com-
panies.

Circa idem tempus, Rex Franciæ et majores regni inter- MS. Bibl.
pellaverunt auxilium Regis Angliæ contra ³Magnas Comitivas Reg. 13
quæ debacchabantur in Francia; quarum ductores erant Ang- E. ix.
lici pro majori parte, vel saltem de dominio Regis Anglorum. Qui primo jussit per litteras suas ut exirent Franciam, et non præsumerent illud regnum ulterius infestare. Qui valde ridiculose talia mandata ferentibus responderunt, se nihil ibidem tenere de Rege Angliæ, nec velle pro eodem suas munitiones relinquere, sive victum suum, quæ tantis laboribus adquisissent. Quorum responsis exacerbatus Rex Angliæ, paravit se ad transfretandum. Sed Rex Franciæ, cum audisset de tanto Regis apparatu, timuit, putans fortassis se regnum amisurum, si contingeret Regem Angliæ fore victorem. Quapropter misit ad Regem, rogans ut a cœptis desisteret, et domi se contineret. Quæ quidem missio Regem Edwardum iterum in tantum contristavit, ut juraret per Sanctam Mariam se nunquam surrecturum in auxilium Regis Franciæ, licet dictæ Comitivæ Regem, cum suis omnibus, nitantur expellere regno suo. Nihilominus, exposit, ad jussum Regis Angliæ, redditis Regi Franciæ villis et castellis, per prædictas Comi-

The pos-
sessions of
the King of
France are
restored.

MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix.
Cont. Muri-
muth, p. 202

¹ eidem in orig.

² *Navarriorum* in the printed
texts; *Armoricarum* in the Con-

tinuation of Murimuth.

³ *magnos* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Munimuth, p. 202. *tiyas diu possessis, Bertrandus* ¹*Cleikyn, miles insignis A.D. 1366. et belliger, cum Magna Comitiva processit contra Dominum* *The Great Company* *Petrum Regem* ²*Hispaniæ, ut illum deponeret, fretus auxilio* *proceeds against* *et favore Papæ. Fuit utique iste Bartrandus semper* *Pedro, King of* *quietis impatiens, bellum diligens plus quam pacem. Dice-* *Spain.* *batur de isto rege, quod vixit inter suos tanquam pes-* *simus maleficus et tyrannus, proscribens et interficiens suos naturales homines; et, quod pejus est, spreta religione Christiana, cum quadam se Judæa fœmina miscuisset. Qui cum audisset adventum illius terribilis Comitivæ, mox timore perterritus fugit in Vasconiam ad Dominum Principem Walliæ, poscens ab eo subsidium et juvamen. Quo fugato, Henricus, Henry, the* *frater ejus bastardus, assensu majoris partis Dominorum* *Bastard of* *Hispanniæ, sive communium, et auxilio Comitivæ prædictæ,* *Spain, is* *factus est Rex ibidem. Erat autem numerus Comitivæ* *made King.* *prædictæ circiter sexaginta millia bellatorum.*

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. *Hoc anno obiit Simon Islepe, Archiepiscopus Cantuariensis; Obituary* *cui successit Symon de Langam, Episcopus Eliensis, provi-* *of the year;* *sione Papæ; Johannes Barnet, de ecclesia Bathoniensi, trans-* *and eccle-* *latus est ad Eliensem ecclesiam; Magister Johannes Harewelle,* *siastical* *contemplatione Domini Edwardi Principis Walliæ, confirmatus* *promotions.*

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Munimuth, pp. 202, 3. *est a Papa in Episcopum Bathoniensem. Item, hoc anno obiit Willelmus de Edyngdone, Episcopus Wintoniensis; cui successit per electionem, Domino Rege procurante, Dominus Willelmus de Wykam, ³portitor Privati Sigilli.*

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. *Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo septimo, qui A.D. 1367. est annus regni Regis Edwardi, a Conquestu Tertii, quadra-* *Prince Ed-* *gesimus primus, Princeps Edwardus, condolens calamitatibus* *ward pro-* *Domini Petronis, Regis Hispaniæ, profectus est in regnum* *ceeds to* *illud cum electa multitudine bellatorum Angliæ, Scotiæ,* *the aid of* *⁴Franciæ, Aquitanniæ, et Britanniæ, et aliarum gentium plu-* *Pedro.* *rimarum; ad quem cum multis accessit Dominus Hugo de Calverlee, deserto Henrico Bastard, eo quod noluit stare contra Dominum Principem, primogenitum Regis sui. Venit* *Receives* *insuper ad Principem Dominus Robertus Knollis, cum electa* *large rein-* *multitudine Magnæ Comitivæ prædictæ. Qui duo de sua* *forcements.* *militia multum auxerunt, confortaverunt, et animaverunt, partem ejus. De Anglia venit ad eum Dominus Johannes Dux Lancastriæ, cum multis valentibus militibus et armigeris, aliisque armatis; eratque cum eo Rex Navariæ, cum multis de gente sua. Ex adversa parte venit ipse Henricus Bastardus,*

¹ Bertrand Du Guesclin is the personage meant.

² *Hypaniæ* in orig.

³ *portator* in the printed texts.

⁴ *Navarria, Aquitannia*, in the printed texts.

A.D. 1367. et cum eo Bartrandus Cleykyn, cum magna parte illius Magnæ Comitiviæ, quæ ipsum secuta est non tantum amore quantum spe prædæ. Venerunt insuper cum Bastardo pene omnes Domini et potentes Hispaniæ, et de Gallicis infiniti, partim missi per Regem Franciæ, partim lucri contemplatione. Saraceni præterea, et ulteriores Hispani, sed increduli, confluxerunt cum intrusore ¹prædicto, qui præ multitudine dinumerari non

The King of Navarre is captured; but soon restored.

valebant. Igitur post paucos dies adventus Principis in Hispaniam, Rex Navariæ, se gerens incaute, captus est repente a militibus Bertrandi Cleykyn. Qui tamen Domino Principi exposit cito fuit redditus; capto eodem Bartrando, qui mortis incurrisset supplicium, nisi eum protinus judicasset. Remansit tamen idem Bartrandus captivus postea per longum tempus; captus quippe fuerat antequam acies convenirent ad feriendum, in initio belli hujus.

Victory gained by Prince Edward at Najara.

Cito post hæc, acies ad invicem percusserunt, sagittariis Anglicanis laudabiliter rem agentibus, et Hispanos undique cum incredulis ferientibus. Dominus Johannes Dux Lancastriæ et Dominus Johannes Chaundos, miles famosissimus, quibus assignati fuerunt illi qui de Magna Comitiva adhæserunt Principi, primam aciem habuerunt. Super hos pondus belli stetit, super hos Sarracenicæ ²phalanx incubuit, super hos Hispanorum innumera multitudo diu sævit. Sed tandem superveniente Domino Roberto Knollis, cum electa gente quæ eum secuta fuerat, et nostra pars augetur et animatur, et pars adversa debilitatur et terretur. Tunc retrocedunt Hispani, corruunt Sarraceni, et ad inferna properant per centenos. Ipse dux partis adversæ pavefactus, hiis visis, et maxime de sagittis quæ eum undique circumvolaverunt, reliquit sonipedem quem insederat, et equum velociorem insiliens festinavit ad fugam; non tamen illæsus, quia, prout dicebatur, erat in inguine sagittatus. Cognita vero fuga ducis sui, Hispani ultra resistendi spiritum non habentes, in fugam ³cuncti illico convertuntur. Quos nostrates insequentes percutiunt, perforant, et prosternunt, quosdam captivantes, plurimos perimentes. Captus est ibidem siquidem Comes de Dene, cum multis ex nobilioribus illius regni. Captus est insuper, ut prædicitur, ipse Bartrandus Cleikyn, qui fuerat principalis consiliarius ex parte Bastardi, et dux primæ aciei. In hac pugna etiam, et fuga prædicta, occisi sunt ex gente Hispanica et auxiliariis plures quam septem millia bellatorum. In fluvio nempe de Nazar suffocati sunt

The Count of Denia and Du Guesclin taken prisoners.

¹ prædicte in orig.
² fulanx in orig.

³ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl. multi rapaci gurgite illius aquæ; in tantum ut unda appareret A.D. 1367.
 Reg. 13 rubra vel sanguinea per spatium milliarii, præ numerositate
 E. ix. vulneratorum, vel illic se præcipitantium ¹vel. ibidem per
 Anglicos peremptorum. Commissum est proelium istud tertio
 die Aprilis, vel, ut quidam volunt, in Vigilia Dominicæ Annun-
 ciationis.

Igitur obtenta tanta victoria, Princeps illustrissimus præfatum Pedro is
 Dominum Petronem restituit in regnum suum; qui expost restored to
 gratus et infidelis eidem Principi, non tenendo promissa, ini- his king-
 tium magnorum dolorum fuit illi. Revera cum sperasset de dom: but
 eo recepissee pecuniam cum qua satisfecisset ²suis conductitiis, displays
 et præcipue Magnæ Comitivæ quam de Galliis ³accersiri fece- ingratitude.
 rat, deficiente ipso in promissis, confringi et comminui fecit
 vasa sua aurea et argentea, et monetam exinde fieri; quam
 suis stipendiariis erogavit, ipso paupere remanente. Misit præ-
 terea quemdam ex suis militibus, ut caperet nomine suo seisi-
 nam in Comitatu de Algezira et aliis terris quas idem Rex The Prince
 Petro sibi ⁴reconcessit, sed nunquam tamen fuit in posses- returns,
 sione pacifica de eisdem; et ita regressus est in Aquitanniam, impover-
 depauperatus nimium, quia consumpserat omnes thesauros suos, ished to
 in hac expeditione, ut præfertur. Ob quam causam compulsus Acqui-
 est manus mittere ad bona subditorum suorum, et in toto taine; and
 dominio Wasconiensi novas taxas exigere, et insuetas. Quam- imposes
 obrem cito postea defecerunt ab eo, et rebellare cœperunt. new taxes.
 Sed hæc postea.

Per idem tempus, Bartrandus Cleykyn, solvens ⁵redemptio- DuGuesclin
 nem, a captivitate liberatur, et pergens in Hispaniam Regi is liberated.
 Petro conciliatur. Persuasit ⁶ergo sibi, tanquam communis ami-
 cus et pacis ⁷mediator, ut reciperet Henricum Bastardum,
 fratrem suum, in gratiam; quem promisit futurum fidelem
 sibi. Cujus verbis credens, idem Petro jussit ut ad eum ad-
 duceret, spondens se omnem rancorem et cunctas forisfacturas
 remissurum. Procuravit proinde idem Bartrandus, ut dictus Pedro is
 Henricus adveniret cum armata manu, eo tempore quo Rex treacher-
 sedebat in prandio, et subito præoccupatum lancea perforaret. ously slain
 Quod et factum est; et mox Bastardus invasit regnum iterum, by his
⁸partus proditione quod non potuit aperto Marte. brother.

Edwardus Princeps, per idem tempus, ut dicebatur, intoxi- The Prince
 catus fuit; a quo quidem tempore usque ad finem vitæ suæ poisoned.

¹ ut in the printed texts.

² sine in orig.; by inadvertence.

³ accersiri in orig.

⁴ præconcessit in the printed texts, and in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ redemptionem suam in the printed texts.

⁶ igitur in the printed texts.

⁷ moderator in the printed texts.

⁸ adeptus in the printed texts.

- A.D. 1367. nunquam gavisus est corporis sanitate. Sed et plures strenui et valentes, post victoriam Hispanicam, fluxu ventris et aliis infirmitatibus perierunt ibidem, ad magnum detrimentum Anglicani regni. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 203, 4.
- Numerous deaths among the English troops.
- Pope Urban V. goes to Rome.
- Eodem anno, circa principium mensis Maii, Papa Urbanus Quintus de Aniviona, cum plena curia, se transtulit versus Romam; quo circa festum Sancti Lucae Evangelistae¹ sanus pervenit, et summo cum honore ab omnibus est receptus; quia a tempore Papae Bonifacii Octavi ibidem visus fuerat Papa nullus; statimque loca sancta collapsa et ecclesias dirutas reparavit, reliquias Sanctorum auro, argento, et gemmis pretiosis, pulcherrime decoravit, et multa bona fecit ibidem; propter quæ, infinitas benedictiones post mortem ab omni populo reportavit.
- Changes effected by him there.
- A.D. 1368. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragesimus secundus, mense Martio visa est stella comata inter partes Septentrionales et Occidentales, quæ versus Franciam radios suos porrexit.
- A comet seen.
- Quo anno, mense Aprilis, Leonellus Dux Clarenciæ, Regis Edwardi Tertii filius, cum electa multitudine nobilium Anglicorum, transivit versus Mediolanum, ad accipiendum in uxorem filiam Domini Galias, domini Mediolani, cum qua medietatem ejusdem domini fuerat habiturus. Sed tamen modico tempore super conjuge vel dominio gaudere permissus est; morte, quæ cuncta disjungit et separat, mox preventus. Celebrato nempe inter eos cum maxima gloria matrimonio, Leonellus, circa festum Nativitatis Beatæ Mariæ proximo sequens, diem clausit extremum.
- Marriage of Lionel, Duke of Clarence,
- And death.
- Eodem anno Franci pacem frugerunt, equitantes in terras Angliæ in Comitatu de Pountyff, castella, villas, oppida, et mutationes, ex insperato capientes, partim vi, partim proditione; homines vero Regis Angliæ quosdam peremerunt, quosdam captivaverunt, Rege² Angliæ hæc omnia ignorante. Et ad circumveniendam Regis Angliæ innocentiam, Rex Franciæ, versutus et dolosus, misit ei nuncios qui dicerent eum fore paratum solvere quod residuum fuerat de redemptione patris sui, quondam Regis Franciæ, Johannis; et omnes conditiones pacis, apud Caley factas, observare. Interea Princeps Walliæ direxit nuncios ad patrem suum de Wasconia, mandans per litteras suas ne Francorum Regi fidem daret, qui proculdubio paratus fuit ad decipiendum eum, et jam pacem frugerat vastando terras suas. Sed Rex Angliæ, quorundam ductus consilii,
- The French invade the territory of the English King; and endeavour to deceive him.
- He refuses

¹ *sanis* in orig.; by inadvertence.

² *Franciæ* in the printed texts; but erroneously.

MS. Bibl. qui dicebant Principem temerarium et quietis impatientem, A.D. 1368.
Reg. 13 quippe qui nihil ¹magis quam bella cupivit, et ob id infamaverat to listen to the counsels of the Prince.
E. ix. Regem Francorum satis innocentem, filii sui litteras monitorias parvipendit.

Eo tempore, Rex Franciæ, ad decipiendum plenius Regem King Edward Angliæ, misit ei vina de Boemia, et alia donativa, indicia comes sensible of the treachery of the French King, and refuses his presents.
bonæ fidei et dilectionis. Et factum est, adhuc Gallicis nunciis cum Rege existentibus, nova deportantur ad Regem, quod Rex Franciæ diripisset hostiliter pagum Pontinum, villas vastasset, et homines captivasset. Insuper et magnam villam et fortem de Abvyle cepisset, et prædas multas cepisset ibidem. Cum autem audisset Rex de captione de Abvyle, contristatus est valde, et nunciis quidem præcepit cum donis redire, nolens eis damna inferre. Sed jussit eis ut referrent Regi suo, ejus se infidelitatem quam maxime detestari, quam proculdubio lueret in futurum. Quibus domum properantibus, Calesienses facti sunt obviam, et vina diripientes, Calesiam adduxerunt. Franci nihilominus, ut erant semper fraude et dolositate pleni, causam fractionis pacis cautelose et subdole imposuerunt Anglicis.

MS. Bibl. Hoc anno, mense Octobri, Dominus Symon de ²Lanham, Ecclesiastical promotions.
Reg. 13 Archiepiscopus Cantuariensis, creatus est in Cardinalem, et
E. ix. sequenti anno, mense Aprilis, versum Curiam iter cepit. Igitur
Cont. Papa transtulit Magistrum Willelmum de Wyttelese, Episcopum Wygorniensem, ad ecclesiam Cantuariensem; et Magistrum Willelmum de Lenne, Episcopum Cicestriæ, ad ecclesiam Wygorniensem, et Magistrum Willelmum Reed ad Episcopatum Cicestrensem, promovit.

Rex iterum vendicat regnum Franciæ.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo sexagesimo nono, qui A.D. 1369.
Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadra- Parliament at Westminster.
E. ix. gesimus tertius, circa finem mensis Maii, Rex Edwardus tenuit Parliamentum apud Westmonasterium, in quo tractavit de rupto fœdere inter ipsum et Regem Francorum. Quapropter, Edward again claims the French throne.
MS. Bibl. sicut olim, totum regnum Franciæ iterum vendicavit. In cujus rei negotium, circa festum Nativitatis Beatæ Mariæ, misit filium suum Johannem Ducem Lancastriæ, et Humfridum de Boun Comitem Herfordiæ, cum valida manu militum, in Franciam ad pugnandum pro jure suo. ³Qui ducentes exer-

¹ *maris* in orig. ; erroneously.

² Correctly, *Langham*.

³ The sequel of this narrative re-

sembles that of the Continuation of Murimuth, but is evidently derived from a much fuller source.

A.D. 1369. citum versus Montem Morianum, qui vulgo dicitur ¹“ly Calk-MS. Bibl.
Inactivity “hul,” prope Calesiam, in quo consederat Francorum exercitus, Reg. 13
of the adventum Anglicanæ militiæ præstolando, ad oppositum montis E. ix.
Duke of illius tentoria sua fixerunt. Dux igitur, illic adhibitis certis
Lancaster dominis ad corporis sui custodiam, qui noctium vigilias inter
at Calais. se dividerent, pro tutela sua, diu moram ibi protelavit, tam
inutilem quam damnosam. Erant ibi tunc multi valentes
barones et milites, qui cernentes plebem Anglicanam cotidie
fame pesteque perire, eo quod ²primum nullum sinebant
pabulatum egredi, decreverunt pugnare cum Gallicis prius-
quam gens Angliæ peste seu fame nimis infirmata fuisset. Sed
tamen, ductores, ut fertur, hujusmodi noluerunt consilio con-
sentire, causantes se non habere sufficientem manum ad con-
grediendum cum tanta multitudine pugnatorum. Dubium
quoque fuit, utrum eis virtus hominum ant audax mens
defuerat. Dominus Thomas Beauchampe, Comes Warwycensis,
Prowess of belliger animosus, audiens quod die statuto Franci pugnare
the Earl of vellent cum nostratibus illic existentibus, mox electa valida
Warwick. virorum fortium comitiva, pervenit ad mare, et ascensis navi-
bus quas paratas reperit, cœpit versus Calesiam navigare. De
cujus adventu Francorum exercitus ita stupefactus extitit,
quod relinquerent latenter tentoria cum suis victualibus, et
clam ³aufugerent antequam terram attingeret idem Comes.
Cumque applicuisset, ducum ⁴quos reperit ignaviam multum
redarguens, detestatus est; qui consuluerunt sibi ne progre-
diretur. Ipse vero commotus, “Ego,” inquit, “⁵progredi
“ volo, dum adhuc panis Anglicanus in virorum meorum
“ ventribus remanet indigestus.” Et sine mora cum suis
progrediens, Normanniam properavit, et insulam de Caws ferro
flammaque vastavit, nemine sibi audente resistere. Sed heu !
His pre- in redeundo versus Calesiam morbo pestilentiali correptus
mature death. repente de medio est sublatus, parem sibi in armorum
strenuitate, et Regi ⁶regnoque fidelitate, superstitem minime
derelinquens. Cæteri duces, ut præfertur, exercitum fere
Serious losses to the Eng- universum quem eduxerunt, quo nunquam ullus validior nostris
lish army. temporibus lectus fuit de terra Anglicana, miserabiliter ami-
serunt fame, et peste quam ex fame contraxerat in partibus
transmarinis.

Per idem tempus, Papa fovebat guerram contra Dominos MS. Bibl.
Mediolanenses, quia ipsi tyrannice et injuste terras, redditus, et Reg. 13 E. ix.
Cont. Mur-
muth, p. 296.

¹ *le Chalkhil* in the printed texts.

² *primam* in orig.

³ *affugerent* in orig.

⁴ *quas* in orig.

⁵ *progredi et pugnare* in the printed texts and MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *regnique* in orig. and in the printed texts.

MS. Bibl. castella de Patrimonio Beati Petri longo tempore detinebant. A.D. 1369.
 Reg. 13 Pro Papa vero militavit Dominus de Spencer, qui laudabiliter The Pope
 E. ix. ¹ se gessit ibidem post mortem Ducis Clarencie, cum quo wages war
 Cont. venit ad partes illas. with the
 Murimuth, Milanese.
 pp. 206, 7.

Eodem tempore floruit ille miles egregius et famosus Johannes Hawkwood, Anglicus natione, habens secum illam Albam Comitivam præactam superius; qui nunc contra Papam, nunc contra præfatos Dominos Mediolani, arma gerebat; cujus pars, quocunque verteret, semper vincebat. Multa itaque facta egregia ibidem operatus est cum suis, immo mirabilia inaudita, si quis vellet ejus gesta per singula enarrare.

Prowess of
John
Hawk-
wood.

MS. Bibl. Eodem anno, mortua est Domina Philippa, Regina Angliæ, Death of
 Reg. 13 in die Assumptionis Beatæ Mariæ, mulier nobilissima et Anglo- Queen
 E. ix. rum amatrix constantissima; quæ apud Westmonasterium Philippa.
 Cont. honorifice tumulatur, fundente sumptuosas expensas Rege
 Murimuth, Edwardo, marito suo, circa ejus exequias et sepulturam.
 pp. 205, 7.

Obierunt hoc anno insuper Thomas Percy Northwycensis, Obituary of
 Lodowicus Cherlton Herfordensis, et Johannes Graunsone the year.
 Exoniensis, Episcopi; quibus, provisione Papæ, succedere,
 Willelmus Courtenay ad Herefordensem, Henricus le Spenser
 ad Northwycensem, et Thomas Branthingam, favore litterarum
 Domini Regis Edwardi, ad Exoniensem, ecclesias.

A great
pestilence
among men
and the
larger ani-
mals.
Dearth of
corn.

MS. Bibl. Hoc anno fuit magna pestilentia hominum et grossorum
 Reg. 13 animalium, et per inundationes aquarum sequebatur et magna
 E. ix. bladi damnificatio; in tantum ut sequenti anno modius fru-
 menti tribus solidis venderetur.

MS. Bibl. Obiit ² Blanchia Ducissa Lancastriæ, et in ecclesia Sancti
 Reg. 13 Pauli Londoniæ sepelitur.
 E. ix. Death of
 Cont. Blanchie,
 Duchess of
 Lancaster.

Hoc etiam anno tenuit Rex Parliamentum apud Westmonasterium; in quo Regi conceduntur decimæ triennales, in tribus Parliament
 Murimuth, annis sequentibus persolvendæ. Et a laicis triennalis quinta- at West-
 pp. 205, 7. decima conceditur pari modo. minster;
 grants
 made there.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo, qui est A.D. 1370.
 annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadragesimus Large
 quartus, Rex Edwardus, sinistro usus consilio, magnas summas sums bor-
 pecuniæ a prælatis, dominis temporalibus, ³ ac ⁴ mercatoribus, rowed by
 aliisque divitibus, mutuo petiit et accepit, asserens quod in the King.
 defensionem Ecclesiæ et regni illas expenderet; sed tamen
 nihil inde profecit.

Expost vero, circa Nativitatem Sancti Johannis Baptistæ,
 Rex Edwardus congregari fecit exercitum magnum valde,

¹ *segissit* in orig.

² *Banchia* in orig.; by inadvertence.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *mercatoribus* in orig.

A.D. 1370. de valentioribus viris et magis expertis in bello, qui in regno MS. Bibl.
 A great poterant inveniri. Inter quos erant Domini de Graunsone, Reg. 13
 army is de Fitzwater, et plures, tam armigeri quam milites, nobiles E. ix.
 sent over to et valentes. Hiis præfecit ducem Dominum Robertum ¹Knollis Cont.
 France. virum providum et audacem, qui bella transmarina tracta- Murimuth,
 verat per ante multotiens gloriose; cujus discretione et pp. 207, 8.
 industria voluit eos totaliter regulari, et ejus imperio in
 omnibus obedire. Qui tandem, mari transito, in regnum
 Franciæ pervenerunt, ubi quamdiu fuerunt, unanimes Franci
 eos aggredi non audebant. Demum, circa principium hyemis,
 orta est discordia inter dictos Dominos juvenes et Robertum MS. Bibl.
 Knollis, ducem orum; qui de propriis virtutibus nimis Reg. 13
 confidentes, æstimabant se multum humiliatos, quod ejusdem E. ix.
 Roberti consiliis et mandatis ²eos oportuit obedire. Erat
 tunc inter eos quidam miles stipendiarius, dictus "J. Men-
 "streworth," qui ³unam aciem prædicti ducebat exercitus;
 manu quidem promptus, sed mente fallax et perversus, et
 Roberto Knollis, cui tenebatur maxime, infidelis. Hic mul-
 tum instigavit dictos Dominos contra Robertum, dicens
 in eorum grande redundare dedecus quod ei subjecti essent;
 satis scientem ⁴et fortem ⁵quemlibet eorum astruens, ad per-
 ficiendum injunctum negotium sine consilio Roberti Knollis,
 quem "Vispilionem Veterem" appellavit. Unde factum est,
 cum Robertus præfatus consuleret eos egredi Franciam eo
 tempore hyemali, et in Britannia hyemare, noluerunt ei con-
 sentire vel acquiescere, sed ibidem dixerunt se velle per
 totam hyemem expectare. Quapropter se in diversas turmas
 pueriliter dividentes, hyemationis loca quæsiverunt. Robertus
 vero Knollis, ut prudens et exercitatus miles, cum non posset
 eis persuadere salutem, divertit cum suis in Britanniam, et
 in castello suo se cum suis prudenter recepit. Gallici vero,
 sine mora, in cæteros sic divisos et nondum in locis ⁶tutis
 constitutos, irruerunt acriter, duce Bartrando Cleykyn, et
 pro majori parte vel occidunt vel ⁷capunt universos, in
 magnum regno Angliæ dedecus et detrimentum. Dictus vero
 J. Menstreworthe, multis de suis amissis, vix evasit, veniens-
 que in Angliam Dominum Robertum Knollis acousat instan-
 tius, imponens illi infortunii totius causas, eum insuper asserens
 proditorem. Sed nomen antiquum et probitas viri nota
 cunctis Anglicis id fecere, ut idem J. mendax reputaretur,

Dissen-
sions arise
among its
leaders.

Disastrous
results
thereof.

Accusations
made
against
Robert
Knollis;
but dis-
credited.

¹ *de Knols* in the printed texts.

² *ejus oportuit* in the printed texts.

³ *una et aciem* in the printed texts.

⁴ *ei* in orig.; corrected from the

printed texts.

⁵ *quamlibet* in orig.

⁶ *suis* in the printed texts.

⁷ *cupiunt* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

et ingratus illi Roberto diceretur ab omnibus, et crederetur. A.D. 1370.
Rex Edwardus nihilominus subtraxit ab eodem Roberto dona quædam quæ per ante sibi contulerat; unde contigit, ut dictus Robertus Angliam non auderet intrare, antequam Regis gratiam magna pecunia comparasset. Sed hæc inferius plenius innotescent. Igitur dictus J. Menstreworth, cernens suam fraudem non posse procedere, et se cognoscens deprehensum in mendacio, fugit ad Regem Franciæ, domini sui effectus infandissimus proditor, ut infra patebit.

The false
accuser
takes
refuge with
the King
of France.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont. Mu-
rimuth,
pp. 208, 9.

Hoc anno Urbanus Papa de Roma rediit Annivonem, ea de causa, ut Reges Anglorum et Francorum ad concordiam invitaret. Sed, proh dolor! ante tam pium opus inceptum, morte præventus, vicesimo secundo die Decembris ab hac luce instabili est substractus. Sepultusque fuit ibidem ad tempus in ecclesia Cathedrali, juxta magnum altare, sed post anni spatium ejus ossa ad Abbathiam Sancti Victoris juxta Marciliam, ubi quondam Abbas fuerat, deportantur, et in ecclesia, quam ipse pro majori parte de novo construxerat, juxta principale sepeliuntur altare. Et ¹ in utroque loco, Deo cooperante, fiunt clara miracula, ex quibus cujus meriti ² fuerit apud Deum cunctis fidelibus apertissime declaratur. Huic successit Gregorius Undecimus, Diaconus Cardinalis, prius "Petrus" ³ Rogerus nuncupatus.

Pope Ur-
ban is
about to
attempt to
establish
peace; but
dies.

He is suc-
ceeded by
Gregory
XI.

Eodem anno, civitas Lemovicensium contra Principem rebellavit, sicut et plures aliæ villæ cum castellis in Wasconia, propter graves exactiones et impositiones, ac alia quodammodo importabilia, per Dominum Principem et suos, ut dicebatur, eisdem imposita. Quamobrem se separantes a Principe, Regi Franciæ adhæserunt; unde commotus ⁴ Princeps, Lemovicensium rebellionem primo disposuit vindicare crudeliter, nisi maturius resipiscerent, et ejus gratiam quærerent, humili satis prece. Sed ipsos, quos tutabant muri fortes, victualium abundantia, et bellicosorum virorum copia, nihil terruit legatio Principis jubentis eos ad pacem redire. Quorum cernens Princeps obstinatiam, per nuncios mandat eis, dicens se totam civitatem funditus destructurum, et omnes inventos in ea igne vel gladio perempturum, nisi citius sibi submitterent, et traderent civitatem. Sed indisciplinatum vulgus nihil horum audire voluit; sed et nuncios oculo superbo despexit, et civitatem artius undique communivit. Mox Dominus Princeps, plantata obsidione, diris oppugnationibus et insultibus civitatem circumquaque

Rebellion
of the city
of Limoges.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ cum in in the printed texts.

² fuit in the printed texts.

³ Rogerii in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

- A.D. 1370. fatigat, nullam inclusis requiem indulgendo. Demum, arte
 Capture of fodientium corrudentibus muris, illam capit, ¹et captam solo
 the city, and vindic-
 tive punish-
 ment of its
 inhabitants. et reservatis ad vitam. Quibus ita gestis, festinavit in Angliam rimuth,
 remeare, tum propter juges infirmitates quibus vexabatur, tum pp. 209,
 propter defectum pecuniæ qua bellatores conducere ad refor- 210.
 mandum rebelles. Igitur, circa principium mensis Januarii,
 The Prince of Wales cum uxore et parvulo filio suo Ricardo, obsequente familia,
 returns to England. apud portum de Plimmouthe applicuit, relinquens post se in
 Wasconia duos fratres suos, Johannem Ducem Lancastriæ et
 Edmundum Comitem Cantabrigiæ, cum aliis viris strenuis et
 militibus bellicosus. Qui mox, ut venit ad patrem, totum MS. Bibl.
 dominium Wasconia in ejus ²manibus resignavit. Reg. 13 E. ix.
- The King of Navarre Eodem anno venit ad Regem Edwardum, ipsum accersientem, MS. Bibl.
 visits King Edward. Rex Navariæ apud Claryndonam, ubi tractaverunt de certis Reg. 13
 negotiis tangentibus werram Regis Angliæ; ad cujus adventus E. ix.
 securitatem dimissi sunt ³Normannia obsides, quidam Episcopi, Cont. Mu-
 et Comites ac Barones, de Anglia, usquedum idem Rex rediret. rimuth,
 Sed post multos tractatus, ab ipso hoc quod petiit non potuit p. 210.
 obtinere Rex noster Edwardus; attamen dictus Rex ⁴recessit,
 magnis a Rege nostro donariis oneratus.
- Sir John Hoc anno ille famosus, sapiens, strenuus miles, et bellicosus, MS. Bibl.
 Chandos is Johannes Chaundos, interfectus est ab hostibus in Wasconia Reg. 13
 slain. quos prius superaverat, dum incaute caput suum discooperuisset; E. ix.
 ad magnum detrimentum utriusque regni. Nempè ferunt
 Sorrow of Regem Franciæ, audita morte sua, maxime doluisse et asse-
 the King of France ruisse quod, eo mortuo, non fuit ullus miles superstes qui
 thereat. esset habilis ad faciendum pacem inter Franciæ et Angliæ
 Reges et regna; tantum metuebatur, tantus aestimabatur,
 tantum ab omnibus amabatur.
- A.D. 1371. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo primo, qui MS. Bibl.
 Parliament est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadra- Reg. 13
 at West- gesimus quintus, celebrato Parlamento apud Westmonasterium E. ix.
 minster. in Quadragesima, Rex Edwardus petiit a clero et populo sub- Cont. Mu-
 A grant made to the King. sidium quinquaginta millium marcarum argenti; quod, sub rimuth,
 deliberatione in convocatione cleri facta post Pascha, fuit con- p. 210.
 cessum tam a clero quam a populo laicali. Ad quam quidem
 Priests' in- summam persolvendam, sacerdotes stipendiarii secundum valo-
 comes as- rem pecuniæ quam perceperunt per annum taxati fuerunt.

¹ From this word down to *vitam*, the text has been accidentally omitted, and is inserted in the margin in a somewhat later hand.

² *manus* in the printed texts.

³ *de Normannia* in the printed texts; in *Normannia*, Cont. Muri-muth; where the rank of the several hostages is not mentioned.

⁴ *recessi* in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. Minuta etiam beneficia, ¹quæ nunquam prius erant taxata, ad A.D. 1371.
Reg. 13 complementum illius solutionis similiter taxabantur.

E. ix. In isto Parlamento, ad petitionem Dominorum, in odium Ecclesiæ, amoti sunt Episcopi de officiis Cancellariæ et The-
Cont. Ecclesiæ, saurariæ, et Clericus de Privato Sigillo; et loco illorum
Murimuth, p. 210. saurariæ, et Clericus de Privato Sigillo; et loco illorum
sæculares subrogati fuere.

Durante Parlamento, venerunt Londonias solennes ambassia-
tores, missi a Domino Papa novo, ad tractandum cum Domino Pope at-
Rege de pace inter eum et Regem Franciæ confirmanda; tempts to
qui Papa videlicet desideravit in hac parte sui prædecessoris establish
exequi voluntatem. Sed tamen nullus ex hiis præmissis peace; but
quebatur effectus. ineffectually.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo secundo, A.D. 1372.
qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, Parliament
quadragessimus sextus, nono die mensis Junii, Rex Edwardus at Win-
tenuit Parliamentum apud Wyntoniam, ad quod de clero moniti chester.
sunt venire quatuor Episcopi et quatuor Abbates tantum;
quod factum fuit, ut putabatur, propter mercatores Londo-
nienses, Northwycenses, et alios in diversis sua mercimonia Reports
promoventes; de quibus dicebatur, quod contra Regem Ed- current.
wardum rebellare volebant.

Eodem anno, Dux Lancastriæ et Comes Cantabrigiæ, frater The Duke
suus, cum duabus sororibus, filiabus Domini Petronis, quondam of Lancas-
Regis Hispanniæ, in Angliam redierunt; quas postea in ter and
conjuges acceperunt, Dux quidem seniore, vocatam "Constan- Earl of
Cambridge
tiam," et Comes juniorem ²["Isabellam"] appellatam. Sub return to
quo tempore, Johannes Dux Lancastriæ, ratione uxoris suæ, England.
³se Regem Castellæ nominavit et scripsit.

MS. Bibl. Per idem tempus, jussu Domini Papæ, egressi sunt ⁴de Two Car-
Reg. 13 Curia duo Cardinales ad tractandum de pace inter duo regna, dinals sent
E. ix. Anglicus videlicet et Parisiensis; ⁵qui ad suas Provincias, to treat of
Cont. Mu- accedentes, diu ibidem in locis vicinis hinc tractabant; to peace; but
rimuth, p. 211. demum acceptis procurationibus, absque pacis effectu ad pose.
Curiam sunt reversi.

Hoc anno commissum est bellum navale inter Anglicos et Naval vic-
Flandrenses, de quo Anglici reportavere victoriam, captis tory gained
ginti quinque navibus sale onustis, et interfectis hominibus et by the
submersis: Anglici revera nescientes quod Flandrenses essent, English
over the
Flemings.

¹ qui in orig.

² Omitted in orig. and MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix., and supplied from
the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ These two words are omitted in
the printed texts.

⁵ From this word down to *demum*
is omitted in the printed texts.

A.D. 1372 cum insolenter provocati fuissent ab eisdem, ut prædicitur, MS. Bibl.
 Peace re- universos peremerunt; unde gravis discordia et plura damna Reg. 13
 stored. pervenissent utrique populo ex ¹[hac] occasione, nisi pax ami- E. ix.
 cabilis fuisset citius reformata. Cont. Mu-
 rimuth,

Siege of Eodem tempore Franci obsederunt villam de Rochelle, et pp. 211, 2
 Rochelle in terra illa multa mala fecerunt. Quamobrem missus est
 by the Comes de Penbrok, juvenis viginti quinque circiter annorum,
 French. in Wasconiam, ad refrænandum Gallicorum immoderatos im-
 petus, et ad dissolvendum obsidionem prædictam, cum magna
 multitudine armatorum. Qui cum satis securi pervenissent ad
 portum de Rochel, repente ruit super eos classis Hispanica,
 incautos tunc et inordinatos ad pugnam, feriendo, sternendo,
 mactando; unde contigit quod victoria cessit Hispanis, Anglicis

²pene cunctis in hoc congressu captis, vulneratis letaliter, vel
 occisis. Hispani insuper, nullum genus ³damnorum quod MS. Bibl.
 The Earl ⁴irrogare poterant prætermittentes, naves omnes flammis vora- Reg. 13
 of Pem- cibis combusserunt, captumque Comitem, cum viginti milli- E. ix.
 broke, and bus marcarum susceptarum a Rege Angliæ ad continuandam
 great trea- ibidem guerram, necnon Dominum de la Spaer, aliosque
 sure, cap- tibus multos nobiles et robustos, Hispaniam abduxerunt. Contigit
 tured by autem istud infortunium in Vigilia Nativitatis Sancti Johannis
 the Span- Baptistæ, in qua ⁵festiva Sanctæ Etheldredæ Virginis semper
 ish fleet, occurrit. Quod quidem infortunium plures asserunt sibi con-
 tigitisse propter injuriam quam intulit ecclesiæ supradictæ

Virginis, in ⁶causa inter eandem ecclesiam et ecclesiam
 Various reasons assigned for this misfortune. Sancti Edmundi Regis et Martyris de Bury, priusquam re-
 cederet de terra sua. Pecunia vero supradicta, quia collecta
 fuerat de Sancta Ecclesia, prout fertur, fuit Domino Regi
 minime fructuosa. Alii siquidem asserunt dicta mala Comiti MS. Bibl.
 accidissee, principaliter tribus de causis; primo, quia ipse ux- Reg. 13
 oratus, rupto fœdere conjugali, cum aliis mulieribus rem E. ix.
 nefariam adulterando commisit. Secundo, perniciosus quadam Cont.
 Murimuth
 dementia, et insania fatigatus, jura et libertates ecclesiasticas p. 212.
 in quodam Parlamento delevisse ex animo affectavit. Tercio,
 ipse protinus exagitatus nequitiae stimulo, suasit Regi suoque
 Consilio, ut viri ecclesiastici bellorum tempore gravius quam

alii, sæculares, mulctarentur.⁷ Ista vero ultima summe Domi-
 nis temporalibus placuerunt, quæ deinceps quasi in consue-
 tudinem, licet nunquam gaudentes, traxerunt, reputantes se

Hostility of the temporal Lords to the Church.

¹ Supplied from the printed texts.

² *plene* in orig.; corrected from the printed texts.

³ *damni* in the printed texts.

⁴ *irrogari* in orig.

⁵ *festum* in the printed texts.

⁶ *causas* in the printed texts.

⁷ *etc.* is here added in the printed texts.

MS. Bibl. in hoc magnum aliquid consecutos, si quodocunque Sanctam A.D. 1372.
 Reg. 13 Ecclesiam novis impositionibus et tallagiis valeant onerare.
 E. ix. Igitur, qualiter hii profecerunt subsequenter, vel regno Angliæ
 Cont. Murimuth, et incolis ejus successerit, satis novit et palam prædicat
 pp. 212, 3. totus mundus.

Eodem anno, mense ¹ Augusti, Rex Edwardus, parato navigio King Ed-
 copioso, cum magno nimis exercitu intravit mare ad dissolven- ward at-
 dum obsidionem de ²le Rochel; sed ventus contrarius non permisit tempts to
 eum longius a terra recedere, licet per magnum tempus prope relieve
 littus maris ventum prosperum expectasset. Cum vidisset Rochelle.

MS. Bibl. igitur se nullo modo posse procedere, rediit ad terram tristis;
 Reg. 13 post cujus reditum statim ventus ad partes oppositas se con- But inef-
 E. ix. vertit. In hoc apparatu erat cum ³ illo filius suus Princeps, et fectually.
 nobilitas regni quasi tota. Expendisse quidem fertur eo tem-
 pore plusquam novies centum millia librarum in vanum.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo tertio, qui A.D. 1373.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadra-
 E. ix. gesimus septimus, Johannes Dux Lancastriæ, filius Regis et The Duke
 Cont. Murimuth, frater Principis, cum ingenti exercitu transfretavit in Franciam, of Lancas-
 p. 213. ad experiendum ibi iterum suam fortunam. Transivit igitur ter passes
 equitans per Parisium in Burgundiam, et sic per totam Fran- through
 ciam, nemine sibi volente, immo nec audente, resistere. Sed France
 in hac expeditione modicum vel nullum damnum Francis in- army.
 tulit, nisi quia redemptionem diversis villis et locis imposuit;
 alias vero neminem molestavit ex hostibus. Tandem dese-
 ruit Franciam cum exercitu, in qua victualia sibi fuere suffi-
 cientia, ubi et epulabantur cotidie splendide, et ingressus est Suffers
 deserta montium Alvernæ regionis, ubi nec reperiri possent great losses
 hominibus victualia, nec bestiis alimenta; ibidem ergo fame et in Au-
 peste periit exercitus sui magna pars, sed et equi fere omnes vergne.

MS. Bibl. Nam qui '[in] ingressu Franciæ apud Kalesiam triginta et Miseries
 Reg. 13 amplius millia equorum in suo comitatu habuerat, perpaucos, endured by
 E. ix. ut fertur, equos Burdegaliæ secum vivos adduxit: ubi cer- his troops.
 nere possent spectaculum miserandum, milites famosos et
 nobiles, delicatos quondam et divites ⁴ terra Anglicana, amis-
 sis hominibus et jumentis, ostiatim mendicando panem pe-
 tere; nec erat qui eis daret. Destructa nempe fuerat terra

¹ Augusto in the printed texts.

² la Rochel in the printed texts.

³ filio in Camden's text.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix.; ingressus Franciæ in the printed texts.

⁵ in terra in the printed texts.

- A.D. 1373. illa ante adventum illorum per Gallicos, ideoque inculta re-
manserat ad tempus illud. Qua de causa facta est tanta fames
in terra, procul et juxta Burdegaleam, ut ibidem summa fru-
menti pro quadraginta solidis venderetur. Dux nihilominus
hyemavit ibidem. Decimo autem die Aprilis, anno sequenti,
erat dies belli præfixus inter ipsum et Ducem Andegaviæ, juxta
civitatem Tholosam. Interim vero captæ fuerunt treugæ inter
duo regna, abhinc usque ad vicesimum diem mensis Maii
proximo sequentem; minus caute, prout dicebatur, quia dictæ
treugæ Regem Angliæ omnino latebant. Adveniente vero die
statuto, aderat illic Francorum magnus exercitus, per præ-
fatum Ducem Andegaviæ congregatus; sed nihilominus die
illo transiit absque bello, non sine pudore et vituperio Angli-
corum, quia Gallici jactitabant se fuisse paratos in campo die
statuto ad expectandum illorum adventum, qui non venerunt.
Quamobrem Anglis multa intulere convitia, asserentes eos
esse falsos, timidos, et vecordes; et hic fructus expeditionis
istius.
- Ambassa-
dors sent
by King
Edward,
with cer-
tain re-
quests, to
the Pope.
- Rodem anno, Rex Edwardus misit ambassiatores ad Dominum
Papam, rogans eum ut super ²reservationes beneficiorum in Curia
sua factas in Anglia de cætero supersederet, ut etiam clerici
ad episcopales dignitates suis electionibus ³plene jure gaude-
rent, et ut a suis metropolitanis, prout antiquitus fieri con-
suevit, idem clerici confirmari valerent. Sicque super hiis et
aliis diversis, in quibus tam Rex quam regnum sentiebant se
gravari plurimum, remedium postulabant. Super quibus qui-
dem articulis, nuncii a Papa certa recepere responsa, de quibus,
cum redirent in Angliam, deberet Papæ rescribi per Regem
de voluntate sua et procerum, antequam aliquid determinaretur
super prædictis.
- Enactment
in Parlia-
ment as to
elections in
Cathedral
churches.
- Hoc anno in Parlamento erat decretum, quod ecclesiæ
⁴Cathedrales suis gauderent electionibus, et quod Rex de
cætero contra electos non scriberet, sed per litteras suas ad
eorum confirmationem juvaret; sed tamen hoc Statutum in
nullo profecit.
- Obituary
of the year.
- Obiit hoc anno Magister Johannes Thoresby, Archiepiscopus
Eboracensis, Magister Johannes Barnet Eliensis, et Magister
Willelmus Lynne Wygorniensis, Episcopi. Quibus successerunt,
auctoritate Papali, Magister Alexander Nevyle ad Eboracensem,
Thomas filius Comitis Arundeliæ ad Elyensem, et Dominus
Henricus Wakfeld ad Wygoniensem, ecclesias.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
pp. 213-
215.

¹ statute in orig.

² reservationes . . . facta in the
printed texts.

³ pleno in the printed texts, and
in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Cathedralis in orig.

MS. Bibl. In supradicto Parlamento concessa fuit Regi una decima A.D. 1373.
 Reg. 13 per clerum, et una quintadecima per populum laicalem. Grants in
 E. ix. Hoc anno castellum de Liziniaco Francis redditur, ¹ per re-Parliament.
 Cont. demptionem Domini Thomæ Percy.

pp. 215, 6. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quarto, A.D. 1374.
 qui est annus regni Regis Edwardi, Tertii a Conquæstu, The Duke of
 quadragesimus octavus, Dux Lancastriæ rediit in Angliam de Lancaster
 Wasconia; post cuius recessum, tota Aquitannia, præter Bur-returns to
 degaleam et Baionem, defecit a Rege Angliæ, et ad Regem England.
 Franciæ se convertit. Revolt of
 Aquitaine.

Circa idem tempus, scilicet quinto die Julii, obiit Magister Death of the
 Willelmus ² de Wyttlessey, Cantuariensis Archiepiscopus; unde Archbishop
 monachi illius ecclesiæ ad eligendum adepti a Rege licentiam, of Canter-
 Cardinalem Angliæ in Archiepiscopum postularunt. ³ Qua de bury.
 causa Rex commotus adversus eos ira maxima, proposuit The monks
 dictos monachos ⁴ exlegasse. Idcirco plura bona expenderunt, of Canter-
 antequam potuerunt super illo facto Regis gratiam obtinere. bury offend
 the King.
 Postulationi nempe factæ de Cardinali Rex consentire noluit,
 sed nec Papa, nec Cardinales.

Circa principium mensis Augusti, fuit tractatus apud ⁵ Bruges Conference
 super diversis articulis inter Papam et Regem Anglorum pen-at Bruges;
 dentibus; qui videlicet tractatus duravit fere duobus annis. and agree-
 Tandem concordatum est inter eos, quod Papa de cætero re-ment made
 reservationibus beneficiorum minime uteretur, et quod Rex between
 beneficia per ⁶ breve "Quare impedit" ulterius non conferret; the King
 sed de electionibus tactis superius, pro quibus ambassiatores of England
 anno præterito fuerunt missi ad Curiam Romanam, in isto and the
 tractatu nihil penitus erat ⁷ tactum. Et hoc ascribitur aliqui-Pope.
 bus, qui sciebant se potius per Curiam Romanam, quam per elec-
 tiones, ad dignitates episcopales quos ambiunt promoveri.

MS. Bibl. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo quinto, qui A.D. 1375.
 Reg. 13 est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quadrage-
 E. ix. simus nomus, Johannes Dux Lancastriæ ordinatus fuit per The Duke
 Consilium ad eundem in Flandriam ad tractandum de pace, of Lancas-
 vel saltem treugis, inter regna Angliæ et Franciæ. Proficis-ter pro-
 cians autem, habuit in comitiva sua Archiepiscopum Cantuari-ceeds to
 ensem, Dominum Symonem de Sudbury, et plures alios pro- Flanders,
 ceres, cum familia magna valde. Ad quem locum occurrit ex to treat of
 parte Francorum Dux Andegaviæ, cum multis regni tam peace.

¹ *pro redemptione* in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Qua causa* in the printed texts.

⁴ *exlegisse* in the printed texts.

⁵ *Burges* in Camden's text.

⁶ *litteras* in the printed texts.

⁷ *tractatum* in the printed texts.

A.D. 1375. Episcopis quam proceribus, personis gravibus et famosis. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 Duravit itaque tractatus iste fere per biennium; ubi post horribiles expensas et incredibiles, post longam moram et diutinam, toti regno Angliæ defendendam, quam infructuose tractaverunt, in brevi postea sensit Anglia damno suo. Revera per totum tempus illud Franci fraudulenter non de pace sed de proelio cogitabant; sed resarcientes arma vetera, novaque fabricantes, omnem apparatus belli in promptu habere certabant; ¹e contra, Anglici, qui nesciunt prudentia et providentia, sed solum, more brutorum animalium, cum punguntur, agitari stimulo, nihil tale cogitabant; ²at spem suam ponentes in Ducis sapientia, et credentes quod ipse sua ³facundia gaudia pacis afferret, epulis ⁴et diversis jocis invigilavere. Factum est itaque in hac occasione, ⁵Angli circumvenirentur incauti, quando non sperabant; ut in sequentibus clarius elucebit. Nam discessum est utrinque sine pacis effectu.

The English are duped by the French; and the negotiations are finally broken off.

Transactions between the Papal nuncios and the English clergy. Ecclesiastical promotions.

Per idem tempus, nunciî Domini Papæ, tam illi qui venerunt pro pace quam illi qui ⁶venere ad tractandum inter Regem Angliæ et Dominum Papam, prout supra fit mentio, plures procuraciones a clero regni Angliæ receperunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 216, 7.

Hoc anno, quarto Idus Maii, translatus est Magister Symon de Sudbury, Londoniensis Episcopus, ad ecclesiam Christi Cantuariæ, et Magister Willelmus Courteney, Herefordensis ⁷Episcopus, translatus est ad ecclesiam Londoniensem; et ad ecclesiam Herefordensem translatus est Episcopus Bangorensis.

A truce between England and France. Successes of the Duke of Brittany and his English allies.

Circa tempus istud concessæ sunt treugæ inter duo regna, a festo Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ usque ad idem festum anni sequentis.

Eo tempore Dux Britanniae, J. ⁸Monfere, habens secum filium Regis Angliæ, Edmundum Comitem Cantabrigiæ, Comitesque Marchiæ, de Warwyk, de Stafford, et Dominum le Spenser, cum multis aliis bellicosus hominibus, in partes Britanniae transfretavit. Quibus cito postea fuit reddita villa Sancti Matthæi supra ⁹[Mare], et duo castella, scilicet de Brest et de Orrei; villamque de Kemperle, ab eis obsessam, in qua

¹ et contra in the printed texts.
² ad spem in orig. and in the printed texts.

³ fecundia in orig.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ quod Angli in the printed texts. venire in orig.

⁶ Episcopatus in orig.; by inadvertence.

⁸ Monfort in the printed texts: an erasure and alteration to Monfort in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁹ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217. fuere tunc inclusi omnes fere majores Britanniae, indubitanter cepissent, nisi quidam miles, afferens nova de trengis captis inter regna, supervenisset, et praecepisset eis ex parte Regis Angliae, ut dimissa obsidione ad Angliam festinarent; quo nuncio compulsi sunt, obsidione soluta, recedere anxii cum tristitia et moerore. A.D. 1375. Their successes arrested by news of the truce.

Eisdem diebus fere, insula de Constantyn, in qua situatur castrum Sancti Salvatoris, ¹diu obsessa a Francigenis, eis redditur cum suis pertinentiis universis, in non modicum regni Angliae detrimentum. Ob quam causam postea, Dominus Johannes Anneslee, miles, Thomam ²Karrington, armigerum, de prodicione appellavit. The island of Coutantin restored to the French.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, p. 217. Hoc anno fuere calores nimii; quo tempore grandis pestilentia, tam in Anglia quam in aliis diversis mundi partibus, ita desaevit, quod infinitos utriusque sexus morte repentina consumpsit. Quapropter, Dominus Papa, ad instantiam Cardinalis Angliae, concessit cunctis decedentibus in Anglia, qui de peccatis suis contriti forent et confessi, plenam remissionem per duas Bullas, sex mensibus ³duraturas. Intense heat, accompanied by pestilence. Plenary remission granted to the deceased.

Eodem tempore obiit Episcopus Sarum, Robertus Wyfeld; cui successit Magister Radulphus Argins. Obituary of the year.

Obiit quoque tunc Dominus Edwardus le Spenser, et in monasterio de Teukesbury traditur sepulturae.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Comes de Penbroke, qui captus fuerat ab Hispanis et ductus in Hispaniam quarto abhinc anno, nimis inhumane tractabatur ibidem. Non ferens igitur Hispanorum supercilium, misit ad Bartrandum Cleykyn, Franciae Constabularium, rogans ut eum de 'inhumanorum praedonum manibus liberaret. Qui, missis litteris ad Regem Nothum pro hac ipsa re, recepit eum a Bastardo Hispaniae, qui se Regem dixit, in partem solutionis pecuniae sibi debitae ab eodem; perductusque est ad Parisium, ubi cum aliquandiu moram traxisset, assignata est redemptionis suae summa; et cito postea idem Comes cepit aegrotare usque ad mortem. Forsan intoxicatus fuerat ab Hispanis, qui hanc artem dicuntur habere impotionandi, ut quidam vivant per quatuor aut quinque annos postea, quidam eodem anno, nonnulli vero statim, vitam finire cogantur. Metuentes vero Gallici ne moriretur inter illos, antequam solveretur sua ⁵redemptio, cum omni festinatione eum advehere vivum Calesiam satagebant; The Earl of Pembroke is released from captivity. He dies, by poison; it is supposed.

¹ The abbreviation has been mistaken for *Dominus* in the printed texts.

² *Karrington* in Parker's text; *Karrington* in Camden's text.

³ *duraturis* in orig.; corrected

from the printed texts.

⁴ *humanorum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *redemptionem* in orig.; by inadvertence.

A.D. 1375. sed frustra, nam inter illorum manus, itinerando inter Parisium et Calesiam, in fata decessit, in die videlicet Sanctæ Etheldredæ Virginis, quam ante egressum Angliæ, ut dicebatur, offendit. Plures nempe tradunt illam dictam Virginem offendisse multi-
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont.

A.D. 1376. Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo sexto, qui
 Parliament est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertii, quinquag-
 at West- gesimus, in principio mensis Maii Rex Edwardus fecit Parlia-
 minster. mentum maximum apud Westmonasterium celebrari; in quo,

The King's demands for a subsidy are stoutly resisted.

Certain officers of state are removed.

Complaints made in Parliament against Alice Perrers. Instances of effrontery on her part.

more solito, petiit a communitate quoddam subsidium sibi concedi pro defensione regni sui; cui respondentes, illi de communitate dixerunt se fore jugiter talibus impositionibus multi-
 pliciter fatigatos; nec onera talia diu posse ferre absque maximo detrimento veraciter affirmabant. Nam liquido constabat eis Regem pro defensione regni sui sufficienter habere, si regnum foret prudenter et fideliter gubernatum; sed quamdiu tale regimen quale tunc per malos officarios haberetur in regno, nunquam illud rerum copia vel divitiis abundaret. Hoc itaque se offerebant effectualiter probaturos; et si post hanc probationem inventum esset Regem alterius indigere, ipsum juxta suas¹ facultates adjuvarent. In progressu vero plura fuere delata de Regis familiaribus, aliis diversis Regis officiariis, et potissimum de Domino Latimer, ipsius Camerario, qui pessima gubernatione Regem rexit. Quare Dux Lancastriæ, Dominus² de Latimer, et plures³ alii magni Regis officiarii, fuerunt amoti, et in eorum locis alii subrogati. Item, ad petitionem communitatis extitit ordinatum, quod certi Episcopi et Comites, et alii Domini conversationis laudabilis, Regem et regnum de cætero gubernarent; eo quod Rex jam vergebat in senium, et gubernatoribus indigebat hujusmodi. Sed ista ordinatio, impredientibus illis qui amoti fuerunt a Rege, ut prædicatur, vix tribus mensibus perduravit. Item, milites Parliamentales graviter conquesti sunt de quadam, "Alicia⁴ Pereres" nominata, femina procacissima, quæ nimis familiaris extiterat Domino Regi⁵ Edwardo. Hanc utique accusabant de malis plurimis, per eam et fautores ejus factis in regno. Illa etenim modum mulierum nimis est supergressa; sui etenim sexus et fragilitatis immemor, nunc juxta Justiciarios Regis residendo, nunc in Foro Ecclesiastico juxta

¹ Originally written *felicitates*; corrected in the margin in a later hand.

² et aliis in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ Peres in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ non in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. Doctores se collocando, pro defensione causarum suadere ac A.D. 1376.
Reg. 13 etiam contra jura postulare, minime verebatur; unde propter
E. ix. scandalum et grave dedecus quæ exinde Regi Edwardo, non
Cont. solum in hac terra sed in exteris regionibus, nimium resultabant,
Murimuth, milites petierunt hanc ab illo penitus amoveri.
pp. 219, 220.

Item, in hoc Parlamento quidam defectus notabiles de Rycardo Charges
Lyouns ac Adam de Bury, Londoniarum civibus et mercato- against
ribus, in lucem fuere deducti. Quorum primus, mediante certain
pecunia, ¹a vindicta debita valde sagaciter, immo prudenter, Merchants
evasit. Secundus, stupefactus ad sibi imposita, protinus de of London.
regno profugit in Flandriam, ut semet ibi salvare valeret.

Qui autem omnium militum Prolocutor Parliamento extiterat, Disgrace of
et hæc universa proposuit, "Petrus de la Mare" fuerat ap- Peter de la
pellatus; vir utique facundus et sapiens, cui pro sui maturitate, Mare, the
discretionem, sive prudentiam, talia negotia merito præ cunctis Speaker of
aliis crederentur. Hic, prout erat informatus, contra prædictam Parliament.
Aliciam, et quosdam alios de Domini Regis Edwardi Consilio,
verba fecit. Quamobrem, ad instantiam præfatæ Aliciæ, idem
Petrus exposit fuit apud Nottingham perpetuo carceri adju-
dicatus; in quo, licet ejus amici pro ejus liberatione sæpius sup-
plicassent, biennio moram traxit.

Octavo die Julii, durante adhuc Parlamento apud Westmo- Death of
nasterium, in regali Palatio defunctus est Dominus Edwardus Edward,
Princeps Walliæ, Regis Edwardi primogenitus, in festo videlicet Prince of
Trinitatis. Quo die, idem Princeps, ob reverentiam tanti festi, Wales.
in quocumque loco fuerat, semper solebat quolibet anno solem-
nitatem maximam celebrare. Cujus fortunam militiæ, tanquam
alterius Hectoris, omnes gentes, tam Christiani quam Pagani,
dum vixit incolumis, plurimum formidabant. Eo igitur obeunte,
omnis obiit spes ²eorum. Quo quidem superstite nullius hostis
incursum, quo præsentem nullius belli congressum, Anglici
timuerunt; qui nunquam, eo præsentem, passi sunt probra male
gestæ sive desertæ militiæ; qui nullam gentem adiit quam
non vicit, nullam civitatem obsedit quam non cepit. Igitur,
extincto Principe, extinctus est cum eo profecto Parliamento
præsentis effectus. Nam communes, cum quibus ipse tenebat,
dicti Parliamento sortiti non sunt talem exitum qualem pro
meliori habuisse sperabant. Dominus Ricardus de Burdegalia, His son,
filius Edwardi Principis Walliæ, in hoc Parlamento factus est Richard of
Comes Cestriæ, et non post multos dies ³patris sui suscepit Bordeaux,
integrum Principatum. created
Earl of
Chester.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix

¹ ac in orig.; corrected from the printed texts.

² Anglorum in the printed texts.

³ patriæ suæ in the printed texts.

A.D. 1376. Hoc anno, circa principium mensis Junii, homines et MS. Bibl.
Reg. 13
 Excesses tenentes Comitis de Warwyk malitiose et nequiter insur- E. ix.
Cont. Mu-
 committed rexerunt contra Abbatem et Conventum de Evesham, et rimuth,
pp. 220, 1.
 by the peo- tenentes eorundem; elaborantes Abbathiam destruere cum dicta
 ple of the villa, et eorum famulos diris verberibus affligentes, nonnullos
 Earl of War- vero crudeliter jugulantes; accedentes insuper ad monachorum
 wick maneria, clausuras parcorum confregerunt et incendiando com-
 against the busserunt, et occiderunt feras, ingerentes finaliter omne
 Abbey of damnum quod eorum crudelitati sors ingerebat in illa furia
 Evesham. ¹perpetrandum. Nec hiis contenti, capita vivariorum dissi-
 pantes, aquas excurrere permiserunt, ²piscesque ceperunt et
 secum asportaverunt, et alia damna multa illi loco omnino, et
 dispendia gravissima, intulerunt. Et pro certo dictam Abba-
 thiam, cum suis membris, secundum quod tunc verisimile
 videbatur, destruxissent irrestaurabiliter, nisi Rex manus ad-
 jutrices apposuisse citius, mittendo mandata sua litteraliter ad
 præfatum Comitem, et præcipiendo artius, ut hujusmodi male-
 factores et pacis perturbatores compesceret. Sicque timore
 Regis et amicorum mediationibus, pax inter eos reformata fuit;
 non tamen plena satisfactio facta parti læsæ; quia majus erat MS. Bibl.
Reg. 13 E. i
 damnum quod irrogaverant quam possibilitas ³dictum damnum
⁴refaciendum. Ferunt quidam quod, ⁵propter istam brigam, Cont. Muri
muth, p. 22
MS. Bibl.
Reg. 13 E. i
 The Duke Rex per illos Dominos in Parlamento constitutos noluit ulte-
 of Lancaster rius gubernari; unde filium suum, Ducem Lancastriæ, ad sui
 resumes the go- et regni regimen reassumpsit: qui usque ad obitum Regis
 vernment. stetit regni gubernator et rector. Qui illico, contra Statuta MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
 Parliamenti, permisit Regem recipere in gratiam Dominum de
 Latymer, et Ricardum Stury, et alios plures qui in Parlia-
 mento prædicto judiciali sententia ab ejus præsentia fuerant
 perpetuo sequestrati. Rex insuper revocat pellicem Aliciam
 Alice ⁶Pereres ad suum contubernium, quæ fuit eliminata judici-
 Perers re- aliter ab eodem, propter scandala sive probra quæ de ejus
 called by King Edward. procacitate provenerant; contra sacramentum quo se astrinxerat
 eadem Alicia, quod et ipse Dominus Rex ratificaverat; vide-
 licet, quod ad Regis præsentiam non accederet quovismodo.
 Quæ et permansit cum eo usque ad mortem ejus.
 The Flo- Eodem anno, Florentini excommunicantur a Papa, propter
 rentines rebellionem et enormia facta quæ contra Romanam Ecclesiam
 excom- perpetrarunt; qui, inter cætera sua facinora et facta crudelia
 municated by the quæ gesserunt pessime, quandam monachum, illuc a Domino
 Pope.

¹ *perpetranda* in the printed texts.² *pisseseque* in orig.³ *ad dictum* in the printed texts.⁴ *resarciendum* in the printed texts.⁵ *per* in the printed texts.⁶ *Peres* in the printed texts.

MS. Bibl. Papa missum cum mandatis Papalibus, candentibus fuscinulis A.D. 1376.
 Reg. 13 ferreis vivum excarnificaverunt, et nondum mortuum in ter- They enter
 E. ix. ram foderunt. Quorum quidam postea venientes in Angliam, the service
 et Regis pacem habere rogantes, manserunt ibidem donec Papa of the King
 per suas Bullas declarasset quantis essent sceleribus involuti. land.
 Extunc vero Florentini devenerunt servi Regis, tanquam
 nativi, cum omnibus bonis et catallis eorum; secundum tenorem
 litterarum Papalium, quod aut ita facerent, aut ad Curiam
 festinarent, submissuri ¹se gratiæ Domini Papæ et Curiae
 supradictæ. Florentini igitur elegerunt, ut sibi videbatur, de
 duobus malis minus malum, servire videlicet, more natorum,
 Regi Angliæ, quam ²subdi arbitrio Romanorum.

Vicesimo secundo die Julii obiit Simon ³Langham, Car-
 dinalis Anglicus.

Anno gratiæ millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, A.D. 1377.
 qui est annus regni Regis Edwardi, a Conquæstu Tertiæ, quin- Abundance
 quagesimus primus, tanta advecta est in Angliam vinorum of wine
 abundantia, quanta multa transacta tempora non viderunt. brought to
 England.

Circa Natale vero Dominicum tanta excrevit aqua in partibus Great
 Northumbrorum, de resolutione nivium quæ per ante in magna floods in
 densitate terram operuerant, ut aqua de superciliis montium Northum-
 descendendo, juxta cum frustis glaciæ, domos colonorum sub- berland.
 verteret, bona quæ super terram ⁴accruaverant, puta carbones,
 molaes lapides, ligna, cum segetibus, auferret suo impetu;
 insuper, in mare descendens, per vim et collisionem dictarum
⁵frustarum, naves quasdam tam violenti impulsione glaciæ aut
 inutiles reddidit aut omnino demersit.

Circa festum Purificationis Beatæ Virginis, factum est Par- Parliament
 liamentum Londoniis, cogente Duce, qui vices gerebat Regis, at London.
 ipso ⁶irrecuperabiliter infirmato. In quo, ex parte ⁷[Regis]
 MS. Bibl. postulatum est subsidium a clero et populo laicali. Cui taxa Unheard-
 Reg. 13 conceditur, hactenus inaudita, videlicet, quod a qualibet laica of taxes
 Cont. Murimuth, persona sexus utriusque, annos excedente quatuordecim, ⁸per- granted.
 p. 221. ciperet unam grossam, vel quatuor denarios, exceptis notoriis
 pauperibus qui publice mendicabant; et de cunctis religiosis
 utriusque sexus, et qualibet ecclesiastica persona promotæ,
 duodecim denarios; et de singulis aliis, non promotis, unam

¹ *et gratiæ* in orig.; corrected from the printed texts.

² *subditi* in the printed texts.

³ *Langham* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *accruaverant* in Camden's text.

⁵ *frustarum* in orig.; *frustarum*

in Bibl. Reg. 13 E. ix and the printed texts.

⁶ *irrecuciabiliter* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ Supplied from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *reciperet* in the printed texts.

A.D. 1377. grossam; exceptis Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium. MS. Bibl. Qui, quia in labore hominum non sunt cum hominibus, non Reg. 13 flagellabantur. E. ix.

Statutes of In hoc autem Parlamento abrogata sunt Statuta Parlamenti the Good superioris, quod "Bonum" merito vocabatur. Et Rege sic Parliament abrogated. volente, personæ abjudicatæ pristino statui restituuntur.

De Johanne Wickliff, et ejus operibus.

Rise of John Wycliff. His followers. His doctrines.	Per idem tempus surrexit in Universitate Oxoniensi quidam Borealis, dictus "Magister Johannes Wyclif," sæcularis ¹[in] Theologia, tenens publice in scholis et alibi Conclusiones erroneas et hæreticas, ac statui universalis Ecclesiæ contrarias, et absurdas; et præcipue contra monachos et alios religiosos possessionatos venenose sonantes. Qui ut suam hæresim cautius palliaret, ac sub exquisito colore dilataret latius, congregavit iniquitatem sibi, videlicet, comites atque socios unius sectæ insimul Oxoniis et alibi commorantes, talaribus indutos vestibus de russeto, in signum perfectionis amplioris, incendentes nudis pedibus, qui suos errores in populo ventilarent, et palam ac publice in suis sermonibus prædicarent. Qui inter cætera, ista quidem tenuerunt ad unguem; videlicet, quod Eucharistia in altari, post sacramentum, non est verum corpus Christi, sed ejus figura. Item, quod Ecclesia Romana non est caput omnium Ecclesiarum, plusquam una alia ecclesia, nec major potestas per Christum data fuit Petro quam cuilibet alteri Apostolo. Item, quod Papa Romanus non habet majorem potestatem in clavibus Ecclesiæ, quam quiscunque alius in ordine sacerdotii constitutus. Item, quod si ²Deus est, domini temporales possunt ³legitime ac meritorie auferre bona fortunæ ab ecclesia delinquente. Item, si dominus temporalis noverit ecclesiam delinquentem, tenetur sub pœna damnationis ejus ab ea temporalia auferre. Item, quod Evangelium sufficit ad regulandum in vita ista quemlibet Christianum; et quod omnes aliæ Sanctorum regulæ, sub quarum observantiis degunt diversi religiosi, non plus perfectionis addunt Evangelio, quam addit ⁴albedo parieti. Item, quod Papa, nec alius prælatus Ecclesiæ, deberet habere carceres ad puniendum delinquentes; sed qui-	MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Cont. Murimuth, pp. 221, 2.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. Properly, *doctor in Theologia*, as in MS. Faustina B. ix. fol. 164a.

² *Dominus* in the printed texts.

See Mr. Hog's Note to Cont. Murimuth, p. 222.

³ *legatione* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *albendo* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. libet delinquens possit libere, quocunque vellet, transire, et A.D. 1377.
 Reg. 13 facere quæ sibi placeret. Ista et plura alia, in subversionem
 E. ix. 'nostræ fidei, asseruerunt ²[et affirmaverunt] dicti seductores;
 Cont. in tantum, quod domini et magnates terræ, multique de populo, Support
 Murimuth, ipsos in suis prædicationibus confoverunt, et faverunt prædi- given to
 pp. 222-4. cantibus hos errores; eo nempe ³maxime, quia ⁴tantam potes- Wickliffe.
 tatem tribuerunt laicis suis assertionibus, ad auferendum tem-
 poralia a viris ecclesiasticis et religiosis.

Cum autem Conclusiones istæ et deliramenta fuissent ex- The Pope
 hibita et perlecta coram Papa, viginti tres ⁵earum tanquam takes cog-
 hæreticas et vanas ipse damnavit, dirigens Bullas suas nize of
 Archiepiscopo ⁶Cantuariensi et Episcopo Londoniensi, ut Wickliffe's
 ipsarum auctoritate dictum Johannem facerent comprehendi, ac Conclu-
 supra dictis Conclusionibus diligenter examinari. Quo facto, sions.
 atque habita declaratione super istis, licet ⁷facta et vana,
 dictus Dominus Archiepiscopus sibi et omnibus aliis super illa
 materia, presente Duce Lancastriæ, cum Domino Henrico Silence en-
⁸Percy, indixit silentium, prohibens ne de cætero illam joined upon
 materiam quovismodo tangeret aut tractaret, et ne illam Wickliffe
 permitteret alios ventilare. Igitur, tam ipse quam sequaces by the
 sui aliquandiu siluerunt. Sed tandem, contemplatione Domi- Arch-
 norum temporalium, easdem opiniones, et alias multo pejores bishop of
 illis, postmodum ausi sunt reassumere et laicis spargere, Canter-
⁹quam sparsere prius. ¹⁰Eo vero die, quo præmissa Londoniis The Lon-
 erant peracta, propter verbum quoddam injuriosum et insolens a doners
 Duce Lancastriæ Episcopo Londoniensi prolatum, confestim shew hos-
 Londonienses unanimiter insurgentes, arreptis armis, ipsum tility
 occidere proponebant. Sed dictus Episcopus ne hoc fieret against the
 omnino prohibuit; et nisi tunc Episcopus se ¹¹opposuisset eorum Duke of
 conatibus, hospitium dicti Ducis, de Savey, eo furoris sui Lancaster.
 tempore combussissent, qui vix ab illo proposito Antistitis
 interventu refrænati sunt. Tandem ad nutum Pontificis quieve-
 runt. Inter cætera vero probra quæ Duci intulerat, arma
 ejus in Foro sunt publico reversata. Dux autem et Henricus

MS. Bibl.
 Reg. 13
 E. ix.

¹ nostri in orig.

² Supplied from the printed texts
 and Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ maximo in Camden's text.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ eorum in orig.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ ficta in the printed texts.

⁸ Percy is not mentioned in Cont.
 Murimuth.

⁹ This passage is not found in
 Cont. Murimuth.

¹⁰ "Hi vocabantur a vulgo 'Lol-
 " 'lardi,' incedentes nudis pedibus,
 " vestiti pannis vilibus, scilicet de
 " russeto, ut per vitam penalem
 " facilius incautos traherent ad sec-
 " tam suam." Not in the original,
 or in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but a
 gloss inserted here, in the printed
 texts.

¹¹ opposuisset in orig.; corrected
 from the printed texts.

A.D. 1377. Percy, quem, ad occidendum, in hospitio suo cives quæsierant, MS. Bibl. The Duke admoniti de tanta commotione, relicto prandio, fugerunt ad Reg. 13 takes re- manerium de Kenyngtone, ubi tunc Ricardus, filius Principis, E. ix. fuge with cum matre sua, casualiter morabatur; coram quibus, de oppro- the Prince briis illis illatis horribiliter sunt conquesti. Hiis igitur aliisque MS. Bibl. of Wales. causis multis, Londonienses Duci facti sunt odibiles, in tantum Reg. 13 E. ix.

The trea-
son and
punish-
ment of
John
Menstre-
worth.

Sub eisdem diebus, captus est Johannes Menstreworth, miles Cont. Murimuth, pp. 224, 5.

proditiosus et transfuga, in ²civitate Navariæ, Pampilona; et adductus Londonias, primo trahitur, deinde suspenditur, postea decollatur; postremo, corpus ejus quadripartitum ad quatuor civitates famosas Angliæ missum fuit, caput vero ejus super Pontem Londoniarum longo tempore postea stetit affixum. Fuerat nempe ³iste Regi infidelis et regno, ambitiosus, perversus, fallax, simulator, et cupidus, qui frequenter magnas summas pecuniæ, a Rege pro stipendiis hominum ⁴armorum acceptas, in proprios convertit usus. Et propter hæc atque alia sibi imposita, vel imponenda, timens ⁵aliquando pœnas dare et mortem incurrere quam meruerat, ad Regem Franciæ, ut præfertur, aufugit. Cui facta fidelitate, promisit classem Hispanicam se adducturum, ad regnum Angliæ invadendum. Sed Deus justus juste permisit illum intercipi et puniri, quam ut dolose atque malitiose Dominum suum Regem, solumque natale, nequiter infestando, suum iniquum propositum ⁶tam proditorie adimpleret.

Sub eisdem diebus nuncii, qui pro pace in Franciam sunt MS. Bibl. profecti, in Angliam reportavere nisi belli rumores. Reg. 13 E. ix.

Knight-
hood con-
ferred on
Prince
Richard.

Quo tempore, Rex Edwardus, in festo Sancti Georgii Martyris, MS. Bibl. apud Wyndeshores, Richardo de Burdegalia hæredi suo, filio Reg. 13 E. ix. ⁷[filii] sui Edwardi, Principis Walliæ, contulit ordinem militare muth, p. 225.

Death of
King Ed-
ward III.
at Shene.

⁸Edwardi. Rex ⁹Edwardus, cum quinquaginta et fere uno annis reg- nasset, vicesimo primo die Junii, apud manerium suum de Schene, diem clausit extremum; cui per totum tempus suæ MS. Bibl. decubationis assiderat, pro dolor! illa infanda meretrix Alicia Reg. 13 E. ix. ¹⁰Pereres, quæ cuncta quæ ¹¹carnis sunt medio tempore semper

¹ *subrogaret* in the printed texts.

² The place of his capture is not named in Cont. Murimuth.

³ *iste I. Regi* in the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *armatorum* in the printed texts.

⁵ Omitted in the printed texts.

⁶ *talis proditor adimpleret* in the printed texts.

⁷ Inserted from the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ Omitted in the printed texts.

⁹ *Edwardus Tertius* in the printed texts.

¹⁰ *Peeres* in the printed texts.

¹¹ *chariora* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

suggestit eidem; nihil omnino tractans aut tractari permittens A.D. 1377. de animæ suæ salute, sed ei jugiter sanitatem corporis reprobmittens, donec in eo vidisset indubitata mortis indicia per vocis præclusionem. Tunc nempe, cum cerneret vocem ademptam sibi, et oculorum acies hebetari, caloremque naturalem extremitates relinquere, mox inverecunda pellex detraxit annulos a suis digitis, et recessit. Solus tunc quidam sacerdos assidebat Regi moribundo, cæteris circa rerum intentis¹ direptionem; qui² [ei], eo quod loqui non poterat nec confessionem³ ore tenuis facere, persuasit ut veniam peteret pro commissis, afferens sibi crucis imaginem, quam dedit in manus ejus. Rex autem, cum reverentia summa illam accipiens, osculabatur devotissime, nunc⁴ manus, ut poterat, in signum optandæ veniæ protendendo, nunc vero de suis oculis lacrymas uberes emittendo, et pedes imaginis frequentissime osculando. Tandem, cum ad nutum presbyteri motibus et signis, quibus potuit, petisset primo et principaliter de peccatis a Deo remissionem, et secundarie a cunctis creaturis, quas vel scienter vel ignoranter offenderat, spiritum exhalavit; corpusque ejus apud Westmonasterium cum omni reverentia est humatum.

Heartless
conduct
of Alice
Perers.
Circum-
stances of
the King's
death.

He is
buried at
Westmin-
ster.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.
Cont.
Murimuth,
p. 226.

⁵ Fuerat nempe Rex iste inter omnes reges orbis et principes gloriosus, benignus, clemens, et magnificus, dictus autonomasice "⁶Gratiosus," propter gratiam singularem qua præcelluit; quia, virtute gratiæ divinitus sibi concessæ, universos prædecesores suos quadam excellentia gratiæ præcellebat. Erat et corde magnanimus, qui licet aliquando infortunia diversa, aut incommoda emergentia, nosceret se passurum, nunquam expalluit aut mutavit vultum. Belliger quoque fuit insignis et fortunatus; qui de cunctis congressibus, in terra et in mari, semper triumphali gloria victoriam reportavit. Familiaris, humilis, et mansuetus erat omnibus, tam externis quam internis; subditos omnes suos fovens, diligens, promovens, et pie regens; Deo devotus extitit, peregrinationes sæpe faciens, et ministros Ecclesiæ venerans et honorans. In curis temporalibus providus et tractabilis, consilioque discretus; in eloquii suavitate mitis et⁷ affabilis, in gestu et moribus compositus et maturus. ⁸Orphanis erat quasi pater, afflictis compatiens, miseris condolens, oppressos relevans, et cunctis

Character
of King
Edward
III.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ *direptioni* in orig.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *ore* in orig.

⁴ *manu* in the printed texts.

⁵ *Hæc erat*, apparently by inadvertence, in orig.; corrected from

the printed texts and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *Gloriosus* in Cont. Murimuth.

⁷ *effabilis* in orig.

⁸ The eulogy, as compared with the text of the Continuation of Murimuth, is considerably expanded here.

A.D. 1377. indigentibus impendens auxilia opportuna. Nempe in confe- MS. Bibl.
rendis beneficiis ultra omnes viventes fuit semper profusus et Reg. 13
promptus; in rerum ¹modestus affluentia, non elatus aut E. ix.
superbus, sed se semper intra se continens, et inferioribus
quasi parem se præbuit, et inter orbis primores et principes
se dominum demonstravit. In ædificiis construendis curiosus
et sollicitus, in regni sui locis diversis plura consummavit
ædificia, arte exquisitissima, structura elegantissima, situ
pulcherrima, et sumptibus pretiosa; moderate supportans
gaudia, leviter ferens danana. Recreationum erant ei solatia
aucupatio et venatio, quibus quotiens vacavit, prout tempus
anni obtulit, multum indulsit. Largus erat in donis et hilaris,
prodigus in expensis. Corpore fuit elegans, statura quæ nec
justum excederet, nec nimis depressioni succumberet; vultum
habens humana mortalitate magis venerabilem, similem angelo;
in quo relucebat tam mirifica gratia, ut si quis in ejus faciem
palam respexisset, vel nocte de illo somniasset, eo procul-
dubio die sperabat sibi jocunda solatia proventura. Regnum MS. Bibl.
vero suum usque in senium strenue, sapienter, et magnifice Reg. 13
gubernavit. Et quia fuerat in universa morum honestate præ- E. ix.
clarus, sub eo vivere regnare fuit, prout suis subditis videbatur. Cont.
In tantum nempe ejus fama percrebruit apud nationes barba- Murimuth,
ras et remotas, ut æstimarent se felices, qui vel ejus erant pp. 226, 7.
dominio subditi; vel ei aliquatenus fœderati. Nullum enim
credebant fore sub cœlo regnum, quod tam nobilem, tam
generosum, et felicem produxit regem, aut, eo ² quoque extincto,
in posterum suscitabit.

Alleged con-
sequences
of his con-
nexion with
Alice Perers.

³Luxus tamen et motus suæ carnis lubricos, etiam in ætate
senili, non cohibuit, alliciente eum satis inverecunde, ut fertur,
dicta meretricula A. P.; unde citius, ut putatur, propter illius
immoderantiam vitam finivit.

The mis-
fortunes of
his closing
years.

In hoc loco summe notandum est, quod sicut in ejus pri-
mordiis cuncta grata et prospera successive ipsum illustrem
reddiderunt, et inclytum, ita, eo ad senilem ætatem vergente
et ad occasum declinante, peccatis exigentibus, paulatim illa
felicia decrescebant, et infortunia multa infausta et incommoda
succrescebant; quæ minuere, proh dolor! famam ejus.

¹ modestiis in orig.; by inadvertence.

² quoque omitted in Bibl. Reg. 13
E. ix. and the printed texts.

³ Instead of this passage, the
Continuation of Murimuth has,

*“Luxus tamen et motus suæ carnis
etiam in senili ætate non cohibuit;
unde citius, ut creditur, propter
illius immoderantiam finivit vitam,”*
—not a word is said in reference to
Alice Perers.

DE TEMPORE REGIS RICARDI SECUNDI.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, cognito quod illustris Rex Angliæ Edwardus, Tertius a Conquæstu, in Vigilia Sancti Albani, Anglorum Protomartyris, videlicet vicesimo primo die mensis Junii, diem suum clausit extremum, Londonienses miserunt de valentioribus civibus ad ¹Kyngestone, ubi tunc morabantur tam ²Princeps quam mater ejus Principissa; ut civitatem et cives Londonienses recommendarent eisdem. Johannes vero Philipot, Londoniensis civis, facturus verba pro concivibus, orationem hujuscemodi inchoavit:—

“ Nova afferimus, excellentissime Domine, quæ sine magno mœrore referre non possumus, de morte indubitanter imminente invictissimi nostri Regis Edwardi; qui nos et regnum istud, ut ita dicam, per sæcula multa in tranquilla pace custodivit et rexit, et jam, manifestis in eo mortis signis, desinit esse rector noster. Unde rogamus, ex parte civium et civitatis Londoniensis, ut habeatis recommendatam erga vestram reverentiam, civitatem vestram, Cameram scilicet vestram, qui in proximo eritis noster Rex, quem solum Regem recognoscimus; cujus solius subjiciemur imperio, flectemur arbitrio, parituri summo dominio, famulabimur tam personæ quam verbo. Et, ut cætera exequamur nostræ legationis nuncia, noverit vestra reverentia civitatem vestram indicibiliter perturbari, eo quod vestram præsentiam elongastis ab ea, quæ tantum vobis noscitur esse devota, ut non solum parata sit bona sua temporalia, sed etiam, si necesse sit, pro vobis impendere vitam suam. Igitur ad vestram præsentiam accessimus, precaturi ut ibidem, tam ad consolationem civium quam vestri securitatem et solatium, morari velitis. Deprecamur insuper, Princeps illustrissime, ut discordiæ quæ inter cives nostros et Dominum nostrum, Ducem Lancastriæ, nuper quorundam simultatibus orta est, nullorum quidem commodo, sed plurimorum dispendio, finem imponere dignemini, ipsi Duci et nostris civibus fructuosum.”

³ Hæc et hiis similibus ab eo peroratis, responsum est a Prin-

Speech of
John Philipot.

Answer of
the Prince.

¹ Probably *Kenyngtone*, as in page 326 *ante*.

² *Principes* in orig.; erroneously.

³ Sic in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. cipe et suo Consilio, quod satageret in omnibus eorum satisfacere voluntati. Et hoc modo dimissi, læta nuncia suis civibus retulerunt. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Message sent to the citizens of London by the new King.

In crastino, qui est dies Sancti Albani, missi sunt Londonias ex parte Regis, Dominus de Latymer, Dominus Nicholas Bonde, Dominus Simon de Burley, et Dominus Ricardus Adderbury, qui nomine Regis novi salutaverunt cives, (nam, ut diximus, Dominus Rex Edwardus die obiit præcedente,) et retulerunt eis tristitia de morte Regis antiqui, et læta de indole Regis novi; qui videlicet eos et eorum civitatem se dilecturum promisit, et ad eorum urbem fore venturum, ibique, ut petierant, moraturum. Exequentes et alia Regis novi mandata, dixerunt Dominum Regem pro eis ad Ducem verba fecisse, et quod Dominus Dux se in omnibus voluntati Regis in hac causa submisit; quapropter esse voluntatis regiae, ut eodem modo et ipsi se submittant, et Dominus Rex elaborabit ut pax inter eos firmetur, ad honorem civium et commodum civitatis. Cives vero de tali forma pacis territi, responderunt se hanc rem nullo modo facturos; præcipue quia noverunt Regem puerum et infirmum ad patrocinandum eis in tanto motu, et quod non per eum, sed per eorum adversarios et inimicos capitales, eorum causa ventilaretur; et eorum arbitrio punirentur, si Regis mandatis in hoc articulo consentirent. Tandem, post tractatum habitum inter eos super isto negotio per sex horas et amplius, in hanc sententiam convenerunt, ut si idem milites vellent se civibus obligare, quod eorum submissio in nullius civium damnum temporale, vel dispendium corporale, seu in civitatis eorum præjudicium, resullaret, regiis libenter jussionibus acquiescerent. Milites autem supradicti, et regiis votis satisfacere et civium paci studentes consulere, sub sacramento fidelitatis suæ militiæ sponderunt eis, non ad præjudicium, ut prædictum est, sed ad commodum eorum fore, si se Regi submitterent, sicut se submiserat prius Dux.

Preliminaries agreed upon for reconciliation of the citizens with the Duke of Lancaster.

The citizens visit King Richard, at Shene.

²Hac securitate percepta, cives versus Schene, manerium regium, iter ³carpunt, ubi ⁴repererunt novum Regem et ejus matrem, Ducemque Lancastriæ et fratres suos, Regis filios, ac plures Episcopos, congregatos circa corpus defuncti Regis. Quorum adventu cognito, Rex statim eos accersiri jussit; qui, ut prius, deprecati sunt eum de adhibenda diligentia sua pro

¹ *delecturum* in orig. and the printed texts.

² *Hanc* in orig.; by inadvertence.

³ *capunt* in the printed texts.

⁴ *reperiunt* in the printed texts.

MS. Bibl. pace reformanda inter Ducem et cives, asserentes se paratos A.D. 1377.
 Reg. 13 esse per omnia ad subiiciendum se Regis arbitrio, non quasi
 E. ix. qui delictum ¹

—Percy et Senescallus regni, videlicet Dux Lancastriæ, cum Courteous militibus eisdem adjunctis, inequitantes equos nobiles et præ-bearing of grandes, ut viam inter turbas Regi facerent ²inoffensam, ince-the Duke debant. De quibus nimirum contigit, quod cum fuissent per of Lancas- ante formidabiles non solum vulgo, sed ipsis regni magnatibus ter. pro ³rerum affluentia et assentatorum frequentia, in hac equi- tatione adeo modeste se habuerunt, turbas tam honeste, tam facete, ut viæ cederent, monuerunt, ut e tanta turba nullum illo die, nec in crastino, verbo vel facto læderent quovismodo unde contigit, ut penè totius vulgi favorem, quibus ante sus- pecti fuerant et odibiles, lucrarentur.

Rex autem, insidens magnum dextrarium, tantæ personæ The King aptum, stratumque regaliter, sequebatur illos. Cujus gladium, proceeds manibus elevatum, portabat ante eum Dominus Symon Burlee; in state Dominus quoque Nicholaus Bonde ejus frænum duxit, incedendo through the streets of London. pedes. Regem vero sequebantur milites et coætanei sui, atque domus regiæ familiares. Nec defuit tantæ turbæ magna vis ⁴lituorum et tubarum; nam quælibet turba seorsim suos tubi- cines præcedentes habebat, statutique ⁵fuerant per Londonienses super Aquæductum, et super turrim ⁶[in eodem foro quæ] in honorem Regis facta fuerat, tubicines qui clangenter in adventu Regis. Qui omnes simul juncti clangentes, sonum mirabilem audientibus reddiderunt. Fuit igitur dies ille jocunditatis et lætitiæ, dies, ut ita dicam, clangoris et buccinæ, dies diu expectatus renovationis pacis et legum patriæ, quæ jam diu exulaverant, desidia Regis senis et avaritia obsecundantium sibi servorum ejus.

Ad honorem insuper regium, cives ordinaverant ut per Prepara- fistulas Aquæductus efflueret abundans vinum, et per totum tions made tempus equitationis, id est, per tres et amplius horas, jugiter there for emanaret. Factum etiam fuerat quoddam castrum habens his recep- tion.

¹ At this point there is an hiatus in the Arundel MS.; noticed in the margin, in a hand of the following century. The reading here in the printed texts is, "*arbitrio. His dic- tis Dominus Percy, etc.*" Two pages of MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. are omitted here, and the scribe has passed on from line 3 of 243 b. to line 3 of 244 b; not improbably, a mistake made in the resumption

of his copying. For the important passage here omitted, see the Appendix.

² *inoffense* in the printed texts.

³ *eorum* in the printed texts.

⁴ *lituum* in orig., the printed texts, and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *fuerunt* in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. turres quatuor, in superiori parte Fori venalium, quod "Chepe" MS. Bibl. nuncupatur; de quo etiam per duas partes vinum defluxit Reg. 13 abundanter. In turribus autem ejus quatuor virgines specio- E. ix. sissimæ ¹collocatæ fuerant, staturæ et ætatis regię, vestibus albis indutæ, in qualibet turri una; quæ adventanti Regi procul aurea folia in ejus faciem efflaverunt, et propius accedenti, florenos aureos, sed sophisticos, super eum et ejus dextrarium projecerunt. Cum autem ante castellum ²venisset, ciphos aureos acceperunt, et implentes eos vino ad fistulas dicti castelli, Regi atque Dominis obtulerunt. In summitate castelli, quæ ad modum tali inter quatuor turres elevata fuerat, positus erat angelus aureus, tenens auream coronam in ³manibus, qui ⁴tali ingenio factus fuerat, ut adventanti Regi coronam porrigeret inclinando. Adinventæ sunt illo die in civitate et alia multa in honorem Regis, quæ numerare per singula longum foret. Nam singuli per vicos et plateas decertarunt, quis ei propensio- rem reverentiam exhiberet.

The King arrives at the Palace of Westminster.

Coronation of King Richard, 16 July 1377.

Procession to the Church at Westminster.

Divine service and Sermon there.

Igitur cum tanto plebis civiumque tripudio, cum tanto dominorum procerumque gaudio, perductus est ad Palatium regium prope Monasterium Occidentale, ubi illa nocte quievit. Die Jovis, id est sexto-decimo die Julii, videlicet septimo-decimo Kalendas Augusti, Vigilia Sancti Kenelmi Regis, convenientibus Archiepiscopo et Episcopis, regnique proceribus, ad Westmonasterium summo mane, ordinata processione monachorum in capis, Episcopi cum monachis ad ostium regii thalami pervenerunt, et paratum Regem reperientes ibidem per manus qui ejus lateribus astiterunt, perduxerunt in ecclesiam Sancti Petri, cantantes Antiphonam in honorem Apostoli, cum oratione competenti adjuncta, et hac oratione;—"Deus, humilium visitator, qui nos tua misericordia consolaris, "prætende super famulum tuum, Regem nostrum, misericordiam tuam, ut per eum tuum in nobis adesse sentiamus "adventum." Rex vero, mox ut altare pervenit, prostravit se solo tenus ante altare; pavimentum autem stratum fuit palliis et tapetis. Prosecuta, ut diximus, oratione, Archiepiscopus, cum Episcopis qui aderant, prostravit se super pavimentum circa Regem. Interim, duo Episcopi Letaniam devote cantarunt; qua expleta, erectus Rex ductus est ad sedem suam, choro hanc Antiphonam decantante,—"Firmetur manus "tua." Tunc Episcopus sermonem fecit, de materia Regis et regni, ad populum, qualiter Rex se haberet in populo, et in quibus populus sibi debuit obedire.

¹ collatæ in the printed texts.

² venissent in Camden's text.

³ malinanibus in orig.; mali mani-

bus in the printed texts: mali is not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ in tali in the printed texts.

MS. Bibl. Quo completo, juravit Rex coram Archiepiscopo, et proceri- A.D. 1377.
Reg. 13 bus qui ibi aderant, quoniam ipsi soli ejus juramentum audire The King's
E. ix. potuerunt, quod Ecclesiam suis permitteret gaudere libertatibus, Oath.

et eam et ministros ejus honoraret, et fidem rectam teneret, et rapacitates et omnes iniquitates in omnibus gradibus interdiceret. Secundo, ut leges terræ bonas ubique servari faceret, et præcipue leges Sancti Edwardi Regis et Confessoris, qui in eadem requiescit ecclesia; et malas leges faceret abrogari. Tertio, ut non esset personarum acceptor, sed iudicium rectum inter virum et virum faceret, et præcipue misericordiam observaret, sicut sibi suam indulgeat misericordiam clemens et misericors Deus.

Quibus expletis, Archiepiscopus, præcedente eum Marescallo Angliæ, Domino Henrico Percy, convertit se ad omnes plagas ecclesiæ, indicans populo regium juramentum, et quærens si se tali principi ac rectori subdicere, et ejus jussionibus obtemperare, vellent. Et responso a plebe altissimo clamore, quod libenter sibi parere vellent, Archiepiscopus Regem hiis orationibus benedixit, videlicet:—"Omnipotens et sempiterne Deus, benedic, Domine, hunc Regem nostrum; qui regna omnium moderaris in sæculo, tali eum benedictione glorifica, ut Daviticæ teneat sublimitatis sceptrum, et glorificatus in ejus propitiis reperiatur merito. Da ei tuo inspiramine, cum mansuetudine ita regere populum, sicut Salamon fecisti regnum obtinere pacificum. Tibi cum timore semper sit subditus, tibi que militet cum quiete; sit tuo clypeo protectus, cum proceribus, et ubique, tua gratia, victor existat. Honoriga eum præ cunctis regibus gentium. Felix populis dominetur, et feliciter eum nationes adorent; vivat in gentium catervas magnanimus, sit in judiciis æquitatis singularis, locupletet eum tua prædives gratia, fructiferam habeat patriam, et ejus liberis tribuas profutura. Præsta ei prolixitatem vitæ per tempora, ut in diebus ejus oriatur justitia; a te robustum teneat regiminis solium, et eum jocunditate et justitia æterno gloriatur in regno." Ista præmissa benedictio post primam orationem, ad modum præfationis, ab Archiepiscopo cantabatur; qua cantata, dicta est et alia oratio super eum, scilicet,—"Deus ineffabilis," cum Antiphona,—"Confortare, et esto vir fortis, etc."

Tunc Archiepiscopus accessit ad eum, et vestimenta sua discindens manibus suis a summo usque ad imum, exiit eum, præter

¹ rapacitatem in the printed texts.

² responsum est a plebe in the printed texts.

³ tisono in the printed texts.

⁴ Misplaced in orig., after *Deus*; and similarly in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ catervis in the printed texts.

Blessings
implored
by the
Arch-
bishop of
Canter-
bury.

A.D. 1377. *camisiam, vestimentis suis. Custodes vero Quinque Portuum ex MS. Bibl. The officio, tam in processione quam in unctione et Missa, et, post Reg. 13 Anointing. Missam, dum iret ad Palatium ab ecclesia, semper tenuerunt E. ix.*

umbraculum sericum magnum, coloris aerii, quatuor hastis per quatuor angulos colligatum. Sed non obstante umbraculo supradicto, mox antequam Archiepiscopus cum suis vestibibus exuisset, allatus est pannus aureus a Comitibus, sub quo latuit, dum unctionis perciperet sacramenta. Archiepiscopus, ut diximus, eo nudato, unxit manus ejus de oleo sanctificato, ¹[dicens; —“ Ungantur manus istæ de oleo sanctificato] unde uncti “ fuerunt Reges et Prophetæ, et sicut unxit Samuel ²David “ in Regem; ut sis benedictus et constitutus Rex in regno isto “ super populum istum, quem Dominus Deus tuus dedit tibi “ ad regendum et gubernandum.” Item dixit orationem,— “ Prospice, Omnipotens Deus.” Post hæc, unxit Archiepiscopus caput ejus, et pectus et scapulas, ambasque compages brachiorum, dicens,—“ Ungantur caput istud, pectus, et scapula, et compages brachiorum, de oleo sanctificato, etc.,” ut supra. Et interim, chorus cantavit Antiphonam,—³“ Unxerunt “ Regem Salomonem in Gyan Sadoch Sacerdos et Nathan “ Propheta, et ascendentes læti dixerunt, ‘ Vivat ¹[Rex]. Alle- “ ‘luia.’” Postquam subjunxit Metropolitanus,—“ Deus, Dei “ filius, Jesus Christus, Dominus noster, qui a Patre oleo “ exultationis unctus est præ participibus suis, ipse per præsentem sacri unguinis infusionem spiritum Paraclæti super “ caput tuum infundat, ⁴benedictionem eandemque usque ad “ interiora cordis tui penetrare faciat; quatenus hoc visibili et “ tractabili dono invisibilia percipere, et, temporali regno justis “ moderaminibus executo, æternaliter cum eo regnare, merearis.” Mox, finita oratione, Archiepiscopus cum Episcopo hymnum,—“ Veni Creator, Spiritus,” ¹[incepterunt], Rege interim prostrato in longa venia, et circa eum Metropolitano cum Suffraganeis suis.

Delivery of
the Sword
by the
Arch-
bishop.

Expleto hymno, erectus est Rex ab Archiepiscopo, et indutus est primo tunica Sancti Edwardi, et post, ejusdem dalmatica, projecta circa collum ejus stola, Archiepiscopo orationes competentes interim prosequente. Post hæc, Archiepiscopus, cum Episcopis, tradidit ei gladium, ita dicens;—“ Accipe gladium, “ per manus Episcoporum, licet indignas, vice tamen et “ auctoritate Sanctorum Apostolorum consecratas, tibi regaliter “ impositum, nostræque benedictionis officio in defensionem

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix. Omitted in the printed texts.

² *Davidem* in the printed texts.

³ *1 Kings i. 45.*

⁴ *benedictionemque eandem* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ Sanctæ Ecclesiæ divinitus ordinatum; et esto memor de A.D. 1377.
 “ ¹[quo] Psalmista prophetavit, dicens, ²‘ Accingere gladio tuo
 “ ‘ super femur tuum, potentissime;’ ut per eundem vim æqui-
 “ tatis exerceas, molem iniquitatis potenter destruas, et Sanc-
 “ tam Dei Ecclesiam ejusque fideles propugnando protegas,
 “ nec minus sub fide falsos quam Christiani nominis hostes
 “ execreris ac destruas, viduas et pupillos clementer adjuves ac
 “ defendas, desolata restaures, restaurata conserves, ulciscaris
 “ injusta, confirmes ³bene disposita; quatenus hæc in agendo,
 “ virtutum triumpho gloriosus justitiæ cultor egregius, cum
 “ mundi Salvatore, cujus typum geris in nomine, sine fine
 “ merearis regnare.” Tunc duo Comites eum gladio accinxerunt; quo facto, Archiepiscopus armillas dedit ei, dicens,—
 “ Accipe armillas, sinceritatis et sapientiæ, divinæque cir-
 “ cumdationis, indicium, quibus intelligas omnes operationes
 “ tuas contra hostes, visibiles et invisibiles, posse esse
 “ munitas.” Postea induit eum Archiepiscopus regali pallio, ita dicens,—
 “ Accipe pallium quatuor nunciis formatum, per quod intelligas quatuor mundi partes divinæ potestati esse
 “ subjectas, nec quenquam posse feliciter regnare in terris,
 “ nisi cui potestas regnandi fuerit collata de cœlis,”

Delivery
of the
Bracelets.

Investment
with the
Pall.

Interim, dum Archiepiscopus benedixit coronam regiam, duo The Comites ⁴[eum] calcariaverunt, ad quorum officium pertinebat. Crowning.
 Benedicta corona, Archiepiscopus imposuit super caput ⁵ejus, dicens;—“ Coronet te Deus corona gloriæ atque justitiæ, honore
 “ et opere fortitudinis, ut per officium nostræ benedictionis, cum
 “ fide recta et multiplici bonorum operum fructu, ad coronam
 “ pervenias regni perpetui.” Tunc dedit ei Archiepiscopus Investment
 annulum, cum hiis verbis;—“ Accipe annulum regis dignitatis, with the
 “ et per hunc, vitæ Catholicæ fidei signaculum, quia ut hodie Ring.
 “ ordinarius caput et princeps regni ac populi, ita perseverabis
 “ auctor et stabilitor Christianitatis et Christianæ fidei, ut felix
 “ in opere, locuples in fide, cum Rege Regum glorieris.”

Statim post hæc, accessit Dominus de Furneval, ex officio Investment
 offerens ei rubeam chirothecam, quam Archiepiscopus benedixit, with the
 et imposuit ⁶manui regis, dans ei sceptrum hiis verbis, dicens, Sceptre.
 —“ Accipe sceptrum, regis potestatis insigne, virgam scilicet
 “ regni rectam, virgam virtutis, qua teipsum bene regas;
 “ Sanctam Ecclesiam, populum videlicet Christianum tibi a Deo

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; de Psalmista qui prophetavit, in the printed texts.

² Psalm xlv. 3.

³ bone in orig., by inadvertence.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

⁵ ejus omitted in the printed texts.

⁶ manu in orig.

- A.D. 1377. " commissum, regia virtute ab improbis defendas, pravos
 " corrigas, rectos ¹ pacifices, et ut viam rectam tenere possint, MS. Bibl.
 " tuo juvamine dirigas, quatenus de temporali regno ad Reg. 13
 " æternum regnum pervenias." Tunc dedit ei Archiepiscopus E. ix.
- Investment
 with the
 Verge. " virgam in alia manu, habentem in summitate columbam; nam
 sceptrum quod susceperat, consurrexit de rotundo globo aureo,
 quem tenebat in manu chirothecato, et habebat in summitate
 signum crucis. Et accepit virgam prædictam cum hiis verbis;—
 " Accipe ² [virgam] virtutis et æquitatis, qua intelligas te mul-
 " cere pios et terrere reprobos; errantes viam doce, lapsisque
 " manum porrige; disperdasque superbos et releves humiles,
 " ut aperiat tibi ostium Jesus Christus, Dominus noster."
- The Bene-
 diction. Post hæc, benedictus est Rex ab Archiepiscopo, ita dicente;—
 " Benedicat te Deus, custodiatque te; sicut te voluit super
 " populum suum esse Regem, ita in præsentis sæculo felicem
 " æternæ felicitatis tribuat esse consortem." Hiis itaque per-
 actis, osculatus est Rex Episcopos et Abbates; a quibus statim
 ductus est postea ad regale solium, Episcopis inchoantibus
 hymnum,—*"Te Deum laudamus."* Finito hymno, Archiepi-
 scopus ita eum allocutus est:—"Sta et retine amodo locum,
 " quem hucusque paterna successione tenuisti hæreditarie, in-
 " dico tibi delegatum per auctoritatem Dei Omnipotentis, et
 " præsentem traditionem nostram, scilicet omnium Episcopo-
 " rum, cæterorumque Dei servorum; et quanto clerum sacris
 " altaribus propinquiorem, tanto ei potiore in locis congruis
 " honorem impendere memineris; quatenus mediator Dei et
 " hominum te mediatorem plebis in hoc regni solio confirmet,
 " et in regnum æternum regnare faciat, Jesus Christus, Domi-
 " nus noster."
- The En-
 throne-
 ment. Hiis itaque peractis, inchoata est Missa congruens Coronationi
 regiae, cujus Officium fuit,—*"Protector noster, aspice, Deus,
 " etc.;"* Epistola,—*"Subjecti estote omni humanæ creaturæ
 " propter Deum, etc.;"* Gradale,—*"Dirigatur, Domine, oratio
 " mea;"* Alleluia,—*"Domine in virtute;"* Evangelium,—*"Abes-
 " untes Pharisei,"* quod legit Episcopus Eliensis, Epistolam
 Episcopus Wygorniensis; Offertorium,—*"Intende orationi meæ,
 " Rex meus."*
- Celebra-
 tion of the
 Mass. Lecto Evangelio, Rex de regali solio ductus est ad offeren-
 dum. Primo igitur obtulit Archiepiscopo gladium suum quem
 susceperat, et postea aurum, quantum placuit, sed non minus
 marca, propter consuetudinem: nam plus potest offerre Deo et
- The Offer-
 ing.

¹ pontifices in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. Omitted in the printed texts.

³ 1 Peter ii. 13.

⁴ Matt. xii. 14.

MS. Bibl. Sancto Petro, si placuerit. Post oblationem pecuniæ, obtulit A.D. 1377.
 Reg. 13 Archiepiscopo panem et vinum, ad modum monachorum, unde
 E. ix. postea, tam Metropolitanus quam ipse Rex communicati fuerunt. Quo facto, Comes, ad cuius officium pertinebat portare gladium coram Rege, gladium quem obtulerat, dato pretio redemit, et assumens eum, portabat coram illo. Percelebrata The Con-
 Missa usque ad Communionem, reductus est Rex ad altare, fession and
 et genu flexo coram Archiepiscopo, dixit—"Confiteor." Quo Absolution.
 absoluto, communicatus est, et iterum reductus est ad sedem suam.

Interea præparaverat se quidam miles, Dominus Johannes, The King's
 cognomento "Dymmok," qui clamabat se habere jus ad de- Champion
 fendendum jura Regis illo die, et etiamsi opus esset duello appears at
 configendum, si aliquis præsumeret affirmare Regem non the Abbey
 habere jus in regno Angliæ; quanquam per ante, Dominus doors.
 Baldewynus Freville idem officium calumniasset, sed minime obtinisset. Iste ergo Dominus Johannes memoratus circa finem
 Missæ¹ accessit ad valvas ecclesiæ, armatus decentissime, insi-
 dens dextrarium pulcherrime phaleratum, caput etiam et pectus
 armatum; quem idem Dominus Johannes assumpsit de stabulo
 regio, utens videlicet avita consuetudine tam in equo quam
 armis eligendis de thesauro Regis. Nam et optimum equum
 præter unum, et præter unam præcipuam armaturam, facturus
 dictum officium² eligit ad vota sua. Veniens igitur ad ostium
 Monasterii, præequitantibus duobus, qui ejus lanceam et
 clypeum portaverunt, expectavit ibidem finem Missæ. Mares-
 callus autem, Dominus Henricus Percy, facturus viam coram
 Rege, cum Senescallo Angliæ, scilicet Duce, et Constabulario,
 Domino Thoma Wodestok, atque fratre ejusdem Marescalli
 Domino Thoma Percy, qui omnes magnos inequitavere dex-
 trarios, venit ad dictum militem, dicens non debere eum He is di-
 ea hora venire, sed quod usque ad prandium Regis³ dis- rected to
 tulisset adventum suum. Quapropter monuit ut rediret, et, await the
 deposito tanto onere armorum, quiesceret ad illud tempus. hour of the
 royal Ban-
⁴Miles vero, juxta consilium Marescalli facturus, abcessit. quet.

Illico post decessum militis, præequitantibus Regem Dominis The King
 supradictis super dextrarios suos, necnon præcedente magno returns to
 numero diversi generis histrionum, portatus est in humeris the Palace.
 militum usque ad regale Palatium; ductus quoque in cameram,

¹ *incessit* in the printed texts.

² *elegit* in the printed texts.

³ *differret* in the printed texts.

⁴ *Milites* in orig., *Miles* in the printed texts.

A.D. 1377. paulisper quievit, ¹quia debilis fuerat præ labore, parum comedens. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Four Earls created in the Hall, and nine Knights. Postea veniens in Aulam, creavit quatuor novos Comites, antequam accessit ad mensam; Dominum namque Thomam Wodestoke, avunculum suum, ²[fecit] Comitem Bokynghamiæ, datis sibi mille marcis annuatim de thesauro regio, donec sibi de terris tanti valoris providisset; Dominum etiam ³Guyscardum de Angolismo, quondam magistrum suum, fecit Comitem Huntynghdoniæ, datis insuper sibi mille mercis annuis, usquequo providisset sibi de redditibus tanti valoris. Domino de Moubray dedit Comitatum Notynghamiæ, et Domino Henrico Percy Northumbriæ Comitatum. Milites quoque fecit novem eodem die.

The Banquet in Westminster Hall. Quibus expletis, ascendit ad mensam, ubi epulabantur cum eo splendide Episcopi, Comites, et Barones; et innumera multitudo plebis ²[a cunctis regni finibus congregata; tanta enim multitudo plebis] confluxerat in illam Aulam prægrandem, quod nisi Dux Lancastriæ, videlicet Senescallus Angliæ, et Comes Bokynghamiæ regni Constabularius, et Dominus Henricus Percy, Marescallus, cum multis aliis, viam super grandes equos servientibus in Aula fecissent, ferentes fercula ad convivas minime penetrassent. Si numerare contenderem convivii apparatus, divitias utensilium, varietatem ferculorum, forsitan lector, percussus tam tantarum rerum pretio quam magnitudine, credere formidaret. Unum solum, quod, ad magnificentiam regiam ostendendam, fuerat ordinatum, aliis omissis, æstimo proferendum. In medio regalis Palatii elevata fuerat quædam columna marmorea concava, super certos gradus, cujus summitatem occupabat grandis aurata aquila, sub cujus pedibus in capitello columnæ, per quatuor partes, vina diversi generis decurrebant per totum diem Coronationis regiæ; nec erat qui aliquem, vel pauperrimum virum, haurire vetaret. Facta est coronatio hæc anno undecimo ætatis ipsius Regis.

Public Procession on the morrow. In crastino facta est generalis processio pro Rege et pace regni; cui revestiti interfuerunt omnes Prælati, videlicet Archiepiscopus, cum Episcopis et Abbatibus qui Coronationi interfuerant, necnon ipse Dux cum magnatibus et plebis multitudine copiosa. In progressu autem processionis concionatus est ad populum Episcopus Roffensis, hortans ut dissensiones et discordiæ, ortæ et diu continuatæ inter plebem et Dominos, Exhortation to the people by the Bishop of Rochester.

¹ *debilis enim fuerat* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

³ *Guyfardum* in orig., *Gifardum* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

spirentur, probans per multa argumenta hujusmodi dissensiones Deo plurimum displicere. Hortatus est insuper Dominos, ne tantis de cætero ¹sine causa taxationibus populum ²apporarent. Monuit etiam, ut si causa subesset rationabilis, qua oporteret eos omnino juvare Regem et regnum, ut patienter, et sine murmure atque seditionis scrupulo, facerent quod oporteret. Insuper, exhortatur eos generaliter, qui Regi, puero et innocenti, adhærerent, ut relictis vitiis quibus inserviebant, videlicet stupris in fornicationibus ³[et] adulteriis, ejus puritati et innocentiae se conformare studerent; asserens hoc omnino patri patriæ opportunum, perfacileque Regi a recto deviare, regnum et populum periclitari, si tales essent, qui ei sedulo et ejus consilio ministrarent. Sermone finito, Domini et universi Prælati ad sua secedunt.

Post paucos dies, videns Dux, jam mortuo patre suo et novo Rege constituto, cuncta nova in regno futura, et suam sollicitudinem totaliter ⁴[inter] novellos parvipendendam; et metuens si aliqua sinistra contingerent Regi vel regno, sibi ⁵imputarentur, et pro bonis grates nullas sive modicas reportaret, accepta a Rege licentia, ad sua discessit, promittens Regi, si indigeret ejus adjutorio, se venturum cum abundantiori apparatu quam aliquis Dominus Angliæ, ad succurrendum sibi, sive aliud faciendum, quod ejus commodo cederet, vel honori. Erubuit, ut dicebatur, et doluit, quod Rex ceperat de eo castrum Herfordiæ, ubi proposuerat maxime moratus fuisse; et ob hoc meremium emendicaverat ad fortificandum castellum de ⁶suis vicinis possessoribus in circuitu ejus; ad magnam profecto jacturam eorundem, de quibus talia postulaverat, quia non audebant ejus voluntati contraire, eo præcipue tempore quo talia postulavit. Recessit ergo, ut diximus, a Curia ad castrum ⁷[suum] de Kylyngworth; sed ante recessum ⁸[suum], ejus conniventia ordinati sunt, qui Regis hærent Consilio, et qui quodammodo tutelam haberent. Ordinati sunt autem ad Consilium viri boni, prudentes, et famosi, Dominus Willelmus de Courtenay Episcopus Londoniensis, et Dominus Edmundus de Mortuo Mari Comes Marchiæ, et quam-

A.D. 1377.

The Duke
of Lan-
caster
retires
from Court.

The Royal
Council
selected
through
his agency.

¹ These two words are repeated in orig., after *apporarent*; as also in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *onerarent* in the printed texts.

³ Supplied from the printed texts; not in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *putarentur* in the printed texts.

⁶ These two words are supplied in a later hand. There is an erasure in Bibl. Reg. 13 E. ix., and *silvarum possessoribus* in a different hand.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. plures alii, de quibus opinabatur optime plebs communis. Sed MS. Bibl. quia Saresburiensis Episcopus et Dominus ¹de Latymer illis Reg. 13. mixti fuere, murmuratio succrevit in vulgo. E. ix.

The Earl of Arundel appointed Marshal of England. Per idem tempus, Marescallus Angliæ, Dominus Henricus Percy Comes Northumbriæ, resignavit virgam officii sui, ²et ad sua discessit; cujus loco subrogatus est Dominus Johannes de Arundellia, frater Comitis Arundellie, qui strenue Gallicis restitit, quando impetum fecerunt ad villam de Sowthampton, et eos viriliter arcuit ab ingressu villæ, ad mare fugatis.

Comes Northumbriæ infestat Scotos.

Slaughter of the citizens of Roxburgh by the Scots. Prope tempus illud, ex levi quadam causa orta dissensione in nundinis apud Rokesburgh inter Anglos et Scotos, et occisis quibusdam ex utraque gente, Scoti pejus calculum reportarunt; unde in furorem versi, paulo post redeuntes ad eandem villam, duce Comite de Dunbarre, et nocte eam occupantes, peremerunt cives, eorum bona diripientes infestis manibus, et villam flammis voracibus ³contradentes. Quibus cognitis, novus Comes Northumbriæ, tactus dolore cordis intrinsecus, maxime pro morte civium de prædicta villa, statuit vindictam retribuere in hostes eorum, et auferre opprobrium terræ populi sui. Et intrans terram Scotiæ cum decem millibus hominum, prædas agit in terris Comitis de Dunbarre, qui auctor extitit totius mali præscripti; et triduo donans obvia quæque flammis, post congruam ultionem inimicis repensam, reversus est cum suis omnibus in terram suam.⁴

Retribution exacted by the Earl of Northumberland.

Gallici capiunt Insulam de Vecta.

The Isle of Wight surprised and taken by the French. Et ne solum Anglis gaudia impermixta dolori contingerent, ⁵Galli eodem anno, vicesimo primo die mensis Augusti, insulam, ut ita dicam, incapiabilem, de Wyght, capiunt, minus virtute quam astu; quæ a nullo hominum fuisset captivata, si diligenti custodia fuisset conservata. Sed insulanorum male cauta securitas eis induxit exterminium, Gallicis insperatum tripudium, et Anglicis opprobrium et grave damnum. Revera, Gallici ad insulam tempestate pulsi, tentaverunt irrumpere insulam supradictam, æstimantes insulanos inscios eorum adventus; sed Vectuarios non latebat consilium Gallicorum.

¹ de omitted in the printed texts.

² A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

³ coardentes in the printed texts.

⁴ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

⁵ Gallici in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. Quare permiserunt eos ingredi terram suam, ut certis A.D. 1377. intromissis quibus prævalere rebantur, cæteri ab ingressu arcerentur; sed secus accidit quam credebant. Nam, ut diximus, quibusdam intromissis, conati sunt Vectuarii adimere cæteris ingressum terræ; sed frustra, quoniam Gallici tam abunde proruperunt, quam constanter insulanos a maris custodia repulerunt; ut jam compellerentur latebras fugiendo quærere, qui prius credebant se posse pro suæ voluntatis arbitrio Gallicos captivare. Gallici igitur, tali modo insula prædicta potiti, undique pervagantur, stragem ex incolis faciendo, villas quasdam comburendo, et incolarum substantias abradendo. Tandem ad castellum, quod in eadem insula est, The venientes, et eam levi negotio occupare putantes, invenerunt French are ibidem incredibilis asperitatis stimulum, Dominum Hugonem defeated by Sir Tyrel, Custodem castelli prædicti; qui eis audacter prope Hugh Tyrel. castellum occurrens, fecit maximam stragem inter illos; ob quam causam ab illius castelli infestatione destiterunt, et de cætero non arbitantes tutum cohabitare tam vicino serpenti, prædam quam potuerunt ex insula collegerunt, et insulanos They exact coegerunt extorquere ab amicis quos habebant extra insulam a ransom mille marcas argenti, pro saluatione domorum ab ignibus et from the residuo bonorum suorum. Insuper, accepto juramento de the islanders, fidelitate ab eisdem conservanda, et quod non resisterent eis and depart. per circulum unius anni, quotienscunque placeret eisdem ingredi terram illam, a loco recesserunt.

Gallici pugnabant apud Winchelsey.

Post occupationem insulæ supradictæ, Gallici, galeyas iterum The repetentes, circuierunt oram maritimam usquedum pervenerunt French at ad objectum villæ de Wynchelsee. Et cognoscentes Abbatem tack Win- de Bello ad illam convolasse causa custodiæ, missis nunciis, chelsea, petunt ut villam redimat. Abbas vero negat se empturum but are re- quod non perdiderat; quin potius denunciât ut ab infestatione pulsed by the Abbot of Battle. villæ desistant, sub interminatione damni quod eis poterit provenire. Gallici, ejus responso exasperati, petunt, si bellum velit, ut singuli ex utraque parte mittantur, vel certe plures, qui, spectante utroque exercitu, congregiantur: sed nec hanc petitionem Abbas admisit, dicens se religiosum virum esse, et non licere sibi hujus petitiones admittere; nec illuc belli causa, sed tuitionis et conservationis pacis patriæ, advenisse. Hiis auditis, Gallici æstimantes animum Abbatis suorumque¹ deesse, mox admotis instrumentis bellicis, scilicet missilibus

¹ *defecisse* in the printed texts.

A.D. 1377. quorum copia fruebantur, villam acriter infestabant, pugnantes MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 a nona usque ad vesperum; sed Abbatis, et eorum qui cum ipso erant, laudabili probitate minime profecerunt. Interim, dum pugnant ibidem, mittunt partem navium ad villam de Hastynges; quæ reperientes villam pene vacuum, combusserunt eam. Gallici vero, videntes se nil prævalere apud Wynchelsee, recesserunt.

They burn
Hastings.

The Prior
of Lewes
taken pri-
soner by
the French.

Marvellous
prowess of
an Es-
quire in the
Prior's
service.

Ardes
surren-
dered, by
treason, to
the French.

Defeat of
the Eng-
lish in
Aquitaine.

Eodem anno Gallici intraverunt ad villam de Rottyngdene, prope villam de Lewes, ubi obviavit eis Prior de Lewes, cum parva manu; et superveniente copia Gallicorum, captus est, ductusque ad naves eorum, cum duobus militibus qui sibi adhæserant, videlicet, Domino Johanne de Fallesley et Domino Thoma Cheyne, et uno armigero, cujus nomen erat "Johannes "Brokas." Quidam autem armiger, qui diu fuerat in obsequio Prioris de Lewes, natione Gallicus, tam viriliter, tam animose, pugnavit ibidem contra Gallicos, donec effunderentur ejus viscera ad pedes suos; et ipse, insequendo hostes, quod est dictu horribile, ea per grande spatium post se primo protraheret, tandem omnino relinqueret. Defuerunt autem in illo conflictu ex Anglicis prope centum.¹

Igitur, ut diximus, Gallici cum omni classe sua repatriaverunt, cujus summa se extenderat ad triginta septem galeas, octo cogones Hispanicas, et nonnullas bargias. Mox igitur ut patriam attigerunt, quidam illorum profecti ad obsidionem, quæ tunc ²[erat] circa villam de Arde, proditione quæ eis semper familiaris existit, tradente eis custode castelli ejusdem villæ, quodam Alemanno, scilicet Domino de Gunny, villam primo, mox munitionem, occupaverunt. Ob quam causam, idem custos, captus a Domino Hugone Calverley, custode Calisiæ, Angliam missus est, et carcerali custodiæ mancipatus.

Dum hæc agerentur in Gallia, accidit toti Angliæ luctuosus eventus in Aquitannia. Egregius miles, Dominus Thomas de ³Felton, cui commissa fuerat custodia Provinciæ Aquitanniæ, nimis inconsulte cum paucis super plures Gallicorum irruens, ab eorum multitudine oppressus et captus est, cum multis nobilibus ⁴terræ, qui parti Anglicanæ favebant. Hoc autem infortunium contingebat prope villam quæ "Rule" nuncupatur.⁵

¹ A long passage in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

³ Hilton in the printed texts. He

is called "Heltone" in p. 437.

⁴ ejusdem terræ in the printed texts.

⁵ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Parliamentum Londini.

MS. Bibl. Per idem tempus coactum est Parliamentum Londoniis; A.D. 1377.
 Reg. 13 quod a festo Michaelis usque ad festum Beati Andreae Apostoli Parliament
 E. ix. protelatur. In eo Parlamento fuere pene omnes milites cum at London.
 prædicto Domino Petro de la Mare, qui ita nobiliter per-
 stiterunt in eo Parlamento, quod "Bonum" merito appellatur,
 pro incremento patriæ atque regni commodo. Hii itaque
 resumentes petitiones suas eo in loco quo prius dimiserant,
 institerunt pro bannitione illius Aliciæ Pereres, quæ, contempto
 Statuto Parliamenti, et juramento quo se astrinxerat, Curiam
 Regis ingredi ausa fuit, ad suadendum et impetrandum ab eo
 quæcunque sibi placerent. Quæ, quamvis plures ex Dominis, Disgrace of
 et omnes legisperitos Angliæ pecunia corrupisset, qui pro ea Alice Perers,
 non tantum occulte, sed publice, allegarunt, diligentia tamen and for-
 et sapientia prædictorum militum ore suo convicta proscribitur, feiture of
 omnibus bonis suis, mobilibus et immobilibus, fisco regio her posses-
 judicatis. ¹Concessæ sunt autem in adjutorium Regi ab Grant in
 Ecclesia et clero duæ decimæ, eodem anno persolvendæ, ea aid bythe
 tamen conditione, ut videlicet Rex de cætero populum non Church
 gravet talibus petitionibus, extorquendo pecuniam subdi- and
 torum, sed de suis vivat et continuat guerram suam; ² quia Clergy.
 utique, prout responsum fuerat ibidem, bona sua propria
 regalia sibi sufficiunt, tam ad regiæ domus exhibitionem quam
 ad guerræ sustentationem, si eadem bona ministros idoneos
 sortiantur. Et deputati sunt ad hujus pecuniæ custodiam duo
 cives Londoniarum, Willelmus Walworth et Johannes Philipot.

Anglici mare ingrediuntur.

Circa tempus illud, audientes Anglici multitudinem navium An Eng-
 Hispanorum apud Sclusyam venti penuria detineri, collecta lish fleet
 copia armatorum, cum ingenti classe mare ingredi meditantur, attempts to
 cupientes eis vicem rependere pro damnis quæ Anglis irroga- surprise the
 verant, ferentes auxilium Gallis æstate præcedente. Cujus Spaniards
 classis primi fuere, Dominus Thomas Wodestok Comes Bukyng- at Sluys,
 hamiæ, Dux Britanniae, Dominus de Latimer, Dominus Fitz- but is dis-
 Wauter, Dominus Robertus Knolles, et nonnulli alii valentes persed in a
 cum eis; qui ³[in] ingressu maris sævam experti sunt fortunam. storm.
 Nam nimium insurgente vento imbreque nocivo, mox naves

¹ Concessa in the printed texts.² quæ in the printed texts.³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1377. ¹ ab invicem separatæ in partes dilabuntur, confringuntur mali, MS. Bibl. vela dirumpuntur, plura de minoribus vasis quæ victualia Reg. 13 exercitui fuerant allatura, submersa; dum qui in ea concesserant, timore tempestatis ipsa relinquerent, ingrediendo naves majores, vel juxta suam opinionem fortiores. Divina tandem superveniente clementia, naves invicem recollectæ ad terram Angliæ sunt appulsæ. Et resarcitis eisdem iterum, bellatoribus ² instaurantur et iterum mare petunt.

Gesta Domini Hugonis Calverle.

Ravages
committed
by Sir
Hugh Cal-
verley at
Boulogne.

The Castle
of Merke,
lost by the
English, is
recovered
by Sir
Hugh Cal-
verley from
the French.

Prope dies illos Dominus Hugo Calverlee, faciens expeditionem versus ³ Boloniam, ⁴ fortuito reperit in portu prædictæ villæ bargiam, quæ "⁵ Aden Villa" nomen habuit, cum alia quæ erat Regis Franciæ, et navibus majoribus et minoribus numero viginti sex; quas omnes repente, injecto igne, cremavit, cum magna parte de suburbanis illius villæ; in quibus etiam eodem die a capellano suo Missam celebrari fecit, quam et satis audacter ad finem audivit. Qua completa, eandem partem villæ direptioni dedit, abducens secum quæque concupiscibilia quæ ibidem reperit, cum nonnullis captivis qui ei obviaverunt infausta hora. Magnum etiam numerum ovium et armentorum coram se agebat, quæ repperat in pastura prope villam, quæ victui Calisiensium merito sufficerent per magnum tempus. Ejus namque laudi adjiciendum est, quod castellum de Merke, quo non posset esse locus magis infestus Calesiæ, si parti adversariorum faveret, custodum incuria perditum, ⁶ ipso eodem die strenue recuperavit, quo ipsum Gallici occupaverant, et antiquo dominio parere fecit. Siquidem Dominus Robertus de Salle, miles næ gregarius, sed inter famosiores strenuus, prædicti castelli capetaneus, in Angliam concesserat ⁷ certis causis, commissa ipsius munitionis custodia quibusdam minus cautis. Qui, eo absente, debito negligentiores effecti, ludis et sagittationibus indulserunt; cumque, certo die sagittationem instituissent non procul extra dictum castellum, videntes stipendiarii qui in ea erant Picardi,

¹ ad in the printed texts.

² instaurature in the printed texts.

³ Goloniam in orig., by inadvertence.

⁴ fortuitu in orig., and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ de eadem villa in Bibl. Reg. 13 E. ix.; Aden Villa in the printed texts.

⁶ ipsum in orig; corrected from the printed texts.

⁷ de certis in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. videlicet quod genus hominum apud Gallicos falsissimum A.D. 1377. reputatur, quod omnes Anglici exivissent, portas claudunt, castellum muniunt, et Gallicos, quibus proditione favebant, admittunt, exclusis hoc ingenio Anglicis, quibus castelli fuerat custodia deputata. Quod comperiens, ut prælibavimus, dictus Dominus Hugo, facto insultu castellum cepit, Gallicos qui advenerant captivavit, et omnes Picardos, tanquam proditionis reos, excapitavit.

Transit annus iste lætus temperie, ¹abundus fruge, sed fructibus arborum pene carens; quod autem ad pacem pertinet, Angliæ inquietus et suspectus, non minus fraude civium quam terrore Gallicorum; Gallicis immanitate expensarum et lucri exilitate nimium onerosus; nam a Pascha usque ad festum Michaelis, ad stipendium triginta septem galeyarum et octo cogonum a Francis pendebantur diebus singulis mille marcæ; quæ profecto summa, continuata tanto tempore, ²apporiasse poterat quodque prædives regnum.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo octavo, qui est annus regni Regis Ricardi Secundi primus, tenuit idem Rex Natale apud Wyndeleshore.

Paucis diebus ante Natale Dominicum, misit Dominus Papa Bullam suam Universitati Oxoniæ, ministerio Magistri Edmundi Stafford, increpans eos correctione paterna super eorum desidia manifesta, eo quod tanto tempore opiniones erroneas ipsius Antichristi discipuli, scilicet Magistri Johannis Wyclef, radi-
 cari permiserant inter eos, dum non fuerat qui ferrum doctrinæ Catholicæ assumere laboraret ad extirpandum tam pestiferæ plantationis ³aconitum. Cujus Universitatis moderni procuratores, sive rectores, quantum degeneraverint a prudentia seu sapientia antiquorum, per hoc facile conjici poterit, quod, audita causa adventus dicti Papalis nuncii, diu in pendulo hærebant, utrum Papalem Bullam deberent cum honore recipere, vel omnino cum dedecore refutare. Oxoniense Studium generale! quam gravi lapsu a sapientiæ et scientiæ culmine decidisti, quod quondam inextricabilia atque dubia toti mundo declarare consuesti, jam ignorantiae nubilo obfuscatum dubitare non vereris, quæ quemlibet e laicis Christianis dubitare non decet. Pudet recordationis tantæ imprudentiæ, et ideo supersedeo in hujusmodi materia immorari; ne materna ⁴videar ubera decerpere dentibus, quæ dare lac, potum scientiæ, consuevere.

Bull sent to the University of Oxford by Pope Gregory XI., in reference to the Heresy of John Wyclif.

The writer laments the degeneracy of that University.

¹ *abundans* in the printed texts.

² *opporiasse* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *depau- perasse* in the printed texts.

³ *radicem* in the printed texts; *aconitum* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *videor* in orig.

A.D. 1377. Igitur Bullæ Papalis tenor, missæ Oxoniæ Studio, talis MS. Bibl. est:—
Reg. 13
E. ix

Bull of
Pope Gre-
gory XI. to
the Uni-
versity of
Oxford,
enjoining
that the
Heresies of
Wyclif
be no
longer pro-
pounded
there.

“¹Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis
“Cancellario et Universitati Studii Oxoniensis, Lincolnensis
“Diocesis, salutem et Apostolicam benedictionem. Mirari
“cogimur et dolere, quod vos propter gratias et privilegia
“vestra, Studio Oxoniensi ab Apostolica Sede concessa, et
“propter scientiam Scripturarum, in quarum pelago felici
“remigio, dante Domino, navigatis, tanquam pugiles et
“propugnatores orthodoxæ fidei, sine qua salus non ani-
“marum provenit, esse deberetis, lolium inter purum triticum
“campi gloriosi Studii vestri prædicti, per quandam desidiam
“et ignaviam, permittitis pullulare, et, quod est perniciosius,
“etiam adolere; nec circa extirpationem hujus lolii, sicut
“nuper apud nos insonuit, curam aliquam adhibetis; non
“sine clari nominis obfuscatione, ²[et] animarum vestrarum
“periculo, et contemptu Ecclesiæ Romanæ et memoratæ
“fidei detrimento. Et quod nos torquet acerbius, prius de
“incremento lolii prædicti sentitur in Roma quam in Anglia;
“ubi tamen ³est extirpationis remedium ⁴apponatur. Multorum
“siquidem fide dignorum insinuatione, admodum ⁵dolentis
“nostris est auribus intimatum, Johannem Wycliff, Rectorem
“ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Diocesis, Sacræ
“Paginæ Professore, utinam non Magistrum Errorum, in
“illam detestabilem erupisse vecordiam, ⁶quod nonnullas
“Propositiones et Conclusiones erroneas et falsas, ac ⁷pravita-
“tum hæreseos sapientes, quæ statum totius Ecclesiæ, et etiam
“sæcularem politiam, subvertere et enervare nituntur, quarum-
“que aliquæ, licet quibusdam mutatis terminis, sentire
“videntur perversas opiniones et doctrinam indoctam damnatæ
“memoriæ Marculii de Padua et Johannis de ⁸Ganduno, ⁹quorum
“liber per felices recordationis Johannem Papam Vicesimum
“Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit et
“damnatus, in regno Angliæ, nempe glorioso potentia et
“copia facultatum, sed gloriosiore pietate fidei rutilante,
“Sacræ Paginæ claritate, consueto viros producere divinarum
“Scripturarum recta scientia illustratos, morum gravitate

¹ See a careful collation of the text of this Bull, in the *Fasciculi Zizaniorum*, (edited by the Rev. W. W. Shirley,) in the present Series, pp. 242-244.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ est omitted in the printed texts.

⁴ apponeretur in the printed texts.

⁵ dolentium in the printed texts.

⁶ quod omitted in the printed texts.

⁷ pravitate in the printed texts.

⁸ Gandavo in the printed texts.

⁹ quorumlibet in the printed texts; here, and in pages 348, 350, and 352.

MS. Bibl. " maturos, devotione conspicuos, et Catholicæ fidei defensores, A.D. 1377.
 Reg. 13 " dogmatizare et publice prædicare, seu potius de virulento
 E. ix. " claustris sui pectore evomere, non veretur, nonnullos Christi
 " fideles earum respersione commaculans, et a fidei præfata
 " recta semita in præcipitum perditionis abducens. Quare
 " cum tam letiferam pestem, cui si ejus non obstetur ¹ principiis
 " et ipsa radicitus evellatur, sero posset medicina parari,
 " quum per contagionem plurimos infecisset, nolumus, prout
 " nec velle debemus, sub conniventia pertransire, Universitati
 " vestræ per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ,
 " et sub pœna privationis omnium gratiarum, indulgentiarum,
 " et privilegiorum, vobis ac Studio vestro a dicta Sede
 " concessorum, districtè præcipiendo, mandamus, quatenus
 " Conclusiones et Propositiones in bonis operibus et fide male
 " sentientes, licet eas proponentes sub quadam verborum sive
 " terminorum curiosa implicatione nitantur defendere, de
 " cætero non permittatis asseri vel proponi; dictumque Johan-
 " nem auctoritate nostra capiatis, seu capi faciatis, et ipsum
 " venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi
 " et Episcopo Londoniensi, aut eorum alteri, sub fida custodia
 " transmittatis. Contradictores quoque de dicto Studio vestræ
 " jurisdictioni subjectos, si qui forsitan, quod Deus avertat,
 " essent hujusmodi erroribus maculati, ² [si] in illis pertinaciter
 " perstiterint, ad similem captionem et missionem, aliasque
 " prout ad vos spectat, firmiter et sollicitè procedatis; perinde
 " vestram suppleturi diligentiam, hactenus in præmissis re-
 " missam, nostramque et dictæ Sedis, præter divinæ retri-
 " butionis præmium et meritum, gratiam et benevolentiam
 " adepturi. Data Romæ apud Sanctam Mariam Majorem,
 " ³ undecimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno septimo."

*Bulla Papalis missa Archiepiscopo Cantuariensi et
 Episcopo Londoniensi, ad monendum Regem et
 Magnates Angliæ ne prædicto Johanni faveant,
 vel adhæreant quovismodo.*

" Venerabilibus fratribus, Cantuariensi Archiepiscopo et Bull of
 " Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Super periculosis ad- Pope Gre-
 " modum erroribus quarundam detestabilium Propositionum gory XI to
 " et Conclusionum, ad enervationem totius ecclesiastici status the Arch-
 bishop of

¹ The well-known lines of Ovid—
 "Principiis obsta, sero, etc.," are
 here alluded to,

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix., and the printed texts.

³ II. Calendas in the printed texts.

A.D. 1377. "tendentium, ¹ quas scriptas in cedula inclusa præsentibus, Jo- MS. Bibl.
 Canterbury "hannes Wycleff, Rector ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Reg. 13
 and Bishop "Diocesis, dictus 'Theologia Professor,' asseritur tam impie E. ix.
 of London, "quam temere suscitasse, plenius vobis scribimus, per alias
 enjoining " nostras patentes litteras, quas cum præsentibus destinamus.
 that the " Volumus igitur, et vestræ fraternitati mandamus, quatenus
 King and " clarissimum in Christo ² filium, Edwardum Regem Angliæ
 nobles of " illustrem, et dilectos filios, nobiles viros natos dicti Regis, ac
 England be " dilectam in Christo filiam, nobilem mulierem Johannam
 warned of the " Principissam Aquitanniæ et Walliæ, ³ aliosque magnates de
 errors of " Anglia, et consiliarios ⁴ regios, per vos et alios magistros et
 Wyclif. " peritos in Sacra Pagina, non maculatos hujusmodi erroribus,
 " sed in fide sinceros et fervidos, studeatis facere
 " plenarie informari, ac eis ostendi, quanta verecundia devoto
 " regno Angliæ oriatur exinde, et quod non solum sunt ipsæ
 " Conclusiones erroneæ in fide, sed, si bene advertantur, in-
 " nuunt omnem destruere politiam. Et requiratis eos ⁵ stric-
 " tissime, quod ⁶ [ad] extirpationem tantorum errorum, pro
 " reverentia Dei et Apostolicæ Sedis, et nostra, ipsorumque
 " merito apud Deum et honorem sæculo, tanquam Catholici
 " principes et pugiles dictæ fidei, omni qua poterunt effica-
 " cia tribuant auxilium et favorem. Data Romæ apud Sanc-
 " tam Mariam Majorem, ⁷ undecimo Kalendas Junii, anno
 " septimo."

Bull of "Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et Epi-
 Pope Gre- "scopo Londoniensi, salutem, etc. Nuper per nos, non sine
 gory XI. to "gravi cordis turbatione et plurium fide dignorum relatione,
 the Arch- "percepto quod Johannes Wycleff, Rector Ecclesiæ de Lut-
 bishop of "telworth, Lincolnensis Diocesis, Sacræ Paginæ Professor,
 Canterbury "utinam non Magister Errorum, in tam detestabilem vesa-
 and "niam temere prorupit, quod nonnullas Propositiones et Con-
 Bishop of "clusiones erroneas ac falsas, et male in fide sonantes, quæ
 London "statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare nituntur, qua-
 enjoining "rumque aliquæ, quibusdam mutatis terminis, ⁸ [imitari] vide-
 that Wyclif "bantur perversas opiniones et doctrinam indoctam damnatæ
 be cited to "memoriæ Marsilii de Padua et Johannis de ⁹ Ganduno, quo-
 appear at "rum liber per felicitis recordationis Johannem Papam Vicesi-
 the Papal "Court, in

¹ *quas* omitted in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *et alios* in the printed texts.

⁴ *regis* in the printed texts.

⁵ *fructissime* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Omitted in orig. and the printed texts; *ex* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁸ Supplied from the printed texts.

⁹ *Gandavo* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“mum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus extitit A.D. 1377.
 “et damnatus, non verebantur in regno Angliæ asserere, case of his
 “dogmatizare, et publice prædicare, illis nonnullos Christi non-arrest.
 “fideles maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non
 “est salus, faciens deviare.—Nos, attendentes quod tam per-
 “niciosum malum, quod in plurimos serpere poterat, eorum
 “animas letali contagione necando, non debebamus, prout nec
 “debemus, sub dissimulatione transire, vobis per alias litteras
 “nostras commisimus et mandavimus, ut vos, vel alter ves-
 “trum, de dictarum Propositionum et Conclusionum assertione
 “quarum copiam sub Bulla nostra misimus interclusam, vos
 “secrete informantes, si ita esse inveniretis, præfatum Jo-
 “hannem auctoritate nostra capi et carceribus mancipari face-
 “retis, eumque sub bona custodia teneretis in vinculis, donec
 “a nobis super hæc reciperetis aliud in mandatis, prout in
 “dictis litteris plenius continetur. Considerantes utique quod
 “præfatus Johannes, hujusmodi captionem et carcerationem
 “forte præsentiens, posset, quod absit, perfergere, seu latita-
 “tionis præsidio dictum nostrum mandatum, in gravissimum
 “fidei detrimentum, eludere; nos, ne tam damnabiles Proposi-
 “tiones et Conclusiones indiscussæ, et earum temerarius as-
 “sertor impunitus remaneret, in detrimentum gravissimum
 “fidei prælibatæ, fraternitati vestræ per Apostolica scripta
 “committimus et mandamus, quatenus vos, vel alter vestrum,
 “per vos, vel alium seu alios, præfatum Johannem, si per
 “vos capi et incarcerationi non possit, per edictum publicum,
 “proponendum in Studio Oxoniæ, Lincolnensi Diœcesi, et aliis
 “locis publicis, de quibus sit verisimilis conjectura quod ad
 “dicti Johannis notitiam pervenire valeat, et de quibus vos
 “expedire videatur, ex parte nostra peremptorie monere et
 “citare curetis, quod infra trium mensium spatium, a die
 “citationis hujusmodi in antea computandum, ubicunque tunc
 “nos esse contigerit, comparere, ac personaliter coram nobis
 “super Propositionibus et Conclusionibus hujusmodi respon-
 “surus, ac auditurus et facturus quicquid super ¹ eos duxeri-
 “mus ordinandum, et ordo dictaverit rationis, prædicando in
 “hujusmodi citationis edicto, quod sive idem Johannes in
 “hujusmodi termino comparuerit, sive non comparuerit, nos
 “super præmissis, et contra eum usque ad debitam con-
 “demnationem ipsius inclusive, procedemus, prout ² ejus deme-
 “rita exigent, ac nobis, secundum Deum et conservationem
 “fidei, videbitur expedire. Volumus autem, et præsentium
 “tenore statuimus, quod prædicta citatio, sic facta, ³ perinde

¹ *eis* in the printed texts.

³ *provide* in the printed texts.

² Incorrectly written *eis* in orig.

A.D. 1377. "præfatum Johannem artet, acsi sibi personaliter insinuata MS. Bibl.
 "et intimata fuisset, Constitutione quacunque contraria non Reg. 13
 "obstante. Diem vero citationis, et formam, et quicquid E. ix.
 "feceritis in prædictis, nobis per vestras litteras, ¹[vestris]
 "sigillis munitas, harum seriem continentes, fideliter et quam-
 "citius poteritis intimare curetis. Data Romæ apud Sanctam
 "Mariam Majorem, ²undecimo Kalendas Junii, anno septimo."

Bull of
 Pope Gre-
 gory XI. to
 the Arch-
 bishop of
 Canterbury
 and
 Bishop of
 London,
 enjoining
 that Wy-
 clif be ar-
 rested and
 kept in
 custody.

"Venerabilibus fratribus, Archiepiscopo Cantuariensi et
 "Episcopo Londoniensi, salutem, etc. Regnum Angliæ, glo-
 "riosum nempe potentia et abundantia facultatum, sed glorio-
 "sius pietate fidei, et Sacræ Paginæ claritate coruscum, con-
 "suevit viros producere Divinarum Scripturarum recta scientia
 "præditos, maturitate graves, devotione præclaros, et pugiles
 "fidei orthodoxæ, et qui non solum proprios, sed alienos,
 "populos documentis instruebant verissimis, et in mandatorum
 "Domini semitam dirigebant. Et sicut ex effecta contingen-
 "tium temporis antiqui colligitur, dicti regni Præsules in spe-
 "cula sollicitudinis positi, proprias excubias exercentes solli-
 "cite, non permittebant aliquod oriri erroneum, quod posset
 "inficere oves suas, sed si oriretur zizania ex inimici hominis
 "inspersione, illam protinus evellebant, crescebat assidue
 "purum triticum, in Dominicum horreum inferendum. Sed,
 "proh dolor! nunc ³appareret quod in ipso regno officio
 "vigiles, negligentia vero desides, non circuiunt civitatem,
 "dum hostes ingrediuntur in eam, animarum thesaurum pre-
 "tiosissimum ⁴prædaturi. Quorum latentes ingressus, et
 "patentes aggressus, prius sentiuntur in Roma, intercapedine
 "longa remota, quam eis in Anglia resistatur. Sane plurimum
 "fide dignorum significatione admodum dolenter audivimus,
 "quod Johannes Wycliff, Rector ecclesiæ de Luttelworth,
 "Diocesis Lincolnensis, Sacræ Paginæ Professor, utinam
 "non Magister Errorum, in illam detestabilem vesaniam dicitur
 "temere prorupisse, quod nonnullas Propositiones et Con-
 "clusiones erroneas et falsas, in fide male sonantes, quæ
 "statum totius Ecclesiæ subvertere et enervare conantur,
 "quarumque aliquæ, licet aliquibus quibusdam mutatis termi-
 "nis, sentire videntur perversas opiniones et doctrinam indoc-
 "tam damnatæ memoriæ Marcelli de Padua et Johannis de Gan-
 "duno, quorum liber per felicis recordationis Johannem Papam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. | texts.
 ix. Omitted in the printed texts.

³ *apparet* in the printed texts.

² *II. Calendarum* in the printed

⁴ *prædantur* in the printed texts.

MS. Bibl. " Vicesimum Secundum, prædecessorem nostrum, reprobatus A.D. 1377.
 Reg. 13 " extitit et damnatus, non in veretur præfato regno asserere,
 E. ix. " dogmatizare, et publice prædicare, nonnullos Christi fideles
 " ¹ eis maligne inficiens, ac a fide Catholica, sine qua non est
 " salus, faciens deviare; de quibus sic subortis et non extir-
 " patis, seu saltem eis nulla facta resistantia quam scimus,
 " sed transactis seu toleratis, conniventibus oculis ² [vos aliique
 " Præsules Angliæ, cum debeatis esse columnæ Ecclesiæ, dic-
 " tæque fidei defensores attentis, conniventibus oculis] tam negli-
 " genter transeundo, non immerito deberetis rubore perfundi,
 " verecundari, et in propriis conscientiis remorderi. Quare
 " cum tam perniciosum malum, quod non præcisum seu ra-
 " dicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in animabus
 " eorum, quod absit, letali contagione necandos, nolumus, sicut
 " nec debemus, sub dissimulatione transire, fraternitati vestræ
 " per Apostolica scripta committimus et mandamus quatenus,
 " receptis præsentibus, vos, vel alter vestrum, de dictarum
 " Propositionum et Conclusionum assertionem, quarum copiam
 " vobis mittimus sub Bulla nostra inclusam, vos secrete in-
 " formantes, si inveneritis ita esse, præfatum Johannem faci-
 " atis auctoritate nostra capi et carceribus mancipari, ejusque
 " confessionem ³ [super eisdem Propositionibus seu Conclu-
 " sionibus recipere studeatis, ac ipsam confessionem] et quæ-
 " cunque dictus Johannes dixerit seu scripserit, super earun-
 " dem Propositionum et Conclusionum inductione ac probatione,
 " et quicquid feceritis in præmissis, sub vestris sigillis clausa
 " et nemini revelata, nobis per fidelem nuncium transmissuri,
 " eundemque Johannem sub fideli custodia teneatis in vinculis,
 " donec a nobis super hoc aliud receperitis in mandatis.
 " Contradictores, etc. Invocato, etc. Non obstantibus felicis
 " recordationis Bonifacii Papæ Octavi, prædecessoris nostri,
 " Constitutionibus, in quibus cavetur ne aliquis extra suam
 " civitatem vel Diocesim, nisi in certis exceptis casibus, et in
 " illis ultra unam dietam a fine suæ Diocesis ad judicium
 " evocetur; seu ne iudices a Sede Apostolica deputati aliquos
 " ultra unam dietam a fine suæ Diocesis evocare præsumant,
 " et de duabus dietis in Consilio Generali, ac ⁴ exemptionis;
 " et aliis privilegiis, constitutionibus, et litteris Apostolicis
 " Prædicatorum, Minorum, et Heremitarum Sancti Augustini,
 " et Sanctæ Mariæ de Monte Carmeli, et aliis quibuscunque
 " Mendicantium, vel aliis Ordinibus et locis, aut specialibus

¹ ejus in orig. by inadvertence.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
³ Omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

⁴ *expensionis* in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

A.D. 1377. " personis, seu Capitulis et Conventibus ipsorum generalibus MS. Bibl.
 " vel specialibus, quorumcunque tenorum existant, necnon Reg. 13
 " statutis et consuetudinibus eorumdem Ordinum et locorum E. ix.
 " contrariis, per quæ effectus præsentium impediri valeat
 " quomodolibet, vel differri, etiamsi de eis eorumque totis
 " tenoribus, ac de verbo ad verbum, plena ¹[et] expressa
 " mentio in nostris litteris sit habenda, seu si Johanni præ-
 " dicto vel quibusvis aliis, communiter vel divisim, a dicta
 " Sede sit indultum, quod personaliter capi aut ²quod interdicti,
 " suspendi, vel excommunicari, non possint, per litteras Apo-
 " stolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad
 " verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Data Romæ apud
 " Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
 " anno septimo."

Letter ad-
 dressed by
 Pope
 Gregory
 XI. to the
 King of
 England,
 in refer-
 ence to the
 Heresies of
 Wyclif.

" Carissimo in Christo filio, ⁴Ricardo, Regi Angliæ illustri,
 salutem, etc. Regnum Angliæ, quod Altissimus tuæ ⁵supponit
 potestati, gloriosum nempe potentia et abundantia faculta-
 tum, sed gloriosius pietate fidei et Sacræ Paginæ claritate
 coruscum, consuevit viros producere Divinarum Scripturarum
 recta scientia præditos, maturitate graves, devotione fer-
 ventes, et Catholicæ fidei defensores, qui non solum proprios,
 sed alienos populos præceptis salutaribus instruebant, diri-
 gebantque in divinorum semitam mandatorum. Sed nuper
 cum ingenti cordis amaritudine, plurimorum fidedignorum
 significatione percepimus, Johannem de Wycliff, Rectorem
 Ecclesiæ de Luttelworth, Lincolnensis Diocesis, Sacræ
 Paginæ Professore, utinam non Magistrum Errorum, in
 illam nefandam et abominabilem prorupisse dementia, quod
 nonnullas Propositiones et Conclusiones, plenas erroribus, et
 manifestam hæresim continentes, quæ statum totius Ecclesiæ
 subvertere et enervare nituntur, quarumque aliquæ, licet
 quibusdam mutatis terminis, sentire videntur perversas
 opiniones et doctrinam indoctam damnatæ memoriæ Marcelli
 de Padua et Johannis de Ganduno, quorum liber per felices
 recordationis Johannem Papam Vicesimum Secundum, præ-
 decessorem nostrum, reprobatus extitit et damnatus, in dicto
 regno dogmatizare et publice prædicare, seu potius de
 virulento claustro sui pectoris evomere, non veretur, non-

¹ Supplied from the printed texts.

² *quodvis dici* in orig.; *quod jus dici* in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁴ *Edwardo* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and in the printed texts; and correctly, it would seem, as the Letter bears date some time before King Edward's death.

⁵ *supposuit* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ nullos Christi fideles earum respersione commaculans, et a A.D. 1377.
“ præfatæ fidei recta semita in præcipitum perditionis ab-
“ ducens.—Nos itaque tantum malum, quod, non præcisum
“ seu radicitus extirpatum, serpere posset in plurimos, in
“ animabus eorum, quod absit, letali contagione necandos,
“ nolentes, prout nec velle sine nostræ morsu conscientiæ
“ possumus, ¹conniventis oculis pertransire, venerabilibus
“ fratribus nostris, Archiepiscopo Cantuariensi et Episcopo
“ Londoniensi, per litteras nostras commisimus et mandavimus,
“ ut ipsi, vel alter eorum, receptis per eos dictis nostris
“ litteris, de dictarum Propositionum et Conclusionum asser-
“ tione, quarum copiam eis sub Bulla nostra misimus inter-
“ clusam, se informant, si invenirent ita esse, facerent
“ præfatum Johannem auctoritate nostra capi et carceribus
“ mancipari, ejus confessionem super eisdem Propositionibus
“ seu Conclusionibus recipere studerent, ac ipsam confessionem,
“ et quæcunque dictus Johannes dixerit vel scripserit super
“ earundem Propositionum et Conclusionum inductione et pro-
“ batione, nobis per fidum nuncium transmittere non post-
“ ponant. Cum itaque dicti Archiepiscopus et Episcopus in
“ prosecutione hujus negotii noscantur favore et auxilio tuæ
“ celsitudinis indigere, majestatem tuam quam, et tui pro-
“ genitores inclyti Catholicæ fidei, cujus in hac parte res agitur,
“ semper consueverunt esse, et præcipui zelatores, requirimus
“ et deprecamur attente, quatenus ob reverentiam Dei, dictæ
“ fidei, et Apostolicæ Sedis, et nostrum intuitum, digneris
“ præfatis Archiepiscopo et Episcopo, et aliis qui hujusmodi
“ negotium ²prosequuntur, in ipsa prosecutione tui favoris et
“ auxilii patrocinium exhibere provide, præter humanæ laudis
“ præconium, divinæ retributionis præmium, nostram et dictæ
“ Sedis adepturus benevolentiam ampliorem. Data Romæ
“ apud Sanctam Mariam Majorem, ³undecimo Kalendas Junii,
“ anno septimo.”

⁴ *Hæ sunt Propositiones, sive Conclusiones, quas
Johannes Wicliff publice prædicavit.*

1. “ Totum genus humanum, citra Christum, non habet Certain

¹ *conniventibus* in the printed texts.

² *persequentur* in the printed texts.

³ *II. Cal. Junii* in the printed texts.

⁴ In Bibl. Reg. 13 E. ix. the Title

varies — “ *Hæ sunt Propositiones,
“ sive Conclusiones, quas Johannes
“ Wycliff dicitur asseverasse, et pub-
“ lice prædicasse.*” See the *Fasciculi
Zizaniorum*, pp. 245–256.

- A.D. 1377. " potestatem simpliciter ordinandi ; ut Petrus, ¹ ut omne genus MS. Bibl.
 Propositions, or " suum, dominetur ²politice in perpetuum super mundum. Reg. 13
 Conclusions, attributed to Wyclif. 2. " Deus non potest dare homini, pro se et hæredibus suis E. ix.
 3. " in perpetuum, civile dominium.
 4. " Chartæ humanitus adinventæ de hæreditate civili perpetua, sunt impossibiles.
 5. " Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum
 " habet ³jus, sed in re habet omnia dona Dei.
 6. " Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali
 " filio ⁴quam invitationis, in schola Christi tam temporale
 " dominium quam æternum.
 7. " Si ⁵Deus, domini temporales possunt legitime ac
 " meritorie auferre bona fortunæ ab Ecclesia delinquente.
 8. " Nunquid Ecclesia est in tali statu ⁶[vel non, non est
 " meum discutere, sed dominorum temporalium examinare, et
 " posito casu] confidenter agere, et sub pœna damnationis
 " æternæ ejus temporalia auferre.
 9. " Seimus quod non est possibile ⁷[quod] Vicarius Christi
 " pure ex Bullis suis, vel ex illis, cum voluntate et consensu
 " suo, ⁸et sui Collegii, ⁹quenquam habilitet vel inhabilitet.
 10. " Non est possibile hominem ¹⁰excommunicari, nisi prius
 " et principaliter excommunicetur a seipso.
 11. " ¹¹Nemo ad sui deteriorationem excommunicatur, sus-
 " penditur, vel aliis censuris cruciatur, nisi in causa Dei.
 12. " Maledictio vel excommunicatio non ¹²[ligat] simpliciter,
 " nisi quantum fertur in adversarium legis Christi.

¹ Sic in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts; *et* in *Fasc. Zizan.*, p. 245. See [1] p. 357.

² *police* in the printed texts.

³ *jus ad rem, sed pro suo tempore jus in re super omnia bona Dei*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [4] p. 358.

⁴ *quam filio imitationis, et temporale dominium, et æternum implicitum*,—*Fasc. Zizan.*, p. 247. See [5] p. 358.

⁵ *Deus est*,—*Fasc. Zizan.*, p. 248, and Bibl. Reg. 13 E. ix. See p. 324, ante, Note 2; and [6] p. 359.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. This paragraph (No. 7) does not appear in *Fasc. Zizan.*, and seems to be neither a Conclusion nor part of one.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *ut* in the printed texts and *Fasc. Zizan.*, p. 249.

⁸ *aut* in *Fasc. Zizan.*, p. 249. See [7] p. 359.

⁹ *vel habilitet* in the printed texts. See [7] p. 359.

¹⁰ *excommunicari ad sui damnum*, *Fasc. Zizan.*, p. 250. See [8] p. 359.

¹¹ See [9] in p. 360; which agrees verbatim with this Conclusion as given in *Fasc. Zizan.*, p. 250.

¹² Omitted in the printed texts; supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and *Fasc. Zizan.*, p. 251. See [10] p. 360.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

12. "Non est ¹exemplificata potestas a Christo, vel ²a suis A.D. 1377.
"discipulis, excommunicandi subditos, præcipue propter
"negationem temporalium; sed e contra.
13. "Discipuli Christi non habent potestatem ³coacte exigere temporalia per censuras.
14. "Non est possibile, de potentia Dei absoluta, quod si
"Papa vel ⁴alius prætendat se quovismodo solvere vel ligare,
"eo ipso ⁵solvit vel ligat.
15. "Credere debemus, quod solum tunc solvit vel ligat,
"quando se conformat legi Christi.
16. "Hoc debet credi Catholice, quod quilibet sacerdos, rite
"ordinatus, ⁷habet potestatem sufficientem sacramenta quælibet conferendi, et per consequens quemlibet contritum
"peccato quolibet absolvendi.
17. "Licet regibus ⁸auferre temporalia a viris ecclesiasticis,
"ipsis abutentibus habitualiter.
18. " ¹⁰Sive domini temporales, sive sancti Papæ, sive Petrus,
"sive Caput Ecclesiæ, qui est Christus, ¹¹dotaverit Ecclesiam
"bonis fortunæ vel gratiæ, et excommunicaverit ejus temporalia auferentes, licet tamen, propter conditionem implicitam,
"delicto proportionaliter eam temporalibus spoliare.
19. "Ecclesiasticus, immo et Romanus Pontifex, potest
"legitime ¹²a subditis et laicis corripi, et etiam accusari."

¹ *exemplata potestas a Christo suis discipulis excommunicandi subditum, præcipue*,—*Fasc. Zizan.*, p. 251. See [11] p. 360.

² *a* omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts; correctly.

³ *ad coactione civili exigendum*,—*Fasc. Zizan.*, p. 252. See [12] p. 360.

⁴ *alius Christianus*,—*Fasc. Zizan.*, p. 252. See [13] p. 361.

⁵ *sic solvit*,—*Fasc. Zizan.*, p. 252. See [13] p. 361.

⁶ *simpliciter Christi Vicarius, quando agit conformiter legi Christi*.—*Fasc. Zizan.*, p. 253. See [14] p. 361.

⁷ *secundum legem gratiæ, habet potestatem secundum quam potest sacramenta quælibet ministrare, et per consequens sibi confessum de quolibet peccato contritum absolvere*.

Fasc. Zizan., p. 253. See [15] p. 361.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁹ See [16] in p. 361; which agrees verbatim with this Conclusion as given in *Fasc. Zizan.*, p. 254.

¹⁰ *Sive domini temporales, sive quicumque alii, dotaverint ecclesiam temporalibus licet eis in casu auferre temporalia medicinaliter ad cavenda peccata, non obstante excommunicatione, vel alia censura ecclesiastica; cum non nisi sub conditione implicita sunt donata*.—*Fasc. Zizan.*, p. 255. See [17] p. 362.

¹¹ *dotaverat* in the printed texts.

¹² *a subjectis corripere, et ad utilitatem Ecclesiæ, tam a clericis quam a laicis, accusari*.—*Fasc. Zizan.*, p. 256. See [18] p. 362.

A.D. 1378. Istæ fuerunt ¹Propositiones, vel potius deliramenta, sæpe-MS. Bibl. dicti Johannis, quæ ad aures Domini Apostolici pervenere; Reg. 13 unde juste concitatus præscriptas Bullas, hujus tanti ²[negotii] E. ix.

Alleged remissness of the Bishops in reference to the prosecution of Wyclif.

They are alarmed by a message sent from the Princess's Court.

Wyclif summoned to appear at Lambeth, and interference of the people of London in his behalf.

³executorias, et statum ⁴contingentes Universalis Ecclesiæ, prædictis Episcopis demandavit. Qui quam indevote, quam segniter, commissæ sibi mandata compleverint, melius est silere quam loqui. Hoc tantum posterorum notitiæ declarare studuimus, quod cum ipsi Episcopi tantæ dignationis favorem et apices suscepissent, animati plurimum, nec immerito, profitebantur se nullius precibus, nullius minis vel muneribus, esse flectendos, quin in ista causa ⁵rectam justitiam sequerentur, etiam si periculum capitis immineret. Sed instante die examinationis istius apostatæ, a timore, a vento arundinis agitata, mollii sunt sermones eorum super oleum, in jacturam publicam propriæ dignitatis et totius Ecclesiæ detrimentum. Et qui nec ipsis dominis regnique principibus se obtemperare devoverant, donec excessus ipsius hæresiarchæ punivissent, juxta mandata Papalia, a facie cujusdam, nec nobilis militis neque potentis, de Curia Principissæ Johannæ, videlicet Lodewyci Clyfford, pompose vetantis ne præsumerent aliquid contra ipsum Johannem sententialiter diffinire, tanto timore concussi sunt, ut cornibus eos carere putares, factos velut homo non audiens, et non habens in ore suo redargutiones.

Insuper, nec illud esse silendum æstimo, cum Episcopi prædicti cum isto schismatico in Capella Archiepiscopi apud Lambhith convenissent, non dico cives tantum Londonienses, sed viles ipsius civitatis, se impudenter ingerere præsumpserunt in eandem Capellam, et verba facere pro eodem, et istud negotium impedire; confisi, ut reor, de ipsorum præmissa negligentia Prælatorum. Talibus occasionibus seu commentis, pseudo-propheta et verus hypocrita pro tunc evasit, amplius non compariturus coram dictis Episcopis, ⁶citra mortem Gregorii Papæ. Cujus obitus non modicum fideles contristavit, sed in fide falsos ipsum Johannem et ipsius assecclas animavit.

¹ On this subject, the reader may consult with advantage the Introduction to 'the *Fasc. Zizan.*, pp. xxxi., xxxii.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *executores* in orig. and the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *contingente* in the printed texts.

⁵ *recta* in the printed texts.

⁶ *circa* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹ *Declarationes Johannis Wicliff.*

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ In principio, protestor publice, sicut sæpe feci alias, quod A.D. 1378.
 “ propono et volo, ex toto corde meo, mediante Dei gratia, Declara-
 “ esse integer Christianus, et quamdiu manserit in me tions made
 “ halitus, profiteri atque defendere, quantum sufficio, legem by Wyclif
 “ Christi. Et quod si ex ignorantia vel quacunque alia in defence
 “ causa in isto defecero, rogo Deum meum de venia; et of the Con-
 “ nunc, prout extunc, revoco et retracto, submittens me clusions.
 “ humiliter correctioni Sanctæ Mâtris Ecclesiæ. Et quæ per
 “ pueros ²reportata est sententia fidei quam dixi in ³scholis
 “ et alibi, ac magis, per pueros etiam usque ad Romanam
 “ Curiam transportata, ideo, ne Christiani scandalizentur in
 “ me, volo in scriptis dare sententiam ex qua impetitus sum,
 “ quam volo usque ad mortem defendere, sicut credo omnes
 “ Christianos debere, sed specialiter Romanum Pontificem et
 “ cæteros sacerdotes Ecclesiæ. Intelligo autem Conclusiones
 “ ad sensum et modum loquendi Scripturæ et Sanctorum
 “ Doctorum, quem paratus sum exponere; et dato quod sint
 “ fidei contrariæ, volo ipsas paratissime revocare.
 “ Prima Conclusio. Totum genus humanum concurrentium,
 “ citra Christum, non habet potestatem ordinandi simpliciter
 “ ut Petrus, et omne genus suum, dominetur in perpetuum
 “ politice super mundum.—Patetque non ‘est in hominum
 “ potestate impedire adventum Christi ad finale iudicium,
 “ quod oportet ⁴ creare juxta illum Articulum Fidei, ‘Inde ven-
 “ turus est judicare vivos et mortuos.’ Exhinc enim, secun-
 “ dum fidem Scripturæ, cessabit hominum politia. Intelligo
 “ autem dominationem politicam, vel civilem dominationem
 “ sæcularem, pertinere laicis activis viantibus, dum pere-
 “ grinantur, a Domino. De tali enim dominatione politica
 “ loquuntur philosophi. Et quamvis ‘periodicum’ vocatur,
 “ quandoque ‘perpetuum,’ quia tamen in Scriptura sacra, in
 “ usu Ecclesiæ, et libris philosophorum, ‘perpetuum’ sumi-
 “ tur communis pro ‘æterno’ aperte, post in illa significatione
 “ famosiore suppono terminum illum capi; sic enim canit

¹ “ *Istæ sunt Declarationes factæ
 per eundem Johannem Wyclif,
 super Propositiones quas supra
 notavimus in præcedentibus, die
 quo coram Episcopis apparuit, ut
 prælibavimus, apud Lambhithæ.*”—
 Title in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² These two words are omitted in the printed texts.

³ *scholas* in orig., by inadvertence.

⁴ *esse* in Parker's text; *esset* in Camden's text.

⁵ Qy. if not credere.

A.D. 1378. "Ecclesia, 'Deo Patri sit gloria, ¹[ejusque soli Filio, cum MS. Bibl. Spiritu Paraclete, et nunc et in perpetuum.]" Et tunc est Reg. 13
 "conclusio immediata principiis fidei, cum non subjacet homi- E. ix.
 "num potestati ordinare peregrinationem Ecclesiæ sine fine.
 "[2.] Deus non potest dare homini, pro se et hæredibus
 "suis in perpetuum, civile dominium.—Intelligo ²autem civile
 "dominium ut supra intellexi, dominationem politicam et in
 "perpetuum. Ut supra, sicut Scriptura intelligit in beatitu-
 "dine perpetuas mansiones, tunc dixi primo, quod Deus de
 "potentia ordinata non potest dare homini in perpetuum civile
 "dominium. Dixi secundo, quod probabile videtur quod
 "Deus, de potentia sua ³[absoluta], non potest dare homini in
 "perpetuum tale dominium, eo quod non potest, ut videtur,
 "semper incarcerare sponsam suam in via, nec pro semper
 "differre ultimum suæ beatitudinis complementum.
 "[3.] Multæ chartæ humanitus adinventæ de hæreditate
 "civili potentia, sunt impossibiles.—Ista veritas est incidens;
 "non enim oportet catholicare omnes chartas, ⁴[quia tunc non
 "liceret auferre collata per chartas] a quolibet injuste occu-
 "pante. Sed hoc confirmato fide Ecclesiæ, daretur caritatis
 "ocasio confidendi in temporalibus et ⁵petendi licentia;
 "sicut enim omne verum est necessarium, ⁶sic omne falsum
 "est possibile ex suppositione, ut patet testimonio Scrip-
 "turæ et Sanctorum Doctorum loquentium de necessitate fu-
 "turorum."
 "[4.] Quilibet existens in gratia gratificante finaliter, nedum
 "habet jus in rem, sed pro suo tempore ⁷jus in re super omnia
 "bona Dei.—Patet ex fide Scripturæ, Matthæi ⁸Vicesimo
 "quarto; quia Veritas promittit ⁹cuilibet intranti in gau-
 "dium suum, 'Amen dico vobis, super omnia bona constituet
 "'eum.' Jus enim communionis Sanctorum in patria fundatur
 "objective super universitatem donorum Dei.
 "[5.] Homo potest solum ministratorie dare, tam naturali filio
 "¹⁰[quam filio] invitationis, et temporale dominium et æter-
 "num.—Patet eo, quod omnis homo debet recognoscere se in

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² Apparently written *unum* in orig.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. The same omission occurs in the printed texts.

⁵ *peccandi* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *ex suppositione, sic* in Bibl. Reg.

13 E. ix.; *ex suppositione* omitted in the printed texts.

⁷ *jus jure* in the printed texts.

⁸ *Matt. xxv. 21.*

⁹ *civibus intrantibus* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“omnibus operibus suis humilem Dei ministrum, ut patet A.D. 1378.
“ex fide Scripturæ,¹—‘Sic nos existimet homo ut ministros
“‘Christi’; immo Christus sic ministravit, et docuit suos
“præcipuos Apostolos ministrare. In patria vero dabunt
“Sancti confratribus dominia bonorum, ut patet de suis cor-
“poribus, et bonis eis inferioribus, in natura, juxta illud Lucæ
“Sexto,—² ‘Mensuram bonam et confertam, et coagitatam, et
“supereffluentem, dabunt in sinum vestrum.’
“[6.] Si Deus est, domini temporales possunt legitime ac
“meritorie auferre bona fortunæ ab Ecclesia delinquente.—
“Ista est correlativa primo Articulo Fidei,—‘Credo in Deum
“‘Patrem Omnipotentem.’ Intelligo autem ‘posse,’ modo Scrip-
“turæ ³concedentis quod Deus de ‘lapidibus *potest* suscitare
“filios Abrahæ; aliter enim omnes Christiani principes forent
“hæretici. Pro ⁵ista Conclusionem formatur sic ratio.—Si Deus
“est, Ipse est Omnipotens; et si sic, Ipse potest præcipere
“dominis temporalibus sic auferre; et si sic, possunt legitime
“sic auferre ergo a primo; unde in virtute illius principii,
“Christiani Principes practizaverunt illam sententiam. Sed
“absit ex illo credere quod intentionis meæ sit sæculares
“dominos licite posse auferre quandocunque et quomodo-
“cunque voluerint, vel nuda auctoritate sua, sed omnino
“auctoritate Ecclesiæ in casibus et forma limitatis a jure.
“[7.] Scimus quod non est possibile ut Vicarius Christi
“pure ex Bullis suis, vel ex illis, cum volitione et consensu
“suo ac ⁶[sui] Collegii, quenquam habilitet vel inhabilitet,—
“Patet ex fide Catholica, cum oportet Dominum⁷ in omni opera-
“tione vicaria tenere primatum. Ideo, sicut in omni habili-
“tatione subjecti, prius exigitur gratia et dignitas habilitati,
“sic in omni inhabilitatione, prius exigitur dignitas ex demerito
“inhabilitati; et per consequens, non pure ex ministerio
“Vicarii Christi sit talis habilitatio vel inhabilitatio, sed
“desuper aliunde.
“[8.] Non est possibile hominem excommunicari ad sui dam-
“num, nisi excommunicetur primo et principaliter a seipso.
“—Patet, cum oportet talem excommunicationem originari
“a peccato damnificati; unde Augustinus, De Verbis Domini,
“Sermone 21, ‘Tu te noli conculcare, et te non ⁸vincit homo.’

¹ 1 Cor. iv. 1.

² Luke vi. 38.

³ *concedentes* in the printed texts.

⁴ Matt. iii. 9, Luke iii. 8.

⁵ *prima* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.; omitted in the printed texts.

⁷ *in* omitted in the printed texts.

⁸ *vincet* in the printed texts.

A.D. 1378. "Et adhuc canit fides Ecclesiæ,—'Quod nulla ¹ei nocebit MS. Bibl.
 " 'adversitas, si nulla dominetur iniquitas.' — Suppositum Reg. 13
 " ²hujus octavæ. — Omnis tamen excommunicatio ex causa E. ix.
 " multiplici est timenda, etiam licet excommunicatio Ecclesiæ
 " sit humili excommunicato non damnabilis, sed salubris.
 " [9.] Nemo debet, nisi in causa Dei, excommunicare, suspen-
 " dere, interdicare, vel secundum quamcunque censuram ec-
 " clesiasticam vindicando procedere.—Patet, cum omnis causa
 " justa sit causa Dei, cujus ratio debet maxime ponderari;
 " immo, amor excommunicati debet superare zelum vindictæ
 " et appetitum temporalium quorumcunque; cum aliter ipse
 " excommunicans seipsum damnificet.—Suppositum nonæ.—
 " Isti tamen congruit, ut prælatus excommunicet in causa
 " hominis principaliter, tamen secundum rationem; quia fit in-
 " juria Deo suo, ut patet xiii. Q. ³4 inter Querelas.
 " [10.] Maledictio vel excommunicatio non ligat ⁴simpliciter
 " nisi de quanto fertur in adversarium legis Christi.—⁵Patet,
 " cum Deus ligat omnem ligatum simpliciter, qui non potest
 " excommunicare, nisi propter prævaricationem legis suæ.—
 " Suppositum decimæ.—Isti tamen consonat, quod censura ec-
 " clesiastica non liget simpliciter, sed secundarie secundum
 " rationem, ⁶qua fertur in adversarium membri Ecclesiæ.
 " [11.] Non est ⁷exemplificata potestas a Christo ⁸suis dis-
 " cipulis excommunicandi subditum, propter negationem tem-
 " poralium; sed e contra.—Patet ex fide Scripturæ, qua credi-
 " tur quod Deus est super omnia diligendus, et proximus et
 " inimicus, et plusquam omnia temporalia hujus mundi;
 " necessario, quod lex Dei non est sibi ipsi contraria.
 " [12.] Discipuli Christi non habent potestatem ad exigendum
 " coactione civili temporalia per censuras.—⁹Patet ex fide
 " Scripturæ, Lucæ Vicesimo secundo, qua Christus prohibuit
 " suos Apostolos civiliter dominari—¹⁰'Reges' inquit, 'gentium
 " 'dominantur ¹¹eorum; vos autem non sic.' Et ad istum
 " sensum exponitur a Beato Bernardo, Beato Chrysostomo,

¹ ei omitted in the printed texts.

² habemus in the printed texts.

³ Apparently c in orig.; and so in the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and in full would be *Decr. Pars. II. Causa xiii. Questio 4*. This however is misquoted, probably for *Causa xi. Questio 3, Cap. 4*.

⁴ finaliter in the printed texts.

⁵ pater in Camden's text.

⁶ quia in the printed texts.

⁷ concessa in the printed texts; *exemplata* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ See page 355, ante, Pr. 12.

Note 1.

⁹ ut patet in the printed texts.

¹⁰ Luke xxii. 26.

¹¹ eis in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ et aliis Sanctis.—Suppositum ¹ hujus duodecimæ.—Isti tamen A.D. 1378.
 “ non obstat quod exigant temporalia per censuras ecclesi-
 “ asticas accessorie ad vindicationem Dei sui.
 “ [13.] Non est possibile, de Dei potentia absoluta, quod si
 “ Papa vel alius Christianus prætendat se quovismodo sol-
 “ vere vel ligare, eo ipso sic solvit vel ligat.—Oppositum
 “ istius destrueret totam fidem Catholicam, ² cum implicaret
 “ ³ blasphemum usurpantem talem absolutam potentiam Do-
 “ mini.—Suppositum ⁴ hujus tertiæ-decimæ.—Per istam
 “ Conclusionem non intendo derogare potestati Papæ, vel
 “ cujuscunque prælati Ecclesiæ, quin possunt in virtute capitis
 “ ligare et solvere. Intelligo autem conditionalem negatam ut
 “ impossibilem ad hunc sensum; quod non potest esse quod
 “ Papa, vel alius prælatus Ecclesiæ, prætendit se quovismodo
 “ solvere vel ligare, nisi eo ipso sic solverit vel ligaverit; et
 “ tunc non potest esse peccabilis.
 “ [14.] Credere debemus, quod tunc solum ligat vel solvit
 “ Christi ⁵ sacerdos simpliciter, ⁶ [quando agit conformiter]
 “ legi Christi;—pro eo quod non licet sibi sic facere, nisi in
 “ virtute legis illius, et per consequens nisi quando est con-
 “ formitas legi illi.
 “ [15.] Hoc debet credi pro Catholico, quod quilibet sacerdos,
 “ rite ordinatus secundum legem gratiæ, habet potestatem
 “ secundum quam potest sacramenta quælibet secundum spe-
 “ ciem ministrare, et per consequens sibi confessum de
 “ quocunque peccato contritum absolvere.—⁷ Patet ex eo, quod
 “ potestas sacerdotalis non sufficit majus vel minus in sua
 “ essentia. Potestates tamen inferiorum sacerdotum nunc
 “ sunt rationabiliter restrictæ, et alias in ultimo necessitatis
 “ articulo sunt laxatæ.—Suppositum ⁸ hujus quintæ-decimæ.—
 “ Et sic secundum doctores, est dare in prælato duplicem
 “ potestatem, scilicet potestatem ordinis, et potestatem juris-
 “ dictionis sive regiminis, et quoad illam sunt prælati, ut
 “ superioris majestatis et regiminis.
 “ [16.] Licet regibus, in casibus limitatis a jure, auferre
 “ temporalia a viris ecclesiasticis ipsis habitualiter abutenti-
 “ bus.—Patet ex hoc, quod domini temporales debent plus
 “ inniti spirituali eleemosynæ fructus ⁹ uberioris quam elee-

¹ habemus in the printed texts.

² tamenve in the printed texts.

³ blasphemiam in the printed texts.

⁴ habemus in the printed texts.

⁵ sacerdos, cum simpliciter legi
Christi paret, pro eo, etc. in the
printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

⁷ Apparently written *patetur* in
orig.

⁸ habemus in the printed texts.

⁹ uberiores ferenti quam in the
printed texts.

- A.D. 1378. "mosynæ corporali; necessario, quod foret in casu opus MS. Bibl.
 "eleemosynæ ¹spiritualis clericos damnificantes se in corpore Reg. 13
 "et anima per subtractionem hujusmodi castigare. Casus E. ix.
 "autem quem jura limitant, foret defectus correptionis spi-
 "ritualis præpositi, et demum fidei clerici ²corrigendi, ut
 "patet xvi. Q. 7 ³'Filiis,' ⁴[et] xl. Dis. 'Si Papa.'
 "[17.] Sive domini temporales, sive quicunque alii, dota-
 "verint Ecclesiam temporalibus, licet eis in ⁵casu auferre
 "temporalia medicinaliter ad cavenda peccata, non obstante
 "excommunicatione, vel alia censura ecclesiastica; cum non-
 "nisi sub conditione implicita sunt donata.—Patet ex hoc,
 "quod nihil habet impedire a præcipuis operibus caritatis;
 "necessario, quod in omni opere humano debet subintelligi
 "conditio divini beneplaciti, necessariaque lege civili. Colla-
 "tiones ⁶Corradi, c. 5, in fine Collationis Decimæ.—Sup-
 "positum ⁷hujus septimæ-decimæ.—Absit quod ⁸[per] illa
 "verba detur occasio ⁹dominis temporalibus ad auferendum
 "bona fortunæ in detrimentum Ecclesiæ.
 "[18.] Ecclesiasticus, etiam Romanus Pontifex, potest in
 "casu a subjectis corripere, et ad utilitatem Ecclesiæ, tam a
 "clericis quam a laicis, accusari.—¹⁰Patet ex hoc, quod ipse
 "est peccabilis citra peccatum in Spiritum Sanctum, ut sup-
 "ponitur ex sanctitate, humilitate, et reverentia debita tanto
 "patri. Cum enim sit frater noster peccabilis, subjacet legi
 "correptionis fraternæ; et cum totum Collegium ¹¹[suum]
 "¹²potest esse deses in correptione pro necessaria prosperitate
 "Ecclesiæ, patet quod residuum corpus Ecclesiæ, quod possi-
 "bile est secundum plurimum stare in laicis, ¹³potest medici-
 "naliter eum corripere, accusare, et ad frugem melioris vitæ-
 "reducere. Casus autem possibilis tangitur ¹⁴Dis. xl.—'Si
 "'Papa fuerit a fide devius.'—Sicut enim non debet supponi
 "in Domino Papa sine patenti evidentia tantus lapsus, sic

¹ *spirituales* in the printed texts.

² *corrigendæ* in the printed texts.

³ Originally written *filius*, but corrected in the margin; *filius* in Bibl. Reg. 13 E. ix. The reference here is to the *Decretal* of Gratian, and, given in full, would be *Decr. Pars II. Causa xvi. Quæstio 7, Cap. 31, and Decr. Pars I. Distinctio xl. Pars III. "Si Papa, etc."*

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁵ *causu* in orig.; by inadvertence.

⁶ *decorandi* in the printed texts.

See *Fasc. Zizan.*, p. 254, Note 7.

⁷ *habemus* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *illis verbis* in the printed texts.

⁹ Omitted in the printed texts.

¹⁰ *potest* in the printed texts.

¹¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

¹² *patet* in the printed texts.

¹³ *patet* in the printed texts.

¹⁴ See Note 3 above.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ non debet suppositionem lapso de possibili tanta obstinatia, A.D. 1378.
“ quin medelam superioris sui, quoad Deum, humiliter ac-
“ ceptabit; unde ¹practicam istius Conclusionis multæ Chronicæ
“ attestantur. Absit ab Ecclesia Christi quod damnatur
“ veritas, quia male sonat peccatoribus vel ignaris; quia tunc
“ tota fides Scripturæ foret damnabilis.”

Hoc eodem modo idem versipellis Johannes Wycliff ponendo Regrets of
intellectum in suis nefandis Propositionibus, ut dictum est, the writer
favore et diligentia Londoniensium, delusit suos examinatores, at Wyclif's
Episcopos derisit, et evasit. Quæ omnes, si simpliciter cape- escape.
rentur secundum modum quo ipse in scholis et in publicis
prædicationibus eas protulit, hæreticam proculdubio sapiunt
pravitatem. Non enim circumlocutionem aliquam eis immiscuit,
quando eas laicorum auribus instillavit, sed nude et aperte,
ut præscribuntur, eas docuit; captans per talia gratiam laico-
rum, qui libenter audiunt quæ perversa sunt, præcipue tamen
de Ecclesia et personis ecclesiasticis; et libentius impelluntur
ad damna vel injurias inferenda religiosis et clericis, cum aliqua
opportunitas se ingesserit quæ omnino extat eis desiderabilis
et votiva.

Idemque memoratus hypocrita, cum ab Episcopis mandata New
cepisset, ne ulterius in scholis seu sermonibus, propter laicorum Conclu-
scandalum, tales Propositiones frequentaret, spreto sui Metro- sions pro-
politani præcepto, obstinatus et inobediens, alias novas Con- pounded
clusiones ponere non omisit, adeo male vel pejus quam priores by Wyclif.

sonantes, ut patet:—
1. “Dominium civile ²[est] dominium proprietarium, actum
“ viatoris super bonis plene secundum leges humanas.

2. “Non stat pure clericum absque mortali peccato civiliter
“ dominari;”—et intelligit per “pure clericos,” Papam, Cardina-
les, Episcopos, Diaconos, et alios sacerdotes.

3. “Papa non potest dispensare contra Apostolum, sicut
“ nec cum ³[pure] clerico, ut habeat civiliter proprium.

4. “Dominium civile, formaliter dictum, sapit inseparabiliter
“ peccatum.

5. “Actus civilis est actus rationalis creaturæ, factus secun-
“ dum legem humanam.

6. “Sicut Deus non potest exercere actus civiles, nec homo
“ in statu innocentiae, sic illicitum est alicui pure clerico actus
“ civiles ⁴aliquos exercere.

7. “Quodcunque collegium clericorum quod acquirit bona

¹ *practica* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

A.D. 1378. "fortunæ, redditus, vel proventus, ¹ut eis civiliter dominetur, MS. Bibl.
"peccat mortaliter." Reg. 13

8. "Est impossibile de Dei potentia absoluta Christum E. ix.
"regnasse civiliter.

9. "Monachi, sicut Apostoli Christi, nihil haberent civiliter;
"ut plane ²potest elici ex regula et professione unanimi
"monachorum.

10. "Major pars accumulationis bonorum fortunæ in mani-
"bus religiosorum, esset dissoluta, si jura regni Angliæ
"essent debite executæ;"—et intelligit per illum terminum
"religiosorum" in dicta Conclusionē, Episcopos, Sacerdotes,
Monachos, et Canonicos, ac omnes pure clericos.

Navigium Anglicanum rediit.

Mutiny of
a portion
of the
English
fleet.

Prope tempus illud rediit navigium Anglicanum, quod supra retulimus magna pertulisse pericula maris et ventorum in procinctu primæ profectionis; sed majora in hoc secundo progressu, non ³tanta tempestatum quanta perfidiæ defectionis suorum, in quibus sperare debebant. Namque hoc satis patuit per classiarios quibus præpositus fuerat Dominus Fitz-Water. Qui cum eo tempore quo classis Domini Thomæ de Wodestoke, Comitis Bokynghamiæ, navigium Hispaniæ invadere decrevisset, ipsi, quos gubernasse debuerat idem Dominus Fitz-Water, non solum se movere in auxilium ejusdem Thomæ ⁴[nolebant, sed volentem eundem Dominum Fitz-Water ad ejusdem Thomæ] solatium festinare pro viribus impediverunt, et ipsum, eosdem pro hujusmodi negato subsidio durius increpantem, ad mortem usque persecuti fuissent, si non idem Dominus cautius se subtraxisset.

Capture of
Spanish
ships near
Brest.

Qui tandem, pene solus fugiens in quodam balingario, pervenit ad eundem Comitem, et ei auxilium præstitit pro posse suo; unde factum est, ut tunc caperentur octo naves Hispaniæ in mari Armoricanæ Britanniæ, prope portum castelli de Brest. Et plures forsitan captæ fuissent, si præscripti desertores militiæ et defensionis socii affuissent. Itaque re minus laudabiliter gesta, reversum est navigium post Natale, quod a primo ⁵præcinctu, modo imbris, modo nive, modo ventis et spiritibus procellarum, modo intestino dissidio, ita adversum, impeditum, et conturbatum fuerat, velut caruisset divino favore.

Victory
gained by
Sir Thomas

Solus Dominus Thomas Percy ex hoc navigio, pro suæ clas-
sis emendatione, remanserat, aliis, ut diximus, secunda vice

¹ nec eis in the printed texts.

² patet in orig.; corrected from the printed texts.

³ tantum tempestatibus quantum per-

fidiæ defectionis in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

⁵ præcincti in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proficiscentibus; qui non solum evadere meruit maris incom- A.D. 1378.
moda, sed et adipisci divino favore, non tantum sibi sed et Percy over
toti regno perampla commoda. Hic namque, postquam sui Spanish
navigii infirma ¹firmasset, profectus est cum una magna navi ships.
et duabus bargiis, aliisque minoribus vasis paucis, et factus
est obviam quinquaginta navibus onustis mercibus Gallicorum,
quarum quædam fuere Flandrenses, quædam Hispanicæ; ipsas
intrepide est aggressus, denunciatis primo Flandrensibus ut
secederent ab Hispanis. Quibus nolentibus socios derelinquere,
eo quod videbantur eorum bona communiter cum Francorum
vehere necessariis, sine delectu rates invasit. Quæ cernentes
ejus constantiam animosam, et putantes in proximo magnum
sibi subsidium affuturum, resistere destiterunt; et mox, octo
et viginti fuga prolapsis, viginti duæ se protinus reddidere;
sicque solus idem Thomas, re bene gesta, rediit commendabilis,
aliis nil reportantibus præter fuscam famam. De quibus præ-
dicatum fuerat eos expedisse minus prospere, quod non solum
publicas ineretrices ausi sunt secum ad marina bella traducere,
sed et comprovincialium conjuges, adulteri et incesti.

De Roberto Knolles.

Eadem tempestate Robertus Knolles, cui custodia commissa Robert
fuerat castelli de Brest, per exploratores edoctus, didicit non Knolles
post multos dies quosdam Britones adventuros hostiliter ad eludes a
prædandum patriam circa eum, ut ipse provocatus hoc modo stratagem
exiret inconsultus ad repellendum eos; unde, si fortuna faveret, of the Bre-
ipsi Britones fiduciam ipsum interficiendi conceperant. Sed defeats
frustra; nam eorum fraudes ipse præveniando delusit, et, præ- them.
currente divina gratia, quod in ipsum meditati fuerant in ipsos
ille peregit; cecideruntque in foveam quam fecerunt, captis
octoginta et carceribus mancipatis.

Dominus Hugo Calverle et sui spoliant ²Mercatores Bolonienses.

Paucis evolutis diebus post Natale, Dominus Hugo de Cal-
verlee, otiositatem sibi inimicam existimans, nolens etiam ini-
micos in otio transigere diu dies, convocatis omnibus vicinis
suis qui parebant Anglicanæ fidei, universisque suis stipen-

¹ firmasset in orig. and the printed
texts: corrected from Bibl. Reg. 13
E. ix.

² mercatoribus Boloniensibus in
orig.

A.D. 1378. diariis, post magnam cœnam factam, cum omnes hilariores e MS. Bibl. vino factos esse conspiceret, quærit, si necessitas urgeret, Reg. 13 utrum ¹eum libenti animo ad communia, sive damna sive com- E. ix. moda; secuturi essent; quibus sacramento firmantibus se ejus signa, quocunque vellet, prompto animo secuturos, tunc quidem singulis gratias agens eos ad propria loca remisit. Quos, vix elapso triduo, armatos adesse rogavit. Quibus ejus jussioni parentibus, ipse intimavit quid mente ²conceperit, quidve facere communis utilitatis causa ³decrevit.

Sir Hugh Calverley spoils the French merchants at the Fair of Etaples.

Moxque cunctis in sua ⁴[vota] conspirantibus, eos secreto armatos educit, et ad villam de Stapul, quam festinanter potuit, properavit. Erant autem nundinae in eadem villa, ad quas confluerant mercatores Bolonienses, ⁵Mostrolenses, Ambianenses, Parisiacenses, cum multis aliis qui mercandi gratia illuc advenierant, nihil periculi metuentes. Nocte igitur Dominus Hugo delitescens cum suis, ⁶[mane] notata hora congrua, villam ingreditur cum armatis. Qui illico irruentes in vulgus inerme, plurimos interficiunt, multos in vincula conjiciunt, captivorum more pecunia redimendos. Exhinc omnia mercimonia hostili more diripiunt, villamque comburunt igne supposito, præter pauca loca quæ diligentia dominorum a flamma redempta salvantur; ⁷vina etiam, aliaque mercimonia ⁸grossiora, quæ secum opportune tollere non valebant, minatus est idem Hugo diffundere vel gurgiti demandare, nisi mercatores, fide interposita, pro ipsarum rerum conservatione taxatam summam pecuniæ, pro suæ voluntatis arbitrio, solvere spondidissent. Hiis rite peractis, Calesiam cum suis omnibus incolumis repedavit, afferens secum e nundinis quæ suorum Calesiensium commodo merito cederent multis annis.

The men of Winchelsea and Rye make a successful descent on the coast of Normandy.

Viri de Winchelsey damna illis illata recuperant.

Viri de Wynchelse et de Rye, hiis diebus, collecta multitudine et ascensis bargiis, egressi sunt versus Normanniam, si quo modo possint damna anni præteriti, eis illata per adversarios eorundem cupientes incommodum, resarcire; noctuque terræ applicantes, villam quæ "Portus Petri" dicitur, ingrediuntur armati; quosque obvios in ore gladii trucidantes, per-

¹ *ei* in the printed texts.

² *conceperat* in the printed texts.

³ *decreverat* in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

⁵ ix. ; omitted in the printed texts.

⁶ *Nosterlenses* in orig., and in the

printed texts ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *una* in orig. and the printed texts ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁸ *grossioraque quod secum* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

vagantur vicos; quos dignos captivitate judicant, eos videlicet A.D. 1378. qui dignam summam pecuniæ pro redemptione pendere poterant, vinctos ad vasa deducunt; domos, cum ecclesiis, spoliant, in omnibus remetientes eis ¹eandem mensuram quam prius mensi fuerant apud Ryam; ubi tandem invenerunt multa And reco-
spolia quæ abduxerant de villa de Rya, et præcipue campanas ver many
quas tulerant de ecclesia, cum plumbo etiam quod detraxerant of the
infaustis manibus de eadem. Tandem commendantes universa spoils that
Vulcano, descendunt, ²[ad villam] de Wylet, non procul positam, had been
properantes, et, similia facientes ibidem, domum cum præda Rye.
opulentissima sunt ³regressi.

Petitio Ducis Lancastriæ.

Per idem tempus Johannes Dux Lancastriæ instanter expetiit The Duke
ut pecunia, præconcessa Regi in ultimo Parlamento a clero et of Lancas-
laicis, ⁴suo arbitrio traderetur, affirmans se inimicos a finibus terrequests
Angliæ per annum integrum cum ipsa pecunia artaturum, et that the
insuper aliquod prægrande commodum allaturum. Cujus im- money
portunæ petitioni, licet inviti, magnates assensum, non sine granted for
cordis amaritudinis, prout dicitur, præbuerunt; prænoscentes the de-
fortunam adversam sibi, et ipsum etiam tantum in regno valere, fences be
ut omnino non expediret ⁵eis ejus contradicere voluntati. Pri- entrusted
mum ergo diem mensis Martii statuunt, diffinito consilio, to his
in quo omnes et singuli qui huic profectioni interessent, ad mare charge.
parati per omnia convenirent. Et ne interim custodia mare
careret, conductæ sunt novem naves de Baionensibus, quæ
mare et aridam tuerentur ab incursibus et latrociniis Gallico-
rum. Quæ instructæ sufficienti manu armata, in brevi mare Victory
sulcantes, obviant navigio et mercimoniis Hispanorum; inito- gained
que conflictu, classem vehementer invadunt Hispanicam, et in over a Spa-
brevi captis decem et quatuor ratibus, onustis Baccho cæteris- nish fleet.
que necessariis, læta nova revertentes Angliæ nunciarunt.
Domino tamen Roberto Knolles, Custodi municipii de Brest, de
suis spoliis dedere primitias centum dolia vini præcipui, dum
transitum per eum facerent versus terram istam.

Henricus Bastardus navigium parat.

Henricus interea Bastardus, qui se dicit "Regem Hispaniæ," Henry the
audito quod Baionenses tot damna suis hominibus intulissent, Bastard,
the so-

¹ *tandem* in Camden's text.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
E. ix.; omitted in the printed texts.

³ *egressi* in the printed texts.

⁴ *sub arbitrio suo* in the printed
texts.

⁵ *eis* omitted in the printed texts.

A.D. 1378. et quod Dux Lancastriæ ad ingressum maris secum turbam
 called King of Spain, prepares a fleet. copiosam ¹parasset, timuit vehementer, æstimans eum non ob
 maris custodiam solummodo accessurum, verum sed ob ejus
 regnum, quod idem Dux petebat ratione uxoris, hæredis legi-
 timæ regni ipsius Hispaniæ, hostiliter vendicandum. Quare
 idem Henricus supradictus navigium de tota terra sua parari
 jussit, ut vel ipsum Ducem ab ingressu terræ suæ viriliter
 perturbaret, vel, si fortuna faveret, ipsum, propitiante Marte,
 captivaret. Quod forsitan effecisset, si non Rex Portyngaliæ
 sibi impedimento fuisset. Nam ortis quibusdam simultatibus
 inter ipsos, Rex Portyngaliæ, cum innumerabili pene Christia-
 norum et Saracenorum turba, regnum Hispaniæ hostiliter est
 ingressus, eo quidem tempore quando idem Bastardus se
 contra Ducem ad præcinctum itineris præparasset. Qua Bas-
 tardus occasione turbatus, ratus est tutius in terra morari, ad
 repellendum eos qui jam occupaverant ejus regnum, quam
 dubium exitum arripere ad conquirendum eos qui nondum
 attigerant fines suos.

But is obliged to defend himself by land against the King of Portugal.

A part of the English fleet is defeated by the Spaniards; and Sir Hugh Courtney is taken prisoner.

The misfortune ascribed to the Duke of Lancaster.

Dum igitur res se haberent, ut diximus, circa Ducem, et ipse
 nil festinare diceretur ad mare, sed profectionem suam indies
 retardaret, moti hii qui classi ²[Occiduae] præfuerunt, non expec-
 tato Duce, maris alta cum nonnullis viris bellicis petierunt,
 ibidem ejus adventum expectaturi; gloriosius reputantes in mari
 de ³manubiis hostium victitare, quam in patria de spoliis inco-
 larum. Cum diebus aliquot maris peragrassent semitas, obvii
 fiunt eis Hispani cum armata manu. Qui mox, consertis
 viribus utrobique, ducti prædæ cupidine pugnaverunt; sed
 nostri, adversa tempestate ⁴disjuncti, victoriam hostibus conces-
 serunt, quibusdam fuga prolapsis, quibusdam captis per
 manus hostiles. Captus est in eo conflictu Dominus Hugo
 Courtney, miles egregius inter multos: infortunium vero
 totum Duci Lancastriæ est ascriptum, eo quod ipse præsentiam
 suam tam diu subtraxit ab eis; sed si Dux in culpa fuerat,
 ignoramus, non enim semper recte judicat vulgi furor.

Papa obiit.

Death of Pope Gregory XI.

Eodem tempore, circa festum Sancti Yvonis Episcopi, mense
 Martio, scilicet septimo Kalendas Aprilis, obiit Papa Grego-
 rius Undecimus; bonus utique vir et justus, qui multum dolu-
 erat de damnis utriusque regni, et multum laboraverat ut

¹ *præparasset* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *manibus* in the printed texts.

⁴ *defuncti* in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

pax fieret inter illa. Ipse etiam ob amorem ¹ Domini Symonis A.D. 1378. de Langham, Cardinalis et Episcopi Prænestini, quondam Can- Indulgence tuariensis Archiepiscopi, dum pestilentia invaluisse in hac formerly terra, per Bullas suas, omnibus tunc morientibus, vere con- granted by tritis et confessis, plenam remissionem de thesauris Ecclesiæ him to indulsit; exceptis hiis qui ære ² alieno ³ gravabantur. Magnum during the utique beneficium, et omni acceptione dignissimum, et quo pestilence. ⁴ majus incolis non potuit impendisse.

Huic successit Bartholomæus, Barensis Archiepiscopus, qui Bartholo- multiplices tribulationes pertulit a Cardinalibus pro cultu jus- mew, titiæ, adeo ut ipsi ⁵ miterentur eum cum dedecore Papatu Arch- privare; ut inferius declarabimus suo loco. bishop of Bari, elec- ted Pope.

Johannes Mercer spoliat ⁶ naves apud Scarbourgh.

Circa tempus illud, filius Johannis ⁷ Mercer, natione Scotus, John collecta non parva manu Gallicorum ac etiam Mercer Hispanorum, dum adhuc Dux Lancastriæ Johannes in terris plunders ageret, aggressus est naves quasdam apud Scarbourgh; quas some incautas levi negotio cepit, et secum ad mare deduxit, occisis English ships near prius quibusdam qui navibus illis præerant, quibusdam vin- Cherbourg. culis mancipatis. Et ideo quam maxime ⁸ ista nostratibus Grounds of his irrogaverat, in ultionem opprobrii patris sui, qui antea ab hostility. Anglis captus fuerat, et in castello de Scarbourgh mandato regio custoditus. Est autem pater ejus æque Scotus tam gente quam patria, et Regi Franciæ propter divitias multas prædilectus; nam erat mercenarius, et vir satis vafer et consilio providus, cujus non immerito oris decreta, in hiis quæ Angliam contingebant, ipse Rex et omnes Gallici sequebantur. Hunc, casu interceptum cum quibusdam navibus, Northumbrenses eorum Comiti præsentarunt. Qui, ut diximus, in eodem castello custodiæ deputatus, cito post deliberatus fuerat, ad magnum damnum totius regni et omnium incolarum. Nam si redemptus fuisset captivorum more, Regem et regnum inæstimabili pecunia divites effecisset. Hujus filius, ut ⁹ prælibavimus, postquam damna nostratibus apud Scarbourgh intulisset, gloriabatur de aridente sibi fortuna, et majora

¹ *Dompni* in orig.; the mediæval form.

² *alienæ* in orig. and in the printed texts.

³ *gravantur* in the printed texts.

⁴ *magis* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *mitterentur* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *navibus* in orig.

⁷ *Mercer* in the printed texts.

⁸ *ista* omitted in the printed texts.

⁹ *prælibavimus* in orig.

A.D. 1378. Angliæ damna non solum meditabatur, sed etiam publice minabatur; sed ejus conatus Ipse impedivit, qui superbos humiliat et exaltat humiles. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

John Philipot
equips a
fleet, which
captures
the son of
John
Mercer.

Tum vero suscitavit Deus contra eum unum ex civibus Trinovantum, qui eum humiliavit, et a timore ejus regnum Angliæ liberavit, ut patebit inferius volentibus intueri. Johannes Philipott, civis Londoniensis, vir et ingenio præditus et potentissimus opibus, Ducis Lancastriæ et cæterorum Dominorum defectum, ne dicam falsitatem, qui regnum defendisse debuerant, attente considerans, et oppressionibus condolens incolarum, de propria pecunia conduxit ¹ ad millia armatorum, qui et prædicto Johanni Mercer eriperent naves et bona quæ latrocinando ceperat, et regnum Angliæ a talibus incursibus tuerentur. Et factum est, ut Omnipotens, qui semper assistit piis votis, sibi et suis successus prosperos ² ministraret; ita ut in brevi ejusdem Johannis Mercer filium jure bellico sui conductitii caperent, cum omnibus quæ apud Scarburgh ipse violenter abduxerat, et aliis quindecim navibus Hispanorum, onustis multis divitiis, quæ sibi auxilio fuerant eodem tempore, infausta hora. Fuit ergo in plebe universa tripudium, omnibus laudantibus et admirantibus ³ tantam ipsius viri erga Regem benevolentiam et caritatem; jamque solus Johannes Philipott ore omnium laudabatur, et admirationi hæbebatur: de nostris vero proceribus, et militia quæ dudum conducta fuerat, dicebantur probrosa verba, aspera, et invectiva, prout commune vulgus solet inferre vario motu suo. Londonienses præcipue obloquebantur, dicentes jam perpaucorum procerum corda fore cum Rege, eos solos sibi fideles esse; quorum Rex, licet ironice, vocabatur a nonnullis proceribus, eo quod ipsi multum juvissent eum in ⁴ Coronatione sua.

Popularity
of Philipot.

Æmulatio Procerum adversus Johannem Philipot.

The nobles
betray
feelings of
jealousy
towards
Philipot.

Proceres regni Angliæ, scilicet Barones et Comites, videntes tam laudabile factum Johannis Philipott, conscientiæ propriæ stimulis agitati, illud ægre ferebant. Et quamvis se reos agnoscerent et culpabiles, in tantum ut jam plebi eorum foret inertia manifesta, tamen eidem Johanni Philipott non solum occulte insidiari, sed publice improperari, cœperunt; dicentes non licere sibi talia facere sine Consilio Regis et regni, acsi

¹ mille armatos in the printed texts.

² ministravit in the printed texts.

³ tandem in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ carnatione in orig.; by inadvertence.

MS. Bibl. non licuisset benefacere Regi vel regno sine consilio Comitum A.D. 1378.
 Reg. 13 et Baronum. Quibusdam autem talia memorantibus, et præ-
 E. ix. cipue, omnium pene minori, sed prolocutori præcipuo, scilicet
 Comiti de Stafford, Hugoni, idem Johannes dicitur respon-
 disse;—"¹Prænosce," ait, "absque dubio, me neque pecuniam Philipot's
 "meam neque meos ad maris pericula ideo destinasse, ut tibi answer to
 "vel collegis tuis surriperem militiæ nomen bonum, mihique their re-
 "lucrarer; sed condolens plebis patriæque miseriæ, quæ jam proaches.
 "vestra, desidia de nobilissimo ²regno, domina quoque gen-
 "tium, est in tantam devoluta miseriam, ut cujuslibet vilis-
 "simæ gentis direptioni pateat; cum sit nullus ex vobis qui
 "ad defensionem ejus manus apponat; ego me meaque exposui,
 "pro propriæ gentis salvatione, et patriæ liberatione." Comes
 autem non habuit ³quid responderet.

*Comites Sarum et Arundeliæ componunt cum habita-
 toribus de Scarburgh pro villa.*

Adhuc Dux in Anglia morabatur, nolens maris ⁴experiri
 fortunam tempore limitato, scilicet nec in vere nec in prima The town
 æstate; nescitur quibus detentus impedimentis. Sed ejus per- of Cher-
 suasu ingressi sunt mare duo Comites Sarum et Arundeliæ; qui, bourg is
 scrutatis ubique locorum hostibus, ⁵[sibi] et sociis, mare ⁶in- placed in
 gressuris, nulla pericula nunciarent. Comes vero Sarum, Domi- the custody
 nus "Willelmus de Monte Acuto" vocatus, vir in armis ⁷a juven- of the
 tute exercitatus et strenuus, mox ut mare ingressus est, compulit English,
 naves ad terram oppositam, ut aliquid damni adversariis irro- under the
 garet; ubi dum moram trahit nocivam adversariis, componit Earl of
 cum habitatoribus villæ de ⁸Scerburgh, quæ pertinebat Regi Salisbury.
 Navariæ, (qui jam et ipse inimicus factus fuerat Regi Franciæ,) ut
 eadem villa cederet dispositioni et arbitrio Regis Angliæ;
 ita duntaxat, ut idem Rex Angliæ manucapiat custodiam
 ejusdem villæ adversus Gallicos, ad commodum tam Regis
 quam regni Angliæ, et nocumentum Gallicorum. Quod ut
 factum est, mox Comites Sarum et Arundeliæ remiserunt ad
 Regem et regni Consilium, certificantes eos de tam ⁹gratioso

¹ prænoscerit in the printed texts.

² regna in orig. ; regno dominia
 in the printed texts.

³ quod in the printed texts.

⁴ experire in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. ; omitted in the printed texts.

⁶ ingressuro in orig., ingressurum

in the printed texts.

⁷ et juventute in the printed texts.

⁸ Scarburgh in the printed texts ;
 Cherbourg in Bibl. Reg. 13 E. ix. ;
 Cherbourg being the place meant.

⁹ glorioso in orig. and the printed
 texts ; corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1378. eventu, et ut destinarent illuc ex Anglicis, qui villæ custodiam MS. Bibl. obtinerent. Missi sunt igitur ad custodiendum villam illam Reg. 13 ex Anglicis quot sufficere videbantur; et paulo post Comites E. ix. in Angliam redierunt.

Hugo Calverle capit Castellum de Merk.

Sir Hugh Calverley takes the castle of Merk.

Hugo Calverlee per idem tempus,—cujus memoria benedictione est dormire,—non sinens Gallicos prope eum, cepit quoddam castellum ¹[cui] nomen erat “Merk,” et ad solum usque dejecit, cum ecclesia quadam, quæ castello vicina erat et magnum præsidium Gallicorum. Et parvo interjecto, versus Sanctum Audomarum proficiscens, cepit innumerabilem multitudinem animalium diversorum, et ad Calesiam usque deduxit; nullo audente conatus ejus impedire, quia Deus erat cum eo et omnia ejus opera dirigebat.

He defeats a stratagem of the Captain of the castle of Ardres.

Ejus est insuper laudibus ascribendum, quod Capitaneum castelli de Arde, qui eum dolose decepisse decreverat, ipse juste ²deceperit, et in foveam quam effoderat eundem tali occasione impulerit sapienter. Petierat idem capitaneus a Rege Franciæ auxiliares vires, videlicet quosdam milites et instrumenta bellica, machinas, et tormenta, et alia quibus vel infestari, vel omnino prosterni, solent munitiones hostium; promittens se magnum damnum nostris municipiis, præcipue sitis prope Calesiam, illaturum. Præfinito igitur die, quo hæc omnia ad villam de Arde veherentur, timens idem Capitaneus sollicitudinem ejusdem Hugonis, qui vix ³aut unquam sinebat Gallicos vel eorum bona prope eum impune transire, ut eum teneret attentius occupatum, quominus impedirentur ejus vota quæ conceperat, mittit ad eum, nuncians ut aliqua ⁴vellet tractare cum eo; et hoc caute egit, ut eodem die foret iste tractatus, ⁵quo omnia prædicta pervenirent ad eum. Hugo vero, vir perspicax, æstimans non pro nihilo eundem Capitaneum tam sollicitè eidem talem diem ad tractandum deputasse, sibi quidem concessit ipso die salvum conductum, tractaturo de quibuscunque placeret; suis autem propriis hominibus misit occulte, mandans ut viam ipsam obsiderent, secretiusque ducit de Bolonia ad villam de Arde, ne forte idem Capitaneus nova aliqua ipsis nociva vel contraria moliretur. Et factum est, volente Deo, ut hæc omnia ab hominibus ipsius Hugonis prospere caperentur,

¹ Supplied from the printed texts.

² *deceperat* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aut* omitted in the printed texts.

⁴ *velit* in the printed texts.

⁵ *quomodo omnia* in the printed texts.

MS. Bibl. et ad Calesiam ducerentur, cum omni apparatu armatorum et A.D. 1378.
 Reg. 13 aliarum rerum, ipso Capitaneo de Arde nondum egresso de
 E. ix. prædicto colloquio, quod ipse dolose confinxerat ad decipiendum
 Hugonem. Videns igitur omnia venire Calesiam, expavit
 vehementissime, recedens cum gemitu atque murmure; et
 dolum quem imaginaverat, fatebatur, asserens ¹se ingeniose
 deceptum et in adventione propria circumventum.

Angli victi.

Contigit sub eisdem diebus Anglicis grave damnum, et The
 dedecus toti regno, imprudentia et superbia Northumbriorum; Northum-
 quorum, ut est proprium, loqui sublimia ²[et] grandia temere brians are
 attentare, ita de facili succumbere, et sine grandi negotio defeated by
 enervari. Hii namque, de sua virtute fidentes, inconsulte the Scots.
 nimis eruperunt de Occidentali Marchia in terram Scotorum,
 putantes se posse ibidem montes æquare vallibus, lapidesque
 conterere sine auxilio vicinorum. Scoti vero de eorum
 eruptione satis edocti, congregata sufficienti armata manu,
 eis obviam processerunt, et, sine magno eorum dispendio,
 majorem partem eorum crudeliter peremerunt. Quo facto,
 accrevit Scotis audacia, vicinis Anglis timor et inertia, adeo ut
 jam effæminatos crederes, quos parum ante cordis magnitudo
 æquaverat leopardis. Missus est ergo Dominus Edmundus A truce
 Mortimer, Comes Marchiæ, ad tractandum cum Scotis, ut effected by
 moris est singulis ²[annis], in die quam Anglici et Scoti the Earl of
 “diem Marchiæ” consuetudinaliter appellant. Qui id effecit, March, but
 ut treugæ stabiles inter utrumque populum, sed parvo tempore, of short
 duration.
 firmarentur.

Acta in Britannia apud Sanctum Maloum.

Prope dies istos Dux Lancastriæ, cujus memoriam sæpe per The Duke
 ante fecimus, post longam et diutinam moram in terra, quam of Lan-
 protraxerat, jam, licet ³sero, conversaturus in aquis validis caster pre-
 accingitur, cum turba satis valida, versus mare. Quæ quidem pares to
 multitudo ad resistendum quibuslibet hostibus suffecisset, si last.
 Dei gratia tanto agmini minime defuisset. Sed pudet recor-
 dationis tot rerum tam male gestarum ipso tempore, adeo
 ut silentio multa tegamus quæ scribere deberemus, ne forte ab

¹ se omitted in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.; omitted in the printed texts.

³ se in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg. 13
 E. ix.

A.D. 1378. incredulis, sive nostris æmulis, odii seu malitiæ ¹argui ²valeamus. Ne ergo lateant omnino posteris facta nostratum, parcius quam gesta sunt omnia tunc temporis locuturi sumus, cursim transeundo, potius quam silendo, infortunia, quam in talibus immorando. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

He crosses over to Bretagne. Sir Robert Knolles lays waste the country.

Ingressus mare Dux, post non multos dies, ad Britanniam est trajectus Armoricam, ubi combustæ sunt quædam villæ per Dominum Robertum Knolles; sed ³non impune, nam plures amisit ex valentioribus viris suis. Dux vero ad Sanctum Maloum se cum omnibus copiis contulit, villam inter omnes villas Britanniae munitam, ⁴ita ut, illa capta, fecisse aliquid magni videretur. Sed villani, ut dicitur, de tanti exercitus multitudine tremefacti, obtulerunt Duci villam, eo pacto ut ipse eos a rapinis et incendiis tueretur, cum omnibus bonis suis. Sed Dux hanc civium submissionem æstimans esse vecordiam, prout dicebatur a pluribus, audita tam ⁵gratiosa conditione, non suscepit eos, sed repulit, in tantum ut pacem oblatam sperneret, mandans ut sine conditione aliqua redderent sibi villam, facturo de ea et civibus quæcunque sibi placeret. Cives vero, postquam hæc audissent, videntes rem agi pro capitibus, concepta audacia villam alacriter munierunt. Dux vero, collectis exercitibus, et rebus expugnandæ villæ necessariis, jussit suis ut irent ad experiendum vires cum villanis, dum ipse interim se contineret a longe, contemplaturus bellantes, et optimos pro meritis remuneraturus. Conserunt ergo manus Anglici et Britanni, et ⁶utrolibet acriter decertatum est, illis cupientibus res et capita custodire, istis e contrario nitentibus villanos atterere, et civibus ⁷[et] eorum possessionibus dominari. Sed tandem, ut creditur, injuriam passis fortuna ⁸favet, et prevaluerunt Britanni, Anglicis a muris turpiter satis dejectis, et quamplurimis ex valentioribus interfectis. Quid plura? Doluit Dux suorum facta fœdari, cum suis militibus præstantiores in opere Martio reperiret. Quapropter, recessit iratus, dedignans accedere ad hostes tam truces; sed illis commisit propriis arbitrio et voluntati.

The Duke is defeated at Saint Malo.

The French burn Fowey and

Sed dum hæc aguntur, Gallici mare oceanum pervagantes, villas in Cornubia licenter incendunt, videlicet Fowey et quas-

¹ *regni* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *taxemur* in the printed texts.

³ *non* omitted in the printed texts.

⁴ *ita* omitted in the printed texts.

⁵ *gloriosa* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *utrobique* in the printed texts.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁸ *patuit* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

dam alias, absque resistentia sive licentia Anglicorum. Hæc A.D. 1378. tamen in Ducis absentia facta sunt in terra ista; sicque sub other hac tempestate hic illicque ¹ percutimur, ubique vero gene- towns. raliter flagellamur. Quia,—

“Si bubo lapidi jactetur, vel lapis illi,
“Ictus damna gravis semper habebit avis.”

De Pollutione Westmonasterii.

Rem scripturus sum plus quam tragicam, qui comœdiam Pollution scripsisse semper optaveram; scelus a nostris sæculis intenta- of West- tum, sed in nostris diebus, proh dolor! perpetratum; qualiter minster videlicet Sathanæ satellites, irrumpentes templum, inauditum Abbey, by perpetrant sceleris exemplum, pollutionem utique illius aulae sacrilege Dei, ab Apostolorum Principe dedicatæ, et ad præsens tempus and murder ab ipsis etiam incredulis et sine fide hostibus impollutæ. Sed committed there. Sed invenit tempus nostrum, proh dolor! homines Christiano nomine insignitos, pejores ² infidelibus, et irreverentiores ipsis ethnicis aut paganis. Revera pagani suorum sacrorum immunitates et jura, quæ non Soldanorum, Admiraliorum, sive Regum, chartis fulciuntur, sed solum devotione ³ plebeiana, adeo illibata custodiunt, ut capitale sit infra ambitum templi ⁴ ullius hominem percussisse. At templa tanta gaudent immunitate, ut nulli liceat damnum aut gravamen inferre hiis qui se talibus libertatibus contulerunt. E contra vero, Christiani modernis temporibus, sub fide falsi, et deteriores ethnicis, non sinunt domum Dei, portam cœli, januam Paradisi, Summi Sacerdotis aulam, videlicet Domini Jesu Christi sponsam, non ⁵ solum liberam et immunem esse, sed etiam incestis manibus, funestis gladiis, truci proposito, non tantum ancillare, sed insuper polluere humano sanguine, non verentur. Quid ergo dicendum est, ubi fides periit, jus evanuit, devotio friguit et abcessit? Vel quid ⁶ scribendum, ubi omnis conspirat in deteriora consensus? Dolor autem nos silere compellit, magis autem ipsa periculosa tempora, in quibus perfidi Christiani, Antichristi discipuli, divini verbi prædicatores, sive ipsorum morum detestabilium conscriptores, odiis, damnis, et injuriis persequentes. Sed tamen, ne videamur magis homines vereri quam

¹ *percutiuntur* in the printed texts.

² *et infidelibus* in the printed texts.

³ *plebæ* in orig., *plebis* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *nullius* in orig., *illius* in the

printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *solum* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ *scribendi* in orig.; corrected from the printed texts.

A.D. 1378. Deum, etsi ¹[non] universa mala quæ fiunt in terra scribere MS. Bibl.
decrevimus, illa saltem trademus notitiæ posterorum, quæ Reg. 13
pro sui magnitudine latere non debent. E. ix.

Grounds
for the im-
prisonment
of Robert
Haule and
John
Schakel.

Erant ergo in hiis temporibus duo armigeri, quibus non facile vel in Anglia vel in Francia validiores reperiri valerent; nomen uni "Robertus ²Haulee," alteri vero "Johannes Scha-
kel." Hii ante decennium, in bello quod illustrissimus Princeps Edwardus contra Hispanos gesserat, in quo et Henricum Bastardum devicit, et Petrum fratrem ejus, injuste pulsum, regno restituit, ceperant Comitem de Dena, virum non ignobilem, qui judicio Principis et Johannis Chandos, dictorum armigerorum magistri, eorum captivus est effectus. Super quorum decretis ³ipsi armigeri chartas, tam Principis quam dicti Johannis sigillis firmatas, obtinuerant, ne alicujus in posterum impetitus præpediret eos, quominus emolumentum tantæ personæ perciperent. Dictus igitur Comes de Dena filium suum primogenitum eis dederat in ⁴obsidatum pro eo, dum ipse, dictorum armigerorum indulgentia, ad propria remissus esset. Comes autem, postquam Hispanias pervenisset, parvipendit fidem datam hiis qui eum ceperant, filio, ut dictum est, in Anglia obside derelicto. Hunc ergo, postquam naturæ debita persolvissent duo illustrissimi Edwardi, videlicet, Rex pater, filius quoque Princeps, consilarii novi Regis ad opus ejusdem ⁵tumide petierunt; ut quibusdam vero placet, hoc factum est in gratiam Ducis Lancastriæ, qui habebat jus in regnum Hispaniæ, ut, habito tanto Comite, ad prædicti regni possessionem facilius perveniret. Alii vero asserebant factum propter Dominam Matildam, sororem Regis, relictam Domini P. de Courteney, ut, illa sibi desponsata, et illa tanto viro promoveretur, ut pax et concordia accresceret per tales nuptias inter regna. Sed nullo modo prædictam ⁶prisonam extorquere poterant ab illorum manibus Rex nec ipse Dux, quin ipsum occultarent et ab eorum manibus elongarent. Quapropter capti et in Turri Londoniensi trusi sunt. De qua custodia evadentes, ⁷in Curia ad Westmonasterium confugerunt. Quod Dux graviter ferens, et eorum æmuli, consilarii, ⁸[consilium] inauditum, ut, videlicet, spretis tot sanc-

They es-
cape from
the Tower,
and take

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *Haule* in the printed texts.

³ *Christi armigeri* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *obsidem* in the printed texts.

⁵ *tumide* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *personam* in the printed texts.

⁷ *de* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

torum regum sanctionibus, tot summorum pontificum confirma- A.D. 1378.
tionibus, et tot contravenientium terribilibus sententiarum refuge at
comminationibus, postremoque, divino timore ac Sanctæ Matris West-
Ecclesiæ reverentia, statuerunt eos, a sanctuario perturbatos, minster.
ad Turrin usque reducere, et ibidem cautius conservare; vel,
ut putatur, tot malis affligere, ut vitam deserere cogerentur.
Proinde mittuntur ex laulicis ad Westmonasterium, causa
hujus incuriæ in homines, Deum, et Ecclesiam, committendæ,
quinquaginta armati; secreta tamen, propter metum Londoni-
ensium, ne forte tumultus fieret in plebe illa.

Qui ingressi sanctuarium Sancti Petri, astu quidem primum, Schakel is
scilicet Johannem ²Schakel, circumventum libertate Ecclesiæ recaptured.
exuerunt, et ad Turrin illico reduxerunt. Ad secundum
autem eodem die, Robertum Haule, cum venissent, et ipse
Missarum solemniss, in crastino videlicet Sancti Laurentii,
interesset, convenerunt eum de satisfaciendo Regi super hiis
quibus ejus offenderat majestatem; quia cum esset ejus ligius
homo, regis non tantum postulationibus, quantum precibus
ejus, spretis, contra eum tergiversari tam procaciter ausus fuit.
Ille vero, dum non Regem, sed ejus consiliarios, de injustitia,
avaritia, falsoque consilio, accusare niteretur, et illi manus
injicerent ad extrahendum ³[eum] de ecclesia violenter, extracto
quodam curto gladio, mox omnes armatos ipse ⁴inermis ad
fugam coegit, et salvare se cupiens, bis circa chorum mona-
chorum currendo pro refugio, tandem in ipso choro ab ipsis
undique circumvallatur. Quid multa? Ex omni parte strictis
pugionibus impetitus, ut se reddat perstrepunt, horribiliter
exclamando, et sanctissimum illum Conventum monachorum,
necnon sacerdotem sacro astantem altari, post perlecta Sancti
verba Evangelii, conturbando, amplius etiam exarsit eorum
furor; in tantum, ut domum Dei non solum haberent despectui,
sed etiam in ipsos Christi famulos, qui jam, ut dictum est,
Domino in choro astabant, ministerio iniquitatis vasa con-
verterent, pectoribus singulorum figentes cuspides gladiatorum,
vetantes eos sub pœna mortis horridæ, ne ⁵suffragio forent Haule is
illi quem perimere laborabant. At illi, qui eundem Robertum murdered
Haule circumsteterant, dum pacem Ecclesiæ peteret, dum in the
causam tanti sceleris quæreretur, dum se tandem cancellatis Abbey.

¹ *Anglicis* in orig.; corrected from the printed texts.

² *Shawel* in orig.; by inadvertence, arising probably from the form of the letter *k* in MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁴ *in armis* in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ *subsidio* in the printed texts.

A.D. 1378. manibus sub hiis verbis Deo et Ecclesiæ commendaret, in- MS. Bibl.
 quiens,—“Deo me reddo, talium injuriarum vindici, et libertati Reg. 13
 “Sanctæ Matris Ecclesiæ,” unus eorum, inter hæc verba, gladio E. ix.
 percutiens caput ejus, ¹[eum] in choro, prope altare stantem,
 crudeliter excerebravit; alius vero ejus corpus in eodem mo-
 mento mucrone transfodit a tergo. Quidam autem ex famulis
 ipsius ecclesiæ, qui conatus fuerat eos impedisse a tanti sceleris
 perpetrations, ²prædicando atque monendo, ne verendum illud
 templum, miraculose ab Apostolorum Principe dedicatum et
 hæctenus impollutum, fœdarent, cujusdam framea mox in ipso
 loco per latera trajectus interiit, ut credimus, martyrio
 coronatus. Dicti vero ministri sceleris, ³anteque præambuli,
 non ⁴contenti tot execrandis maleficiis, ipsius Roberti Haule
 cadaver ⁵exanime per pedes arripiunt, et illud horrende
⁶tractantes per sacratissimum locum chori, ac per ecclesiam,
 ejus sanguine sive cerebro cuncta fœdantes, demum ⁷irruerunt
 et foras ejiciunt; utpote delire ⁸debaecchantes, qui nec timuerunt
 Deum nec hominem reverentur.

One of the
servants of
the church
is also
slain.

An exist-
ing pro-
phesy
hinted at,
in reference
thereto.

Sic vero profanatum est sanctuarium, luget Syon, Sancti
 Petri sacrarium sedet in tristitia; regum receptaculum, do-
 mina ecclesiarum, facta est in opprobrium et derisum, viæ
 Syon lugent, quia omnes portæ ejus destructæ, sacerdotes
 ejus gementes, et ipsa oppressa amaritudine; facti sunt hostes
 ejus in capite, inimici illius locupletati sunt, quia Dominus
 locutus est super eam. Et quid locutus est Dominus? Præ-
 dixit, ut a senioribus nostris audivimus, istud facinus; præ-
 dixit et vindictam deferendam ob necem Sancti Thomæ Mar-
 tyris et Archiepiscopi Cantuariensis, donec sacrarium Westmo-
 nasteriense humano sanguine fœdaretur. Timenda est vindicta,
 rogandus est Dominus ut fiat pax et veritas in diebus nostris.

Prima Executio per Episcopos in Malefactores.

Peracta apud Westmonasterium cæde prædicta, pastores
 Ecclesiæ congregati aliquandiu dubitaverunt quid faciendum
 foret; utrum videlicet metu materialis gladii, gladio spirituali

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² *preccando* in the printed texts.

³ These three words are omitted
 in the printed texts.

⁴ *contenti aut satiati tot* in the
 printed texts.

⁵ *examine* in orig. and in the

printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁶ *trahentes* in the printed texts.

⁷ *irreverenter foras* in the printed
 texts; *irruerunt et foras* in Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁸ *debaecantes* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

percuterent, vel omnino renunciarent potestati et viribus A.D. 1378. Sancti Petri. Tandem, quamvis tarde, concepta audacia, Metro-Sentence politanus Pontifex, cum quinque Suffraganeis, procedit in of excom- publicum, et terribiliter fulminavit excommunicationis senten- munication pronounced in omnes qui huic nefario operi interfuerant, vel qui against the male- illis consilium impenderant aut juvamen; præcipue autem et factors, by the mal- nominatim, ¹[in milites] Dominum Alanum Buxhulle et Dominum Radulphum de Ferrariis, qui horum malefactorum fuere capi- tanei et ductores; demum tamen, Regem et matrem ejus, the Arch- necnon et avunculum Ducem Lancastriæ, ab hoc anathemate bury. specialiter exceperunt. Londoniensis vero ²Antistes, apud And pub- Sanctum Paulum, Dominicis, feriis quartis et sextis, in dictos lished at malefactores diu prædictam continuando sententiam, terribiliter Saint Paul's by, publicavit; unde factum est, ut plures ex illis, tam terribilis fulminis adustione perculti, citius pœnitendo ad pacem of London. Ecclesiæ se conferrent.

Dux aggerat sibi invidiam.

³Factum est per idem tempus Consilium apud Wyndeli-The Duke shore, ad quod Dux Lancastriæ, cum cæteris qui eum ad of Lan- mare, ut superius dictum ⁴[est], comitati fuerant, jam post ex- caster re- haustam pecuniam, et nil gestum prospere, redierat, ut oro- sents the communium dicebatur. Dum igitur venisset, et audisset de the Bishop tam terribili fulmine indies ab ore misso Londoniensis Præ- of London. sulis, ægre tulit; et præcipue autem abominari se dixit tantam in eo proterviam, qui cum litteras regias supplicatorias ac- cepisset, ut desisteret, ⁵vel differret publicationem prædictæ sententiæ, ipse nihilominus, regiis contemptis precibus, ⁶per- severasset in pertinacia præconcepta. Et magis absurdum, asseruit, invitatus a Rege ad idem Consilium venire, superbe contempsisset. Quapropter affirmavit, si Rex juberet, se velle properare Londonias, et illum contumacem Episcopum, invitis Londoniensibus, quos "ribaldos" vocabat, violenter ad Con- silium adducturum. Præterea dicebantur omnia, quæ scelerate The out- gesta retulimus apud Westmonasterium, ejus jussu et con- rage at West- niventia perpetrata; unde commota sunt corda multorum, et imputed to ora, ad male sentiendum vel loquendum de persona sua. him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in *Dominum* in the printed texts.

² *Antistites* in orig.

³ *Pactum* in Parker's text.

⁴ Supplied from the printed texts.

⁵ *ut* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *in perseverasset* in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix.; but in the latter, with expunctory marks under *in*.

A.D. 1378.

Parliamentum Glovernice.

A Parli-
ment held
at Gloucester.

Reasons
alleged for
Parliament
being held
at so distant a
place.

Grant
made by
Parliament
to the
King.

Circa festum Sancti Lucae Evangelistae, factum est Parliamentum apud Gloverniam, instigatione quorundam perversorum, qui semper aliquid novi moliebantur incommodi sacerdotio sive regno. Et ea causa quam maxime, quia credebant Episcopos et plebem regni communem, necnon et Londonienses, minus audere resistere vel contradicere votis eorum in partibus tam remotis. Nempe retulit fama vulgaris, quod inæstimabili summa pecuniæ decreverant regnum multasse, ac etiam Sanctam Ecclesiam de pluribus possessionibus spoliasse, si fuissent suum perversum propositum consecuti. Et idcirco locum illum elegerant præmeditato facinori; ne Londonienses, si Londoniis fuisset Parliamentum prædictum, sua auctoritate vel potentia eorum conatus ullatenus impedirent. Sed Ipso consilium eorum dissipavit, qui perdit ¹[sapientium] sapientiam, et prudentiam prudentium reprobatur solo nutu. Revera cor Archiepiscopi et cæterorum Episcoporum, ut creditur, a Domino confortatum et visitatum est, et tam firmiter solidatum, ut decernerent inter se nihil concedendum quod in præjudicium Ecclesiæ, vel damnum aliquid, redundaret; quorum ²consilium malignos non latuit. Quare ipsi verentes pati repulsam cum dedecore, se in lucis angelos transformaverunt, nihil pro tunc omnium quæ decreverant tentaturi, sed universa facturi quæ ipse Archiepiscopus et Suffraganei pro tunc vel decernerent vel juberent.

Ne autem omnino nullum damnum inferrent patriæ, hoc egerunt, ut Regi de quolibet sacco lanæ per annum præsentem una marca a mercatoribus penderetur; et de qualibet argenti libra rerum venalium, quæ de ultramarinis partibus advehuntur, et ab emptoribus comparantur, sex denarios Regi persolvendos censuerunt.

Nuncii Papæ novi.

Nuncios
sent by
Pope
Urban VI,
to ask
succour
from Eng-
land.

Ad idem Parliamentum venerunt solemnes ex Italia Papales nuncii, petentes succurri Domino Papæ, in arto constituto per Regem et magnates; declarantes injurias et damna quæ idem Dominus Papa pertulit insolentia apostatarum Cardinalium, qui nitebantur eundem, cum universa Ecclesia, subvertere et infirmare. Venerunt et nuncii eorundem Cardinalium, affe-

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

¹ Supplied from the printed texts. | the printed texts; corrected from
² *consilio maligno* in orig. and in | Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

rentes litteras decem signatas sigillis, petentes et ipsi auxilium A.D. 1378.

præstari Cardinalibus, allegantes fortiter pro eisdem. Sed Envoys
Domino Deo favente, qui cuncta juste ¹disposuit, repulsi sunt also sent
apostatici, et admissi Papales, promissumque subsidium Do- by the
mino Papæ gratanter quam cito tempus exigeret opportunum. Cardinals.

Cantuariensis nempe Archiepiscopus, perpendens publicam The Arch-
falsitatem et errorem manifestum per scripta eorundem, in quo bishop of
idem Cardinales voluntarie versabantur, et execrans eorum Canterbury
actus sceleratos vehementer, spiritu Dei subito agitatus, cepit preaches
hoc thema,—“²Unus erit pastor noster.” Nam invenit in against the
eorum litteris electionem factam de illo Apostolico, et ita apostate
luculenter illorum populo declaravit errorem, et per multa Cardinals.
argumenta, et præcipue per eorum dicta propria, ut omnibus
constaret illorum malitia, et error innotescat execrandus.

Aberat tunc ³quidam e Cardinalibus, qui quondam fue- Conduct
rat Ambianensis Episcopus, jussu venerandæ memoriæ Papæ of the
Gregorii supradicti, ad sedandum quasdam dissensiones apud Cardinal,
Pysas, quæ ortæ fuerant inter Papam et cives ejusdem urbis. late Bishop
Qui, audito de morte Papæ Gregorii, et de electione nova of Amiens,
facta, tunc quidem ibidem morari decrevit, donec nova death of
peret a fratribus aut a Papa. Quod et factum est. Sed ex post Pope
in brevi apicibus accitus Apostolicis, properavit ad Curiam, Gregory
mandatis Papalibus pariturus. Post cujus adventum, cum XI.
novus Pontifex intrasset Consistorium, cœpit ethice tractare de The new
multis, et inter multa disputare contra Cardinalium avaritiam; Pope
qui, fulvo corrupti metallo, aut excæcati pecunia, plus vena- inveighs
bantur argentum quam pacem gentium, ad ⁴quam missi fuerant against the
inter regna ⁵reparandam. avarice
of the
Cardinals.

Increpatio Cardinalium a Papa.

Ambianensis autem amplius publice detestabatur et con- And
demnavit perfidiam, imponendo sibi, cum sæpius missus fuisset against
a Papa Gregorio, prædecessore suo, ut quoquomodo pacem the perfidy
inter Angliæ et Franciæ regna firmaret, et ipse inæstimabiles of the
auri et argenti summas pro laborè sui itineris, jussu Papæ, de Cardinal,
utroque regno cepisset, omisso suæ legationis officio, non cura- late Bishop
vit paci providere regnorum; sed potius elaboravit, ut dissen- of Amiens.
siones et odia continuarentur inter Reges diutius, ut dum ipse
sæpius descenderet taliter sub umbra firmandæ concordiæ, re-
diretque multotiens, infecto negotio, suo provideret uberius

¹ *disponit* from the printed texts.

² *Ezek. xxxiv. 23.*

³ *quidem* in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ *quem* in orig.

⁵ *reparanda* in the printed texts.

A.D. 1378. infando marsupio de male quæsita pecunia, relevata de Christi patrimonio, utroque regno sophistice spoliato. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

The Cardinal insults the Pope, and leaves the Court. Ambianensis vero, hiis auditis, in furore mentis crexit se, cum ¹indicibili fastu, et in propatulo, extento digito, Domino Papæ hæc verba furiose respondit;—"Tu," inquit, "tanquam "Barrensis, mentiris;" et mox, relicto Consistorio, cum contumelia recessit a conspectu Papali. Quem illico secuti sunt plures e Cardinalibus, qui parti suæ favebant, vel consimilia scelera obligabant. Quos omnes Dominus Papa confestim suis privavit titulis, et alios ordinavit, numero viginti novem, diversorum regnorum, homines excellentiorum dignitatum, utpote Archiepiscopos, Episcopos, Archidiaconos, inter quos et Londiniensem de regno Angliæ censuit eligendum. Cardinales igitur apostatici guerram aperte contra Papam ausi sunt suscitare, et ipsum et sibi faventes persequi, usque ²[ad] divisionem corporis ac spiritus, statuerunt. Et ut eorum conatus ampliora sortirentur robora, eligunt quendam, altis ortum natalibus, in Papam, ex Gallia, qui ipsi Francorum Regi et pluribus ex Franciæ magnatibus linea consanguinitatis erat junctus. Amplius autem ad diffiduciandum Dominum Papam, hanc eidem Epistolam, plenam minis et terroribus, transmiserunt:—

The Pope deprives his partisans of their dignities; and creates twenty-nine new Cardinals. The apostate Cardinals elect a Pope of their own party. sortirentur robora, eligunt quendam, altis ortum natalibus, in Papam, ex Gallia, qui ipsi Francorum Regi et pluribus ex Franciæ magnatibus linea consanguinitatis erat junctus. Amplius autem ad diffiduciandum Dominum Papam, hanc eidem Epistolam, plenam minis et terroribus, transmiserunt:—

Epistola erronea Cardinalium Apostatarum.

Letter addressed by the apostate Cardinals to Pope Urban VI. "Episcopi, Presbyteri, et Diaconi, Cardinales, Apostolica "Sede vacante, Bartholomæo, quondam Archiepiscopo Barrensi, "spiritum consilii sanioris. Exigit sanctitas, et Catholicæ "fidei puritas, et Christiani populi devotio salutaris, totiusque "Ecclesiæ status clara professio, ac salus animarum Christi "fidelium singularis, ut ea quæ dissimulatam in fide maculam, "subversionem in Christicola populo, status ecclesiastici "enervationem, ac evidentia animarum pericula, inducerent, "palam notificentur omnibus, et annuncientur in populis, et "juxta doctrinam Evangelicam super tecta prædicentur, ne "per indiscretum silentium in errore relinquantur hii qui "poterant ³erudiri, ac hii ad quos ex officio pertinet, sub- "jaceant reprehensioni Prophetæ, dicentis,—⁴Prophetæ et "prædicatores tui videbant tibi falsa et stulta, nec ⁵aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad poenitentiam provocarent."

¹ *indiscibili* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *indicibili* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *erudire* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *Propheticæ* in orig. *Lament.* ii. 14.

⁵ *appariebant* in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

“ Cum igitur, Apostolica Sede vacante, per obitum piæ recor- A.D. 1378.
“ dationis Domini Gregorii Papæ Undecimi, qui mense
“ Martio proximo præterito in Urbe diem clausit extremum,
“ nos pro electione futuri Pontificis, ut juris et moris est,
“ celebranda, in Conclavi ad hoc in Apostolico Palatio, in quo
“ idem sanctæ memoriæ Dominus Gregorius obierat, deputato,
“ convenissemus, populus Romanus etiam, ad campanæ sonum
“ congregatus, hostili more locum totum circumdans, ab intus
“ et ab extra totum fere implens Palatium, et cum terrore
“ vehementi minas etiam superaddens, quod nisi eligeremus,
“ et sine ¹ mora, Romanum vel Italicum, statim incideremur
“ per frusta; etiam congruo spatio, omnes in quo saltem de
“ persona idonea deliberare possemus, penitus nobis subtracto;
“ contra voluntatem et propositum nostrum, ad eligendum
“ Italicum subito et ex abrupto per violentiam et metum
“ corporis coegerunt invitos. Propter quod, ad evitandum
“ mortis duntaxat periculum, alias non facturi, ut etiam tunc
“ palam inter nos diximus, te in Papam duximus eligendum,
“ æstimantes te, cui tam infanda impressio, sicuti et toti
“ clero et populo, nota erat, talis esse conscientiæ, quod eam
“ nullatenus acceptares. At tu, propriæ salutis immemor,
“ omni pura conscientia procul pulsa, ambitiosus alias mun-
“ dani honoris, ardore quam maxime inflammatus præsentatione
“ electionis hujusmodi, ab illis qui a nobis in urbe reman-
“ serant etiam per metum extorta, contra canonicas sanctiones,
“ in scandalum maximum cleri et populi Christiani, ac exempli
“ perniciem, electioni hujusmodi, licet nullæ et invalidæ ipso
“ jure, consensisti; necnon metu, et ipsius metus causa, adhuc
“ præcudubio perdurante in urbe, intronizatus et coronatus de
“ facto te in Papam nominasti. Qui a sanctis et sapientibus
“ patribus, et a jure communi, apostaticus, anathematizatus,
“ Antichristus, et totius Christianitatis invasor ac destructor
“ potius, et merito, nominaris. Nempe igitur cum ista tua
“ tam nefanda intrusio in Papatu jam sit divulgata per orbem,
“ veluti tam notoria, quod jam alicubi celari non potest, cum
“ hoc tempore, videlicet medicum ante Pascha, factum fuerat,
“ quando de universis partibus Christianitatis major adest
“ populi multitudo in urbe, quod errores plurimi pullulare
“ inceperunt, et fidelium Christianorum illaqueari conscientiæ,
“ tuque diutius expectatus, et in secreto caritative admonitus,
“ immemor salutis propriæ, totum in præcipitium cupiens
“ trahere clerum et populum universum, ad cor redire non curas;
“ sed inanem et transitoriam mundi gloriam saluti animæ et

¹ more in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; by inadvertence.

A.D. 1378. " aliorum Christi fidelium anteponens, animo obstinato satagis MS. Bibl.
 " ipsum Papatum ¹ tyrannio possidere, qui per ostium non intra- Reg. 13
 " sti.—Nos, non valentes præmissa salvis conscientiis amplius E. ix.
 " sub dissimulatione transire, ad tuam et aliorum Christi fide-
 " lium notitiam omnia præmissa, licet ipsa tam sibi quam pene
 " toti clero et populo existant notoria, deducentes, te anathema-
 " tizatum ac tanquam intrusum ad Papatum, nulla electione
 " canonica præcedente, totius Christianitatis invasorem, qui
 " caput ipsius Christianitatis invadere non formidas, de-
 " structoremque, qui ut sub tua occupatione tyrannica efficere
 " satagis, ut fere sacramenta deficiant, et ut Christicola
 " populus, tanquam vero pastore carens, per abrupta deducatur
 " in devium, publicamus et etiam denunciamus; te nihilominus
 " exhortantes et obsecrantes, per viscera misericordiæ Jesu
 " Christi, cujus Ecclesiam, sponsam suam, non erubuisti
 " invadere, ut de fine cogites, ad quem te trahit plenitudo
 " dierum, ad Deum et puram conscientiam dirigas aciem
 " mentis tuæ, ipsamque Beati Petri Sedem sanctissimam,
 " quam sine titulo occupas, liberam et vacuum omnino dimittas,
 " insigniaque deponas Papalia, et ab administratione spiritu-
 " alium et temporalium Papatus et Romanæ Ecclesiæ abstineas
 " indilate, ac alias Deo et Ecclesiæ suæ Sanctæ per fructus
 " veræ pœnitentiæ satisfacere studeas, juxta posse. Quod si
 " feceris, gratiam Dei, et gloriam mundi, et laudes cleri et
 " populi, ac acerbarum pœnarum per jura canonica tibi
 " impositarum, ac imponendarum, remissionem, cum universa
 " ² indulgentia mereberis obtinere, aliter indignationem Omni-
 " potentis Dei et Beatorum Petri et Pauli, Sanctorumque
 " omnium, non immerito incursurus. Nosque divinum et
 " humanum consilium cum Christi sponsa, et omnium Christi-
 " anorum, quorum mater parte proculdubio violatur, invoca-
 " bimus, aliisque utemur remediis per canonicas sanctiones
 " concessis, abinde et ³ [in] antea nullam spem de misericordia
 " habiturus."

The above
Letter is
sent to the
Pope.

Hanc ergo Epistolam, plenam veneno et malitia, idem Car-
 dinales schismatici dolose confinxerunt, et eam publice Domino
 Papæ, ut supra retulimus, transmiserunt; desiderantes per
 eandem commune vulgus et innocentem populum a vero pas-
 tore suo fraudulenter avertere, et in favorem eorum talibus
⁴ machinationibus inclinare. Unde, ipso elaborante, qui nostris

¹ *tyrannide* in Camden's text.

² *diligentia* in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.; omitted in the printed texts.

⁴ *inclinacionibus* in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

S. Bibl. gaudet in periculis, et Ecclesiæ lætatur perturbationibus et A.D. 1378.
 13. procellis, inimico homine qui solet puro tritico superseminare
 ix. zizaniam, multi seducti ipsarum doctrinarum sequerentur
 errores, in brevi, ex discipulis facti magistri, utpote potentes
 Francorum cum ipso eorum Rege, et aliis qui non parum
 1 navicellam Petri, sponsam Christi, matrem Christiani populi,
 perturbarunt. Hoc modo, suis ministris mille artifex vias
 providit, qua desiderium eorum attulit eis, et non sunt fraudati
 a desiderio suo, saltem pro tempore quo sponsus Ecclesiæ,
 Christus, Petri naviculam inter tot fluctuum perturbationes
 agitari permisit.

*Responsio Episcoporum Catholicorum ad Litteram
 Pseudo-Cardinalium.*

"Universi Christi fideles, suo sacrosancto caractere insig- Letter of
 "niti super firmam petram fidei sic fundati, ut manutene- the sup-
 "Domino, et nostræ sanctæ fidei irrigante radicem, nullo porters of
 "turbine hæreticæ seu schismaticæ persuasionis, extirpari Pope
 "poterimus, aut everti, Johanni Episcopo Prænestino, 2 Gille- Urban VI.
 "rino titulo Sancti Stephani in Cœlio Monte, etc., non, prout
 "nobis scribitis, miseratione divina Sanctæ Romanæ Ecclesiæ
 "Cardinalibus, immo, super vos maledictione fulminante, lupis
 "rapacissimis, totius gregis Christi inuasoribus, ac vulpibus
 "callidissimis, vineam Domini Sabaoth cupientibus demoliri,
 "non salutem sed languorem, non gaudium sed mœrorem, et
 "indui, sicut 3 diploide, confusione vestra. Tenor insipidus
 "litterarum vestrarum, quas, instigante diabolo, per omnes et
 "singulas Christianitatis provincias temere destinastis, corda
 "et intima quæque nostra sauciavit, non inquam fidei nostræ
 "læsione, sed pia cordis compassione, de tam horrendo scandalo
 "in Ecclesia Sancta Dei noviter suscitato; veruntamen 4 vae
 "vobis per quos scandalum venit! Nam pallida facta est
 "Matris Ecclesiæ 5 [facies], pallore nempeurbationis im-
 "mensæ, et ex errore scelerum vestrorum a sæculis inaudito,
 "qui 6 putabimini esse legis æmulatores, sed estis sacrilegi.
 "Rubor verecundiæ interdum conspergitur, dum ex vestris
 "actibus scandalosis fines totius Christianitatis uruntur. O
 "vestra detestabilis et 7 infide infelix ambitio, qui tunicam

1 naviculam in the printed texts.

2 Gualmo in the printed texts.

3 duploide in the printed texts.

4 de in the printed texts.

5 Omitted in orig.; supplied from

Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

6 putabimini in orig. and the printed texts.

7 Omitted in the printed texts.

A.D. 1378. " Domini inconsutilem, quam sors beata vestrae dispositioni MS. Bibl.
 " non annuit, scindere nititur, et partiri quae divisionem non Reg. 13
 " patitur, sed congaudet potius unitati. Servi nequam, ex ore E. ix.
 " vestro judicandi, modum electionis Summi Pontificis nuper
 " celebratae nobis per litteras vestras declarastis, dicentes quod
 " Conclave vestrum vallavit armatorum indomita multitudo,
 " minas vobis facientes terribiles et letales, nisi eligeretis
 " Italicum vel Romanum, nullam tamen certam vobis limi-
 " tando personam ad quam compellerent ¹ eligendum. Mani-
 " festum est igitur, quod personam quam vos conceditis
 " elegisse, ² elegistis libere, et non coacte, et sic, quantum
 " ad personam a vobis tunc electam, tenemus firmiter, et tene-
 " bimus, ipsam electionem esse et fuisse rite et canonice cele-
 " bratam, et ipso electo, intronizato, et coronato, tanquam
 " Sacrosanctae Ecclesiae vero capiti, et Petri successori, et in
 " terris Christi Vicario, fideliter adhæremus, et ipsius moni-
 " tionibus, et dictis, et factis, ut veri fideles et Catholici,
 " humiliter promittimus obedire, vestram perniciosam rebel-
 " lionem et sacrilegam ac hæreticam contumaciam, in ex-
 " emplum damnabile non trahentes. ³ Detestamur insuper
 " vestram vecordiam, qui cum in acie Ecclesiae ⁴ Beatae sitis
 " constituti, velut pugiles et ⁵ propugnatores ⁶ orthodoxae fidei,
 " et Ecclesiae libertatis, capellos in capitibus rubeos com-
 " portantes, ob signum strenuitatis et audaciae, quod intrepide
 " usque ad mortem certare pro justitia deberetis, quomodo
 " metus mortis vos invasit et vicit, ut perire justitiam sine-
 " retis. Quomodo qui vos 'columnas Ecclesiae' nominatis, facti
 " estis et infirmi et debiles, ut sustinere non possetis tectum
 " quin rueret? Numquid affuit ibi Sampson, qui longe prius
 " obierat? Sed dicetis fortasse ad ⁷ excusandum excusationes
 " in peccatis, quod Petrus petra fidei, et ⁸ post Petrum
 " Christum primum Ecclesiae fundamentum, ad vocem ancillae
 " hostiarum expavescens, ipsum Christum detestando et jurando
 " negavit; cujus infirmitatis vos estis participes et sequaces.
 " Genimina viperarum, callidi serpentes veneno nutriti, si
 " amaram gustatis herbam, gustate similiter dulcem et sua-
 " vem, et post capitis vestri damnabilem negationem, redite

¹ *eligendam* in the printed texts.

² Omitted in the printed texts.

³ *Detestemur* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *oppugnatores* in the printed texts.

⁶ *ortodoxo* in orig.; by inadvertence.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts; but inserted in error, apparently.

[S. Bibl. " cum Petro ad confessionem. Verum verbum hoc semina- A.D. 1378.
 Reg. 13 " vinus super petram, cum vestra detestabilis obstinatio inde
 ix. " proditoris vos efficiat participes et consortes, cujus iniquitas
 " residet super talentum plumbi. Cæterum non existimet
 " vestra stulta cæcitas et cæca stultitia, quod illa verba, quæ
 " interdum in vestris litteris videntur sapere pietatem et
 " zelum domus Dei, nos commoveant, vel quicquam vobiscum
 " consentiendo persuadeant; satis enim luculenter perpendi-
 " mus, quod ipsa verba fermento ¹Pharisæorum conduntur, a
 " quo in Evangelio Christus suos cavere præcepit. Locum
 " ergo quem elegistis vestris sceleribus perpetrandis, idoneum
 " vobis nominatis, ostendentes clare vos verum caput Ecclesiæ
 " reliquisse, et effectos membra diaboli in desertum abiisse
 " cum Juda proditore, ubi vosmetipsos estis laqueo suspen-
 " suri, ut de vobis verificetur id propheticum,—² 'Fiat habitatio
 " eorum deserta, et in habitaculis eorum non sit qui inha-
 " bitet.' Et iterum, de singulis vestrum dictum est, ³ 'Fiant
 " dies ejus pauci, et Episcopatum ejus accipiat alter.' Præ-
 " terea Comitum Fundorum claram famam vestris commenda-
 " tionibus in toto Christicola populo denigrastis, cum dicat
 " Poeta, 'Idem est laudari a turpibus et ob turpia.' Animad-
 " verte igitur, Fundorum Comes, quod per quamplures
 " Christianorum fines eras incognitus, et eo infelicius præser-
 " tim, cum jam tibi non nomen, sed ignominiam, perquisis,
 " inimicos Christi et unitatis Ecclesiæ divisores, ac pacis et
 " tranquillitatis totius Christianitatis turbatores invitando, eos
 " in ipsorum detestabili perfidia confovendo, ut etiam contra
 " Christum et populum Catholicum ædificasse videaris asylum.
 " Exsurge ergo, O Comes, et mures de pera projicias, de
 " tabernaculo tuo fuga serpentes, et carbones sulphureos a
 " sinu tuo excute; ne flamma inextinguibili te exurant, et
 " Dei gratiam et benedictionem totius populi Christiani, glo-
 " riam mundi et commendationem adipisceris, et divinam
 " mereberis effugere ultionem."⁴

Captio Castri de Berwico.

Circa idem tempus, videlicet die Jovis proximo ante festum Capture of
 Sancti Andreæ Apostoli, latrones de Marchia Regis Scotiæ Berwick
 furtive intraverunt castrum de Berwyco noctanter, per quod- Castle by
 the Scots.

¹ Matt. xvi. 6.

² Psalm lxi. 25.

³ Acts i. 20.

⁴ Data etc., added here in Bibl.
 Reg. 13 E. ix. and the printed
 texts.

A.D. 1378. dam foramen cujusdam turris, et Constabularium dicti castri, MS. Bibl. Dominum Robertum de Boyntone, militem strenuum, ibidem Reg. 13 imparatum invenientes, occiderunt; uxorem vero ejus et filios, E. ix. ac etiam familiares alios, exire permiserunt, sub conditione reddendi eisdem ¹tria millia marcarum infra tres septimanas sequentes, vel alias, reddendi eorum corpora custodiæ carcerali. Deinde in crastino, idem vespiliones exeuntes, patriam conterminam pervagantes, oves et boves, et diversi generis animalia rapuerunt, et ad castrum pro eorum victu perduxerunt. Sperabatur autem a multis, quod hæc ²omnia facta sunt consilio et favore procerum regni Scotorum.

Hiis auditis, Dominus Comes Northumbrorum animose ad obsidendum dictos malefactores advolat, et absque mora, adunatis quasi quadringentis armatis, insultum facit ad castrum, ³deterrens inclusos insuper cum petrariis et aliis machinis bellicis per longam moram. Collocaverat autem idem Comes semetipsum et filium suum primogenitum Henricum, qui primo tunc suum vexillum displicuit, ad magnam portam ipsius castelli; Dominum vero Alanum de Heton, cum suis, ad aliam partem, Dominum Thomam de Ilderton, cum suis, ad aliam partem, et universos de familia de Herones ad quartam partem; et adjutorio Altissimi invocato, insultum facere unanimiter, quilibet in sua custodia, contra muros. Nec defuit inclusis animus, quin fortiter et viriliter repellerent Anglos insistentes contra eos, et arcerent eos ab ingressu amplius quam per duas horas. Tandem, post magnum longumque conflictum, fortuna nostratibus arridente, captum est castrum miraculose quidem, quum omnes, quos diximus ⁴resedissee in circuitu ejus, Domini simul et semel intraverunt, quilibet videlicet in ea parte quam ceperat expugnandam. Occisi sunt ex Anglicis tantum duo, et plurimi vulnerati. Ex Scotis vero ad numerum quadraginta et octo contriti sunt, gladioque consumpti, uno tantummodo ad vitam reservato, qui Scotorum consilia ediceret nostræ genti: sicque operarii iniquitatis ceciderunt, favente Deo, in foveam quam fecerunt, et pene omnes malefactores Marchiæ contriti sunt superbia sua repente, qui putabant ex hoc uno successu Anglis exterminium irrogasse.

Vain inter- Cum utique primo eorum irruptio in dictum castellum
vention of Comiti Northumbrorum nunciata fuisset, misit ad Comitem de
the Earl of Dunbarre, qui est Custos Marchiæ ex parte Scotorum, in
Dunbar.

¹ duo in the printed texts.

² omnia omitted in the printed texts.

³ deterius in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ fecere in the printed texts.

⁵ reddidisse in orig.; corrected from the printed texts.

3. Bibl. quirens si ejus conscientia vel consilio fuissent treugæ taliter A.D. 1378.
 g. 13 violatæ, et hæc omnia perpetrata. Qui affirmavit, se nullo
 ix. modo horum conscius extitisse, nec istam injuriam præsci-
 visse; quinimmo promisit, se velle communiter cum Comite
 Northumbriæ ad locum properare, et, quantum in ipso foret,
 auxilium impendere ad extorquendum ipsum castrum de
 manibus perfidorum. Veniens autem juxta conductum, requi-
 sivit eos, virtute treugarum, ut redderent castrum, quod
 injuste occupaverant, Regi Angliæ vel Comiti Northumbriæ,
 seu attornato Regis. Qui, more gentis eorum, responderunt,
 tam breviter quam procaciter, se nullatenus Regi Angliæ
 castrum illud, nec Regi Scotiæ, reddituros; quinimmo ser-
 varent illud usibus Regis Franciæ contra omnes homines
 quamdiu viverent. Quod et opere compleverunt; nam octo
 diebus servantes illud, nono die, ut prædicitur, gladio
 perierunt.

De dissensione inter Regem Franciæ et Britones.

Rex Francorum, eisdem diebus coacto Parlamento Parisius, War be-
 proceres Britanniæ, qui affuerant, jurare compulit ad reddend- tween the
 dum villas munitas et castella quæ habebant in manibus, sibi King of
 vel ejus assignato, quandocunque placeret eidem Regi petere France
 ab eisdem. Nolentes autem quosdam se astringere hujusmodi and the
 Bretons.
 juramento mortis interminatione deterruit, et jurare coegit
 multos. Britanni vero, post dictum Parlamentum festinantes
 ad propria, munierunt sua loca, comportantes frumentum et
 cætera necessaria ad instaurandum castella sua. Rex autem
 Franciæ, paulo post, misit Bertrandum Clykeyn cum exer-
 citu copioso, ad extorquendum præfatas munitiones de manibus
 Britannorum, et imponendum Francos suos. Sed Britones,
 non ignari de adventu eorum, restiterunt eis viriliter, arcentes
 eos a finibus Britanniæ cum armata manu valida, et retro-
 cedere compulerunt. Et hac occasione facta est dissensio
 inter Regem Franciæ et Britannos.

Transit annus iste lætus et abundus victualibus; Ecclesiæ
 perturbativus propter errores excrescentes in clero, tristis
 propter mortem Papæ Gregorii; Angliæ, Franciæ, atque
 Scotiæ, ¹ [sive] Britanniæ suspectus, molestus, et inquietus,
 propter motus varios et eventus.

¹ Inserted from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo septuagesimo nono, qui est annus regni Regis Ricardi, Secundi post Conquæstum, secundus, eodem anno Dominus Robertus Rous, miles egregius et custos villæ de Sherbourgh, postquam Gallicos pluries infestasset, et cepisset Oliverum, fratrem Bertrandi Clekeyn, et alia multa regno Angliæ fecisset utilia, reversus est in Angliam, et missus est ad custodiam illius loci Dominus Johannes Herlestone.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

M
R
E

Hugo Calverle a Calesia revocatur.

Sir Hugh Calverley made Admiral of the seas. Dominus Hugo Calverlee per idem tempus vocatus est a Calesia, quam strenue custodierat, ad totius Angliæ commodum et honorem, et factus est Admiralius maris; et Dominus Thomas Percy associatus est ei, ad observandum semitas maris per unum annum. Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comes Sarum, missus est Calesiam loco Hugonis Kalverlee; qui, non modicum post adventum suum, prædas egit infra Galliam, et instauravit Calesiam de non parva multitudine diversi generis animalium et jumentorum.

Acta Hugonis Calverle et Thomæ Percy in mare.

Capture of some of Sir Hugh Calverley's troops in Bretagne; and singular restitution of them by Sir Geoffrey Cormel. Eodem tempore Dominus Hugo Calverlee et Dominus Thomas Percy profecti sunt ad mare cum magna multitudine armatorum; qui, Britannicum perscrutantes oceanum, obviaverunt septem navibus onerariis et uni navi bellicæ, onustis vino, quas levi negotio subactas ceperunt, et ¹Bristoldum transmiserunt. Cum autem circa littus maris Armorici pervenissent, exierunt ²ab hominibus dictorum Hugonis et Thomæ ad deprædandam patriam convicinam. Quidam vero miles, nomine "Galfridus ³Cormel," in insidiis delitescens, cum magna manu bellicorum hominum, irruit in eos improvisos insidiarum talium, et cepit quotquot ascenderant super terram. Mandaverat tamen suis, ne cuiquam nocerent ex ipsis, sed captos illæsos omnino servarent. Quod et factum est. Igitur Dominus Galfridus, sumens homines quos jure belli ceperat, properavit ad Dominum Hugonem Calverlee sub conductu, et reddidit sine redemptione

¹ *Bristolium* in Parker's text,
Bristolium in Camden's text.

² *de* in the printed texts.

³ *Carmel* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

S. Bibl. homines supradictos, promittens, si idem Dominus Hugo vellet A.D. 1379.
 13 in regionem ascendere, multum placeret dominis et habitatori-
 ix. bus illius terræ, et quod ipsi parati fuerunt ad liberandum
 sibi villas munitas et castella. Si tamen vellet morari ad
 regionis custodiam, obtulit insuper idem Galfridus, nomine
 principum regionis, sibi victualia, et mille equos exercitui suo,
 si placeret ei per patriam equitare. Sed idem Dominus Hugo,
 quoad equitationem vel moram excusans se, dixit aliud se
 habere opus consummandum, quod susceperat, nec posse vacare
 pro tunc, ullo modo, ad satisfaciendum votis eorum.

Archiepiscopus Cassillensis.

Sub eisdem diebus venit a Roma Archiepiscopus Cassillensis The Arch-
 Hibernicus, qui illuc missus fuerat urgentibus quibusdam bishop of
 causis, reportans magnam potestatem ligandi et solvendi, in- Cashel
 dultam sibi ab Apostolico. Cum autem venisset Londonias, denounces
 habito sermone ad populum, denunciavit Regem Franciæ, the King of
 quotquot Antipapæ adhærebant, involutos excommunicationis France and
 sententia; asseverans etiam jam Angliæ fore tempus accepta- the adher-
 bile, tam in causa ²Dei quam in causa Regis Angliæ, ad ents of the
 invadendum regnum Franciæ, præsertim cum esset verisimile Antipope.
 quod Rex anathematizatus non haberet fiduciam resistendi.

Proclamatio contra Papam.

Circa idem tempus, Rex Franciæ fecit proclamari per uni- Proclama-
 versum regnum suum, quod nullus pareret vel obediret Urbano tion of the
 Papæ. Quod si aliquis attentaret, decollandum se nosceret, et King of
 omnia bona sua ³regiis usibus confiscanda. France
 against
 Pope
 Urban.

Parliamentum Londini.

Eodem anno factum est Parliamentum Londoniis, in quo Parliament
 fuit ordinatum, quod immunitates et privilegia ecclesiæ West- at London.
 monasteriensis illibata manerent; sed apposita est modificatio Immuni-
 satis rationabilis atque utilis, super impunitate illorum qui ties of the

¹ *ipsius* in the printed texts.

² These four words are omitted
 in the printed texts.

³ *regibus* in orig., by inadver-
 tence.

A.D. 1379. pro debito illuc essent de cætero fugituri. Nam ¹cum prius MS. Bibl. Church at quidam, quibus erat superabundans substantia ad reddendum Reg. 13 Westmin- quibus obligantur debita, scrupulosam sibi formantes conscien- ster, as tiam, illuc fugerunt, ibidem lætos ducentes dies in commessa- afforded to tionibus et convivationibus; quorum bona seu possessiones ea- fraudulent dem gaudebant immunitate ubicunque locorum sitæ essent, debtors, qua ipsorum domini existentes intra libertatem Westmonasterii abolished. fruebantur; ac per hoc, nonnunquam hii quibus debebantur pecuniæ, defraudabantur nequiter et depauperabantur, dum eorum debitores, commorantes ibidem, vel omnino recusabant solvere quæ debebant, vel quibus debebant, dimidium pro toto recipere compellebant; et ita, ut diximus, semper pars justior injuste gravabatur; statutum est ut Ecclesia, quæ justa debet universa disponere, justitiæ non præjudicet, sed sicut illa suis debet gaudere privilegiis, ita debet omnem justitiam adimplere. Quapropter ordinatum ²[est], ut pro debito confugientes ad libertatem Westmonasterii, si actor hoc expetierit, præconis voce facta proclamatione in loco ubi est verisimile quod talis proclamatio debet venire ad audientiam debitorum, moneantur parere justitiæ. Quod si ³noluerint, extunc liceat ministris regiis investigare bona debitorum, vel intrare possessiones eorundem, et venditionem facere de bonis seu possessionibus talium, donec plene creditoribus ⁴persolvatur.

A new tax granted.

Item, conniventibus quibusdam, qui semper aliquid incommodi ⁵ruminabant, ordinata est nova taxa ad opus Regis; parcendum enim decrevere communibus, qui exactionibus præteritis pene depressi fuerant. Duces videlicet Lancastriæ et Britannia solverent viginti marcas, ⁶[scilicet quilibet eorum decem marcas,] Archiepiscopi vero tantum; Comites autem sex marcas, Episcopi quoque et Abbates mitrati tantum, non obstante quod Abbates tenerentur solvere pro singulis capitibus monachorum suorum quadraginta denarios. In quo decreto patet manifestius eos bono ⁷judicio caruisse, qui talia statuere, dum quilibet pauperrimus Abbas pro cornibus suis teneretur solvere tantum, sicut ditissimus Comitum vel Epi-

Hardships resulting therefrom.

¹ *qui* in orig.; corrected in the margin, in a somewhat later hand.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *noluerint* in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ *personaliter* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁵ *nunciabant* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts. This passage is also found in Bibl. Reg. 18 E. ix., but appears to have a faint line beneath.

⁷ *modico* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

Bibl. scoporum, et ultra pro monachis suis donec excederet taxam A.D. 1379.
 13 ¹ Ducum. Nullus præterea, Justiciarius, Vicecomes, miles vel
 t. armiger, rector, vicarius, vel simplex capellanus, subterfugit
 hanc taxam; sed si habitura sit "eventus sordida præda
 " bonos," Deus novit.

Bellum Papæ contra Antipapam.

Hoc anno, post Pascha Domini Urbani Papæ milites, cum Ro- Defeat of
 manorum et Italicorum exercitu, inierunt bellum adversus Anti- the army of
 papæ exercitum, qui dicit se "Clementem," et adversus Britones the Anti-
 qui omnino favebant eidem; et cessit nostris victoria, favente pope Cle-
 Deo, occisique sunt ex Antipapalibus quinque millia sive plures, ment.
 ex communibus exercitus, et ² capti milites sexaginta, cum eo-
 rum campi-ductore Barnardo Delsale. Quod audiens, non ³ [jam]
 Clemens, sed pene "demens," factus Antipapa, concito fugit ad
 quoddam castrum Reginæ Neapolis, quod vocatur "Spelunca," He takes
 ibidem latitans et in terra Comitis Fundorum, donec furtive refuge at
 transvectus est a schismaticis Avinionem. Sperabat nimirum in Avignon.
 umbra alarum Regis Franciæ, quem novit parti suæ favere, et
 idcirco illum locum pro majori securitate ⁴ censuit expetendum.
 O detestanda, profana, damnanda, non ignorantia, sed malitia Censure of
 hujus Regis! qui non ignorat quam injustus, quam invalidus, the support
 quam vilis, sit titulus hujus pseudo-papæ, et tamen non afforded
 solum in perniciem animæ suæ sed multorum damnationem et him by the
 interitum, et totius Ecclesiæ submersionem, nititur tale idolum King of
 adorare, colere, et exaltare. Constabat utique sibi, quod non France.
 intravit per ostium, sed ascendit aliunde, videlicet per mace-
 riam; et ideo damnabilis ejus favor omnibus fidelibus esse
 videtur. Susceperat equidem epistolas ejusdem, post elec-
 tionem Urbani Papæ, de ejus electione concordii, de ejus
 intronizatione, solio, et aliis, quæ verum Petri successorem
 decerent; unde nihil aliud videtur facere nisi talibus consen-
 tire, qui dicunt verum falsum, et falsum verum.

Audierat insuper, sicut nec eum latere poterat, epistolas quas Conduct of
 idem de gressu Urbani Papæ suo consanguineo, Comiti Flandriæ, Clement on
 direxerat, quibus eum verbis commendaverat; quorum effectum, the elec-
 etsi non omnino tenorem, dicam, ut per hæc ejus malitia tion of Ur-
 clarius fidelibus elucescat. Erat siquidem hic Antipapa, ut ban to the
 Papacy.

¹ *dictum* in orig., *dictam* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *campi* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁴ Supplied in orig., in a somewhat later hand.

A.D. 1379. præmisimus, Comitis Flandriæ consanguineus, vir et nobilitate MS. Bibl.
 generis præclarus, et scientia litterarum non minus spectabilis, Reg. 13
 si genus et ¹scientiam hac perfidia minime maculasset. Hic E. ix.
 igitur mox, ut Urbanus Papa Pontificatum est ingressus, adhæsit
 eidem familiaris cæteris, unde et ejus consilii specialius est
 accitus. Quod ²ut compertum est Comiti Flandriæ memorato,
 gavisus est, quasi per ipsum multa esset apud Papam facturus
 et impetraturus. Nec secus accidit quam sperabat. Nam
 confestim ad ipsum suas destinavit epistolas, oneratas precibus
 et promissis, ut quendam clericum sui Comitatus, Præpositum
 videlicet Sancti Donati, transferre laboraret ad Episcopatum
 Morinensem sive ³, ac quendam alium clericum de
 sua familia in Præpositum Sancti Donati, faceret promoveri.
 Quibus acceptis, statim Cardinalis, respectu tanti viri, con-
 sanguinei sui, Domino Papæ ejus petitiones curavit exponere;
 nec segnius a Papa quæ petierat impetravit. Expeditis igitur
 pro suæ voluntatis arbitrio Flandrensis petitionibus, confestim
 remisit eidem suas litteras, nuncians et suas petitiones auditas,
 et quam benignum Dominum Papam reppererat erga suam
 personam, commemorans etiam multa de sanctitate Papæ, et
 justitia; unde precabatur obnixius ut et ipse Comes esset
 amicus ejus, quem senserat in primis suis petitionibus sibi
 tam favorem; ac insuper, in suis litteris curaret eidem
 Papæ ipsum Cardinalem specialiter recommendare. Quæ omnia
 idem Comes adimplevit.

Grounds
 upon
 which Cle-
 ment
 joined the
 party op-
 posed to
 the elec-
 tion of
 Pope
 Urban.

Expost vero, cum ipse Cardinalis et cæteri de Collegio,
 quibus Ecclesiæ perturbatio complacebat, viderent Urbanum
 Papam ut Summum Pontificem per omnia condecenter agere,
 contra avaritiam ipsorum disputare, adversus injustitias ⁴dis-
 ceptare, et in omnes simoniacos intrepide terribiliter ful-
 minare, poenituit eos fecisse hominem. Augebat insuper
 furorem eorum, quod protestatus fuerat se justitiam facturum
 inter virum et virum, et maxime inter Reges Francorum et
 Anglorum, per quorum pene discordias tota Christianitas
 detrimentum accepit. Favebant nimirum Regi Francorum,
 ejus illecti muneribus, unde et metuebant ne aliquid salubriter
 statueret contra eum, per quod vel eorum minueretur com-

¹ *scientia* ac in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

² *et* in the printed texts.

³ *sive Thaverensem* in MS. Bibl.
 Reg. 13 E. ix. The hiatus is filled

in orig., in a more recent hand, with
 apparently the word *Ganduniensem*:
sive and the hiatus are omitted in
 the printed texts.

⁴ *deceptare* in orig., and the
 printed texts.

3. Bibl. modum, vel eorum opinio penes Regem. Hiis itaque et hiis A.D. 1379.
 g. 13 similibus causis desciverant ab eo quasi vir unus, et istum de
 ix. quo fit sermo, ad instar Baal, quod interpretatur "vanitas,"
 erigentes, statuerunt simulacrum suum, et ambulaverunt post
 vanitatem, et vani facti sunt, et procidentes curvaverunt
 genua sua ante Baal. Relicti sunt tamen viri aliquot, viri
 justi timentes Deum, ex Collegio Cardinalium, qui non in-
 curvati sunt ante eum, sed cum Urbano in unitate Ecclesiae
 permanserunt. Ex quibus præmissis, ut dixeram, manifeste
 clarescit, quantum periculum suo capiti Rex Francorum ag-
 geravit, qui hæc omnia sciens, sed dissimulans, nitebatur
 viribus et substantia totam Christianitatem trahere in erroris
 abyssum.

Deditio Castelli Sancti Angeli.

Cum hæc ita se haberent, arridere cœpit aliqualis aura The Castle
 serenior Domino Urbano Papæ populoque Romano, Domino of Saint
 auferente opprobrium ex Israel, et conterente portas æreas, et Angelo
 vectes ferreos confringente. Portas, inquam, et vectes ¹castelli garrisoned
 munitissimi, Castelli videlicet Sancti Angeli, quod fuerat eis by the
 spina in oculo, in latere stimulus, quamdiu Antipapales, Bri- of Pope
 tanni videlicet, illud municipium occuparunt. Britannii revera, Urban.
 ad ejus custodiam mox ²in initio dissidii inter Papam et
 Cardinales destinati, illud viriliter munierunt, bellicose guber-
 narunt, et strenue servaverunt; adeo autem, ut ³[in] ignominiam
 Romani populi redundaret, quicquid meditati sunt, quicquid
 machinati sunt, quicquid denique aperte compleverunt. Ro-
 manorum namque bona diripientes, in castellum comportarunt,
⁴loco vicina devastarunt, et objecta quæque, scilicet domus et
 palatia, quæ eis nullo modo esse possent impedimento, ma-
 chinis, trabiculis, missilibus, et petrariis, conquassarunt. Erat
 ibidem cernere (nescio utrum magis miserandum an dolen-
 dum spectaculum) populum, cujus patribus nulla civitas, nulla
 provincia, nullum regnum, denique nec totus mundus, quan-
 doque resistere potuit, jam propriis finibus ita artari, ita
 vexari, ⁵adeo reprobabiliter deturbari a facie mediocris castrî,
 ut pene omnem spem amitteret resistendi.

¹ Omitted in the printed texts.

² *in* omitted in Camden's text.

³ Supplied from Bibl. Reg. E. ix:
 omitted in the printed texts.

⁴ *loca* in the printed texts.

⁵ *ab eo* in orig. and the printed
 texts; corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

A.D. 1379. Propriis atque diffidens viribus, quendam Anglicum militem, MS. Bibl.

The aid of Johannem Hawkwode, in Italiae et Lumbardiae partibus cum Reg. 13
Sir John non parva manu militum et armatorum militantem, vocandum, E. ix.
Hawkwood vel potius multa pecunia coemendum, ad suum auxilium,
about to peroptimum fore putavit. Sed Britones qui in castello erant,
be invoked. cum hæc audissent, tutius rati sunt se occulte Domino Papæ

The garrison secretly surrenders to Pope Urban. reddere, quam ejus adventum in sui perniciem expectare. Constabat namque eis Romanos, sicut a militia veterum et probitate exciderant, sic a clementia et pietate quæ semper antiquos Romanos victores comitari solebant. Et revera Romani moderni crudelissimi viri sunt, ¹et nulla pietate præditi, præcipue penes eos quos armis subjugare contingit.

The diminutive number of the garrison. Hac ergo causa præcipue coacti sunt Britones occulte ²cum Domino Papa componere, ut, salvis corporibus, tamen illæsi permitterentur abire. Dominus vero Papa, ut vir pacificus, eorum petitionibus adquevit. Redditum est itaque castrum Domino Papæ, sed occulte et in nocte, ne forte venirent Romani et tollerent ipsum locum et gentem. Constabat autem Domino Papæ Romanos nullis eorum petitionibus inclinandos, nullis precibus fore flectendos; et ideo dimisit eos occulte, propter metum ³[eorum] qui oderunt eos. Numerus quidem eorum, qui castrum ita tenuerant, qui Romanos veluti aspis in sinu affixerant, vix excrevit ad septuaginta quinque; unde et eos majori odio perstringebant, cum videbant a tam paucis eorum posse contundi superbiam, et ipsos Romanos amplior rubor confusionis invasit. Quare, ut diximus, nullo modo salutis eorum consensissent, si Dominus Papa pro liberatione eorum Romanorum arbitrium expectasset.

Treasures removed from the Castle for the use of the Pope. Britonibus itaque de castello egressis, et Papalibus, juxta conductum, immissis, per totam noctem aurum et argentum, vasa concupiscibilia, et universa quæ usui Papæ prodessent, fecit Dominus Papa ad suum Palatium comportari. Illucente crastino, senatus populusque Romanus, cum comperissent deditionem castelli, occurrit illico cum securibus, ligonibus, et omnis generis instrumentis, ad diruendum castellum, in ultionem tanti opprobrii accepti per Britones castellanos. Confractum est itaque castellum in ipsa die, et dirutum pro magna parte; et ita Romani de ⁴insensibili materia crudelem quodammodo cepere vindictam.

¹ *ex* in orig., by inadvertence; | ix.: omitted in the printed texts.
corrected from the printed texts. | ⁴ *visibili* in orig. and the printed
² *ab* in orig., by inadvertence. | texts; corrected from Bibl. Reg. 13
³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. | E. ix.

Acre certamen inter Anglicos et Gallicos apud Scherburgh, pro victualibus.

. Bibl. Eodem anno, stipendiarii qui erant cum Domino Johanne A.D. 1379.
 f. 13 Harleston apud Scherburgh, et maxime hii qui remanserant Distress of
 ix. post recessum Domini Roberti le Rous, versi in seditionem the English
¹dixerunt, ²["Ecce! nihil superest quod manducemus, et troops at
 "quomodo pascere poteris] hanc multitudinem, præsertim Cherbourg.
 "cum Gallici omnes pene ³aditus, omnes vias, concluderint,
 "per quas spes victus esse possit?" Dominus Johannes
 vero, eorum necessitudinibus compassus, eorum lenire cupiens
 amaritudinem, dixit ad eos;—"Cernitis, commilitones, me
 "eadem necessitate ⁴pressum, vobiscum communiter, qua vos
 "urgeri doletis. Et quid est quod ultra facere vobis debeam?
 "Decernite quid me vultis facere pro salute vestra; para-
 "tum me habebitis sive ad vitam sive ad mortem." Cui
 "illi, "Est hic," inquit, "non procul ecclesia et quoddam
 "molendinum, in quæ hostes nostri sua victualia compor-
 "tarunt; transeamus illuc instructis armis, ut experiamur si
 "forte nobis arrideat fortuna serenior. Melius est enim et
 "honorificentius nobis mori fortiter, quam fame et inedia
 "cum dedecore deperire."

Applaudit ille dictis eorum, et nocte sequente accinguntur ad The Eng-
 iter: ad loca ergo prædicta perveniunt, sed ea Gallicis repleta lish troops
 reperiunt. Nec mora, insultum dant acerrimum ad utrumque attack the
 locum, et fit utrinque magnus strepitus, hinc Anglicis certanti- French.
 bus pro communi victu, illinc Gallicis eos viriliter propellenti-
 bus pro custodia utrarumque rerum, victus videlicet atque vitæ.
 Ibi videres in Anglicis non per speculum vel ⁵in ænigmate,
 sed facie tenus, quid fames imperat, quid inedia stimulat; dum
 nostrates potius letale ferrum hostium appetunt, saxa libenter
 subeunt, muros alacriter, sed periculose, invadunt, quam famis
 incommoda seipsos tolerare permittunt. Quid multa? Pro
 victu instatur audacius, pugnatur ardentius; occupant famelici
 saturatos, Anglici Gallicos, et captivos accipiunt pro libito
 jure belli; redeunt onusti spoliis, gaudent victoria affectata.

¹ *dixerunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *editus* in orig.; by inadvertence.

⁴ *præsum vobiscum comiter* in the printed texts.

⁵ *ænigma* in the printed texts.

A.D. 1379. Sed non diu perseverat ista jocunditas,—“Non longum tenet uva
 “comas, nec populus umbras;” nam in ipso itinere obvios habent
 quosdam ex Gallicis, qui bellum eis indicunt, aut captivitatem
 omnibus repromittunt. Turbantur Anglici a facie verborum
 eorum, Gallici redeunt ad ipsos qui miserunt eos. Nec mora,
 apparent Anglicis qui delituerant in insidiis Gallici; unde
 nostrates, certiores effecti de pugna, parant se ad gloriose
 vivendum aut fortiter moriendum, instruunt acies, turmas
 disponunt juxta disciplinam ordinis militaris, præponunt
 sagittarios, stabiliunt pedites, et ipsi qui equites fuerant
 pedites efficiuntur. Gallici ergo, videntes apparatus talem,
 et ipsi se parant et mutuis exhortationibus se confortant.
 Deinde venit ad pugnam, manus conserunt. Sed Gallici,
 multo nostratibus fortiores, primo impetu nostros retrocedere
 vi compellunt. Interim arcitenentes nostris præsidio fiunt,
 dum denso sagittarum imbre Francos obnubilant, dum plures
 vulnerant, et ¹[plurimos] Plutoni commendant. Nec tamen
 cedunt Gallici, sed instant, animosius pugnant, alacrius ¹[per-
 cutiunt], mortem, si contingat, subire pro gloria reputantes.
 Fit itaque personantium grandis tumultus invicem se colli-
 dentium, gladiatorum galearumque tinnitus, ¹[tubarum hinc inde
 clangor et strepitus], unde non mediocriter animantur partes
 ad res bellicas magis strenue peragendas ibidem. Dominus Jo-
 hannes Harlestone, Anglorum ductor et capitaneus, primus vel
 unus e primis, Francos invadens fortiter, concidens horribiliter,
 prosternens immisericorditer, et ipse a multitudine eorum se
 circumdantium, sicut apes, opprimitur, solo tenus dejicitur,
 pedibus et hominum et equorum conteritur, et ibidem relin-
 quitur semivivus. Illic cernendum Anglorum animositatem et
 fidem, qui cum suum ita dejectum cernerent campi-ductorem,
 non cedere, non fugere demum, nec mente concidere, sed
 audacius et fiducialius mortem contemnentes, in campo pro-
 stare didicerunt.

Sir Geof-
 frey Worse-
 ley comes
 up with
 the reserve,
 and the
 victory is
 ultimately
 gained by
 the Eng-
 lish.

Dum hæc aguntur, et Bellona pro parte Francorum desæviret,
 Dominus Galfridus Worselee, miles et manu promptus et bello
 strenuus, quem nostrates ex industria ad succurrendum, si ne-
 cessitas urgeret, reliquerant, improvise cum turma sua super-
 venit, durissimis armata securibus, et Gallorum stationem petit,
 ipsosque invadit, dissipat, et prosternit. Omnes itaque qui con-
 venerant Anglici cum eodem, viri fortes, scientes bellum,
 elevatis securibus Gallicos mactant ut pecudes, dum nullus ictus
 effectu careret, nullus feriendo laboraret in vanum. Quicumque

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

.Bibl. hostem uno ictu percusserat, non opus erat ut secundum A.D. 1379.
 ; 13 adderet. Cernere erat ibidem fortissimas galeas a viris for-
 x. tibus omnino dissectas, nonnullas autem ita collisas, ut omnino
 vel conquassato capite vel contrito, unum latus adhæreret
 alteri, nulla arte levandum, nulla ratione reformandum, sine
 dissolutione totius operis. Affuit ¹inter ²[hæc] et alia turba
 garcionum et aliorum, qui ad custodiam equorum remanserant,
 et ad sarcinas; quæ videns jam statum belli ex parte Fran-
 corum aliquantulum inclinatum, sumpta audacia, et assumptis
 instrumentis, vel quæ de propriis habere poterant vel quæ de
 cadentibus Francis extorserant, repente ex adverso super Gal-
 licos irruunt; et eos, duplici contritione conterendo, dum hii
 istac cædunt, illuc, ut diximus, Dominus Galfridus memoratus,
 et sui, sæviunt, ²[in] ³desperationem adducunt, et violenter,
 immo turbulenter, ad deditionem compellunt; occisis primitus
 plusquam centum viginti, et captis pene prisonibus ad nume-
 rum supradictum.

Facta est igitur in illa die magna salus in gente Anglorum,
 et collaudabant Dominum Omnipotentem, cui non est difficile
 salvare in paucis æque ut in multis. Et reversi sunt ad muni-
 cipium cum magna gloria et spoliis multis, digni per omnia
 quibus dicatur,—“Vos estis qui fecistis salutem in Israel, et
 “abstulistis opprobrium de gente.”

*Flandrenses perfidi pro crudelitate in Anglos pœnas
 luunt.*

Eodem anno, circa festum Nativitatis Sancti Johannis Bap-
 tistæ, manifestata est hominum malitia dolose diligentium,
 et consequenter, Deo volente, in dolosos justa animadversione
 vindicatum. Malitia quidem hominum impiorum, ²[hominum]
 fictæ loquentium, hominum perfidorum, Flandrensi-
 more Samaritanorum, Judæos quondam colentium inter pros-
 pera, persequentium inter adversa, Anglicos vicissim et amant
 et odiunt varietate temporum. Hii siquidem et Anglos colunt
 et diligunt, dum constat eos esse superiores adversis, fortiores
 hostibus, fortunatiores adversantibus, solito ditiores; at contra,
 cum cernunt eis adversa consurgere, prævalentes hostes in-

Evil ten-
 dencies of
 the Flem-
 ings in
 their con-
 duct to-
 wards the
 English.

¹ etiam et in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ dissipationem in orig. and the
 printed texts; corrected from Bibl.
 Reg. 13 E ix.

A.D. 1379. surgere, miserias crescere, ærumnas augeri, ¹[fortunam adversari,] negant consilium, negant auxilium, negant fiduciam, negant notitiam, et postremo ipsi efficiuntur eisdem cunctis hostibus sæviores. Patuit hoc non semel aut iterum, sive tertio, sed puto infinities, si ab origine gentis ejusdem retexere cuncta fas sit. Patet in præsentì tempore quod nostris damnis sentimus, effectualiter cernimus.

Capture of an English vessel by the Flemings. Enimvero, cum Dominus Hugo Calverlee et Dominus Thomas Percy ad custodiam maris destinati fuissent, obvia fuit eis bargia quædam Cornubiæ, de villa de Foiway, quæ, ²jam transacto tempore a Rege sibi deputato ad maris custodiam, ante ingressum dictorum militum Hugonis et Thomæ, consumptis stipendiis domum redire parabat. Quam cum cognovissent iidem milites, et causam ipsius redditus, petierunt ut qui in ea erant cum eodem vase reverterentur cum eis, ³promittentes se interim quosdam ex suis Angliam remissuros pro eorum stipendio renovando. Ipsi vero, propriis cessurum commodis arbitrantur, si quid ex hostium manubiis ⁴obiter lucrari valerent, negant se pro tunc redituros, sed potius ⁵dicunt se navigaturos ad propria, et postea novis victualibus, novis utensilibus, novo robore, reversuros. Quid multa? Velificanti ipsi versus patriam; milites, cum suis ad maris custodiam et tutelam, ⁶cum, ecce! cum volucri cursu semoti essent procul ab invicem, et utrisque visus et cognitio ⁷fuisse ablatus, obviam habent Cornubienses quandam navem Flandrensem, armatis onustam, perfidis repletam, crudelibus refertam, impiis oneratam. Qui cernentes bargiam solam, et cognoscentes nostrum navigium in alias partes concessisse, operi consueto dantes operam, fide profligata, pietate repulsa, sumpta audacia, in nostros arma convertunt. Sed et nostrates, cernentes rem agi pro capitibus, ⁸et ipsi se parant ad viriliter resistendum. Fit igitur conflictus atrocissimus, nostris pro rebus et vita certantibus, Flandrensibus ⁹e contra laborantibus, ne eorum in hac parte ¹⁰prodatur dolus et falsitas, si non con-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *tam* in orig. and the printed texts.

³ *promittens* in the printed texts.

⁴ *leniter* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducunt* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg.

13 E. ix.

⁶ These two words are omitted in the printed texts.

⁷ Omitted in the printed texts.

⁸ *et* repeated in orig.; by inadvertence.

⁹ *e* omitted in the printed texts.

¹⁰ *perdatur* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

Bibl. tingat eos superiores existere, seu victores. Sed quid pauci A.D. 1379.
 13 contra multos, fessi contra fortes, valerent? Siquidem nostri diutina maris experti incommoda, eis erant impares, qui et plures erant, et minime fluctibus fatigati. Cessit ergo victoria hominibus inhumanis, trucibus, et cruentis. Revera And murder of the
 bargiam occupantes, occidunt, prosternunt, et demergunt nos- crew, with
 tros, nulli parcentes, nulli deferentes, nullum denique quem the excep-
 sors eorum crudelitati obtulit reservantes. Occisis tandem, ut tion of one
 arbitrabantur, omnibus, bargiam profundo commendant, ¹ne boy; who
 videlicet eorum fraudulenta dolositas et dolosa fraudulentia finally dis-
 Anglicis fieret manifesta. closes the
 crime.

Superfuit tamen quidam garcio ex eadem bargia, qui dum instantissime utrinque pugnaretur, cernens nostros perdendos, transierat in navem Flandrensiū, descendensque in sentinam ibidem latuit, nulli cognitus donec idem ²Flandrenses portum Anglicum attigissent. Hic ergo per tres dies sine victu perseverans, dum audisset Flandrenses Anglicis colloquentes, et idioma suorum agnovisset, repente surrexit ex profundo navis, fidem et suffragium Anglorum ³inclamitans magna voce. Accurrunt Anglici, turbantur Flandrenses; nulli tamen rei veritas erat nota; sed demum invalescente clamore ⁴pueri, res innotuit Anglicis sicut erat. Et mox Flandrenses capti sunt et The Flemish ship
 carceribus destinati, recepturi pro facinoribus mercedem dig- seized, and
 nam. Navis autem et bona eorum regiis sunt usibus con- the crew
 fiscata. imprisoned.

Johannes Clerke, miles strenuus, in femore percussus corruit.

Sed Anglis ⁵nunquam damna sola ⁶venirent, quin potius multiplicata ⁷concurrerent. Accidit Anglis eodem anno grave dispendium, et toti insulæ deplorandum. Nam vir armipotens Sir John et bellicosus, prudens et strenuus, Johannes Clerke, socius et Clerke is wounded
 collega strenuissimi militis Domini Hugonis de Calverlee,

¹ ut in orig. and the printed texts.
 Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *Flandrensiū* in orig.; the three last syllables of the previous word "*Flandrensiū*" being immediately above, in Bibl. Reg. 13 E. ix., and so, probably, catching the transcriber's eye. *Flandrenses* in Bibl.

Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *clamitans* in the printed texts.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *unquam* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *nunquam* in the printed texts.

⁶ *veniunt* in the printed texts.

⁷ *concurrunt* in the printed texts.

A.D. 1379. dum in Armoricam Britanniam concessisset, et moraretur in MS. Bibl. and taken castello ¹de , quædam galea portum intravit, dicti castelli Reg. 13 prisoner. tanquam naves ejusdem incensura. Videntes autem hoc qui E. ix.

cum eodem Johanne erant, mox armati ad vasa concurrunt, et ipsi defensuri naves ab incendiis vel rapinis. Dictus autem Johannes, cui nunquam defuit quod ducem deceret, cernens suos ita graviter pro rerum defensione concurrere, et ipse leviter armatus descendit, accurrit, navem ingreditur, asserens se velle fortunæ suorum fore socium, sive adversa futura esset, sive secunda. Qui vero in galea erant, cernentes rem pro votis accidere, nostros scilicet persequi incircumspecte, quasi in meticolose fugiendo nostros lacesunt jaculis et missilibus, donec venirent ad introitum ipsius portus. Et egressis utrisque, illis fecte fugientibus, nostris cum ardore sequentibus, mox nostri proditos se senserunt. Nam repente se inter quinque galeas qui ²[in] insidiis delituerant, conspexerunt. Quid tunc nostri facerent, quo se verterent, dubitabant; ³cum subito, Johannes memoratus, sumpta audacia, velut gigas, ⁴efferatur in hostes, hos prosternens, istos repellens, ut ipse solus contra tot sufficere videretur. Mirantur et hostes animositatem hominis et audaciam, et in ipsum solum vires, mentes, odium, arma, convertunt. Interim quidam ex suis ejus hortatu portum reintrant, ejus protecti præsidio, forti defensi brachio, salvati periculo. Ipse tandem cernens omnes suos posse salvari, eos qui in ejus navi erant ⁵ejecit ante eum, ipse murus pro illis effectus contra hostes, dum illi terram attingunt; nec prius ⁶fatigatus est, donec omnes suos cerneret salvos et incolumes terram præoccupasse ante eum. Demum cum ille navem relinquere vellet, saltando de navi, cujusdam securi percussus in femore corruit, et illico captus ⁷[est]. Fractum est utique femur ejus illo ictu, et tibia fere a corpore separata. Vir spectatæ bonitatis et audaciæ, posteris multarum peroptimo rerum a seipso gestarum monumenta relinquens.

¹ Instead of this word and the hiatus, as in orig. and in Bibl. Reg. 13 E. ix., *ibidem* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *tum* in the printed texts.

⁴ *offeratur* in orig. ; *fertur* in the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ducit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written *fatigarent* in orig. ; *satageret* in the printed texts ; *fatigatus est* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

*Bargia quædam Eboraci una cum hominibus
submersa.*

18. Bibl.
leg. 13
l. ix.

Ad malorum autem cumulum, amissa est eodem tempore et nobilis bargia Eboraci, quæ dum nimis inconsulte galeas invaderet, repente circumvallata undique a multitudine galearum, capitur a viris ¹earundem. Sed male gavisi sunt hostes tanto lucro; nam mox, ut barbari eam intrassent quodammodo, et suis et nostris, quos captivos jam tenebant, esset impleta, subito et insperato petiit profundum maris abyssi, et demersa est cum universis Anglicis atque barbaris qui in eam concesserant, rebusque omnibus ²quas comportarant in eam. ³Perforata fuerat dum manus consererent nostrates et hostes, in profundo ejusdem; quod latuit tam nostros quam hostes, donec effectualiter dispendia vitæ sentirent, submersione præfata.

A.D. 1379.

A barge, belonging to York, is taken, but sinks with the enemy on board.

Dux Armoricæ Britannicæ a suis honorifice susceptus.

Sub eisdem diebus, Dux Armoricæ Britannicæ, quem prædiximus vocatum a suis ad recipiendum Ducatum suum, a quo velut ejectus fuerat, multis annis, susceptis obsidibus et sufficienti securitate, transfretavit ad sua, applicuitque ad portum juxta Sanctum Maloum pridie Nonas Augusti. Cui occurrentes domini, milites, armigeri, mercatores, cives, pene præ gaudio visionis domini sui naturalis, semetipsos ⁴intra se capere non valebant; tanta erat universalis hilaritas omnibus in commune, gaudium et jocunditas, ut ⁵cerneres certatim ipsos populi principes splendidissime armatos, indumentis pretiosissimis circumamictos, præ desiderio videndi, recipiendi, honorandi, quem eorum anima diligebat, sua ornamenta velut vilissima quæque contemnere, et se maris fluctibus præcipitanter ingerere, et ad navem devote in qua Dux, eorum dominus, erat, ⁶accedere, ac in ipsis Neptuni gurgitibus, prout poterant,

The Duke of Bretagne is recalled by his people.

Descrip-
tion of his
reception.

¹ *eorundem* in orig. and the printed texts.

² *quas* repeated in orig.

³ *perditis, cum manus* in the printed texts.

⁴ *inter* in the printed texts.

⁵ *cernentes* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *accidere* in orig.

A.D. 1379. genua flectere; quibusdam, ¹dum honorem adventanti certant impendere, pelagi fluentis ad genua, nonnullis ad pectora, ple-
risque ad mentum usque, totaliter madefactis. Inter alios
occurrerunt ei ad eundem portum de villa de Dinnam, Do-
minus Karolus de Dinniam, Dominus de Mountafillan; item
Dominus de Beaumaneris, Dominus Petrus Turnemeyne, Do-
minus de Hannaday: item Vicecomes de Dinnam, Capitaneus
de Dinnam et de Selidort; item Dominus de Sancto Gyll,
Dominus de Ferris, Dominus de Plesers, Dominus de Mounta-
ban, et plures alii milites, quorum nomina scribere supersedi.
Venerunt et armigeri ²innotabili numero cum eisdem, usque
ad numerum, ut usu vulgari loquar, tercentum sexaginta lan-
cearum.

He is
joined by
many of
the nobles.

Septimo die Augusti, venit ad eum Constabularius de Reynes,
et plures alii, ad numerum sexaginta lancearum. Octavo die
Augusti, venit ad eum Dominus de la Vale, Dominus Castelon,
Dominus de Mounford, et plures alii milites et armigeri, ³[ad
numerum] nonaginta lancearum. Decimo die Augusti, venit ad
eum Vicecomes de Rone, quondam fortissimus et infestissimus
inimicus sibi; cum quo venerunt alii plures milites et armigeri
Ducatus sui, usque ad numerum quadringentarum lancearum.
Qui omnes eum, ut eorum dominum naturalem et legitimum,
honoraverunt, recognoverunt, ac susceperunt, et pacem, secun-
dum ejus arbitrium, cum eo fecerunt. Reperitque idem Dux
(quod mirum dictu est) post ipsius patriæ tot dissidia, tot
bellorum ⁴coruscationes et fulgura, tot hostium direptiones et
vespilionum furta publica, quæ jugiter per multos annos per-
tulerat ipsa regio, omnem domus suæ suppellectilem et thesau-
rum, omnia denique bona quæ ⁵dimiserat relinquens patriam,
adeo intacta et integra, ac si ipse ⁶præsentialiter ea cum omni
virtute sua et robore conservasset. Tanta itaque constantia
arserant populares in amore domini, tanta fide viguerant in
amore principis, tanta perseverantia perstiterant in amore
Ducis, ut prius, ut citius, ut potius, paterentur propria in
direptionem et prædam dari, quam quicquid minueretur de
hiis quæ apud eos reliquerat eorum dominus naturalis.
Tributum insuper regionis, quod soliti fuerant in pace
colligere usibus sui Ducis, etiam in vastitate hostili colligi

Unex-
pected cor-
diality of
his recep-
tion by his
subjects.

¹ cum in orig. and the printed
texts; corrected from Bibl. Reg.
13 E. ix.

² innumerabili in the printed texts.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
ix.: omitted in the printed texts.

⁴ *chorusca fulgura* in the printed
texts.

⁵ *admiserat* in orig.; corrected
from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *possederat*
in the printed texts.

⁶ *personaliter* in the printed texts.

MS. Bibl
leg. 13
i. ix.

¹fecerant, et ad securum locum comportari, ut quandocum- A.D. 1379.
que advenisset ad tractandum eos in mansuetudine et
lenitate, ut accidit, thesauros tam insperatos quam inæsti-
mabiles reperisset. Dux autem omnia ista considerans
præter spem evenisse, indicibili repletus gaudio, gratias agit
Deo, qui quando vult, transfert et ²immutat regiones et regna,
et quibus vult ea tribuit. Et interim, cum tempus miserandi
ejus advenerit, restituit ea timentibus nomen ejus. Deinde
plebi, pro incredibili fide et gratitudine quam in eis invenit,
regratiatur uberrime; promittens se de cætero eis, non ut
tyrannus aut hostis, præfuturum cum furore, sed, ut prius,
princeps cum justitia et amore.

Memorabile factum Domini Hugonis Calverlee.

Nec oblivioni ³Lethææ ⁴tradendum æstimo factum notabile,
factum non minus laudabile quam memorabile illius virtutum
et ⁵fortitudinis ⁶exemplaris, illius præfulgentis speculi mili-
taris, Domini Hugonis Calverlee; qui tamen sua sapientia,
animositate, et virtute, ipsum Ducem servavit a derisionibus
hostium, et insuper commune vulgus quod sequebatur, arma
ratus aulæ seu cameræ thesauros publicos et privatos, arma
bellica, vasa aurea et argentea, omnemque Ducis supellec-
tilem, defendit a rapinis et invasionibus barbarorum.

Cum autem, ut præfatus Dux Britanniae et Dominus Thomas Percy, cæterique majores, portum præoccupassent, simulque
cum eis Dominus Hugo memoratus; nec ⁷dum naves onerariae
quæ victualia vehebant, et cætera quæ prædiximus, portum
attigissent; non enim poterant omnes simul intrare, quia
portus artus est et periculosus; ecce! repente vespiliones
Gallici, simul cum Hispanis, vecti galeis advolant, rati cuncta
sibi cessura pro votis, cum naves nostræ, quæ jam portum
tenebant, reverti non poterant ad ferenda præsidia; duplici, ut
eis visum est, de causa, quia videlicet et aura erat eis contra-
ria et malitia loci suspecta. Nec mora, consuetis adhibitis
instrumentis, missilibus scilicet, quæ vulgus "gunnas" vocant,

Defeat of
French and
Spanish
ships by
Sir Hugh
Calverley,
off the
coast of
Bretagne.

¹ fecerunt in the printed texts.

² mutat in the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ esse tradendum in the printed texts.

⁵ fortitudinum in the printed texts.

⁶ exemplar in orig. and the printed texts.

⁷ cum naves onerare in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. terribiliter feriunt et conquassant ipsam classem, et adeo constanter invadunt, ut omnis spes liberationis earum, et ipsis et illis qui jam terram tenebant, esset adempta. Vedit hæc Dominus Hugo Calverlee, et ingemuit, et concaluit cor ejus intra se, et oblitus totius periculi, imperat nauclero ut convertat navem in qua erat ad hostes;—"Quoniam," inquit, "pudendum est nos affici incommodo duplici, videre nostros cum nostris deperire, et auxilium ferre non posse. Citius deberemus mortem amplecti, quam tam probrose damna talia cum cachinnis hostium sustinere. Ne igitur dicant nos nostratibus vel noluisse, vel ausos non fuisse, in tantis periculis tulisse solatium, sentiant quid Deus valeat, sentiant et nobis animos non deesse."

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Diutius vero reluctanti nauclero, et impossibilitatem prætendenti revertendi ad nostros, et pericula commemoranti quæ passuri essent si forte reverterentur, comminatus est pœnas nisi laboraret reverti; sicque factum est, ut cum maxima difficultate revertendo penetrarent ad hostes. Quo cum pervenis-
sent, mox Dominus Hugo et ipse sua præparat instrumenta, et sagittariis imperat ut jam demonstrent hostibus, quid manus, quid brachia, quid arcus, quid tela sua, ¹prævaleant. Ipsi vero non segniter jussis ejus parent, et tam animose, tam dense, sagittas in hostes emittunt, ut tempestas grandinis descendere consuevit in ortu primi veris. Igitur nullus locus, nullus angulus, ²[a] sagitta volante ³tutus erat, quin ubicunque locorum concesserant hostes, vel læderentur, vel configerentur, ⁴vel saltem per sagittas impedirentur a cœptis; sicque dum sagittarii eminus, gladiatores nostri, non comminus, præliantes, parata est via et occasio ⁵navibus onerariis evadendi. Nec prius destitit Hugo, quoadusque omnes prædictas naves tutam stationem cepisse viderat. Tunc demum et ipse ⁶obsequitur, hostes viriliter a sua rate proturbans, qui eum insecuti fuerant, et eorum conatus tam vi quam astu deludens, donec et ipse cum suis portum salutis reintrasset.

Admiration of his
valour
expressed
by the
Duke of
Bretagne,

Viderant hæc omnia una parte Britones, cum suo Duce, qui ob facta fortia ejusdem Hugonis, et Anglorum qui cum eo fuerant, in tantum amorem eorum exarserunt, quod vitam et animam pro eis ponere, si necessitas hoc exigeret, cum jura-

¹ *prævalent* in orig.; and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

³ *lectus* in the printed texts.

⁴ *ut* in the printed texts.

⁵ *manibus* in orig., by inadvertence.

⁶ *insequitur* in the printed texts.

4S. Bibl. mento, dulce reputarent. Sed et ipse Dux vix unquam a gra- A.D. 1379.
leg. 13 tiarum actione cessabat, nunc Dei collaudans virtutem et gra-
1. ix. tiam, nunc Hugonem extollens et magnificans, quasi per eum
ex inope factus fuisset opulentus, quippe qui opes et substan-
tiam turpiter et cum dedecore perdidisset, nisi jam Hugonis
animositas, strenuitas, atque probitas, opem ¹tulissent.

Stabant ex adverso, in muris et turribus villæ Sancti And
Maloi, Gallici, cum eorum Capitaneo, Bertrando Cleykyn, ²qui by Ber-
et ipsi, non minus quam Britones, viri ausus laudantes et trand du
facta, afficiebantur ³eidem, timentes, ut assolet vulgus, casum Guesclin.
aut captionem viri quem diligit; et quanquam hostes existerent,
tamen pro ejus incolumitate Dominum precabantur. Ipse
insuper Bertrandus Cleykyn publice protestatus est, se maluisse
omnes Gallicos illo conflictu deperisse, quam quicquam
⁴adversus tantus vir pertulisset; quibus laudibus ⁵iste vir dignus
habetur, qui et suis salutem ⁶saltem per hostium detrimenta
tulit, et tamen pro virtute sua hostium promeruit laudem et
favorem. Profecto nostris temporibus non est inventus in
ordine militari similis illi qui conservaret legem Excelsi; et
idcirco reor omnia hæc sibi contigisse præter solitum, ut
cognoscant posteri quanta erga Deum devotio, erga Sanctos
affectio, erga Matrem Ecclesiam veneratio, ac postremum, erga
cultum justitiæ fervor et dilectio, valeant obtinere. Nullus
quippe, ut verum fatear, eo virum magis sanctitati deditum,
orationibus aut eleemosynis assuetum, nostro tempore facile
reperisset.

*Dives quidam, Mercator Januensis, a Mercatoribus
Anglicanis invidiose peremptus.*

Eodem tempore, quidam nobilis et prædives mercator A Genoese
Januensis, veniens in Angliam et ⁷plura commoda Regi Merchant
regnoque promittens, si Rex dignaretur permittere eum apud is assassi-
Hampton, castellum de novo constructum, occupare, et nated
ibidem sua mercimonia recondere, repente interemptus est a through
mercatoribus Anglicanis; magno detrimento plebis et regni; jealousy, as
nam promiserat, et effectualiter complevisset, ut dicebatur, si alleged, on
English part of the
merchants.

¹ tulisset in the printed texts.

² quin in the printed texts.

³ ibidem, timentes, in the printed texts.

⁴ adversus in orig.; corrected from the printed texts.

⁵ ipse in the printed texts.

⁶ Omitted in the printed texts.

⁷ pluries in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

A.D. 1379. consecutus fuisset vota sua, et vita privatus subito non fuisset, MS. Bibl. eo proventus portum Hamptoniae, quod nullus portus in Reg. 13 hiis Occidentis Europae partibus æquiparari potuisset eidem. E. ix.

The crime censured by the writer.

Revera, quicquid ex Orientalibus regionibus per mercatores Januenses, Flandriae, Normanniae, Britanniae Armoricae, solebat inferri ante, nostris ¹regionibus fuisset allatum; et ita consequenter compulsi fuissent ab Angligenis exteri suas merces requirere, a quibus ipsi non sine magno periculo suas divitias petere consueverunt. Sed tantis commoditatibus obvia fuit nostrorum malitia; ²et nimis licenter efferata est in virum innocentem et molientem nostra commoda. Mercatores siquidem, suis cessura damnis arbitantes quaecunque in hac parte publico proficerent incremento, ut ferunt, hominem nihil doli suspicantem, noctu repente circumventum, Londoniis in ³strata publica ante fores obtruncant hospitii sui, per quosdam conductos ad illud facinus exequendum. Sicque nostrorum detestanda malitia, nec minus execrabilis avaritia, nobis inimicitias peperit amicorum, Januensium videlicet et aliarum nationum quæ in circuitu nostro sunt; et paucorum perfidia suspectam reddidit fidem omnium incolarum. Quis enim externus ⁴[in posterum] audebit se fidei nostræ committere, cui tanta infidelitas sive inhumana crudelitas nota erit? Quis non timebit nostras versutias, et abominabitur nomen nostrum? Et super hæc omnia, metuendus est Dominus, quem tam proterve nostris. ⁵malis offendimus, cujus mandata adeo ⁶infinite ⁷despicimus, ut non jam negligenter quidem delinquimus, sed, tanquam servi qui sciunt domini voluntatem et non faciunt, voluntarie suis legibus contrahimus. Scimus enim Eum comminando præcepisse,—⁸“Innocentem et justum non interficies;” sed nihili pendit mandata divina avara cupiditas, et legis naturalis scita refugit ambitio mundialis; plus valet apud inhumanos homines lucrum temporalis substantiæ quam caritas vel affectio socialis vitæ, quæ nos generaliter fratres efficit. Timendum est igitur ne nobis ⁹iratus Dominus in ultionem

¹ *temporibus et regionibus* in the printed texts.

² *et* omitted in the printed texts.

³ *platea* in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁵ Apparently written *aliis* in orig., corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.; *peccatis* in the printed texts.

⁶ Incorrectly written *infirmate* in orig., and *infruite* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *infinite* in the printed texts.

⁷ *dispicuimus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁸ *Exod. xxiii. 7.*

⁹ *iratus est Dominus ut ultionem*, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

3. Bibl. ¹ fraternæ necis comminando dicens impropere;—² “Vox san- A.D. 1379.
 § 13 “guinis fratris tui clamat ad me de terra, et maledicta
 ix. “terra in opere tuo, quæ aperuit os suum, et suscepit
 “sanguinem fratris tui.” Quis autem frater carnalis unquam
 majora commoda fratribus suis elaboravit inferre, quam iste
 nostratibus machinatus est? Revera dicebatur, quod libram
 piperis pro quatuor denariis vendidisset, et ita consequenter de
 singulis faciendo generibus specierum. Quod profecto tractu
 temporis indicibile emolumentum incolis peperisset.

*Magna Pestis in partibus Borealibus; Scotique tunc
 partes illas invadentes.*

Eodem anno, tempore æstivali tanta pestis exorta est in A great
 partibus Borealibus ex iniquo sidere, quanta nunquam antea pestilence
 visa fuit; adeo namque invaluit ipsi ipsa mortalitas, ut pene in the
 totam patriam de probatissimis viris subito spoliaret; et de North of
 mediocribus, quid dicendum, evacuavit quamlibet ferc domum, England.
 ut penitus sola remaneret; familias amplissimas absorbendo
 delevit, non usque ad unum, sed usquequo nullum, superstitem
 derelinqueret. Sed hæc perpauca sunt respectu eorum quæ
 sequuntur.

Enimvero, in tantum aggravata est manus Domini super
 eos, ut villas et oppida, olim viris bellicis, prudentibus, et
 prædivitibus, ac ipsis colonis, refertissima, suis habitatoribus
 destituerat et in solitudinem redigeret et desertum. Et super The Scots
 omnia, Scoti, ut patet, humani generis inimici, non compati ravage
 tot ⁴proximorum mortibus, non condolere tot calamitatibus, those parts.
 didicerunt gentis miseræ, postremo nec manum Domini, tam
 vicinam eis, vereri sciverunt, sed inhumaniores brutis, effera-
 tiores feris, istud tempus accommodatum eorum crudelitati
 putantes, in gentem morbo et peste ⁵tabescentem efferati, quos
 Dominus percusserat persecuti sunt, et ⁶[super] dolorem vulne-
 rum eorum addiderunt, percutientes in ore gladii viros bello Enormities
 aptos, quos nondum morbus aut pestis infecerat, et, plurimorum committed
 amputatis capitibus, vesano spiritu agitati ipsa capita ad invicem by them.

¹ *subitæ* necis in the printed texts.

² Gen. iv. 10.

³ *sanguinis* in orig., by inadvertence.

⁴ *Christianorum* in the printed texts.

⁵ *tabescente* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. pede percutere et repercutere, ad modum cum pila ludentium, MS. Bibl. non horrebant. Et cum nullum tot malis obviantem, nullum Reg. 13 resistantem, conspicerent, exinde audaciores effecti, universa E. ix. sibi licere putantes, patriam pervagantur, villas prædantur, divitias asportant, fugant coram eis bestias et jumenta, in tantum ut ipsos greges porcorum coram ipsis abigerent, quod animalium genus nullus ante Scotorum abducere prætentavit. Cum autem patriæ præmeditati fuissent direptionem, antequam ingrederentur regionem illam, accitis quibusdam ex incolis, sollicitè scitati sunt, cur ipsis tantum tanta pestis acciderat, plus quam Scotis aut aliis gentibus convicinis. Qui simpliciter responderunt, se nescire causam tantæ mortalitatis, quippe quibus occulta fuere divina judicia. Sed unum constanter affirmabant, quod omnis calamitas, omnis mortalitas, demum omnis adversitas, quæ eis acciderant, ex speciali Dei gratia contingebant; quandoque propter peccata sua, ut luerent in hac vita commissa nefarie, et malis operibus dediti timore mortis desisterent ab inceptis; aliquando propter exercitium justorum, ut majorem fidem in Deo habeant, quemadmodum scriptum est,—¹“Justi et timebunt et sperabunt in Domino;” et aliquoties propter multas causas occultas quas non expedit vobis scire. Cum vero Scoti ²audivissent ab incolis pestem eis illatam Dei gratia, trepidaverunt timore ubi non erat timor, saltem talis qualem assumpserant satis bestialiter; unde ingressuri terram, et postquam ingressi sunt eam, cotidie mane signaverunt se tali benedictione, ab ipsis magna deliberatione composita, et multum necessaria, ut eis visum fuit.

The Scots' Senior igitur, vel major natu, inter ipsos, taliter inchoavit prayer that —“Benedicite,” et respondebatur—“Dominus.” Deinde major they may be pre- prosecutus est,—“Deus et Sanctus Kyntegernus, Sanctus Ro- served “manus, et Sanctus Andreas, servent nos hodie ³[et cotidie] a from the “divina gratia et fœda morte qua Anglici moriuntur.” Et pestilence. post istam benedictionem, se satis protectos satisque munitos ⁴[putabant] a cunctis malis casibus quæ supervenire valebant. Quæ benedictio multo ridiculosius sonat in ipsorum idiomate quam lingua Latina, et propterea illam in præsentī loco scribere dignum puto; nam isto modo sonat;—“*Gode and Seynt Mango, Seynt Romayne, and Seynt Andreu, scheld us this day fro Goddis grace, and the foule deth that Ynglesshe men dyene*

¹ Psalm xl. 3.

² aut ab, in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix; omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from the printed texts; not found in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. "upon." Sperandum est ergo, etsi non in præsenti, in futuro A.D. 1379.
 Reg. 13 tamen, precum suarum consequentur effectum, et inhumani-
 E. ix. tatis crudelitatem quam exercuerunt in populum humiliatum
 sub flagello Dei, peste videlicet ¹laborantem, digna compensa-
 tione persentient. Lento namque gressu progreditur divina
 severitas, ²[sed] tarditatem suam gravitate compensat.

Johannes Schakel libertati pristinae restitutus.

Eodem tempore, intercurrentibus personis gravibus, qui John
 multum de injuria irrogata personis dudum in ecclesia Schakel is
 Westmonasteriensi, videlicet Roberto Haulee et Johanni Scha- restored to
 kel, pie justeque doluerant, reddita est pax et libertas Johanni liberty,
 Schakel, quem supra docuimus irreverenter extractum de on certain
 eadem ecclesia, et ad Turrin Londoniarum tractum, ibidem- conditions.
 que ³carceri mancipatum. Convenit siquidem inter Dominum
 Regem et ⁴ipsum, id postulantibus viris venerabilibus, ut
 Johannes Schakel captivum suum, filium Comitis de Dena,
 qui jam nuper, defuncto patre, et ipse hæreditarie Comes ef-
 fectus est, Domino Regi publicaret; nondum enim sciebant
 quis aut qualis esset, vel ubi moram traxerat ita diu. Et
 præterea ordinatum est, ut Dominus Rex daret eidem Johanni,
 pro possessione prædicti captivi, terras ad valorem centum
 marcarum per annum, et in pecunia quingentas marcas; et
 quod Dominus Rex de bonis regiis fundaret unam cantariam
 pro animabus eorum quos ejus ministri in ecclesia supra-
 dicta peremerant, de quinque sacerdotibus, perpetuis tem-
 poribus duraturam. Firmatis istis conditionibus, Regi cap-
 tivus redditur, et Johannes Schakel pristinae libertati.
 Jussus autem exhibere captivum, cunctis admirantibus, Singular
 ministrum suum obtulit, qui ei astiterat et more valecti ser- fidelity
 vierat in omni tribulatione sua, et ante persecutionem quæ shown by
 sibi illata fuerat in carcere, et extra carcerem; et ita fide- his pri-
 liter sibi adhæserat, ut non potuisset agnosci; ita impense soner, the
 ministraverat, ut putari conductitius suus famulus merito po- Count de
 tuisset. Erat cernere inter Anglos ibidem confusionem mag- Denia.
 nam et verecundiam de tanta viri fide, dum quisque non
 haberet in summa tranquillitate, quod ipsum in maxima per-
 turbatione et regni totius commotione habuisse conspiceret;

¹ laborante in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: sed tarditatem ira gravitate
 pænæ compensat, in the printed texts.

³ carcere in the printed texts.

⁴ ipsum, depostulantibus in the
 printed texts.

A.D. 1379. omnibus inter se quærentibus quisnam ex ipsis inveniri potuisset ¹[ei] similis, qui potuit transgredi, et non est transgressus, ut honorificus dominus habitus a Rege fuisse, regnique proceribus; et omnia, respectu fidei quam magistris suis debuit, contempsisse, ac demum, in ipsa persecutione suis magistris illata, pene caput suum intuitu fidelitatis ipsis gladiis ²posuisse. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Reflexions
on his
constancy.

O constantia juvenis prædicanda! quæ licet posita inter presuras persequentium, nulla tamen varietate fortunæ frangi potuit, quominus inveniretur ³perfecta, stabilis inter aspera, ⁴secura inter dubia, fide ⁵certans inter adversa. Anglice, quisquis es, qui, pecunia corruptus, aut aliis donis illectus, ⁶proditionem patriæ tuæ moliris, respice speculum hujus externi, fidem scilicet hujus viri, qui non Anglicus, non indigena, sed quodam jure hostis et alienigena, et ⁷tamen, ita proterve, ⁸tam pertinaciter, fidem servat, juramentum observat quo magistris suis, ut ita dicam, se adjunxerat, quod pauper et inops, et servus miseræ magistrorum in fidelitate plus elegit effici, quam in fidei læsionem semetipsum prodendo, damno magistrorum ⁹cum Rege regnique proceribus juxta conditionem sui generis, in abundantia, jocis, ac divitiis gloriari. Hæc idcirco scripsi, ut pudeat Anglos præsentis et futuros proditoris infamia, qui respectu hujus Hispani in promptu habent fidei non fictæ sed perfectæ speculum, et discant quanta laus et gloria fide et probitate perquiritur, et e contra quam pudenda recordatio, quam fœda memoria, sequitur proditores.

*Comes Flandriæ, dum novas a suis communibus
exigit consuetudines, expulsus est.*

The Count of Flanders is expelled by his subjects. Sub eisdem pene diebus, Comes Flandriæ, dum novas consuetudines a suis communibus ¹⁰exigit, dum novas exactiones exquirat, dum nova onera minus prudenter imponit, dum in-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *potuisse* in orig.; corrected from the printed texts.

³ *perfecte* in the printed texts.

⁴ *securus* in the printed texts.

⁵ *cernens* in orig.; *cernens nil adversa* in the printed texts. Cor-

rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ *perditionem* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁷ *ita tamen* in the printed texts.

⁸ *ita* in the printed texts.

⁹ *in* in the printed texts.

¹⁰ Omitted in the printed texts.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. sueta contra suorum libertates inquit, cum omni domo sua, A.D. 1379. universa familia, totoque Consilio, de terra sua vi communium est expulsus. Et mox exercitus plebis cito deligitur viginti millium, et eo amplius, virorum de communitate electorum, ad custodiendum fines patriæ ab incursu faventium Comiti, suo videlicet domino naturali, et ad obsidendum ¹[vel] capiendum eundem Comitem, si persistendum inceptis putaret. Interim, ut assolet, fiunt direptiones et prædæ bonorum Comitis sibi que faventium, incendia prædiorum, mortes famulantium, et cuncta quæ vel odio personarum geri solent, vel vindicta victorum.

Sensit damni partem Walerannus Comes Sancti Pauli, qui per idem tempus ad partes illas concesserat, ad muniendum castra sua in illis partibus constituta. ²Nam cum comperissent eum favere parti Comitis, mox ad quoddam ejus manerium universi se transferunt in spiritu furoris et iracundiæ; et totum illud prædium, quod in ædificiis et pulchritudine omnia Comitatus excedebat prædia, solo complanant, non relinquentes tignum super parietem, aut lapidem super lapidem; ut omnibus luceret clarius illos in corde et ex corde odio persequi dominum suum Comitem, et omnes qui ei familiaritate aliqua jungebantur. Cum igitur, elapsis jam multis diebus, Comes cerneret eos in sua perseverare pertinacia, et prius mori velle quam consuetudines suas avitas amittere, et ipse pertæsus damni quod patriæ inferebatur medio tempore, mittit ad eos qui eorum palparent animos, si forte interim flexi fuissent, vel labore militiæ aut expensarum nimietate animo concidissent. Sed ubi didicit eos nullo modo deflexos, nullis laboribus fatigatos, decernit ³condescendere suorum ⁴[naturalium] voluntati. Et idcirco renunciavit illis, se fore paratum ad præsidendum eis ut dominus placidus, ⁵si ipsi in cæteris modo consueto sibi submittant. Ipsi vero nequaquam se subjiciendos renunciant, nisi omne Consilium ⁶[ejus] removeatur ab ipso, et recipere solum velit consiliarios ex communis vulgi decreto; et insuper, ut tradat in manus plebis ipsos qui hujusmodi perturbationis, seu commotionis, causa fuere. Comes igitur, nullam aliam

The Count de Saint Pol is compelled to make concessions to his people.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: et in the printed texts.

² Nam omitted in the printed texts.

³ descendere in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg 13 E. ix

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix: omitted in the printed texts.

⁵ sed si ipsi in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in the printed texts.

A.D. 1379. viam cernens ad recuperandum ejus dominium, licet invitus MS. Bibl. adjudicavit fieri petitionem eorum, et ita postremo est suo Reg. 13 Comitatu restitutus. E. ix.

Edmundus Brumfelde fraudulenter agit in acquisitione sibi Abbatie Sancti Edmundi.

Edmund Brumfelde fraudulently obtains the Abbacy of Saint Edmund's Bury, from the Pope. Per idem tempus, venit a Curia Romana Edmundus Brunfelde, monachus ecclesiæ Sancti Edmundi de Burgo, afferens secum Bullas, in quibus, dono et provisione Domini Papæ, asseveravit se Abbatem et pastorem ipsius ecclesiæ confirmatum. Iste siquidem Edmundus, promotus ex substantia illius Monasterii usque ad summum gradum, quotiens a Studio revocabatur ad Monasterium, semper contentiosus et seminator discordiarum, et odii concitator, extiterat inter fratres; unde fratres illius loci, fatigati sæpe per ipsum, cum consilio Domini Johannis Bryncle, patris tunc et pastoris eorum, ¹decreverunt quovis pacto, aut per fas aut per nefas, deliberari ²de persona sua, ne videlicet una ovis morbida totum gregem ipsius Monasterii contaminaret; et ut illorum propositum cautius et secretius, ac sine fratrum, vel loci, aut ipsius Edmundi, scandalo, sortiri valeret effectum, offerunt sibi officium Procuratoris domus illorum, ut vadens ad Romanam Curiam, ibidem pro ecclesiæ necessitatibus jugiter moraretur, ac sic per consequens domus illa sua præsentia vacuaretur, et fraterna quies suis simultatibus in posterum minime turbaretur. Sed antequam hoc negotium eum exequi, aut ab eis recedere, permiserunt, cogitantes ³et plerumque quod cœli diversa facies vel externa regio non ⁴mutat conditiones quorundam, nec potest Æthiops mutare pellem suam, exegerunt ab illo juramentum de non acquirendo aliquo beneficio ipsius domus, et de non procurando quod in ipsius ecclesiæ cederet præjudicium quovismodo. Quod et juravit, facto coram eis publico sacramento. Postea vero, Præsidentibus Capituli Generalis id procurantibus, impositum est ei onus Procuratoris Generalis totius Nigri Ordinis; et, ut favorabilius acceptaretur a Summo Pontifice, litteras commendatorias (⁵quanquam aliquantulum contra conscientias), tam Præsidentium quam suæ domus, accepit ad Papam; quæ postea magno detrimento domus suæ fuere, ut inferius declarabo.

¹ *discreverunt* in orig.

² *a persona* in the printed texts.

³ *et* omitted in the printed texts.

⁴ *mutant* in the printed texts.

⁵ *quenquam* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Cum ergo Romam venisset, et ibidem longam moram trax- A.D. 1379.
isset, nec assecutus ab Apostolico ullum fuisset beneficium, The agency
tandem audivit Dominum Johannem Brinckle, quondam Abbatem through
suum, diem clausisse supremum, et putans jam tempus which his
opportunum arrisisse sibi, ¹ad procurandum et consequendum design was
quod diu mente conceperat, accessit ad quandam advocatum, effected.
sed ²Flandrensem, qui tamen morabatur in Curia et vocabatur
“Magister Johannes Shipdam,” et promisit ei magnam sum-
mam pecuniæ annuæ, si id efficeret, ut Abbas de Burgo
quoquo pacto creari posset. Et si contingeret eum in hoc
negotio minime expedire, procuraret sibi aliquem ex vacan-
tibus Episcopatibus; aut si hoc non posset assequi, Prioratum
de Derhirst obtinere laboraret eidem, habiturus pro labore suo
pro quolibet annuatim unam ³summam, et spopondit. Dictus
vero Johannes quosdam e Cardinalibus, qui nunquam aurum
respuunt, ad partem suam traxit, ut ipsorum interventu et
favore Edmundi prædicti negotia efficacius expediret. Securus
ergo de ipsorum Cardinalium adjutorio, proponit coram
Domino Papa causam Edmundi, asserens eum verum electum
Capituli, ⁴ut omnium fratrum votis optatum, ad ecclesiæ
eidem præessendum. Dominus vero Papa, considerans mali-
tiam ipsius temporis, et sui adversarii Antipapæ cotidianum
incrementum, et sperans Edmundum magno adjutorio sibi
affuturum, si Abbas efficeretur ibidem, de facili inclinatus
⁵est ad confirmandum ⁶[eundem], vel si electio rite celebrata
non fuisset, ad gratis dandum ipsi Edmundo beneficium
supradictum. Quid multa? Consequitur ⁷Edmundus dono et
favore Papæ imaginarium appetitum, et ad repatriandum
cum Bullis suis se præparat toto nisu.

*Edmundus supradictus, cum suis adhærentibus, Turri
Londoniensi commissus.*

Fratres vero de Bury, post mortem statim Abbatis sui, ad The monks
electionem convenerunt, et unanimi consensu elegerunt in of Bury
Abbatem Dominum Johannem de Tymworth, domus suæ Sub elect
another
Abbot.

¹ *fit ad* in the printed texts.

² *filium* in orig. and the printed texts; *Film* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *summam ex eis. Dictus* in the printed texts.

⁴ *et* in the printed texts.

⁵ *est* omitted in the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁷ *Edmundo* in the printed texts.

A.D. 1379. priorem, virum idoneum, et Ordinis zelatorem. Qui audientes MS. Bibl. Edmundum eos taliter prævenisse, mox festinant duos monachos Reg. 13 ad Romanam transmittere Curiam, ad certificandum Dominum E. ix. Papam de falsa suggestione Edmundi, et ad petendum confirmationem ipsorum electi. Deferunt ergo secum litteras

Their envoys are detained at Rome.

regias, et plurimorum dominorum, supplicatorias, pro confirmatione electi et Edmundi depositione. Sed Papa, pro tunc plus favens Edmundo quam monachis, permisit eosdem ibi damnosam trahere diu moram.

Interea Edmundus, cogitans quod mora trahit periculum, et ¹[quod]—²“Semper nocuit differre paratis,” properat ad Burgum Sancti Edmundi, et ibidem alliciens sibi vicinos de patria, in brevi magnum exercitum in partem suam traxit. Stipatus igitur multis assentatoribus, publicari ³facit in parochialibus ecclesiis suas Bullas; ⁴et ut fieri solet in talibus, plebs, avida semper ac cupida novorum, suis credit assertionibus et favet honori, maxime quia patriota fuerat et vicinus eis. Videns autem Edmundus principia sibi cessisse pro votis, sperat cœlos miscere terris et spiritum carni conjungere, et claustrum foro; monachos scilicet confiare laicis, et unum serere in utrisque. Intrat ergo Capitulum cum turba multa, mittens notarios qui invitarent monachos ad Capitulum ex parte Domini Papæ, ad audiendum, sub pœna inobedientiæ, ejusdem mandata. Simpliciores vero fratres, timentes hanc notam, Capitulum intraverunt. Alii quoque, qui pericula mente libraverant, et incommoda quæ Monasterio possent emergere per talem provisionem, a turba se et Capitulo subtraxerunt.

Brunfelde prevails upon the monks to admit him as Abbot.

Edmundus igitur, in Capitulo residens, de facili traxit in partem suam fratres qui aderant, partim timore censuræ, partim affectione, partim dominandi cupidine, præcipue quos amor administrationum temporalium detinebat. ⁵Creat idcirco post expressata negotia sua, et, postquam vidit partem favere, novos obedientiarios, ⁶et deponit antiquos; sed et electum eorum, Dominum Johannem de Tynworth, restituit officio ⁷Superioris, si tamen idem electus putet cedendum electioni et mandatis ejus parendum. Dehinc cum illa parte Conventus quæ convenerat ad Capitulum, et ejus suasioni adqueverat, intrat ecclesiam, et, arreptis pontificalibus ornamentis, Missam

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² A quotation from Lucan.

³ *fecit* in the printed texts.

⁴ *et* omitted in the printed texts.

⁵ *Erant* in the printed texts.

⁶ *statuit, et deponit* in the printed texts.

⁷ *Superioris* in Camden's text.

MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. solemmniter celebrat more Abbatis loci, agens diem solemnem A.D. 1379. in condensis, non tamen usque ad cornu altaris, sed usque ad ipsas mensas et convivium, ¹cum magna utique sexus utriusque frequentia atque plausu.

Sed non diu istud gaudium durat, quin perturbatio atque Brunfelde luctus ejus extrema occupat. Nam paulo post, regales tam ^{is arrested.} milites quam armigeri, cum lictoribus, ad Burgum conveniunt, et Edmundum sine magna difficultate secum ducunt ad respondendum Regi super præmissis. ²Egressa autem cum illo Edmundo pars Conventus quæ sibi favebat, secuti sunt illum monachi circa decem et octo. Cumque ad Westmonasterium pervenisset, requisitus est a Cancellario, Domino Ricardo Scrob milite, cur sine licentia regia Abbathiam de Burgo Sancti Edmundi intrare, et ³Abbatis vices ibidem agere, præsumpsisset. Quo respondente se tanquam legitimum pastorem intrasse ovile proprium, ut et ovibus suis infectis peste præstaret solatia, et morbidis salutifera procuraret remedia, subintulit Cancellarius;—"Puto te," inquit, "in ipso loco nec ægras oves nec ^{And com-} sanas possidere; præsertim cum sine conniventia regia, ^{mitted, with} immo contra jus regum et approbatas regni consuetudines, ^{his parti-} non ut pastor, sed nec ut mercenarius tantum, sed ut ^{sans, to the} lupus potius, subintrasti. Et ideo scire te debes, et omnes ^{Tower, by} cellor. tui similes, ^{the Chan-} eos læsæ majestatis regię tanquam proditores arcendos et carceribus mancipandos; præcipue propter Statutum Parlamentale editum vicesimo secundo anno Edwardi, Regis ultimi, quod docet omnes tales vel ⁵decapitandos vel carceribus detrudendos. Decernimus ergo te ad Turrim Londoniarum mittendum, ⁶[cum hiis qui te in Regis injuriam persecuti sunt de Monasterio monachis, ut ibidem sol]licite conservemini, donec voluntatem regiam et decretum Parliamenti futuri super isto negotio plenius cognoscamus."

Nec mora, cum ⁷verba et decretum ⁸perficiebantur; ⁹deductique sunt ad Turrim una cum eo qui consentientes aderant;

¹ cum omitted in the printed texts.

² *Egressus* in orig. and the printed texts; *Egresso* in Bibl. Reg. 13 E. ix. Correctly, *Egressa* . . . parte.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *eos* (correctly) omitted in the printed texts.

⁵ *deceptandos* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; the reading in the printed texts being solely, *mittendum, et ibidem conservandum donec*.

⁷ *verbum* in the printed texts.

⁸ *perficiebatur* in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., and the printed texts.

⁹ *deducti enim sunt* in the printed texts.

A.D. 1379. et proclamatum est Londoniis, ut ¹caperentur pari custodiae, MS. Bibl. si inveniri possent, hujus viæ monachi non præsentes. Fac-Reg. 13 tumque est, ut qui quietem claustralem sponte deseruerant, E ix. inviti commendarentur inquietudini carcerali. Expost tamen, vel propter regales expensas minorandas, vel propter zelum religionis, Consilium regale decrevit, ut monachi qui Edmundum secuti fuerant, diversis monasteriis mitterentur, cum mandato regio super eisdem, ut videlicet Abbates vel Priores, quibus directi fuerant, eorum custodiam agerent, responsuri pro corporibus eorundem Domino Regi in Parlamento sequenti.

The monks
are after-
wards sent
to various
Monas-
teries.

*Exercitus mittitur in Francos, ad succurrendum Duci
Britanniae. Dominus Johannes Arundel et sui
milites polluunt Sanctimoniales.*

An expe-
dition
fitted out,
in aid of
the Duke
of Bre-
tagne.

Ipsa anno etiam, prope festum Sancti Nicolai Præsulis, exercuit Dominus manum magnam super Anglicos, in quosdam vindicta ²desæviens, quibusdam vero misericordiam suam præstendens. Cum enim jam regium Consilium in parte succurrendum putasset Duci Britanniae, qui, ³Francis infestantibus eum post ⁴adventum suum in terram suam, pene ⁵videbatur Francorum numerositate terrendus, communi decreto missi sunt ⁶cum armata manu ad ⁷auxiliandum sibi Dominus Johannes Arundel, Dominus Hugo Calverlee, Dominus Thomas Percy, Dominus Willelmus Elmham, Dominus Thomas Morews, Dominus Thomas ⁸Banastre, et plures alii milites et armigeri, quos enumerare longum foret. Hii ergo armis et equis instructi nobiliter, post perceptum a Rege aurum stipendiarium, ad confinia maris properant, ibidem auram prosperam præstolaturi. Qui sicut generis præeminentia et in armis exercitata prudentia, ac bellatorum sequentium populosa frequentia, Anglicis et ⁹Britannis fiduciam magnam, et bonam spem hostes conterendi, pepererant, ita et Gallicis metum grandem

¹ *committerentur* in the printed texts; *caperentur* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *desinens* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ Apparently written "*furcis*" in orig.

⁴ *reditum* in the printed texts.

⁵ *nitebatur* in orig.; corrected from

Bibl. Reg. 13 E. ix. In the printed texts, the reading, instead of this passage, is,—*cui, post reditum suum in terram suam, Francorum hostilis incursio terrorem injecerat magnum, communi, etc.*

⁶ *cum* omitted in the printed texts.

⁷ *auxilium* in the printed texts.

⁸ *Lancastre* in the printed texts.

⁹ *Britannicis* in the printed texts.

MS. Bibl. incusserant; nec ¹immerito, quia profecto si Deo non displi- A.D. 1379.
 Reg. 13 cuisset talis exercitus, pro virium gloria, pro proeliandi cau- Reason
 E. ix. tela, pro resistendi contra hostes audacia, non temere fuisset for its ulti-
 cunctis Gallicis metuendus. Sed quid valet vis humana? mate ill-
 Quid astutia? Quid opulentia? Si, cui hæc accommodantur, success.
 persona displiceat Creatori, utique non ad gloriam proficiunt,
 sed ignominiam, et forsitan tendunt ad damnationis augmen-
 tum. Sed de hiis hactenus; jam ad materiam revertamur.

Cum igitur, ut prædiximus, Dominus Johannes de Arundel Sir John
 cum suis complicitibus ad ²[mare] pervenisset, et necdum aura Arundel
 secunda flaret eisdem, statuit, ut optabat, opperiri tempus gra- and his
 tioris venti. Perrexit interea ad quoddam ³[monasterium] men in-
 monialium virginum non procul situm, et, cum suis ingrediens, trude them-
 petiit a matre monasterii, ut ibidem suos commilitones, in selves on a
 gotiis regis laboratores, permetteret hospitari. Sanctimonialis Convent of
 autem femina, mente librans pericula quæ per tales hospites nuns.
 possent emergere, et quia omnino religioni talis petitio con-
 traibat, sed reverentia et humilitate qua decuit, exposuit sibi
 juvenes ⁴[esse] plures qui cum eo venerant, et impelli posse de
 facili in scelus inexpiabile; quod non solum in opprobrium et
 infamiam illius loci, sed in periculum et perniciem sui et
 suorum redundaret, qui non modo castra pudicitiae impugnare
 vitarent, sed etiam omne genus peccati effugere laborarent, si
 id agerent, ⁵obtinerent, quod viros ad bellum profecturos, oport-
 teret. E contra, ille insistere magis fervere cœpit in proposito,
 dicens illam ⁶falli in suis suspicionibus, et non esse verisi-
 mile quod mente imaginarie pertractaret. Cui illa, solo
 prostrata,—“Scio,” inquit, “Domine, viros tuos ⁷effrænos esse,
 “⁸utpote qui Deum forsitan non verentur, et omnino non
 “expedire ⁹vobis, nec tibi, ¹⁰ut ingrediantur claustra nostra,
 “Quapropter, ¹¹et junctis manibus, tuam generositatem oro,

¹ *merito* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ Omitted in orig.; supplied from the printed texts. The error arises probably from the transcriber finding *mōn virginum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., and mistaking the meaning of the first word.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; omitted in the printed texts.

⁵ This passage seems to be defective.

⁶ *falsi* in orig., by inadvertence; corrected from the printed texts.

⁷ *effrenes* in the printed texts.

⁸ Apparently *nepote* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. The reading, instead of this word, in the printed texts, is *indomitos*.

⁹ *vobis* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹⁰ *ut* omitted in the printed texts.

¹¹ *conjunctis manibus* in the printed texts.

A.D. 1379. " ¹convenio, consulo, ut, hoc dimisso proposito, alibi tibi
 " tuisque requires hospitia, quæ superabundant in patria con- MS. Bibl.
 " vicina." Reg. 13
 E. ix.

Malprac-
 tices com-
 mitted by
 his people
 there.

Ille vero, persistens in proposito, contemptibiliter præcepit ut surgeret, jurans se nullo modo flectendum quin in eodem loco suis hospitia provideret. Confestim ergo jubet suis ut domos ingrediantur, et cameras publicas occupent et privatas, donec velificandi tempus ²insistat. Qui mox, ut creditur, diabolico spiritu agitati, irruunt in claustra monasterii, et, ut as- solet in tam indisciplinato vulgo, ille istam, iste illam, ³irrupit cameram, in quibus virgines filiæ majorum provinciæ serva- bantur ad discendas litteras, et ⁴plerisque jam paratæ fuerant ad suscipiendum sacræ religionis habitum, et in proposito virginitatis mentem ⁵fixerant. Quas, spreta loci reverentia et Dei timore postposito, opprimunt et polluunt violenter; et non solum in istis eorum libido furit, sed et vidualem continen- tiam et conjugale vinculum pollutioni tradere minime vere- bantur. Nam plures illuc viduæ confluxerant hospitandi gratia, ut moris est in talibus abbathiis, vel pro rei familiaris inopia, vel pro perfectius et securius servanda continentia. In mu- lieres etiam conjugatas, quæ illuc ex causis præmissis conve- nerant, adulterium commiserunt publicum, sed violentum. Nec tantis contenti nequitiis, ut fertur, ipsas sanctimoniales ⁶suæ luxuriæ ⁷substraverunt, parvipendentes incesti et stupri notam. Qua de re primo patientes injuriam, mox universi qui in vicinia morabantur, ad quos notitia tanti mali pervenerat, maledictiones congerunt super eorum capita ⁸satis horribiles, et eis quicquid infortunii, quicquid adversi, Deus eis suscitare valeat, imprecati sunt.

Arundel
 permits his
 men to
 spoil the
 neighbour-
 hood.

In hiis omnibus, ⁹ipse Dominus Johannes Arundel, nihili pendens tantum clamorem, tot execrationes, talis infamiæ dedecus, adjecit peccata peccatis, addit mala malis. Revera permisit suos quodammodo spoliare patriam, apporare vul- gus; dum victualia vel cætera necessaria vi afferentes non compulit ad solvendum, sed potius eorum favebat violentiæ, et ipse particeps effectus erroris ¹⁰eorum; unde protestati sunt

¹ *atque obtestor ut* in the printed texts.

² *instaret* in the printed texts.

³ *erumpit* in the printed texts.

⁴ *pleraque* in the printed texts.

⁵ *fixerant suscipiendam* in the printed texts.

⁶ *ad suam luxuriam* in the printed

texts.

⁷ *attraxerunt* in the printed texts.

⁸ *satis* omitted in the printed texts.

⁹ *ipse* omitted in the printed texts.

¹⁰ *eorum* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. illius regionis incolæ maluisse adventum ¹[hostium] in terram A.D. 1379.
 Reg. 13 ²illam, præter domorum incendia, quam ipsius Domini Johan-
 E. ix. nis, cum sequela sua.

Pauca sunt ista, immo parva sunt ista, respectu eorum quæ **Outrage**
 sequuntur. Die namque illo quo mare ingressuri erant sui, **committed**
 et ipse cum eis, quandam novam nuptam, et illo eodem die **by them on**
 per manus et orationes sacerdotis viro de provincia copulatam, **a newly**
 de ecclesia post Missam et sponsalia celebrata revertentem, **married**
 violenter rapiunt de medio et manibus eam ducentium, et ad **woman.**
 naves usque deducunt, operaturi in ea opus nefarium post
 ingressum eorum in mari; non considerantes nec putantes
 tanta scelera celeriter punienda. ³Ex abbathia etiam, ut **They carry**
 fertur, prædicta foeminas conjugatas, viduas, et virgines, ab- **off many**
 duxerunt, et in suis ⁴navibus collocarunt. Nec istis saturati, **women**
 quidam ex ipsis ad sacrilegia manus extendunt. Nempe post **from the**
 auditam Missam, ut apparuit indevote, ⁵antequam sacerdos **Convent,**
 casulam deponere potuisset, accedentes, et calicem de altari **And com-**
 rapientes, cum summa festinatione, lætabundi quasi de præda, **mit sacri-**
 currunt ad naves, sacerdote eos in sacris vestibus, scilicet, alba, **lege in the**
 stola, et fanone, persequente, et sub interminatione ⁶censuræ **church.**
 calicem repetente. Cumque nisi sannas et terribiles minas,
 nisi retrocederet, accepisset, non sic quidem silere decrevit;
 sed, accitis convicinis sacerdotibus, ad littus usque processit,
 cum candelis accensis, ⁷campanulis, libris, et hiis quæ sen-
 tentiis hujusmodi promulgandis requiruntur; ibique petiit,
 sub pœna ⁸[excommunicationis, ablata restitui; cum autem **They are**
 nec sic curarent satisfacere, in eos] excommunicationis sen- **pronounced**
 tentiam terribiliter et publice fulminavit, et jactu in mari **excommu-**
 cereum extinguendo. **nicated by**
the priest.

Dominus Hugo Kalverlee et Dominus Thomas Percy, et **The con-**
 nonnulli alii quos hæc præmissa latebant, antequam naves as- **duct of Sir**
 censuri erant, fecerunt proclamari per patriam voce publica, **Hugh**
 ut venirent ante diem navigationis qui molestati fuerant per **Calverley**
 suos ullo modo, vel per illatas injurias, vel per alias quas **and Sir**
 cunque vias vel causas, habituri condignam satisfactionem de **Thomas**
 quibuscunque transgressionibus conqueri voluissent: unde **Percy in**
favourable
contrast.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix.: omitted in the printed texts.

² *ullam* in orig.; *quorumvis* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

³ *Et* in the printed texts.

⁴ *manibus* in the printed texts.

⁵ *ante* in the printed texts.

⁶ *sensus* in orig.; *census* in the
 printed texts: corrected from Bibl.
 Reg. 13 E. ix.

⁷ *campanilis* in the printed texts.

⁸ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1379. contigit, ut ipsos ¹devotis precatibus populus prosequeretur MS. Bibl.
ad mare, sicut e contra Dominum Johannem Arundelle diris Reg. 13
imprecationibus fuerant insecuti. E. ix.

Arundel
and his
men set
sail.

They are
overtaken
by a
tempest.

Post hæc ²evolūtis non multis horarum spatiis, cum ventus flavisset paulo turgidius, imperat Dominus Johannes ut omnes naves ingrediantur, et mandat naucleris ³ut, velis expansis et in altum deductis, committant navigia ventis. Nauta vero in cujus navem ipse Dominus Johannes concesserat, videlicet Robertus Rust de Blakeney, præsaus intemperiei futuræ, dissuadet ei se pro tunc mari committere, dicens tempestatem post modicum tempus affuturam, quæ et indubitatum ferret periculum, et forsitan naufragii causa foret. Ipse autem, quem "sua fata trahebant," aurem accommodare noluit verbis ejus, sed magis urgebat ad velificandum. Igitur nauta, cernens non posse persuaderi dicto Johanni ut remorari deberet, dat Neptuno naves, et in brevi ingreditur alta maris; et ut ita dicam; ⁴—"Postquam altum, tenuere rates," mox "venti, velut agmine facto," "incubuere mari," "cæruleus-
"que supra ⁵capita eorum imber astitit, noctem hyememque
"ferens, et inhorruit unda tenebris. Continuoque venti
"volvunt mare, magnaque surgunt æquora; et dispersi
"jactantur gurgite vasto. Involvere diem nimbi, et mox
"humida cælum abstulit:" itaque ⁶cæcis ⁷"errant in undis,"
"præsentemque eis intentant omnia mortem." Et, quod ipsa morte terribilius est, ut ferunt, diabolica ⁸visio, sive ⁹species, apparuit inter eos, quæ visibiliter videbatur eorum perditioni, qui in navem dicti Johannis Arundelle concesserant, imminere. Quis clamor, quantus luctus, quales gemitus, quot lacrymæ,
¹⁰tunc inter mulieres, quæ vi vel sponte in naves ascenderant,
¹¹[fuerint, est narrare difficile, cum impulsu ventorum et fluctuum ascenderent] usque ad cœlos, et descenderent usque ad abyssos; cum jam non mortis imaginem, sed ipsam mortem, præsentem cernerent, et continuo morti dari minime dubitarent. Quanta perturbatio mentisque trepidatio, corporisque

¹ *devota precans* in the printed texts.

² *evoluit* in orig., by inadvertence.

³ *ut* omitted in the printed texts.

⁴ An unskilful prose adaptation of Virgil's *Æneid*. i. 82-91, and iii. 192-200.

⁵ *eorum caput* in the printed texts.

⁶ *incertis* in the printed texts.

⁷ *errat* in the printed texts.

⁸ *vico* in orig., by inadvertence.

⁹ *spiritus* in the printed texts.

¹⁰ *sunt* in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

¹¹ Omitted in orig. and in the printed texts, and supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.; in transcribing from which, the scribe has omitted exactly two lines.

MS. Bibl. magnus remorsus, et anxietas conscientiae viros invasit, qui A.D. 1379.
 Reg. 13 pro explenda libidine mulieres ad pericula maris traxerant,
 E. ix. ipsi ¹optime referre noverint, qui, participes existentes tanti
 mali, quandoque Domino miserante, salutis portum contingere
 meruerunt.

Idcirco, quid ²inter hæc agerent dubitabant, cum hinc ventis They
 et procellis, illinc fluctibus et foeminarum clamoribus, urge- throw the
 rentur. Tentavit ergo primo alleviare vasa, projicientes ³vilia, women
 dehinc quæque pretiosa, si forte vel sic eis exurgeret spes to lighten
 salutis. Sed cum ita non minus desperationem, sed potius the vessels.
 augeri cernerent, refundunt causas infortunii in ipsas foeminas,
 ac, in spiritu furoris, eisdem manibus quibus ante illas blande
 attractaverant, eisdem brachiis quibus eas libidinose demul-
 serant, arreptas in mare projiciunt; ad numerum, ut fertur,
 sexaginta foeminarum, piscibus et marinis belluis devorandas.
 Sed ita quidem non cessavit tempestas, sed excrevit per amplius,
 ut cunctis omnem spem adimeret mortis pericula evadendi.
 Cumque diebus aliquot atque noctibus, non tantum in mortis
 periculo quantum in mortis faucibus, non sine trepidatione
 maxima transegissent, tandem vidit quoddam littus, et quandam
 insulam, in regione Hiberniae, circa littus illud in fluctibus And at
 marinis sitam; unde momentaneo gaudio perfusus, Dominus length
 Johannes Arundelle mox jubet ut nautæ se transferant ad littus make the
 illud, si forte eis terram contingere donaretur. Nautis autem coast of
 reluctantibus, et asserentibus in tantis turbinibus magis Ireland.
 tutum fore maris alta tenere, quam vi ventorum illidi arenæ
 vel scopulis appropinquando terræ, irrui in eos dictus Johan-
 nes furibunde, et quosdam ex eis crudeliter, ut fertur,
 interfecit.

Robertus ⁴de Rust, cujus erat navis ipsa, timens etiam sibi
 de dicti Johannis violentia, promisit ⁵[se], si non desit gratia,
 navem impulsurum non procul a terra. Cui dictus ⁶Johannes;
 —“ Nonne conspicias illam insulam prope terram? Salvemur Speech
 “ ⁷ad tempus in ea, ascendendo saltem in ipsam, et refocil- made by
 “ lando membra nostra. Fortassis qui in terra sunt videbunt Sir John
 “ nos et nostræ miseriæ condolebunt, et victualia nobis ad- Arundel.
 “ ferent, vel efferent ad terram suam, vel certe, quod grave

¹ *opportune* in the printed texts.

² *interim agerent* in the printed texts.

³ *filia* in orig.; by inadvertence.

⁴ *vero de Rust* in the printed texts;
vero Rust in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

⁶ *Dominus Johannes* in the printed texts.

⁷ These two words are omitted in the printed texts.

A.D. 1379. " videtur, naufragos captivabunt. Esto captivamur ad tempus: MS. Bibl.

" minus grave est hoc quam in mari totiens ante mortem Reg. 13
" mori, et tandem mortem ¹dedecorosa evadere nullo modo E. ix.

" posse. Aut si inimici sunt qui in hac terra sunt, citius

" eligo per manus hostiles interfici, (forsitan cadaveri sepul-

" turam indulgebunt,) quam more pecoris marinis mergi

" fluctibus, et fieri pelagi monstris cibus." ²Cumque hæc

His ship is
driven on
the rocks.

audisset Robertus, præfatus navis rector, omni nisu elaboravit
ut navem impelleret inter terram et prædictam insulam, spe-

rans insulam posse protegere navem a ventis, et æstimans

facilem fore ³ascensum in terram; sed cum illic navis per-

venisset, cernit scopulos miræ magnitudinis ex utraque parte,

et se in medio subito constitutum. Qui mox more morituri

in clamorem erupit, et sociis confessionem facere monuit, et

quemlibet hortabatur se morti parare,—" Quoniam," inquit,

" jam nullus superest evadendi locus." Cumque in tam

horrendo periculo huc illucque per magnum tempus jactati

fuissent, et navis illæsa scopulis jam undas admisisset, re-

pente apparuit ascensus in insulam, sed arduus et difficilis

propter scopulos et arenas. Nauta igitur, omnem vim exer-

cens, impulit navem in arenam, ut vel sic saltem, fracta navi,

daretur eis occasio evadendi. Et cum navem marinis fluctibus

quantum possibile fuerat, expulisset, ipse primus in arenam

exiit, deinde multi saltando post ipsum insulam præfatam

sunt ingressi.

Demum Dominus Johannes Arundelle et ipse saltavit, et

arenam attigit; sed, ut videbatur, salutis suæ nimis securus

fuit; nam quasi tamen nihil metuendum existeret, in arena

viva stans, cœpit ⁴aquas excutere vestimentis suis, quæ in

navi aquis marinis fuerant madefacta. Quod cum vidisset

memoratus Robertus Rust, pericula librans quæ nondum

Johannes evaserat, descendit in arenam, et, arripiens manum

ejus, nitebatur secum trahere de statione periculosa; sed dum

alienæ salutis minus caute consulit, et suam ⁵negligit, vitam

perdit. Revera dum nititur dictum Johannem secum trahere,

mare undosum et inquietum, quippe quod tunc fluxit, in

ulteriora fluctus dirigens, utrumque prostravit, et in regressu

suo ambos ⁶[in] maris profundiora traxit; et hic finis eorum.

Armiger specialissimus Domini Johannis memorati, nomine

N. Musard, vir inter magnos maximus et decentissimus, et

Arundel
and his
ship-mas-
ter are
drowned.

¹ *dedicorasa* in orig.

² *Cum hæc* in the printed texts.

³ *assensum* in orig.

⁴ *aquis* in orig. and Bibl. Reg. 13

E. ix.; *aquis* in the printed texts.

⁵ *negligeret* in the printed texts.

⁶ Supplied from the printed texts.

omitted in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. inter omnes Anglicos audacissimus et fortissimus, qui et ipse A.D. 1379.
 Reg. 13 saltaverat in arenam, et ¹manibus quendam scopulum deti-
 E. ix. nuerat, alluvione maris, dum flueret, violenter avellitur ²ab
 ipsa petra, et longius in mari projicitur, et hac illacque, modo His Es-
 supinus, modo resupinus, defertur, donec mare, fluxu eum ad quires, and
 scopulos illidendo, confregisset. Alter armiger, vocabulo other men
 "Denyok," similem finem sortitus est. Nobilissimus miles of high
 Dominus Thomas Banastre, Dominus N. Trumpington, et birth, ex-
 Dominus Thomas le Dale, dum saltant de navi, dum quisque perience
 contendit alium currendo præcedere, quilibet existit alterius the like
 impedimento; unde contigit, ut simili ascensu, sicut prius, fate.
 mare, eos et plures alios rapiens, secum traheret in abyssum.
 Pauci qui evaserunt et in insulam attigerunt, pannos non
 habentes, ³aut si fortassis habebant quidam, tamen aquis erant
 pleni, unde abundantioris frigoris causa fuere, cum domos non
 invenissent ibidem, frigore moriebantur. Cæteri modo cur- The rest
 rendo, modo luctando, ⁴quoquo pacto frigus deludere conten- are rescued
 debant, degentes etiam ibidem in magna miseria a die. Jovis by the
 usque ad nonam Dominicæ subsequentis, qua hora, post mare Irish.
 sedatum, Hibernienses, ascensis naviculis, ad insulam navi-
 garunt, et reductos ad terram exiliter refecerunt; fuerant enim
 pene inedia exanimati.

Perdidit in dicta procella Dominus Johannes supradictus
 non solum vitam, sed omnem supellectilem suam, et omnem
 apparatus, qui merito ornatum regium superaret. Habuit
 nempe quinquaginta duos pro proprio corpore novos appara-
 tus, vel aureos vel aureo textos; ut ferunt; quos omnes mare
 absorbuit, cum equis et dextrariis qui ad valorem decem mer- Loss of
 carum taxabantur. Præterea, viginti quinque naves aliæ, quæ twenty-five
 secutæ sunt eum cum hominibus et equis, aliisque divitiis, other ships.
 sorte consimili perierunt. Corpus ejusdem Domini Johannis, The body
 et eorum corpora qui cum eo similem experti sunt fortunam, of Sir John
 ab hiis qui remanserant, post triduum sunt inventa, et in qua- Arundel
 dam abbatia in Hibernia tumulata. recovered.

Nota militia Domini Thomæ Percy.

Dominus Thomas Percy et Dominus Hugo Calverlee, necnon
 Dominus Willelmus Elmham, et nonnulli alii, spatiose dis-

¹ *navis* in orig.; *navis quendam*
scapulum in the printed texts. Cor-
 rected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *et* in orig.; corrected from the

printed texts.

³ *an* in the printed texts.

⁴ *quo* in orig.; corrected from the
 printed texts.

A.D. 1379. persi, sed tamen pelagi profunda ¹sulcantes, juxta meritum MS. Bibl. sinceræ vitæ et bonæ fidei evadere meruerunt; apud quos illud Reg. 13
 SirThomas mirabile contigit. Cum Dominus Thomas Percy, post tantum E. ix.

Percy en-
gages and
takes a
Spanish
ship.

fragorem et horrendam mortis diutinam expectationem, magis aptus fuisset ad refocillandum membra inedia, vigiliis, laboribus, et tot ærumnis, debilitata et fatigata, lecto vel molliori stramine, irruit repente super eum navis Hispanica, armatis onusta, qui putabant eum levi negotio post tot infortunia superandum. Sed quid ageret tunc miles invictus, non opus extitit ²de-
 liberatione; sed mox ubi nec locus nec tempus pro hujus-
 modi suppetebant, intra se ³sensuit illud modicum vigoris et spiritus militaris quod remanserat, in hostes expendere, et sic saltem, si victoria negaretur, vitam honeste finire. Sed fortuna parti suæ, immo Deus, sibi suisque robur contulit et audaciam, et de inimicis victoriam gratiosam. Nec fuit conflictus iste momentaneus, vel cito pertransitus, sed per tres horas ante deditionem hostium continue perduravit. Igitur post mare sedatum, cum ipsa navi quam superatam ceperat, et captivis, rediit, ⁴reportando duplicem regioni lætitiā, de sua salute servata et de victoria prælibata. Qui mox, ut incolarum colloquio frui potuit, navem quam ceperat pro cautione posuit, acceptis a patriotis centum libris argenti. Cum quibus illico audacter ingreditur mare iterum, et cursum versus castellum de Brest, cujus erat concapitaneus cum Hugone Kalverlee, dirigit, ne locus ille, diutius ⁵capitaneo destitutus, ullum incurrat infortunium per manus hostiles; ad quem locum, Domino ducente, feliciter in brevi juxta vota pervenit.

He arrives
safely
at Brest.

Sir Hugh
Calverley
and Sir
William
Elmham
also escape
the tem-
pest.

Ac non multum post hæc, Dominus Hugo Kalverlee et Dominus Willelmus Elmham, et quidam alii, diversa littora in Anglia et Hibernia attigerunt. Sed in hiis ⁶mirandum, quod cum cæteri vix vita salvata evadere potuerunt, Dominus Thomas Percy et Dominus Hugo Kalverlee nullum ex suis hominibus, sed nec equos quidem aliquos, perdiderunt. In-
 tueri libet in præfato negotio et evidentem vindictam divinæ severitatis et manifestam misericordiam Dominicæ pietatis. Sed ne judicemur odio vel favore prosequi, quorum infortunia vel fortunas declaravimus, istam materiam, conferendam ad quemcunque sensum placuerit, lectoris derelinquimus; hoc pro

¹ *suscitantes* in the printed texts.

² *de deliberatione* in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

³ *sensuit* in orig.

⁴ *reparando* in the printed texts.

⁵ *capitaneus* in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ Apparently written "*jurandum*" in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. certo adjicientes, quod, omni fuco mentiendi, circumloquendi, A.D. 1379.
 Reg. 13 excitandi, vel commovendi, ¹proposita, solidam veritatem, ut ab
 E. ix. eis qui hiis omnibus interfuere didicimus, quibus nos non
 decet describere, scripsimus universa.

Per idem tempus, Hispani et Gallici magnam vim navium The Span-
 ex universa Gallia, Hispannia, Portingallia, et regionibus illis ish and
 subjectis, congregaverant, ad impediendum nostrorum profec- French
 tionem prædictam versus Britanniam, vel potius ad dimicandum ships suf-
 contra nostrates, ut debilitatos, vel certe captos, desistere fer even
 compellerent ab inceptis. Sed ne libertas eis accresceret gau- greater dis-
 dendi super nostris infortuniis, manum Domini super eos asters in
 similem senserunt; et non tamen similem, sed multo, ut the storm.
 dicitur, graviozem. Nam et majorem numerum navium, et
 plures personas hominum, perdiderunt in procella superius
 memorata.

Transit annus iste frugifer et satis fructifer; Ecclesiæ
 Romanæ modo lætus, modo lugubris; Franciæ desidiosus, sed
 suspiciosus; Angliæ ²importunus, opportunus, propter eventus
 diversos, tam leves quam asperos; Britanniae serenus et
 jocundus, propter receptionem domini naturalis; Flandriæ sol-
 licitus et infamis, propter ejectionem Comitis; Scotiæ favora-
 bilis, quia Borealibus nostris fuit infestus propter pestem.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octo- A.D. 1380.
 gesimo, qui est annus regni Regis Ricardi, Secundi post
 Conquæstum, tertius, hoc tempore, circa festum Natalis Domini,
 rediit a Calesia Dominus Willelmus de Monte Acuto, Comes The Earl
 Sarum, qui annalem custodiam egerat illius villæ; cui sub- of Salis-
 rogatur Dominus Johannes Denros, miles ab antiquo exercitatus bury re-
 in armis. turns from
 Calais.

Circa dies istos rediit de custodia villæ de Scherbourghe Sir John
 nobilis miles Dominus Johannes Harleston; cui successit ad Harleston
 custodiam dictæ villæ Dominus Willelmus Wyndeshore, miles returns
 strenuus. from Cher-
 bourg.

Parliamentum Londoni.

Isto anno, post Octavas Epiphaniæ coactum est Parliamentum Parliament
 Londoniis, quod usque caput Kalendarum Martii continue per- at London.
 duravit: in quo regni Communitas petiit aliquem ex Baronibus A Guar-
 ordinari ad tutelam regiam, qui sciret forinsecis prudenter dian for the
 dare responsa, et esset maturus moribus, potens operibus, King de-
 demanded by
 the Com-
 mons.

¹ Sic in orig., Bibl. Reg. 13 E. ix., | intended for *postposito*.
 and the printed texts; probably | ² Omitted in the printed texts.

A.D. 1380. tractabilis et discretus. Electus est ergo, communi sententia, MS. Bibl. Thomas Dominus Thomas Beauchamp Comes Warwici, ut jugiter cum Reg. 13 Beau- Rege moram traheret, et de thesauro regio quandam summam E. ix. champ, pecuniæ pro labore, ut decuit, perciperet annuatim. De- Earl of putati vero fuerant ad idem negotium, anno præcedenti, certi Warwick, Episcopi, Comites, et Barones, cum Justiciariis et multis aliis, chosen qui ejus astarent Consilio commodisque vacarent. Qui omnes Guardian. per annum magnam pecuniæ summam de Regis ærario ex- hauserunt, et nullum aut modicum fructum protulerunt; unde jam, ut diximus, Communitas unum petiit, amotis aliis, qui omnia et singula satis expleret quæ omnes antea perfecerant. In hoc etiam Parlamento, Dominus Ricardus Scrop cessit officio Cancellariæ, et Archiepiscopus Cantuariensis, Magister Symon de Sudbury, contra gradum suæ dignitatis, ut plurimi conclamabant, illi officio militaturus accessit; sed si ipse illud procuraverit, aut sponte susceperit, novit Deus.

Processus contra Edmundum, Abbatem de Bury.

Enquiries directed by the Papal Court, as to whether Edmund de Brunfelde had been admitted Abbot of Bury. Ad istud etiam Parliamentum venerunt quidam a Romana Curia; non directe missi a Papa, sed a Cardinali de Agapito, ferentes secum ejusdem Cardinalis litteras. In quibus idem Cardinalis fatebatur Dominum Papam sibi mandasse, ut Archiepiscopo Cantuariensi, Capitulo Sancti Edmundi Regis de Bury, et Domini Papæ ¹Collectori, scriberet, et mandaret universis et singulis, ut, visis ejus litteris et intellectis, sine dilatione rescriberent singulas litteras, certificantes eum de statu Domini Edmundi de Brounfeld, cujus superius egi memoriam, si videlicet, acceptus in gratiam regiam, admissus fuisset ad possessionem pacificam Abbathie de Bury

Reason for such enquiry. Causa autem hujus missionis ista dicitur extitisse. Postquam dictus Edmundus de Brounfeld recessisset a Curia, ut Dominus Papa audivit et vidit tot litteras supplicatorias pro confirmatione electi de Bury, ac Regi regnique magnatibus displicere provisionem suam quam fecerat, conferendo ei dictam Abbathiam, mente turbatus est vehementer. Et revolvens in animo, quantum auxilium Rex cum magnatibus contra adversarium suum, Antipapam, conferre valeret, si eorum frueretur amicitia, et quanto detrimento foret eidem, si adversarentur, statuit cameraliter, non quidem dictum Edmundum deponere, sed, quia clericus et ejus creatura fuerat, ²ad quendam Episcopatum in

¹ *Collectorio* in the printed texts. | ² *a* in orig., by inadvertence.

MS. Bibl. Hibernia, tunc vacantem, transferre. Quod audiens supra nomi- A.D. 1380.
 Reg. 13 natus falsidicus, Magister Johannes Schipdam, confestim in
 E. ix. crastino, cum procuratores electi de Bury in Consistorio affu-
 issent coram Papa, et petissent confirmationem electi prædicti, Fraudulent
 adfuit ipse, allegans hoc nequaquam debere fieri, maxime quia allegations
 dictus Edmundus jam receptus esset in gratiam regiam, et made by
 suis temporabilibus investitus. Quod ut probaret ita esse, agents at
 introduxit quendam monachum Cisterciensem, et quendam the Roman
 presbyterum, qui paulo ante de Anglia venerant; quos et Court.
 conduxit ut jurarent coram Papa, se pro certo scire Dominum
 Edmundum admissum in Regis gratiam; et non solum in gra-
 tiam, sed et ¹accitum ad ejus familiare consilium, et suis tem-
 poralibus investitum. Ac ut majorem fidem facerent in
 præmissis, juraverunt se oculis suis vidisse eum, ante eorum
 egressum de Anglia, Londoniis nobiliter incedentem, ut tantum
 Abbatem decuit, stipatum magna caterva, præeuntibus eum
 his senis armigeris in una secta. Quæ omnia procuratores
 electi constanter refellebant, asserentes hoc nullatenus ita esse.
 Quapropter Dominus Papa distulit in causa procedere, donec Further
 alia certiora nova de ista materia ²percepisset. Et hæc, ut enquiries
 dixi, fuit causa quare dictus Cardinalis præfatus dicto modo directed
 scripsit. thereon.

³ *Rescriptum Archiepiscopi certificatorium Papæ.*

Archiepiscopus ergo Cantuariensis inprimis maturavit scri- Answer
 bere Domino Papæ, et eundem certificare super hiis quibus sent by the
 fuerat oneratus. Qui post præmissa verba subjectionis et Arch-
 reverentiæ debitæ, innuit se, ob Apostolicam reverentiam, bishop of
 instituisse penes Regem et procures pro Edmundi prædicti deli- Canterbury
 beratione, et ut Edmundum ecclesiam, Papali sibi provisione in refe-
 collatam, pacifice ingredi paterentur. Sed post pauca in pro- thereto.
 gressu asseverat pro firmo, se ex responso regali ac regni
 procerum intellexisse, nunquam eos passuros ingressum Ed-
 mundi in Abbathiam de Burgo, sed nec egressum ejus a car-
 cere, timore vel interventu alicujus personæ, nisi solummodo
 contingat eos flecti per ipsius Domini Papæ preces sollicitas
 et instantes. Explicat præterea, eum jus regium et regni con-
 suetudines talibus ab initio provisoribus contravenisse; et inter
 cætera deprecatur ut, temporis præsentis considerata malitia,

¹ *attractum* in the printed texts.

² *cepisset* in the printed texts.

³ *Rescriptio* in orig.

A.D. 1380. condescendat voluntati regiæ, intuitu undecunque periculorum MS. Bibl. Confirm- emergentium, electum de Bury, juxta Regis et magnatum Reg. 13
tion of election regni desiderium, confirmando. Hortatur præterea humilitate E. ix.
demanded in behalf of the King's nominee. qua condecet, ut nullius credat litteris, nullius fidem det sermonibus, qui aliter scripto vel verbo suæ significabunt reverentia, quam ipse propriis litteris commendavit.¹

A grant in aid.

In eodem Parlamento concessum est ab Ecclesia una decima, et a laicis una quintadecima, ad opus Regis, adjecta conditione quod ab illo tempore, scilicet a Kalendis Martii usque ad festum Sancti Michaelis, anno revoluto, aliud, non fieret Parliamentum: sed conditio ista non servabatur, ut in sequentibus demonstrabimus.

Nuptiæ [Johannæ Courtenay].

Marriage of Lady Joanna Courtenay, the King's sister, to the Count de Saint Pol.

Nuptiæ factæ sunt eodem anno, in Octavis Paschæ apud Wyndeshore, tubicinum et histrionum magna frequentia, Francorum gaudio, nullius commodo, sed livore et odio plurimorum: siquidem Dominus Wallerannus, Comes Sancti Pauli, externus et alienigena, adamatus Dominae Johannæ Courtenay, sorori Regis, in tantum ut nullius Anglici, respectu illius, dignaretur amplexum, duxit, ut prædictum est, eam supra memoratis loco et tempore in uxorem. Et quia contra consilium matris suæ, quondam Principissæ, tunc matris Regis, et omnium amicorum, eadem Johanna ista præsumpsit, ipsorum destituta subsidiis, merito et indignationem incurrit, et de gente sua opprobrium non leviter transiturum. Rex tamen, quia soror ejus erat, consilio eorum qui astabant ei, contulit eis villam suam, et manerium, de Bifleet; ut videlicet et illam honoraret, et Comitis animum suæ fidelitati magis, et obsequiis, inclinaret.²

Its unpopularity.

De Duello inter Johannem Anslee et Thomam Katrington.

Sir John Annesley accuses Thomas Katrington of treason.

Res nova per hoc tempus in Anglia visa est, quæ, cum magis insolita, tanto plures ad spectaculum sui traxit, propterea quod natura humana gaudet non solum variis sed insuetis. Miles ³quidam, nomine "Johannes Anneslee," in Parlamento

¹ After this word, the following passage is added in Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts—"Hæc tempore prædicti Parlamenti acta fuere."

² A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

³ quidem in orig. and the printed texts.

M.S. Bibl. quod "Bonum" merito appellatur, tempore Domini Edwardi A.D. 1380.
 Reg. 13 Regis, Tertii post Conquæstum, Thomæ Katrington armigero,
 E. ix. quondam Custodi castelli de Sancto Salvatore, quod recolendæ
 memoriæ Dominus Johannes Chaundos construxerat in Galliis,
 intra insulam de Constantin, imposuerat notam proditio-
 nis, eo quod dictum castellum, ut asseruit, vendiderat Gallicis pro
 inæstimabili summa pecuniæ, cum nec defensio sibi nec
 victualia defuissent: in qua causa, cum eodem armigero
 armorum lege obtulit se pugnaturum. Ad eum namque,
 ratione uxoris suæ, cui debebatur hæreditas, tanquam proximæ
 de affinitate dicti Johannis Chaundos, dominium illius castri
 spectasset, si non proditiose alienatum fuisset commentis dicti
 Thomæ. Prædictus autem Thomas pro hac causa captus et Katring-
 incarcerationatus fuit pro tunc; sed cito post, quando Duci licuit ton is im-
 quicquid libuit, dum Rex pater ejus in extremis agebat, prisoned.
 deliberatus est, interventu, ut dicitur, Domini de Latimer, cui But after-
 idem armiger in pace et in bello, in justis et in injustis, in wards libe-
 veris et in falsis, per ante militaverat. Nec potuit Johannes rated.
 Anneslee sui clamoris effectum per totum tempus sequens
 consequi usque modo, quibusdam asserentibus contra jura
 regni fore aliquem de ipso regno pro ulla causa tali lege in
 regno pugnare. Obstabant quam maxime, qui simili nota
 percelli timebant; sed tandem coactis ¹juridicis et senioribus
 militibus regionis, diffinitum est pro causa extrinseca, sicuti The matter
 pro præsentī causa, quæ non infra regni limites orta est, e agreed to
 pro possessione rerum transmarinarum, bene licere quemquam be decided
 duello configere, si Constabulario et Marescallo regni per by duel.
 ante causa fuisset notificata, et in eorum præsentia duellum
 a partibus acceptatum.

Statuitur ergo dies belli, et interim præparantur duello ne- Prepara-
 cessaria in Curia apud Westmonasterium, limites videlicet, tions at
 quas "listas" vocant, de lignis fortissime fabrefactæ, tan- Westmin-
 quam perpetuo duraturæ. Adveniente die præfixo, conveniunt ster for the
 de cunctis regni partibus ad ²insuetum belli spectaculum, in duel.
 tanta quidem copia, ut numerus Londoniis confluentium mul-
 titudinem eorum qui ad Regis Coronationem paucis annis ante
³concurrerant, excessive, multorum testimonio, superaret. Ipso
 vero die, summo mane, Rege cum proceribus et regni com-
 munitate locum ingressis, prout moris est, miles intrat armatus,
 insidens dextrarium decentissime phaleratum. Nam appel-

¹ *viridicis* in the printed texts. | texts.
² *insueta* in orig. and Bibl. Reg. | ³ *confluerant* in the printed
 13 E. ix.; *insuetum* in the printed | texts.

A.D. 1380. lator debet ingredi ¹primum locum, defensoris præstolaturus MS. Bibl. adventum. Deinde, post aliquam horam vocatus est armiger ad Reg. 13 defendendum causam suam, tali forma;—"Thoma ²Katring- E. ix.
"tone, defensor, compareas defensurus causam tuam, pro qua
"Dominus Johannes de Anneslee, miles et appellator, te publice
"et in scriptis appellavit." Hoc autem ³tertio voce præconis
⁴bellici factum fuit. Tertia vocatione completa, adest armiger,
et ipse armatus, equitans dextrarium, stratum regaliter stra-
mentis præferentibus arma dicti Thomæ. Qui mox, ut ad
listas pervenit, descendit de equo, ne juxta consuetudines prælii
Constabularius vendicaret eum, si limites fuisset ingressus.
Sed nihil sibi ⁵valuit astutia sua; nam equus, juxta listas dis-
currens, aliquotiens totum caput et pectus injecit ultra limites.
Ob quam causam Constabularius, Dominus Thomas de Wode-
stoke, equum vendicavit, jurans se velle caput ejus habere,
videlicet quantum inter listas de equo visum fuit; unde
adjudicatus est ei equus. Sed hæc ⁶expost; jam ad formam
duelli revertamur.

The Con-
stable
claims and
obtains the
defendant's
horse.

The Arti-
cles of ac-
cusation
read.

The de-
fendant
attempts
to take
exceptions;
which the
Duke of
Lancaster
refuses to
allow.

Armigero itaque limites pedes ingresso, per Marescallum et
Constabularium allata est indentura quondam coram ipsis con-
fecta, consensu et voluntate partium, in qua continebantur
articuli depositi contra eum per militem adversarium; et in
omni audientia legebantur. Armiger autem, quem conscientia
stimulabat, nitebatur exceptiones facere, ut quoquo facto sua
causa purior effici valuisset. Dux vero Lancastriæ, cum vidis-
set eum tardare, et audisset eum exceptiones jam velle facere,
publice juravit, nisi juxta conditiones duelli, et leges armorum,
vellet admittere cuncta in indentura conscripta, quæ non sine
ejus assensu confecta fuerant, quod mox tanquam prodicionis
reus ad suspendendum traheretur. Quo facto, Dux multorum
sibi conciliavit gratiam, et partem infamiæ suæ antiquæ ⁷detersit.
At armiger, ut ista persensit, fatebatur se audere pugnare cum
milite, non tantum in hiis casibus sed in omni casu mundi.
Fidebat utique plus in robore fortitudinis suæ et favore ami-
corum, quam in causa quam susceperat defendendam. Erat
enim magnus statura, cum miles inter mediocres minimus
videretur; et habebat amicos potentissimos, Dominum de Lati-
mer, Dominum de Basset, et plures alios, quorum nomina ⁸sup-

¹ *primo* in the printed texts.

² *de Katrington* in the printed texts.

³ *ter* in the printed texts.

⁴ *belli* in the printed texts.

⁵ *valet* in the printed texts.

⁶ *post* in orig.; corrected from the printed texts.

⁷ *abstersit* in the printed texts.

⁸ *supprimemus* in the printed texts.

MS. Bibl. primus ad cautelam; quorum interventu fulciri sperabat, si A.D. 1380.
 Reg. 13 forte quicquam adversi passurus esset. Hujuscemodi occasio-
 E. ix. nibus animatus, ingreditur locum pugnae, et praemisso ab
 adversario suo, milite, juramento, prout moris est, et ipse Oath made
 idem juravit audacter, videlicet, quod causa, in qua pugna- by both
 turus erat, vera fuit, et quod non erat conscius ullius artis comba-
 magicae, per quam de adversario posset reportare victoriam; tants.
 nec gestabat super se herbam, aut lapidem, nec experimenti
 genus, quibus solent malefici de hostibus triumphare.

Quibus paratis, et ab utroque devote oratione fusa, pugnam Particulars
 ineunt; primo lanceis, deinde gladiis, postremo cultellis, rem of the
 agentes. Pugnatum est ergo diutius, donec omnia instrumenta combat.
 bellica armigero subripuisset. Tandem armiger a milite virtuose
 prosternitur, et miles se preparat ad irruendum in eum; sed
 tamen, sudore decurrente per cassidem aliquamvis visu hebetatus,
 dum credit semetipsum projicere super eum, a latere corruit,
 armigero non appropinquans. Quod persentiens armiger,
 quanquam jam pene exanimis factus esset praeter labore, se
 convertit ad militem,¹ [et, injecta manu super eum, semetipsum
 erigens super corpus militis, totum jecit; quo viso, diversi
 diversa loquebantur. Quidam asserabant jam militem] infe-
 riorem existere, et ideo quantocius devincendum. Alii vero
 dicebant militem in proximo surrecturum, et victoriam de
 armigero habiturum. Interea Rex pacem clamari praecipit,
 et militem levare de terra. Quid multa? Mittuntur qui
 armigerum erigunt; sed cum pervenissent ad militem, rogavit
 cum instantia ut Dominus Rex permittat eum modo praetacto
 jacere, asserens sibi bene esse, et victoriam reportaturum, si
 armiger reponatur modo quo prius jacuit super eum.

Tandem cum miles non posset vota sua consequi in hac
 parte, permisit se levare de terra. Qui mox postquam levatus
 est, sine fulcramento cujusquam perrexit ad Regem alacriter:
 cum armiger, postquam levatus fuisset, sine sustentamento duo-
 rum hominum, nec stare, nec quoquam progredi, potuisset; et
 ideo deo depositus in cathedra, se dedit quieti. Miles igitur, cum
 ante Regem venisset, rogavit eum et procures, ut sibi illam
 concederent gratiam, ut iterum in loco quo prius, posset reponi,
 et armiger super eum; persenserat enim armigerum jam pene
 ultimum flatum emissurum, praeter nimietate² [et laboris] et ca-
 loris, et armorum ponderositate, quae sibi vitales fere spiritus

¹ Omitted in orig. and in the
 printed texts: supplied from Bibl.
 Reg. 13 E. ix. In the printed texts
 the reading is, *inferiorem existentem*,

et ideo, etc.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.
 ix.: omitted in the printed texts.

A.D. 1380. subripuerant. Rex vero et proceres, cum vidissent militem MS. I tam animose, tam vivide, bellum repetere, et insuper magnam Reg. I summam auri offerre publice ut id posset effici, decreverunt E. ix. eum iterum reponendum, et armigerum super eum, modo universaliter servato, quo jacuerant ante prostrati. Sed interim armiger, deficiente spiritu, repente de cathedra corruit quasi mortuus, inter astantium sibi manus. Accurrunt ergo multi, hominem vino perfundunt et aqua; sed nihil omnino proficiunt, donec, detractis armis et omnibus indumentis, ad corpus usque nudatus fuisset. Quod factum et militem victorem probavit et armigerum esse victum. Post diutinam autem moram, paululum revixit spiritus armigeri, et apertis oculis cœpit caput erigere, et terribiliter unumquemque respicere circumstantem: quod ut nunciatum est militi, accessit armatus, quippe qui nihil deposuerat armaturæ a pugnae principio, et alloquens eum, et proditorem et falsum appellans, quærit si iterum audeat duellum repetere. Illo vero nec sensum nec spiritum habente respondendi, clamatum est pugnam finitam, et ut quisque ad propria remearet. Armiger igitur, mox ut ad lectum delatus est, cœpit furere, et, in insania mentis perseverans, in crastinum, circa horam nonam, spiritum exhalavit. Actum est bellum præfatum septimo Idus Junii, communis vulgi gaudio, proditorum dolori.

Kattrington is finally pronounced vanquished.

And dies on the morrow.

Exercitus Anglicanus equitat per regnum Francie, nemine resistente.

An army sent from England to succour the Duke of Bretagne.

Circa istos dies Rex Angliæ et ejus Consilium, validum conflantes exercitum, miserunt in succursum Ducis Britanniae, qui pene ab omni spe exciderat resistendi ¹Gallicis, postquam audisset videlicet Dominum Johannem de Arundelia et ejus exercitum in mari, ut prædiximus, expertos tam dira fata. Præfecti sunt autem huic exercitui Dominus Thomas de Wodestoke Comes Bokynghamiae, Regis avunculus, Dominus Thomas Percy, frater Domini Henrici Percy Comitis Northumbriae, Dominus Hugo Kalverlee, Dominus Robertus Knolles, Dominus de Basset, Dominus Johannes Harlestone, Dominus Willelmus de Wyndeshore, omnes profecto viri, quibus singulis merito exercitus quisque committi posset, præ sapientia, fortitudine, et arte bellandi. Hii, ²quia tutum non erat directo cursu ab Anglia in Britanniam navigare, propter galleyas

¹ Gallias in orig. and the printed texts: corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² qui in orig.; corrected from the printed texts.

Bibl.
13MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

observantes maris semitas, et propter paucitatem navium, quæ A.D. 1380. non plures simul ex eis transvehere poterant, elegerunt a The English army Doveria et Sandwico ad Calesiam copias transferre, et ita per passes by omnem Franciam equitare, donec Britanniam pervenirent; ne way of Calais into per longinquum mare sparsim trajecti, dispendia numeri Bre- suorum hominum piratarum paterentur incursu. tagne.

Johannes Philipott, civis Londoniarum, in ista protectione Great ser- laudem promeruit et honorem, qui et eis naves proprio labore vices ren- conduxit, et gravatos aere alieno, propter longam juxta mare dered to moram, ut assolet, præ expectatione navium aut ductorum, absolute the expedi- solvit a debitibus, creditoribus satisfaciens, ¹[et] cautiones suis tion by dominis restituens; qui loricas, laminas, cassides, galeas, arcus, John Philipot. lanceas, et alia armaturæ genera, pro victualibus vadiaverant; quibus necesse fuerat vel non transire, pro defectu, ut ²præ- dicitur, armaturæ, præfato modo expositæ, vel certe inermes omnino proficisci. ³Accepi utique ab ore ejusdem Johannis Philipott, quod mille loricas vel tunicas, quas vulgo "*jakkas*" vocant, redemerit de manibus creditorum. Profecti autem nos- The Eng- trates omnem Galliam circumequitando gyrauerunt, patriam de- lish lay prædantes in vastitate hostili, villas et prædia succedentes, et waste the populum sine respectu ⁴misericiordiæ in ore gladii perimentes, interven- donec ad confinia Britanniae pervenissent, nemine eorum ausus tracts of impeditæ præsumente, de tam famoso regno. Tantus utique France. terror ipsos Francos invasit ut in amplissimo regno, in quo Abject fear mille semper viri singulis ex Anglicano exercitu opponi potu- manifested erant, citius eligerent, more fœminarum, latebras se occultando by the quærere, quam glomeratim Anglicanis manipulis obviare. Tua French. sunt opera hæc, Christe, tua miracula, Jesu bone, cui potestas est dimicare, seu vincere, in paucis æque ut in multis; qui tibi famulantibus inter confertissimos hostes tutum iter præbes, et vindictam retribuis in hostes nostros; ⁵tu enim fecisti, ut essent immobiles quasi lapis, donec pertransiret populus tuus, Domine, exercitus Anglicanus, qui non in superbia et in abusione regnum Franciæ subjugare laborant, sed in justitia et æquitate, et innocentia Regis sui, justi hæredis Francorum regni, confisi.

Capitur navis Scotica.

Per istud tempus viri de villa de Hulle et de Novo Castro super Tynam, communibus votis egressi, ad piratarum qui tum

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *dicitur* in the printed texts.

³ *Accepi* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ Omitted in the printed texts.

⁵ *tū* in orig.

A.D. 1380. abundabant malitiam retundendam, fortuito cuidam navi de MS. Bibl.
 Capture of Scotia obviantes, cognito quod hostes essent in ¹ea, navem Reg. 13
 a Scottish ship by the invadunt hostiliter, et occisis vel captis qui in eam concesserunt, E. ix.
 the people of ratem pertrahunt ad partes suas, cum bonis ad valorem
 Hull and septem millium marcarum aestimatis. Nec mora, hujus eventu
 Newcastle- rei cognito, Comes Northumbriæ, Dominus ²Henricus Percy,
 on-Tyne. citius advolat, et partem vel totum dictæ prædæ obtinere

The Earl of Northumberland makes a claim in the King's name; but ineffectually.

cupiens, Regis nomine præcipit, ne distractionem rerum ipsius navis facere præsumant sine ejus conniventia quovismodo.

At Boreales, mox spiritum habentes in naribus, prout moris est illius gentis, satis incomposite, ore distorto, naribus præ

He obtains writs for seizure of the captors.

furere vento repletis, turgide responderunt, cum summa indignatione latrantes, se mortis periculis obtulisse pro Regis regnique commodis, et per magna dispendia hostium bona ab ipsorum manibus extorsisse; nec debere eos, qui tantum laboraverant, ipsius arbitrio partes capere, sed potius ipsorum esset in divisione discretio, quorum fuerat in adeptione periculum; et idcirco, quantocius jubent illum recedere, ne cogantur in illum arma vertere pro rebus propriis; pro quibus iterum se fatebantur citius dare discrimen magis æquanimiter quam sufferre in earum divisione ejus arbitrium, qui in earum adeptione minime laboravit. Comes, hæc audiens, quanquam sitiens avidè bona præfata, iratus valde discessit, imaginaturus contra eos malum, quos scivit sibi nihil in hac parte velle deferre. Adquisivit ergo brevia ad capiendum eos, tanquam sibi, et per consequens Regi, rebelles, quippe qui vices Regis ibidem gerebat. Sed interim, nec ipse, nec viri de Novo Castro, qui maxime sibi restiterant, gavisii sunt de prædæ; quin potius a desiderio suo fraudati, et ridicule delusi, abalienati sunt retrorsum, bonis prædictis ab eisdem abductis cautelose, et ad alias partes transvectis.

The ship is finally seized by one of the captors, and carried off to the town of Hull.

Occasio hujus facti fuit.—Quidam de villa de Hulle, qui, ut præmittitur, in dicta protectione socius laboris fuerat, et postquam Comes præfatus, ut diximus, rerum divisionem petierat, nec obtinuerat, petit a sociis sibi dari partes suas pro quibus laboraverat; timuit revera, si mora longior intercederet, quod nec ipse nec socii gavisuri essent bonis præfatis. Socii vero sui de Novo Castro et de convicinis locis responderunt, bona præacta nondum partiri debere, præsertim cum nescirent quid Comes Northumbriæ contra ³eos imaginaturus esset. Altercantibus autem illis pro hac causa, et exorta rixa cum

¹ *ea* in orig.

² *Henrici* in orig.; by inadvert-

tence.

³ *eos* omitted in the printed texts.

M.S. Bibl. verbis, postremo negantibus viro de Hulle quicquam de præda, A.D. 1380.
 Reg. 13 recessit ad sua, et post paucos dies cum armata manu ex im-
 E. ix. proviso adveniens, solvit navem cum bonis omnibus; et nullo
 audente resistere, revertitur ad villam de Hulle, infidis sociis
 spoliatis, et Comite supradicto a suo desiderio, cum sannis et
 cachinnis, excluso.

Hostes in Hibernia capiuntur.

In festo Sanctæ Margaretæ Virginis, Franci et Hispani qui Capture of
 maritima loca Angliæ multipliciter infestaverant, et naves French and
 plures rapuerant, dum consueta suæ nequitiae opera continuare Spanish
 contendunt, per viros de Occidentalibus partibus Angliæ, subito enemies at
¹ super eos irruentes, coacti sunt quendam portum capere in Kinsale.
 Hibernia, vocatum "Kynsale" ab incolis; ubi, virtute et ani-
 mositate Anglicorum et Hibernicorum, capti sunt duces eorum,
 videlicet Johannes de Verse, Admirallius et Capitaneus Franciæ,
 Johannes Perys de Verris, Johannes frater ejusdem, Gounsalue
 Martinus de Moterigo, Turgo Dominus de Morauntz, Dominus
 de Reyeh, Perys Martinis de Wermewe, Johannes Medite de
 Wermewe, ² Seynich de Weillale, ³ Seniscallus de Wargario,
 Johannes ⁴ Seniscallus de Seynt Andiro, Cornelius de Sancto
 Sebastiano, Paschalus de ⁵ Byskey, Johannes Martynis Sopo-
 gerge de Sancto Sebastiano, et plures alii nominati, pluribus
 interfectis, quorum numerus se extendit ad quadringentos viros.
 Recepta sunt autem ibi vasa quæ ipsi nostratibus abstulerant,
 viginti etiam unum, majora et minora, cum quibusdam ⁶ e vasis
 eorum, scilicet quatuor bargiis et uno balingario. Evaserunt
 nostrorum manus ex Hispannicis quatuor, nominati Martinus
 Grauntz, Johannes Peris Montago, Johannes Husch de Gytario,
 et Gressie ⁶ et de Sancto Sebastiano.

Scoti capiunt Nundinas de Penreth.

Hac æstate, Scoti navem, de qua locuti sumus, captam esse The Scots
 dolentes, Northumbrensibus vices rependere studuerunt, et ^{ravage}
 similia pro similibus machinari. Ingressi namque cum Westmore-
 populosa multitudine gentis rabidæ fines nostros, gentes West-
 land.

¹ per in orig.; corrected from
 the printed texts.

² *Seymeh* in the printed texts;
Ceyniche in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Ceyniche* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *Bykey* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

⁵ e omitted in the printed texts.

⁶ s de, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; ap-
 parently for *scilicet*. The passage is
 evidently defective.

A.D. 1380. marorum et Cumborum invaserunt, spoliarunt, et occiderunt, MS. Bibl. et, ultra progressi, de foresta de Ingelwode diversi generis animalia in Scotiam fugarunt, ad numerum, ut dicitur, quadraginta millium, ubique furentes, ubique cædentes, et quæ
 Reg. 13 E. ix.

They plun-
der Pen-
rith. poterant flammis contradentes. Nec hiis contenti, nocte iter ingressi, furtive et repente super villam de Penreth irruunt, ubi tunc nundinæ celebrabantur multorum populorum frequentia,

¹ [in] quo loco et occisis quamplurimis, multisque captis, cunctisque fugatis reliquis, congregatas asportant divitias, quæ nimirum cujuslibet cupidissimi exercitus aviditatem explere potuerunt. Deinde per urbem redeunt Karleolensem, cam invadere decreverunt; sed tamen fama territi, quod nocte præcedente pene innumerabiles de appendicibus Comitatus ad ejus defensionem occulte confluxissent, statuerunt quidem iter agendæ circa civitatem ²prædæ, ne forte aliquo dolo circumventi, si ibi morari contingeret, partas manubias apud Penreth et in patria dimittere cogerentur: quod et factum est, sed tamen transeundo, per quosdam sagittarios Westmarorum et Cumborum, nonnullos ex suis amiserunt; unde contigit, ut cum metu prætereundo recederent festinanter, agentes tamen coram eis prædas captas, et in Scotiam traduc-

And, after
experiencing some
loss, return
to Scotland.

centes.

The Earl
of North-
umber-
land is
forbidden
by the
King to
make re-
prisals.

Comes Northumbriæ pulsatus eorum injuriis, quippe cui amplius damni quam mille mercatus intulerant, dum ad arcendum eos, vel pro damnis damna parat reddere, per scriptum repente regium eis quisquam facere prohibetur. Unde cum festinatione veniens ad Consilium regale Londoniis, quærit quidnam hoc esse potest, quod inhibitu sit per Regis scriptum et regni resistere tam immanibus inimicis. Qui blande, mox accepto responso, et diem Marchiæ, quem annis singulis Angli simul tenent et Scoti, expectare jussus, recessit, nihil acturus usque ad diem præfinitum.

Villa Winchelse capitur.

Ravages
committed
on the sea-
coast by
the enemy.

Hac ipsa æstate galeæ jugi pervagatione per diversa littora plura damna patriæ irrogarunt. Nam vespiliones qui in eis erant, ubi custodiam deesse conspexerunt, egressi prædas agebant impune multotiens, et quandoque etiam villas injectis flammis combusserunt; sed more mergorum, ubi aliquem armatum advenire videbant, ad aquas præcipitanter ³corrue-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² prædas in orig. and Bibl. Reg.

13 E. ix.; prædæ in the printed texts.

³ cucurrerunt in the printed texts.

MS. Bibl. runt. Quos aliquando fortuna nostris obtulit; unde contigit A.D. 1380.
 Reg. 13 ut quandoque octoginta, quandoque centum, simul inter-
 E. ix. cepti, antequam ad mare pervenire possent, sagittis per-
 forati, remorari coacti sunt.

Inter quæ dedecorosa damna quæ patriæ intulerunt, villam de They take
 Wynchilsee ceperunt, et Abbatem de Bello, succursum eidem the town of
 villæ præbere conantem, ad fugam cum suis omnibus compule- Winchel-
 runt, capto quodam ex suis monachis, qui illuc cum cæteris sea.
 armatus convenerat. Comes de Arundelia Ricardus, quem Remissness,
 paternæ divitiæ et avita hæreditas sublimem effecerant, nihil or coward-
 horum minuere quovis pacto decernens, postposita pompa ice, of
 rei militaris et nominis, ne damna inferret claustris inexora- Richard,
 bilibus, cum in partes suas prædicti nebulones ascenderent, Earl of
 cum notabili familia, sane incompetenti tali personæ, cum una Arundel.
 lancea, ut usu vulgari loquor, egressus est, non ad terrendum
 hostes, sed eisdem præstandi animum ad vilipendendum Comi-
 tatus dignitatem et nobilitatem militiæ Anglicanæ; dum cerne-
 rent vel audirent quempiam e nobilioribus, ditioribus, et potio-
 ribus regionis, 'cum tantilla familia egressum, non in occursum
 prædonum, et ut patriæ spem resistendi pareret, sed potius, ut
 vulgo ferunt, metum incuteret minoribus ipso sed melioribus;
 qui proculdubio eos satis viriliter arcuissent, si ipse timide
 non interposuisset manus suas.

Thomas Helton a carcere liberatur.

Per idem tempus, Dominus Thomas ²[de] Heltone, pacta re- Sir Thomas
 demptione, a carcere liberatur in Aquitannia; qui domum rediens de Heltone
 obviavit Anglicano exercitui, quem supra diximus in Franciam is liberated.
 destinatum pro succursu Ducis Britanniae: quem omnes Domini
 cum summa jocunditate susceperunt, et per dies aliquot cum
 eis detinuerunt. Qui medio tempore moræ suæ plura salutis
 monita dedit eis, et eosdem instruxit de multis præcavendis
 periculis; quæ eis exposit, ut apparuit, non parvo momento
 fuere. ³

Crudelitas Comitum Flandriæ.

Circa mensis Septembris initium, orta simultate inter Comi- Cruelties
 tem Flandriæ et communes suos de Ypres et de Gandavo, committed

¹ *dum* in orig.; corrected from the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts. See

p. 342 *ante*, Note 3.

³ A long passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

A.D. 1380. dum Yprenses convenissent ad tractandum cum magnatibus MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.
 upon the people of Ypres, by the Count of Flanders.

Comitis, repente venit Comes inopinate cum magna armatorum multitudo, et irruit super cives Yprenses, et occidit ex eis ¹ octo millia virorum, adorsus fortassis facinus in seipso acrius puniendum. Deinde juxta naturam sui crudelis animi, e vestigio cingit urbem Yprensem obsidione; quam captam, mox succendit partem ex ea, partem, ad testimonium victoriae suae, intactam reliquit a flammis. Quadraginta vero de majoribus illius villae decapitari praecepit, et totidem ad villam de Brugges direxit, carcerali custodiae deputandos. Quibus feraliter perpetratis, commune vulgus convocat, et se illorum fore dominum superbe pronunciat. Quapropter mandat, de cetero caveant illi resistere, ne similem omnes poenam incurrant, quam decapitados diximus excepsisse; sacramento affirmans, se vindicaturum in illos, si unquam sibi resistendum putaverint, ut in concives eorum ultus est, omnes generaliter plectendo sententia capitali. Præterea, ² cum pulsaretur clamoribus relictarum foeminarum, quarum maritos obruncaverat, quaerit quænam sint, vel quæ causa clamoris earum. Cumque didicisset has ³ [esse] relictas virorum morte ⁴ punitorum, mox, ut nihil plenæ deesset crudelitati, et has decapitari praecepit, mandans ut suis mittantur maritis, ne diutius in viduitate detentæ cogantur prolixius inaniter lamentari.

He besieges Ghent, the people of which place defy him.

Quibus gestis, Gandavum cum centum millibus de plebe sua obsidione vallavit; nam et illam urbem subvertere cogitabat, non solum quia rebellem judicabat eandem, sed ideo maxime, quia Gandavenses villam de Dindermoun igni succenderant, eo quod Comiti nimis favere visa fuit. Sed Gandavenses, nihil eum veriti, nec ejus exercitum metuentes, elevatis portis de suis cardinibus, et in medium forum villae perlatis, latum iter sibi et suis, si intrare audeant, patefaciunt.⁵

De Rege Franciæ.

Death of Charles V., King of France. Hac æstate Karolus, qui dictus est Rex Franciæ, qui et illud regnum post ⁶ perjurium occupavit injuste, maximus adversarius Regis Angliæ et Domini Urbani Papæ, concessit

¹ *ad octo* in the printed texts.

² *ad* in orig. ; by inadvertence.

³ Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

ix. ; omitted in the printed texts.

⁴ *punitorum* in the printed texts.

⁵ A long passage is omitted here, that appears in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁶ Apparently written "*perjurium*" in orig.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

in fata; a suis prius impotionatus, ut ferunt, satisque poeni- A.D. 1380.
tens de suscitacione belli injusti contra regnum Angliæ, et The duke
adhæsiōe Antipapæ. Qui, cum consilio suorum procerum, of Burgun-
Ducem Burgundiæ, juniorem scilicet fratrem suum, constituit dy ap-
regni Francorum rectorem, antequam moreretur, eique com- pointed
mendavit parvuli filii sui omnisque domus suæ tutelam, eo guardian of
quod infantulus nondum aptus fuerat ad regnandum. his son.

Andegavensis autem Dux, major frater Karoli, post mortem Jealousy
ejus, ægre ferens ¹juniorem fratrem sibi prælatum, (nam ad ip- manifested
sum ratione ætatis spectasset, ut asseruit, regni tutela), cœpit by his bro-
adversari manifeste sibi, adhærente suæ parti Domino de Clis- ther, the
son et nonnullis aliis de potentioribus regionis. Facta est dissen- Duke of
sio publica atque notoria inter eos, ita ut pene plus timerent Anjou.
invicem alterutram crudelitatem, quam nostri exercitus Angliæ,
qui tunc impune circum patrias equitabat ²eorum, potentiam
sive numerositatem. Dux tamen Burgundiæ, ut ostenderet se The Duke
idoneum regni Custodem, jam tunc cum fratre configere non of Burgun-
reputavit expediens, quando cerneret nostrates circumquaque dy collects
patriotas perimere, patriam vastare tam flamma quam gladio: a force to
quare collecta apud urbem de Troys, qua potuit, multitudine meet the
de tota terra præter terras Andegavensis Ducis et Domini de English.
Clisson, quas scivit propter memoratam dissensionem sibi
parere nolle, ad numerum fere quatuor millium armatorum, et
de communi plebe magna multitudine, statuit nostratum impe-
dire viam, eos in itinere præveniēdo, ut quoquo pacto compelleret ad pugnandum. Quod ut nostris est compertum, decreverunt Francos præcedere sine mora, ne forte eis aliquod impedimentum contingere posset, si Gallici eos præcessissent: et factum est ita, collectique sunt nostri subito ante eos, non modicum mirantibus ipsis, quo modo nostratibus ita cito ipsorum consilium innotuisset. Cumque certam nostri elegissent stationem, ³et armatos statuissent ordinate et pulchre dispositos per turmas suas, cariagium quoque, (quod ⁴"sarcinas" appellamus) a tergo locassent, ecce! quidam ex Gallicis egressi sunt, transgredientes quandam novam fossam, quam iidem Gallici sibi fecerant pro sui exercitus majori tutamine, ad pugnandum contra nostrates; quos illico, sine grandi negotio, quidam ⁵[e] The
nostris fossam relinquere, et ad suos retrocedere, compulerunt, French are
obtentâ ex eis eadem fossa, et multis super eandem interfectis: repulsed
near
Troys.

¹ *minorem* in the printed texts.

² *eorum* omitted in the printed texts.

³ *ut* in orig. and in the printed

texts: corrected from Bibl. 13 E. ix.

⁴ *garreinas* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

A.D. 1380. quod factum Gallicis mox pavorem incussit, adeo quidem MS. Bibl. Reg. 13 E. ix. grandem ut amplius dictam fossatam egredi non auderent. Cives autem urbis de Troys tantus metus invasit, ut sine mora, collectis quibusque de rebus pretiosissimis, ad partes alias pavidi transmigrarent: credebant namque nostros repente irruituros super eos et eorum urbem, quam rebantur nullo modo custodiri posse contra eos.

The English move on towards Bretagne.

Nostrates vero, post prædictum certamen per aliquot horas expectantes in loco, cum nullum e Gallicis ulterius eos infestare vel impetere velle percepissent, sine magno damno cum victoria gloria recesserunt, diutius ibidem immorari caventes; immo quam maxime, quia nesciebant qualiter res cum Duce Britannia, in cujus adjutorium missi fuerant, se haberent; quanquam fortassis, si ¹ post prædictum conflictum vel Francos impetere vel dictam urbem invadere decrevissent, magnum eisdem commodum excrevisset tali facto. Sed amor Ducis, et ² invictum mandatum quod acceperant ad festinandum ad succursum suum, eos a tali proposito averterunt; qui tamen tam periculosa itinera peragrasse, tam confertos hostes et loca hostilia penetrasse, tantos labores non consummasse sed inchoasse, in adventu et approximatione Britannia cognoverunt.

Equivocal conduct of the Duke of Bretagne.

Enimvero Dux, cujus amoris intuitu hæc omnia ³ tentavere, vel inductus metu vel allectus mercede, in partem consenserat adversam per ante, ut multis constaret sanioris capitis, cum magis timore quam amore Anglicis 'videtur impendere gratiam vel favorem; si tamen "gratia" sive "favor" sunt dicenda, quæ vel ab invito vel coacto quovis pacto extorquentur. Jam nunc vel sero saltem cognoscere possunt Anglici suam protervam et indisciplinatum imprudentiam, et stultitiam infrænabilem, qui, ⁵ omni credentes spiritui, sensum, vires suas, atque substantiam, in omnem ventum dispergentes, et velut metuentes ne terra sua habitatores ejus devoret, eosdem emittunt, qui defensio, protectio, et juvamen esse possent, in mari vel peregrinis regionibus consumendos. Et dum magis cavent alienis periculis, ipsi jacturam irrecuperabilem patiuntur, et periculis se exponunt, ipsorum more qui, vitantes Scyllæam voraginem, in Charybdim impingunt.

¹ *potest conflictum*, in orig. ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² Sic in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. ; perhaps an error for "*strictum*."

³ *temptare* in orig. and the printed

texts ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *videtur* in orig. and the printed texts ; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *omnium* in the printed texts.

MS. Bibl
Reg. 13
E. ix.

Quis enarrare poterit quanta dispendia, quantos luctus, A.D. 1380. mors Domini Johannis de Arundelia, et nobilium perditio qui cum eo similem sensere fortunam, invexit incolis Anglicanis? Quæ plaga regionis, quæ provincia, quæ civitas sive villa, quenquam non amisit in illa infausta expeditione, in quam de toto regno valentiores convenere? Puto nullus aut rarus angulus in tota terra vacavit a luctu; ubi non mater filium, vel uxor maritum, aut quis affinem vel cognatum in ipso naufragio se doluit amisisse. De substantia rerum pretiosarum amissarum, sine pecunia qua pauperes apporiatii sunt et terra depauperata, pro illius exercitus exhibitione, silendum existimavi; cum anima sit plus quam esca, et corpus quam vestimentum, cum insanabilis sit plaga terræ tot fortibus morte percussis, tam generosis perditis, tam probis submersis. Et tamen, hiis omnibus non obstantibus, adhuc insensata patria iterum militiam legere, iterum expensas parare, iterum optimos et probatissimos regionis dubiis fatis committere, non veretur. Ecce enim! in expeditionem Britannicam emittitur simul fere tota nobilitas,¹ [et] ad hostes manifestos et publicos, privatos et dubios, destinatur; quæ si non magis divina cura quam patriæ suæ fide fota fuisset, forsitan nunquam patriam revidisset; presertim cum hinc Gallici, certi hostes, illinc Britones, dubii vel occulti, in circuitu eorum constituti, dolos et malitiam, insidias et fraudem, jugiter meditantes, eos quovis pacto prodere vel circumvenire tentabant. Nam quotiens a Francis, dum per totum regnum Francorum audacter equitabant, dum vastabant patrias flammis atque ferro, dum quicquid libuit pro voluntate, in ipso itinere versus Britanniam, disponebant, ibidem insidias occultas et manifestas sunt perpassi, dicere longum foret.

Novissime Britanniam subintrantes, et cuncta reperientes ibi confusa, Ducem dubium, et instabilem, et nutantem, incolas perfidos et fraudulentos, quis diffidere poterit, eos in maximis periculis constitutos? Et quod magis est hiis omnibus, suæ gentis propriæ perpassi prodicionem, dum mox, ut terram Angliæ sunt egressi, derelicti velut mortui a corde, e vestigio pacta confrica, promissiones infectæ, et pene omnis spes auxilii est subtracta. Unde nisi Dominus² custodivit eos propter vitæ munditiam, cordis innocentiam, quibus effulsere qui ductores fuerunt hujus exercitus, nunquam terram propriam reintrassent. Nempe campi-ductores hujus turbæ, non, ut plerique cæteri qui duces ante eos fuere, patriam passi sunt

Losses suffered by the English in his cause.

Hardships endured by the English army.

Exemplary conduct of the troops.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 | ² *custodivisset* in the printed texts.
E. ix.: omitted in the printed texts. |

A.D. 1380. deprædari propriam ¹ in egressu suo, non maledictiones pauperum incolarum plebem ad proelia processuram ² siverunt promereri, sed potius quicquid favorem, gratiam, benevolentiam totius populi invitaret in terra, antequam ingrederentur maris alta, agere studuerunt. In Francia quoque constituti, cum pene per totum regnum Franciæ ipsi, invitis Gallicis, illæsi transissent, adeo ut nullum e suis per totum illud iter perdidissent, in tanta felicitate nullatenus obliti sunt Dei sui, sed Regi et proceribus, et omnibus religiosis Angliæ, preces devotissimas litteraliter direxere, ut orationes continuare, processiones pro eisdem facere, et alia pietatis opera exercere, dignarentur. Contigit ergo, ut felici fine, ³ quanquam in propria regione, quamvis in terra hostili, insidias paterentur, benedictus Deus, cui placere comprobata sunt ipsorum opera, cuncta conclusit, et ad propria cum salute, cum honore, gratiose reduxit.

Final safety of the expedition.

Immediately on their arrival, the Duke of Bretagne takes measures for the departure of English.

Et quidem fuit ipsorum gratiosa regressio, qui ubi amicos reperisse initio putavere, hostes familiares, Britones videlicet, reppererunt. Ipse etenim Dux Britannia, pro cuius amore, ut præmisimus, Anglia tot valentes amisit et nobiles; pro quo, illis omnibus non obstantibus, isti tam periculosa itinera transierunt, ut opem ferrent eidem; in ipsorum adventu, mox ut ad eum pervenere, colloquio cum illis habito, de eorum recessu, non de mora, tractare curavit. Cujus inconstantiam ipsi mente librantes, et pericula quæ eis parabantur prævidentes, (nam per certos viros partis adversæ, qui eosdem ⁴ nimio diligebant amore, præmuniti, nisi cautius, et citius, atque subtilius, sibi providerent, quod universi, proditione mediante, vel interirent, vel saltem ⁵ vivi hostibus traderentur), oblatum ab eodem Duce aurum non modicum, ea conditione ut recederent, susceperunt; et ita, Deo volente et eos dextra sua protegente, ad propria sunt reversi, sine suo vel suorum damno vel læsione, excepto quod equos omnes vel in mari redeundo, vel in Britannia, perdiderunt; et præter illud, quod in obsidione quam fecere frustra circa Maumentensium civitatem, nonnullos valentes amisere: inter quos, nobilissimum militem Dominum Hugonem Tyrell, viderunt iniquis fati succumbere; a quodam balistario trajectum ⁶ fuit.

Sir Hugh Tyrell slain.

¹ *ingressu suo* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *fuertunt* in orig.; corrected from the printed texts.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ *immo* in orig.; *imo* in the printed

texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *vi* in the printed texts.

⁶ *caput*, in place of *fuit*, in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *fuit* and *caput* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. *Coronatio Regis Franciæ, et Tumultuatio Communium*
 Reg. 13
 E. ix. *Parisiensium.*

Hoc anno, mense Novembris, coronatus est filius Karoli, quon- A.D. 1380.
 dam Regis Francorum, in Regem, ¹ parvulus admodum, videlicet Coronation
 decem aut undecim annorum. Post cujus Coronationis exacta of Charles
 celebra, cum universa fere nobilitas regni Franciæ Parisius VI. King
 of France.
 convenisset, repente orta est seditio magna communis vulgi et
 tumultus; et murmur magnum excrevit inter proceres, eo quod Tumult at
 Paris, and
 totiens non tam apporriassent, quam despoliassent, patriam diver- grievances
 sis taxis, quas "gabelas" appellant; jam exhibitas galliariis of the
 et nautis, qui nihil commodi regni contulerunt, jam diversis Commons
 declared.
 exteris, qui eos tutarentur et Anglis officerent, qui nihil pro-
 fecerunt, jam dominis et regni proceribus, qui eos protegerent,
 sed in vanum; nam ipsi proceres, qui eis defensio fuisse
 debuerant, et ipsi patronis opus habebant, cum cernerent
 exercitum Anglicanum per totum regnum equitare, flammis et
 ferro quæque vastare, et nullum e suis non ² tantum eisdem se
 obviare, sed nec quidem respicere ausum, sed quemlibet, more
 foeminarum, vel in urbibus vel castellis occultare. Quare
 pudendum fore dominis asserebant, quod in tanto regno, ubi
 tot nobiles, tot magnates, tot milites, tot bellici, esse debuerant,
 ut merito contra quemlibet de exercitu Anglicano decem de
 facili producere potuissent, quod nullus ex omnibus pro regno
 auderet se opponere, vel pro plebe. Pudendum insuper esse
 dicebant, quod pulchris pollicitationibus totiens populum falso
 circumvenissent, promittendo, si jam et jam tantum solvissent,
 se Angliam subjugaturos, si modo ² tantum pendidissent, pacem
 habituros, et nullum ipsorum verum verbum stetisse; quin
 etiam, ³ nunc Anglos in medium eorum convenisse, et Francos
 meticulose domi residere, nihil omnino patriæ providere, sed
 universa Anglorum direptioni derelinqui. Quapropter scirent,
 proculdubio plebem nullatenus velle vel taxari vel taxationibus
 adquiescere; quin potius, relictis suo Rege et proceribus, qui
 continue eorum apporiationi studebant, ad Anglos se conferre,
 quos sciverunt magis placide dominaturos super eos quam
 Gallicos suos dominos naturales. Et talia conclamantes, vix
 manus poterant continere, quin in quosdam regios familiares The multi-
 et consiliarios injicerent manus suas. Duces igitur et magna- tude is with
 tes, cernentes populum exacerbatum, vim sibi timentes inferri, difficulty
 appeared,

¹ aut admodum videlicet in orig.;
 ætatis videlicet in the printed texts.
 Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² tamen in the printed texts.

³ tunc in Camden's text.

A.D. 1380. plebem cum omni mansuetudine demulcentes, vix ad horam
 for the sedare vel compescere potuerunt. MS. Bibl.
 moment. Igitur Rex et regni majores in quendam locum munitum se Reg. 13
 The King contulerunt, facientes illud Poetæ consilium:— E. ix.

retires to a “Dum furor in cursu est, currenti cede furori;”
 fortified place.

Excesses ibidem rerum eventum præstolaturi. Plebs vero, sequenti
 committed nocte cum furoris continuatione progrediens, domum cujusdam
 by the mul- ex majoribus civitatis, cujus consiliis imputabant se totiens
 titude. taxis vexatos fuisse, funditus diruerunt, et omnia ubique urbis
 loca perlustrantes, quotquot ex Januensibus galeiariis reperire
 poterant, immisericorditer trucidarunt; quoniam, ut ipsi asse-
 rebant, pene exhausserant sine fructu totam pecuniam regionis.

Heavy out- Et revera grandis fuit summa, quam cotidie receperunt, quæ
 lay upon nimirum excrevit per dies singulos ad ¹septingentas quinquæ-
 the French ginta libras, quæ per æquales portiones viginti quinque galeiis
 fleet. dividebantur; et quidem per tempus prolixum, ab initio mensis
 Maii, quo mense primo galeæ audent Occiduum sulcare
 oceanum, usque ad finem ²mensis Augusti, post quem perti-
 mescunt in nostro mari, propter procellas et turbines, immorari.

Profectio Ducis versus Scotiam, et depauperatio regni.

The Duke Dux Lancastriæ Johannes, sæpius nominatus, per hoc tempus
 of Lancas- ad infestandum Scotos perfidos et rebelles, mittitur in partes
 ter pro- Boreales, cum decentissima satis turba, ad exturbandum, si
 ceeds against the expediret, totum regnum Scotorum. Occasio protectionis istius
 Scots. extitit Scotorum irruptio turbulenta, dum, ut præmittitur, satis
 inhumane partes Cumbrorum et Westmarorum, necnon villam
 de Penreth, hostiliter invasissent. Sed quid Dux ibidem
 tractavit, quam fructuosa ejus protectio fuerit, conjicere poteris
³ex universis ⁴[suis] protectionibus anteactis; nam Scoti,
 versipelles et falsi, post ejus tractatum, (licet elaborasset
 And is final- pro pace, tam illorum quam ⁵nostra quam maxime,) plura
 ly deceived by them, under a show of making peace.
 Hardships inflicted on the Northumbrians

Eo tempore vastata fuit pene provincia Northumbriorum
 nostri exercitus hospitacione; in tantum, ut provinciales jura-
 mento firmarent, magis æquanimiter adventum Scotticani exer-

¹ septingentes in orig.

² mensis omitted in Camden's text.

³ pro in orig.; corrected from

the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ nostratum in the printed texts.

MS. Bibl. citus pertulisse, quibus legaliter sive licite poterant restituisse, A.D. 1380.
 Reg. 13 quam Anglorum adventantium ea vice, de quibus, reverentia by the
 E. ix. cognitionis et patriæ, necnon metu legum, non poterant presence of
 vindicari. Post idcirco apporiatam patriam, post expensam the English
 incredibilem auri summam, videlicet undecim millium marcarum army.
 per ante collectarum de communi plebe, reversus est exercitus,
 nil boni reportans patriæ, præter equos quos susceperat ad usus
 proprios, comparatos a Scotis ea vice.

Litteræ repertæ contra Radulphum de Ferrariis.

Hiis diebus, quos inanes duxit nostra militia, quidam pauper Certain
 inventas litteras quasdam sigillatas attulit Johanni Philipot; treasonable
 qui, convocatis sociis civibus, unam aperiens, patriæ prodicionem letters
 legit in ea, et, sigillo exteriori inspecto, cognovit fore sigillum traced to
 Radulphi de Ferrariis militis, qui inter regios consiliarios fere Ralph de
 tenuit primum locum; moxque alias quatuor litteras, eodem Ferrers.
 firmatas, primo regni Cancellario, deinde Regi, defert. Quibus
 inspectis, et signo Radulphi cognito, necnon considerato quibus
 personis directæ fuissent, Rex, Regisque quod pro tunc aderat
 Consilium, plurimum admirati sunt; et eo præcipue quod miles
 tam senex, in quo etiam magna spes patriæ sita fuit, pro-
 ditionibus inserviret. Namque directa erat una ex ipsis
 Bartrando Cleykyn, alia Bruero de la River et Franciæ
 Camberlano, una vero Domino de ¹ Clysson, et una patrono
 galeyarum et duci Francorum et Hispanorum exercitus; qui
 eodem tempore per diversa loca maritima remigantes, plurima
 damna patriæ inferebant. Continebant adeo profunda Regis et
 regni consilia, ut nulli veniret in dubium ² alium quam
 Radulphum Ferrers, vel talem, qui privato Regis Consilio
 assistebat, potuisse vel imaginasse, vel scivisse, vel talia
 denudasse.

Igitur, cum summa festinatione missi sunt quidam milites,
 cum dicto Johanne Philipott, ad Ducem, qui tunc (ut præ-
 diximus) ad tractandum cum Scotis in partes concesserat
 Boreales, cum quo etiam et Radulphus de Ferrariis eadem
 tempestate fuit: sigilli vero impressionibus Duci secretè mon-
 stratis, vocatus est Radulphus de Ferrariis, et sigillum pro- He is
 prium monstrare jussus. Collatione ita facta impressionum, charged
 compertum est nihil omnino differre: ad cumulum etiam majoris with the
 suspicionis, fatebatur idem Radulphus se nulli commisisse sui crime, and
 sigilli custodiam per tres annos anteactos; unde ³ visus fuit impi- soned.

¹ *Glysson* in orig.; corrected from the printed texts.

³ *visum* in the printed texts.

² *aliud* in orig.; corrected from

A.D. 1380. hiis qui tunc aderant, satis manifeste convictus. Præcepit MS. Bibl.
 An encour- eum Dux arestari, et in castello Dunelmensi servari; ¹ reversis- Reg. 13
 aging que ad Regem, quos diximus hac de causa Ducem petisse, E. ix.
 message is missa sunt ad eum verba consolatoria, mandantia ne concide-
 sent to him. ret in hoc casu vultus ejus, sed esset forti animo, sciens pro
 For which certo se nulla damna passurum pro præmissis. Unde mox, ut
 the Duke talia plebi fuere cognita, contra Ducem multa dixerunt verba
 of Lancas- acerba plena contumelia. Sed qualiter idem Radulphus
 ter is evaserit, sequens, quod scripturus sum, Parliamentum declara-
 censured. bit. Idem Radulphus de Ferrariis ² per Barones quatuor, qui
 Parlamento proximo interfuere, manucaptus est, donec per
 magis evidentes rationes suam innocentiam declarasset.

Comes Sancti Pauli ejicitur.

The Count Comes Sancti Pauli Wallerannus, qui cum conjuge sua
 de Saint Johanna Courtenay, sorore Domini Regis Angliæ, paulo ante
 Pol is egressus est de terra, vel, ut verius asseritur, expulsus est in
 covertly propriam regionem propter sua facinora, sine strepitu tamen,
 expelled ne persona regia dehonestari potuisset per eum qui tam
 from Eng-
 land. ³arta affinitate eidem conjunctus fuerat; mox ut aerem attraxit
 proprium, more gentis suæ, prodere voluit se non ex corde
 cum Anglicis ambulasse, sed fecte potius et dolose. Revera
 nacta mox opportunitate, ut pervenit ad propria, magnates
 He joins Francorum adiit, qui novo Regi astiterunt, filio scilicet Karoli
 the King of supradicti, qui ejus negotia Regi Regisque Consilio promo-
 France; verent: nec mora, gratanter ab universis admissus, Regis
 and is made Camerarius est effectus, factusque est adversarius publicus,
 Chamber- ita ut cunctis constaret Anglos ex eo fovisse ⁴cocticum.
 lain.

Flandrenses faciunt pacem.

The people Flandrenses videlicet de Gandavo post multa ac damnosa
 of Ghent litigia, post diutinam obsidionem, sed inanem, post cædes ac
 make mortes quibus ⁵ affecti sunt, et patriotas ex parte Comitis
 peace, for affecerunt, quibus et superiorem manum continue reportarunt,
 a time, with id Comite postulante et obsidionem dissolvente, pacem fecere
 the Count cum eodem; sed modico tempore duraturam.⁶
 of Flan-
 ders.

¹ reversusque in orig.; corrected from the printed texts.

² et in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ ante in orig.; corrected from the printed texts.

⁴ serpentem in the printed texts.

⁵ effecti in orig.; corrected from the printed texts.

⁶ A passage in Bibl. Reg. 13 E. ix. is omitted here.

Parliamentum apud Northampton.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Circa festum Sancti Martini, nutu quorundam consiliariorum, A.D. 1380. contra voluntatem, et citra consensum, pene cunctorum regni A Parli- magnatum, et præcipue contra voluntatem Londoniensium, ment held at North- coactum est Parliamentum apud Northamptoniam; eo quidem ampton; omnibus magis grave quod contra hyemem et in tali loco fuit against the celebrandum, ubi nec ¹copia focalis facile potuit reperiri, nec wishes of the citizens of London. hospitium apta tantæ turbæ. Causa vero, quare prædicti consi- liarii ibidem Parliamentum esse constituere, fuit appetitus ultionis, quam sumere ²anhelarunt de Johanne Kyrkeby, qui fuerat interfector ipsius Januensis mercatoris, de quo supra tetigimus in hoc libro. Revera consideraverunt animositatem Londoniensium, cogitaveruntque, prout erat futurum, si Londoniis Parliamentum fieret, nequaquam Londonienses passuros eundem J. Kyrkeby pro occisione prædicti Januensis morte puniri; quin potius, si talia Londoniis tentare conarentur, sibimet periculum imminere.

Unde, præhabito secum consilio, ut præmisimus, North- John de amptoniæ Parliamentum fieri procurarunt; in quo nimirum Kyrkeby Parlamento, ³et trahi et suspendi fecerunt eundem Kyrkeby, executed for the Londoniensibus universa cernentibus; et novam taxam ad opus murder of Regis, et eorum præcipue qui nuper, cum Domino Thoma de the Geno- Wodestoke, per Franciam in Britanniam Armorica missi ese Mer- sunt, coegerunt exigi; scilicet de quolibet sacerdote religioso chant. dimidiam marcam, et tantum de unaquaque scemina religiosa: A new tax levied, de sacerdotibus quoque sæcularibus tantum, et ex singulis capitibus regionis, virorum scilicet conjugatorum et non con- jugatorum, ac etiam mulierum, duodecim denarios, non sine The cause of unheard- diris imprecationibus levare fecerunt; quod quidem factum of misfor- causa fuit inauditi mali in terra, ut ex posteris elucescet. tunes.

Novus annus.

Anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octo- A.D. 1331. gesimo primo, qui est annus regni Regis Ricardi, a Conquæstu Sir Robert Secundi, quartus, post festi Natalis Domini gaudia celebrata, Hales ap- coactum est Consilium Londoniis, in quo absolutus est ab pointed officio Thesaurarii Dominus Thomas Brantingham, Episcopus Treasurer.

¹ copiam reperire in the printed texts.

² avebant in the printed texts.

³ et omitted in the printed texts.

A.D. 1381. ¹ Exoniæ, et subrogatus est Dominus Robertus Hales, Magister MS. Bibl. Hospitalis, miles in primis magnanimus atque strenuus, sed Reg. 13
qui non placeret communitati. E. ix.

Carracks arrive at Southamp-
ton, laden with spices and wines. Circa præsens tempus advectæ sunt ² trieres Southamptoniam, quas "caricas" alii vocare solent, refertæ multi generis speciebus et vinis, aliisque divitiis, quæ non modicum profuerunt incolis universæ terræ tempore Quadragesimali.

Deliramenta Johannis Wickliff.

Doctrines promul-
gated by John Wy-
clif. Eodem tempore, ipse vetus hypocrita, angelus Sathanæ, Antichristi præambulus, non nominandus "Joannes Wickliffe," vel potius ³ "Wykebelewe," ⁴ hæreticus, sua deliramenta continuans, visus est absorbere Jordanem, et omnes Christianos mergere in abyssum: reassumens quidem damnatas opiniones Berengarii et Oklefe, astruere laboravit, post consecrationem in Missa a sacerdote factam, remanere ibidem verum panem et vinum, ut fuere per prius, Christum ibidem, ut ubique, assistere, sed specialius, et non plus valere panem illum quam alium, nisi solum propter benedictionem a sacerdote datam. Quinimmo si ibi esset Corpus Christi, asseveravit in fractione se posse frangere collum Dei sui. Affirmavit præterea Christianos errare in veneratione illius Sacramenti, quod panem esse dicebat et rem inanimatam; et potius venerandum esse bufonem, vel quodlibet animatum, quam illud, quia multo præstantiorem esse fatebatur rem animatam quam quæ carebat anima: et talia delirando multos seduxit in eundem errorem.

Factum horribile Militis de Corpore Christi.

Profanity committed
by a cer-
tain Knight
of Wilt-
shire. Unde quidam miles de Comitatu Wyltesiriæ, juxta Sareshburiam, nomine et cognomine "Laurentius de Sancto Martino," non dissimiliter seductus, cum instante festo Paschæ vivificum Sacramentum sumere debuisset, petiit a sacerdote suo, ut in Vigilia ipsius festi sibi daret Communionem Sanctam; qui juxta vota, post Missarum solemniam, obtulit quod petebat. Miles vero, post datam a sacerdote hostiam, illam manu recepit, et continuo surgens, ad domum suam, portans Corpus

¹ *Ozonie* in orig.; corrected from the printed texts.

² *tyeres* in orig., *tieres* in the printed texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *Wikebelewe* in Bibl. Reg. 13 E.

ix.; *Wikebelewe* in the printed texts.

⁴ *ne hereticus* in orig.; the scribe having probably mistaken the last syllable of the preceding word in Bibl. Reg. 13 E. ix., which stands by itself, for an independent word.

MS. Bibl. Dominicum, properavit. Sacerdos igitur, præter solitum videns A.D. 1381.
Reg. 13 militem delirare, et ¹[ipse] mox insequitur, clamans et adjurans
E. ix. ne tantam injuriam faciat sacramento, sed illud sibi resti-

tuat, vel Christianorum more honorifice tractet et sumat: sed nihil omnino preces illius proficere, vel clamores, quin miles illud, excluso presbytero, adhibitis ostreis, divideret, et partem cum ostreis, partem cum cepis, et partem cum vino, deglutiret; affirmans quemlibet panem apud domum suam tanti esse valoris, quanti fuit ille quem sumpsisse tali modo gaudebat. Famuli vero sui, qui de tam horrendi facti novitate stupuerunt, hæc omnia exteris retulerunt. Sa-
cerdos igitur parochialis, quem stimulabat nimia amaritudo mentis ob tantum scelus commissum a milite, Saresburiensi Episcopo, Magistro Radulpho Ergom, cuncta per ordinem inordinate patrata narravit. Episcopus autem mox militem citari mandavit; quem comparentem et factum nullatenus abnegantem, admonuit, quia vir in illis partibus magnæ æstimationis fuerat, ut, domum rediens, diversos sibi notos clericos aggregaret, et cum illis de ipsa re tractatum haberet, si forte divinitus respectus interim gratiam consequeretur salubrius sentiendo de præfato Sacramento, compariturus interim certo die coram Episcopo supradicto: quod et factum est, et die præfixo rediens, juxta doctrinam clericorum, The
qui ad eum confluerant ²hujus rei gratia, confessus est se Knight
male sensisse de Sacramento altaris, multumque peccasse in deonestatione Sacramenti: quare ab Episcopo et cunctis qui pardon.
aderant, veniam suppliciter deprecatus est.

Episcopus ergo, ejus videns conversionem, et attendens Which is
humilem confessionem, in partem pœnitentiæ injunxit eidem granted by
erigere Sarisburiæ, in loco ³publicano, crucem lapideam, in the Bishop
qua per ordinem tota series hujus rei sculperetur; et ut singulis on certain
feriis sextis vitæ suæ, discooperto capite, nudis pedibus, in conditions.
sola interula et femoralibus, ad eandem crucem veniret, et coram ea totius facti peccatum publice et per ordinem, flexis genibus, fateretur: aliasque injunxit ei pœnitentias, tam publicas quam privatas, quas longum foret huic paginæ commendare.

Hæc idcirco scripsi plenius, ut omnibus elucescat, quanta His crime
mala bestia quæ ⁴ascendit de abyssu, collega Sathanæ, Johan- ascribed to
nes Wycliff, sive Wikkebeleve, seminavit in terra. the doc-
trines of
Wyclif.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

² in *hujus rei gratiam* in the printed texts.

³ *publico* in the printed texts; in an abbreviated form in Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ In allusion to *Revelations* xi. 7.

A.D. 1381.

*Adventus Cardinalis in Angliam.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A Cardinal arrives in England, to negotiate a marriage between the King and the Emperor's sister.

Pileus, tituli Sanctæ Prædix, Presbyter Cardinalis, per istud tempus venit in Angliam, cum Duce Tarsiliæ et multis nobilibus ex parte Imperatoris, locuturus de conditione matrimonii contrahendi inter sororem ejusdem Imperatoris et Regem Anglorum, et regnum de inæstimabili summa pecuniæ vacuaturus. Nam, ut asseruit, potestatem afferens inauditam, in brevi totum regnum ad ipsum ¹confluere fecit pro diversis gratis impetrandis; revera diversa diversis beneficia contulit; indulgentias quas Dominus Papa concedere solummodo consuevit, et ipse concessit; biennales, triennales, confessionales litteras quibuscumque solventibus gratanter indulsit. Ad Capellanatum Domini Papæ tam possessionatos quam mendicantes admisit, nec aurum eorum respuit, qui notarii publici effici precabantur. Altaria quoque portatilia nulli pecuniam offerenti negavit. Quadraginta libras, cum aliis donis Cisterciensium, non repulit, ²quin ³gratiose concederet eis licentiam generalem vescendi carnibus extra monasterium indifferenter, ut in monasterio edere consueverunt. Excommunicatis gratiam absolutionis impendit. Vota peregrinationis ad Apostolorum limina, ad Terram Sanctam, ad Sanctum Jacobum, non prius remisit, quam tantam pecuniam recepisset, quantam, juxta veram æstimationem, in eisdem peregrinationibus expendere debuissent. Et ut cuncta concludam brevibus, nihil omnino petendum erat, quod non censuit, intercedente pecunia, concedendum. Interrogatus autem in qua potestate ⁴hæc faceret, cum summa indignatione respondit, se Romæ, si scire vellent ejus potestatem, omnibus responsurum. ⁵Jam jamque adeo referti erant argento ejus sacculi, ut advenientibus ejus ministri respondere dedignarentur, nisi aurum afferrent, dicentes,—“Afferte nobis aurum; “argento enim vestro pleni sumus.” Recessurus autem, aurum nec argentum post se nequaquam relinquere voluit; sed secum super summarios deferri fecit, ad tantam quidem summam, quantam nunquam Anglia in taxa vel tallagio semel pendere consuevit.

Enormous extortions practised by him, under various pretences.

¹ *confluxere* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *confluere* in the printed texts.

² *quum* in the printed texts.

³ *glorioso* in orig. and the printed texts. corrected from Bibl. Reg. 13

E. ix.

⁴ *hoc* in orig.; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

⁵ *Jamque* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Profectio, seu Expeditio, in Portugaliā.

A.D. 1381.

Per idem tempus collectus est copiosus exercitus, Ducis Lancastriæ conniventia, qui in adiutorium Regis Portingaliæ mittendus fuerat contra Regem Hispaniæ, qui adversabatur eidem. Asseveravit enim idem Dux, expediens fore regno, ut illuc armatorum copia cum auri abundantia mitteretur; quatenus Rex Portingaliæ, qui pro eis miserat, majori caritate regno Angliæ et incolis regionis astrictus, maris prohiberet transitum apud Gades Herculis, quas moderni vocant "Stricta de Mar-rachia," galeis quæ de necessitate per eum et ejus ibidem dominium transire, in adiutorium Gallicorum et Hispanorum, ad oceanum, id est, mare, infestandum Britannicum, vel Anglicum, debuerunt. Sic itaque et Angliam fore tutam, et prædicta duo regna, et præcipue Franciam, deludendam asseruit.

Constituti sunt duces et primarii hujus protectionis, Dominus Edmundus de Langelay, Comes Cantibrigiæ, Regis avunculus, Dominus Willelmus Beauchamp, Dominus ¹ [W.] Botreus, et Dominus Matthæus Gournay, et alii plures milites quos non expedit numerare. Qui, mare transeuntes, feliciter quidem pervenerunt Ulixibonam civitatem, metropolim regionis, et a Rege gratanter sunt accepti. Sed præ paucitate sua ad lacessendam bello Hispaniam minus apti, tamen regno Portingaliæ plurimum profuerunt, quia satis fortes erant ad defendendum fines regni, et impediendum Hispanos, vel ne intrarent regnum hostiliter, vel pro votis damna incolis irrogarent. Hispani vero, putantes se plurimum profuturos si Ulixibonam obsiderent, in quam nostrates concesserant, adhibitis navibus et Hispanorum magna turba, urbem obsidione vallarunt; sed tunc datum est eis cognoscere virtutem Anglorum. Nam cum per multos dies urbem circumsedissent, et nihil præter verbera et cruenta vulnera lucrati fuissent, tandem, cum dedecore solventes obsidionem, ad propria recesserunt. Nostrates igitur, eorum cognoscentes ignaviam, plus animati sunt, et sæpius pro viribus et numero Hispanos irritantes, expectabant audacius in terra illa, donec fortassis ex Anglia plures bellatores mitterentur eisdem.

The Spaniards besiege Lisbon, which is successfully defended, by aid of the English.

De miseria quæ contigit Angliæ in Tumultuatione Rusticorum et aliorum Communium.

Circa tempus illud, Anglorum regnum, pro peccatis affligendum, magnum repente et inauditum cunctis sæculis sensito suis membris spendium emanasse; quod nisi Deus, miseri-

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. : omitted in the printed texts.

A.D. 1381. cordiarum Dominus, solito bonitatis intuitu citius compressis- MS. Bibl.
set, et regimen omnino destructum, et factum fuisset cunctis Reg. 13
gentibus in sibilum et derisum. E. ix.

Rising of the bond- Rustici namque, quos "nativos" vel "bondos" vocamus, men and peasantry in Essex. simul cum ruralibus accolis in Estsexa, majora suis concipientes viribus, et spem habentes omnia subjicienda suæ stoliditati, conglobata multitudine, pro libertate tumultuare cœpere, et pares dominis effici, ¹[et] nulli omnino alicujus de cætero astringi servitio, meditati sunt. Et ut efficacius sua vota perducerent ad effectum, mox ad quamlibet primo parvam villam viri tantum duarum villarum, qui auctores et primi motores hujus mali fuere, mittere curaverunt, ut omni excusatione postposita, omnes, tam senes quam florentes ætate, ad eosdem confluerent armis instructi, prout quisque poterat; scientes eorum bona qui venire supersederent, negligenter, aut contemnerent, dissipanda, domos conflagrandas vel deponendas, capita amputanda. Terribilis ergo comminatio cunctos coegit accurrere, ut aratri relictis negotiis, seminandique commoditatibus, uxoribus suis et prædiis, in brevi tantus coactus sit numerus, ut ad quinque millia recenserentur vilissimorum communium et rusticorum; quorum quidam tantum baculos, quidam rubigine obductos gladios, quidam bipennes solummodo, nonnulli arcus præ vetustate factos a fumo rubicundiores ebore antiquo, cum singulis sagittis, quorum plures contentæ erant una pluma, ad regnum conquærendum ²convenere. Inter mille vero de talibus, de facili non videndus erat unus armatus, sed omnes, ut magnum numerum ³confecere, credebant totum regnum illis resistere non valere. Ut autem majoris roboris firmamento lætari possent, Kantiam transmiserunt nuncios, qui et invitarent ad occurrendum eisdem pro libertate adquirenda, pro isto negotio contuendo, demum, pro regno regnique malis consuetudinibus immutandis.

They unite in great numbers, And invite the people of Kent to join. mamento lætari possent, Kantiam transmiserunt nuncios, qui et invitarent ad occurrendum eisdem pro libertate adquirenda, pro isto negotio contuendo, demum, pro regno regnique malis consuetudinibus immutandis.

Similar rising in Kent. Kantiani itaque, rem audientes votis per ante desideratam pluries, tollentes moram illico et ipsi, congregata non parva manu communium et rusticorum, eisdem commentis quibus diximus Estsaxones suas congregasse turbas, in brevi fere totam provinciam suam ad similem tumultuationem concitaverunt. Moxque vias omnes, quibus peregrinando itur Cantuariam, obsidentes, et peregrinos universos, cujuscunque conditionis existerent, arestantes, jurare compulerunt:—primo, ut

An oath violently extorted

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. and the printed texts.

² *convenire* in orig., by inadvertence.

³ *conficere* in orig.

⁴ *eos certificarent* in the printed texts.

MS. Bibl. Regi Ricardo et communibus fidelitatem servarent, et nullum A.D. 1331.
 Reg. 13 Regem qui vocaretur "Johannes" acceptarent; ob invidiam vide- from the
 E. ix. licet Johannis Ducis Lancastriæ, qui propter maritagium filiaæ pilgrims to
 Petri, quondam Regis Castellæ, et hæredis, se dicit "Regem Canterbury.
 " Castellæ." Et quod parati essent, quandocunque placeret pro
 eisdem mittere, ad veniendum et obviandum eisdem; et ¹ [quod]
 omnes concives vel ² convicaneos suos inducerent ad tenendum
 cum eisdem; et nullæ taxæ de cætero levandæ in regno adqui-
 escerent aut consentirent, nisi quintadecimæ quam patres et
 antecessores eorum solummodo noverunt et acceptaverunt.

Itaque factum est, ut mox fama hujus facti in Suthsexiam, The news
 Comitatus Hertfordiæ et Cantibrigiæ, Suffolchiam, et North- reaches the
 folchiam, repente diffunderetur; eratque magna ³ expectatio adjoining
 totius plebis, quid ⁴ sibi vellent hæc omnia, et quorsum tenderent Counties.
 cœpta tam audaciter; multis conjicientibus pro meliori futura,
 quibusdam timentibus ea in perniciem totius regni cessura.
 Divisionem namque regni præloquebantur talibus ausis evenire,
 et per consequens ejus desolationem et destructionem. Et
 cum acciperent indies incrementum hujuscemodi congrega-
 tiones, et jam fere ⁵ factus fuisset eorum numerus infinitus,
 ita ut nullius resistentiam pertimescerent, cœperunt facta The insur-
 monstrare quædam quæ mente conceperant, et omnes et sin- gents put
 gulos juris terræ peritos, tam apprenticios quam senes Justi- to death all
 ciarios, et cunctos juratores patriæ, quos apprehendere poterant, persons
 sine ullo respectu pietatis, capitis truncatione mulctare; asse- connected
 rentes non, priusquam illis occisis, terram ingenua libertate with the
 posse gaudere. Placuit iste sermo vehementer rusticis, et, ex law; and
 minoribus majora concipientes, statuerunt omnes curiarum ancient destroy the
 rotulos et munimenta vetera dare flammis, ut, obsoleta antiqua- records.
 rum rerum memoria, nullum jus omnino ipsorum domini in
 eos in posterum vindicare valerent; factumque est ita. Nec Inertness
 dum evigilare voluere domini ad obviandum tantis nequitii; of the
 sed velut stertentes, domi quiescentes immobiles permanebant, superior
 donec Kentenses et Estsaxones appropinquantes sibi unum lords, until
 conflasset exercitum, quasi de centum millibus communium et the people
 rusticorum. Currebatur ad eos revera ex omni parte ab hiis of Kent
 qui vel oppressi fuerant ære alieno, vel censuram juris time- and Essex
 bant propter malefacta, et fiebat plebanorum conglomeratio, unite.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² Apparently, *communicandos* in
 orig.; *convicaneos* in Bibl. Reg. 13
 E. ix.; *consortes* in the printed texts.

³ *conspectatio* in orig.; corrected
 from the printed texts.

⁴ *si* in Camden's text.

⁵ *factum* in the printed texts.

A.D. 1381. They re-
view their
numbers
on Black-
heath.

quantam nullus meminisse potuit, vel audisse, ¹insimul con- MS. Bibl.
venisse. Cum tanta ergo frequentia ventum est ad locum Reg. 13
vocatam "²le Blaktheth;" ubi statuerunt turbam videre col- E. ix.

Message
sent by
them to the
King.

populum contraxissent. Quibus responsum est, se, pro certis
causis et negotiis, ad habendum cum Rege suo colloquium
convenisse, et debere eosdem nuncios regios remeare ad Regem,
et intimare ei oportere cum omnino ad eosdem venire, ad
audiendum desideria cordis eorum.

The King
is dissua-
ded by his
ministers
from meet-
ing them.

Nunciatum est igitur responsum Regi, et suasum a nonnullis
ut ad eos pergere festinaret. Archiepiscopus vero Cantuariæ,
pro tunc regni Cancellarius, Magister Symon de Sutburia, et Do-
minus Robertus de Hales, Magister Hospitalis Sancti Johannis,
tunc regni Thesaurarius, obnixè restiterunt talia suadentibus,
dicentes nequaquam debere Regem adire tales discaligatos
ribaldos, quin potius ³disponendum esse aliter ad comprimen-
dum superbiam ganeonum. Quæ cum audissent responsa vul-

The insur-
gents
threaten
the minis-
ters; and
reach
Southwark.

gares, in furorem versi, juraverunt se regios traditores,
Archiepiscopum scilicet, et Robertum prædictum, quæsitu-
ros, quo tutiores habere pedes se credebant, et eorum capita abla-
tuos. Et confestim iter versus Londonias arripientes, vene-
runt ad Suthwerk, et omnia loca repleverunt ibidem et in
regione vicina. Major ergo Londoniarum et Aldermanni,
metuentes urbi, portas mox claudere decreverunt; sed com-
mune vulgus civitatis, et præcipue pauperiores, faventes rus-
ticis, prohibuere Majorem a clausura portarum, inferentes
vim, et mortem comminantes eidem, si id facere attentaret.
Itaque factum est, ut per totam noctem sequentem, id est,
⁴Vigiliæ festi Corporis Christi, libere gauderent exitu et
introitu nebulones. Animavit communitatem Londoniarum, et
etiam totius regni, ad favendum eis, quod asserebant eorum
esse propositum regni tantummodo proditores scrutari, et
postea cessaturos. Et eo majorem fidem adhibuere dictis
eorum, quod nihil rapuerunt omnino, sed omnia emerunt justo
pretio; et si quemquam reperissent in furto, capite priva-
verunt, tanquam qui fures maxime detestarentur.

They
obtain ad-
mission
into the
city of
London.

In crastino autem, hoc est in ipso festo Corporis Christi,
intrans et exeuntes urbem, et de libertate adquirenda, de

¹ *insul* in orig. and Bibl. Reg. 13
E. ix.; *insulis* in the printed texts.
² *de* in orig.; corrected from
Bibl. Reg. 13 E. ix. Omitted in

the printed texts.

³ *deponendum* in orig.; corrected
from the printed texts.

⁴ *Vigiliam* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

proditoribus capiendis, et maxime de Duce Lancastriæ, quem A.D. 1381, inprimis odio habuerunt, cum simplicibus communibus Londoniarum verba serentes, in brevi pauperiores omnes in eorum vota fecere de facili conspirare. Cum autem eodem die sol altius elevatus incaluisset, et ipsi pro votis ubique vina diversa et pretiosissima pocula prægustassent, et facti fuissent non tam ebrii quam dementes, (nam Londoniarum majores et plebs communis cuncta cellaria illis aperta reliquerant), cœperunt cum simplicioribus civitatis multa tractare de proditoribus; et inter cætera se mutuo cohortati sunt, ut properantes Saveyam, hospitium Ducis Lancastriæ, cui nullum usquam in regno in pulchritudine et nobilitate potuit comparari, injectis flammis conflagrarent, ad diffiduciandum videlicet ipsum Ducem, quem proditorem vocabant, et metum cæteris proditoribus incutendum. Placuitque statim sermo vulgaribus Londoniarum, et ipsi in primis fœdum reputantes, si quisquam Duci ante eos injuriæ aut damni aliquid irrogaret, illico velut amentes cucurrerunt, et, ignibus in gyro conjectis, destructioni loci vacabant. Et ut patesceret totius regni communitati eos non respectu avaritiæ quicquam facere, proclamari fecerunt, sub pœna decollationis, ne quis præsumeret aliquid vel aliqua ibidem reperta ad proprios usus servanda contingere, sed ut vasa aurea et argentea, quæ ibi copiosa habebantur, cum securibus minutatim confringerent, et in Tamisiam vel in cloacas projicerent; pannos aureos et holosericos dilacerarent, et pedibus conculcarent, annulos et alia jocalia cum lapidibus pretiosis imposita, mortariolis contererent, ut postea nullis usibus apta forent. Et factum est ita. Deinde, ut nullum genus dedecoris præterirent, quin Duci cuncta imaginabilia irrogarent, arreptum quoddam vestimentum pretiosissimum ipsius, quale "*jakke*" vocamus, et impositum lanceæ, pro signo ad sagittas suas statuerunt. Et cum parum damni inferre sagittando valerent, depositum securibus et gladiis confregerunt.

They become infuriated with drink, and burn the Savoy, the mansion of the Duke of Lancaster.

Active part taken by the lower classes of the Londoners therein.

Precautions taken that the Duke's property should be utterly destroyed. Insults offered to the Duke.

Incenduntur Templum Barre et Domus Hospitalis Sancti Johannis.

Quibus perpetratis satis malitiose, etiam locum qui vocatur "Temple Barre," in quo apprenticii juris morabantur nobiliores, diruerunt, ob iram quam conceperant contra Robertum de Hales, Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, de quo præfatum sumus; ubi plura munimenta, quæ juridici in custodia habuerunt, igne consumpta sunt. Et amplius insanientes, illam domum nobilem Hospitalis Sancti Johannis de Clerkenewelle, immisso igne, ardere fecerunt per continuos septem dies.

The Temple is destroyed by the insurgents,

And the Hospital of Saint John at Clerkenwell.

- A.D. 1381. Illucescente die Veneris, die iræ, die tribulationis et angustia, die calamitatis et miseriæ, nondum finitis Matutinis apud Sanctum Albanum, venerunt de villa de Barnet sub festinatione maxima, qui nunciarent communes mandasse, ut assumptis secum communibus villarum de Barnet et de Sancto Albano, cum armis quibus se defendere scivere melius, Londonias festinare properarent: sin alias, viginti millia eorum simul accessura ad incendendum villas præfatas, et eos cum potestate magna adductura. Res statim notificatur Abbati, qui timens eorum adventum, et damna ex eo secutura, confestim convocatis universis curiæ suæ famulis et villanis, Londonias festinare rogavit, ad mitigandum eorum malitiam, et impediendum adventum. Nec mora, villani festinant, et Abbatis armigeri, ad occurrendum eis, et Londonias iter accipiunt cum fervore. Dissimiliter tamen hii et illi, de Abbathia scilicet et de villa; quia nostrates ad proficiendum, villani vero ad officiendum, se pararunt. Cum enim ventum fuisset non procul a Londoniis, juxta prædium quoddam Magistri Hospitalis Sancti Johannis, cui nomen "Heybury," vident ibidem quamdam multitudinem, quasi viginti millium rusticorum et communis vulgi, qui, immisso igne in editissimas domos, quæ jam ardebant inextinguibiliter, nitebantur cum diversis instrumentis cuncta quæ incendio dissolvi non poterant, subvertere machinamentis solo tenus. Visi autem a quodam illorum ductore, qui vocabatur "Johannes Strawe," mox accersiti et coacti, fidem ei fecerunt quod Regi Ricardo et communibus adhererent.
- Erant pro tunc turbæ rusticorum in tres partes separatæ, de quibus una pars vacabat, ut diximus, destructioni prædii supradicti. Alia juxta Londonias expectavit, in loco "le Mile" "Ende" vocato. Tertia vero occupaverat Montem Turris. Ea autem turba quæ prope Turrim erat, ita inverecunda et insolens habebatur, ut victualia Regis, quæ ad Turrim vehabantur, diriperet inverecunde. Et insuper, tanta agitabatur insania, ut Regem compelleret ad concedendum eis Archiepiscopum et Magistrum Hospitalis Sancti Johannis, aliosque in ipsa Turri occultatos, quos omnes proditores vocabant; alias sciret semetipsum vita privandum. Rex igitur, in arto constitutus, permisit eos in Turrim intrare, et loca secretissima pro sua voluntate nequissima perscrutari,² quippe qui nihil negare tute potuit quod petebant. Erant eo tempore in ipsa Turri sexcenti viri bellici, armis instructi, viri fortes et expertissimi, et sexcenti sagittarii, qui omnes,—quod mirum

¹ Milleende in orig.| ² quippe omitted in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

est,—animo ita conciderant, ut eos magis similes mortuis A.D. 1381. quam vivis reputares. Mortua enim erat in eis omnis memoria quondam bene gestæ militiæ, extincta recordatio antehabiti vigoris et gloriæ, et, ut concludam breviter, emarcuerat a facie rusticorum pene totius Loegræ omnis audacia militaris. Nam quis unquam credidisset, non solum rusticos, sed rusticorum abjectissimos, non plures, sed singulos, audere thalamum Regis, vel matris ejus, cum baculis subintrare vilissimis, et unumquemque de militibus deterrere minis, et quorundam nobilissimorum militum barbas suis incultissimis et sordidissimis manibus contrectare, demulcere; et verba modo familiaria serere de socialitate cum eisdem habenda de cætero, modo de fide servanda ipsis ribaldis, modo de juramento præstando, ut communiter cum eis regni quærerent proditores, cum ipsi manifeste proditoris notam devitare non possent, quippe qui vexilla et pennicellos erigentes, tali modo cum armata manu pro modulo suo, scilicet modo præfacto, incedere non timebant. Et cum hæc omnia facerent, et, ut diximus, plerique soli in cameras concessissent, et sedendo, jacendo, jocando, super lectum Regis insolescerent; et insuper, matrem Regis ad oscula invitarent quidam; non tamen,—quod mirum dictu est,—audebant plures milites et armigeri unum de tam inconvenientibus actibus convenire, non ad impediendum manus injicere, nec verbis secretissimis mussitare. Intrabant et exibant ut domini, qui quondam fuerant vilissimæ conditionis servi; et præferebant se militibus non ¹tam militum, sed rusticorum, subulci. Quia, ut credimus, Deus Anglicis demonstrare voluit, quod non in fortitudine sua roborabitur vir, nec in arcu vel gladio fore sperandum, sed in Eo qui salvat nos de affligentibus nos, et custodientes nos sua misericordia et pietate confundere consuevit. Sed de istis hactenus; modo de hiis quæ gesta sunt ²[circa] Archiepiscopum, calamum dirigamus.

Outrages
committed
there by the
insurgents.

De hiis quæ gesta sunt circa Archiepiscopum.

Cum ergo fatalis hora venisset, in qua manifestatum est The insur-
divinam ultionem incubuisse regno Angliæ, rustici, ribaldi gents de-
perditissimi, ganeones dæmoniacy, patrem communem totius mand
populi, Archiepiscopum et Primatem, quæsitura, instinctu Simon
diabolico portas Turris, ut præfactum est, illi per vias glo- Sudbury,
meratim et cum clamore terrifico sunt ingressi; reperto vero the Arch-
bishop of
Canter-
bury.

¹ *tamen* in the printed texts.

² Supplied from Bibl. Reg. 13 E.

| ix. and the printed texts.

A.D. 1381. quodam ibidem e famulis, imperant furibunde ut eos ducat ad locum in quo pius pater, quem proditorem nominaverunt, delitescebat. Is autem, eorum mandato contravenire non audens, deduxit eos ad Capellam; in qua, post celebratam

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Resignation manifested by the Archbishop.

Missam et sacram perceptam Communionem, Archiepiscopus orationibus insistebat. Nempe non inscius Archipræsul eorum adventus et propositi, totam noctem præcedentem duxerat in confessionibus orationibusque devotis; et ideo cum magna securitate eorum intrepidus expectavit adventum, frequentissime, tam in Missa sua quam post Missam ab eo celebratam, ¹ moras eorum arguens tali modo;—"Quando," inquit, "sunt venturi? Deus bone, quid expectant? Jam enim tempus esset, si Deo placeret, ut venirent."

Cum autem eos adventantes audisset, cum magna constantia dicit suis;—"Vadamus modo," ait, "securi; præstat enim mori cum non juvat vivere, neque enim ante in vita nostra in tanta securitate conscientiae mortui fuissetus." Et post pusillum ingressi tortores, clamaverunt;—"Ubi est regni proditor? Ubi communis vulgi deprædator?" Archiepiscopus vero, tanquam nihil omnino turbatus, ad clamores eorum ita respondit;—"Bene," ait, "venistis, filii; ecce! ego sum Archiepiscopus quem vos quæritis, non proditor aut deprædator."

The Archbishop is seized, and carried out to Tower Hill.

Igitur eo viso, mox membra diaboli, injectis in eum manibus sceleratis, rapiunt de Capella, nullum deferentes honorem loco seu sacris altaribus, aut imagini Crucifixi quæ in summitate baculi ejus figurata erat, postremo nec Corpori Dominico, quod sacerdos coram eo tenebat: sed peiores dæmonibus, qui Christi Sacramenta verentur ² et fugiunt, nihilipendentes Salvatoris præsentiam, trahunt per brachia, per caputium, per diversa loca ad eorum sectæ satellites, extra portas ad Montem Turris. Quo cum pervenisset, factus est clamor horrendissimus, non similis clamoribus quos edere solent homines, sed qui ultra omnem æstimationem superaret omnes clamores humanos, et maxime posset assimilari ululatibus infernalium incolarum. Qualibus etiam clamoribus usi in omni decapitatione cujuslibet, et prostratione domorum, quamdiu Deus permisit eorum nequitiam impunitam. Non tamen resonabant verba inter horridos strepitus, sed replebantur guttura multisonis mugitibus, vel quod est verius, vocibus pavonum diabolicis. Cum itaque staret Archipontifex inter eos, ut diximus, circumdatus nebulonum millibus, et gladios cerneret circa

The Archbishop

caput ejus extractos in numero excessivo, mortem sibi minitantes, circumstantibus dixisse fertur;—"Quid est, carissimi

¹ *more*s in the printed texts.

² *ut* in orig.; corrected from the printed texts.

MS. Bibl. " filii, quid est, quod proponitis facere? Quod est peccatum A.D. 1381.
 Reg. 13 " meum quod in vos commisi, propter quod me vultis occi-
 E. ix. " dere? Cavendum vobis est, ne, me interfecto, qui pastor, ex-
 " prælatus, et Archiepiscopus, vester sum, veniat super vos-
 " indignatio iusti vindicis, vel certe pro tali facto tota sup-
 " ponatur Anglia Interdicto." pos-
 " tulates with
 " the insur-
 " gents."

Vix hæc verba finire potuit, antequam horrissono clamore He is then
 perstreperent, se nec Interdictum timere, nec Papam; solum cruelly
 superesse sibi ut collum submittat, qui falsus fuerat communi- mangled,
 tati et regni proditor, gladiis amputandum. Cernens autem and be-
 Archiepiscopus sibi mortem indubitata imminebat, nec super- headed.
 esse viam evadendi, post plura piæ exhortationis documenta,
 post prædicata verba salutaria, ut erat vir eloquentissimus, et
 incomparabiliter ultra omnes regni sapientes sapiens, novissime,
 post remissam spiculatori qui eum decollaturus erat, quantum
 in ipso fuit, offensam necis suæ, ut plene videretur Salvatorem
 moriendo sequi, ¹ qui Patrem pro persecutoribus exoravit,
 flexis genibus collum ferienti supposuit. Percussus vero in
 collo securi, sed non letaliter, apposita manu vulnere, ita
 dixit;—"Ah! ah!" inquit, "manus Domini est." Nondum
 manum de loco doloris amoverat, et secundo percussus, sum-
 mitatibus digitorum amputatis, et arteriarum parte, cecidit;
 sed nondum occubuit, donec octavo ictu miserabiliter mutilatus
 in collo et in capite, dignum, ut credimus, martyrium com-
 plevisset. Jacuit ibidem corpus ejus inhumatum toto illo die Indignities
 Veneris, in quo fuit festum Sancti Basilii, et in crastino, offered to
 nemine illud audente tradere sepulturæ, propter metum irra- the body.
 tionabilis vulgi undique debacchantis. Percussor ejus mox His exe-
 divinam sensit ultionem, in furiam actus et cæcitate percussus. cutioner
 Quidam etiam ex rusticorum turba, instigatus avaritia, nocte visited with
 sequente ejus decollationem, latenter accessit ad corpus, ut insanity
 annulum, qui in digito ejus fuerat, furtive detraheret. and blind-
 ness.

Quidam insuper, a multis annis cæcus, quem idem Pontifex Miracles
 diu ex eleemosyna sua sustentaverat, audita morte ejus et causa, alleged to
 fiducialiter petiit a Deo per ejus merita sibi visum restitui, have been
 et visum recepit. In sepultura sua, quidam de Doveria, qui wrought
 jam duos annos in cæcitate transierat, per visum admonitus through his
 ad corpus venit, et ea nocte lumen sibi redditum fore gaude- merits.
 bat. Mulier quædam, quæ impregnata fuerat et parere nullo
 modo poterat, postulato ejus auxilio, eodem die deliberata est
 de tribus masculis puerulis, qui omnes baptizati sunt. Mul-
 taque miraculorum signa alia post ejus mortem divinitus sunt

¹ qui omitted in the printed texts. | E. ix. : Ah, ah, in the printed texts.

² A a in orig. and Bibl. Reg. 13 |

A.D. 1381. ostensa, et divinæ ultionis ¹indicia manifesta, in eos qui vel MS. Bibl. mortis ejus auctores fuere vel in ejus necem voluntarie con- Reg. 13 sensere, quæ in sequentibus, cum res et tempus postulaverint, E. ix. inseremus.

Other persons slain with the Archbishop.

Frightful excesses committed by the insurgents.

By advice of his Council, the King offers terms to the insurgents.

Which are accepted by

Interfecti sunt cum eo Robertus Hales, miles strenuissimus, Magister Hospitalis Sancti Johannis et regni Thesaurarius, et Johannes Leg, unus ex lictoribus regiis, et quidam frater de Ordine Francisci; ob iram scilicet et rancorem quem in Ducem gerebant Lankastriæ, Johannem de Gandavo, quia familiaris ei fuisse dicebatur. Decapitati sunt eodem die quamplures, tam Flandrenses quam Anglici, ob nullam quidem causam, sed ad explendum crudelitatem tunc dominantium rusticorum. Erat namque eis sollemnis ludus, si quem apprehendere poterant qui eis fidem non fecerat, aut cum eisdem pari mente non gradiebatur, aut si quis ex ipsis quenquam exosum habuisset, repente tali detrahere caputium, cum clamore consueto, et mox in plateis certatim ruere ad decollandum eum; nec ullam reverentiam impendebant sacris locis, sed de ipsis ecclesiis et in ²sanctuariis passim trucidabant quos odio habuerunt. A fide digno etenim referente, cognovi tresdecim Flandrenses violenter extractos fuisse de ecclesia Fratrum ³Augustinensium, quæ sita est Londoniis, et in strata publica decollatos; et ab alia parochiali ecclesia in eadem urbe, decem et septem; qui omnes, sprete reverentia sanctuarii, Deique timore, quia tunc temporis ipsa turba maledicta hominem non reverebatur, consimili mulctatione caputum fuisse preceptos.

Cum idcirco tantas transgressiones perpetrari viderent Rex et qui de ejus Consilio fuerant, post repentinos tractatus et subitos, quia tempus illud diutinam non permittebat deliberationem, et maxime, quia omnes et singuli ⁴confrænabantur de occisione Cantuariensis Archipræsulis et regni Thesaurarii, qui potissimi in regno fuerunt, et quia timebant, occisis majoribus, minoribus non esse parcendum; Dominus Rex, cum deliberatione Concilii quod tunc cum eo fuit, ut sedaret furorem qui tunc in cursu extitit, obtulit eis pacem, ea conditione ut cessarent ab incendiis domorum et dejectionibus, et hominum interfectionibus, et redirent ad propria, sine pluri, ibidem præstolaturi chartas confirmatorias pacis prædictæ. Quod Estsaxones libenter audierunt, eo quod jam pertæsi

¹ *judicia* in the printed texts.

² *sanctuaries* in the printed texts.

³ *Augustinencium* in orig.

⁴ *consternabantur* in the printed texts; *confrænabantur* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

MS. Bibl. diutini laboris, afficiebantur quodammodo ¹ [domibus,] uxoribus, A.D. 1831.
 Reg. 13 et liberis, revisendis. Statuerunt tamen quosdam ex ipsis, qui, the people
 E. ix. ² illis recedentibus, remanerent, pro chartæ regiæ acquisitione. of Essex,
 Factumque est ut, recedentibus, remanerent Kentenses, tota and they
 nocte sequente. return
 home.

Ut Rustici disposuerant Londonias concremasse.

Crastinus dies advenerat, quæ fuit dies Sabbati, dies Sancto- The Kent-
 torum Viti et Modesti, septimo-decimo Kalendas Julii, infra ish insur-
 Octavas festi Corporis Christi, et ecce! Kentenses pene nihil gents still
 remissius egerunt in omnibus sceleratis operibus, quam die persist in
 fecerant præcedente; sed mortibus hominum, domorum dejec- their ex-
 tionibus, et incendiis, vacaverunt. Rex autem ad Kentenses cesses.
 misit, qui nunciarent socios recessisse, de cætero victuros in
 pace, et velle eis eandem formam concedere, si eis acceptare
 placeret. Ductor ergo eorum maximus, dictus "Walterus
 "Helier," vel "Tyler," (nam talia nomina sibi met imposue- Designs
 runt ³ ex industria,) vir versutus et magno sensu præditus, of their
 si ingenium decrevisset bonis usibus adaptasse, pacem quidem leader,
 se dixit amplecti, sed si conditiones secundum ejus arbitrium Walter
 dictarentur. Decreverat utique Regem, Regisque Consilium, Tyler.
 quia fortior illis esse videbatur, usque in crastinum cavilla-
 tionibus suspendisse, ut nocte sequente suum perversum
 propositum liberius consequi potuisset. Cogitaverat etenim
 in ipsa nocte, quia cuncti communes pauperes, videlicet urbis
 Londoniarum, illis favebant, civitatem despoliasse, occiso
 prius Rege et majoribus sibi adhærentibus, et eam, quatuor
 locis injectis ignibus, conflagrasse. Sed qui superbis resistit Which are
 Deus, humilibusque dat gratiam, non permisit ejus impias happily
 imaginationes et affectus ad finem usque perducere; sed gratiose frustrated.
 et subito iniquum ejus consilium dissipavit. Cum enim
⁴ trina vice chartæ fuissent sibi conscriptæ, secundum formam
 quam in sequentibus demonstrabimus, et nulla illarum illi
 placere potuisset, novissime Rex destinavit ad illum quemdam
 e suis militibus, qui vocabatur "Johannes Newton," ut non
 tam invitaret quam rogaret eum, quia superbia ejus nota
 erat satis, Regi ad accedendum, et tractandum cum Rege de
 articulis pro quibus instabat suæ chartæ inserendis; de
 quibus unum inseram nostris Chronicis, ut legentibus constet
 clarius cæteros fore contrarios rationi. He is in-
 vited to
 confer with
 the King,
 as to the
 articles to
 be inserted
 in the
 Charter
 demanded
 by him.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² cum illis in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

³ et ex in orig. and the printed
 texts: corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

⁴ Incorrectly written *turma* in orig.;
 corrected from the printed texts.

A.D. 1381.

*De Superbia Walteri Tyler.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Demand
made by
Tyler that
all persons
connected
with the
law shall
be put to
death.

His in-
solent
bearing.

He is re-
proved for
his inso-
lence by
Sir John
Newton.

Upon
whom he
draws his
dagger ;
and the
Knight
prepares to
defend
himself.

The King
interferes,
to mode-
rate his
audacity.

Voluit namque, ¹ante alia, commissionem pro se et suis obtinuisse, ad decollandum omnes juridicos, escaetores, et universos, qui vel in lege docti fuere, vel cum jure, ratione officii, communicavere. Mente nempe conceperat, doctis in lege necatis, universa juxta communis plebis scitum de cætero ordinari, et nullam omnino legem fore futuram, vel si futura foret, esse pro ²suo arbitrio statuenda. Fertur revera cum superbia magna dixisse, pridie quam ista fierent, apposita manu sua suis labiis, quod ante quadriduum omnes leges Angliæ de ore suo et labiis emanarent. Igitur cum, ut diximus, Dominus Johannes Newton pro acceleratione instaret penes eum, indignando respondit;—"Si tibi," ait, "multum festinandum fuerit, redeas ad dominum tuum Regem; ego vero veniam cum placebit." Post regressum vero militis, et ille vectus equo subsecutus, sed tamen paulo tardius; cumque venisset ut esset non procul a loco in quo Rex constitutus fuerat, "Smythfeld" appellato, destinatus est ad cum secundo prædictus miles, ad audiendum et referendum vota sua. Miles autem, dextrarium insidens, accessit ad eum, auditurus quid dicere proponebat. Ille quidem indignatus quia equo vectus miles accesserat, et non pedes, mox cum furore dixit, decere ³eum potius pedes quam equum insidens suæ præsentia propinquare. Miles vero, nondum oblitus omnino militiae ⁴suæ veteris probitatis, illico sic respondit;—"Sedenti," inquit, "tibi in equo non est injuriosum me equitem accessisse." Ad quod verbum indignatus nebulo, mox extracto cultello, quem "*daggere*" vulgo dicimus, ictum militi minabatur, cum adjectione verborum quibus eundem militem proditorem appellavit. At miles, abhorrens illud nomen, eum mentiri asseruit animose, extracto contra eum æque tali cultello. E contrario, ribaldus non ferens inter suos rusticos illatam contumeliam, paravit in militem irruisse.

Rex igitur videns militi periculum imminere, ut mitigaret animum pro tempore ganeonis, militem jussit equo descendere, et cultellum, quem extraxerat, reddere nebuloni. Cumque non sic mitigari posset ejus elatus animus, quin omnibus viis et

¹ *ad* in the printed texts.

² *suis* in orig., *suorum* in the printed texts : corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *enim* in orig. ; corrected from the printed texts.

⁴ *sui* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. ; *suæ* in the printed texts.

MS. Bibl. modis vellet in militem irruere furibunde, accesserunt ad A.D. 1381.
 Reg. 13 Regem, qui juxta stabant, Major Londoniarum, Willelmus The Mayor
 E. ix. Walworth, et plures de militibus et armigeris regiis, asse- of London
 rentes dedecus inauditum et interminabile, si, illis præsentibus, Rex permetteret nobilem militem tam pudendæ morti interpos
 succumbere coram eo. Quapropter succurrendum fore sibi in behalf of
 celerius, et ribaldum arestandum. Newton.

Quibus auditis, Rex, quanquam puer esset et tenerioris The Mayor
 ætatis, concepta audacia, jussit Majori Londoniarum ut eum is ordered
 arestaret. Major autem, vir incomparabilis animositatis et to arrest
 audaciæ, indubitanter eum illico arestavit, librato ictu ejus Tyler.
 capiti, qui eum plurimum perturbavit. At mox ab aliis mi-
 nistris regiis circumclusus, gladiis diversis in locis corporis Tyler is
 transverberatur; corruensque de equo in terram, primum dedit slain.
 spem Anglicanæ militiæ, fere mortuæ, communibus posse
 resisti. Statimque, ut communes viderunt ejus ruinam, præ The insur-
 dolore mortis clamaverunt;—"Mortuus est capitaneus noster, gents pre-
 "proditiose peremptus est ductor noster. Stemus simul, pare to
 "moriatur cum ipso, sagittemus et vindicemus viriliter avenge his
 "mortem ejus." Tensis ergo arcubus, sagittare pararunt. death.
 Rex vero ultra ætatem mirabiliter ingenio præventus, et Great pre-
 audacia ¹concitus, calcaribus urgens equum ad eos acces- sence of
 sit, et in circuitu eorum equitans, dixit eis;—"Quid est mind
 "hoc, homines mei? Quid agitis? Nunquid sagittare vultis shown by
 "Regem vestrum? Non causemini, nec sitis tristes de morte the young
 "proditoris et ribaldi. Ego enim ero Rex vester, ego capi- King.
 "taneus et ductor vester; sequimini me in campum, habituri
 "omnia quæcunque vos petere ²delectabit."

Hoc autem fecit Rex, ne rustici, in amaritudine mentis con- The insur-
 stituti, ignem immitterent in domibus apud Smythfeld, ubi gents fol-
 fuerunt quando ductor eorum, præfatus proditor, est occisus. low the
 Igitur in apertum campum secuti sunt Regem et milites qui King from
 cum eo erant, nondum plena deliberatione certi, utrum Regem Smithfield.
 perimere debuissent, an omnino conquiescere et domum cum
 charta regia remeare.

Interea Major Londoniarum, cum solo quodam famulo festi- The Mayor
 nanter equitans, ingressus ³civitatem clamare cœpit:—"Cives summons
 "optimi, gratissimi, piissimi, succurrite sine mora Regi vestro the citi-
 "perimendo; mihi que succurrite, vestro Majori, in eodem zens to his
 "periculo constituto; vel si non decernitis mihi succurrendum, aid.
 "propter mea demerita, tamen nolite relinquere Regem ves-

¹ *concito* in orig. and Bibl. Reg. 13 | from the printed texts.

E. ix.; *concitus* in the printed texts.

³ *civitatis* in the printed texts.

² *delectabat* in orig.; corrected

A.D. 1381. "trum." Hæc cum audissent optimates de Londoniis, et cæteri quorum cordibus amor Regis inhæserat, subito decenter armati sunt ad numerum mille virorum; et mox parati in plateis constituerunt, expectantes quenquam ex militibus qui eos ducere posset ad Regem. Obtulitque fortuna pluribus Robertum Knolles, quem omnes rogaverunt ut esset ductor eorum, ne in-composite et inordinate venientes facilius frangi possent. Qui gratanter duxit partem illorum, partem vero alii milites, fulgentem armis splendidissime, ad Regis præsentiam perduxerunt.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

The insur- Rex autem, et qui cum eo erant milites et armigeri, de in-sperato armorum ¹[adventu et adiutorio plurimum] lætificati, repente circumcinxerunt omnem turbam undique rusticorum viris bellatoribus, velut cum oves caulis includuntur, usquedum mercenario complacuerit quas vult in pasturam emittere et quas vult morti deputare. Cernere erat ibidem mirabilem dextræ Dei mutationem; modo projectis baculis, securibus, bipennibus, gladiis, arcubus, et sagittis, rusticos ²ad terram ruere suppliciter, gratiam postulare, qui parum ante et Regis et regaliū vitam in sua non gratia, sed potestate, habuisse gloriabantur.

Delitescabant miseri in frugibus, in foveis et antris, in ³sultis, per fugam vel absconsionem vitam salvare cupientes; in quorum jamdudum manibus mors et vita nobilium pene totius Loegriæ sitæ fuerunt. Milites idcirco, qui cum Rege fuerunt, cupientes non tam eorum injuriam quam infamiam in rusticos vindicare, rogaverunt Regem, ut permitteret eos vel saltem centum vel ducenta capita nebulonum tollere, ut monumentum esset in posterum viros ordinis militaris vel aliquid in rusticos valuisse. Rex vero eorum postulationibus noluit acquiescere, asserens plures ex ipsis timore ductos turbam fuisse secutos, et posse tali modo evenire, fortassis, ut qui nihil peccaverant plecterentur, et delinquentes impunitate gauderent. Jussit tamen ut Londoniis statim proclamaretur, ne cives de cætero communicarent cum illis, nec ⁴admitterent quenquam ex illis in civitate ea nocte; sed permitterent eos sub divo ruri pernoctare. Chartam nihilominus, quam petierant, scriptam ac sigillatam, ad devitandum majus malum pro tempore, tradi jussit eisdem; sciens nondum Estsexiam pacificatam, aut ⁵Cantiam fore sedatam, quarum provinciarum communes et

The King interferes to prevent indiscriminate slaughter.

And orders the promised charter to be given to them.

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: *numero latificati* in the printed texts.

² *de terram* in orig.; by inadvertence: corrected from the printed texts.

³ Sic in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *sultis* in the printed texts.

⁴ *admitteret* in the printed texts.

⁵ *Cantium sedatum* in the printed texts.

MS. Bibl. rustici parati erant ad insurgendum, si citius eorum non satis- A.D. 1381.
 Reg. 13 faceret voluntati. Tenor chartæ extortæ per vim a Domino
 E. ix. Rege talis extat, mutatis nominibus communitatum, prout
 diversis Comitatibus mittebantur:—

Charta Regis de Manumissione Rusticorum.

“ Ricardus, Dei gratia Rex Angliæ et Franciæ, et Dominus Charter of
 “ Hiberniæ, omnibus ballivis et fidelibus suis, ad quos præ- Manumis-
 “ sentes litteræ pervenerint, salutem. Sciatis quod, de gratia sion gran-
 “ nostra speciali, manumisimus universos ligeos et singulos ted by the
 “ subditos nostros, et alios, Comitatus Hertfordiæ, et ipsos, et King to the
 “ eorum quemlibet, ab omni bondagio exuimus, et quietos bondmen
 “ facimus per præsentem; ac etiam perdonamus eisdem ligeis and others.
 “ ac subditis nostris omnimodas felonias, proditiones, trans-
 “ gressiones, et extortiones, per ipsos, vel aliquem illorum,
 “ qualitercunque factas sive perpetratas, ac etiam utlegariam
 “ vel ¹utlegarias, si qua vel quæ in ipsos vel aliquem ipsorum
 “ fuerint, vel fuerit, hiis occasionibus promulgata vel promul-
 “ gata; et summam pacem nostram eis, et eorum cuilibet, inde
 “ concedimus. In cujus rei testimonium has litteras nostras
 “ fieri fecimus patentes. Teste meipso apud Londonias, quin-
 “ todecimo die Junii, anno regni nostri quarto.”

Habita ista Charta, communes ad propria recesserunt; sed The insur-
 tamen priora mala facere minime cessaverunt, prout demon- gents re-
 strabimus in sequentibus; in processu videlicet quem, post turn home.
 reditum suum, villani de Sancto Albano fecerunt. Qui ut
 plenius cognoscatur, altius materiam repetemus, reincipientes
 a die exitus ipsorum, scilicet die Veneris præcedente.

*Processus de maleficiis et malitia Villanorum de
 Sancto Albano contra Abbatem.*

Cum ergo, ut in anterioribus est prædictum, villani de Arrival of
 Sancto Albano et famuli de Abbathia pervenissent ad ²præ- the men of
 dium de Heybury, ipso die Veneris in crastino festi Corporis Saint Al-
 Christi, et inde pertransissent et Londonias pervenissent, mox ban's in
 villani, Abbathiæ famulos relinquentes, ³ad malignitatis se London;
 commenta converterunt; adeuntes namque ecclesiam Sanctæ and ac-
 Mariæ de Arcubus, quæ sita est Londoniis, ibidem tractare count of
 cœperunt de ancillatione Monasterii, et quomodo ea, quæ diu their de-
 signs there
 Abbey.

¹ legarias in orig. and the printed
 texts. Corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix,

² prædictum in Camden's text.
³ et in orig.; corrected from the
 printed texts.

A.D. 1381. inter eos secrete voluerant, perducere possent ad effectum; ut videlicet novis gauderent bundis circa villam, in quibus libera sua pascere animalia, et piscationem sine calumnia in certis obtinerent locis, necnon venationes et aucupationes iterum haberent in certis locis, et pro suæ voluntatis arbitrio molas erigerent manuales ubicunque ¹placeret; et ut ballivus libertatis nihil interponeret infra villæ limites, et obligationes responderent, quas fecerant quondam parentes eorum piæ memoriæ Abbati Ricardo de Wallyngforde, et alias chartas, si quæ forent illis præjudiciales; omnia quoque, ²breviter perscribendo, quæ forent munimenta in Abbathia vel illis firmamento vel Monasterio detrimento. Et ut ³celerius optatum consequeretur effectum, quidam laudaverunt Walterum Tyler, adeundo ducem ribaldorum et rusticorum de Cantia, ut, accepta ab eo potestate, quia nunquam putaverunt majorem in regno futurum, nec leges terræ de cætero valituras, eo quod jam maxima pars juridicorum perempta fuerat, et reliqua juxta æstimationem ipsorum fuerat perimenda, domum redirent, et strictis conditionibus expeterent quæ volebant: ut videlicet, si Abbas decerneret negandum esse quod peterent, mox incendium comminarentur domui et mortem monachis, necnon postremo totius Monasterii ⁴demolitionem, ⁵ita ut in eo non relinqueretur lapis super lapidem.

They propose to consult Walter Tyler in reference to their designs.

Also, to demand the King's sanction, by letter under the Privy Seal.

William Gryndecobbe obtains a promise of the letter from the King.

Alii vero asserebant esse securius adeundam Regis præsentiam, quæ tunc nulli neganda fuit, et ab eo esse petendam litteram, sub Privato Sigillo, Abbati dirigendam, ut videlicet Abbas redderet eis libertates et jura, quæ patres et antecessores eorum Henrici Regis temporibus habuerunt. Laudatum est utrumque consilium, et tam Regem pro littera Abbati dirigenda, quam Walterum pro mittendis, si necesse foret, in subsidium eorum et loci destructione, ganeonibus, adierunt.

Willelmus Gryndecobbe, qui plura debebat Monasterio, tum quia educatus, nutritus, et exhibitus, ibidem fuerat, tum propter propinquitatem monachorum, qui ejus consanguinei fuerant, et pro tunc fuerunt, maximus prosecutor istorum negotiorum extitit penes Regem; ita ut sexta vice coram turba Regi genua flecteret pro dicta littera, quam obtinuit, obtinenda. Ipse etiam in primis prolocutor extitit principalis pro istis negotiis ipsi Waltero, idolo rusticorum. Fuerunt

¹ *placerent* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Omitted in the printed texts.

³ Written *scelerius* in orig. and

Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *demolitione* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁵ *ita* omitted in the printed texts.

MS. Bibl. tamen quamplures alii coadjutores malitiæ suæ penes ipsum, A.D. 1381.
 Reg. 13 qui tantum Abbatem et Priorem, et quosdam e monachis, He also
 E. ix. depravarunt de injusta dominatione in suos rusticos, de pleads be-
 oppressione communium, de retentione stipendiorum pauperum fore Tyler
 et servientium, ut commoverent ipsum Walterum, quanquam Abbot and
 non fuisset propositi sui recedere de Londoniis, nec quen- monks of
 quam a se de suis sequacibus mittere, ad promittendum eis Saint
 adventum suum ad radendum barbas Abbatis et Prioris, et Alban's.
 cæterorum monachorum, id est, ad decapitandum eos, cum
 numero viginti millium, si necesse foret, vel si ducerent Tyler
 mittendum esse pro ipso: ita duntaxat, ut ipsi in omnibus promises
 mandatis ejus parerent, et nihil præterirent de universis quæ them his
 mandaret. Et dedit mandata quæ facerent mox post eorum assistance,
 adventum ad propria, sicuti dederat universis et singulis qui and threa-
 de eo recesserant, vel recessuri erant, sub affirmatione jura- to the Ab-
 menti, quod nihil præterirent intactum de ejus jussionibus et bot and
 doctrina; quæ in sequentibus ¹edicemus. Hac ergo accepta monks.
 securitate, domum redire disponunt. Prævenit tamen eorum
 adventum quidam de famulis Abbathiæ, cursu equorum velo- News of
 cissimo, et mortuum nunciavit Archiepiscopum, mortuum the recent
 Thesaurarium, mortuos esse quamplures alios, et nullam events in
 inesse communibus misericordiam aut gratiam, sed quos- London is
 cunque ²odirent sine pietate trucidare; decollandum fore the Abbey.
 Priorem, et alios cæteros monachos periculo subjacere, si
 vim et adventum communium expectarent.

De fuga Prioris.

Fugit ergo Prior, et cum eo quatuor monachi, alii quoque The Prior
 familiares Monasterii nonnulli, et per longa itinera, per mag- and other
 naque pericula, quidam e monachis equis vecti, quidam members of
 pedibus, ad Tynemutham tandem trepidi pervenerunt. Villani the Abbey
 vero, non diu post recessum Prioris, ut dicitur, redierunt; flight
 sed ante omnes, Willelmus Gryndecobbe et Willelmus Grynde-
 Cadyndone, pistor, festinarunt, ut ipsi saltem aliquid fecisse cobbe and
 viderentur ante adventum sociorum. Cupiebant revera specia- another re-
 lius aliquid illis ascribi posse præ cæteris, ut magni postea turn to
 haberentur. Hii igitur, in adventu illorum, nunciaverunt Saint Al-
 cuncta sibi prospere evenisse, de cætero non servos, sicut ban's, and
 hactenus, sed dominos, futuros esse, de magnis et mirabilibus make pub-
 lic their
 designs.

¹ *educemus* in the printed texts. | ² *odirentur* in the printed texts.

A.D. 1381. negotiis contra Abbathiam expedisse. Et ideo in primis, ad MS. Bibl. diffiduciandum Abbatem, faldas quæ fecerat in Fawconewode Reg. 13 et sylvis aliis, esse frangendas ipsa nocte, et portas de Eywode et ¹aliis sylvis quantocius ²excidendas; domumque Subcellerarii, quæ ex adverso stratæ stabat ubi pisces venduntur, quia videbatur aspectum burgensium impedire et nobilitatem civium prægravare, (sic enim se jam vocabant,) omnibus viis et modis illico diruendam. Nec mora, stulti, stultorum consentientes assertionibus, ipsa nocte ante quietem universa, ut præmittitur, in fractione faldarum, excisione portarum, et domus subversione, in magna mentis insania perpetrarunt. Et hic finis diei Veneris apud Sanctum Albanum, et initium malorum subsequentium, quæ pro parte in proximo Capitulo perorabo, distinguendo jam diem Sabbati a die Veneris, ut posteris facti notitia melius nota fiet.

Quod actum sit die Sabbati.

The people of Saint Alban's are summoned, under threats, to meet at Falcon Wood.

Igitur die Sabbati mane surgentes villici de Sancto Albano, tractaturi de hiis quæ perpetrata fuerant, villani cum pompa magna egrediuntur ad Fawconewode; facta prius proclamatione, ne aliquis domi remaneat qui arma ferre prævalet, sed omnes et singuli, statim sequentes, egrediantur cum armis et utensilibus quibus se melius defendere poterant vel sciebant, sub pœna decapitationis; et nihilominus, si domum haberet propriam, dejectionis domus suæ, et amissionis omnium bonorum inibi repertorum. Gravis interminatio benevolos et malevolos coegit accurrere, et accuratius subsequi incentores nequitiae, Willelmum Gryndecobbe, cujus nomen ante præmisimus, et Willelmum Cadyndone, et alios quos supersedeo numerare.

The folds at Falcon Wood are destroyed.

Ventum est ad locum præfixum cum turba multa; habitum et diffinitum est consilium quid peterent, quid facerent, quid minarentur. Consultum est de faldis in sylvis, de sylvarum portis, ut primo, si quid pridem fuerit relictum eis integrum, ita ut mox contereretur, ne ³ullis usibus de cætero foret aptum: secutum est opus malitiosum, consilium impium, et factum est ita.

¹ *alias silvas* in the printed texts; *aliis silvis* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *excidendas* in the printed texts.

³ *illis* in orig.; corrected from the printed texts.

IS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Deinde, cum eadem turba regrédiuntur ad villam, ubi jam A.D. 1381. expectabant eorum reditum de villis circumjacentibus et A great domino Monasterii rustici, et communes qui per eos, non multitudine ¹inviti, citati convenerant, duo millia vel amplius ribalds of insurgents is collected at dorum. Dederant namque in mandatis hominibus villarum et de libertate Sancti Albani, ut, omni excusatione postposita, Saint et sub pœna præmissa, concurrerent simul et semel, peti-Alban's. turi et habituri libertates quascunque petere decrevissent, et ut nullum permetterent generosum domi residere, sed omnes secum ducerent in auxilium eorundem. Nolentes vero cum eis communiter pergere, et fidem eis facere, decollarent, et eorum habitacula diruerent aut conflagrarent; sic enim docendo præceperat eis Walterus Tyler, dominus et magister ipsorum. Cumque vidissent turbam quæ convenerat ipsorum jussu, magnos se reputantes, non modice confortati sunt, et elevatum est cor eorum; moxque jungentes dexteras, fidem acceperunt ab invicem et dederunt. Deinde cum superbia magna ad portas Monasterii properarunt, demonstraturi quantam potestatem adepti fuerant de Waltero prædicto. Cum itaque pervenissent ad portas, quæ eis apertæ fuerunt, carcerem a janitore illis ²aperiri cum ³indiscibili fastu jusserunt. Qui non ⁴ignarus de illorum proposito, quid videlicet præcepturi sibi fuerant, quidve facturi,—nam Abbas per quosdam de villanis, quorum tetigerat Deus corda, occulte de omnibus edoctus fuerat, et quid facturus esset ⁵janitor, edocuerat,—confestim ostia carceris reseravit. Ingressi ergo cunctos vinctos eduxerunt, et liberos abire jusserunt, ita duntaxat, ut communitati fidem de cætero deberent et gratiam, et eis inseparabiliter adhærerent. Quemdam autem quem morte dignum One of the prisoners is executed by them. judicabant, inter alios extractum de carcere, ipsi, judices effecti et carnifices, decollaverunt in larga terra ante januas Abbatihæ; et caput, cum clamore diabolico quem Londoniis didicerant in decollatione Archiepiscopi, deferentes ad collistrigium in sublime fixerunt, ut cunctis patesceret eos novis uti posse legibus, novis fultos esse privilegiis. Non multo They are joined by the insurgents from Barnet. post istud factum, venerunt et villani de Barnet, villanis de

¹ *invitati citati* in orig.; *invitati sed citati* in the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² *rapiri* in orig., *repari* in Bibl. Reg. 13 E. ix.; *aperiri* in the printed texts.

³ *indiscibili* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *ignarus illorum propositi* in the printed texts.

⁵ *janitorem* in the printed texts.

A.D. 1381. Sancto Albano foederati, ad supplendum pravorum numerum, et ipsi venientes simili mente contra Abbathiam. MS. Bibl. Reg. 13 E. ix.

Richard de Wallingford arrives from London with the Letter. written for the burgesses of Saint Alban's by the King.

Circa horam diei tertiam, cursu velocissimo equi sui vectus, venit de Londoniis Ricardus de Walingford, maximus villanorum Sancti Albani, qui ibidem remanserat pro littera deferenda, pro qua supra retulimus Willelmum Gryndecobbe Regi totiens supplicasse; deferens ante eum vexillum, vel pencilum, displicatum, de armis Sancti Georgii, juxta morem illorum qui Londoniis tot scelera perpetrarunt. Hujus adventum cum cognovissent villani, assumpta statim cum eis turba communium patriæ et rusticorum, quæ, ut diximus, citata per eosdem advenerat, obviam accurrunt eidem ad largam terram; ubi descendens equo suo, et figens standardum suum, jussit ut omnis populus, veluti sit in bello, adhæreretur standardo. Et post modicum temporis spatium, quod indulsit colloquio et consilio villanorum de habendo tractatu cum Abbate, præcepit communi plebi cum standardo stare, et eorum reditum ibidem expectare, donec videlicet responsum certum obtinerent, quid Abbas decerneret ¹ faciendum de petitionibus ei ex parte populi porrigendis. Ingressus est igitur in ecclesiam ipse, et plures de majoribus, et illico pro Abbate missum est, ut veniret et communibus responderet. Ita enim tunc temporis gloriabantur eo nomine, ut nullum ² censerent nomen honorabilius nomine "communitatis," nec quemquam de cætero reputaturi fuerunt dominum, juxta æstimationem suam stolidam, nisi Regem solummodo et communes. Abbas vero, qui jamdudum citius mori decreverat pro libertate tuenda Monasterii, quam quicquam facere quod ecclesiæ suæ cederet præjudicio, pulsatus suorum monachorum precibus, monitionibus, et assertionibus, qui dicebant nil prævalere Monasterio mortem suam in hac causa, etsi omnino mori decerneret, cum irrationabile vulgus firmiter proposuisset vel obtinere petenda, vel illum et monachos suos morti tradere Monasteriumque cremare, tandem victus descendit ad eos. Qui cum venisset in ecclesiam, post brevem salutationem, Ricardus de Wallingforde porrexerat eidem breve regium, quod nuper Willelmus Gryndecobbe, non tam obtinuit, quam extorsit, a Rege, sicut prædiximus; cujus tenor est talis:—

The Letter is presented to the Abbot.

¹ *aficiendum* in orig.; *ficiendum* in Bibl. Reg. 13 E. ix., with an expunctory mark under the first *i*, and a inserted in the margin. Hence, probably, the transcriber's

mistake: *efficiendum* in the printed texts.

² *censerant* in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix.; *censerant* in the printed texts.

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

Littera Regis directa Abbati pro Chartis Regiis. A.D. 1381.

“ Tres cher en Dieux.—A la petition de nous amez liges Tenor of
“ de la ville de Seynt Alban, nous volons et mandons, que the said
“ certaines chartres esteantz en vostre garde, faitz par nostre Letter.
“ progenitour, le Roy Henri, a les burgeis et bones gentz de
“ la dite ville, de comune, et de pasture, et de pescherie, et de
“ certienes autres commodites expresses en mesmes les char-
“ tres, a ceo qils diont, facetez ¹ [liverer as dites burgeis et
“ bones gentz], ceo que lei et reson le requeront; par ensi
“ quils neient matiere de pleindre desore a nous pur cele
“ cause. Donez souz nostre signet a Londres, le quinze jour
“ de Juyn, lan de nostre regne quarte.”

Acta apud Sanctum Albanum die Sabbati.

Dominus autem Abbas, recepta cum reverentia debita et The Abbot
perlecta littera, informare nitebatur et commonere eos, qualiter expostu-
omnia talia perplacita fuere suorum patrum temporibus ter- lates with
minata, et exinde recordum esse apud Westmonasterium in the insur-
rotulis regiis; unde juxta leges regni, antiquitus usitatas, asse- gents, as to
ruit eos nullum jus vel clameum habere debere in omnibus the contents of
quæ petebant. Ricardus de Walyngford, omnium prolocutor, the Letter.
respondit ad hæc, dicens communes jam pro tempore dominari
leges, penitus non curare, nec rationes tales velle vel expectare vel acceptare;—“ Quare consulo,” inquit, “ vos, et hortor,
“ ne quovismodo communitatem exasperare tentetis; quæ nul-
“ latenus est sedanda, donec cuncta quæ mente conceperant

TRANSLATION.

“ Very dear in God—At the petition of our beloved lieges
“ of the town of Saint Alban’s, we do will and command,
“ that certain charters being in your keeping, made by our
“ progenitor, King Henry, unto the burgesses and good folks
“ of the said town, of common, and of pasture, and of piscary,
“ and of certain other commodities expressed in the same
“ charters, as they say, you do [cause to be delivered unto
“ the said burgesses and good folks], according as law and
“ right shall require; that so they may have no ground for
“ complaining hereafter unto us for such cause. Given
“ under our signet at London, the fifteenth day of June, the
“ fourth year of our reign.”

¹ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix. ; omitted in the printed texts.

A.D. 1381. "uno modo vel alio nanciscatur." Cumque nondum adquires- MS. Bibl.
ceret Abbas, sed rationes et allegationes pro se plures faceret, Reg. 13
quare non deberet petita ¹concedere, idem Ricardus, cum ma- E. ix.

Richard de Wallingford warns the Abbot not to delay. joribus villæ qui affuerunt isto colloquio, subintulerunt:—"Con- siderate," inquit, "ad millia populi ante fores Monasterii
"festinum responsum præstolantis, qui in nos proculdubio
"suum furorem convertent, si diutius immorati fuerimus pro
"hac causa; aut enim decreverunt obtinere petita repente,
"aut pro Waltero Tylere nuncios mittere, ut cum viginti mil-
"libus veniat, in subversionem loci istius et periculum capi-
"tum monachorum."

The Abbot again ex- postulates. Abbas vero, tactus dolore cordis intrinsecus, cum audisset
talia, dixit eis:—"Heu, heu," inquit, "boni proximi, jam
"triginta duo anni sunt ex quo Abbas et pater vester extiti,
"et nunquam vos infestavi vel contristavi; sed quotiens in
"tribulatione fuistis et angustia, laboravi vestris necessitatibus
"et miseriis depellendis; et vos me omnino subvertere nitimini,
"amicum vestrum et placidum dominum, sine causa." Cui illi,

A peremp- tory an- swer is de- manded of him. —"Fatemur," inquit, "vos et æquum et placidum nobis
"fuisse dominum, et idcirco nequaquam proposuimus in die-
"bus vestris vos pro causa hujuscemodi molestasse. Expecta-
"vimus siquidem diem mortis vestræ, ut post fata vestra de
"successore vestro in hac causa triumphassemus; sed jam
"nihil vobis et nobis superest, nisi ut pro periculo vos devi-
"tando celerius adquiescat, et nos, ne mora nobis etiam
"vitæ periculum generet, ²ad communes cum uno responso
"vel alio revertamur."

The Ab- bot, at length, yields to their de- mands. Abbas igitur, librans pericula quæ incumbabant, ad devitan-
dum majus malum, minus malum elegit incurrere, et con-
cessit eisdem universa quæ petere voluerunt. Cernentes id-
circo villani jam tempus suæ malitiæ arridere, mox petitiones,
ut præmisimus, specificant, postulantes novas chartas illis
fieri libertatum, et obligationes, quas fecerant ³patres eorum

Bonds and other Ab- bey muni- ments are delivered to the mul- titude, and burnt. Monasterio, ipsis protinus redonari. Nec mora; cupiens Abbas
eorum importunitate carere, tradi jussit obligationes quæ
petebantur, facturis chartas pro illorum arbitrio de quibus-
cunque libertatibus voluissent. Igitur mox obligationes, cum
quibusdam domus munimentis et rotulis quas extorserant ab
Archidiacono, quia nec jura civilia nec canonica de cætero
frequenter cogitaverant, in foro villæ, juxta Crucem, flammis
consumperunt.

Sed ista sufficere non valebant indisciplinato populo, quin

¹ concedereri in the printed texts.

13 E. ix.

² aut in orig. and the printed texts; corrected from Bibl. Reg.

³ ex parte eorum in the printed texts.

S. Bibl.
eg. 13
. ix.

quandam chartam antiquam reposcerent, de libertatibus vil- A.D. 1381.
lanorum, cujus litteræ capitales fuerunt, de auro una, altera An ancient
de azorio, sine qua non posse satisfieri votis populi asserere- charter of
bant. Abbas autem affirmavit se nullam talem chartam scire, liberties is
nec quidem de illa audisse per ante; sed contentos eos esse demanded
rogavit ad præsens, quod omnia obtinuerant ab eo quæ potuit rendered;
conferre eis, et nihil negaverat quod duxerant postulandum; which is
velle se chartam inter munimenta requirere, si uspiam in- not known
veniri posset, et eis sine fraude resignare, tantum jam quiesce- to exist.
rent a furore. ¹ Itur ergo a majoribus de ecclesia ad minores;
renunciatur eisdem responsum Abbatis; renunciatur omnia
adepturos firmamento sigillorum Abbatis et Conventus, post
nonam; quiescere debere ad tempus illud. Tamen interim Other ex-
ribaldi, cum instrumentis claustrum ingredientes, de locutorio cesses com-
forinseco lapides ²[molares], qui in pavimento ostii locutorii, mitted by
in munimentum et memoriam antiqui placiti inter villanos et the multi-
Monasterium quondam Abbatis Ricardi, locati fuerant, leva- tude.
verunt, asportaverunt, et ad communes detulerunt; et ibidem
³minutatim confregerunt, dantes partem cuique, ut panis bene-
dictus Dominicis parti et conferri in ecclesiis parochialibus
consuevit; ut videlicet videntes easdem particulas, apud se
recognoscerent se olim in ea causa de Monasterio vindicasse.

Indultum est spatium prandio monachorum, sed quod non pro-
ficeret manducantibus, quoniam a facie mœroris et angoris, tris-
titia et pavoris, cibabantur pane lacrymarum, et panem utique
doloris manducabant, et potus eorum fletibus miscebatur. Quis
enim sanus, ⁴sapiens, pro tunc lamentari non debuit, videns mu- Reflections
tatum rerum ordinem, servos, versa vice, dominis imperare, in upon this
tantum ut ubique vita et mors essent in manibus rusticorum qui lamentable
dominari nesciunt, misereri nolunt? Quis temperaret a fleti- state of
bus, cernens nobile caput regni, urbem dico Londoniarum, per- things.
ditam per diem et noctem integram, et communium voluntati
subjectam? Quis non expavesceret, cum ipsum caput cleri
dignissimum a vilissimæ conditionis hominibus obtruncatum
audiret; Archiepiscopum scilicet, in medio regni tam crudeliter
interfectum, et regni Thesaurarium cum eo pariter decollatum?
Quis non doloisset Regem Angliæ, et nobilitate et dignitate
cunctis mundi Regibus præferendum, in tantum a servis artari,
ut nihil præter eos facere prævaleret; et ipsam nobilem et
approbatam regni militiam in conspectu silere rusticorum, et
eorum sequi per omnia voluntatem?

¹ *Itur ergo a* in orig.; *Itur*
a in the printed texts: corrected
from Bibl. Reg. 13 E. ix.

² Supplied from Bibl. Reg. 13

E. ix. and the printed texts.

³ *minutatim et confregerunt* in the
printed texts.

⁴ *vel sapiens* in the printed texts.

*Congregatio Villanorum ad portas Sancti Albani.*MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

A.D. 1381. Novissime, ut ad Sanctum Albanum redeamus.—Quanta tristitia putandum est fuisse repleta corda monachorum, qui videbant illud celebre Monasterium jam vel constare suorum indulgentia natorum, qui nec indulgere sciunt, nec amare dominos, vel ipsorum furore et iracundia conflagrandum? Talibus ergo ferculis ministrabatur monachis eo die, donec tempus post nonam, quo villani pro charta libertatis obtinenda venerunt. Venientibus autem illis, convenit ad portam Monasterii turba copiosa, amplius quam duo millia nebulonum, qui omnes una voce, una mente firmanunt, vel Portam Magnam illico diruendam, vel chartas burgensibus esse tradendas. Fecerat autem Dominus Abbas quamdam chartam fieri secundum petitionem eorum, et misit ut legerent eam in concione villanorum; et si dignarentur eam acceptare, paratus erat ad confirmandum eam roboramine sigillorum Abbatis, et Conventus. Sed non potuit placere eis quod ipsi non conceperant; sed cum magna superbia miserunt Abbati per quemdam armigerum ipsius, ut destinaret suum clericum cum incausto et ¹pergameno; ut quod ipsi decernerent, ipse scriberet, et exposit Abbas et Conventus apponerent sigilla sua. Abbas vero renunciavit eisdem se confirmaturum universa quæ vellent, ut tantum de cætero forent amici et desisterent ab inceptis. Sed postquam et clericum habuissent et chartam confecissent, juxta vota sua confirmandam et sigillandam, non tamen satisfactum est eis; sed dixerunt quamdam superesse chartam in Monasterio libertatum suarum antiquarum, quam juraverunt eis esse reddendum, vel Monasterium diruendum. Abbas autem bonos et honoratos armigeros patriæ misit ad eos, qui nunciarent eum velle, si cuperent, in crastino coram eis Missam celebrare, et super Sacramentum, quod sumpturus erat, cum omnibus suis monachis, vel quos ipsi ducerent adhibendos, juramento firmare, se nullam talem chartam penes eos scienter retinere.

The Abbot makes them a fresh offer in substitution for it; Sed nec sic quidem poterant mitigari: aut omnino recepturi erant quod haberi non poterat, aut in prima sententia permansuri. Abbas ergo quid faceret, quem angustia premebant undique, et dolores nimii affligebant? Remisit eosdem viros quos ante miserat, qui nunciarent eis Abbatem in omnibus

¹ percameno in orig. and Bibl. | Parker's text; *pargamento* in Camden's text.
Reg. 13 E. ix.; *pargameno* in

Bibl. voluntati suæ velle parere; eos quoddam impossibile exigere; A.D. 1381
 . 13 rogare ut condescenderent rationi, et, ex quo talis charta non ^{as it cannot}
 K. potuit inveniri, componerent ipsi chartam quibuscunque vellent ^{be found.}
 libertatibus aut conditionibus exaratam, de temporibus Henrici
 Regis et Abbatis qui tunc super erat, annotandam; et sigillis
 protinus firmaretur. Sed adhuc ita non potuit satisfieri ganeo-
 nibus, affirmantibus se nulli juramento fidem daturos, velle
 chartam irrecuperabilem recuperare, aut Monasterium ignibus
 concremare. Tandem, Deo volente, quia plura damna illaturi ^{Their de-}
 erant suis proximis, et non poterant vacare destructioni Mo- ^{mand is}
 nasterii simul et proximorum detrimento, conventum est ut, ^{postponed}
 niore trengarum, Abbatia gauderet indemnitate usque in cras- ^{until the}
 tinum ad horam nonam; tunc proculdubio subitura dispendium, ^{morrow.}
 nisi charta præfata, quæ non habebatur, communibus exhibere-
 tur. Nihilominus rustici et nativi Abbatis et Conventus, simul ^{Certain of}
 cum communibus patriæ et quibusdam de villanis, ad numerum ^{them pro-}
 mille quingentorum hominum omnis conditionis, persistentes ^{pose to de-}
 ante Magnam Portam, instigante sola malitia, totum ædificium ^{stroy the}
 portæ destruere se velle dicebant, si quisquam vellet percutere ^{Great}
 primum ictum. In tantum enim nativi Monasterii infesti fuere ^{Gate.}
 suis dominis, ut quamvis concederentur eis ¹ vel chartæ liber-
 tatis, potius destruere Monasterium cuperent, quam chartas
 obtinere præfatas. Mittebatur eis ² cervisia abundanter, cum ^{They are}
 panibus in magnis cunis, ad portam, ut quilibet biberet et tol- ^{supplied in}
 leret quod volebat, ut vel sic pro benevolentia ostensa con- ^{abundance}
 quiescerent. ^{with bread}
^{and ale.}

Sed nihil hæc omnia profecerunt, donec quidam de majori- ^{One of the}
 bus villæ veniret et periculo se objectaret inter illos, con- ^{principal}
 scientia ad hoc inductus. Hic ergo, cum venisset, satis caute ^{townsmen}
 compescuit eos, dicens;—"Vos," ³ inquit, "ribaldi, quid ^{expostu-}
 " facitis? Quid molimini? Nunquid vos intenditis dare pri- ^{lates with}
 " mum ictum ⁴ [in] prostratione hujus ædificii, qui estis ^{them.}
 " extranei vel adventitii? Et non nos potius, qui sumus
 " burgenses et liberi hujus villæ? Quiescite ab inceptis, et
 " burgenses sequimini; et quid ipsi decernunt facere, faci-
 " atis; ipsi enim vos ducent, et ⁵ adducent ad loca diruenda
 " vel certa facienda." Hoc commento fecit eos a porta
 recedere, et ad aliam congregationem similium ribaldorum
 quæ in villa fuerat, properare; ubi quicquid restabat temporis

¹ vel omitted in Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

² *servicia* in orig.

³ Omitted in the printed texts.

⁴ Supplied from Bibl. Reg. 13
 E. ix. and the printed texts.

⁵ *ad ducenda ad* in Camden's
 text.

A.D. 1381. illius diei, consumpserunt in deiectione domorum; in confrac- MS. Bibl.
Devasta- tione utensilium, vel rerum inventarum in eisdem, secundum Reg. 13
tion com- quod didicerant Londoniis a Waltero præfato. E. ix.
mitted at
Saint Al-
ban's.

Proclamatio per Villanos.

The insur- Præsumpserunt insuper, sub vexillo regio displicato, pro-
gents of clamationes facere de vigiliis locandis circa villam in numero
Saint Al- copioso, (ne forte venirent armati in adjutorium Abbathia,
ban's issue et occuparent incautos de semitis observandis et viis ¹ circa
a procla- fluvium et Sanctum Germanum,) ne ullus exiret ibidem mona-
mation. chus, vel intraret; et si ibi aliquis apprehendi valeret, vel
decollaretur vel usque in crastinum secunda custodia serva-
retur; unde contigit plus quam centum illas observare partes,
ut si forte Prior Monasterii, vel qui cum eo recesserant, reversi
fuissent per illam viam inter ribaldos, decollati fuissent.
Proclamaverunt etiam, ut si cuiquam deberetur, pro mercede
vel stipendio, ² ulla pecunia, de Abbate, Priore, vel monachis
cæteris, ³ veniret in crastinum petiturus; et burgenses villæ
Sancti Albani satisfacere curarent de bonis Monasterii, quan-
tum sufficere possent ipsa bona cuilibet sic petere volenti.
Pluraque magisteria præsumpserunt, quæ nimis longum esset
per singula numerare.

A sum of
money is
extorted
from the
Abbot by
the former
farmer of
Kingsbury.

Dum ergo illi circa talia satis inutiliter occuparentur, in-
travit quidam cum gladio et 'parma penticium Abbatis, audac-
ter petens centum marcas ab Abbate donari sibi; vel certe
mox, congregata familia impia, ignem immitteret in gran-
giam Sancti Petri et manerium de Kyngesbury, quæ sunt
sita prope villam. Fuerat namque quondam firmarius ⁴ [ma-
nerii] de Kyngesbury, et cum deberet magnam summam
pecuniæ Conventui, et non haberet unde redderet, fugam
latentur arripuit, legum censuram timens. Jam ergo reversus,
affirmavit se timore Prioris, qui eum pro eadem pecunia per-
secutus fuerat, non fugam iniisse, sed ad amicos transisse,
qui ei succurrissent de tanta pecunia, quanquam injuste,
solvenda; et modo se petere tantam summam pro damnis
illatis sibi ratione subitæ transitionis de manerio; quæ qui-
dem damna dixit se incurrisse per Priorem, ⁵ cui nihil, omnibus

¹ *super* in orig.; corrected from the printed texts.

² *vel pecunia* in the printed texts; the contracted form in orig. admitting of either reading. It is *ulla* in Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *venirent* in orig. and the printed

texts; corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

⁴ *parma* in the printed texts.

⁵ Supplied from Bibl. Reg. 13 E. ix.: omitted in the printed texts.

⁶ *cum* in the printed texts.

Bibl. computatis, debuerat, sed cui debebantur centum marcae de A.D. 1381.
 . 13 terminis quibus occupavit manerium supradictum; vello sibi
 x. satisfieri jam de præfata summa, quia tempus eam recuperandi
 arriserat, vel certe prædicta loca ¹dare flammis. Habebat
 namque, ut asseruit, duo millia communium prope loca, qui,
 nisi Abbas citius satisfaceret, adustione locorum ejus injurias
 vindicaret. Quid multa? Nulla in tantis turbinibus alia res-
 tabat via, nisi ut Abbas satisfaceret suæ petitioni ²fraudu-
 lentæ; tamen pulsatus ribaldus multorum precibus de centum
 marcis recepit viginti libras, et abiit; jurans se malle quam
 totam illam pecuniam Prioris habere personam, ut suas
 injurias in ejus capite valeret ulcisci; qui nihil utique
 unquam sibi injuriatus fuerat, sed potius eum foverat, et
 in multis adjuverat, donec sensit aperte ipsum fuisse dam-
 nosum Monasterio, et inutilem debitorem. Hiis et multis
 similibus damnis, injuriis, et terroribus, ³afficiebantur Abbas
 et monachi eo die.

Tumultuantur Villani de Sancto Albano.

Pertransita nocte mœroris, in qua monachi constituti fuere News of
 in maxima perplexitate, quid agendum foret eo die de condi- the death
 tione proposita per villanos, nisi charta redderetur quæ non of Walter
 posset reperiri, ⁴et in qua ⁵fere cuncti consilium ⁶fecerant Tyler
 fugiendi, propter malitiam villanorum, qui occasiones quære- reaches
 bant destruendi Monasterium per talem impossibilem condi- Saint Al-
 tionem propositam; cœpit illucescere dies Dominicus, in qua ban's.
 et arridere favorabilius divina consolatio pavore depressis,
 mœrore confectis. Nempe supercilium villanorum repente
 humiliatum est, et superbia hesternæ hodie concidit insperato.
 Rumores utique, illis plurimum displicentes, ⁷spargebantur de
 morte turpissima fœdæ memoriæ ganeonis, sæpediti Walteri
 Tylere, ipsorum magistri; quod occisus fuerat coram Rege,
 et quod communitas Londoniarum confluxerat copiosa ad suc-
 currendum Regi, et unanimiter resistendum communibus de
 Cantia ⁸et Estsexia, aliisque nitentibus se levare contra Regem. Proclama-
 Venerat insuper summo mane quidam ex Regis militibus, qui tion made
 proclamari fecit pacem ex parte Regis, ut omnes ligei Regis, there, of
 sub forisfactura vitæ et membrorum, conquiescerent ab hac the King's
 peace.

¹ daret in the printed texts.

² fraudulente in the printed texts.

³ efficiebantur in orig.

⁴ nec nova fieri, cuncti in the printed texts.

⁵ fieri in orig.; by inadvertence.

⁶ ceperant in the printed texts.

⁷ spergebantur in the printed texts.

⁸ et omitted in Camden's text.

A.D. 1381. hora. Dominus quoque Rex misit præterea Chartam Protectoriam Abbati, pro Monasterio et omnibus eidem pertinentibus, in hæc verba :—

MS. Bibl.
Reg. 13
E. ix.

MS.
Reg.
E. ix

Littera Protectoria Regis pro Abbate Sancti Albani.

Letter of protection, granted by the King to the Abbey of Saint Alban's.

“ Richard, par la grace Dieux Roy dEngleterre et de France, et Seigneur d'Irland, a touz nos liges et communes del Countee de Hertford, et de touz autres Countees adjoinantz et procheins.—Nous vous prions, chargeons, et mandons, le plus estreitement que nous peons, et sur la foi et ligeance que vous nous devez, que a nostre treschier en Dieu, l'Abbe de Seynt Auban, ne a nostre meson et Monastier de dit lieu, (quest de nostre patronage), ne a nulle de gentz, moignes ne autres, ne a nulle dez biens, deinz le dit Monastier et lenclos dicelle, et en quelconques autres places de dite Abbeye esteianz, ou a li et a les siens aportenantz, vous ne facez, ne soeffrez estre fait, en tant come en vous est, asqun gref, damage, ne moleste quelcomque, en cors ne biens, en quelconque manere: kar si le dit Abbe, ou ascun de siens, eit mespris dever vous, nous mesmes de li ferons le redresser, et amender, si come reson vodra. Et ceste nostre mandement pernez si a coer,

TRANSLATION.

“ Richard, by the grace of God King of England and of France, and Lord of Ireland, to all our lieges and commons of the County of Hertford, and of all other Counties adjoining and near thereto.—We do pray you, charge, and command, the most strictly that we may, and upon the faith and allegiance which unto us you owe, that unto our very dear in God, the Abbot of Saint Albans, or unto our house and Monastery of the said place, (which is of our patronage), or unto any of the people, monks or others, or unto any of the goods, within the said Monastery and the enclosure thereof, and in any other places whatsoever of the said Abbey being, or unto it and to its appurtenances, you do not, nor suffer to be done, so far as in you lies, any grievance, damage, or molestation whatsoever, in body or goods, in any manner whatsoever: for if the said Abbot, or any of his people, has offended as towards you, we ourselves will make him give redress for the same, and make amends, as right shall demand. And this our command take so to

- Bibl. " que nous vous en doions saver gree sur tot lamour et loialte A.D. 1381.
 13 " que vous portez a vous. Done souts nostre graunt seal a
 " nostre Cyte de Londres, le quinze jour de Juin, lan de
 " nostre regne quarte."

De malitia Villanorum Sancti Albani.

Oppidani tamen de Sancto Albano, cum hæc omnia compe- The insur-
 rissent, et nova frequenti relatione suis votis contraria perce- gents at
 pissent, adhuc insensati et sine ratione libertates quidem ex- Saint Al-
 petere decreverunt, ipso die Dominico, dum adesset turba ban's still
 quæ ipsorum jussu citata fuerat sub forma prænotata, de persist in
 villis de Lutona, de Watforde, de Barnet, de Rickemersworthe, their de-
 de Trengge, et aliis circumjacentibus vicis et villis; ne vide- mands;
 rentur ab hiis, quos tanto fastu vocaverant, nimis faciliter but with
 fuisse territi, vel regiis mandatis et monitionibus paruisse. more mo-
 Nihil etenim futurum prævidentes, sed omnia præsentia so- deration.
 lummodo considerantes, desideria cordis eorum sine ulla in-
 posterum revocatione implenda putabant. Quapropter, parvi-
 pendentes chartam regiam, quæ pacem obtulit cessantibus ab
 injustis levationibus et extorsionibus a die Veneris et deinceps,
 necnon pericula et damna, quæ eos manebant in posterum pro
 hujusmodi insurrectionibus et turbationibus, convenerunt
 cum turba multa mane prima Sabbati, hoc est, Dominica, ut ea
 quæ hesterno petierant, hodierno plenius recuperarent. Non
 tamen tam turbulente, tam immodeste, sicut prius, sed, pacem et
 tranquillitatem simulantes, petebant chartas præfatas, benevolen-
 tiam promittentes ex hiis inter villanos et monachos orituram,
 et in perpetuum duraturam; non attendentes quod quia,—

" De male quæsitis vix gaudet tertius hæres,

" Nec habet eventus sordida præda bonos."

Utque omnia hæc tutius agere viderentur, et a majori ve- They con-
 lamine obumbrarent, chartam de forisfacturæ remissione, quam ceal the
 quidam ex ipsis a Rege pro Comitatu Hertfordiæ die præce- King's
 dente obtinuerant et attulerant, quæ, ut prædiximus, condi- Charter of
 tional
 pardon.

TRANSLATION.

" heart, that it may behove us to congratulate you upon all
 " the love and loyalty that unto us you bear. Given under
 " our great seal at our City of London, the fifteenth day of
 " June, the fourth year of our reign."

A.D. 1381. tionaliter remissionem et gratiam, et manumissionem promisit, **MS. Bibl.**
 communibus occultare et ¹reticere statuerunt, donec ea quæ **Reg. 13**
 petituri erant de Abbate, per fas aut nefas consequi potuis- **E. ix.**
 sent; ut videlicet si eis adversitas ulla pro hiis in posterum
 oriretur, excusationem scrupulosam possent prætere, se
 scilicet ante divulgationem chartæ præfatæ hæc petisse et
 obtinuisse; tanquam ²noluissent scienter contravenisse mandatis
 regiis, cum aperte constabat eos et scienter et voluntarie,
 sed dolose, non tam petisse, quam cum terroribus et minis
 extorsisse, chartas præactas.

They ex-
 tort certain
 Charters
 from the
 Abbot.

They come
 to terms,
 in refe-
 rence to
 the alleged
 Charter of
 liberties
 with the
 Abbot.

The Abbot
 receives
 assurance
 of support
 from the
 King's offi-
 cers.

Igitur, ut præfati sumus, die et hora præmissis, intraverunt
 cameram Abbatis majores villanorum, et juxta condictum
 hesternum chartas libertatis exquirunt cum instantia, et pro
 votis accipiunt, ipsis dictantibus quæ volebant, et clerico assi-
 dentibus et astantibus, donec in eorum præsentia cuncta forent
 inserta, quæ pro eorum libertate fuerant meditati; sic enim
 oportebat fieri, quia nondum turba plene sedata, non pacificata
 fuerat, sed omnia adhuc turbulenta fuerunt, et intranquilla.
 Obtenta autem charta secundum voluntatem propriam, de villæ
 libertatibus chartam exquirunt, qualem sæpe memoravimus
 Abbatem aut monachos nullatenus habuisse. Sed quia minus
 valuit isto die quam heri rusticorum audacia, non tam fervide
 instabant pro eadem ut prius; sed obligationem eis petunt
 fieri, et sigillo Abbatis et Conventus firmari, de mille libris
 sterlingorum, quod si idem Abbas citra festum Annunciationis
 Beatæ Virginis aliquam talem chartam invenire poterit, eam
 villanis restituet sine dolo. Et si nulla talis charta poterit
 reperiri, paratus erit Abbas, cum duodecim senioribus mo-
 nachis Monasterii, ad jurandum super Eucharistiam, se nul-
 lam hujusmodi chartam penes se scienter retinere, nec habere;
 et extunc volunt obligationem præfatam nullius esse roboris
 aut valoris. Abbas autem et fratres, quos dudum nimius dolor
 affixerat de irrationabilitate villanorum, jam cernentes miti-
 gatam esse hesternam sævitiam, gaudio gavisus sunt, quod
 conceperant spem salvandi Monasterii; et eo amplius congau-
 debant, quod sperabant meliora nova de Regis audire dominio,
 et subjectione rusticorum in proximo; maxime quia Dominus
 Hugo Segrave, Regis Senescallus, et Dominus Thomas Percy,
 milites, Abbatem confortaverant ipso die; litteraliter præci-
 pientes ut in universis pareret vulgi petitionibus, sciens pro

MS. 1
 Reg.
 E. ix.

¹ recipere in orig. and the printed
 texts. Corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

² voluissent in orig. and the printed
 texts. Corrected from Bibl. Reg.
 13 E. ix.

3ibl. certo sibi nec suo Monasterio de talibus concessionibus ullum A.D. 1381.
13 dispendium aut præjudicium proventurum.

Paruit ideoque Abbas petitioni præsentī villanorum, et juxta The agree-
vota eorum scriptum obligatorium sub forma præmissa, appo- ment is
sito sigillo proprio, et sigillo Conventus, confecit et tradidit duly sealed
manibus eorundem. Ipsi autem in hiis omnibus non tan- by the
quam subditi, sed velut domini, in camera Abbatis, in Capella, the Abbot
in penticio, pro libito deambulabant, et interfuerunt scrip- and Con-
turæ, ipsi dictantes hoc quod scribendum fuerat, et sigil- vent.
lationi curiosius intendentes; nam pro tunc sigilla Abbatis
et Conventus ibidem fuerunt. Unde mirabile illud contigit: Marvellous
cum charta de libertate villæ, vel villanorum, sigillari debu- circum-
isset, quod cum omni cautela et diligentia cera apposita a stances
scientibus sigillo communi fuisset, in quo vetustissimo attending
opere imago gloriosi Protomartyris Britannorum, Albani, thereof.
figuratur, tenens in manu palmam, nulla potuit arte per tres
vices avelli vel removeri de sigillo, prænoticans proculdu-
bio Martyrem nolle eos fore dominos, sed velle dominari, ut
hactenus, super eos. Adepti chartam libertatum villæ, et Further
obligationem præfatam, oppidani ibant gaudentes, tunc demum proceed-
divulgaturi ad Crucem publice chartam quam obtinuerant de ings of the
Monasterio, una cum charta regia, quæ, ut diximus, videbatur insurgents.
indulgere ligeis hominibus Regis, felonias, proditones, trans-
gressionēs, et extortiones, per ipsos factas, etc.; et manu-
missionem nativis promittere, modo præfacto. Chartam insuper
Protectoriam, quam Dominus Rex miserat Monasterio, facta
proclamatione demonstraverunt, tanquam omnimodam foris
benevolentiam simulantes, cum intus malitia regnaret ¹immensa,
ut ex posteris elucebit.²

Charta conceditur cunctis Nativis Sancti Albani.

Die Lunæ et Martis sequentibus, convenerunt nativi omnium Charters of
villarum pertinentium Monasterio, asserentes se in mandatis Manumis-
habere ut, omnibus aliis curis postpositis, exigèrent chartas sion are
manumissionis et libertatis, secundum tenorem chartæ regalis; granted to
qui omnes consimiles chartas acceperunt, in hæc verba:— the bond-
men of

“Universis Sanctæ Matris Ecclesiæ filiis, præsentēs litteras Saint
“inspecturis, Thomas, permissione Abbas Monasterii Sancti Alban’s.
“Albani, et ejusdem loci Conventus, salutem in Domino.

¹ in mensa in orig. and the
printed texts.

² A long passage in MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix. is omitted here.

A.D. 1381. "Noveritis nos litteras Domini Regis inspexisse, in hæc MS. Bibl.
 "verba:—"Ricardus, Dei gratia, etc." quas quidem litteras Reg. 13
 "volumus et mandamus in villa de N. firmiter observari. E. ix.
 "In cuius rei testimonium, tam sigillum nostrum quam
 "commune Capituli nostri præsentibus apposuimus."

Results of
 these pro-
 ceedings.

Et hii omnes qui venerunt talia petitori, citati fuerant per villanos Sancti Albani, in gravamen Abbatis et Conventus, et Monasterii detrimentum; nam mox, acceptis chartis prædictis, rustici æstimabant se supra lineam regiam generosos, et quietos ab omni servitio et consuetis operibus impendendis; unde nullum omnino opus, nullas consuetudines, postremo nec redditus quidem, facere vel reddere decreverunt.

Hæc de nativis Sancti Albani, quibus similia perpetraverunt nativi ubicunque terrarum turbatio prædicta ²desævit. Jam ad alia loca progrediemur, in quibus ³aliquod facinus abominabile perpetratum est. Reincipimus a dicto die Sabbati, ut plenius cognoscantur tempus et dies mali.

¹ Here follows in orig. and Bibl. Reg. 13 E. ix. this rather enigmatical direction,—*Revolve tria præcedentia folia, et reperiēs litterarum tenorem, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus.* The following appears in the printed texts:—"Harum litterarum

tenorem antea fuse explicuimus, in quarum fine adjunctum est in Charta Abbatis et Conventus." See p. 467 ante.

² *desinit* in orig. and the printed texts. Corrected from Bibl. Reg. 13 E. ix.

³ *aliquot* in Camden's text.

END OF VOL. I.

LONDON:

Printed by GEORGE E. FRYE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
 Printers to the Queen's most Excellent Majesty.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Page 42, line 18, *for* "Balliole" *read* "Balliolo."

Page 76, Note 3, lines 9 and 10 should be in italics.

Page 140. To the third side-note in the *inner margin*, *add* "MS. Bibl.
Reg. 13 E. ix."

